

**შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული
ლიტერატურის ინსტიტუტი**

ილია ჭავჭავაძე

თხზულებათა
სრული
კრებული

ოც
ტომად

თბილისი
2022

ილია ჭავჭავაძე

ტომი XX

საძიებლები

„ილიას ფონდი“
2022

ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა
აკადემიური გამომცემის
ს ა რ მ ღ ა ქ ც ი ო კ ო ლ მ ბ ი ა

მთავარი რედაქტორი
ი რ მ ა რ ა ტ ი ა ნ ი

ანდრო ბელუკაძე
როსტომ ჩხეიძე
მაია ნინიძე

ტომი გამოსაცემად მოამზადეს
□ ა ნ ა □ რ უ ი ძ ე მ, თ ა მ ა რ □ ბ რ ა მ ი შ ვ ი ლ მ ა,

□ ა თ ი ა X უ ც უ რ ა უ ლ მ ა
ტომის რედაქტორი თ ა მ ა რ თ ს ი ტ ს ი ს კ ვ ილი

„ილიას ფონდი“ (თავმჯდომარე ანდრო ბელუკაძე)
2022

© შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის
ინსტიტუტი

საძიებლები

შესავალი

1987 წელს შესრულდა დიდი პოეტისა და საზოგადო მოღვაწის, ილია ჭავჭავაძის დაბადებიდან 150 წლისთავი. სხვა საზეიმო ღონისძიებებთან ერთად,

ამ თარიღის აღსანიშნავად მაშინდელი ხელისუფლების გადაწყვეტილებით დაიწყო ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებულის გამოცემა ოც ტომად.

ამ დროისათვის არცთუ დიდი დრო იყო გასული ილიას თხზულებათა სრული კრებულის ბოლო გამოცემის განხორციელებიდან – საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის შოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის გრიფით 1951-1961 წლებში დაიბეჭდა ათტომეული პავლე ინგოროყვას რედაქტორობით. იგი ცნობილია აკადემიურის სახელით, თუმცა მასში ბოლომდე არ არის დაცული აკადემიური გამოცემის ყველა პრინციპი; ამასთან, ყველა წინამორბედი გამოცემის მსგავსად, არც ამ ათტომეულში იყო გათვალისწინებული ილიას ხელით დაწერილი დოკუმენტები, საარქივო მასალები და თარგმანების ნაწილი. ახალ ოცტომეულში ყველა ხარვეზი უნდა გასწორებულიყო.

1987 წელს გამოცემული თხზულებათა სრული კრებულის პირველი ტომის შესავალ წერილში ვკითხულობთ: „ახალი აკადემიური გამოცემა, რომელიც ოც ტომად არის ნაგარაუდები, სრულად მოიცავს მწერლის მხატვრულ, კრიტიკულ, პუბლიცისტურ და ეპისტოლარულ მემკვიდრეობას, აგრეთვე - დოკუმენტებსა და საარქივო მასალებს, ერთი სიტყვით, ყველაფერს, რაც დღესდღეობით ილიას კალმის ნაყოფად არის ცნობილი. ნაწარმოებთა განაწილება ტომებში ემყარება ჟანრობრივ-ქრონოლოგიურ პრინციპს: ჟანრობრივად ერთგვაროვანი მასალა ლაგდება ქრონოლოგიურად. I ტომი მოიცავს პოეზიას, II ტომი - პროზაულ და დრამატულ თხზულებებს, III-IV ტომები მხატვრულ თარგმანებს, V-XVI ტომებში თავმოყრილია ილიას უმდიდრესი კრიტიკულ-პუბლიცისტური მემკვიდრეობა, XVII –XVIII ტომებში – პირადი წერილები, XIX ტომში - საარქივო მასალები და დოკუმენტები, უკანასკნელი ტომი კი ეთმობა ბიბლიოგრაფიულ მასალებსა და საძიებლებს.“ (ჭავჭავაძე, 1987, გვ. 15).

თავდაპირველად ყველაფერი გეგმის მიხედვით მიდიოდა და მომდევნო, 1988 წელს ზედიზედ გამოქვეყნდა II და III ტომები; IV ტომი 1989 წელს გამოიცა; რამდენიმეწლიანი შუალედით მიიღო მკითხველმა V (1991) და VI (1997) ტომები, მაგრამ შემდეგ ქვეყანაში განვითარებული მოვლენების გამო ტომების გამოცემა შეწყდა. VII ტომის დაბეჭდვა მხოლოდ 2005 წელს მოხერხდა, მას შემდეგ, რაც ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებულის გამოცემის მატერიალურიად უზრუნველყოფა იკისრა „ილიას ფონდმა“.

მომდევნო წლებში „ილიას ფონდის“ საფასით გამოიცა შემდეგი ტომები: VIII (2007), IX (2006), X (2007), XI (2007), XII (2007), XIII (2007), XIV (2007), XV (2007), XVI (2015), XVII (2012), XVIII (2009), XIX (2022). როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, XX ტომი უნდა დათმობოდა ბიბლიოგრაფიულ მასალებსა და საძიებლებს. ვინაიდან ოცტომეულის ბეჭდვა მიზეზთა გამო სამ ათეულ წელზე მეტხანს გაგრძელდა, ამან თავისი დაღი დაასვა გამოცემას – სამეცნიერო აპარატის შედგენის თვალსაზრისით ვეღარ მოხერხდა ერთგვაროვნების დაცვა; მცირედით შეიცვალა ტომების შედგენილობა: XV მთლიანად დაეთმო იმ პუბლიცისტურ წერილებს, რომელთა ილიასეულობა საბოლოოდ დადასტურებული არ არის, XVI ტომში განთავსდა რუსულენოვანი და თარგმნილი პუბლიცისტური წერილები, ასევე, დამატებანი; რედკოლეგიის გადაწყვეტილებით, ეპისტოლური მემკვიდრეობა გაიყო: XVII ტომში წარმოდგენილ იქნა ილიას მიმოწერა ამა თუ იმ კერძო პირთან თუ

ორგანიზაციასთან, XVIII ტომში კი მხოლოდ მეუღლის, ოღლა თადეოზის ასულ გურამიშვილ-ჭავჭავაძისადმი მიწერილი ბარათები დაიბეჭდა.

დღეს ძნელი სათქმელია, ილიას ოცტომეულის XX ტომში რა ტიპის ბიბლიოგრაფიული მასალების დაბეჭდვას აპირებდა თავდაპირველი სარედაქციო კოლეგია ან როგორი იქნებოდა ამ მასალის ფორმატი თუ მოცულობა, მაგრამ სანამ რეალურად დაიწყებოდა მეოცე ტომზე მუშაობა, ბიბლიოგრაფიული გამოცემების მომზადების თვალსაზრისით ბევრი რამ გაკეთდა: გარდა 1966 წელს გამომცემლობა „განათლების“ მიერ დაბეჭდილ თინათინ ნაკაშიძისა და ნინო კორძიას მიერ შედგენილი კრებულისა „ბიობიბლიოგრაფია: 1857-1907“ (რედ.: გ. აბზიანიძე), 1987 წელს დაიბეჭდა „ილია ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების მატთანე“ (შემდგენლები: ი. გორგაძე, ნ. გურგენიძე, თბ., „მეცნიერება“); 2007 წელს ილიას ფონდის მხარდაჭერით საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილიას კაბინეტის ბაზაზე გამოიცა კრებული „ილია ჭავჭავაძე, ბიობიბლიოგრაფია, II, 1907-2007“ (შემდგ.: ი. გორგაძე, მ. მიქაბერიძე, თ. ლომჯარია, ნ. ბარნაბიშვილი). წიგნი ნავარაუდევია იყო, როგორც 1966 წლის გამოცემის გაგრძელება; შესაბამისად, „მასალის ბიბლიოგრაფიული აღწერილობის სტრუქტურა მიახლოებულია პირველ ტომთან. ბიობიბლიოგრაფია შედგება ორი განყოფილებისაგან. პირველში თავმოყრილია ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა კრებულების თუ ცალკეული თხზულების გამოცემები 1907 წლიდან მოყოლებული, ვიდრე 2007 წლამდე. ამ განყოფილებას დამატების სახით ერთვის ილიას ნაწერების ის პუბლიკაციები, რომელთა ილიასეულობა მოგვიანებით დადგინდა და ამდენად თ. ნაკაშიძისა და ნ. კორძიას მიერ შედგენილ წიგნში ვერ მოხვდა“ (ბიობიბლიოგრაფია, II, 2007, გვ. 4).

2017 წელს კი რუსთაველის ფონდის მხარდაჭერით შოთა რუსთაველის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის ბაზაზე განხორციელდა სამწლიანი სამეცნიერო პროექტი „ილია ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების მატთანე“ - ახალი ტექსტოლოგიური კვლევები (ორენოვანი გამოცემა)“ (ა. უჯმაჯურიძე; რედ.: მ. ნინიძე, ი. ამირხანაშვილი). „უახლესი ტექსტოლოგიური ტექნოლოგიების გამოყენებით წარმოებულ სამეცნიერო ძიებათა შედეგად მნიშვნელოვანი ცხოვრებისეული ფაქტების გარდა, დათარიღდა: 166 პირადი წერილი და 7 ლექსი, დადგინდა 8 თხზულების ადრესატი, დაზუსტდა არაერთი ტექსტის ავტორობის საკითხი და გაირკვა თხზულებებში მოხსენიებული 100-ზე მეტი პირის ვინაობა. სამეცნიერო სტატიების კრებული, რომელშიც კვლევის შედეგები სრულად არის ასახული, გამოიცა სათაურით „ტექსტოლოგიური კვლევები ილია ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების მატთანისათვის“. მიღებულმა შედეგებმა ნათლად წარმოაჩინა, ტექსტოლოგიური კვლევების არსებითი მნიშვნელობა ისტორიულ-ბიოგრაფიული ხასიათის გამოცემებისათვის“ (ტექსტოლოგიური კვლევები..., 2016, გვ.5).

ამდენად, რაკი აუცილებელი აღარ იყო, რომ ოცტომეულის ბოლო ტომში ბიბლიოგრაფიასაც დათმობოდა ადგილი, მასში მხოლოდ საძიებლების განთავსება დაიგეგმა.

ამდენად, ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა სრული კრებულის წინამდებარე მეოცე ტომი გახლავთ საცნობარო ტომი, რომელიც მოიცავს ცხრამეტივე ტომში დაბეჭდილი ყველა ტიპის მასალის საძიებო ინფორმაციას.

XX ტომზე მუშაობისას ბევრ სიძნელეს წავაწყდით: ვინაიდან ტომების უმრავლესობა სხვადასხვა დროსა და სხვადასხვა გუნდის მიერ იყო შექმნილი, სამეცნიერო აპარატი ყოველ მათგანს მეტ-ნაკლებად განსხვავებული აღმოაჩნდა. რასაკვირველია, ზოგჯერ ტომის სპეციფიკაც ითხოვდა ერთიანი ჩარჩოდან გარკვეული დოზით გადახვევას, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში მსგავსი ტექსტური მასალის მქონე ტომებსაც ჰქონდათ განსხვავებული აპარატი.

ოცტომეულის I, II და IV ტომს საერთოდ არ ახლავს საძიებლები. თავდაპირველად გადავწყვიტეთ აღმოგვეფხვრა ეს ხარვეზი, მაგრამ სარედაქციო კოლეგიის მართებული გადაწყვეტილებით, ასეთ შემთხვევაში „ავცდებოდით“ რეალობას. გადაწყდა, რომ XX ტომში გაგვეერთიანებინა მხოლოდ არსებული საძიებლები; თუმცა ასე მხოლოდ ნაწილობრივ მოგვარდა პრობლემა. საქმე ისაა, რომ, მაგალითად, თემატური საძიებელი პუბლიცისტიკის ყველა ტომს არ აქვს და რომელ ტომებსაც აქვს, თითოეულ მათგანში სრულიად განსხვავებული პრინციპითაა მასალა წარმოდგენილი. ზემოხსენებული მიზეზის გამო, თემატური საძიებლების ახლებულად გადალაგება დაუშვებელი იქნებოდა, ამიტომ ჩავთვალეთ, რომ მართებული იქნებოდა თემატურად გამსხვილებული ქვესათაურების ქუდქვეშ გაგვეერთიანებინა ტომებში წარმოდგენილი მასალა.

წინამდებარე XX ტომში რამდენიმე ტიპის საძიებელია წარმოდგენილი: თავდაპირველად შემოთავაზებულია **თხზულებათა ანბანური საძიებელი**, რომელიც მკითხველს დაეხმარება, სწრაფად დაადგინოს, გამოცემის რომელ ტომშია დაბეჭდილი მისთვის საინტერესო მასალა; ვინაიდან ილია ჭავჭავაძის ლიტერატურული მემკვიდრეობა უანობრივად მრავალფეროვანია, შევიმუშავეთ პირობითი ნიშნები (იხ.: წინასიტყვაობის ბოლოს), რომელთა დახმარებითაც მარტივად დადგინდება თხზულების უანრი – ეს უკანასკნელი ლექსია, მოთხრობა, პუბლიცისტური წერილი თუ დოკუმენტი. თხზულებათა ანბანურ საძიებელში თითოეული ტექსტის სათაურის გასწვრივ არაბული ციფრით მითითებულია ის გვერდი, რომელზეც აღნიშნული თხზულებაა დაბეჭდილი, შემდეგი ციფრი აღნიშნავს ტომის იმ გვერდს, რომელზეც სამეცნიერო აპარატში ტექსტის პასპორტია წარმოდგენილი და ის ორივე მხრიდან წერტილებითაა გამოყოფილი; რომელი ციფრი კი ტომის რიგითი ნომერია, რომელსაც მოსდევს თხზულების უანრის აღმნიშვნელი სიმბოლო; მაგ.: **ყვარლის მთებს** 35...326...I ლ. ხოლო თუ ტექსტს არ ახლავს შენიშვნები, მხოლოდ გვერდს და ტომის რიგით ნომერს ვუთითებთ.

თხზულებათა ანბანური საძიებლის ერთგვარ გაგრძელებას წარმოადგენს **უსათაურო თხზულებათა საძიებელი**. რაკილა ათობით პუბლიცისტურ წერილს (და არა მხოლოდ) სათაურის ნაცვლად თარიღი ჰქონდა, ცხადია, მათი მოთავსება ანბანურ საძიებელში მოუხერხებელი იქნებოდა. ასეთი თხზულებები წლების მიხედვით დავადაგეთ შიდა ქრონოლოგიის დაცვით: ჯერ მივუთითეთ რიცხვი, თვე და კვირის დღე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), შემდეგ კი წელი. მაგ.: [9 იანვარი, შაბათი, 1863 წ.] 27... 326... XVIII წ. თუკი ტექსტის შექმნის თვე და რიცხვი დაუზუსტებელი იყო, ასეთი თხზულება შესაბამისი

განყოფილების ბოლოში მოვაქციეთ. ამ საძიებელის ასრულებს უთარილო და რუსულენოვანი ტექსტები.

თხზულებათა ანბანურ და უსათაუროთა საძიებელს მოსდევს *პირთა ანოტირებული საძიებელი*; აქ გამოტანილი თითოეული ერთეულის გასწვრივ არაბული ციფრებით მითითებულია ყველა ის გვერდი, რომელზეც აღნიშნული პირია ნახსენები; ბოლო არაბული ციფრი აღნიშნავს გვერდს, რომელზეც პირი ტომის საძიებელშია ნახსენები და ის ორივე მხრიდან წერტილებითაა გამოყოფილი; რომაული ციფრი კი ტომის რიგითი ნომერია; მაგ.: **აბაზა ნიკოლოზ სავას ძე** (1837–1899), სენატორი და ბეჭდვითი საქმის მმართველი. 510, 511, ...705...V;

თუ პირი რამდენიმე ტომშია ნახსენები, მომდევნო ტომის მონაცემები წინას მხოლოდ წერტილ-მძიმით ემიჯნება და ახალ სტრიქონზე გადაუტანლად მოსდევს. ცხადია, მკაცრად და დაცული ტომების რიგითობა. მაგ: **აბაშიძე ვასილ (ვასო)** (1854/55-1926) – მსახიობი, რეჟისორი, დრამატურგი, საქართველოს სახალხო არტისტი, გაზეთ „თეატრის“ დამაარსებელი და რედაქტორ-გამომცემელი (1885-1887). 228, 238, 239, 246, 248, 257, 258, 267, 287-291. 296, 297, 316, 317, 336, 338, 340, 351, 519, 520...705...V; 14, 121, 227, 582, 592, 598...735...XV; 10, 122, 222...530...XVII.

საგულისხმოა, რომ პირთა საძიებელი არ ერთვის I, II და IV ტომებს. ასევე, გაირკვა, რომ III ტომში დაბეჭდილი ანოტირებული საძიებელი არის შერეული სახის, კერძოდ, არ არის ერთმანეთისგან გამოყოფილი პირთა, გეოგრაფიულ სახელთა და ა. შ. საძიებლები. რადგანაც ასეთი შემთხვევა ერთადერთი აღმოჩნდა, საჭიროდ მივიჩნიეთ, შეგვეტანა ცვლილება და დაგველაგებინა პირთა, გეოგრაფიულ სახელთა და განმარტებით საძიებლებად. ამავე ტომის საძიებელში არ არის მითითებული, რომელ გვერდზეა ნახსენები პიროვნების სახელი თუ განმარტებული სიტყვა, შესაბამისად, ჩვენც იძულებული გავხდით, მხოლოდ ტომის რიგითი ნომრის მითითებით შემოვფარგლულიყავით.

სამწუხაროდ, აღნიშნული ხარვეზის ერთეული შემთხვევები გვხვდება თითქმის ყველა ტომში. ცხადია, სადაც ეს შესაძლებელი იყო, მონაცემი ყველგან დაზუსტდა.

XVII ტომში ცალცალკე იყო წარმოდგენილი *ადრესატთა საძიებელი*, რაც XX ტომში უცვლელად გადმოვიტანეთ.

შემდეგია *გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი*, რომელიც პირთა ანოტირებული საძიებლის პრინციპითაა აგებული.

VI-XVI და XVIII ტომებს ერთვის *თემატური საძიებლები*, რომლებშიც ქვეპუნქტებადაა წარმოდგენილი დაჯგუფებული მასალა; აქვეა საძიებლები ბანკების, წიგნების, პერიოდულ გამოცემათა და ა.შ. შესახებ, ამიტომ მათ პირობითად ვუწოდეთ *სხვადასხვა*. მაქსიმალურად ვეცადეთ ერთ საგნობრივ საკითხთან დაკავშირებული საძიებლები გაგვეერთიანებინა.

განსაკუთრებული სირთულე შექმნა XIX ტომის მასალის საერთო ჩარჩოში ჩასმამ. ამ ტომს ორი ტიპის საძიებელი აქვს დართული: პირთა და გეოგრაფიულ სახელთა. ცხადია, ეს მასალა უკვე შემუშავებული პრინციპების თანახმად მარტივად დაემატა საძიებო ტომის შესაბამის განყოფილებებს; რაც შეეხება ტექსტებს, ისინი ათ ქვეჯგუფადაა გადანაწილებული ტომის სარჩევში და მათში ტიპოლოგიურად თუ შინაარსობრივად მსგავსი მასალაა თავმოყრილი.

შემდგენლებმა ამ მასალის ანბანური საძიებლის სახით დალაგება ვერ შეძლეს შინაარსობრივი და ფორმობრივი მრავალგვარობის გამო. ტომის სპეციფიკიდან გამომდინარე, არც ჩვენ ჩავთვალეთ მიზანშეწონილად აქ დაბეჭდილი ტექსტების გადანაწილება თხზულებათა ანბანურ საძიებელში (მთ უფრო, რომ მათ აბსოლუტურ უმრავლესობას თხზულებას ვერც ვუწოდებთ) და სარჩევს უცვლელი სახით ვთავაზობთ მკითხველს წიგნის უკანასკნელ განყოფილებაში.

ზოგ შემთხვევაში ჩვენთვის მიუღებელი იყო ცალკეული ტომის საძიებლებში მასალის წარმოდგენის პრინციპი, მაგრამ იძულებული ვიყავით შეგვენარჩუნებინა რეალური მოცემულობა; შემჩნეული უზუსტობებია სქოლიოში მივუთითეთ; ასევე, შეძლებისდაგვარად ყველგან გავასწორეთ კორექტურა და ტექნიკური ხარვეზები.

ნანა ფრუიძე

პირობითი ნიშნებისათვის:

ლ – ლექსი

ყრ.-ლ. – ყრმობისდროინდელი

დ.-ლ. – დაწუნებული

ე.-ლ. – ექსპრომტი

ფ.-ლ. – ფრაგმენტი

პ – პოემა

მ – მოთხრობა

დ.-მ. – დაუმთავრებელი

მ.-თ. – მხატვრული თარგმანი

მ.თ.-ლ. – ლექსი

მ.თ.-მ. – მოთხრობა

მ.თ.-მ.დ. – მოთხრობა დაუმთავრებელი

მ.თ.-დ. – დრამატული ნაწარმოები

მ.თ.-რ. – რომანი

მ.თ.-დ.ფ.-დაუმუშავებელი ფრაგმენტი

კ – კრიტიკა

კ.-წ.ლ.ხ. – წერილები ლიტერატურასა და ხელოვნებაზე

კ.-დ.წ.ნ. – დაუმთავრებელი წერილები და ნაწყვეტები

პ.წ. – პუბლიცისტური წერილი

პ.წ.-დ. – დაუმთავრებელი

პ.წ.-ს. – სავარაუდო

პ.წ.-თ. – თარგმანი

პ.წ.-წ.ს. – პუბლიცისტური წერილები - სხვადასხვა

ე – ეპისტოლური მემკვიდრეობა

ე.-უ. – უთარილო

ე.-ს. – სავარაუდო

ე.-უ.თ.- უცხოენოვანი. თარგმანი

თხზულებათა ანბანური საძიებელი

«აბისინიის სახელმწიფოს რაობა».....	83..671..IX პ.წ.
ა. ბუვიე. იზა	3..312 IV მ.თ.-რ.
«ადგილობრივ შავ ნავთზე და უცხოეთიდან შემოტანილ ნავთზე ბაჟის დადების საკითხის გამო».....	105..674..IX პ.წ.
ადრესი ხელმწიფე-იმპერატორ ნიკოლოზ მეორისადმი	241..490..XVII ე.
ადრესი ხელმწიფე-იმპერატორ ნიკოლოზ მეორისადმი	356..XVII ე-უ.თ.
ადრეული ბარათი	13..365..XVII ე.
«ავლაბრელების საქმე».....	265..683..IX პ.წ.
<ავსტრია-გერმანიის ურთიერთობა>	317..664..VIII პ.წ.
ავსტრია და მისი ეროვნული პრობლემები	370..640..VII პ.წ.
ავსტრია და რუსეთი ბულგარიის საკითხში	351..639..VII პ.წ.
<ავსტრია-უნგრეთი და ბულგარეთის საქმე>	383..668..VIII პ.წ.
<ავსტრი-ვენგრიის ტახტის მემკვიდრის გარდაცვალება> (1889).....	54/656..XI პ.წ.
ავსტრიის ვარამი (1883)	434..705..XV პ.წ.-ს.
«ავსტრიის ორჭოფული პოლიტიკა».....	217..678..IX პ.წ.
<ავსტრიის საქმეები ბალკანეთში>	390..690..XI პ.წ.
ავსტრო-ვენგრია	366..639..VII პ.წ.
ავტობიოგრაფია	443..528..XIV პ.წ.
ავტორის მიერ დაწუნებული ლექსები.....	295...იხ. ტ. I
ავღანისტანის საქმე	247..631..VII პ.წ.
<აზია წინათ და ესლა> (1889)	411..694..XI პ.წ.-წ.ს.
<აზრი ინგლისის პოლიტიკაზე>	519..677..VIII პ.წ.
<ათონის ქართული სავანის შესახებ>	545..678..VIII პ.წ.
აი ისტორია (1889).....	140..669..XI პ.წ.
აი ძმობა!?! (1903)	558..727..XV პ.წ.-ს.
<აკაკი წერეთელი და ბანკი>	87..653..VIII პ.წ.
<აკაკი წერეთელი და „ვეფხვის-ტყაოსანი“>	361..670..V კ-წ.დ.ს.
აკაკი წერეთლისადმი	116..419..XVII ე.
აკაკი წერეთლისადმი	268..513..XVII ე-უ.
ალაზანს	82..357..I ლ
ალბომში კნეინის ნატალია ანდრონიკოვისას	293..524..I ყრ.-ღ.
<ალექსანდრე ბატონიშვილის ძის – ერეკლეს გარდაცვალების გამო> (1882)	321..688..XV პ.წ.-ს.
<ალექსანდრე მთავრის გადადგომა და ევროპის დიპლომატია>.....	344..665..VIII პ.წ.
<ალექსანდრე მთავრის დაბრუნება ბულგარეთში>	334..664..VIII პ.წ.
ალექსანდრე ნანეიშვილისადმი	143,172..434,435,454..XVII ე.
ალექსანდრე ნანეიშვილისადმი	295..XVII ე-უ.თ.
ალექსანდრე ოლდენბურგისადმი	355..XVII ე-უ.თ.
ალექსანდრე ოქროპირიძისადმი	130,137..427,431..XVII ე.
ა. პუშკინი. ანგელოზი	18..667..III მ.თ.-ღ.
ა. პუშკინი. წინასწარმეტყველი	20..667..III მ.თ.-ღ.

ა. პუშკინი. ჭეშმარიტება	19..667..III მ.თ.-ლ.
ალექსანდრე როინაშვილი (ნეკროლოგი)	109..511..XIV პ.წ.
ალექსანდრე საგინაშვილისადმი	137..430..XVII ე.
ალექსანდრე ყიფშიძისადმი	221,247..479,195..XVII ე.
ალექსანდრე ცაგარლისადმი	245..494..XVII ე.
ალექსანდრე ხახანაშვილისადმი	160,162..443,444..XVII ე.
ალექსი გულისაშვილისადმი	79..397..XVII ე.
ა. დოდე. თურკოსი კომმუნელთა შორის	321..692..III მ.თ.-მ.
ა. დოდე. უკანასკნელი გასაკვეთი	71..681..III მ.თ.-მ.
ა. შენიე. ***„ზღვათა მფლობელის...“	56..677..III მ.თ.-ლ.
ამბად გაგონილნი	220..605..II მ.
ა მ ბ ა ვ ი ყბადასაღები და წყალწასაღები (1889).....	26..652..XI პ.წ.
«ამერიკის შეერთებული შტატების მიერ დაგროვილი ჭარბი სიმდიდრე».....	630..713..IX პ.წ.
<ამიერკავკასიის მცხოვრებთაგან ჯარისკაცთა გაწვევის გამო>	351..666..VIII პ.წ.
*** („ამ შენ სახეს...“)	305..531..I ე.-ლ.
ანასტასია მაჩაბლისადმი	177..456..XVII ე.
ანასტასია მაჩაბლისადმი	323..XVII ე.-უ.თ.
ანთიმოზ ჯუღელისადმი	199..463..XVII ე.
ანიკო ვახნაძისადმი	18..367..XVII ე.
ანოტირებული საძიებელი	753..იხ. ტ. III.
ანტონ ფურცელაძისადმი	211..471..XVII ე.
«აჟიოტაჟი ბისმარკის სიტყვის გამო»	36..665..IX პ.წ.
არაპატარა საუბარი (ღმერთმა ყოველი რჯულიანი)	436..527..XIV პ.წ.
არაყის ბაჟი (1880)	22..631..XV პ.წ.-ს.
<არ გათეთრდება ყორანი>	34..469..X პ.წ.
<არეულობა იტალიასა და საფრანგეთს შორის> (1889).....	354..685..XI პ.წ.-წ.ს.
<არეულობა კრეტას კუნძულზე> (1889)	360..686..XI პ.წ.-წ.ს.
<არსებული სათავადაზნაურო სკოლის გადაკეთების აუცილებლობა>	104..477..X პ.წ.
არტემ ფირალოვისადმი	131..428..XVII ე.
არტემ ფირალოვისადმი	306..XVII ე.-უ.თ.
არქიმანდრიტ სერაფიმისადმი	185..462..XVII ე.
<არყის გამოხდის წესების შეცვლის აუცილებლობა>	340..512..X პ.წ.
არწრუნისეული ქარვასლის ბედი	233 527 XIII პ.წ.
არხეოლოგიურ კრების გათავება (1881)	264..678..XV პ.წ.-ს.
ასათიანის მოკვლაზე (1880)	49..635..XV პ.წ.-ს.
ასეა განა?	146..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
ასის წლის წინათ	304..520..XIV პ.წ.
ასი წლის თავი ერეკლე მეფის გარდაცვალებიდან.....	72..509..XIV პ.წ.
<ასტყდა ომი>	54..616..VI პ.წ.
*** („ღარც ნატვრა...“)	150..425..I ლ.
<აღდგომის მადლი და ჭეშმარიტება>	189/490..X პ.წ.

აღმოსავლეთის საქმე	265..632..VII პ.წ.
აღმოსავლეთის „საქმე“ და დიპლომატია	316..636..VII პ.წ.
აჩრდილი	179...439..I პ.
აჭარის მდგომარეობა (1880)	179..661..XV პ.წ.-ს.
«ახალგაზრდა იმპერატორ ვილჰელმის დაინტერესება მუშა ხალხის ბედით» (1890).....	477..702..XI პ.წ.-წ.ს.
ახალი არჩევანები (1892)	186..287..XII პ.წ.
«ახალი ასიგნაციების შემოღება»	267..499..X პ.წ.
ახალი გაზეთი „ბათუმის ფურცელი“ (1882)	341..691..XV პ.წ.-ს.
ახალი დასის მოლოდინში	575..652..VII პ.წ.
ახალი დრამების გამო	497..682..V კ.-წ.დ.ს.
«ახალი კანონი სოფლის „პოერნიების“ შესახებ»	448..672..VIII პ.წ.
«ახალი კანონპროექტი „უკანონოდ“ შობილთათვის» (1890).....	496..706..XI პ.წ.-წ.ს.
ახალი უმეცრობანი ბ-ნ ნოე ჟორდანიასი	367..524..XIV პ.წ.
«ახალი ხანა გერმანიის ცხოვრებაში»	158..485..X პ.წ.
«ახალი ხმოსნების არჩევნები»	183 286 XII პ.წ.
ახალ ქართულ გაზეთს (1881)	261..678..XV პ.წ.-ს.
ახირებული ლოგიკა გაზ. „კავკაზისა“ (1880)	173..660..XV პ.წ.-ს.
«ახლო აღმოსავლეთი და ინგლისის დღევანდელი პოლიტიკა» (1895).....	124..517..XIII პ.წ.
ახლო აღმოსავლეთი და ხმელთაშუა ზღვის გზების საკითხი (1897).....	458..542..XIII პ.წ.
ახლო და შორი აღმოსავლეთის პოლიტიკის საკითხები	39..506..XIV პ.წ.
ახსნა-განმარტებითი ბარათი თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის მიერ მსესხებელთათვის საგირავნო ფურცლების ხელზე გაუცემლობის შესახებ	151..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
აჯანყებები ირლანდიაში	516..648..VII პ.წ.

ბ

ბაბაღე ნაკაშიძისადმი	171..453..XVII ე.
«ბავარია და ბისმარკი»	120..654..VIII პ.წ.
«ბავარიის მეფე ლუდვიგ II»	107..654..VIII პ.წ.
ბაზალეთის ტბა	153..426..I დ.
ბათუმი და ბათუმელები (1882)	366..695..XV პ.წ.-ს.
ბათუმის ახალი გუბერნატორი (1881)	245..674..XV პ.წ.-ს.
ბათუმის გუბერნატორის განცხადება (1880)	145..654..XV პ.წ.-ს.
ბათუმის მაზრის დაცარიელება (1881)	228..671..XV პ.წ.-ს.
ბათუმის მაზრის მოხელეთ მოპყრობა მცხოვრებლებთან (1880)	151..656..XV პ.წ.-ს.
«ბათუმის მიწათმფლობელობის საქმე» (1889).....	127/667..XI პ.წ.
ბათუმის სკოლა (1880)	190..663..XV პ.წ.-ს.
ბათუმის სკოლის თაობაზე (1882)	364..694..XV პ.წ.-ს.
ბათუმისა და ფოთის შესახებ (1882)	333..690..XV პ.წ.-ს.
«ბათუმის პორტო-პრანკოს გაუქმება»	166..657..VIII პ.წ.
ბათუმის სკოლა (1881)	281..682..XV პ.წ.-ს.
«ბათუმის ჰავის აკარგიანობის შესახებ».....	633..713..IX პ.წ.

ბალკანეთის საქმეები	458..645..VII პ.წ.
<ბალკანეთის ნახევარკუნძული და ევროპის პოლიტიკა>	459..673..VIII პ.წ.
ბალკანეთის ნახევარკუნძული და ევროპის სახელმწიფოები	420..643..VII პ.წ.
<ბალკანეთის პრობლემა და ევროპა>	246..662..VIII პ.წ.
ბალკანეთის სახელმწიფოები	277..633..VII პ.წ.
«ბამბის მოყვანის საქმე და ბაზრის საკითხი»	19..662..IX პ.წ.
<ბანკის დაფუძნებისათვის შეტანილი თანხის განკარგვა>	160..514..XIV პ.წ.
<ბანკის თანამშრომელთა შრომის ანაზღაურების შესახებ> (1890).....	534..710..XI პ.წ.
<ბანკის საადგილმამულო კრედიტის გამო> (1890)	566..713..XI პ.წ.-წ.ს.
<ბანკის სესხის თაობაზე>	448..530..X პ.წ.
<ბაჟის შემოღების გამო>	553..679..VIII პ.წ.
ბ-ნ ალ. ხატისოვის „ღაღადი“ (1903)	561..727..XV პ.წ.-ს.
ბ-ნ გ. წერეთლის წერილის გამო (1897)	330..536..XIII პ.წ.
ბატონ იანოვსკის წერილისა გამო	425..659..VI პ.წ.
ბ. მარკოვის საჩივარი (1881)	272..681..XV პ.წ.-ს.
ბ-ნ შაუმოვის „სეღლები“ და ბ-ნ არუთინოვის „ტრიხინინან“ ღორების და ღორების საქმე (1897)	357..539..XIII პ.წ.
ბ-ნი გამყრელიძე სვიმონ ლეონიძის როლში	556..697..V კ.-წ.ლ.ს.
ბატონყმობის საქმის გათავება (1882)	296..685..XV პ.წ.-ს.
ბედნიერი ერი	29..415..I ლ.
*** („ბევრი ვიტანჯე...“)	69..343..I ლ.
«ბელგიის საომარი მზადება»	39..666..IX პ.წ.
ბელინსკის აზრი შვილების აღზრდაზე	661..1084..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
ბეჟან დავითის ძისადმი	170..452..XVII ე.
ბესარიონ ლევანის ძე დოღობერიძე (ნეკროლოდი)	277..644..VI პ.წ.
ბესარიონ ნიჟარაძისადმი	160..442..XVII ე.
ბისმარკი და გლადსტონი	428..644..VII პ.წ.
«ბისმარკი და ევროპის პოლიტიკა».....	533..702..IX პ.წ.
ბისმარკი და პრუსიის ლანდტაგი	329..637..VII პ.წ.
ბისმარკი და რომის პაპი	338..638..VII პ.წ.
<ბისმარკი და საფრანგეთი>	238..661..VIII პ.წ.
«ბისმარკის ავტორიტეტის შესუსტება გერმანიაში».....	93..671..IX პ.წ.
<ბისმარკის გადადგომა> (1890).....	550..711..XI პ.წ.-წ.ს.
«ბისმარკის დიპლომატიური სვლები».....	310..686..IX პ.წ.
«ბისმარკის ზღვარდაუდებელი ბატონობა».....	424..694..IX პ.წ.
<ბისმარკის კრიზისი>	170..487..X პ.წ.
<ბისმარკის მდგომარეობის შერყევა>	324..508..X პ.წ.
«ბისმარკის მუქარა».....	199..676..IX პ.წ.
«ბისმარკის ორპირი პოლიტიკა რუსეთის მიმართ».....	616..710..IX პ.წ.
ბისმარკის პოლიტიკა	323..637..VII პ.წ.
ბისმარკის საგარეო პოლიტიკა	387..641..VII პ.წ.
<ბისმარკის საგარეო პოლიტიკა და ავსტრია>	265..663..VIII პ.წ.

«ბისმარკის სიტყვა სამხედრო კანონის შესახებ»	30..664..IX პ.წ.
ბოლგარიის ამბები	252..632..VII პ.წ.
«„ბოსნიის საქმის“ ამოტოვებები».....	318..687..IX პ.წ.
ბროკპაუზ-ეფრონის ენციკლოპედიური ლექსიკონის რედაქციისადმი	225..483..XVII ე.
ბროკპაუზ-ეფრონის ენციკლოპედიური ლექსიკონის რედაქციისადმი	349..XVII ე.-უ.თ.
<ბრძოლა გლადსტონის პროექტის გამო>	136..655..VIII პ.წ.
<ბრძოლა პარლამენტში გლადსტონის პროექტის გამო>	35..650..VIII პ.წ.
<ბულანჟე ამოიწვია პარიჟმა>(1889)	42..654..779..XI პ.წ.
<ბულანჟეს ხმაური საფრანგეთში>(1889)	120..666..XI პ.წ.
<ბულგარეთი და რუსეთი>	489..675..VIII პ.წ.
«ბულგარეთის ისტორიაში ახალი ხანის დადგომა».....	523..701..IX პ.წ.
<ბულგარეთის მთავრობის არჩევა და ევროპის სახელმწიფოები>	542..678..VIII პ.წ.
<ბულგარეთის მთავრის არჩევის საკითხი>	361..666..VIII პ.წ.
<ბულგარეთის მთავრის ორი კანდიდატი>	613..682..VIII პ.წ.
<ბულგარეთის მთავრის სიტყვა და მისი შედეგი>	160..657..VIII პ.წ.
<ბულგარეთის საქმე>	599..681..VIII პ.წ.
<ბულგარეთის საქმე და ევროპის პრესა>.....	323..664..VIII პ.წ.
<ბულგარეთის საქმე და რუსეთი-ავსტრია-უნგრეთი>	410..670..VIII პ.წ.
«ბულგარეთის საქმის მშვიდობიანად დამთავრების ცდა».....	76..669..IX პ.წ.
<ბულგარეთისა და რუმელების საკითხი>	465..673..VIII პ.წ.
<ბულგარის აკადემია>	382..672..V კ.-წ.დ.ხ.

ბ

გაბრიელ ეპისკოპოსის გარდაცვალების გამო (1896)	210..525..XIII პ.წ.
გაბრიელ სულხანიშვილისადმი	19..367..XVII ე.
<გაბრიელ სუნდუკიანცის „პეპო“ და სომხის ლიტერატორები>	459..678..V კ.-წ.დ.ხ.
გაბრიელ ქიქოძისადმი	145..436..XVII ე.
გ. აბხ[ახს]	121..412..I დ.
გავლილი 1880 წელიწადი (1880)	194..664..XV პ.წ.-ს.
გავლილი წელიწადი ევროპაში (1883)	376..696..XV პ.წ.-ს.
გავლილი წელიწადი რუსეთში (1883)	379..696..XV პ.წ.-ს.
გავსწორდეთ, ბედო!	78..354..I დ.
გაზაფხული („ვიშ, გაზაფხული...“)	43..330..I დ.
გაზაფხული („ტყემ მოისხა ფოთოლი...“)	118..407..I დ.
«გაზეთ „ივერიის“ მარცხი».....	449..696..IX პ.წ.
გაზეთ „ივერიის“ მომავალ თანამშრომელთადმი	116..419..XVII ე.
გაზეთ „ივერიის“ რედაქტორისადმი	136..430..XVII ე.
გაზეთ „ივერიის“ რედაქტორისადმი	167,168..450,451..XVII ე.
გაზეთ „ივერიის“ რედაქციისადმი	148,166,211,213,234..440,447,470,473,486..XVII ე.
გაზეთ „კავკასის“ რედაქტორისადმი	81,201..399,465..XVII ე.

გაზეთ „კავკაზის“ რედაქტორისადმი	289..XVII ე-უ.თ.
გაზეთ „კავკაზის“ რედაქტორისადმი	341,342..XVII ე-უ.თ.
<გაზეთ „კავკაზის“ წერილების გამო>	41..651..VIII პ.წ.
გაზეთ „მოსკოვსკიე ვედომოსტის“ მობოდიშების თაობაზე (1896)	198..523..XIII პ.წ.
«გაზეთ „მშაკის“ გამოსვლა».....	622..711..IX პ.წ.
გაზეთ „ნოვოე ობოზრენიეს“ რედაქციისადმი	100,177..412,457..XVII ე.
გაზეთ „ნოვოე ობოზრენიეს“ რედაქტორისადმი	296..XVII ე-უ.თ.
გაზეთ „ნოვოე ობოზრენიეს“ რედაქციისადმი	324..XVII ე-უ.თ.
გაზეთ „რუს“-ის რედაქტორისადმი	252..501..XVII ე.
გაზეთ „რუს“-ის რედაქტორისადმი	359..XVII ე-უ.თ.
გაზეთ „ტიფლისკი ვესტნიკის“ რედაქტორისადმი	73-77..395-397..XVII ე.
გაზეთ „ტიფლისკი ვესტნიკის“ რედაქტორისადმი	285-288..XVII ე-უ.თ.
გაზეთი „კავკაზი“ და მისი „სახელდახელო“ შენიშვნები კონვერსიის შესახებ	136..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
«გაზეთი „კავკაზი“ და ქართველი ხალხი».....	636..714..IX პ.წ.
<გაზეთი „მეურნე“>	26..468..X პ.წ.
გაზეთი „Новое Обозрение“ და კახეთის რკინისგზა (1893)	131..280..XII პ.წ.
<გაზეთის კორესპონდენტის მოვალეობა> (1893).....	194..288..XII პ.წ.
ვათეთრება შავისა (1902)	543..725..XV პ.წ.-ს.
გამბეტას დამარხვა (1883)	381..697..XV პ.წ.-ს.
გამბეტას ძლიერება (1881)	216..670..XV პ.წ.-ს.
გამოსახვა თათართა	656..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
«გამოფენის მოწყობის უპერსპექტივობა».....	253..682..IX პ.წ.
გამოცანები	131..417..I ლ.
გამოცდები სემინარიაში (1902)	495..717..XV პ.წ.-ს.
განათლების ახალი მინისტრის დანიშვნა (1881)	236..673..XV პ.წ.-ს.
განდევილი	255..512..I პ.
<განხეთქილება პარლამენტში საგარეო პოლიტიკის გამო>	393..669..VIII პ.წ.
გარემოება ართაგის სიკვდილიდან ფარსმან პირველის გამეფებამდე	576..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
განცხადება ბეჭდვით საქმეთა მთავარი სამმართველოსადმი	110..414..XVII ე.
განცხადება ბეჭდვით საქმეთა მთავარი სამმართველოსადმი	303..XVII ე-უ.თ.
განცხადება კავკასიის მეფისნაცვლის მთავარი სამმართველოსადმი	94..408..XVII ე.
განცხადება კავკასიის მეფისნაცვლის მთავარი სამმართველოსადმი	295..XVII ე-უ.თ.
განცხადება კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი	90..404..XVII ე.
განცხადება კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი	294..XVII ე-უ.თ.
<გაურკვეველობა დღევანდელ პოლიტიკაში> (1889).....	363..688..XI პ.წ.-წ.ს.
*** („გახსოვს, ტურფავ, ...“)	112..401..I ლ.
გახშირებული ავადმყოფობა (1883)	387..698..XV პ.წ.-ს.
«გენერალ კაფუარელის საქმე».....	586..707..IX პ.წ.
<გენერალი ბულანჯე – საფრანგეთის „მხსნელი“>	177..488..562..X პ.წ.

გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი	711...იხ. ტ. XI.
გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი	305...იხ. ტ. XII.
გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი	558...იხ. ტ. XIII
გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი	560...იხ. ტ. XIV
გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი	412...იხ. ტ. XVIII
გეოგრაფიული აღწერა საქართველოსი (მონარხიულ მმართველობის პირველ დროებში)	546...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
გ. ებერსი. რამეთუ კაცი ვარ	132...686...III მ.თ.-მ.
<გერმანია-საფრანგეთის ურთიერთობა>	125,435...655,671...VIII პ.წ.
«გერმანიასა და საფრანგეთს შორის ახალი ხიდის გადების ცდა»	306...686...IX პ.წ.
<გერმანიისა და ავსტრიის ურთიერთობა>	18/467...X პ.წ.
<გერმანიის ახალი იმპერატორი>	122...479...561...X პ.წ.
<გერმანიის ახალი იმპერატორი ვილჰელმ II>	256...496...X პ.წ.
<გერმანიის გავლენის შესუსტება ევროპაში>	81...474...X პ.წ.
<გერმანიის გაურკვეველი მომავალი>	143...482...X პ.წ.
<გერმანიის და საფრანგეთის ურთიერთობის მოგვარების გზები>	126...479...X პ.წ.
<გერმანიის იმპერატორი ფრიდრიხი>	253...495...X პ.წ.
<გერმანიის იმპერატორის ვიზიტი იტალიასა და ავსტრიაში>	334...511...X პ.წ.
<გერმანიის იმპერატორის ვიზიტი სტამბოლში> (1889)	357...686...XI პ.წ.-წ.ს.
<გერმანიის იმპერატორის ფრიდრიხ III ავადმყოფობა>	172...485...X პ.წ.
<გერმანიის ინტერესი ბულგარეთისადმი> (1890)	449...698...XI პ.წ.
«გერმანიის მბრძანებლობას ევროპაში აღსასრული დაუდგა».....	326...688...IX პ.წ.
«გერმანიის მიერ არასწორად გადადგმული ნაბიჯი».....	429...695...IX პ.წ.
<გერმანიის მიერ რუსეთთან კავშირის ძიება და ინგლის-საფრანგეთის იგნორირება>	278...499...X პ.წ.
«გერმანიის პოლიტიკა ბულგარეთთან მიმართებაში».....	552...704...IX პ.წ.
<გერმანიის პოლიტიკა ევროპისა და აზიის ქვეყნების მიმართ>	314...507...X პ.წ.
<გერმანიის პოლიტიკა რუსეთისა და საფრანგეთის მიმართ>	260...498...X პ.წ.
<გერმანიის პოლიტიკის შეფასება რუსულ პრესაში>	234...493...X პ.წ.
<გერმანიის საშინაო პოლიტიკა> (1890).....	482...703...XI პ.წ.
<გერმანიის ურთიერთობა ინგლისს-საფრანგეთთან>	26...649...VIII პ.წ.
«გერმანიის შემოფოთების მიზეზი».....	206...677...IX პ.წ.
გერმანიის შინაური საქმეები	395...641...VII პ.წ.
გზადაგზა და სხვათაშორის (1889).....	296...679...XI პ.წ.-წ.ს.
გიგო აბხაზისადმი	67,72,78...394,395,397...XVII ე.
გიგო აბხაზისადმი	284...XVII ე.-უ.თ.
გივი ვახვახიშვილისადმი	322...XVII ე.-უ.თ.
«გიმნაზიების ერთი დიდი ნაკლი».....	546...703...IX პ.წ.
გიორგი თარხნიშვილისადმი	148,150,207,209...441,468,469...XVII ე.
გიორგი თარხნიშვილისადმი	307,310,311...XVII ე.-უ.თ.
გიორგი თუმანიშვილისადმი	100...411...XVII ე.
გიორგი თუმანოვისა და მისი ამქარის აზრები	25...504...XIV პ.წ.
გიორგი ჟურჯულისადმი	246...495...XVII ე.

გიორგი ჟურულისადმი	360...XVII ე-უ.თ.
გიყვარდეს!	54...335...I ლ.
გლადსტონი და სალუსბიერი ირლანდიის საკითხზე	343...638...VII პ.წ.
<გლადსტონის ახალი პროექტი და ირლანდიის საკითხი>	30...650...VIII პ.წ.
გლადსტონის კანონი მიწათმფლობელების მიმართ	526...649...VII პ.წ.
გლადსტონის კანონპროექტი ირლანდიის შესახებ	476...646...VII პ.წ.
<გლადსტონის პროექტი ირლანდიის თვითმმართველობის შესახებ>	78...653...VIII პ.წ.
<გლადსტონის სამინისტროს გადადგომა>	211...659...VIII პ.წ.
გლადსტონის ღვაწლი	595...653...VII პ.წ.
გლახის ნაამბობი	131...590...II მ.
<გლეხები და საიჯარო მამულები>	162...627...VI პ.წ.
გლეხთა განთავისუფლების პირველდროების სცენები.	323...618...II პ.
გლეხთა საქმეების საგუბერნიო საკრებულოს უწყების საქმიანობის საკითხები	133...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
გლეხთაგან მამულების გამოსყიდვა (1881)	290...684...XV პ.წ.-ს.
<გლეხკაცთა უნუგემო ყოფა-ცხოვრება> (1889).....	97...662...XI პ.წ.
გლეხკაცებისაგან მამულის შექენა (1880)	161...658...XV პ.წ.-ს.
ფლეხკაცის გასაჭირი (1902)	471...713...XV პ.წ.-ს.
გლეხკაცობა და საკომლო მამული	320...636...VII პ.წ.
<გოგოლის „რევიზორის“ საიუბილეოდ>	229...658...V კ-წ.ლ.ხ.
გომართელის ფილოსოფია და არჩილ ჯორჯაძის ფსიხოლოგია	423...526...XIV პ.წ.
გრ. ელისევი	507...683...V კ-წ.ლ.ხ.
გრიგოლ საყვარელიძისადმი	234...486...XVII ე.
გრიგოლ ყიფშიძისადმი .... 114,130,131,140,164,205-207...417,426,427,432,444,445,466-468...XVII ე.	
გუბე	509...653...II დ.მ.
გუთნისდედა	50...332...I ლ.
ფულნამცეცა ბურეუაზია (1897)	475...543...XIII პ.წ.

დ

დაბადებამდი სიკვდილი (1880)	182...662...XV პ.წ.-ს.
*** („დაბნელდა სული, ...“)	115...403...I ლ.
დაბრუნებული აფხაზები (1880)	156...657...XV პ.წ.-ს.
*** („დაე, თუნდ მოგკვდე...“)	66...341...I ლ.
<დავა საზღვრის გამო რუსეთსა და ჩინეთს შორის>	75...652...VIII პ.წ.
<დავით აღმაშენებელი>	64...471...X პ.წ.
დავით გურამიშვილისადმი	216...474...XVII ე.
დავით ერისთავისადმი	31,33...376,377...XVII ე.
დავით ერისთავისადმი	260...507...XVII ე-უ.
დავით იესეს ძე ჩუბინაშვილი (1891)	30...264...XII პ.წ.

დავით კარიჭაშვილისადმი	184,199..459,464..XVII ე.
დავით მესხისადმი	113..417..XVII ე.
დავით მეფის ხსოვნის დღე	307..636..VII პ.წ.
*** („დავსწერ სოფლისას ქებასა...“)	280..517..I ყრ.-ლ.
დაკარგული ელემი	91..366..I ლ.
დამაკვირდი	155..432..I ლ.
დამატებანი	762...იხ. ტ. XVI(1)
დამატება წერილებისა (1889).....	275..673..XI პ.წ.
<„დასავლეთის ეტიკეტი“>	223..658..V კ.-წ.ღ.ხ.
<დასაწყისი „სამთა კავშირის“ დასასრულისა>(1891)	15..261..XII პ.წ.
<დასთა შორის ბრძოლა პარლამენტში>	129..655..VIII პ.წ.
დასკვნა საქართველოს ძველი ისტორიისა	612..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<დასობანა – სახიფათო თამაში> (1902)	511..720..XV პ.წ.-ხ.
*** („დაღონებული, არ ვიცი რაზედ, ...“)	289...522..I ყრ.-ლ.
<დაცოფიანების შემცირების ღონისძიებათა პროექტი>	294...503..X პ.წ.
<დაძაბული პოლიტიკური ვითარება ევროპაში>.....	91..671..IX პ.წ.
<დაძაბულობა ევროპაში>	236..661..VIII პ.წ.
<დაძაბულობა ევროპაში ბულგარეთის გამო>	530..677..VIII პ.წ.
<დაძაბულობა საფრანგეთსა და ინგლისს შორის ეგვიპტის გამო>	485..674..VIII პ.წ.
დედათა განათლება ჩვენში (1902)	468..712..XV პ.წ.-ს.
<დედათა ემანსიპაციის შესახებ>	284..502..X პ.წ.
<დედათა საქმე>	431..526..X პ.წ.
<დედათა საქმის გამო>	466..678..V კ.-წ.ღ.ხ.
დედის ანდერძი	550..666..II დ.-მ.
დეპეშა ალექსანდრე ნანეიშვილისადმი	91..404..XVII ე.
დეპეშა ალექსანდრე ოლდენბურგისადმი	233..484,485..XVII ე.
დეპეშა ალექსანდრე ოლდენბურგისადმი	348..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა ალექსანდრე ჯამბაკურ-ორბელიანისადმი	248..496..XVII ე.
დეპეშა გაზეთ „ივერიის“ რედაქციისადმი	147,221..438,479..XVII ე.
დეპეშა გაზეთ „ივერიის“ რედაქციისადმი	309..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა გივი ვახვახიშვილისადმი	166..448..XVII ე.
დეპეშა გიორგი თარხნიშვილისადმი	309..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა გიორგი ორბელიანისადმი	224..483..XVII ე.
დეპეშა გიორგი ორბელიანისადმი	348..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა გიორგი შურულისადმი	257..505..XVII ე.
დეპეშა ეკატერინე ჩუბინაშვილისადმი	148..440..XVII ე.
დეპეშა ეკატერინე ჩუბინაშვილისადმი	310..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა ეროთეოზ ერისთავისადმი	321..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა ვასილ კახიძისადმი	220..478..XVII ე.
დეპეშა ვასილ კახიძისადმი	347..XVII ე.-უ.თ.
დეპეშა თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლისადმი	58,61..390-392..XVII ე.

დეპეშა თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლისადმი	282,283...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლის, ალექსანდრე ჯამბაკურ-ორბელიანისადმი	247...495...XVII ე.
დეპეშა თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლის, ალექსანდრე ჯამბაკურ-ორბელიანისადმი	358...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა თ-დ ეროთეოზ ერისთავისადმი	165...447...XVII ე.
დეპეშა კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი	167...449...XVII ე.
დეპეშა კოტე ჭავჭავაძისადმი	126...425...XVII ე.
დეპეშა კოტე ჭავჭავაძისადმი	305...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა ლორან ბროსესადმი	223...481...XVII ე.
დეპეშა მღვდელ კარბელაშვილისადმი	251...500...XVII ე.
დეპეშა ნესტორ მესხისადმი	94...409...XVII ე.
დეპეშა ნიკიტა ემინისადმი	304,305...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა ნიკოლოზ დადიან-მინგრელსკისადმი	110...413...XVII ე.
დეპეშა ნიკოლოზ მინგრელსკისადმი (დადიანისადმი)	303...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა საფრანგეთის საერო განათლების მინისტრ ჟორჟ ლევისადმი	223...480...XVII ე.
დეპეშა საცენზურო კომიტეტისადმი	323...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა სიმონ ესაძისადმი	253...502...XVII ე.
დეპეშა სიმონ ესაძისადმი	359...XVII ე-უ.თ.
დეპეშა სომეხთა მეცნიერი მ. ემინისადმი	120,121...422...XVII ე.
დეპეშები რაფიელ ერისთავის ოჯახისადმი	219...477...XVII ე.
დეპეშები რაფიელ ერისთავის ოჯახისადმი	346...XVII ე-უ.თ.
*** („დიაბევის შვილს...“)	309...534...I ფ-ღ.
დიაბეგობა	401...627...II დ-მ.
დიდი ბრიტანეთი	358...639...VII პ.წ.
დიდი ოჯახი დაგვერდვა (1883)	436...705...XV პ.წ.-ს.
<დიდი სახელმწიფოები და ბულგარეთი>	371...667...VIII პ.წ.
დილის ხუთი საათი, [28 თებერვალი, 1863 წ.]	286...XVIII რ.წ.ქ.თ.
დიმიტრი ბაქრაძისადმი	259...506...XVII ე-უ.
<დიმიტრი ბაქრაძის გარდაცვალების გამო>	478...680...V კ-წ.ღ.ს.
<დიმიტრი ბაქრაძის ღვაწლი>	481...680...V კ-წ.ღ.ს.
დიმიტრი ლორთქიფანიძისადმი	185...461...XVII ე.
«დიმიტრი სულხანის-ძე ჭავჭავაძის ანდერძი».....	411...694...IX პ.წ.
დიმიტრი ყაზბეგისადმი	84...399...XVII ე.
<დიმიტრი ყიფიანი>	393...673...V კ-წ.ღ.ს.
<დიმიტრი ყიფიანი და საადგილმამულო ბანკი>	152...656...VIII პ.წ.
დიმიტრი ყიფიანისადმი	111,121...415,423...XVII ე.
«დიმიტრი ყიფიანის გარდაცვალება».....	595...708...IX პ.წ.
დიმიტრი ჯაშისადმი	255...504...XVII ე.
<დრამატული საზოგადოების გასაჭირი>	407...674...V კ-წ.ღ.ს.
დროგადასრული სისტემა (1893)	211...291...XII პ.წ.

დრონი იცვალნენ (1883)	410..701..XV პ.წ.-ს.
დუარხულის (ორთამეფობის) მართებლობიდან ასფაგურის სიკვდილადმდე, რომელიც იყო უკანასკნელი საქართველოს ხელმწიფე არშაკიდეების შთამომავალთაგანი (129-263 წლამდე)	595..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<დღევანდელი თავადაზნაურობის სატკივარი> (1891).....	63..270..XII პ.წ.
<დღევანდელი სპარსეთი> (1889).....	415..694..XI პ.წ.-წ.ს.

ე

<ებრაელთა საკითხზე>	231..492..X პ.წ.
«ევგვიპტე – ევროპის სახელმწიფოთა ერთმანეთში მოურიგებლობის მიზეზი»	117..674..IX პ.წ.
ედგარდო მადალენასადმი	219..476..XVII ე.
ედგარდო მადალენასადმი	346..XVII ე.-უ.თ.
<ევროპა გაყოფილია ორ ბანაკად> (1889).....	338..683..XI პ.წ.-წ.ს.
ევროპა მაინც ორ დიდ ბანაკად გაყოფილი დარჩა (1897)	454..541..XIII პ.წ.
ევროპა ომის მოლოდინში	551..651..VII პ.წ.
ევროპა ომის წინ	585..653..VII პ.წ.
<ევროპა პოლიტიკური ცვლილებების მოლოდინში> (1890).....	574..715..XI პ.წ.
<ევროპაში ყველას ხელი ხმლის ვადაზე უჭირავს>	314..680..XI პ.წ.-წ.ს.
<ევროპის დიდი და პატარა ონაერები>(1890)	464..701..XI პ.წ.
<ევროპის დიდი სახელმწიფოები და ევგვიპტე-ბალკანეთის პრობლემა>.....	533..678..VIII პ.წ.
<ევროპის მილიტარობა და ამერიკის მერმისი> (1889).....	110..664..XI პ.წ.
<ევროპის პოლიტიკა ახალი წლისთვის> (1890).....	444..697..XI პ.წ.
<ევროპის პოლიტიკა ახლო და შორ ადმოსავლეთში>	123..512..XIV პ.წ.
<ევროპის პოლიტიკის დაუდგრომელობა>	9..465..X პ.წ.
«ევროპის პოლიტიკის ცვალებადობა».....	102..672..IX პ.წ.
«ევროპის პოლიტიკურ ასპარეზზე მყუდროებამ დაისადგურა».....	628..712..IX პ.წ.
<ევროპის პოლიტიკური ვითარების მიმოხილვა>	103..653..VIII პ.წ.
«ევროპის პოლიტიკური მდგომარეობა».....	300..685..IX პ.წ.
<ევროპის პოლიტიკური მდგომარეობა> (1890)	569..714..XI პ.წ.
«ევროპის საომარი მზადება».....	242..681..IX პ.წ.
«ევროპის საომარი მზადება».....	623..712..IX პ.წ.
«ევროპის სახელმწიფოთა დაინტერესება მაროკოთი».....	582..707..IX პ.წ.
<ევროპის ქვეყნების დამოკიდებულება საფრანგეთისადმი>	368..516..X პ.წ.
<ევროპის შემფოთება გერმანიის შეიარაღების გამო>	353..514..X პ.წ.
<ევროპის შემფოთება იმპერატორ ფრიდრიხის ავადმყოფობის გამო>	228..492..X პ.წ.
«ევროპის წერილ სახელმწიფოთა საომარი მზადება»	60..668..IX პ.წ.
ეკატერინე სარაჯოვისას	304..530..I ე.-ლ.
<ევროპის ხარბი ხელი საყოველთაო საქმეებში> (1890).....	456..699..XI პ.წ.
ეთნოგრაფიული განხილვა ძველთა და ახლთა კაპადოკიის ან	

ჭანეთის მკვიდრთა მოსახლეთა	716...1087...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
ეთნოგრაფიული განხილვა ძველთა და ახალთა კაპადოკიის ან	
ჭანეთის მკვიდრთა მოსახლეთა (დასასრული)	739...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
ეთნოგრაფიული განხილვა ძველთა და ახალთა კაპადოკიის ან	
ჭანეთის მკვიდრთა მოსახლეთა (შემდეგი)	722...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
ეთნოგრაფიული განხილვა ძველთა და ახალთა კაპადოკიის ან	
ჭანეთის მკვიდრთა მოსახლეთა (შემდეგი)	732...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
ეკატერინე გურამიშვილ-სტაროსელსკაიასადმი	56,61,69...389,392,394...XVII ე.
<ეკლესიების შემოსავალ-გასავლის საქმე> (1890).....	491...705...XI პ.წ.
ეკონომიური განწყობილობა გერმანიაში	392...641...VII პ.წ.
ელეგია	88...362...I ლ.
ელექტრონით განათება ტფილისისა (1895)	138...519...XIII პ.წ.
ელექტრონის გამოყენება მეღვინეობაში	377...524...XIV პ.წ.
ელისაბედ ჭავჭავაძე-საგინაშვილისადმი	...
30,43,46,50,54,55,164,251,253...374,375,384,385,387,388,446,501,502...XVII ე.	
ელისაბედ ჭავჭავაძე-საგინაშვილისადმი	262-267...510-512...XVII ე-უ.
<ენისლელების საქმე>	260...662...VIII პ.წ.
ეპისკოპოს ალექსანდრე ოქროპირიძისადმი	224...482...XVII ე.
ეპისკოპოს ალექსანდრე ოქროპირიძისადმი	347...XVII ე-უ.თ.
ერთი კვირა უცხოეთში (1880)	131...653...XV პ.წ.-ს.
ერთი საინტერესო საგანი (1882)	350...692...XV პ.წ.-ს.
ერთი სახსართაგანი ჩვენში მეურნეობის წარმატებისათვის (1883)	412...702...XV პ.წ.-ს.
ერთი შენიშვნა „თფილისის მოამბეს“ (1880)	92...644...XV პ.წ.-ს.
ერთიც ახალი გამოლაშქრება (1882)	317...688...XV პ.წ.-ს.
ერთს პატარა შემთხვევაზე (1880)	38...633...XV პ.წ.-ს.
*** („ერთხელ ვიყავ...“)	307...533...I ფ-ღ.
*** („ერთხელ ჰჯდა ჩემთან...“)	64...340...I ლ.
<ერი და ისტორია>	390...520...X პ.წ.
«ერის ჯანმრთელობა სახელმწიფოს ერთი უდიდესი საზრუნავია».....	558...704...IX პ.წ.
«ერმალოვი და ჩრდილო-კავკასიის ღვინოები».....	98...672...IX პ.წ.
<ერნესტო როსი მეფე ლირის როლში>	486...681...V კ-წ.ლ.ს.
«ერობის საკითხი და დეპუტატთა საკრებულო» (1897)	261...530...XIII პ.წ.
ექვთიმე თაყაიშვილისადმი	185...461...XVII ე.
ექსპრომტები	303...ი.ბ. ტ. I.

8

<ვაზის ავადმყოფობა - მილდიუ>	38...469...X პ.წ.
<ვაზის დასენიანებასთან დაკავშირებით სხვა	
სარჩო-საბადებლის ძიება>	300...504...X პ.წ.
<ვაზის სენი მილდიუ და მასთან ბრძოლა>	297...504...X პ.წ.
<ვაზის სნეულებანი>(1889)	433...696...XI პ.წ.-წ.ს.
*** („ვაი!.. მას...“)	79...354...I ლ.

<ვალი მაინც ვალია>	454..531..X პ.წ.
ვარიანტები და შენიშვნები	იხ. ტ. II.
ვარიანტები და შენიშვნები	
ტექსტისათვის	463..იხ. ტ. IV.
ვარიანტები, შენიშვნები, კომენტარები	319..იხ. ტ. I.
ვარიანტები, შენიშვნები, კომენტარები	
ტექსტისათვის	613..იხ. ტ. V.
ვასილ აბაშიძისადმი	222..480..XVII ე.
ვასილ კარბელაშვილისადმი	85..400..XVII ე.
ვასილ მანაბლისადმი	44,47,50,57,59,64,79...385-387,390-392,398..XVII ე.
ვასილ მანაბლისადმი	282..XVII ე.-უ.თ.
ვასო აბაშიძისადმი	122..423..XVII ე.
ვაქებ, ანუ: ამასაც ხომ არ დამიშლიან! (ისპანიური სატირა ლარასი)	744..1089..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
„ვაშა, ბ-ნო ქართველო დეფო!“ (1902)	541..724..XV პ.წ.-ს.
„ვეფხვისტყაოსნის“ რედაქცია (1880)	176..661..XV პ.წ.-ს.
«ვენახების და ჭირნახულის წანახედობა და მისი საწინააღმდეგო ზომები».....	612..710..IX პ.წ.
<ვენახების წამლობის შესახებ>(1890)	559..712..XI პ.წ.
ვიგები და ტორები	261..632..VII პ.წ.
<ვილჰელმ II სურვილი ალაგმოს სამინისტროებისა და ბისმარკის თვითნებობა>	311..505..X პ.წ.
<ვინ ვისთვის ღესავს ხმაღს ევროპაში>. (1891)	52..269..XII პ.წ.
ვისთვის არის ეს საჭირო? (1880)	57..637..XV პ.წ.-ს.
„ვისრამიანის“ დაბეჭდვის გამო	216..654..V კ.-წ.ლ.ხ.
ვისს ნათესა ვმკით?	330..655..VI პ.წ.
ვიცინოთ თუ ვიტყვით	61..617..VI პ.წ.
ვიწროობა (1883)	424..703..XV პ.წ.-ს.
*** („ვიხილუ სატრფო...“)	63..339..I ლ.
ვლადიმერ მიქელაძისადმი	224..482..XVII ე.
ვ. სკოტი. ***„რა ტკბილ არს“... ..	13..663..III მ.თ.-ლ.

ზ

<ზეთისხილის ხე კავკასიაში>	425..525..X პ.წ.
«„ზემსკი ნაჩალნიკის“ შემოდების აუცილებლობა».....	81..670..IX პ.წ.
ზნაკვის (ლანჩხუთი) სკოლის გამგის ი. კიკვიძისადმი	86..401..XVII ე.
«ზნეობრივი სიწმინდის მნიშვნელობა ერის მერმისისათვის».....	245..681..IX პ.წ.
ზოგიერთი რამ	161..642..V კ.-წ.ლ.ხ.
ზოგიერთი ხანა მოთხრობისა „მარგალიტი ლექსში“	511..655..II დ.-მ.
ზოგიერთს	302..529..I დ.-ლ.

თ

«თავად-აზნაურთა კრებების უფლება-მოვალეობა» (1897)	245..528..XIII პ.წ.
«თავადაზნაურთა მოვალეობა» (1902)	520..722..XV პ.წ.-ს.
თავადაზნაურობის გულგრილობა სწავლა-განათლების საქმეში	535..649..VII პ.წ.
<თავადაზნაურობის უქმობით ჩვენი მიწა-წყალის დაკარგვა>	146..483..X პ.წ.
<თავადაზნაურობის ფერისცვალება>	135..481..X პ.წ.
თავადაზნაურული მედიდურობა	842..1105..XVI(1) პ.წ.-ო.
თ. ალექსანდრე ჭავჭავაძე	98..374..I ლ.
<თ. დავით გიორგის ძე ერისთავი>	495..682..V კ-წ.ღ.ს.
თ. დონდუკოვ-კორსაკოვის დანიშვნაზე (1881)	288..683..XV პ.წ.-ს.
თავადი ი. ჭავჭავაძის სიტყვა სახელმწიფო საბჭოს პირველი სესიის სხდომაზე	481..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილზედ („აღარა გვეყვებარ!“)	107..390..I ლ.
თ. ნიკოლოზ ბარათაშვილზედ („როს წარვიკითხე...“)	100..377..I ლ.
თავადი ნ. ზ. ჭავჭავაძე (ნეკროლოგი) (1897)	290..532..XIII პ.წ.
«თავისი სამწყსოს „სარკე“ და „სანთელი“» (1903)	555..726..XV პ.წ.-ს.
«თავკაცთა უვარგისობა სოფლად» (1902)	528..723..XV პ.წ.-ს.
თათრები საქართველოსაც აოხრებენ	654..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<თამბაქოს მოყვანისა და გასაღების საქმე>	375..667..VIII პ.წ.
თარგმანი ანუ ახსნა	626..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
თარგმნილი მხატვრული თხზულებანი	845...იხ. ტ. XVI(1)
თახშირის გადახდა ბათუმის მაზრაში (1880)	148..654..XV პ.წ.-ს.
თბილისის ბანკის წარმომადგენლის, ი. გ. ჭავჭავაძის ცალკე მოსაზრება შეღავათების დაშვების საკითხთან დაკავშირებით	113..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
თბილისის გუბერნატორისადმი	165,220..446,478..XVII ე.
თბილისის გუბერნიის მიწათმფლობელთა მიწებზე დასახლებული გლეხების საადგილმამულო მოწყობის შესახებ ადგილობრივი დეპუტატების წინასწარი პროექტის პარაგრაფის კრიტიკული შეფასებები	9..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
თბილისის ოლქის პალატისადმი	356..XVII ე-უ.თ.
თბილისის ოლქის სასამართლო პალატისადმი	236..487..XVII ე.
თბილისის საადგილმამულო ბანკის წარმომადგენლის, ი. გ. ჭავჭავაძის ცალკე მოსაზრება მიწის ქონებათა შეფასებისათვის მაქსიმალური ნორმის დადგენის საკითხთან დაკავშირებით	106..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
თბილისის საოლქო სასამართლოსადმი	283..XVII ე-უ.თ.
თბილისის სასამართლო პალატისადმი	182..459..XVII ე.
თბილისის სასამართლო პალატისადმი	325..XVII ე-უ.თ.
თბილისის ქალაქის გამგეობისადმი	238..488..XVII ე.
თბილისის ქალაქის გამგეობისადმი	356..XVII ე-უ.თ.
<თბილისის ქართული საადგილმამულო ბანკის მორიგე კრების გამო>	15..649..VIII პ.წ.
თეატრის მატიანე. გაბუნიას ქალის ბენეფისი: „კინტო“, კომედია აკ. წერეთლისა.	

„ჯერ დაიხოცნენ, მერე დაქორწილდნენ“, რუსულიდამ გადმოკეთებული თ. რ. ერისთავისაგან (1880)	30...632...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე (1880)	46,61...634,637...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე გაბუნიას ქალის ბენეფისი: „კინტო“, კომედია (ჩვენი ეკონომიკა) (1880)	40...633...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე „გულთმისანი“ კომედია სამს მოქმედებად, პ. უმიკაშვილისა (1880)	90...643...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე <დავით ერისთავის „სამშობლოს“ განახლებული დადგმა>	517...683...V კ.-წ.ლ.ს.
თეატრის მატიანე. კოტე მესხის ბენეფისი: „სკაპენის ცუდლუტობა“, კომედია მოლიერისა. „ბუტიაობა“, ვოდვეილი აკაკი წერეთლისა (1880)	70...639...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე „კრიჟანგი“, კომედია მოლიერისა. ხუთი მოქმედება (1880)	111...649...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე „მზის დაბნელება, კომედია ანტონოვისა. სამი მოქმედება. „აყალ-მაყალი ცოლ-ქმარ შუა, ვოდვეილი (1880)	114...649...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე მ. მოხევის ბენეფისი: „აღმზრდელეში“, კომედია ორს მოქმედებად, თხზულება მოჩხუბარიძისა. „ყველაფერი ბედზედ არის“, ვოდვეილი იმავე ავტორისა (1881)	219...670...XV პ.წ.-ს.
თეატრის მატიანე „უოზეფ პარიჟელი კინტო“, კომედია ორს მოქმედებად (1881)	223...671...XV პ.წ.-ს.
<თეატრის მშენებლობის შეჩერება>	379...518...X პ.წ.
თეატრის როლი ერის ცხოვრებაში	241...660...V კ.-წ.ლ.ს
თეატრის შესახებ (პასუხი ა.წ. მოჩხუბარიძეს) (1881)	266...679...XV პ.წ.-ს.
თემატური (საგნობრივი) საძიებელი	581...იხ. ტ. XIV
თემატური საძიებელი	774...იხ. ტ. XI.
თემატური საძიებელი.....	312...იხ. ტ. XII
თემატური საძიებელი	568...იხ. ტ. XIII.
თემატური საძიებელი	415...იხ. ტ. XVIII
<„თერგდალეულნი“ და ახალი თაობა>	416...675...V კ.-წ.ლ.ს.
«თვითმმართველობის მნიშვნელობა ეკონომიკისათვის» (1880)	43...634...XV პ.წ.-ს.
«თვითმოქმედებისათვის».....	653...716...IX პ.წ.
თფილისის გიმნაზიის იუბილეი (1881)	269...681...XV პ.წ.-ს.
თხზულება ყმაწვილების აღზრდაზედ	9...611...VI პ.წ.
თხოვნა თბილისის საოლქო სასამართლოსადმი	67,91...393,405...XVII ე.
თხოვნა თბილისის საქალაქო სასამართლოსადმი	295...XVII ე.-უ.თ.
თხოვნა კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი	112...416...XVII ე.
თხოვნა კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი	304...XVII ე.-უ.თ.
თხოვნა ს.-პეტერბურგის უნივერსიტეტის რექტორისადმი	14,25...365,371...XVII ე.
თხოვნა ს.-პეტერბურგის უნივერსიტეტის რექტორისადმი	280,281...XVII ე.-უ.თ.
თხოვნა ს.-პეტერბურგის უნივერსიტეტის სტუდენტთა ინსპექტორისადმი	22...369...XVII ე.
თხოვნა ს.-პეტერბურგის უნივერსიტეტის სტუდენტთა	

ინსპექტორისადმი ..... 281...XVII ე-უ.თ.

0

იაკობ გოგებაშვილისადმი	118..420...XVII ე.
იანიხარი	111..399...I გ.
«იასე ანდრონიკაშვილი»	26..663...IX პ.წ.
ი. პოლონსკი. ბედა მქადაგებელი	10..662...III მ.თ.-ლ.
იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა	517..658...II დ.-მ.
იერიში მიწათმფლობელებზე ინგლისში	520..648...VII პ.წ.
ივანე აქსაკოვის გარდაცვალება	334..637...VII პ.წ.
ივანე თარხნიშვილისადმი	210..470...XVII ე.
ივანე როსტომაშვილისადმი	176..456...XVII ე.
ი. ტურგენევი. „ლექსნი პროზითა“	438..696...III მ.თ.-მ.
„ივერიის“ წინასიტყვაობა	240..631...VII პ.წ.
<„ივერიის“> წინასიტყვაობა	38..614...VI პ.წ.
ივნიისი, [უთარილო]	232..379...XVIII წ.
ილია ბახტაძისადმი	259..506...XVII ე-უ.
ილია ოქრომჭედლიშვილი (ნეკროლოგი)	9..503...XIV პ.წ.
ილია ოქრომჭედლიშვილისადმი	95,98,126,133..410,411,425,429...XVII ე.
ილია წინამძღვრიშვილისადმი	24..370...XVII ე.
ილია წინამძღვრიშვილისადმი	268..514...XVII ე-უ.
ილია ჭავჭავაძე (გ. ციციშვილი, გ. აბაშიძე, ზ. ჭუმბურიძე)	5...იხ. ტ. I
ილია ჭავჭავაძის პირადი წერილები	13...XVII ე.
<ილიას პასუხი სამეურნეო სკოლის მნიშვნელობის შესახებ> (1893)	191..288...XII პ.წ.
იმერეთის თავადაზნაურობის სულმოკლეობა	495..531...XIV პ.წ.
იმერელი მოსამსახურენი თბილისში (1880)	158..657...XV პ.წ.-ს.
იმერული „დანოსები“ (1881)	285..683...XV პ.წ.-ს.
<იმიგრაცია საქართველოდან>.....	414 670 VII პ.წ.
<იმპერატორ ალექსანდრე III-ის გარდაცვალების გამო> (1894)	52..509...XIII პ.წ.
<იმპერატორ ვილჰელმის პიროვნების მნიშვნელობა გერმანიისათვის>	118..478...X პ.წ.
<იმპერატორ ფრიდრიხ III დღიურის შესახებ>	327..509...X პ.წ.
<იმპერატორ ფრიდრიხის პიროვნული ღირსებები>	129..480...X პ.წ.
<ინგლისისა და გერმანიის ინტერესების შეჯახება პოლიტიკურ სარბიელზე>	15..466...X პ.წ.
<ინგლისისა და ტრანსვაალის ომი. პოლიტიკური ვითარება ევროპაში>	316..521...XIV პ.წ.
<ინგლის-ავსტრიის პოლიტიკური ურთიერთობა>	505..676...VIII პ.წ.
<ინგლის-ირლანდიის ურთიერთობის გარშემო>(1889)	105..664...XI პ.წ.
ინგლისი ახალ პოლიტიკურ ვითარებაში	153..513...XIV პ.წ.

«ინგლისი ინდოეთის შენარჩუნების გზების ძიებაში».....	338..689..IX პ.წ.
ინგლისის კოლონიები	362..639..VII პ.წ.
<ინგლისის ორჭოფული პოლიტიკა>	87..475..X პ.წ.
ინგლისის პოლიტიკის ახალი მიმართულება» (1894)	65..511..XIII პ.წ.
<ინგლისის პოლიტიკური აზრის ახალი მიმართულება>	56..470..X პ.წ.
<ინგლისის საგარეო პოლიტიკა>	379..668..VIII პ.წ.
<ინგლისის საგარეო პოლიტიკა და საფრანგეთი>	576..680..VIII პ.წ.
<ინგლისის საშინაო პოლიტიკა>	419..670..VIII პ.წ.
ინგლისის ფლოტის ბატონობა საზღვაო-სავაჭრო საქმიანობაში» (1894)	70..512..XIII პ.წ.
ინგლისმა პირი იბრუნა რუსეთისაკენ სამეგობროდ» (1894)	58..510..XIII პ.წ.
«ინგლისში შექმნილ დამხმარე საზოგადოებათა სიკეთე».....	407..693..IX პ.წ.
იონა მეუნარგიასადმი	114..418..XVII ე.
იონა მეუნარგიასადმი	205..467..XVII ე.
<იონა მეუნარგიას მომავალი ლექციები გრიგოლ ორბელიანზე>.....	411..674..V კ.-წ.ლ.ბ.
<იოსებ დავითაშვილის გარდაცვალების გამო	353..668..V კ.-წ.ლ.ბ.
იოსებ ორბელიანისადმი	28..374..XVII ე.
[ირაკლი]	311..536..I ფ.-ლ.
ირლანდია და ინგლისი	478..647..VII პ.წ.
ირლანდიის დაპყრობა	503..648..VII პ.წ.
<ირლანდიის თვითმმართველობის უფლება და მისი მოწინააღმდეგენი>	83..653..VIII პ.წ.
ირლანდიის ისტორია	497..647..VII პ.წ.
ირლანდიის საკითხი და სალუსბერის სამინისტრო	224..660..VIII პ.წ.
ირლანდიის სილატაკის მიზეზები	508..648..VII პ.წ.
ისევ „დამოსავლეთის საქმის“ გამო	449..645..VII პ.წ.
<ისევ ბულგარეთის პრობლემა და ევროპის ქვეყნები>	400..669..VIII პ.წ.
<ისევ გახეთ „კავკასიის“ გამოლაშქრების გამო>	59..471..X პ.წ.
<ისევ განათლების საკითხებზე> (1889).....	341..684..780..XI პ.წ.-წ.ს.
ისევ და ისევ ბ-ნ ჟორდანიას უმეცრობანი და მისი წაჯგებ-უკუჯგებობანი	409..526..XIV პ.წ.
<ისევ ევროპის მილიტარობის შესახებ> (1889).....	81..660..XI პ.წ.
<ისევ „თამარ ცბიერის“ დადგმის გამო	347..667..V კ.-წ.ლ.ბ.
<ისევ კახეთის რკინისგზის საკითხზე> (1893)	168..284..XII პ.წ.
ისევ მამულების გაყიდვის შესახებ» (1902)	502..719..XV პ.წ.-ს.
«ისეთი დაწესებულების საჭიროება, სადაც შესაძლებელი იქნება გართობა, გასაუბრება, დასვენება...».....	549..703..IX პ.წ.
იტალია	374..640..VII პ.წ.
იტალია და რომის პაპი	378..640..VII პ.წ.
«იტალიის მიერ მასსოვას დაპყრობის მცდელობა».....	78..670..IX პ.წ.
«იტალიისა და აბისინიას შორის ურთიერთობის გამწვავება მასსოვას გამო».....	87..671..IX პ.წ.
იქნება ომი თუ არა?» (1895)	131..518..XIII პ.წ.

იცვნე ივინი კარავთა შენსა ხდომისაგან ენათასა ..... 827...1104...XVI(1) პ.წ.

ბ

<კავთისხევის სასოფლო სკოლის 10 წლისთავი>	237..494..X პ.წ.
კავკასიის რეფორმები (1882)	358..693..XV პ.წ.-ს.
„კავკასიის“ აზრი კავკასიის უნივერსიტეტზე (1881)	241..674..XV პ.წ.-ს.
კავკასიის მეფისნაცვლის მთავარმმართველობის უფროსისადმი	293..XVII ე-ჟ.თ.
კავკასიის მეფისნაცვლის მთავარმმართველობის უფროსისადმი	87..402..XVII ე.
„კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების“ გამო	44..615..VI პ.წ.
<კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების კრება>	415..524..X პ.წ.
კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი .. 120,126,130,133,211,216..421,424,426,428,471,473.. XVII ე.	
კავკასიის საცენზურო კომიტეტისადმი	304,305,307,345,..XVII ე-ჟ.თ.
კავკასიის საცენზურო კომიტეტის თავმჯდომარის მიხედვლ პავლეს ძე ჰაკელისადმი	166..448..XVII ე.
კავკასიის უნივერსიტეტი (1880)	52..636..XV პ.წ.-ს.
კაკო	434..647..II დ-მ.
<კალიასთან ბრძოლის აუცილებლობა> (1890)	510..707..XI პ.წ.
«კალიების შემოსევა სიღნაღის მაზრაში».....	342..690..IX პ.წ.
კალიის გამოსვლა (1880)	99..646..XV პ.წ.-ს.
<კამათი კვლავ დიმიტრი ყიფიანთან ბანკის გამო>	173..658..VIII პ.წ.
«კანონის ცოდნა და მისი ფარად გამოყენების აუცილებლობა».....	446..696..IX პ.წ.
«კანონის წინაშე თანასწორობა საზოგადოების წესიერი აგებულების საფუძვლის ქვაკუთხედი».....	346..690..IX პ.წ.
<კანონმდებლობა კერძო ვეჭილობის წინააღმდეგ>(1890)	578..715..XI პ.წ.
<კარგად წაკითხვა წასაკითხისა>	482..680..V ე-წ.დ.ს.
„კარგი რამ მჭირდეს, გიკვირდეს, ავი რა საკვირველია“	172..645..V ე-წ.დ.ს.
კატკოვის პასუხად	515..670..VI პ.წ.
კატო	513..655..II დ-მ.
კაცია-ადამიანი?!	33..562..II მ.
კაცისკვლა (მეორე ნაწილი).....	98..475..IV მ.თ.
<კაცი ჯერ კაცი უნდა იყოს>	396..521..X პ.წ.
„კახეთის მევენახეთა საზოგადოების“ დაარსება» (1894)	16..505..XIII პ.წ.
კახეთის რკინიგზა II	417..643..VII პ.წ.
კახეთის რკინიგზა I	414..643..VII პ.წ.
კახეთის სოფლის მეურნეთა კავშირი» (1895)	105..516..XIII პ.წ.
კ. ბლუმერის აზრი ამიერკავკასიაში გავრცელებული ავაზაკობის გამომწვევ მიზეზებზე» (1897)	470..543..XIII პ.წ.
კ. ბ. მ-სას	151..426..I დ.
კერძო და სათემო მიწათმფლობელობა	406..642..VII პ.წ.

კერძო სკოლების საკითხი	347..665..VIII პ.წ.
<კვალად თვითმოქმედების შესახებ>	434..527..X პ.წ.
კვირა, [3 თებერვალი, 1863 წ.]	266..XVIII რ.წ.ქ.თ.
«კვლავ ბუღგარეთის შესახებ».....	530..702..IX პ.წ.
<კვლავ თეატრის მშენებლობის შესახებ>	382..519..X პ.წ.
«კვლავ შნებელესა და გაუჩის შესახებ».....	258..683..IX პ.წ.
კიდევ გამოცანები	135..420..I გ.
კიდევ „თფილისის მოამბეს“ (1880)	95..644..XV პ.წ.-ს.
კიდევ ძველ წიგნებზე (1880)	154..656..XV პ.წ.-ს.
კითხვა-პასუხი	159..435..I გ.
კირაკოზი განძაკეცი, მწერალი XIII საუკუნისა	644..1084..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
კირილე ლორთქიფანიძისადმი	25,27,37,39-41,66,89,144,145,170...372,373,379,380-382,393,403,436..XVII ე.
კირილე ლორთქიფანიძისადმი	262..510..XVII ე.-უ.
კნიაუნა თიკოს ჭაეჭ[ავაძის] ალბომში.....	294..525..I ყრ.-ლ.
კოლა	418..636..II დ.-მ.
კოლა ერისთავს	303..529..I ე.-
კომენტარები და შენიშვნები	605..იხ. ტ. VII.
<კომენტარი ბისმარკის პოზიციის გამო> (1891)	59..270..XII პ.წ.
კორრესპონდენტი და საზოგადოება (1880)	80..641..XV პ.წ.-ს
კოტე ყიფიანისადმი	89..403..XVII ე.
კოტე ყიფიანისადმი	294..XVII ე.-უ.თ.
<კრება საადგილმამულო გადასახადის გაწერის თაობაზე> (1889)	123..667..779..XI პ.წ.
<კრება ტფილისის სათავადაზნაურო ბანკის წევრთა (16 მაისს)>	241..494..562..X პ.წ.
კრედიტი საქართველოს მევენახეთათვის) (1894)	77..513..XIII პ.წ.
«კრედიტის როლი ქვეყნის ეკონომიკაში».....	292..684..IX პ.წ.
<კრიტიკა სანათურია ლიტერატურისა>	576..701..V კ.-წ.ლ.ხ.
<კრიტიკული აზრის უქონლობა>	403..674..V კ.-წ.ლ.ხ.
კრიტის ახალი აშლილობა და ოსმალეთის საკითხი) (1897)	253..529..XIII პ.წ.
კრიტის კუნძულის ნავსადგურების ბლოკადა) (1897)	293..533..XIII პ.წ.
კრწანისის გმირთა მოსახსენებლად) (1895)	99..515..XIII პ.წ.
კუდაბზიკობის მოსარჩლე (1903)	565..728..XV პ.წ.-ს.
კურსშესრულებულებს (1881)	250..675..XV პ.წ.-ს.

ზ

ლევან ლუკას ძე მჭედლიშვილისადმი	94..409..XVII ე.
ლევან ჯანდიერისადმი	81..399..XVII ე.
ლექსები	33..იხ. ტ. I.
ლექციების შესახებ (1883)	427..704..XV პ.წ.-ს.
<ლიბერალთა და კონსერვატორთა დასები ინგლისში>	186..489..X პ.წ.
ლიტერატურული ნაწარმოებები და პერსონაჟები	768..იხ. ტ. XI.
ლოთის რჩევა	59..338..I გ.

ლოცვა (მამაო ჩვენო,...)	57...336...I ლ.
ლოცვა („ოდეს დემონი...“)	62...339...I ლ.
ლუარსაბ ბოცვაძისადმი	182,184...458,460...XVII ე.
ლუარსაბ წამებუღი	139...656...VIII პ.წ.
ლუკა ისარლიშვილისადმი	120...420...XVII ე.

მ

მავნებელი დედააზრები (1882)	347...692...XV პ.წ.-ს.
მაკრინე ჭავჭავაძე-ერისთავისადმი	108...413...XVII ე.
მაკრინე ჭავჭავაძე-ერისთავისადმი	23...369...XVII ე.
„მამის მკვლელი“	610...704...V კ.-დ.წ.6.
მამა ალექსანდრე გავაცცი და მისი ქადაგება (დობროლიუბოვის თხზულებიდან)	461...1078...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<მამულების გამიჯვნა>	155...484...X პ.წ.
<მამულების გამიჯვნა>	330...664...VIII პ.წ.
<მამულების გამიჯვნა> (1889)	64...657...XI პ.წ.
მამულების გამიჯვნის თაობაზე (1894)	35...507...XIII პ.წ.
«მამულების გამიჯვნის უკეთ მოწყობისათვის».....	209...677...IX პ.წ.
«მამულების გამოსყიდვის ოქმის შედგენის ხარჯის განსაზღვრის აუცილებლობა».....	571...706...IX პ.წ.
მამულების დაყოფა სოფლის განაჩენში	463...645...VII პ.წ.
მამულის დაზღვევა სეტყვისაგან	472...646...VII პ.წ.
მართლმსაჯულება ქვეყნისა და ერის სამსახურში (1894)	62...511...XIII პ.წ.
*** („მარტო მივცურავ...“).....	65...341...I ლ.
მარცვლეულით წარმოდგენილი საერთო სარგებლობის კაპიტალის შესახებ	126...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
მარცვლეულის შენახვის წესის შესახებ მის ფულად კაპიტალად გადაქცევამდე	125...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
მარჯორი უორდროპისადმი	168,175,238,249...451,455,489,498...XVII ე.
მასალები „ცისკრის“ წარმოების გასარჩევად	585...702...V კ.-დ.წ.6.
*** („მას აქეთ, ...“)	119...408...I ლ.
მასზედ თუ როგორ გამოვიდნენ თათრები და უკუ აქციეს საქართველოს მეფე	647...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
*** („მაშინ დავსტკბები...“).....	71...344...I ლ.
მაჭანკალი	349...624...II პ.
მაჰმადიან ქართველთა ბედი (1880)	116...650...XV პ.წ.-ს.
მაჰმადიანთ გაქრისტიანება (1880)	167...659...XV პ.წ.-ს.
<მაჰმადიანთა გაერთების საკითხი>	365...667...VIII პ.წ.
მგზავრის წერილები	9...555...II მ.
<მდგომარეობა ევროპაში და ეგვიპტის პრობლემა>	481...674...VIII პ.წ.
მდინარეთა შორის უფრო გამონივნილი არიან	550...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<მეაბრეშუმეობა საქართველოში და საერთოდ კავკასიაში>	470...674...VIII პ.წ.

<მებაღეობის საზოგადოების შექმნის მნიშვნელობა>	492..675..VIII პ.წ.
„მე“ და „ჩვენ“	303..635..VII პ.წ.
<მედიატორთა სამუდამო სასამართლოს დაწესება ჩრდილო-ამერიკაში>	182..489..X პ.წ.
«მევენახე გლეხთა მდგომარეობა».....	433..695..IX პ.წ.
მეორეხარისხოვანი სახელმწიფოები ევროპაში	382..641..VII პ.წ.
*** („მესმის, მესმის...“)	104..381..I ლ.
<მეურნეობის სიკეთე სოფლად ყველას საქმე>	371..515..X პ.წ.
მეფანტურე	109..394..I ლ.
მეფე დიმიტრი თავდადებული.....	228..507..I პ.
მეც შავს თვალებს	52..334..I ლ.
„მეცამეტე გოჭები“ (1881)	205..666..XV პ.წ.-ს.
*** („მეცა მქონია კარგი მამული!...“)	77..353..I ლ.
მეცნიერული ლიტერატურა	749...იხ. ტ. XI
მეცხრამეტე საუკუნე	324..522..XIV პ.წ.
«მთავარ-მინისტრის შეცვლა სერბიაში».....	421..694..IX პ.წ.
<მთავარი ალექსანდრე და ბალკანეთის პრობლემა>	144..656..VIII პ.წ.
«მთავრობის მხარდაჭერა» (1902)	516..721..XV პ.წ.-ს.
მთქმელს გამგონი ეჭირება (1880)	102..647..XV პ.წ.-ს
მითოლოგიურ და წარმართულ სახელთა საძიებელი	747...იხ. ტ. XI
მიეცით მამასახლისებს შესაფერი პატივი (1881)	255..676..XV პ.წ.-ს.
*** („მითხარ, „მიყვარხარ“, ...“)	298..527..I დ.-ლ.
*** („მითხართ, რისთვის...“)	75..351..I ლ.
<მილიტარობა ევროპაში>(1889)	23..652..779..XI პ.წ.
მინისტრის მოლოდინში» (1894)	39..507..XIII პ.წ.
მის მაღალკეთილშობლებას ბატონ ევსტათი ევსტათის ძე დობეცკის, რომელმაც რევიზია ჩაუტარა თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკს, ამავე ბანკის მმართველობის წევრთა ახსნა-განმარტებითი ბარათი	184..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
<მიწათმოქმედების გასაჭირი>	337..512..X პ.წ.
«მიწათმოქმედების სწორად წარმართვისათვის» (1894)	48..508..XIII პ.წ.
მიხეილ ჩიკვაიძისადმი	142..434..XVII ე.
მიხეილ ჩიკვაიძისადმი	267..513..XVII ე.-უ.
«მკურნალი დ. ერისთავი».....	521..701..IX პ.წ.
<მკურნალის მოქალაქეობრივი მოვალეობა> (1890)	514..708..XI პ.წ.
მიმოხილვა (საკვირველი რამ არის საფრანგეთის ქვეყანა)	117..623..VI პ.წ.
<მიწადმოქმედის ორგვარი გაჭირება> (1893).....	204..290..XII პ.წ.
მიწათმფლობელობა ინგლის-ვალისისა	488..647..VII პ.წ.
მიწათმფლობელობა შოტლანდიისა	494..647..VII პ.წ.
მ. ლერმონტოვი. დემონი	67..680..III მ.თ.-დ.ფ.
მ. ლერმონტოვი. მწირი	45..675..III მ.თ.-ლ.
მ. ლერმონტოვი. სიზმარი	52..676..III მ.თ.-ლ.
მ. ლერმონტოვი. ციცაბი კლდე	51..675..III მ.თ.-ლ.

მ. ლერმონტოვი. წინასწარმეტყველი	54...676...III მ.თ.-ლ.
მ. ლერმონტოვი. ჰაჯი-აბრეკი	26...670...III მ.თ.-ლ.
<მიხეილ ყიფიანი>.....	24 262 XII პ.წ.
<მმართველობის შეცვლა ბრაზილიაში> (1889).....	385...689...XI პ.წ.-წ.ს.
ღობრძანდა ახალი მთავარმართებელი კავკასიისა (1897)	296...533...XIII პ.წ.
მოვალეობა ჩვენის თავადაზნაურობისა (კიდევ „Новое Обозрение“- სა და კახეთის რკინისგზის გამო) (1893)	148...282...XII პ.წ.
ღმრთიდა სომეხი და მოიტანა სხვა მეხიო (1897)	316...535...XIII პ.წ.
<მოზარდი თაობა – ადამიანის თვალი და მერმისის იმედი>	411...524...X პ.წ.
მოთქმა საწყლისა	291...523...I ყრ.-ლ.
მოკითხული საზოგადო ფული (თ. ი. მაჩაბლისა და ბროსესეს პრემიის გამო) (1893).....	216...292...XII პ.წ.
მოკლე ბიოგრაფია ვახტანგ ვახტანგის ძის თავ. ჯამბაკურიან-ორბელიანისა	562...698...V კ.-წ.ლ.ს.
მოკლე ბიოგრაფია ი. დავითაშვილისა	359...669...V კ.-წ.ლ.ს.
მომრიგებელი სასამართლოების შესახებ	559...651...VII პ.წ.
«მორიგების მცდელობა ინგლისსა და ოსმალებს შორის ეგვიპტის თაობაზედ».....	402...693...IX პ.წ.
<მორწყვის საქმე წინათ და ახლად> (1889).....	136...668...XI პ.წ.
მოსავლის მავნებლებთან ბრძოლის შესახებ	563...651...VII პ.წ.
<მოსალოდნელ ახალ კავშირში ინგლისის მონაწილეობის მიზეზი>	95...476...X პ.წ.
<მოსალოდნელი საყოველთაო აღწერა რუსეთის იმპერიაში> (1890).....	494...705...XI პ.წ.
<მოსალოდნელი ცვლილება საფრანგეთის მთავრობაში>	90...475...X პ.წ.
<მოსამზადებელი კლასები გიმნაზიებსა და პროგიმნაზიებში>	277...501...X პ.წ.
მოსე მემარნიშვილისადმი	239,240,245,248,251,254...489,490,494,497,500,503...XVII ე.
მოსწავლეთა ჯანმრთელობა – უპირველესი საზრუნავი (1902)	531...723...XV პ.წ.-ს.
მოურავ მერაბისადმი	205...466...XVII ე.
მოურავ სანდროსადმი	217,218...475,476...XVII ე.
<მოუსავლიანობა და პურ-ხორბალეულის გაძვირება>	331...510...X პ.წ.
მოუსავლიანობა ირლანდიაში	513...648...VII პ.წ.
<მოძრავი სკოლები და ბიბლიოთეკები სოფლად>	264...498...X პ.წ.
მოწვევა საგრამატიკო საკითხების განხილვაზე	425...643...VII პ.წ.
მოსხენიებულ ისტორიულ და ლიტერატურულ მოვლენათა თუ ძეგლთა საძიებელი	575...იხ. ტ. XIV.
მტკვრის პირას	89...363...I ლ.
მუსულმან ქართველთა საკითხი (1902)	473...713...XV პ.წ.-ს.
მუშა	95...371...I ლ.
მუშათა ანდრევა	469...646...VII პ.წ.
მუშათა ყოფა-ცხოვრების საქმე ევროპაში	436...644...VII პ.წ.
<მუშა ხალხის საქმე გერმანიაში> (1890)	505...707...XI პ.წ.
მცარცველობის ფიზიოლოგია	622...1083...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<მცენარეთა შენაცვლების საკითხი მევენახეობაში> (1889)	74 659...XI პ.წ.
მძინარე ქალი	93...368...I ლ.

მწუხარება ..... 94...368...I ლ.

6

«ნავთის საქმე კავკასიაში» .....42...666...IX პ.წ.
<ნავთის საქმის მომავალი კავკასიაში>(1889) ..... 319...681...XI პ.წ.-წ.ს.
<ნავთობის ბაჟი> ..... 11...648...VIII პ.წ.
ნანა ..... 84...358...I ლ.
ნარკვევი (ჟურნალ გაზეთებიდან) (1891)..... 32...265...XII პ.წ.
ნარკვევი (ჟურნალ-გაზეთებიდან) (რუსეთის გავლენიანი გაზეთები
ამხედრებულან ჩვენს წინააღმდეგ) (1896) ..... 167...522...XIII პ.წ.
ნარკვევი (ჟურნალ-გაზეთებიდან)
(სამეურნეო საზოგადოების პროექტის თაობაზე) (1897) ..... 258...530...XIII პ.წ.
ნარკვევი ჟურნალ-გაზეთებიდან (სახალხო სკოლების უფლებათა
შესახებ) (1895) ..... 92...514...XIII პ.წ.
ნაწარმოებთა და პერსონაჟთა საძიებელი ..... 567...იხ. ტ. XIII.
ნენე დიმიტრის ასულ ჭავჭავაძე-ანდრონიკაშვილისადმი ..... 15...366...XVII ე.
ნესტორ მესხისადმი ..... 296...XVII ე.-უ.თ.
ნიკო ნიკოლაძისადმი ..... 37,52,97,200,244...380,387,410,464,493...XVII ე.
ნიკო ცხველაძისადმი ..... 212,214,245...472,493,573,...XVII ე.
ნიკო ხიზანიშვილისადმი .....144,146...435,437,438...XVII ე.
ნიკოლოზ გოსტაშაბიშვილი ..... 315...617...II მ.
ნიკოლოზ ვასილის ძე შელგუნოვი ..... 512...683...V კ.-წ.ლ.ხ.
ნიკოლოზ (კოლა) ერისთავისადმი ..... 169...451...XVII ე.
ნიკოლოზ (კოლა) ერისთავისადმი ..... 260-262...507-509...XVII ე.-უ.
ნ. ნეკრასოვი. ნატვრა ..... 59...678...III მ.თ.-ლ.
ნინო ანდრონიკაშვილ-ჯორჯაძისადმი ..... 138...431...XVII ე.
ნინო ჭავჭავაძე-აბხაზისადმი ..... 20,36,49...368,379,386...XVII ე.
«ნოვოე ვრემიას» კორესპონდენტი ცილს სწამებს ქართველებს» (1895) ..... 96...515...XIII პ.წ.
ნოშრევან ჯაფარიძისადმი ..... 235,236,237,243,256...487,488,492,504...XVII ე.
«ნუ დაუკარგავთ შთამომავლობას მამულ-დედულს» (1902) ..... 499...718...XV პ.წ.-ს.
<ნუ ვიქნებით გულგრილნი> ..... 616...682...VIII პ.წ.
ნუთუ? (პასუხად „მოგზაურის“ კორესპონდენციისა) ..... 457...531...XIV პ.წ.

7

<ობლებზე ზრუნვა დიდი და მძიმე ვალდებულებაა> ..... 428...526...X პ.წ.
ოთარაანთ ქვრივი ..... 240...609...II მ.
<ოინბაზობა თუ სუღელლობა> ..... 79...510...XIV პ.წ.
ომი ბურებთან ..... 321...521...XIV პ.წ.
<ომის საფრთხის წინ> ..... 228...660...VIII პ.წ.
<ომის საწინააღმდეგო მოძრაობის გაძლიერება ევროპაში> ..... 114/478...X პ.წ.

ორიგინალური პუბლიცისტური წერილები	770...იხ. ტ. XVI(1)
ორიოდე სიტყვა თავად რევაზ შალვას ძის ერისთავის კაზლოვიდგან „შემლილის“ თარგმანზედა	11..619...V კ.-წ.დ.ხ.
ორიოდე სიტყვა „კავკას“ (1881)	200...665...XV პ.წ.-ს.
ორნაირი სწავლა (სტატია ბასტიასი)	636...1086...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
ორნი არიან, ტოლნი არიან ანუ აგანგალა, განგალა, შავროვი და სანდალა	428...676...V კ.-წ.დ.ხ.
ორხმიანი საახალწლო ოპერეტი	61..436...I დ.
*** („ოჰ, სად არიან...“)	90...365...I დ.
ოსმაღეთის არეულობა და ევროპა (1895)	128...518...XIII პ.წ.
ოსმაღეთის სომეხთა განწირვა (1895)	145...519...XIII პ.წ.
ოსმალის საქართველო (ყოველი ერი თვისის ისტორიით ...)	56...616...VI პ.წ.
ოდისის სამეურნეო სკოლის საკითხზე	238 525 XIII პ.წ.

პ

პავლოვსკის პარკი	295...526...I დ.-დ.
პარლამენტი და გლადსტონის კანონპროექტი	556...651...VII პ.წ.
«პარლამენტი თუ სამინისტრო».....	66...669...IX პ.წ.
პარნელი და ირლანდიის საკითხები	281...634...VII პ.წ.
პასუხი	32...621...V კ.-წ.დ.ხ.
<პასუხი თ. გ. თუმანოვს>	295...519...XIV პ.წ.
<პასუხი კავკასიის საგეოგრაფიო საზოგადოებას პეტერბურგიდან> (1889)	403...693...XI პ.წ.-წ.ს.
<პასუხი ნიკო ნიკოლაძეს>	375...671...V კ.-წ.დ.ხ.
<პასუხი „Новое Обозрение“-ს>	117...654...VIII პ.წ.
პასუხის პასუხი	141...422...I დ.
<პასუხი „ტურისტს“>	214...659...VIII პ.წ.
პატარა ამბავი	548...665...II დ.-მ.
პატარა საუბარი (ახირებული კაცი ყოფილა)	389...525...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (ბ-ნი ჟორდანი რამდენიც...)	403...526...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (გენერალ-ლეიტენანტმა...)	77...509...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (– ეს „ღალი“ რა ხელობის კაცია?... (1897)	490...545...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (თაგემა სთხარა, სთხარაო...)	381...524...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (თ. გ. თუმანიშვილის...) (1897)	486...544...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (თ. გ. თუმანოვი გუშინდელი)	102...510...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი („კვალის“ მკითხველებს)	362...523...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (– მართალია, კაცო...) (1897)	281...532...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (საკვირველი კაცია...თ. აკაკი წერეთელი)	59...507...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (სიტყვამან შენმან...) (1897)	348...538...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (უკვე გაზეთებში გამოცხადდა)	36...505...XIV პ.წ.
პატარა საუბარი (უმაღლესად დამტკიცებულია...) (1897)	321...535...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (ქართველნი დედაკაცნი)	13...503...XIV პ.წ.

პატარა საუბარი (შაუმოვის „სეფლების“...) (1897)	366...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (ჩვენმა დარბაისელმა...) (1897)	312...534...XIII პ.წ.
პატარა საუბარი (წაიკითხავდით „კავკასში“...) (1897)	334...537...XIII პ.წ.
<პაწია კრედიტი>	619...682...VIII პ.წ.
<პედაგოგის საფუძვლები>	196...491...X პ.წ.
პერიოდი ფარსმან პირველის მეფობისა (3 წლიდან ქ. წ. 60 წლამდინ ქრ. შემ.)	579...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
პეტერბურგის ქართველი სტუდენტებისადმი	179...457...XVII ე.
პეტრე ნაკაშიძისადმი	30,31...375,376...XVII ე.
პეტრე უმიკაშვილისადმი	32,35,56,112,141...377,378,389,415,433...XVII ე.
«პირველდაწყებით სკოლებში სწავლების გაუმჯობესების საკითხი».....	605...709...IX პ.წ.
პირთა საძიებელი	296...იხ. ტ. XII.
პირთა საძიებელი	547...იხ. ტ. XIII.
პირველი შკოლა ბათუმში (1880)	77,138...640,653...XV პ.წ.-ს.
პირთა ანოტირებული საძიებელი	395...იხ. ტ. XVIII.
პირთა საძიებელი	719...იხ. ტ. XI.
<პოეზიის ახალგაზრდა მოყვარულთ>	232...659...V კ-წ.ლ.ბ.
პოემები	177... იხ. ტ. I.
პოეტი	103...379...I ლ.
<პოლემიკა დიმიტრი ყიფიანთან თბილისის სადგილმამულო ბანკის გამო>	45...651...VIII პ.წ.
«პოლემიკური წერილები „ცხოვრება და კანონის“ გამო» წერილი მეორე	221...679...IX პ.წ.
«პოლემიკური წერილები „ცხოვრება და კანონის“ გამო» წერილი პირველი	9...661...IX პ.წ.
პოლიაკების განდევნა პრუსიიდან I	288...634...VII პ.წ.
პოლიაკების განდევნა პრუსიიდან II	292...635...VII პ.წ.
<პოლიტეხნიკუმის დაარსების გამო>	49...506...XIV პ.წ.
«პოლიტიკის სასწორის ორმხრივი ტოკვა».....	463...699...IX პ.წ.
«პოლიტიკის ფერისცვალება ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე».....	261...683...IX პ.წ.
<პოლიტიკურ დასთა ბრძოლა საფრანგეთში>	167...446...X პ.წ.
<პოლიტიკურ დასთა სიმრავლე საფრანგეთში>	162...485...X პ.წ.
«პოლიტიკური ამინდის შეცვლა გლადსტონის სასარგებლოდ».....	455...698...IX პ.წ.
<პოლიტიკური ვითარება ევროპაში>.....	165...283...XII პ.წ.
<პოლიტიკური ვითარება ევროპაში>	207...659...VIII პ.წ.
<პოლიტიკური ვითარება ევროპაში და ბისმარკი>	250...662...VIII პ.წ.
<პოლიტიკური ვნებათაღელვა ევროპაში>	358...514...X პ.წ.
<პოლიტიკური მდგომარეობა ევროპაში> (1893).....	144...282...XII პ.წ.
პოლიტიკური მიმოხილვა (1896)	220...525...XIII პ.წ.
პოლიტიკური მიმოხილვა (კვლავ გამოვიდა...)	569...677...VI პ.წ.
პოლიტიკური მიმოხილვა (როცა ჩვენ „ივერიის“...)	521...673...VI პ.წ.
პრეზიდენტისა და მთავრობის შეცვლა საფრანგეთში და მისი საზოგადოებრივი მიზეზები (1895)	82...513...XIII პ.წ.

<პრესა და პირადობა>(1889)	58..657..XI პ.წ.
<პრინციპების განდევნის საქმე>	113..654..VIII პ.წ.
პროვინციალური გაზეთები (1882)	304..686..XV პ.წ.-ს.
<პროფესორ დ. ი. ჩუბინაშვილის მემკვიდრეების კეთილი თაოსნობა> (1891)	36..266..XII პ.წ.
<პროცესი მკურნალთა შორის> (1889)	85..660..XI პ.წ.
<პურეულით ვაჭრობის საქმე ჩვენში>	586..681..VIII პ.წ.
«პურეულით ვაჭრობის საქმე ჩვენში»	12..662..IX პ.წ.
«პურეულის ყიდვა სამხედრო უწყების მიერ».....	321..687..IX პ.წ.

ქ

ქიულ ფერი (1893)	178..285..XII პ.წ.
ქიულ კლარეტი. ერთი უბედურთაგანი	324..692..III მ.თ.-მ.

რ

«რა არის თავისუფლება».....	442..696..IX პ.წ.
რა არის საზოგადოება (პუბლიკა) და სად უნდა ვეძებოთ იგი (ისპანიური სატირა ლარასი)	755..1089..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<რა არის სიმდიდრე ერისა?> (1889)	46..646..XI პ.წ.
რა გავაკეთოთ ბათუმში? (1880)	18..629..XV პ.წ.-ს
რა გითხრათ? რით გავახაროთ? (1897)	492..546..XIII პ.წ.
(„რად გვინდა ვინ ხარ, ...“)	175..438..I ლ.
რა ვაკეთოთ, რას ვშვრებოდით ანუ საქართველოს ისტორია მეცხრამეტის საუკუნისა	124..414..I ლ.
<რამდენი უნდა მიეცეს მუშაკაცს ცეცხლის გასაქრობად>(1891)	27..263..XII პ.წ.
*** რამდენიმე სურათი ანუ ეპიზოდი ყაჩაღის ცხოვრებიდან	208..496..I პ.
<რა მიზეზია, რომ კრიტიკა არა გვაქვს>	341..666..V კ.-წ.ლ.ბ.
<რას ფიქრობს ბისმარკი>	538..678..VIII პ.წ.
რაფიელ ერისთავისადმი	85,86,92,100,115,135,172..400,401,406,412,418,429,453..XVII ე.
რაფიელ ერისთავისადმი	259..507..XVII ე.-უ.
<რედაქტორის შენიშვნა> (1891)	29..263..XII პ.წ.
რედაქციისაგან	5..იხ. ტ. II.
რედაქციისაგან	5..იხ. ტ. VI
რედაქციისაგან	6..იხ. ტ. VII.
რედაქციისაგან (გ. აბაშიძე)	5..იხ. ტ. V.
რედაქციისაგან (გ. შარაძე)	5..იხ. ტ. III.
*** („რითაც ვიყავ მოქაღული...“)	310..534..I... ფ.-ლ.
<რით იმართლებს თავს ეს ძველი წელიწადი>	628..683..VIII პ.წ.
რისთვის და რატომ (პასუხი „მიწის კრედიტის პრაქტიკის“ ავტორს)	79..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
რისთვის მიყვარხარ?	70..344..I ლ.

რიუკერტი. კართა თანა	44..675..III მ.თ.-ლ.
რიუკერტი. ***„ჩრდილნი მალალ მთებისა...“	24..669..III..მ.თ.-ლ.
«რკინიგზის მოლოდინი კახეთში» (1902)	480..715..XV პ.წ.-ს.
«როგორ ავადორძინოთ სოფლის მეურნეობა» (1902)	490..717..XV პ.წ.-ს.
«როგორ პოლიტიკას აირჩევს რუსეთი» (1881)	234..673..XV პ.წ.-ს.
როდემდის	61..339..I ლ.
რომაელთა და სპარსებთა შორის ლაშქრობა და იმისი გავლენა	
საქართველოზე	608..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
რომაელთა ლაშქრობის ეპოქა საქართველოში	568..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
«რომის პაპების ბრძოლა ძველი დიდების აღსადგენად».....	377..691..IX პ.წ.
«რომის პაპის უკმაყოფილება გერმანიის მთავრობით»	363..515..X პ.წ.
«რუვიეს სამინისტროს გადადგომა».....	608..709..IX პ.წ.
«რუსეთ-ბულგარეთის ურთიერთობის გამწვავება»	516..677..VIII პ.წ.
«რუსეთი და ბულგარეთი»	133..655..VIII პ.წ.
რუსეთის გავლენის შესუსტება ბოლგარიაში	348..638..VII პ.წ.
«რუსეთის იმპერატორის ვიზიტი გერმანიაში»(1889)	350..684..XI პ.წ.-წ.ს.
«რუსეთის ინტერესები ბულგარეთისადმი»	477..674..VIII პ.წ.
რუსეთის Мир და სოფლის მამულები II	454..645..VII პ.წ.
«რუსეთის ნათელღების 900 წელი»	288..502..X პ.წ.
რუსეთის საზღვაო გზები	432..644..VII პ.წ.
რუსის ცრუ-პატრიოტს (1882)	324..689..XV პ.წ.-ს.
რჩევა	147..423..I ლ.
რწყილთაგან ტანჯვაი და მათი ანბავი	277..516.. I ყრ.-ლ.

ს

«საადგილმამულო გადასახადი ამიერკავკასიაში»	437..528..X პ.წ.
«საადგილმამულო გადასახადის გაწერის კომიტეტის	
დადგენილება ტფილისის გუბერნიაში» (1889).....	78..659..XI პ.წ.
საადგილმამულო გადასახადის საქმე	328..522..XIV პ.წ.
საახალწლო (1882)	372..695..XV პ.წ.-ს.
საახალწლოდ	165..514..XIV პ.წ.
საახალწლო მოლოცვა (1880)	197..664..XV პ.წ.-ს.
«საახალწლო მილოცვა»	458..531..X პ.წ.
«საახალწლო მილოცვები» (1889).....	439..697..XI პ.წ.-წ.ს.
საბერძნეთი და ბალკანიის საქმეები	531..649..VII პ.წ.
საბერძნეთი და ევროპის ქვეყნები	547..651..VII პ.წ.
საბერძნეთი თოფქვეშ	578..652..VII პ.წ.
«საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე	
საქმეებზე» (1897)	410..540..XIII პ.წ.
«საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე	
საქმეებზედ» (1891)	11..260..XII პ.წ.
«საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე	
საქმეებზედ» (1891)	19..262..XII პ.წ.

<საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე საქმეებზე> (1891)	56..270..XII პ.წ.
<საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე საქმეებზე> (1892)	76..271..XII პ.წ.
<საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე საქმეებზე> (1892)	115..277..XII პ.წ.
<საგაზეთო შენიშვნები ტფილისის ქალაქის გამგეობის მიმდინარე საქმეებზე> (1893)	244..294..XII პ.წ.
«„საგლეხო ბანკის“ გარშემო».....	469..699..IX პ.წ.
<საგლეხო ბანკის საკითხისათვის> (1889)	11..650..XI პ.წ.
<საგლეხო გამსესხებელ-შემნახველი საზოგადოებანი და მოკლევადიანი კრედიტის საკითხი გლეხობისათვის >(1890)	469..701..XI პ.წ.
<საგლეხო მმართველობის ზედამხედველობის ახალი წესი>	404..669..VIII პ.წ.
<საგზაო საქმის მნიშვნელობა> (1902)	534..724..XV პ.წ.-ს.
<სად სომხეთი და სად ტფილისის ქალაქი?> (1897)	309..534..XIII პ.წ.
«საერთაშორისო სასამართლოს შემოღების აუცილებლობა».....	526...702..IX პ.წ.
საერთო სარგებლობის კაპიტალის წარმოებისათვის მარცვლეულის მოსაკრებლის წესი	123..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საერთო სარგებლობის კაპიტალის წარმოების მიზანი	121..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საერთო სარგებლობის კაპიტალის წარმოების სახსრები და საშუალებები	121..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საერთო სარგებლობის ფულადი კაპიტალი	127..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საერთო სარგებლობის ფულადი კაპიტალის საზოგადოებრივი საჭიროებებისათვის გაცემის წესი	131..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საერთო სარგებლობის ფულადი კაპიტალის შენახვის წესი	129..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
სავარაუდო	485...იხ. გ. XVI(2)
სავარაუდონი	769...იხ. გ. XVI(1)
<საერო დაწესებულებანი> (1902)	482..715..XV პ.წ.-ს.
სავარაუდო წერილები	269 XVII ე.
<საზოგადო საქმეთა გამო> (1892)	90..273..XII პ.წ.
<საზოგადო საქმისადმი პასუხისმგებლობის თაობაზე> (1897)	270..531..XIII პ.წ.
საზოგადო ჭირს საზოგადო შეველა (1880)	108..648..XV პ.წ.-ს
საზოგადოებათა საანგარიშო კრებები	590..653..VII პ.წ.
<საზოგადოება შეუძლებელ მოსწავლეთა შემწეობისათვის>	215..633..VI პ.წ.
<საზოგადოებრივი ცხოვრების ნაკლნი და მისი ეკონომიური მიზეზები> (1897)	414..540..XIII პ.წ.
«საზოგადო საქმის მსახურთა სახელის დაცვისათვის».....	649..716..IX პ.წ.
«სათავადაზნაურო სკოლებში სწავლების ხასიათის ძირეულად შეცვლის აუცილებლობა».....	538...703..IX პ.წ.
<სათავადაზნაურო და საგლეხო ბანკების დაარსება ტფილისისა და ქუთაისის გუბერნიებში>	442..529..X პ.წ.
<სათავადაზნაურო სკოლის გადაკეთების შესახებ>	308..506..X პ.წ.
<სათემო მიწათმფლობელობის პროექტის გამო>	387..668..VIII პ.წ.

<საიდუმლო შეთანხმების გამომზეურება>	72..472..X პ.წ.
საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიისადმი	210..470..XVII ე.
საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიისადმი	344..XVII ე.-უ.თ.
<საისტორიო მუზეუმის დაარსების გამო> (1889).....	89..661..XI პ.წ.
საკენკად „სამშობლოს ცაზედ“ ხეტიალას (კვალი №52) (1902)	524..722..XV პ.წ.-ს.
<საკომლო მამულების ახალი კანონპროექტის გამო> (1893).....	140..281..XII პ.წ.
<საკუთრების საქმე ბათომში> (1889)	130..668..XI პ.წ.
<სალისბერის სიტყვა>	84..474..X პ.წ.
სალიტერატურო პრემია „შურდულის“ რედაქციისა (1903)	601..731..XV პ.წ.-ს.
<სალუსბერისა და გლადსტონის დასთა დაპირისპირება>	270..499..X პ.წ.
«სალუსბერის სამინისტროს გასაჭირი».....	73..669..IX პ.წ.
<სალუსბერის საშინაო პოლიტიკა>	604..681..VIII პ.წ.
<სამართალი და ზღვევა> (1889).....	401..692..XI პ.წ.-წ.ს.
სამართალი მწრაფლი და მართალ (1883)	429..704..XV პ.წ.-ს.
სამეურნეო დაბალი სკოლების შესახებ	403..642..VII პ.წ.
<სამეურნეო იარაღი მრეწველობისათვის>	249..495..X პ.წ.
<სამეურნეო მცენარეთა დაზღვევა> (1893)	174..285..XII პ.წ.
<სამეურნეო საზოგადოების კავშირი>	421..525..X პ.წ.
«სამეურნეო-საკრედიტო საზოგადოების უსაფუძვლო კრიტიკის თაობაზე» (1896)	201..524..XIII პ.წ.
«სამეურნეო სასწავლებლის დაარსების საჭიროება» (1897)	250..529..XIII პ.წ.
«სამთა კავშირი» (1894)	25..506..XIII პ.წ.
<„სამთა კავშირის“ ბატონობის დასუსტება ევროპაში> (1889).....	92..662..XI პ.წ.
<„სამთა კავშირის“ მოსალოდნელი დასასრული> (1889)	406..693..XI პ.წ.-წ.ს.
<„სამთა კავშირი“ ფანფალებს უღონობითა>	405..523..X პ.წ.
<„სამთა კავშირის“ ფესვები აწყდება> (1889)	50..655..XI პ.წ.
სამი ათასი ფრანკით (მოთხრობა ალფონს დოდესი)	766..1091..XVI(1) მ.თ.-მ.დ.
სამი სიკვდილი	308..533..I ფ.-დ.
<სამიწათმფლობელო პოლიტიკის გამო გერმანიაში>	443..672..VIII პ.წ.
<სამკურნალო ღონისძიებათა შესახებ რუსეთის გუბერნიებში>	349..513..X პ.წ.
«სამოქალაქო სახელმწიფო სამსახურის მოძველებული წესწყობილების შეცვლის საჭიროებაზე» (1895)	148..520..XIII პ.წ.
«სამრეწველო და სამეურნეო ნაწარმთა გამოფენის მოწყობის შესახებ».....	565..705..IX პ.წ.
სამღველოებაზე (1883)	415..702..XV პ.წ.-ს.
<სამღველოების სამსახური ქვეყნის წინაშე>	171..628..VI პ.წ.
«სამწუხარო ცნობა» (1903)	570..729..XV პ.წ.-ს.
<სანდალას წიგნის გამო>	446..677..V კ.-წ.დ.ს.
სანთელი	37..328..I დ.
სანოტარო დებულების 168-ე მუხლი და მისი გამოყენება თბილისის საოლქო სასამართლოს მიერ	60..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ახალმა წელიწადმა შესანიშნავი ამბავი მოგვიტანა ოსმალის ომის შესახებ)	173..629..VI პ.წ.

საპოლიტიკო მიმოხილვა (ახალს რასმეს აღმოსავლეთის საქმის შესახებ ვერც დღეს მოვახსენებთ	215...633...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (დაიწყებს კაცი ლაპარაკს თუ არა ეხლანდელ პოლიტიკაზედ, წახვალ-წამოხვალ და ისევ ინგლისზედ შედგები).....	180...629...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ეგრედწოდებულ პოლიტიკოსებისაგან...)	510...670...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ეხლანდელმა საფრანგეთის საქმეებმა მოგვაგონეს ერთი გამონიშნის რუსის მწერლის სიტყვები...)	85...621...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ინგლისი. გარეშე საქმეთა ახალმა მინისტრმა სოლსბერიმ... ყველა სახელმწიფოებს გაუგზავნა ცირკულიარი)	206...632...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ინგლისი. საპოლიტიკო მდგომარეობა ერთი და იგივეა...)	201...631...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (კონგრესი გათავდა, მაგრამ ხვალინდელს დღეს...)	235...636...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (კონგრესის სჯა და მოლაპარაკება...)	227...635...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (მართლა და ცხარი ბაასი გაიმართა ინგლისის პალატაში).....	65...618...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (მას აქედ, რაც საფრანგეთში მაკ-მაჰონი ძალაუნებურად დაემორჩილა ხალხის ნებას...)	167...628...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (მორიგების პირობათა შესახებ. აი, რა პირობები დაუდვია რუსეთს ოსმალეთისათვის)	189...630...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (პირველ თიბათვეს ბერლინში შეიყარა...)	219...634...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (პლენის დაპყრობამ რუსთა მიერ ჯერ კიდევ შიგნეული ძარღვები არ დაუჭიმა ევროპის პოლიტიკას)	156...626...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (რუსის ჯარი თანდათან წინ მოდის...)	176...629...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (საფრანგეთი. განწირულებითი მდგომარეობა საფრანგეთისა არამც თუ მისუსტდა, დღე და დღე უფრო ძლიერდება).....	142...626...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (საფრანგეთი. დღე და დღე საფრანგეთის საქმე უფრო მიიმდება...)	134...625...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (საფრანგეთი. მაკ-მაჰონს ძალიან გაუჭირდა საქმე)	149...626...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (საფრანგეთი. ხალხს სამინისტროში ბურთი და მოედანი, როგორც ეტყობა, ბონაპარტიელებს დარჩენიათ...)	92...621...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (უცნაური მდგომარეობაა სწორედ...)	76...620...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ყველანი მოელოდნენ, რომ პლენის აღების შემდეგ უსათუოდ შერიგება ჩამოვარდებოდა...)	164...628...VI პ.წ.
საპოლიტიკო მიმოხილვა (ჩვენებმა ყარსი აიღეს...)	24...624...VI პ.წ.
საპოლიტიკო ყოფა ევროპაში	466...646...VII პ.წ.
სარდიონ მესხიევის კრიტიკის გამო	114...635...V კ-წ.დ.ხ.
სარჩევი	779...იხ. ტ. XI.
სარჩევი	417...იხ. ტ. XVIII
სარჩევი	564...იხ. ტ. XVII
სარჩობელაზედ	223...606...II მ.

სასამართლო და ადგილობრივი ენები (1880)	142..654..XV პ.წ.-ს.
სასამართლოები ჩვენში (1880)	125..651..XV პ.წ.-ს.
სასანიდების დინასტიის დაჯდომა საქართველოს სამეფო ტახტზედ	605..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
<სასარგებლო საბანკო კრედიტისათვის> (1893)	214..292..XII პ.წ.
<სასოფლო მმართველობის ახალი პროექტი>	354..666..VIII პ.წ.
<სასწავლო პროგრამების შეცვლის აუცილებლობა რუსეთში> (1890)	453..699..XI პ.წ.
«სატამონეო პოლიტიკა ევროპაში, ფრიტრედერობა და პროტექციონობა».....	385..692..IX პ.წ.
სატეხნიკო და სახელოსნო სასწავლებელთა შესახებ	143..513..XIV პ.წ.
საფრანგეთი 1886 წელს	354..639..VII პ.წ.
<საფრანგეთი, ინგლისი და გერმანია თავიანთ შინაურ საქმეებს მიუბრუნდნენ>	151..484..X პ.წ.
<საფრანგეთის ახალი პარლამენტი და იმპერატორ ვილჰელმ II სტამბოლში ვიზიტის ნაყოფი>(1889)	394..691..XI პ.წ.-წ.ს.
«საფრანგეთის ზნეობრივი ძალ-ღონე მამულის სიყვარულშია».....	619..711..IX პ.წ.
<საფრანგეთის კონსტიტუციის ხელახლა „გადასინჯვის“ მომხრენი და უარყოფენი>	343..511..X პ.წ.
«საფრანგეთის მთავრობის დაუდგრომელობა».....	577..707..IX პ.წ.
«საფრანგეთის ორჭოფული პოლიტიკა».....	357..691..IX პ.წ.
«საფრანგეთის პოლიტიკა გერმანიისკენ გადაიხარა».....	330..688..IX პ.წ.
<საფრანგეთის საგარეო პოლიტიკა>	242..661..VIII პ.წ.
<საფრანგეთის საგარეო პოლიტიკა ჟურნალ-გაზეთების თვალით>(1890)	461..700..XI პ.წ.
«საფრანგეთის საერთაშორისო მდგომარეობის განმტკიცებისათვის ზრუნვა»	33..665..IX პ.წ.
<საფრანგეთის სამხედრო მინისტრი გენერალი ბულანჟე>.....	220..659..VIII პ.წ.
<საფრანგეთის უღონობისა და უძღურების მიზეზი>	132..480..X პ.წ.
«საფრანგეთსა და გერმანიას შორის დაძაბულობის შენელების ცდები».....	213..678..IX პ.წ.
«საფრანგეთსა და გერმანიას შორის მშვიდობიანი ურთიერთობის დასაწყისი» (1894)	29..506..XIII პ.წ.
«საფრანგეთსა და გერმანიას შორის ურთიერთობის გამწვავება».....	55..667..IX პ.წ.
საფრანგეთში (1883)	399..700..XV პ.წ.-ს.
საფუძველი კავკასიის უნივერსიტეტისა (1880)	88..642..XV პ.წ.-ს.
საქალაქო სესხების კონვერსიასთან დაკავშირებით	485..XVI(2) პ.წ.-ს.რ.თ.
საქართველოს ახალი ეგზარხოსი (1902)	465..712..XV პ.წ.-ს.
საქართველოს ისტორია თ. სულხან ბარათაშვილისა	514..1079..XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
I. საქართველოს ხალხის წარმოება და დასახლება კავკასიაში	514
II. ხაზართა შემოსევისათვის	524
III. მეცადინეობა ფიშადადიანისა და კაიანიდების დინასტიისა საქართველოში მფლობელობის და მთავრობის დაპყრობისა	526

IV. გადმონაცემნი ალექსანდრე მაკედონელზე და იმის მოადგილე აზონზე საქართველოს სამეფოს დაარსებამდინ	532
V. დაარსება სამეფოსი	539
საქართველოს მატიაზე. ტფილისი. <შექსპირის „ვენეციელი ვაჭარი“ ქართულ სცენაზე>	185...647...V კ.-წ.დ.ს.
საქართველოს მდგომარეობა სასანიდების დინასტიის დასაწყისში	600...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
„საქართველოს მოამბეზედ“	119...637...V კ.-წ.დ.ს.
<საქართველოს ძველი ისტორიისა და მწერლობის განძი>	233...661...VIII პ.წ.
საქმენი საქართველოს შესახებნი ნაზიბისის შერიგებიდგან ქრისტიანობის მიღებამდინ	610...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
«საქმის სიყვარული წარმატების საწინდარია».....	555...704...IX პ.წ.
საყურადღებო შედარება (1882)	327...690...XV პ.წ.-ს.
«საშემოსავლო გადასახადის შემოღება»	53...667...IX პ.წ.
საცენზურო კომიტეტის თავმჯდომარის მიხეილ პაველეს ძე პაკელისადმი	322...XVII ე.-უ.თ.
საძიებლები.....	705...იხ. ტ. V.
საძიებლები	689...იხ. ტ. VI.
საძიებლები	654...იხ. ტ. VII.
საძიებლები	684...იხ. ტ. VIII.
საძიებლები	719...იხ. ტ. IX.
საძიებლები	533...იხ. ტ. X.
საძიებლები	719...იხ. ტ. XI.
საძიებლები.....	296...იხ. ტ. XII.
საძიებლები.....	518...იხ. ტ. XVII.
საძიებლები	395...იხ. ტ. XVIII
საწყობების რევიზიის შესახებ	133...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საჭიროებანი, რომლებსაც შეიძლება მოხმარდეს სოფლის საზოგადოების საერთო სარგებლობის ფულადი კაპიტალი	130...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
საჭიროებების განსაზღვრის წესი	131...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
სახალხო დროსგატარება (1882)	330...690...XV პ.წ.-ს.
«სახასო გლეხთა მამულების გაყიდვა».....	452...698...IX პ.წ.
სახასო გლეხთა მამულების შესახებ	411...642...VII პ.წ.
სახასო გლეხთა მდგომარეობა	270...633...VII პ.წ.
სახასო სოფლის მიწები II	444...644...VII პ.წ.
სახასო სოფლის მიწები I	440...644...VII პ.წ.
სახლი ბაზილიოსი, ტარტიუფისა და ამხ. (ნაწილი მეოთხე).....	311...500...IV მ.თ.
სახლი იყიდება (მოთხრობა ალფონს დოდესი)	762...1091...XVI(1) მ.თ.-მ.
სახელდახელო (1889).....	308...680...780...XI პ.წ.-წ.ს.
სახელთა ანოტირებული საძიებელი	533...იხ. ტ. XIV
სახელთა საძიებელი	547...იხ. ტ. XIII.
<სახელმწიფო ბანკის გამართვა თავადაზნაურთათვის>(1889)	324...681...XI პ.წ.-წ.ს.

<სახელმწიფო ბანკის შეღავათიანი კრედიტი თავადაზნაურობის>

.....	335...683...XI პ.წ.-წ.ს.
სახელმწიფო კანცელარიისადმი	249...498...XVII ე.
სახელმწიფო კანცელარიისადმი	359...XVII ე.-უ.თ.
სახელმწიფო კანცელარიის საზინდარისადმი	249...497...XVII ე.
სახელმწიფო კანცელარიის საზინდარისადმი	358...XVII ე.-უ.თ.
სახელმწიფო საბჭოს ახალი წევრები თავადაზნაურობიდგან. თავადი ი. გ. ჭავჭავაძე	479...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარისადმი	250...499...XVII ე.
<სახელმწიფო სათავადაზნაურო და საგლეხო ბანკების უმთავრესნი საფუძველნი>	445...530...X პ.წ.
სახელმწიფო ტყეების საქმე	326...637...VII პ.წ.
სერბიის განსაცდელი	568...652...VII პ.წ.
სერგეი მესხისადმი	41,92...383,406...XVII ე.
სიზმარი („ტიალ სიერცეში...“)	55...336...I ლ.
სიზმარი („ძმალ, სურვილით...“)	300...528...I დ.-ლ.
სიკვდილით დასჯის გადაგდების საქმე და ამის თაობაზედ ვიკტორ ჰუგოს წიგნი	615...1081...XVI(1) პ.წ.-რ.თ.
სიმბოლო სარწმუნოებისა (1900)	456...708...XV პ.წ.-ს.
<სიმინდის საქმე იმერეთში> (1891)	47...268...XII პ.წ.
სიმღერა	48...331...I ლ.
სიტკბობა თვის მამულში	285...520...I ყრ.-ლ.
<სიტყვა გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსის – უსამღვდლოესი ალექსანდრეს კურთხევის ცერემონიაზე>	113...511...XIV პ.წ.
სიტყვა დავით ჩუბინაშვილის პატივსაცემად>	482...667...VI პ.წ.
სიტყვა თქმული გაენათის მონასტერში გაბრიელ ეპისკოპოსის დასაფლავების დღეს (1896)	214...525...XIII პ.წ.
სიტყვა თქმული სათავადაზნაურო კრებაში ბანკის მნიშვნელობის შესახებ.....	13...612...VI პ.წ.
სიტყვა ქართული საადგილმამულო ბანკის წლიურ კრებაზე (1895)	90...514...XIII პ.წ.
სიტყვა, წარმთქმული გრიგოლ ორბელიანის დასაფლავებაზე	213...653...V კ.-წ.ლ.ს.
<სიტყვა, წარმთქმული ევ. ლ. მარკოვისა და ბარონ დე-ბაის პატივსაცემად გამართულ ნადიმზე>	292...519...XIV პ.წ.
სიტყვა წარმთქმული თბილისელ ფრანგთა საზოგადოებისათვის გამართულ საღამოზე (1884)	452...707...XV პ.წ.-ს.
სიტყვა წარმთქმული თფილისის თავადაზნაურობა კრებაში მაისის 18-ს.....	35...614...VI პ.წ.
<სიტყვა, წარმთქმული ნიკოლოზ ბარათაშვილის ნეშტის გადმოსვენებაზე>	559...698...V კ.-წ.ლ.ს.
<სიტყვა, წარმთქმული რაფიელ ერისთავის იუბილეზე>	574...701...V კ.-წ.ლ.ს.
სიტყვა (წარმთქმული 3 თებერვალს თფილისის თავადაზნაურობის კრებაში)	16...613...VI პ.წ.
<სიტყვა წარმთქმული სოხუმში>	451...528...XIV პ.წ.

<სიტყვა, წარმოთქმული ქართული თეატრის 50 წლის იუბილეზე>.....	582...701...V	კ.-წ.ლ.ბ.
<სიტყვა, წარმოთქმული ღვინით ვაჭრობის წესდების განხილვისას> (1893)	189...287...XII	პ.წ.
სიღარიბე, როგორც ეკონომიური პრინციპი (პრუდონის სტატია)	701...1087...XVI(1)	პ.წ.-რ.თ.
«სიყალბე ნავთის მრეწველობაში».....	574...706...IX	პ.წ.
«სიწყნარე ევროპის პოლიტიკაში».....	313...686...IX	პ.წ.
«სიწყნარე ევროპის პოლიტიკურ სარბიელზე».....	234...680...IX	პ.წ.
სიხარული	80...355...I	ლ.
<სკოლების ერთი დიდი ნაკლი>	137...480...X	პ.წ.
სოლომონ ჭავჭავაძისადმი	270-277...515-517...XVII	ე.-ს.
სომეხთა კათალიკოზი მკრტი I (1893) (1893)	209...291...XII	პ.წ.
სომეხთა მეცნიერნი და „ქვათა დაღადი“	177...515...XIV	პ.წ.
სომხური გაზეთების პოლემიკა (1880)	164...658...XV	პ.წ.-ს.
<სოფლად ხარჯის მოკრების და მისი შენახვის ნაკლი> (1890)	500/706...XI	პ.წ.
<სოფლის ახალგაზრდობა და მამულის პატრონობა>	63...508...XIV	პ.წ.
სოფლის მეურნეობა რუსეთში (1894)	32...506...XIII	პ.წ.
<სოფლის მეურნეობის გაუმჯობესების გზები>	20...504...XIV	პ.წ.
<სოფლის მეურნეობის ქალთა სასწავლებელი> (1893)	251...295...XII	პ.წ.
<სოფლის მმართველობის რეფორმის საკითხზე>	337...665...VIII	პ.წ.
<სოფლის მოხელეთა არჩევანი>... ..	114...622...VI	პ.წ.
სოფლის მწარმოებლები (1881)	253...676...XV	პ.წ.-ს.
<სოფლის უფროსის არჩევანი>	209...632...VI	პ.წ.
სოფრომ მგალობლიშვილისადმი	122...423...XVII	ე.
ს...ს	297...526...I	დ.-ლ.
<სტატისტიკის საკითხებზე>	30/468...X	პ.წ.
სულიერი გადატაკება და საზოგადოების გულგრილობა. (1897)	236...528...XIII	პ.წ.
სფირიდონის და თადეოზის ბაასი	60...630...V	კ.-წ.ლ.ბ.
ს... ჩ... სას	101...378...I	ლ.
სწავლა-განათლება და საზოგადო მოღვაწის მოვალეობა (1897)	266...531...XIII	პ.წ.
«სწავლა-განათლება ერის წარმატების საწინდარი».....	459...698...IX	პ.წ.
სწავლა-ცოდნა, როგორც მხოლოდ ფულის ხევეჭის საგანი (1897)	338...537...XIII	პ.წ.
სწავლა-განათლების საქმე (1881)	247...675...XV	პ.წ.-ს.
<სწავლების სისტემა კლასიკურ გიმნაზიებში>	284...518...XIV	პ.წ.
<სწავლების წესი რუსეთის გიმნაზიებში>(1889)	430...696...XI	პ.წ.-წ.ს.
სხარტულა	135...638...V	კ.-წ.ლ.ბ.
სხარტულა („ივერიის“ რედაქციას)	188...648...V	კ.-წ.ლ.ბ.
სხვადასხვა	275... იხ. ტ. I	
სხვადასხვა	778... იხ. ტ. XI	
<სხვადასხვა ერების უცნაური მდგომარეობა კავკასიაში> (1882)	298...685...XV	პ.წ.-ს.

ტ

ტექსტისათვის	604...იხ. ტ. VI.
--------------------	------------------

ტექსტისათვის	600...იხ. ტ. VII.
ტექსტისათვის	634...იხ. ტ. VIII.
ტექსტისათვის.....	659...იხ. ტ. IX.
ტექსტისათვის.....	645...იხ. ტ. XI.
ტექსტისათვის.....	257...იხ. ტ. XII.
ტექსტისათვის	499...იხ. ტ. XIII.
ტექსტისათვის	501...იხ. ტ. XIV.
ტექსტისათვის	1055...იხ. ტ. XVI(1)
ტექსტისათვის	319...იხ. ტ. XVIII
ტ. მური. ირლანდიისადმი	57...677...III მ.თ.-დ.
«ტოკვა ევროპის თანასწორობის სასწორისა».....	333...688...IX პ.წ.
ტრაგედია მცხეთაში (1890).....	518...709...XI პ.წ.
«ტრაგედია რკინიგზაზე».....	231...680...IX პ.წ.
ტუსაღებისათვის (1880)	105...648...XV პ.წ.-ს.
*** („ტუნთა მიკონვა, ...“)	299...527... I დ.-დ.
ტფილისი, 1 იანვარი 1902 წ. (1902)	460...711...XV პ.წ.-ს.
<ტფილისის და ქუთაისის ქართული საადგილმამულო ბანკების შეერთების საკითხებზე>	274...500...X პ.წ.
<ტფილისის საურთიერთო სამეურნეო კრედიტის საზოგადოება> (1893).....	240...293...XII პ.წ.
«ტფილისის უღარიბეს მკვიდრთათვის საკვირაო სკოლის გამართვის სიკეთე».....	382...692...IX პ.წ.
«ტფილისში სომხობამ ხელთ იგდო ქალაქის თვითმართველობა» (1897)	300...534...XIII პ.წ.
<ტფილისში ჯანმრთელობისა და სანიტარული საქმის ვითარება>(1889)	102...663...XI პ.წ.

უ

<უარყოფელობა ჩვენში>	451...677...V კ.-წ.ლ.ხ.
უბინაო კაცი ნუიორკში	78...682...III მ.თ.-მ.
<უთანხმოება იმპერატორ ვილჰელმ II და ბისმარკს შორის>(1890)	554...712...XI პ.წ.
[უთარილო]	233-254...379-394...XVIII წ.
[უთარილო]	317...XVIII რ.წ.ქ.თ.
უთარილო წერილები	258...XVII ე.
უ. შექსპირი. მეფე ღირი	453...696...III მ.თ.-დ.
უკანასკნელი რეფორმები (1883)	439...706...XV პ.წ.-ს.
უკანონოდ შობილთა უფლება	134...513...XIV პ.წ.
<უმაღლესი სასწავლებლების უქონლობა ამიერკავკასიაში>	320...507...X პ.წ.
უმეცრობის ფართი-ფურთი	340...522...XIV პ.წ.
<უნადგლოდ ყოფნა, როცა გარს ამდენი სანადგვლეღია>(1889)	398...691...780...XI პ.წ.-წ.ს.
*** („უსუღდგმულო ცხოვრება“)	116...403...I დ.

უ. ნ. ნიკოლაძე და მისი შეხედულება ბანკზე	23...613...VI პ.წ.
უსაფუძვლო საყვედური (1881)	292...684...XV პ.წ.-ს.
«უსიცოცხლო ცოდნა ხვედრია უნიჭობისა» (1897)	343...537...XIII პ.წ.
<უფ. სკანდელის გადაწყვეტილების საპასუხოდ>	593...679...VI პ.წ.-ს.
უღელტეხილი	527...661...II დ.-მ.
<უყურადღებობა ქართული ენის მიმართ> (1882)	361...694...XV პ.წ.-ს.
<უყურადღებობა ვარჯიშის მიმართ ეხლანდელ სკოლებში>(1889)	328...682...XI პ.წ.-წ.ს.
უცნაური ამბავი	536...662...II დ.-მ.
უცხოეთში (1883)	448...707...XV პ.წ.-ს.
უცხოეთში	58...337...I დ.
უცხოენოვანი წერილების თარგმანები	279...XVII ე.

ფ

ფარაონის ასული ისტორიული რომანი გეორგ ებერსისა. ნაწილი პირველი	845...1106...XVI(1) მ.თ.
ნაწილი მეორე	969...XVI(1) მ.თ.
ფელეტონი ჩვენი ეხლანდელი სიბრძნე-სიცრუე (1896)	171...522...XIII პ.წ.
<ფილოქსერა> (1889)	332...682...XI პ.წ.-წ.ს.
ფინანსთა სამინისტროს საკრედიტო განყოფილების საგანგებო კანცელარიაში თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის მმართველობის ახსნა-განმარტება თავად ჯამბაკურ-ორბელიანის საჩივართან დაკავშირებით	257...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
<ფიქრები გლეხკაცის გაღონიერებაზე> (1892)	99...273...XII პ.წ.
<ფიქრები ქრისტეს შობის დღესასწაულის წინ> (1897)	487...545...XIII პ.წ.
ფიქრი და შენიშვნა	178...646...V კ.-წ.დ.ს.
ფიქრი და შენიშვნა (1880)	66...638...XV პ.წ.-ს.
ფიქრი და შენიშვნა. გლოვა ბესარიონ ღოღობერიძის გარდაცვალებაზე. ზოგიერთი რამ ჩემის ნახსოვიდამ. ბესარიონის უმთავრესი ღვაწლი ჩემის აზრით, სულიერი საზრდო ღოღობერიძისა და ერთი ხანა რუსეთის ისტორიისა და ლიტერატურისა	801...1099...XVI(1) პ.წ.
ფიქრი და შენიშვნა. კიდევ ჩვენის მწერლობის თაობაზედ. უფ. თუმანიშვილი და მისი „ალმანახი“	786...1096...XVI(1) პ.წ.
ფიქრი და შენიშვნა. უფ. ნიკოლაძის „საახალწლო“. ნიკოლაძის ავტობიოგრაფია. ძველი ჭეშმარიტება ხელახლად დაღეჭილი ნიკოლაძის მიერ. ნიკოლაძის მეცნიერება. როგორ ესმის ნიკოლაძეს მამულის სიყვარული და მამულის სამსახური	806...1100...XVI(1) პ.წ.
ფიქრი და შენიშვნა. ჩვენის მწერლობის თაობაზედ. ნატვრა ახალწლის გამო. სამღურავი „ივერიის“ შესახებ. ძველი და ახალი. ცოცხალი და მკვდარი. რაში არსებობს ნიშანი ავისა და კარგისა	770...1093...XVI(1) პ.წ.
ფიცი გვწამს და ბოლო გვაკვირვებს	107...622...VI პ.წ.

<ფლოკეს მოსალოდნელი გამინისტრება>	76..473..561...X პ.წ.
ფრაგმენტები	306...იხ. ტ. I.
<ფრეისინეს სამინისტროს გადადგომა>	557..679...VIII პ.წ.
<ფრეისინეს სამინისტროს გადადგომის მიზეზი>	581..680...VIII პ.წ.
ფ. შილერი. ცრემლთა შინა ნუგეში	14..664...III მ.თ.-დ.

ქ

<ქალაქის გამგეობის მტკივნეული საკითხები> (1891)	39..267...XII პ.წ.
ქალაქის თავის არჩევანი (ახალი რჩევა ქალაქისა ...) (1883)	394..699...XV პ.წ.-ს.
ქალაქის თავის არჩევანი (გავლილ კვირას 23-ს...) (1883)	402..700...XV პ.წ.-ს.
ქალაქის თვითმმართველობის დებულების შესახებ	170..515...XIV პ.წ.
ქალაქის რჩევას (1883)	439..706...XV პ.წ.-ს.
ქალაქის რჩევის სხდომა (1881)	214..669...XV პ.წ.-ს.
ქალაქის რჩევის უსაქმობა (1880)	185..662...XV პ.წ.-ს.
<ქალაქის ძველი გამგეობის მუშაობის შესახებ> (1891)	44..267...XII პ.წ.
<ქალაქში ჯანმრთელობისათვის დიდი ზრუნვა და საქმიანობა>	195..631...VI პ.წ.
ქალების არჩევნების უფლება და ინგლისის პარლამენტი	102..622...VI პ.წ.
<ქალთა სასწავლებელი> (1889).....	116..665...779...XI პ.წ.
ქალი – მასწავლებელი	257..632...VII პ.წ.
ქარაფშუტობა, ორთავიანობა და ორპირობა უმეცარისა	392..525...XIV პ.წ.
ქართველ სტუდენტების სიმღერა	105..383...I ლ.
ქართველთა ქონება ათონის მთაზე (1882)	306..686...XV პ.წ.-ს.
„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ გამგეობისადმი.....	240..490...XVII ე.
<ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების გამო>	522..677...VIII პ.წ.
„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების“ კრებისადმი	147..439...XVII ე.
ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების წიგნთსაცავის გამგეობისადმი	89..402...XVII ე.
<ქართველებისა და სომხების განსხვავებული ხასიათი და ინტერესი> (1897)	323..536...XIII პ.წ.
ქართველები საქართველოში (1881)	275..682...XV პ.წ.-ს.
<ქართველი ერი და ღვაწლი წმინდა ნინოსი>	21..467...X პ.წ.
ქართველი სტუდენტობა რუსეთში	346..638...VII პ.წ.
ქართველის დედა	199...480... I პ.
ქართველის დედას	67..342...I ლ.
<ქართულ საშუალო სასწავლებლის დაარსების საჭიროებაზე>	238..636...VI პ.წ.
<ქართული გაზეთის „დროების“ რედაქტორის ივანე მანაბლის გასამართლება>	428..671...VIII პ.წ.
ქართული და უცხოური პერიოდული გამოცემები	772...იხ. ტ. XI.
ქართული და უცხოური პერიოდული გამოცემების და	

სტატიების საძიებელი	310...ი. ტ. XII.
ქართული ენა სასამართლოებში (1880)	128...652...XV პ.წ.-ს.
ქართული ენა ჩვენს საშუალო სასწავლებლებში (1880)	170...659...XV პ.წ.-ს.
ქართული თეატრი <ახალი პიესები ქართულ სცენაზე>	282...663...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <ბარბარე ჯორჯადის პიესა „რას ვეძებდი და რა ვპოვე“>	255...662...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <გაბრიელ სუნდუკიანცის „ხათაბალა“>	268...663...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <„გავიყარნეთ“ და „ხანუმა“>	318...665...V კ.-წ.ლ.ს.
<ქართული თეატრი და მაყურებელი>	250...661...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი და მისი რეჟისურა (1903)	575...730...XV პ.წ.-ს.
ქართული თეატრი <ზოგიერთი დადგმის შესახებ ქართულ სცენაზე>.....	244...661...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <„თამარ ციციერი“ და „მეჯლისი იტალიელებით“ ქართულ სცენაზე>	339...666...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <თეატრის რეცენზენტი>	292...664...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <ქართული თეატრის ნაკლოვანებანი>	310...665...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <ჩვენი საზოგადოების გულგრილობა თეატრისადმი>	236...659...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი <„ცოლი-მეუღლე“ ქართულ სცენაზე>	262...662...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრი („ჰამლეტი“ შექსპირისა)	348...667...V კ.-წ.ლ.ს.
ქართული თეატრის მატინანე (1880)	119...650...XV პ.წ.-ს.
ქართული თეატრის შესახებ (1881)	258...677...XV პ.წ.-ს.
<ქართული საგალობლების მნიშვნელობა> (1902)	476...714...XV პ.წ.-ს.
ქართული სამონასტრო მამულები ბერძენი ბერების სამსახურში> (1896)	207...524...XIII პ.წ.
ქართული სკოლების გიმნაზიებად გადაკეთების თაობაზე> (1895)	153...521...XIII პ.წ.
<ქართული ტაძრების ბედი> (1902)	514...721...XV პ.წ.-ს.
ქართული ტრუპის შესახებ (1879)	11...625...XV პ.წ.-ს.
<ქართული ხალხური მუსიკა>	275...663...V კ.-წ.ლ.ს.
<ქოლერის ეპიდემია ტფილისში> (1892)	104...274...XII პ.წ.
ქრთამი (ნაწილი მესამე).....	211...488...IV მ.თ.
ქრისტე აღსდგა!	106...511...XIV პ.წ.
ქრისტე აღსდგა!	544...650...VII პ.წ.
ქრისტეფორე მამაცაშვილისადმი	184...460...XVII ე.
ქრისტეფორე მამაცაშვილისადმი	326...XVII ე.-უ.თ.
<ქრისტეშობა>	623...683...VIII პ.წ.
«ქრისტეშობის მოლოცვა».....	644...715...IX პ.წ.
«ქუთაისი საქალაქო არჩევნების მოლოდინში».....	646...715...IX პ.წ.
<ქუთაისის არჩევნების გამო> (1892)	86...272...XII პ.წ.
ქუთაისის ბანკის მდგომარეობა (1882)	344...692...XV პ.წ.-ს.
ქუთაისის ბანკის საქმე (1890).....	582...716...XI პ.წ.
<ქუთაისის ბანკის საქმეთა გამო> (1890)	635...717...XI პ.წ.
ქუთაისის ბანკის უფლებამოსილების გაფართოება> (1880)	74...639...XV პ.წ.-ს.
ქუთაისის ბანკის შესახებ> (1894)	11...505...XIII პ.წ.

<ქუთაისის ბანკის შესახებ> (1893)	247...294...XII პ.წ.
«ქუთაისის ბანკის ხელსაყრელი პირობები» (1880)	84...642...XV პ.წ.-ს.
ქუთაისის გუბერნიის თავადაზნაურთა საზოგადო კრებისადმი	234...485...XVII ე.
<ქუთაისის თეატრის მშენებლობის გამო>.....	147...656...VIII პ.წ.
ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლის ინსპექტორ ალექსი ჭიჭინაძისადმი	92,93...407,408...XVII ე.
ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლის ინსპექტორ ა. ბ. ჭიჭინაძისადმი	141...433...XVII ე.
ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლის ინსპექტორ ა. ბ. ჭიჭინაძისადმი	198...463...XVII ე.
ქუთაისის საოსტატო სემინარია (1880)	188...663...XV პ.წ.-ს.

ღ

ღამე	42...329...I ღ.
<ღარიბ მოსწავლეთა დამხმარე საზოგადოება>	120...623...VI პ.წ.
<ღარიბ მოსწავლეთა მიღება სემინარიაში სახელმწიფო ხარჯით>	68...508...XIV პ.წ.
«ღვინის ქართულად დაყენება».....	120...675...IX პ.წ.
«ღვინო – ჩვენი ქვეყნის სიმდიდრის წყარო».....	113...674...IX პ.წ.
«ღვინის წარმოების გასაუმჯობესებელი ღონისძიებანი».....	296...684...IX პ.წ.
«ღირსეულის დაფასება».....	202...676...IX პ.წ.
ღმერთმა ნუ დაგაბეროთ!	232...631...VII პ.წ.

ყ

<ყაზახის აშინოვის ამბავი> (1889)	113...665...XI პ.წ.
<ყალბი და ნამდვილი>	387...673...V კ.-წ.ღ.ს.
«ყალბი და ნამდვილი».....	590...708...IX პ.წ.
ყვარლის მთებს	35...326...I ღ.
«ყრმობა დიმიტრი ყიფიანისა».....	597...709...IX პ.წ.
ყრმობის დროინდელი ლექსები	277...იხ. ტ. I
<ყრუ-მუნჯთა სასწავლებელი ლონდონში> (1890)	487...704...XI პ.წ.

შ

<შავი ზღვისპირეთის დასახლების საკითხი>	100...476...X პ.წ.
<შავი ქვის მრეწველობის საქმე>	455...673...VIII პ.წ.
შარშანდელი წელიწადი ჩვენში (1883)	384...697...XV პ.წ.-ს.
შენიშვნა (1882)	355...693...XV პ.წ.-ს.
შენიშვნები	321...იხ. ტ. XVIII
შენიშვნები და კომენტარები	609...იხ. ტ. VI.

შენიშვნები და კომენტარები	633...იხ. ტ. VIII.
შენიშვნები და კომენტარები	658...იხ. ტ. IX.
შენიშვნები და კომენტარები	461...იხ. ტ. X.
შენიშვნები და კომენტარები	643...იხ. ტ. XI.
შენიშვნები და კომენტარები.....	255...იხ. ტ. XII.
შენიშვნები და კომენტარები	497...იხ. ტ. XIII.
შენიშვნები და კომენტარები	499...იხ. ტ. XIV.
შენიშვნები, კომენტარები და საძიებლები	361...იხ. ტ. XVII.
შერიგების თაობაზე (შეკსწედა, დროებით მაინც, თუ არ სამუდამოდ, ამოდენა სისხლის ღვრა)	184...630...VI პ.წ.
შერიგების თაობაზე ხმები (ლონდონიდან 14 (26) იანვარს შემდეგ ამბავი მოვიდა)	183...630...VI პ.წ.
შესავალი	9...იხ. ტ. XVII
<შესაწირავი დრამატულ საზოგადოებას>	288...519...XIV პ.წ.
«შეუწყნარებელი გულგრილობა საზოგადო საქმისადმი».....	562...705...IX პ.წ.
შინა და შინაურობა	312...636...VII პ.წ.
<შინაური აშლილობა გერმანიაში>(1890)	562...713...XI პ.წ.
<შინაური მიმოხილვა> (1893).....	120...278...XII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა	207...651...V კ.-წ.დ.ხ.
შინაური მიმოხილვა (ადამიანი ცალკედ)	551...675...VI პ.წ.
<შინაური მიმოხილვა 1895 წლისა> (1896)	160...521...XIII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1882, დეკემბერი)	46...608...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1882, ნოემბერი)	26...606...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1882, ოქტომბერი)	11...605...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, აგვისტო)	136...614...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, აპრილი)	101...612...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, თებერვალი)	94...610...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, იანვარი)	80...609...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, მაისი)	117...613...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, ნოემბერი)	198...629...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, ოქტომბერი)	178...628...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1883, სექტემბერი)	157...615...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (1885, თებერვალი)	221...630...VII პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (აღმოსავლეთის საქმე და ჩვენ)	241...637...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (აჭარა და ქობულეთი)	263...643...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ახლადგამართული ბაასი)	440...663...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ბესარიონ დოღობერიძის დასაფლავება)	282...644...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (გაზაფხული ჩვენში...)	535...675...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (დასაწყისი უარყოფელის...).....	459...665...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (კიდევ ლოდინი)	498...669...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ლოდინი)	484...668...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ნუთუ ახალმა ნიავმა...)	296...653...VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (რა უნდა პქონდეს...)	528...674...VI პ.წ.

შინაური მიმოხილვა (რა ქნას...)	559..677..VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (რუსეთი და მისი საპოლიტიკო)	451..665..VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (სახელმწიფო მამულების...)	474..666..VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ქვეყანა ვისია?)	492..668..VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ჩვენებური კლასიკური გიმნაზია...)	308..654..VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვა (ძნელი მოვალეობა...)	316..654..VI პ.წ.
შინაური მიმოხილვის მაგიერ	422..659..VI პ.წ.
«შინაური საჭირობოროტო საქმეები და თავად-აზნაურთა უფლებამოვალეობა» (1897)	275..531..XIII პ.წ.
შინაურ საქმეთა გამო I	296..635..VII პ.წ.
შინაურ საქმეთა გამო II	299..635..VII პ.წ.
«შნებელეს საქმე»	249..682..IX პ.წ.

ჩ

<ჩარჩული კაპიტალი და ჩვენი მრეწველობა>	
(ლითოგრაფიის ქვის მადნის აღმოჩენის გამო)	254..662..VIII პ.წ.
ჩემი გონებიდგან განუშორებელი დაო ნინავ!	283..518..I ყრ.-ლ.
ჩემი თარიარალი	72..348..I ლ.
*** („ჩემო კალამო, ...“)	120..410..I ლ.
*** („ჩემო კარგო ქვეყანავ, ...“)	149..424..I ლ.
*** („ჩემო მკვლელი!“)	108..393..I ლ.
*** („ჩემო სიმღერავ, ...“)	117..405..I ლ.
<ჩერჩილის ვიზიტი რუსეთში>	12..465..X პ.წ.
<ჩერჩილის მისია ბერლინსა და ვენაში>	423..670..VIII პ.წ.
ჩვენი აზრი სწავლა-აღზრდის სისტემის შესახებ (წერილი რედაქციის მიმართ) (1893)	156..283..XII პ.წ.
ჩვენი ახალგაზდობის მოვალეობა (1881)	230..672..XV პ.წ.-ს.
<ჩვენი გლეხობა და ტყეებით სარგებლობის საქმე>	73..619..VI პ.წ.
<ჩვენი დაქვეითება სწავლა-განათლების საქმეში> (1892)	108..276..XII პ.წ.
<ჩვენი ეკონომიკური საჭიროებანი და გზების საკითხი>	38..651..VIII პ.წ.
ჩვენი ექიმები (1881)	211..669..XV პ.წ.-ს.
ჩვენი თავადაზნაურობა და ერობა (1883)	397..700..XV პ.წ.-ს.
<ჩვენი ლიტერატურის დღევანდელი ყოფა>	220..657..V კ.-წ.ლ.ხ.
ჩვენი მევენახეობის და მეღვინეობის საჭიროებანი	581..652..VII პ.წ.
«ჩვენი მესაქონლეობის საჭიროებანი»	350..690..IX პ.წ.
ჩვენი ჟურნალ-გაზეთების საქმე (1883)	418..703..XV პ.წ.-ს.
ჩვენი სარჩიელი სოფლის მეურნეობის ძვირფას დარგებზე (1894)	42..508..XIII პ.წ.
ჩვენი საჭიროებანი (1882)	309..687..XV პ.წ.-ს.
<ჩვენი სოფლის მეურნეობა და შეკავშირების საჭიროება> (1893)	126..280..XII პ.წ.
«ჩვენი სოფლური მეურნეობის შესაძლებლობანი და ბიუროკრატიზმი»	111..673..IX პ.წ.
ჩვენი სტუმარი არტურ ლეისტი თბილისში	219..630..VII პ.წ.

ჩვენი ფონტა და რკინისგზა (1882)	301..686..XV პ.წ.-ს.
<ჩვენი ქალაქების სამწუხარო მდგომარეობა> (1890).....	547..711..XI პ.წ.
<ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრების საზრუნავი> (1893)	201..290..XII პ.წ.
<ჩვენი ღვინოების საბაზროდ ქცევის საკითხი> (1892)	111..277..XII პ.წ.
<ჩვენი ხალხი და განათლება>	7..648..VIII პ.წ.
ჩვენი ხელოსნობა და ხელოსნები (1880)	26..631..XV პ.წ.-ს.
ჩვენის ქალაქის ჯანმრთელობის საქმე	49..615..VI პ.წ.
ჩვენში დიპლომია ნიშანი მკურნალის ცოდნისა და არა თვით ცოდნა (1897)	352..538..XIII პ.წ.
ჩიტი	45..331..I ლ.
ჩიტი	9..660..III მ.თ.-ლ.
ჩ... სას	102..379..I ლ.

ვ

ცალკე საკითხები	73..652..VIII პ.წ.
ცალკეული სოფლის საზოგადოების საერთო სარგებლობის კაპიტალის წარმოების ნორმული წესები	121..XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
<ცვლილებები ბანკის წესდებაში>	118..512..XIV პ.წ.
ციურნი ხმები	81..356..I ლ.
<ციხეში ჯდომა უფრო ახშობს ზნეობას, ვიდრე აფხიზლებს> (1895)	135..519..XIII პ.წ.
ცნობა რუსთაველზედ (1881)	203..666..XV პ.წ.-ს.
<ცრუმორწმუნეობის მორევში> (1902)	508..719..XV პ.წ.-ს.
ცხოვრება და კანონი	340..657..VI პ.წ.
ცხოვრების გამონაცადი და გამონაფიქრი	413..636..II დ.-მ.

ძ

ძალდატანებული ქორწინება (ნაწილი პირველი).....	7..466..IV მ.თ.
ძველი და ახალი სამღვდელთა (1904)	610..732..XV პ.წ.-ს.
<ძველი და ახალი ჩვენი ეკონომიური ცხოვრებისა> (1897)	481..544..XIII პ.წ.
<ძველი საქართველოს ეკონომიური წყობის შესახებ>.....	336..656..VI პ.წ.
<ძვირფასი განძი> (1903)	573..729..XV პ.წ.-ს.
ძმის სიკედილზედ	92..366..I ლ.

წ

<წარსულის ნაშტია შეურაცხყოფა ბარბაროსობა>	387..519..X პ.წ.
წერილები გადაღმითგან	300..664..V კ.-წ.ლ.ბ.
წერილები თბილისის სასულიერო სემინარიის რექტორისადმი	326..XVII ე.-უ.თ.

წერილები სხვადასხვა რაგინდარაზე	472...679...V კ.-წ.დ.ხ.
<წერილები ქართულ ლიტერატურაზე>	521...684...V კ.-წ.დ.ხ.
<წერილი გადამიდან>	562...679...VIII პ.წ.
წერილი მეგობართან (1890).....	626...716...XI პ.წ.
წერილი მეგობართან	489...681...V კ.-წ.დ.ხ.
წერილი რედაქციის მიმართ	455...530...XIV პ.წ.
წერილი რედაქციის მიმართ	453...529...XIV პ.წ.
წერილი ქ. ვლადიკავკაზში ქართველი ბავშვებისათვის გასახსნელ სასწავლებელში სავარაუდო საგნების კურსის სწავლების მეთოდების შესახებ	120...XVI(2) პ.წ.-რ.თ.
წერილი ქუთაისიდან (რედაქციის მიმართ) (1893)	198...289...XII პ.წ.
წიგნთა და პერიოდულ გამოცემათა საძიებელი	564...იხ. ტ. XIII.
წიგნი გადამიდან (1889).....	421/695...XI პ.წ.-წ.ს.
<წინამძღვრიანთკარის ქართული სამეურნეო სკოლა>	169...658...VIII პ.წ.
წინამძღვრიანი არა გვყავს (1883)	432...705...XV პ.წ.-ს
<წირვა და პანაშვიდი ერეკლე მეფის სულის მოსახსენებლად>	17...504...XIV პ.წ.
წლიურად შენახვა ქართულ დასისა (1903)	597...731...XV პ.წ.-ს.
წმინდა მეფე დავით აღმაშენებელი (1883)	405...701...XV პ.წ.-ს.
წმ. ნინოს დღეობა (1881)	208...668...XV პ.წ.-ს.
წმინდა ნინოს დღესასწაული	274...633...VII პ.წ.
წმინდა ნინოს დღესასწაული (1883)	391...698...XV პ.წ.-ს.
<წოდებათა თანასწორობა>	376...517...X პ.წ.
<წოდებათა თანასწორობა არჩევანებში სოფლად>	291...503...X პ.წ.
წუხილი	114...402...I ლ.
<წყაღდილობა საქართველოში> (1895)	141...519...XIII პ.წ.

ჭ

ჭაბუკობაზედ	287...521...I ყრ.-ლ.
<ჭაჭის არყის გამოხდაზედ შეღავათიანი საბაჟო წესების შემოღების შესახებ>.....	63...668...IX პ.წ.
<ჭირნახულის მომყვანთა გაერთიანებულ ამხანაგობათა შესახებ>	508...676...VIII პ.წ.

ხ

<ხალხის ჩვეულებათა შესწავლის შესახებ>.....	640...715...IX პ.წ.
<ხანძარი ქართულ თეატრში>	609...681...VIII პ.წ.
<ხანძრისაგან შენობების დაზღვევის შემოღება>.....	361...691...IX პ.წ.
<ხელობის სწავლების სიკეთე სოფლის სკოლებში>	69...472...X პ.წ.
<ხელოვნება და მეცნიერება>	606...703...V კ.-დ.წ.ნ.
ხიზანის საქმე	269...663...VIII პ.წ.

ხიზნების მდგომარეობა (1883)	445...707...XV პ.წ.-ს.
ხიზნების საქმის თაობაზედ.....	576...678...VI პ.წ.-დ.თ.
ხილად	596...681...VI პ.წ.-ს.
ხ ი ლ ა დ ახალ თაობის რაინდს (1903)	548...725...XV პ.წ.-ს.
ხ ი ლ ა დ „კეალის“ მოსაუბრეს („კეალი № 27) (1902)	485...716...XV პ.წ.-ს.
<ხილის და ბოსტნეულის გამსაღებელი საზოგადოება> (1889)	68...658...XI პ.წ.
<ხილნარობისა და მევენახეობის სასწავლებლის შესახებ>	495...675...VIII პ.წ.
ხმა გულისა	76...352...I ლ.
ხმა სამარიდამ	39...328...I ლ.
<ხმაური საკრედიტო საზოგადოებაში> (1890)	521...709...XI პ.წ.
<ხოლერის აცრის სახსარი>	304/505...X პ.წ.
<ხუთსარგებლიანი გირავნობის ფურცლის შემოღების აუცილებლობა> (1890).....	527...710...XI პ.წ.

ჯ

<ჯარის გაძლიერების საკითხი რაიხსტაგში>	572...680...VIII პ.წ.
*** („ჯერეთ ყრმა ვიყავ...“)	306...532...I ფ.-ლ.
ჯ. ბაირონი. კაენი	63...679...III მ.თ.-დ.ფ.
ჯ. ბაირონი. მანფრედი	65...679...III მ.თ.-დ.ფ.
ჯ. ბაირონი. სტიროდეთ!	16...666...III მ.თ.-ლ.
ჯ. იაკშინი. შვილი მოხუცებულის ჰამზასი	108...683...III მ.თ.-მ.

ჰ

ჰ. ჰეინე. *** „ლოყით მოეპყარ...“	23...669...III მ.თ.-ლ.
ჰ. ჰეინე. *** „მეცა მქონია...“	25...670...III მ.თ.-ლ.
ჰ. ჰეინე. *** „როცა შევეურებ...“	22...668...III მ.თ.-ლ.
ჰუგო შუხართისადმი	174,175...454...XVII ე.
ჰუგო შუხართისადმი	323...XVII ე.-უ.თ.

В

- К вопросу о Конверсии городских займов ..... 457...1076...XVI(1) з.წ.-ს.
Воскресенье [февраля] – 1863 წ. .... 23...325...XVIII წ.

Г

- Газета „Кавказ“ и ее „Летуйие заметки“ о конверсии ..... 127...1070...XVI(1) з.წ.

Е

- Его высокоблагородию господину, ревизовавшему Тифлисский дворянский
земельный банк Евстафию Евстафьевичу Добецкому членов правления
сего банка Объяснительная записка ..... 171...1072...XVI(1) з.წ.

З

- Записка о методах преподавания предметов курса предполагаемого
к открытию в г. Владикавказе училища для грузинских детей ..... 113...1068...XVI(1) з.წ.

К

- Критические замечания по параграфам предворительного проекта местного
Положения о поземельном устройстве крестьян, водворённых на помещичьих
землях в Тифлисской губернии ..... 9...1060...XVI(1) з.წ.

Н

- <„Новое время“ - ავეზიანი და მეჭორე გაზეთი> ..... 400...522...X з.წ.
< „Новое Обозрение“-ს წერილის გამო> (1889)..... 366...688...XI з.წ.-წ.ს.
Нормальные правила об образовании общеплезного капитала каждого
отдельного сельского общества..... 114...1069...XVI(1) з.წ.
Новые члены Государственного Совета от дворян.
Князь И. Г. Чавчавадзе ..... 452...1075...XVI(1) з.წ.

О

- Объяснительная записка По предмету невыдачи Тифлиским дворянским
земельным банком закладных листов заёмщикам на руки ..... 140...1072...XVI(1) з.წ.
В особенную канцелярию Министерства Финансов по кредитной части .
ПРАВЛЕНИЯ ТИФЛИССКОГО ДВОРЯНКОГО ЗЕМЕЛЬНОГО
БАНКА ОБЪЯСНЕНИЕ ..... 238...1074...XVI(1) з.წ.
Особое мнение представителя Тифлисского банка, кн. И.Г. Чавчавадзе
по вопросу о допущении льгот ..... 107...1068...XVI(1) з.წ.
Особое мнение представителя Тифлисского земельного банка, князя
И. Г. Чавчавадзе повопросу об установлении максимальной нормы для
оценки земельных имуществ ..... 100...1067...XVI(1) з.წ.

С

- Слово князя И. Чавчавадзе на заседании первой сессии
Государственного Совета ..... 453...1076...XVI(1) პ.წ.
168 статья нотариального положения и применение её Тифлисским
окружным судом..... 57...1064...XVI(1) პ.წ.

Т

- Так-ли? (В ответ на заметку „Ещё о
конверсии“) ..... 136...1071...XVI(1) პ.წ.

Ч

- К чему и зачем (Ответ автору „Практики земельного кредита“) ..... 75...1065...XVI(1) პ.წ.

1863

იანვარი

[9 იანვარი, შაბათი, 1863 წ.]	257...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[16 იანვარი, 1863 წ.]	256...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[16 იანვარი] – 1863 წ.	13...323...XVIII წ.
[18 იანვარი, 1863 წ.]	256...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[18 იანვარი] – 1863 წ.	13...323...XVIII წ.
[19 იანვარი, შაბათი] – 1863 წ.	14...323...XVIII წ.
[26 იანვარი] – 1863 წ.	14...324...XVIII წ.
[26 იანვარი, 1863 წ.]	258...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[28 იანვარი] – 1863 წ.	18...324...XVIII წ.
[28 იანვარი, 1863 წ.]	259...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[29 იანვარი, 1863 წ.]	263...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[29 იანვარი] – 1863 წ.	20...324...XVIII წ.
[30 იანვარი, 1863 წ.]	265...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[30 იანვარი] – 1863 წ.	21...325...XVIII წ.

თებერვალი

[2 თებერვალი, 1863 წ.]	266...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[2 თებერვალი] – 1863 წ.	22...325...XVIII წ.
[3 თებერვალი, კვირა, 1863 წ.]	266...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[6 თებერვალი, დამის სამი საათი, 1863 წ.]	268...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[6 თებერვალი, დამის სამი საათი] – 1863 წ.	25...326...XVIII წ.
[7 თებერვალი 1863 წ.]	270...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[7 თებერვალი] – 1863 წ.	27...326...XVIII წ.
[9 თებერვალი. შაბათი,] – 1863 წ.	27...326...XVIII წ.
[11 თებერვალი, 1863 წ.]	270...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[11 თებერვალი] – 1863 წ.	28...327...XVIII წ.
[12 თებერვალი] – 1863 წ.	30,31...327...XVIII წ.
[13 თებერვალი, 1863 წ.]	274...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[13 თებერვალი, 1863 წ.]	275...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[13 თებერვალი] – 1863 წ.	33...328...XVIII წ.
[13 თებერვალი] – 1863 წ.	33...328...XVIII წ.
[13 თებერვალი, 1863 წ.] დამის სამი საათი	273...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[15 თებერვალი] – 1863 წ.	34...328...XVIII წ.
[16 თებერვალი, 1863 წ.]	276...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[16 თებერვალი] – 1863 წ.	34...329...XVIII წ.
[18 თებერვალი, დამის ორი საათი, 1863 წ.]	278...XVIII რ.წ.ქ.თ.

[18 თებერვალი, ღამის ორი საათი] – 1863 წ.	36..329..XVIII წ.
[19 თებერვალი] – 1863 წ.	38..330..XVIII წ.
[19 თებერვალი] – 1863 წ.	37..329..XVIII წ.
[19 თებერვალი, 1863 წ.]	279..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[20 თებერვალი] – 1863 წ.	38..330..XVIII წ.
[23 თებერვალი, 1863 წ.]	280..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[23 თებერვალი] – 1863 წ.	39..330..XVIII წ.
[24 თებერვალი, 1863 წ.]	282..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[24 თებერვალი] – 1863 წ.	41..331..XVIII წ.
[26 თებერვალი, 1863 წ.]	283..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[26 თებერვალი] – 1863 წ.	42..331..XVIII წ.

მარტი

[1 მარტი, 1863 წ.]	289..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[1 მარტი] – 1863 წ.	47..332..XVIII წ.
[2 მარტი, 1863 წ.]	290..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[2 მარტი] – 1863 წ.	49..332..XVIII წ.
[3 მარტი, 1863 წ.]	292..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[3 მარტი] – 1863 წ.	50..332..XVIII წ.
[4 მარტი, 1863 წ.]	292..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[4 მარტი] – 1863 წ.	50..333..XVIII წ.
[5 მარტი, 1863 წ.]	293..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[5 მარტი] – 1863 წ.	51..333..XVIII წ.
[6 მარტი, 1863 წ.]	295..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[6 მარტი] – 1863 წ.	53..333..XVIII წ.
[7 მარტი] – 1863 წ.	54..333..XVIII წ.
[8 მარტი, 1863 წ.]	296..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[8 მარტი] – 1863 წ.	55..334..XVIII წ.
[9 მარტი] – 1863 წ.	55..334..XVIII წ.
[10 მარტი, 1863 წ.]	297..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[10 მარტი, 1863 წ.]	297..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[11 მარტი, 1863 წ.]	298..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[11 მარტი] – 1863 წ.	57..335..XVIII წ.
[12 მარტი, 1863 წ.]	299..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[12 მარტი] – 1863 წ.	58..335..XVIII წ.
[14 მარტი, 1863 წ.]	299..XVIII რ.წ.ქ.თ.
[14 მარტი] – 1863 წ.	58,59..335,336..XVIII წ.
[14 მარტი, 1863 წ.]	300..XVIII რ.წ.ქ.თ.

[14 მარტი] – 1863 წ.	60...336...XVIII წ.
[15 მარტი, 1863 წ.]	300...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[15 მარტი] – 1863 წ.	60...336...XVIII წ.
[16 მარტი, 1863 წ.]	301...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[16 მარტი] – 1863 წ.	61...336...XVIII წ.
[17 მარტი] – 1863 წ.	62...337...XVIII წ.
[18 მარტი] – 1863 წ.	63...337...XVIII წ.
[19 მარტი, 1863 წ.]	302...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[19 მარტი] – 1863 წ.	63...337...XVIII წ.
[20 მარტი, 1863 წ.]	303...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[20 მარტი] – 1863 წ.	64...338...XVIII წ.
[21 მარტი, 1863 წ.]	305...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[21 მარტი] – 1863 წ.	66...338...XVIII წ.
[22 მარტი, 1863 წ.]	305...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[22 მარტი] – 1863 წ.	66...338...XVIII წ.
[23 მარტი, 1863 წ.]	307...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[23 მარტი] – 1863 წ.	68...338...XVIII წ.
[24 მარტი] – 1863 წ.	69...339...XVIII წ.
[24 მარტი, 1863 წ.]	309...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[25 მარტი, 1863 წ.]	310...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[25 მარტი] – 1863 წ.	70...339...XVIII წ.
[26 მარტი, 1863 წ.]	310...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[26 მარტი] – 1863 წ.	71...339...XVIII წ.
[27 მარტი, 1863 წ.]	310...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[27 მარტი] – 1863 წ.	71...340...XVIII წ.
[28 მარტი, 1863 წ.]	311...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[28 მარტი] – 1863 წ.	71...340...XVIII წ.

აპრილი

[1 აპრილი, 1863 წ.]	312...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[1 აპრილი] – 1863 წ.	72...340...XVIII წ.
[2 აპრილი, 1863 წ.]	312...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[2 აპრილი] – 1863 წ.	73...341...XVIII წ.
[3 აპრილი] – 1863 წ.	73...341...XVIII წ.
[4 აპრილი] – 1863 წ.	73...341...XVIII წ.
[21 აპრილამდე] – 1863 წ.	74...342...XVIII წ.
[აპრილი, 1863 წ.]	313...XVIII რ.წ.ქ.თ.
[აპრილი] – 1863 წ.	75...342...XVIII წ.

1864

მასიხი

2 მასიხი, 1864 წ., ქუთაისი	75...342...XVIII წ.
[25 მასიხი, 1864წ., ქუთაისი]	313...XVIII რ.წ.ქ.თ.
25 მასიხი, 1864 წ., ქუთაისი	77...343...XVIII წ.
29 მასიხი, [1864 წ., ქუთაისი]	78...343...XVIII წ.

ივნიხი

[2 ივნიხი, 1864 წ., ქუთაისი]	79...343...XVIII წ.
[5 ივნიხი, [1864 წ., ქუთაისი]	80...344...XVIII წ.
[1864 წ., ქუთაისი]	81,83...344...XVIII წ.

1865

21 სექტემბერი, [1865 წ.] ხონი	83...344...XVIII წ.
სექტემბერი, 1865 წ.	84...345...XVIII წ.
სექტემბერი, 1865 წ.	315...XVIII რ.წ.ქ.თ.

1865-1868

ივნიხი

17 ივნიხი, [1865-1868 წ.წ.]	84...345...XVIII წ.
27 ივნიხი, [1865-1868 წ.წ.], ყაზბეგი	84...345...XVIII წ.
[1865-1868 წ.წ.]	85-87...346,347...XVIII წ.
[1865-1868 წ.წ.]	85-87...346,347...XVIII წ.

1865-1872

28 ოქტომბერი [1865-1872 წ.წ. ქვიშხეთი]	87...347...XVIII წ.
--	---------------------

1868

[1868 წ.]	88-90...347,348...XVIII წ.
[1868 წ.]	316...XVIII რ.წ.ქ.თ.

1870-იანი წლები

ივნისი

13 ივნისი [1870-იანი წლები] ..... 198...368...XVIII წ.

სექტემბერი

8 სექტემბერი [1870-იანი წლები] ..... 199...369...XVIII წ.

ოქტომბერი

23 დვინობისთვე, შაბათი, [1870-იანი წლები] ..... 199...369...XVIII წ.

1871

1871 წ. 23 მაისი ..... 122...413...I დ.

[1871 წ.] ..... 91...349...XVIII წ.

1872

[1872 წ.] ..... 92,93...349...XVIII წ.

1873

იანვარი

4 მაისი, [1873 წ., დუშეთი] ..... 116...353...XVIII წ.

თებერვალი

1 თებერვალი, 1873 წ. დუშეთი ..... 95...350...XVIII წ.

8 თებერვალი, [1873 წ.] ..... 97...350...XVIII წ.

23 თებერვალი, [1873 წ.] ..... 100...351...XVIII წ.

23 თებერვალი [1873 წ.], დუშეთი ..... 100...351...XVIII წ.

მარტი

1 მარტსა [1873 წ.] ..... 103...351...XVIII წ.

8 მარტი [1873 წ.] ..... 105...352...XVIII წ.

[16 მარტი, 1873 წ.] ..... 107...352...XVIII წ.

[23 მარტი, 1873 წ.] ..... 109...352...XVIII წ.

31 მარტი, [1873 წ.] ..... 111...353...XVIII წ.

აპრილი

19 აპრილი, [1873 წ.] დუშეთი ..... 112...353...XVIII წ.

26 აპრილი, [1873 წ.] დუშეთი ..... 115...353...XVIII წ.

მაისი

4 მაისი, [1873 წ., დუშეთი] ..... 116...353...XVIII წ.

11 მაისი, [1873 წ.] დუშეთი	118...354...XVIII წ.
[17 მაისი, 1873 წ., დუშეთი]	120...354...XVIII წ.

ივლისი

[19 ივლისი [1873 წ., მოსკოვი]	122...354...XVIII წ.
28 ივლისი, [1873 წ.] მოსკოვი	124...355...XVIII წ.

აგვისტო

3 აგვისტოს, [1873 წ.] მოსკოვი	127...355...XVIII წ.
15 აგვისტოს [1873 წ.] მოსკოვი	130...355...XVIII წ.
25 აგვისტო [1873 წ.] მოსკოვი	133...356...XVIII წ.
31 აგვისტო [1873 წ.]	134...356...XVIII წ.

სექტემბერი

6 სექტემბერი, [1873 წ.] მოსკოვი	138...356...XVIII წ.
12 სექტემბერი [1873 წ. პეტერბურგი]	140...357...XVIII წ.
21 სექტემბერი [1873 წ., პეტერბურგი]	143...357...XVIII წ.
26 სექტემბერი [1873 წ., პეტერბურგი]	144...357...XVIII წ.

ოქტომბერი

5 დვინობისთვე, [1873 წ., პეტერბურდი]	147...358...XVIII წ.
10 ოქტომბერი, [1873 წ.]	149...358...XVIII წ.
23 ოქტომბერი [1873 წ.] ს. პეტერბურდი	151...358...XVIII წ.

ნოემბერი

6 ნოემბერი, [1873 წ., პეტერბურდი]	153...359...XVIII წ.
12 ნოემბერი, 1873 წ. [ს. პეტერბურგი]	155...359...XVIII წ.
19 ნოემბერი, [1873 წ.] პეტერბურდი	158...359...XVIII წ.
[20 ნოემბერი, 1873 წ., ს. პეტერბურგი]	160...360...XVIII წ.

დეკემბერი

3 დეკემბერი [1873 წ.]	162...360...XVIII წ.
14 დეკემბერი 1873 წ., [მოსკოვი]	163...361...XVIII წ.
[15 დეკემბერი [1873 წ.]	165...361...XVIII წ.
19 დეკემბერი [1873 წ., მოსკოვი]	166...361...XVIII წ.
26 დეკემბერი [1873 წ.]	168...362...XVIII წ.

1874

იანვარი

2 იანვარს [1874 წ.]	169...362...XVIII წ.
8 იანვარი [1874 წ.]	171...362...XVIII წ.
4 თებერვალ [1874 წ.] მოსკოვი, ორშაბათი	176...363...XVIII წ.
[15 იანვარი, 1874 წ., მოსკოვი]	172...362...XVIII წ.

[23 იანვარი, 1874 წ.] ..... 174...363...XVIII წ.
თებერვალი

4-ს თებერვალს [1874 წ.] მოსკოვი, ორშაბათი ..... 176...363...XVIII წ.

18 თებერვალი [1874 წ., მოსკოვი] ..... 177...364...XVIII წ.

26 თებერვალი [1874 წ., მოსკოვი] ..... 179...364...XVIII წ.

მარტი

11 მარტი [1874 წ.] ..... 181...364...XVIII წ.

19 მარტი [1874 წ.] ..... 183...364...XVIII წ.

სექტემბერი

2 ენკენისთვე [1874 წ., თბილისი] ..... 185...365...XVIII წ.

6 სექტემბერი [1874 წ.] თბილისი ..... 186...365...XVIII წ.

16 სექტემბერი [1874 წ., თბილისი] ..... 186...365...XVIII წ.

ნოემბერი

7 ნოემბერი [1874 წ., მოსკოვი] ..... 187...365...XVIII წ.

[1874 წ.] ..... 189...366...XVIII წ.

1875

თებერვალი

20 თებერვალი [1875 წ.] ..... 190...366...XVIII წ.

26 თებერვალი [1875 წ., თბილისი] ..... 191...366...XVIII წ.

მარტი

10 მარტი [1875 წ.] ..... 192...367...XVIII წ.

ოქტომბერი

28 ოქტომბერი [1875 წ., ყვარელი] ..... 193...367...XVIII წ.

ნოემბერი

[9-ს, ნოემბერს, 1875 წ., ყვარელი] ..... 194...367...XVIII წ.

13 ნოემბერი [1875 წ.] ..... 195...368...XVIII წ.

25 ნოემბერი [1875 წ., ყვარელი] ..... 196...368...XVIII წ.

29 ნოემბერი [1875 წ.] ..... 197...368...XVIII წ.

1875-1883

[1875-1883 წ.წ.] ..... 200-202...369,370...XVIII წ.

1877

[1877 წ.წ.] ..... 203...370...XVIII წ.

1880-იანი წლები

[1880-იანი წლები] ..... 221...375...XVIII წ.

1881

[1881 წ.წ.] ..... 203,204...371...XVIII წ.

1884-მდე

[1884 წლამდე] ..... 215,217...373,374...XVIII წ.

1884

იანვარი

21 იანვარი [1884 წ., პეტერბურგი] ..... 205...371...XVIII წ.

თებერვალი

8 თებერვალი [1884 წ.] ..... 207...372...XVIII წ.

19 თებერვალი [1884 წ., პეტერბურგი] ..... 209...372...XVIII წ.

22 თებერვალი [1884 წ.] ..... 210...372...XVIII წ.

29 თებერვალი [1884 წ., პეტერბურგი] ..... 212...372...XVIII წ.

მარტი

10 მარტი [1884 წ.] ..... 214...373...XVIII წ.

1887

[1887 წ.] ..... 218...374...XVIII წ.

1895

10 სექტემბერი, 1895 წ.] ..... 222...375...XVIII წ.

1897

თებერვალი

[17 თებერვალი, 1897 წ.] ..... 222...375...XVIII წ.

ივნისი

25 ივნისი, 1897 წ. .... 222...376...XVIII წ.

1900-იანი წლები

[1900-იანი წლები] ..... 226,227...377...XVIII წ.

1900-1901

[1900-1901 წ.წ.] ..... 223...376...XVIII წ.

1901

[1901 წ.] ..... 224...376...XVIII წ.

1906

მაისი

1 მაისი, 1906 წ. .... 226...377...XVIII წ.

1 მაისი, 1906 წ. .... 317...XVIII რ.წ.ქ.თ.

დაუზუსტებელი თარიღით დასათაურებულნი

მარტი

4-ს მარტსა, [უთარიღო] ..... 227...378...XVIII წ.

ივნისი

23 ივნისი, [უთარიღო] ..... 231...379...XVIII წ.

ივნისი, [უთარიღო] ..... 232...379...XVIII წ.

სექტემბერი

6 სექტემბერი, კვირა, (უთარიღო) ..... 229...378...XVIII წ.

16 სექტემბერი, [უთარიღო] ..... 230...378...XVIII წ.

28 სექტემბერი, [უთარიღო] ..... 231...378...XVIII წ.

ოქტომბერი

10 დეინობისთვე, [უთარიღო] ..... 231...379...XVIII წ.

სრულიად უთარიღონი

[უთარიღო] ..... 233-254...379-394...XVIII წ.

[უთარიღო] ..... 317...XVIII რ.წ.ქ.თ.

უთარიღო წერილები ..... 258...XVII ე.

რუსულენოვანი

3 часа ночи [13 февраля] – 1863 წ. .... 31...327...XVIII წ.

5 часов утра [28 февраля] – 1863 წ. .... 44...332...XVIII წ.

Воскресенье [февраля] – 1863 წ. .... 23...325...XVIII წ.

პირთა ანოტირებული საძიებელი

აბაზა ნიკოლოზ სავას ძე (1837–1899) - სენატორი და ბეჭდვითი საქმის მმართველი. 510, 511...705...V

აბაშიძე ევგენი, სურამის მოურავი – (გეგენა), ხეფინისხევის ბატონი უარყოფითად აფასებდა რუსის ჯარის შემოსევლას, მიმოწერა ჰქონდა (1830წ.) იმერეთში გაქცეულ ბატონიშვილებსა და ლეკის ჯარის მეთაურებთან (მ.ბერძ.). 242...533...XIV

აბაშიძე ვასილ (ვასო) (1854/55-1926) – მსახიობი, რეჟისორი, დრამატურგი, საქართველოს სახალხო არტისტი, გაზეთ „თეატრის“ დამაარსებელი და რედაქტორ-გამომცემელი (1885-1887). 228, 238, 239, 246, 248, 257, 258, 267, 287-291, 296, 297, 316, 317, 336, 338, 340, 351, 519, 520...705...V; 14, 121, 227, 582, 592, 598...735,740...XV; 10, 122, 222...530...XVII

აბაშიძე სამსონ (1835–1894) - პუბლიცისტი, კრიტიკოსი. 82...705...V

აბაშიძისა ნ. მ. 136...530...XVII

აბაძე. 124...395...XVIII

აბდულ ჰამიდი – აბდულ ჰამიდ II (1842-1918) – ოსმალეთის სულთანი, 1876-1909 წწ. 204, 214...687...VI; 367...684...VIII

აბდულ-ჰასან-მირზა - 367...684...VIII

აბდურახმან ხანი, - აბდურაჰმანი (1844-1901), ავღანეთის ამირა 1880 წლიდან. მონაწილეობდა თავისი პაპის, დოსთ მუჰამედის გარდაცვალების შემდეგ ტახტისათვის გამართულ შინაფეოდალურ ბრძოლებში. იგი დამარცხდა და 1869 წ. შუა აზიას შეაფარა თავი. 1879 წ. დაბრუნდა სამშობლოში და 1880 წ. გაბატონდა ჩრდილოეთ ავღანეთში. 1880 წ. 31 ივლისს ინგლისმა აბდურაჰმანი მთელი ავღანეთის ამირად ცნო, ხოლო ავღანეთის საგარეო პოლიტიკა დაუქვემდებარა თავის კონტროლს. 578...684...VIII; 315...718...IX; 318...533...X

აბდუშელი ს. ი. – 136...530...XVII

აბდუშელიძე დავით - მეჩუქურთმე. 359...705...V

აბერდინი - გრაფი ჯორჯ ჰამილტონ გორდონი (1784-1860), ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 1852-1855 წლებში დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი. 395...718...IX

აბინე უაკ (1794 – 1872) ფრანგი ფიზიკოსი, ასტრონომი. 148, 149...706...V

აბიხი – **ვილჰელმ გერმანი** (1806-1886), გეოლოგი და მოგზაური, სანკტ-პეტერბურგის მეცნ. აკადემიის წევრი; ხანგრძლივად და ფართოდ იკვლევდა კავკასიასა და ირანს. ყურადღებას იქცევს მისი სიკვდილის შემდგომ გამოქვეყნებული წერილები და ჩანაწერები კავკასიის ხალხთა, კერძოდ, ქართველთა ისტორიული და არქეოლოგიური ძეგლების შესახებ. 200...533...XIV

აბრაამი – ებრაელთა ბიბლიური მამამთავარი. 30...719...XI

აბრაამი - სომეხთა პატრიარქი. 198...533...XIV

აბრამა – 229...817...XIX

აბრამი – 33, 92, 275...395...XVIII

აბხაზი ალექსანდრე (კოსტა) (1838-1913) – ილია ჭავჭავაძის სიყრმის მეგობარი (პეტერბურგის უნივერსიტეტშიც ერთად სწავლობდნენ), ილიაზე მოგონების ავტორი. 21...530...XVII

აბხაზი დიმიტრი – კახელი (კარდანახელი) მემამულე, კახეთის საეკლესიო მამულების მმართველი (1854-1861), ილიას სიძის, ნიკოლოზ აბხაზის, ბიძა. 17...530...XVII

აბხაზი ილია დავითის ძე (1828-1893) – 1849 წელს ცოლად მოიყვანა ანასტასია დავითის ასული ანდრონიკაშვილი. 475...817...XIX

აგლაძე (აღლაძე) ილია (1872-1948) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, გაზეთ „დროების“ (1908-1910) რედაქტორ-გამომცემელი. 222...530...XVII

აგრანოვიჩი (აგრონოვიჩი) ივანე – დიმიტრი სტაროსელსკისთან დაახლოებული პირი, რუსეთ-სპარსეთის საზღვრის კომისარი. 57...530...XVII; 120, 131, 132, 134, 141, 143...395...XVIII

ადამა – ილიას მსახური. 238...395...XVIII

ადელხანოვი – საკრედიტო სესხის, საზოგადოების მმართველი. 77, 288...530...XVII

ადერკი, მეფე – ლეონტი მროველის მიხედვით ქართლის მეათე მეფე. „მოქცევაი ქართლისაი“ მოიხსენიებს, როგორც ქართლის XI მეფე როკს, რომლის მეფობის შემდეგ ქართლი ორ სამეფოდ გაიყო, ვახუშტის ქრონოლოგიით ადერკი ძვ. წ. აღრიცხვის 30 წ. დაიბადა. მეფობდა ახ. წ. აღრ. 1-57 წწ. მელიქიშვილი ადერკის ქართლის მეფე მითრიდატე I-თან აიგივებს. ს. კაკაბაძე ადერკის მეფობას ძვ. წ. აღ. II საუკუნის I მეოთხედს ვარაუდობს. 57...687...VI

ადრიაწე IV, რომის პაპი – წარმოშობით ინგლისელი (ნიკოლოზ ბრეკსპირი) ღარიბი მღვდელის შვილი; 1154 წ. ავიდა პაპის ტახტზე, გარდ. 1159 წელს. 498, 503...654...VII

ავალიშვილი (Аваловъ) – 151, 183...817...XIX

ავალიშვილი ანა (Анна Авалова) – 133...817...XIX

ავალიშვილი (Аваловъ) დავით ივანეს ძე (1845-1897) - რუსეთის არმიის შტაბს-კაპიტანი. 1883 წელს აირჩიეს ქართული დრამატული საზოგადოების თავმჯდომარედ. თადარიგში გასვლის შემდეგ იყო ნაფიცი ვეკილი და თბილისის სათავადაზნაურო ბანკის დირექტორი – 172, 326, 327, 339...817...XIX

ავალიშვილი (ავალოვი) დ. ი. – ტფილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის გამგეობის წევრი. 274-276...533...X; 224-227, 232, 233, 253, 351, 360, 362, 363, 367, 374, 381, 429...1113...XVI(1)

ავალიშვილი ევდოკია (Евдокія Авалова) - 133...817...XIX

ავალიშვილი (Ив. Заал. Аваловъ) ივანე ზაალის ძე – გორელი მემამულე – 133, 134, 135, 138, 139...817...XIX

ავალიშვილი (Ник. Зах. Авалов) ნიკოლოზ ზაქარაის ძე (1842-1895) – თელავის მაზრის სოფელ სანიორეს მებატონე – 155...817...XIX

ავალიშვილი (ავალოვი) ნიკოლოზ (ნიკო) იაკობის ძე (1844-1929) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალ „მნათობის“ რედაქტორი (1869-1872). 186...705...V; 80, 319...530...XVII

ავალიშვილი სოლომან – იმპერატორ პავლე I-ს მანიფესტის გამოცხადების შემდეგ მთავარმართებლის ჯილდოზე წარდგენილი ერთ-ერთი წარჩინებული ქართველი. 242...533...XIV

ავალოვი – 214, 255...395...XVIII

ავალოვისა (ავალიშვილი) **ბაბო** (ბარბარე) **ანდრეას ასული** (1851–1900), ქართული თეატრის მსახიობი. 289, 290...705...V

ავგუსტოსი (გაიუს ოქტავიუს ავგუსტუსი) (ძვ.წ. 63 - ქ.წ. 14) – რომის იმპერატორი, რომელმაც დაიპყრო ესპანეთი, გალია (საფრანგეთი), ეგვიპტე და სამხრეთ-დასავლეთ ევროპის უდიდესი ნაწილი, 271...719...XI

ავე ნაგო (ავდენაგო) – ებრაელი აზარია, რომელიც ბაბილონელებმა ტყვედ წაიყვანეს, სასახლის კარზე აღზარდეს და ავდენაგოს ეძახდნენ. 1013...1113...XVI(1)

ავთანდილოვი – ხმოსანი. 400...547...XIII

აზათხანი /აზატ-ხანი (გარდ. დაახლ. 1762 წ.) ირანის ჯარების სარდალი, იბრძოდა ირანის ტახტისათვის, ააოხრა ერევნის სახანო, დაამარცხა ერეკლე II-მ. 569...705...V

აზო (აზა) – მანნის მეფე, ირანსუს ძე, იხსენიება ძველ ქართულ ისტორიულ წყაროებში. 176...719...XI

ათაბეგოვი (Атабеков) გეორგ კაზარის ძე – სახელმწიფო მოხელე, 1868 წლიდან სამოქალაქო მრჩეველი, 1901 წელს იყო მიწათმოწყობის დავების რევიზორი. 522...817...XIX

ათოლა – 250...817...XIX

ათოსი (ატოსა) – სპარსეთის მეფე კამბიზ II-ის და. 894, 943, 960, 980, 981, 985, 992, 994, 995, 998, 1001-1003, 1008, 1020, 1040, 1041, 1044-1046, 1053...1113...XVI(1)

აიაქსე – ბერძნულ მითოლოგიაში მამაცი რაინდი, მშვენიერი ელენეს ხელის მოხონედი. ...756...III

აიაქსი – ბერძენი გმირი, აქილევსის ძმა. 868, 869, 880, 1001-1003, 1008, 1020, 1040, 1041, 1044-1046, 1053, 1112...1113...XVI(1)

აირტონი, კრომველის სიძე – ჰენრი აირტონი (1611–1651), კრომველის სიძე და თანამებრძოლი. სასტიკად ჩაახშო ირლანდიის აჯანყება. იმ სასამართლოს წევრი იყო, რომელმაც მეფე კარლოს I სიკვდილი მიუსაჯა 1649 წელს. სტიუარტების დაბრუნების შემდეგ სამეფო ტახტზე, გარდაცვლილი აირტონი ამოთხარეს საფლავიდან და ჩამოახრჩეს. 500...655...VII

აკაკი – იხ.: წერეთელი აკაკი როსტომის ძე (1840–1915).

აკოფოვი ასაგურ პეტრეს ძე (Акоповъ Асагуръ Петровъ) – 201...817...XIX

აკსაკოვი ივანე სერგის ძე (1823-1886), - რუსი პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე, სლავიანოფილების ერთ-ერთი იდეოლოგი. რედაქტორი ჟურნალებისა “დღე“, “მოსკვა“, “Русск” და სხვა. 1840-1850-იან წლებში გამოდიოდა ბატონყმობის წინააღმდეგ. 10...718...IX; 237...735...XV.

ალ-აინი – მაჰმადიანი მწერალი. 67...533...X

„ალაროდელნი“, – ალაროდები, ჰეროდოტეს ცნობით, აქემენიდა სპარსეთის სატრაპიის მცხოვრებნი. ალ-ში შემონახულია სახელი ძე. ურარტელებისა. ძვ. წ. Vს-ში ჯერ კიდევ ძე. ურარტუს მიწაწყალზე ცხოვრობდნენ. 256, 264, 265...533...XIV

ალექსანდრე (ბატენბერგი) (1857–1893) - ბულგარეთის მთავარი, (1879–1886). 1885 წლის აჯანყების შემდეგ აღმ. რუმინეთში, ძალაუფლება ჩაიგდო ხელში, იგი ცდილობდა ბულგარეთი ბალკანეთზე ავსტრია-გერმანიის დასაყრდენი ყოფილიყო,

რითაც დაუპირისპირდა რუსეთს და ალექსანდრე III-ის უკმაყოფილება გამოიწვია 1886 წ. ტახტიდან გადმოაგდეს. 348, 350, 421, 422, 449, 531–534; 570, 571...654...VII; 103, 133, 134, 135, 144, 145, 161, 209, 324, 325, 326, 328, 329, 334, 335, 344, 345, 346, 358, 380, 385, 400, 411, 465, 466...684...VIII

ალექსანდრე (ერისკაცობაში ალექსი დავითის ძე ოქროპირიძე), (1824-1907) – ქართველი საეკლესიო და საზოგადო მოღვაწე. 1869-1882 წლებში გორის ეპისკოპოსი. 172, 687...VI

ალექსანდრე – იხ.: საგინაშვილი ალექსანდრე

ალექსანდრე – ყოვლად სამღვდელო, ეპისკოპოსი. 172...735...XV

ალექსანდრე დიდი (მაკედონელი) (ძვ. წ. 356-323) – მაკედონიის მეფე ჩვ. წ. აღრიცხვამდე 336-323 წლებში. 334 წელს დაიწყო მსვლელობა აზიაში, დაიპყრო მრავალი ქვეყანა და შექმნა უზარმაზარი იმპერია ღუნაიდან განგამდე. ამიერკავკასიაში და, კერძოდ, საქართველოში მისი ლაშქრობის ვარაუდი ისტორიული წყაროებით არ დასტურდება. 109...687...VI; 235...719...XI; 448...735...XV

ალექსანდრე ეპისკოპოსი - 290...533...X

ალექსანდრე თარხნიშვილი – 113...395...XVIII

ალექსანდრე ლიაზანოვი – 162, 169...395...XVIII

ალექსანდრე II (1818-1881), რუსეთის იმპერატორი (1855-1881), ნიკოლოზ I-ის უფროსი შვილი. პოლიტიკური შეხედულებით კონსერვატორი იყო. მოკლეს 1881 წლის 1 მარტს, „ნაროდნაია ვოლიას“ აღმასრულებელი კომიტეტის განაჩენით. 457...705...V; 459, 470...687...VI; 286, 346, 426...718...IX; 78...533...X; 578...719...XI; 236...735...XV; 391...817...XIX

ალექსანდრე III (1845-1894) – რუსეთის იმპერატორი 1881-1894 წლებში. 100...654...VII; 52, 53, 54, 55, 56, 60, 65...547...XIII; 379...735...XV

ალექსანდრე I (1777-1825) – რუსეთის იმპერატორი 1801-1825 წლებში. 172...687...VI

ალექსეევ-მესხიევი, ალექსიევი-მესხიევი, ალექსი მესხიშვილი, ვლადიმერ სარდიონის ძე (ლადო მესხიშვილი) (1857–1920), ცნობილი ქართველი მსახიობი და რეჟისორი. 246, 247. 260, 267, 272, 285, 287, 289, 297, 317, 336, 340, 350–352...705,711...V; 96...530...XVII

ალექსი - 157...297...XII; 172...817...XIX

ალექსი – მთავარ-ეპისკოპოსი. საქართველოს ეგზარქოსად დაინიშნა 1902 წელს. 465, 615...735...XV.

ალექსი-მესხიშვილი სარდიონ დიმიტრის ძე (1814–1863), მწერალი, მთარგმნელი. 16, 114–118...705...V

ალექსიშვილი (დავით რექტორი) დავით (1745-1824) – ქართველი კალიგრაფი, მეცნიერი, ფილოსოფოსი და პედაგოგი. 267...817...XIX

ალექსიშვილი ელიაზარ სოლომონის ძე (Елиазар Соломонов Алексѣев) – 478...817...XIX

ალიბეგოვი – ქალაქის მაშინდელი ლაბორატორიის გამგებელი. 362...547...XIII

ალიხანოვი (Алиханов) ივან სერგის ძე – თბილისის მაზრის მომრიგებელი მოსამართლის თანაშემწე. 136, 137, 138, 139...817...XIX

ალკეი – ძველი წელთაღრიცხვით VII-VI საუკუნეების ცნობილი მითილინელი (კუნძულ ლესბოსზე) პოეტი. 850, 851...1113...XVI(1)

ალკემონ ათინელი – ათენის უკანასკნელი მეფე. 930, 931...1113...XVI(1)

ალკმანი – ძველი წელთაღრიცხვით VII საუკუნის სპარტელი ლირიკოსი და ქორმეისტერი. 847, 956...1113...XVI(1)

ალკმეონ კროტონელი – ძვ. წ. V ს.-ის ბერძენი ფილოსოფოსი და მედიცინის თეორეტიკოსი. 858...1102...XVI

ალფონსო – ესპანეთის მეფე ალფონს XII (1857–1885), ტახტზე ავიდა 1870 წელს. მისმა დედამ – დედოფალმა იზაბელამ შვილის სასარგებლოდ უარი თქვა ტახტზე. 385...654...VII

ალფრედი – პრინცი საქსენკობურ-გოთისა, ინგლისის დედოფლის ვიქტორიას მეუღლე. 602...684...VIII

ალჩევსკი ა. კ. – 110...1113...XVI(1)

ალხაზოვი – **ალხაზიშვილი იაკობ ქაიხოსროს ძე** (1826–1896), გამოჩენილი სამხედრო მოღვაწე კავკასიაში, ინფანტერიის გენერალი. 214...533...XIV

ამაზისი (ამაზის II) – ძვ. წ. 570-526 წლებში ეგვიპტის XXVI დინასტიის ფარაონი – 851, 852, 861, 863, 869, 873, 879, 880, 883, 885-887, 889, 891, 892, 895, 897-899, 902-906, 908-920, 924, 926, 928, 931, 948-953, 965, 967-968, 977, 993, 1001, 1022, 1023, 1025, 1028. 1111...1113...XVI(1)

ამალეკიტელები – ძველი არაბი ხალხი, იუდეველების მოსახლვრე, ცნობილი იყო თავისი აგრესიული ხასიათით. იგი განადგურებულ იქნა იუდეველებთან ბრძოლაში (XI საუკუნის ბოლოს ჩვ. წ. აღ-მდე) საულისა და დავითის მეფობის დროს. ...756...III

ამატუნი ნაპოლეონ ივანეს ძე (1839-1899) – ვეჭილი, ქალაქის საბჭოს ხმოსანი, თბილისის საკრედიტო ბანკის მმართველი, თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი. 521, 526...719...XI; 403...735...XV; 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302...530...XVII; 303...817...XIX

ამბრიევი ამბრევა – 180, 181...817...XIX

ამილახვარი – 328...818...XIX

ამილახვარი გიორგი – იხ.; აქვე, კომენტ. ს. ავალიშვილზე.

ამილახვარი დ. – 327...818...XIX

ამილახვარი (Амилахвари Ив. Теймуразович) ივანე თეიმურაზის ძე (1829-1887) – თეიმურაზ ივანეს ძე ამილახვარისა და სალომე ივანეს ასულ ფალავანდიშვილის ვაჟი, ცოლად ჰყავდა ნინო ივანეს ასული ალადატოვი. 178...818...XIX

ამილახვარი ლადო – 142...395...XVIII

ამილახვარი მიხეილ გივის ძე - 113...395...XVIII

ამირალოვი აბელ (Абель Амирагов) – მეორე გილდიის ვაჭარი. 133...818...XIX

ამიროვი ამიროვ – 255...1113...XVI(1); 308...530...XVII; 178, 182, 187...818...XIX

ამირხანოვი (Амирханов) – 226...818...XIX

ამიჩი ედუარდ – სახელგანთქმული პუბლიცისტი. 476...654...VII

ანაკრეონი (ანაკრეონტი) (დაახლ. ძვ. წ. 570–487), ძველი ბერძენი პოეტი, ძვ. წ. VI ს. - 100...705...V; 856, 940, 1004...1113...XVI(1)

ანაქსიმანდრე – ძვ. წ. 611-546 წლების ბერძენი ფილოსოფოსი მილეტიდან. 853, 886...1113...XVI(1)

ანაქსიმენი – ძვ. წ. 585-525 წლების მილეტელი ფილოსოფოსი. 853, 886...1113...XVI(1)

ანგოლტი Ангольт – 141...818...XIX

ანდერსენი ჰანს კრისტიან (1805-1875) - დანიელი მწერალი. 179...547...XIII

- ანდერსონი რ.**, - ინგლისელი მეცნიერი. 267, 268...533...XIV
- ანდრაში დიულა უფროსი** (1823-1890) - გრაფი, უნგრელი პოლიტიკური მოღვაწე, 1848-49 წლების რევოლუციის მონაწილე. გრაფი. 1867 წელს იყო ავსტრია-უნგრეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი. 1874 წ. ბისმარკთან ერთად ხელი მოაწერა გერმანია-ავსტრია-უნგრეთის ხელშეკრულებას, რომელიც საფუძვლად დაედო სამთა კავშირს (1882). 148, 154-155, 192, 204, 221...687...VI; 517...685...VIII; 300, 311, 318, 319, 625...718...IX; 569...719...XI; 449...735...XV
- ანდრევის ქალი** - იხ.: ანდრევესკი ნინო/ ანდრევესკაია .
- ანდრევესკი ნინო** - მთავარმმართველ ვორონცოვის ექიმის ქალიშვილი. მოკლულ იქნა 1876 წლის 22 ივლისს. 272...687...VI; 49, 50...735...XV.
- ანდრია** - 166...818...XIX
- ანდრია მოციქული** - პირველწოდებული, ქრისტეს მოწაფეთაგანი, XI საუკ.-იდან ანდრია მოციქული საქართველოში ცნობილი იყო, როგორც ქართველებში ქრისტიანობის პირველი მქადაგებელი-გამავრცელებელი. 57...687...VI; 572...654...VII
- ანდრონიკაშვილები** - თავადთა საგვარეულო ფეოდალურ საქართველოში. საანდრონიკო მამულები მოიცავდა კახეთის სოფლებს: მელაანს, ჩალუბანს, ფხოველსა და სხვ. 512...719...XI
- ანდრონიკაშვილი არჩილ** (1834-1864) - სამხედრო პირი, კავალერიის გენერლისა და გენერალ-ადიუტანტის, ივანე მალხაზის ძე ანდრონიკაშვილის (1798-1864), ვაჟი. 272...530...XVII
- ანდრონიკაშვილი გ. ზ.** - კავკასიის სამეურნეო საზ-ის წევრი. 28-45...654...VII
- ანდრონიკაშვილი (ანდრონიკოვი) გიორგი** (1858-1928) - ინჟინერი, საზოგადო მოღვაწე. 41, 42, 149, 159, 310...531...XVII
- ანდრონიკაშვილი (ანდრონიკოვი, Георгій Андр, Г. Андрониковъ, Андроников Георгій)** გიორგი სოლომონის ძე (1841-1908) - პოეტი, მთარგმნელი და საზოგადო მოღვაწე, თანამშრომლობდა ჟურნალ „ცისკართან“. 151, 176, 183, 184...818...XIX
- ანდრონიკაშვილი იასე ადამის ძე** - მოსამართლე (მსაჯული). 26-29, 202, 204...718...IX
- ანდრონიკაშვილი ივანე ზაქარიას ძე** - 240...547...XIII
- ანდრონიკაშვილი (ანდრონიკოვი) მიხეილ** - თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის გამგეობის წევრი. 60...531...XVII
- ანდრონიკაშვილი (ანდრონიკოვი) რევაზ** (1818-1877) - გენერალ-ლეიტენანტი, თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლი (1870-1877), ილიას „გამოცანების“ ერთ-ერთი ადრესატი. 51...531...XVII; 101, 125, 135, 166...395,407...XVIII
- ანდრონიკაშვილი ქეთევან** (1862-1939), ქართული თეატრის მსახიობი. 339, 340...705...V
- ანდრონიკოვის ქალი** - იხ.: ანდრონიკაშვილი ქეთევან (1862-1939)
- ანდრუა** - 207...818...XIX
- ანდრუშკევიჩი Андрушкевич** - 178...818...XIX
- ანდრუშკევიჩისა ე. ფ.** - 136...531...XVII
- ანნა** - კიევის დიდი მთავრის, ვლადიმირის მეუღლე. 290...533...X
- ანნა მუსხელიანისა** - 204...395...XVIII
- ანტონ კათალიკოზი** - ერისკაცობაში თეიმურაზ იესეს ძე ბაგრატიონი (1720-1788) - ვახტანგ VI-ის ძმისწული, აღმოსავლეთ საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი.

მწერალი, ღვთისმეტყველი, საეკლესიო და სახელმწიფო მოღვაწე. 53, 376, 377, 378, 381...706...V; 36...719...XI; 30, 31...297...XII; 155...736...XV; 416...818...XIX

ანტონ I (Антоній) – იხ.: ანტონ კათალიკოზი.

ანტონი (1866-1918) – ქუთათელ-გაენათელი მიტროპოლიტი. 211, 251...531...XVII

ანტონი (Антонъ) – 228, 229, 231, 232, 264...818...XIX

ანტონოვი ზურაბ ნაზარის ძე (1820-1854) – დრამატურგი, კომედიოგრაფი. მცირე ხნით (1854) ხელმძღვანელობდა ქართულ თეატრს. 78, 545...706...V; 46, 47, 114...736...XV.

ანტონოვიჩი (Антонович) მაქსიმ ალექსეის ძე (1835-1918) – რუსი ლიტერატურის კრიტიკოსი, პუბლიცისტი, ფილოსოფოსი და მოყვარული გეოლოგი. 152, 205...818...XIX

ანტონოვსკოვი – 130...395...XVIII

ანუჩინი – დიმიტრი ნიკოლოზის ძე, (1843-1923), ანთროპოლოგი, გეოგრაფოსი, ეთნოგრაფი, არქეოლოგი. ილია ჭავჭავაძის მიერ მოხმობილი ანუჩინის – „Братская помощь Армянам“ გამოქვეყნდა Известия Акад Наук-ში, 90-იან წლებში. 275, 276, 277...533...XIV

აპოლონი – ბერძნულ მითოლოგიაში ზევსისა და ლეტოს შვილი, არტემიდას ძმა, სინათლის, ხელოვნების, მშვენიერების და წინასწარმეტყველების ღმერთი. ...756...III; 22...706...V

აპოლონსკი, რუსი მსახიობი. 587...736...XV

არაბი ფაშა – ახმეტ არაბი, იგივე ურაბი-ფაშა, ორაბი-ფაშა. (1837/39–1911), იგი 1880 წლიდან სათავეში ჩაუდგა ეგვიპტის ნაციონალურ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. ეს მოძრაობა 1882 წელს ინგლისის მთავრობამ ჩაახშო. არაბი ფაშა დააპატიმრეს და განდევნეს ეგვიპტიდან. 571-574...688...VI; 487...685...VIII; 376...736...XV

არაგო დომინიკ ფრანსუა (1786–1853), გამოჩენილი ფიზიკოსი, ასტრონომი. როცა ესპანეთი აუჯანყდა ნაპოლეონს, შეიპყრეს და მხოლოდ 1809 წელს დააღწია თავი ტყვეობას. 1831 წელს დეპუტატთა პალატის წევრია. ცნობილი იყო ორატორული ნიჭით და ბრწყინვალე ნაშრომებით ფიზიკასა და ასტრონომიაში. 148, 149...706...V; 472...654...VII

არამ-არანარგისტი (არგიშტი) I – ურარტუს მეფე (ძვ. წ. 786-764). 176...720...XI

არასპი – სპარსეთის მეფე კიროსის ჯაშუში. 1040, 1050...1114...XVI(1)

არბიბი - 270-271...533...X

არგაილი ლორდი – შოტლანდიის ფეოდალთა დაწინაურებული საგვარეულოდან. ი. ჭ. უნდა გულისხმობდეს გეორგ ჯონ არგაილს (დაიბ. 1823 წ.), გლადსტონის კაბინეტის წევრს 1868–1874 წწ., რომელიც არ ეთანხმებოდა მას ირლანდიის საკითხში და ლორდთა პალატაში ლიბერალურ ფრთას ემხრობოდა. 524...655...VII

არისტოკეს (არისდაგეს) ლასტივერი – XI საუკუნის სომეხი ისტორიკოსი. 225...534...XIV

არისტომახი – ჰერაკლეს შთამომავალი. 846-849, 864, 865, 869-874, 880, 883, 898-902, 928, 932, 935, 938, 1028...1114...XVI(1)

არისტოტელე (Аристотель-არისტოტელი) – (ძვ. წ. 384-322), ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი, მეცნიერი, ენციკლოპედისტი, პლატონის მოსწავლე. 453...706...V; 224...718...IX; 200...720...XI; 449, 465...818...XIX

არლოვსკი (ორლოვსკი) ვალერი კონსტანტინეს ძე - თბილისის გუბერნიის ყოფილი გუბერნატორი. 501...720...XI

არნდტი (П. Арндт) პაულ იულიუს (1865-1937) – გერმანელი არქეოლოგი, არაერთი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, ძველი სკულპტურების კოლექციონერი, სწავლობდა ბერძნულ ხელოვნებას. 207...818...XIX

არსენიევი – კონსტანტინე კონსტანტინეს ძე (1837-1919), რუსი პუბლიცისტი, იურისტი, პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო აკადემიკოსი (1900). 10, 11...719...IX

არტემა – 171...818...XIX

არტემა – მცხეთელი მეღუქნე. 90, 131, 294, 306...531...XVII

არტემიდა – ბერძნულ მითოლოგიაში ნადირობის ქალღმერთი, ზევსისა და ლეტოს შვილი, აპოლონის ტყუპის ცალი, ნაყოფიერების ღვთაება. ...756...III

არუთინოვი გეგორქა თუ გეურქა – თბილისის მცხოვრები, ყასაბი. 237, 256, 257, 365, 369, 374-394, 396, 397, 401, 403, 408...547...XIII

არღუთინსკი - სახელმწიფო მოხელე. 435, 436-438...719...IX

არღუთინსკი-დოლგორუკი ალექსანდრე მიხეილის ძე – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...297...XII

არღუთინსკი-დოლგორუკოვი იოსები – იხ.: არუთინსკი-მხარგრძელი.

არღუთინსკი-მხარგრძელი (Іосіфъ Аргутинскій) იოსებ (1743-1801) – სომხური გრიგორიანული ეკლესიის კათოლიკოსი, რომელიც რუსეთს ესმარებოდა კავკასიის ხალხთა მიერთებაში. მოკლეს, როდესაც თბილისიდან ეჩმიაძინში მიემგზავრებოდა. 241, 242...534...XIV; 416...818...XIX

არღუთინსკი სოლომონ (მოსე) – არღუთინსკი-დოლგორუკოვი (1798-1855), ცნობილი სამხედრო მოღვაწე, რუსეთ-თურქეთის საომარი კამპანიის აქტიური მონაწილე. შემდგომ ძირითადად კავკასიაში მოღვაწეობდა, იყო რუსეთის ჯარის სარდალი დაღესტანში, ებრძოდა შამილს. 214, 242...534...XIV

არშინოვი – ავეჯის ხელოსანი. 28...736...XV

არჩილ II (არჩილ მეფე) (1647-1713) – საქართველოს მეფე, პოეტი, ვახტანგ V-ის ძე. 342...706...V; 114, 128...531...XVII

არწრუნი გრიგოლ (1845-1892), ფილოსოფიისა და პოლიტიკური ეკონომიის დოქტორი, სომეხი პუბლიცისტი, მწერალი, საზოგადო მოღვაწე, ლიბერალთა დასის მეთაური, გახ. „მშაკის“ რედაქტორი. განათლება მიიღო მოსკოვის, პეტერბურგის, უენევის, ციურიხისა და ჰაიდელბერგის უნივერსიტეტებში. 182, 183...706...V; 274...688...VI; 156, 233, 234, 279...547...XIII; 211, 215-220...534...XIV; 403, 562...736...XV; 175, 215, 227, 395...1114...XVI(1); 74, 178...818...XIX

არხიპოვი, - სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს მოხელე. 297...719...IX

ასადი ფაჰრალდინ (ფაჰრ ად დინ ასად გორგანი) XI ს. „ვის-ო-რამინის“ ავტორი. ქართულ „ვისრამიანში“ იხსენიება, როგორც ფახფუხ ჯორჯანელი. ...655...VII

ასათიანი ლუკა ნიკოლოზის ძე - 1890 წელს იყო ქუთაისის სათავადაზნაურო სამიწათმოქმედო ბანკის ზედამხედველობის კომიტეტის თავმჯდომარე. 623, 624...720...XI; 89...297...XII

ასათიანი მიხეილ – ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი. 1880 წელს მოკლულ იქნა მასწავლებელ ღვინიაშვილის მიერ. 49, 50, 51...736...XV

ასახოღლი ყურბან – თბილისელი ყასაბი. 175...818...XIX

ასკლეპიადი - (ძვ. წ. 128-56), რომაელი ექიმი, წარმოშობით ბერძენი. 132...719...IX

ასოდიკი სტეფანოზ (სტეფანოს ტარონეცი) X–XI საუკუნის სომეხი ისტორიკოსი, მისი უმთავრესი ნაშრომის – „მსოფლიო ისტორიის“ მესამე ნაწილი საინტერესო ცნობებს მოიცავს ტაო-კლარჯეთისა და საქართველოს სხვა კუთხეების, აგრეთვე ბაგრატიონთა მოღვაწეობის შესახებ. 225...534...XIV

ასტაფიევი – 105...395...XVIII

ასტაფიევი (Астафьевъ) ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე (1825-1906) – რუსი ისტორიკოსი და პედაგოგი, წერდა ქრისტიანულ საკითხებზე. 188...819...XIX

ასტროვსკი – იხ.: ოსტროვსკი მიხეილ ნიკოლოზის ძე (1827-1901 წ.წ.)

ასურ-ბან-აბალ (ასურბანიფალი) – ასურეთის მეფე (ძვ. წ. 669 დაახლ. 633). 176...720...XI

ასურ-ნაზირ-აბალი (ასურნასირფალ II) – ასურეთის მეფე (ძვ. წ. 883-859). 176, 177...720...XI

ასურელები – ანუ აშურელები, სემიტური მოდგმის ხალხი, აშურის იმპერიის მკვიდრნი, მათი ენა განეკუთვნება სემიტური ენების ჩრდილო შტოს. იყენებდნენ ლურსმულ დამწერლობას. 248, 249, 264...534...XIV

აფხაზები, თავადები (**Князья Абхазы**) – 228-230, 284...1114...XVI(1)

აფხაზი დ. - 426...533...X

აქილევსი (აქილევსი) - ბერძნულ მითოლოგიაში და ჰომეროსის „ილიადაში“ ტროას ომის გმირი. მითის თანახმად, თეტიდამ, აქილევსის დედამ, უკვდავება რომ მიენიჭებინა, ბავშვი ამოავლო მდინარე სტიქსის წმინდა ტალღებში. ბავშვი დედას ქუსლით ეჭირა, ამიტომ უკვდავების წყალი ქუსლს არ შეეხო. შემდეგში სწორედ ქუსლში მოხვედრილმა პარისის ისარმა განგმირა იგი. აქედან მოდის გამოთქმა „აქილევსის ქუსლი“, რომელიც ადამიანის სუსტ მხარეს გულისხმობს. 281, 282...719...IX

აქსაკოვები სერგეი და კონსტანტინე – სერგეი ტიმოთეს ძე (1791–1859) – მამა და კონსტანტინე სერგეის ძე (1817–1860) – შვილი. მამა – ცნობილი ლიტერატორი, მწერალი. ყველაზე ცნობილია მისი „ოჯახური ქრონიკა“, რომელსაც სლავიანოფილური კრიტიკა მაღალ შეფასებას აძლევდა. შვილი – ისტორიკოსი და პუბლიცისტი, ცნობილი სლავიანოფილი. 334...655...VII

აქსაკოვი ივანე სერგის ძე – (1823–1886) მამისა და ძმის, მათი ახლობლების წრემ განაპირობა მისი სლავიანოფილური მრწამსი. დატოვა დიდი და საინტერესო ლიტერატურული მემკვიდრეობა. 334, 335, 336...655...VII

აღათოკლე (360-289) წწ. – სირაკუზის და სიცილიის მბრძანებელი, მექოთნის შვილი, რომელმაც წარმატებას მიაღწია სამხედრო სფეროში. ძვ. წ. 316 წ. აირჩიეს მხედართმთავრად. მისი მმართველობის დროს სირაკუზი გახდა ხმელთაშუაზღვისპირეთის მსხვილი ცენტრი. 271...720...XI

აღა-მადომედ-ხანი (აღა-მაჰმად-ხანი) (1742–1797), ირანის გამგებელი 1794–დან, შაჰი–1796-დან, ყაჯართა დინასტიის დამაარსებელი. 1795 წ. გაილაშქრა საქართველოზე და დაარბია თბილისი. 60...706...V; 493...547...XIII; 223, 241...534...XIV

ადმუროვი Агмуров – 184, 198...819...XIX

აღნიაშვილი ვლადიმერ (ლადო) დიმიტრის ძე (1860–1904), ქართველი საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი, ეთნოგრაფი, ფოლკლორისტი. მან 1885–1886 წლებში ჩამოაყალიბა ქართველ მომღერალთა გუნდი (ქართული ხორო) ი. რატილის ლობჯინაძის ხელმძღვანელობით. 181, 474...706...V

აშინოვი ნიკოლოზ ივანეს ძე – ცნობილი ავანტიურისტი 1880 - იან წლებში დაირქვა „თავისუფალი კაზაკი“ და დაიწყო ექსპედიცია აბისინიაში. პრესაში დიდი წმაური ატყდა ამ ექსპედიციასთან დაკავშირებით. 1889 წელს ფრანგებმა დაიჭირეს დასავლეთ აფრიკაში და გადასცეს რუსეთის ხელისუფლებას. მის შესახებ მრავალი ლეგენდა დადიოდა, მაგრამ დღემდე გაურკვეველია, რეალურად რა არის სარწმუნო და რა არა. 113-115...720...XI

აშმანაცორი – ფინიკიის სიდონის მეფე ძვ. წ. XI საუკუნეში. 211, 212...720...XI

აწყურელი დავით მერაბის ძე გამყრელიძე (1863–1928), ქართველი მსახიობი. 247, 258, 260, 271, 316, 317, 336–338, 340, 351...706...V

ახალაური იოსებ – ხეესურეთის მცხოვრები. 145...819...XIX

„ახალ-მოსული“- ილია ჭავჭავაძის ფსევდონიმი. 328, 340, 362, 367, 381, 389, 392, 403, 409, 423, 436...534...XIV

ახალშენიშვილი ივანე (1870-1906) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ექიმი, საზოგადო მოღვაწე, „ივერიის“ თანამშრომელი, სამედიცინო ცოდნის პოპულარიზატორი. 222...531...XVII

ახემენიდები (აქემენიდები) – სამეფო დინასტია სპარსეთში ძვ. წ. 552-330, რომელმაც გააერთიანა სპარსული მოღვმის ტომები. 192...720...XI

ახნაზაროები - 277-279, 281, 283, 285, 288-291...719...IX

ახნაზაროვი ავეტიკ - 277...719...IX

ახნაზაროვი არტემ მიხეილის ძე (1866-1942) – მწერალი, ჟურნალისტი, მთარგმნელი, პუბლიცისტი, „ივერიის“ თანამშრომელი, წერდა „ჩიორას“ ფსევდონიმით; ილია ჭავჭავაძის თანამოაზრე. 266-267, 281...719...IX; 31, 32, 399, 419...534,556...XIV; 222...531...XVII; 185, 248...819...XIX

ახნაზაროვი ყაზარ - 277...719...IX

ბ

ბაბაღე – გიორგი შარვაშიძის (იხ.) და, მუხრანსკის ცოლი. 62...395...XVIII

ბაბო ლამბერტ-იოსებ ლეოპოლდი – (1790-1862), გერმანელი მეცნიერი. 183...719...IX

ბაბო მუხრანსკი – ბაბო, იგივე ბაბაღე. 100, 108...395...XVIII

ბაბოვი – ქალაქის გამგეობის თანამშრომელი. 51...534...XIV

ბაბოვი ეგგენი სერგის ძე – ამიერკავკასიის რკინიგზის სამმართველოს ექიმი. 85...721...XI

ბაგიროვი (Багировъ) – 136.819...XIX

ბაგრატ III (975-1014) – გაერთიანებული ფეოდალური საქართველოს პირველი მეფე ბაგრატიონი. 58, 60...688...VI; 310...655...VII; 520...533...X

ბაგრატ IV - 310...655...VII

ბაგრატიონი, ქართველნი ბაგრატიონნი – ბაგრატიონები – სამეფო დინასტია საქართველოში (IX ს. – 1810 წ.); მკვლევართა უმეტესობის აზრით, ბაგრატიონები წარმოშობით ძველი ქართული პროვინციის – სპერის მკვიდრნი იყვნენ. საქართველოში ბაგრატიონები განსაკუთრებით დაწინაურდნენ VIII ს-ში. აშოტ ქართლის მეფე ტაო-კლარჯეთის ბაგრატიონთა დინასტიის ფუძემდებელი გახდა. ბაგრატიონი – 1900წლის Большая Энциклопедия - „Просвещение“ განმარტავს: „ბაგრატიონები - სამეფო გვარი

არმენიასა და საქართველოში, მომდინარეობს ბაგრატიდან, რომელსაც პართელთა მეფის მიერ დაევალა არმენიის მეფეთა ხელდასხმა”. 200, 201...534...XIV

ბაგრატიონ-გრუზინსკი (М. Грузинский) მიხეილ ალექსანდრეს ძე (1860-1935) - ბაგრატ ბატონიშვილის შთამომავალი, პეტრე და გიორგი გრუზინსკების ძმა, თბილისის საგუბერნიო ბანკის ერთ-ერთი დირექტორი. 183, 202, 232, 264...819...XIX

ბაგრატიონ-გრუზინსკი (П. Грузинский) პეტრე ალექსანდრეს ძე (1857-1922) – კავკასიის მეფისნაცვლის სამმართველოს საგანგებო დავალებათა მოხელე, თსს ბანკის ზედამხედველი კომიტეტისა და ქართული დრამატული საზოგადოების კომიტეტის წევრი. 183...819...XIX

ბაგრატიონ-დავითაშვილი გიორგი (Багратион-Давидов Георгий) – 326, 339, 341...1114...XVI(1)

ბაგრატიონ-დავითაშვილი ვასილი (Багратион-Давидов Василий) – 326, 339, 341...1114...XVI(1)

ბაგრატიონ-მუხრანელი ა. მ. (Багратион-Мухранский А. М.) – ტფილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის გამგეობის წევრი. 282, 307...326...1108,1114...XVI(1)

ბაგრატიონ-მუხრანელი (მუხრანბატონი, Георг. Мухр.) გიორგი კონსტანტინეს ძე (1820/1822-1877) – სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე, სენატორი, მეფისნაცვალ ბარიატინსკის საბჭოს წევრი, შემდეგ კი სამმართველოს უფროსი, 1849 წელს დაინიშნა ერევნის გუბერნიის სასამართლოს თავმჯდომარედ. 1854 წლიდან იყო ამიერკავკასიის მთავარი სამმართველოს საბჭოსა და 1859 წლიდან მეფისნაცვლის საბჭოს წევრი. 1871 წლიდან დაინიშნა სახელმწიფო მდივნად, ოლღა გურამიშვილის მამიდაშვილი. 147, 152...819...XIX

ბაგრატიონ-მუხრანელი (კოწია მუხრანსკი) კონსტანტინე ივანეს ძე (1838-1905) – რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი, 1853-1856 წლების ყირიმის ომის მონაწილე. 1895-1901 წლებში – თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლი, ოლღა გურამიშვილის მამიდაშვილი. 173...819...XIX

ბაგრატიონ-მუხრანსკი (მუხრან-ბატონი) ივანე კონსტანტინეს ძე (1812–1895), გენერალი, 80-იან წლებში თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლი. 499, 501, 502...685...VIII

ბაგრატიონი ნინო, სამეგრელოს მთავრის დადიანის ასული, ივანე მუხრან-ბატონის მეუღლე. გარდაიცვალა 1886 წ. 499...685,696...VIII

ბაგრატიონი პეტრე ივანეს ძე (1765-1812) – თავადი. რუსეთის ინფანტერიის გენერალი, 1812 სამამულო ომის გმირი. ქართველი მეფის ვახტანგ VI-ის ძმის იესეს შვილიშვილის შვილი. ბოროდინოს ბრძოლაში ხელმძღვანელობდა მარცხენა ფრთას. ამ ბრძოლაში იგი სასიკვდილოდ დაიჭრა. 602...719...IX; 199...547...XIII

ბაგრატიონი რომან ივანეს ძე, - გენერალ-ლეიტენანტი, ძმა პეტრე ბაგრატიონისა. 602...719...IX

ბადრია – 215...819...XIX

ბადრიძე ევსტათი ივანეს ძე (Бадридзе Евстафию Ивановичу) – 226...819...XIX

ბავარიის კაროლი – იგულისხმება ლუდვიგ II (1845–1886). 123...685...VIII

ბაზუაშვილი ალექსა – სოფელ ბაზუანის მცხოვრები. 147...819...XIX

ბაზუაშვილი დავითა – სოფელ ბაზუანის მცხოვრები. 147...819...XIX

ბაიერნი ფრიდრიხ სამუელის ძე (Байерн) (1817-1886) - ავსტრიელი ნატურალისტი და არქეოლოგი. კავკასიის სამუზეუმო ფონდების ერთ-ერთი ფუძემდებელი. არქეოლოგიით დაინტერესდა 1859 წელს არარატის ფერდობზე ურარტული ლურსმული წარწერების აღმოჩენის შემდეგ. 1872 წელს დაიწყო სამთავროს სამაროვნის გათხრა. 476...706...V; 235-243, 258, 259-266, 273, 274, 282, 294...721...XI

ბაირონი ჯორჯ ნოელ გორდონ (1788–1824), ინგლისელი პოეტი, რომანტიკოსი 13, 14, 49, 81, 151, 278, 344, 523, 539, 541-543...706...V; 147, 402...819...XIX

ბაკკარინი - 409...533...X

ბალფიური (ბალფური) ართურ ჯეიმზ (1848-1930) – ინგლისის სახელმწიფო მოღვაწე. 1874 წლიდან პარლამენტის წევრი. კონსერვატიული პარტიის ლიდერი. 1902-1905 წლებში დიდი ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი, კონსერვატორი. 1904 წ. ბალფურის მთავრობამ საფრანგეთთან დადო ხელშეკრულება, რომელიც ანტანტის საფუძველი გახდა. 591...720...IX; 226, 227...547...XIII

ბამბერგერი – დეპუტატი ლორდთა პალატაში. 293–295...655...VII

ბანსონი - დანიის სამხედრო მინისტრი. 61, 670...720...IX

ბარაზდინი (ბოროზდინი) ალექსანდრე კორნელის ძე (1863–?) მწერალი. 1889-94 წლებში მონაწილეობდა კავკასიის ხალხთა ყოფაცხოვრებისა და ზნე-ჩვეულების შესახებ კრებულის მომზადებაში. 32, 33, 34...297...XII

ბარათაშვილი (Баратаев) სულხან გერმანოზის ძე (1821-1866)- ქართველი ისტორიკოსი. სწავლობდა კადეტთა კორპუსში, იცოდა ევროპული ენები. მან რუსულად დაწერა „საქართველოს ისტორია“ (უძველესი დროიდან მე-13 ს-მდე) და 1865-1871 წწ. ხუთ წიგნად გამოსცა პეტერბურგში. მისი ქართული თარგმანი „საქართველოს მოამბეში“ დაბეჭდა ილია ჭავჭავაძემ. 175, 182, 183, 192, 196, 210...721...XI; 196...820...XIX

ბარათაშვილი (ბარათოვი) ბაბაღე – 142...531...XVII

ბარათაშვილი (ბარათოვი) კეკე – ეკატერინე დავითის-ას, ილიასა და ოლღას ასელობელი. 24, 267...395,401...XVIII

ბარათაშვილი გრ. 155...706...V

ბარათაშვილი (დათიკო ბარათოვი) დავით ზაქარია (ზაალის) ძე (1842-1901) – ცნობილი მემამულე და ქველმოქმედი, სწავლობდა მოსკოვის უნივერსიტეტში. 172...820...XIX

ბარათაშვილი დ. ზ. – თავადი, აღბუღალის მამულების მფლობელი. 257...685...VIII

ბარათაშვილი ზაქარია – მდივანბეგი. 242...535...XIV

ბარათაშვილი ი. ზ. (Баратов И. З.) – გენერალ-მაიორი, ბანკის გამგეობის წევრი. 350, 352, 360, 361, 364, 428...1114...XVI(1)

ბარათაშვილი იოსებ ალექსანდრეს ძე (1874-1937) – ქართველი ადვოკატი, პუბლიცისტი, პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, ქართველ სოციალ-ფედერალისტთა ერთ-ერთი ლიდერი. 394...819...XIX

ბარათაშვილი კოლა (Кола Баратов) – 152...820...XIX

ბარათაშვილი ნიკოლოზ მელიტონის ძე (1817-1845) – პოეტი, ქართული რომანტიზმის საუკეთესო წარმომადგენელი. 19, 21, 151-153, 234, 439, 534, 535, 536, 537, 542-544, 559, 560, 568, 592, 494...706...V; 157–165...655...VII; 100, 103, 313, 314...548...XIII; 461, 515...736...XV; 37, 38, 39, 40...531...XVII

ბარათაშვილი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე (1839-1879) – 1871 წელს ცოლად მოიყვანა ალექსანდრა იპოლიტეს ას. ზიბინა. 152...820...XIX

ბარათაშვილი რევაზ ვახტანგის ძე (1834–1863) – მთარგმნელი, ჟურნ. „ცისკრის“ თანამშრომელი. 22...706...V

ბარათაშვილი შადიმან – ქართლის სამეფო პოლიტიკური მოღვაწე XVI – საუკუნის ბოლოს და XVII საუკუნის I მესამედში. დიდ ფეოდალთა დაჯგუფების ერთ-ერთი ხელმძღვანელი, გ. სააკაძის წინააღმდეგ მოწეობილი შეთქმულების (1612) ორგანიზატორი. 1614 წ. ირანელთა შემოსევის დროს შაჰ-აბას I-ს მიემხრო და ლუარსაბ II შაჰს მიჰგვარა. 141...685...VIII

ბარათოვი გ. (ბარათაშვილი გიორგი) – XIX საუკუნის, 50–60-იანი წლების მწერალი, მთარგმნელი, კრიტიკოსი. 36-39, 41, 46, 53-56, 75, 81...706...V

ბარანოვსკი – მოსკოვის მთავარი სამმართველოს მოხელე. 101...395...XVIII

ბარბარა, ბარბარე – ოლღა გურამიშვილის მსახური, რომელსაც ოლღა ენდობოდა. მას წერილები და ამბები მიჰქონდა ილიასთან, სანამ ისინი დაქორწინდებოდნენ. 19, 35, 38, 59, 62, 256, 261, 262, 263, 268, 270, 272, 274, 276, 278, 279...395...XVIII

ბარბარე – იხ.: გრუზინსკაია-ორბელიანი ბარბარე (ვარვარა).

ბარბესი (არმან) – ფრანგი წვრილბურჟუაზიული რევოლუციონერი (1800-1870) დაბ. პუენტ-ა-პიტრში, ღარიბ ოჯახში. იგი 30-იანი წლებიდან მონაწილეობდა შეთქმულებებში. 1849 წელს ა. ბარბესი დაპატიმრებულ იქნა. 1854 წელს გაათავისუფლეს თუ არა, მან მოულოდნელად დატოვა სამშობლო და გადასახლდა ჩრდილოეთის ზღვის პირას მდებარე ქალაქ ლა აიეში და იქვე გარდაიცვალა. ...756...III

ბარბიე ანრი ოგიუსტ (1805-1882) – ფრანგი პოეტი. პოეტური პამფლეტების ავტორი. 350...548...XIII

ბარდროფი (Бардроф) – 226...820...XIX

ბარდუ - 158...688...VI

ბარიათინსკი – ალექსანდრე ივანეს ძე ბარიატინსკი (1815–1879), რუსი მოხელე, გენერალ-ფელდმარშალი, კავკასიის ომების აქტიური მონაწილე, 1856 წლიდან მთავარსარდალი და მეფისნაცვალის კავკასიაში, ხელმძღვანელობდა საქართველოში საგლეხო რეფორმის მომზადებას. ...535...XIV; 137...721...XI; 44, 45...531...XVII

ბარიატინსკი ალექსანდრე ივანეს ძე. იხ. ბარიათინსკი ალექსანდრე.

ბარკალაია ბენედიქტე – ბერი ათონის მონასტერში. 307...736...XV

ბარონ დე-ბაი - ფრანგი მოგზაური და არქეოლოგი, პარიზსა და რეიმსში კითხულობდა მოხსენებებს საქართველოში მოგზაურობის შესახებ („ივერია“, 1902წ., №86, 25 აპრილი). ბარონ დე-ბაის წიგნიც კი გამოუცია პარიზში სათაურით - „იმერეთი“. 292, 295, 300-301...519,520,535,538...XIV

ბარონ ნიკოლაი ალექსანდრე პავლეს ძე (1821- 1899) – კავკასიის მეფისნაცვლის კანცელარიის დირექტორი (1848), კავკასიის სასწავლო ოლქის მზრუნველი (1852-1859), 1861 წლიდან მოღვაწეობდა განათლების დარგში. 1881 წლის მარტიდან იყო რუსეთის განათლების მინისტრი. ცოლად ჰყავდა პოეტ ალ. ჭავჭავაძის უმცროსი ქალი სოფიო (1833-1862). 688...VI; ...535,549...XIV; 236, 237, 239, 240...736...XV

ბარტელემი – ფრანგი მეცნიერი და სახელმწიფო მოღვაწე (1805–1895). 551...656...VII

ბარტია – ისტორიულ წყაროებში ზოგან ბარდია და ზოგან სმერდისი. სპარსეთის მეფე კამბიზ II-ის ძმა. 884, 885, 896-898, 901, 902, 916-921, 924, 925, 927, 928, 933, 941, 943,

946, 953, 954, 957, 962-968, 974, 975, 978-983, 985-989, 994, 995, 1005, 1008, 1020, 1026, 1028, 1031, 1040, 1043-1045, 1047, 1048, 1051, 1052, 1054...1114...XVI(1)

ბარხუდაროვი (Бархударовъ) – 226...820...XIX

ბასტია ფრედერიკ (1801-1850) – ფრანგი ბურჟუაზიული ეკონომისტი. 396...720...IX

ბატატაური ხუმარა – 169...820...XIX

ბატბი ანსელმ (1828-1887) – ფრანგი იურისტი და პოლიტიკური მოღვაწე. 145...688...VI

ბატენბერგელი (ბატენბერგი) ალექსანდრე (1857-1893) – გერმანელი პრინცი, ბულგარეთის თავადი (მმართველი) 1879-1886 წ.წ. უკიდურესი რეაქციონერი. ცდილობდა, რომ ბულგარეთი ყოფილიყო ბალკანეთზე ავსტრია-გერმანიის დასაყრდენი. ბულგარელ ოფიცერ-რუსოფილთა დაჟინებით, იძულებული გახდა უარი ეთქვა ტახტზე. 172...534...X

ბატენბერგელი – იხ.: ალექსანდრე (ბატენბერგი).

ბატია. აქ: ბათო ყაენი (1208–1255), მონღოლი ხანი, ჩინგიზ ყაენის შვილიშვილი. დააარსა ფეოდალური სახელმწიფო *ოქროს ურდო*. 175...736...XV

ბატიევი აგეტიქ – თბილისის მცხოვრები. 386...548...XIII

ბატონიშვილები – 181, 182...534...XIV

ბატონიშვილი ალექსანდრე ერეკლეს ძე (1770-1844) – ქართველი პოლიტიკური მოღვაწე. 321, 322, 323...737...XV

ბატონიშვილი ერეკლე – ერეკლე II-ს ძე. 321, 323...737...XV

ბატონიშვილი – ფეოდალური საქართველოს სიუზერენის შვილი. ძირითადად იხმარებოდა უმაღლესი სიუზერენის, მეფის, აგრეთვე მთავრის შვილების აღსანიშნავად. პარალელურად იხმარებოდა ტერმინი „უფლისწული“. 321, 322, 323...736...XV

ბატოს კირინელი – კირენის მეფე. 897...1114...XVI(1)

ბატტენბერგი ალექსანდრე (1857-1893) – გერმანელი პრინცი, ბულგარეთის თავადი (მმართველი). 1879-1886 წ.წ. უკიდურესი რეაქციონერი, ცდილობდა ბულგარეთი ბალკანეთზე ავსტრია-გერმანიის დასაყრდენი ყოფილიყო. ბულგარელ ოფიცერ-რუსოფილთა დაჟინებით იძულებული გახდა უარი ეთქვა ტახტზე. 263, 534...720...IX

ბაუერი (Бауэр) ბრუნო (1809-1882) – გერმანელი ფილოსოფოსი და თეოლოგი, რადიკალური რაციონალისტი. 464...820...XIX

ბაუერი (Бауэр) ედგარ (1820-1886) – გერმანელი პოლიტიკოსი და ფილოსოფი, დაჯგუფება „ახალგაზრდა ჰეგელელების“ წევრი. 464...820...XIX

ბაქარ ქართლელი – იხ.: ყიფიანი დიმიტრი.

„**ბაქია**“ იხ.: ფურცელაძე ანტონ ნიკოლოზის ძე (1839–1913).

ბაქრაძე - 97...297...XII

ბაქრაძე დიმიტრი ზაქარიას ძე (1826–1890) – ისტორიკოსი, არქეოლოგი და ეთნოგრაფი, კავკასიის ისტორიისა და არქეოლოგიის საზ-ბის თავმჯდომარე, ავტორი გამოკვლევებისა „არქეოლოგიური მოგზაურობა გურიასა და აჭარაში“ და „ისტორია საქართველოსი (უძველესი დროიდან Xს-ის დასასრულამდე)“. მწვავე პოლემიკა ჰქონდა ქ. პატკანოვთან „ქართლის ცხოვრების“ საკითხებზე. 478, 479, 181, 185...707...V; 394-395, 521...534...X; 164, 166, 208, 231, 243...721...XI; 192-201, 273...535...XIV; 129, 185, 259...531...XVII

ბაქსტერი – (მეცნიერი). 524...656...VII

ბაღდატი – მანის მეფე ძე. წ. 716 წ.-მდე. 176...721...XI

ბაღდანოვი – სოფიო. 79, 188, 211, 212, 217...396...XVIII

- ბაჩუნაშვილი** – 154...820...XIX
- ბახი იოჰან სებასტიან** (1685–1750) – გერმანელი კომპოზიტორი და არგანისტი. 277...707...V
- ბახტაძე** ილია ლუკას ძე (ხონელი) (1859-1900) – ქართველი პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, მთარგმნელი. 470...688...VI; 201, 202, 203, 204, 205, 206, 210, 211, 212, 201-206, 210, 211, 213...548,556...XIII; 97, 259...531...XVII
- ბახტევი ს. ს.** – 431-432...721...XI
- ბებუთაშვილი** – თავადი. წინამძღვრიანთკარის სამეურნეო სასწავლებლის ამშენებელი. 177...656...VII
- ბებუთოვი** - თბილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 282, 283...720...IX
- ბებუთოვი დარჩო (ბებუთაშვილი დავით)** (1793–1867) - გენერალ-ლეიტენანტი, მსახურობდა კავკასიასა და პოლონეთში. 214, 242...535...XIV
- ბებუთოვი კ.** – თბილისის საკრედილო საზოგადოების ზედამხედველი კომიტეტის თავმჯდომარე. 521-526...721...XI
- ბებუთოვი კონსტანტინე** (1847-1907) – ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ტიფლისკი ვესტნიკის“ დამაარსებელი და რედაქტორი (1874-1878). 81, 82, 83, 84, 289, 290, 291, 292...532...XVII
- ბებუთოვი (ბებუთაშვილი) მიხეილ პეტრეს ძე** – ქართული პროფესიული თეატრის რეჟისორი (1881 წლიდან), დრამატიული საზოგადოების წევრი. შექსპირის „მეფე ლირისა“ და „ვენეციელი ვაჭრის“ პირველი დამდგმელი ქართულ სცენაზე. 93...737...XV
- ბებურიშვილი გიორგი** – სენაკის მაზრის უფროსი. 441...688...VI; 205, 206, 207...737...XV
- ბებური-ვაჩნაძე ი. გ. (Бебури-Вачнадзе И.Г.)** – 231-233...1114...XVI(1)
- ბეგიევი სიმონ** – მღვდელი, ავტორი წიგნისა „პოლემიკური საუბარი მღვდლისა ინგილოთ ეფენდისთან“. 167...737...XV
- ბედუკაძე ბასილა** – 250...820...XIX
- ბედუკაძე** – საგურამოელი გლეხი. 217...532...XVII
- ბეესლი** – (მეცნიერი). 524...656...VII
- ბეთჰოენი ლუდვიგ ვან** (1870 – 1827) – გერმანელი კომპოზიტორი. მუსიკალური რომანტიზმის ერთ-ერთი საუკეთესო წარმომადგენელი. 576...737...XV
- ბეისტი ფრიდონ ფერდინანდ** (1809-1886) – საქსონიისა და ავსტრიის სახელმწიფო მოღვაწე, გრაფი. 1871 წლიდან ლონდონში იყო ელჩად, 1878-1882 წლებში კი-პარიზში. 97, 98...688...VI
- ბეკმანი ლეოპოლდ** (1847-1899) – გერმანელი ეკონომისტი. 174...297...XII
- ბეკონი როჯერ** (დაახლ. 1214–1292) – ინგლისელი ფილოსოფოსი და ბუნებისმეტყველი. 324...536...XIV
- ბეკონი ფრანსის** (1561-1626) – ინგლისელი ფილოსოფოსი, ისტორიკოსი და პოლიტიკოსი, ლორდ-კანცლერი, ემპირიზმის და ინდუქციური მეთოდის ფუძემდებელი. 152...721...XI
- ბელი ივანე** – ინგლისელი სამთო ინჟინერი, რომელსაც დავალებული ჰქონდა ამიერკავკასიაში ნიადაგის მორწყვის შესაძლებლობების შესწავლა. 137, 138...722...XI
- ბელინსკი ბესარიონ გრიგოლის ძე** (1811–1848) – რუსი კრიტიკოსი, ფილოსოფოსი, პუბლიცისტი. 32, 51, 65, 68, 98, 111, 112, 113, 444...707...V; 308, 309, 311, 312...722...XI; 282...820...XIX

ბენი (1818-1903) – შოტლანდიელი ფილოსოფოსი, ფსიქოლოგი და პედაგოგი. 157...297...XII

ბენტამი ერემია (1748-1832) – ინგლისელი სამართლისმცოდნე და ფილოსოფოსი. 429...548...XIII

ბეჟანა – 229...820...XIX

ბეჟანი (Бежан) – 332...820...XIX

ბეჟანოვი – 117, 118...685...VIII

ბეჟანოვი – ნუხელი კორესპონდენტი. 81...737...XV

ბერგერი (Бергер) – 233...820...XIX

ბერგი (Берг) – 197...820...XIX

ბერდელი არჩიბალდ – ინგლისელი ეკონომისტი. 57...534...X

ბერდიაევი (Бердаев / Бердяев) ალექსანდრ მისეილის ძე (1837-1916) – კიევის მაზრის თავადაზნაურობის წინამძღოლი, საპატიო მომრიგებელი- მოსამართლე, სამხრეთ-დასავლეთ რაიონის სამიწათმოქმედო ბანკის სამმართველოს თავმჯდომარე. 314...820...XIX

ბერი – საქართველოში ჩამოსული სენატორი. 357...737...XV

ბერიევი დიმიტრი – პოეტი, ჟურნ. „ცისკრის“ თანამშრომელი. 20, 21...707...V

ბერინგი – ინგლისელი ოფიცერი. 118...720...IX

ბერიშვილი – 161...820...XIX

ბერიძე ალექსა – სოფელ ერედას მცხოვრები. 147...820...XIX

ბერიძე, ბ-ძე – იგულისხმება ილიას და ოლღას ნაცნობი. 258, 259, 260, 263, 265...396...XVIII

ბერიძე, ივანე – დ. სენაკის მომრიგებელი მოსამართლე. 441...688...VI; 205, 206...737...XV

ბერნარდენ დე სენ-პიერი ჟაკ ანრი (1737–1814) – ფრანგი მწერალი. 58, 59...707...V

ბერნე ლუდვიგ (1786–1837) – გერმანელი მწერალი, პოლიტიკური ფელეტონის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 400...820...XIX

ბერნშტეინი (Бернштейн) ედუარდ (1850-1932) – გერმანელი პუბლიცისტი და პოლიტიკური მოღვაწე, სოციალ-დემოკრატი, მარქსიზმის რევიზიონისტი, რეფორმიზმის თეორეტიკოსი. 470...820...XIX

ბეროზი – ქალღვევლი ქურუმი. 411...820...XIX

ბერში იოსებ – გერმანელი ავტორი. 176-178, 184, 194...720...IX

ბერძენი, იგივე გრეკი – 100, 102, 107, 108, 109, 119...396...XVIII

ბესიკი – იხ.: გაბაშვილი ბესარიონ

ბესო – 146, 169...820...XIX

ბეტჰოვენი – ბეთჰოვენი ლუდვიგ ვან (1770–1827) – გამოჩენილი გერმანელი კომპოზიტორი. 277, 442, 444...707...V; ...686...VIII

ბექა III ჯაყელი, იგივე საფარ-ფაშა (გარდ. 1635 წ.) – სამცხის ათაბაგი 1625-1635 წლებში. 59...688,698...VI

ბიალოვესკი (Бяловеский) ადამ ვასილის ძე (1860-1915 შემდეგ) – ფიზიკისა და მათემატიკის კანდიდატი, 1891 წელს სამსახური დაიწყო ამიერკავკასიის რკინიგზის სამმართველოში, 1895 წლიდან ცხოვრობდა პეტერბურგში. 206...820...XIX

ბიას (ბიანტ) პრიენელი – ძვ. წ. 590-530 წლების პრიენელი ბრძენი. 886...1114...XVI(1)

ბიზელი - 287...534...X

ბიკონსფილდი ბენდჟამენ, დიზრაელი (1804–1881) – გამოჩენილი ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე, მწერალი, პრემიერ-მინისტრი (1874–1880). 99, 125, 126, 129, 138, 159, 160, 169, 173, 181, 182, 202, 236...688...VI; 211, 485, 486...686...VIII; 302...720...IX

ბიომ-ბავერკი (Бом-Баверк) ოიგენ (1851-1914) – ავსტრიელი ეკონომისტი და სახელმწიფო მოღვაწე, მას ეკუთვნის სუბიექტური ღირებულებისა და უკიდურესი სარგებლიანობის კონცეფციები. 207...821...XIX

ბიორნე (Бёрне) კარლ ლუდვიგ (1786-1837) – ნამდვილი სახელი იუდა ლეიბ ბარუქი, გერმანელი მწერალი, პოლიტიკური ფელეტონის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 461...821...XIX

ბირდი (Берд) ჯორჯ მილერ (1839-1883) ამერიკელი ექიმი, ნერვოპათოლოგი, მედიცინის დოქტორი. პირველად დაამკვიდრა ტერმინი ნევრასტენია. 426...821...XIX

ბისმარკი ოტო-ედუარდ-ლეოპოლდ, თავადი ფონ ბისმარკ შენჰაუზენი (1815-1898) – სახელმწიფო მოღვაწე პრუსიასა და გერმანიაში. უდიდესი მონარქი. ასორციელებდა „რკინისა და სისხლის პოლიტიკას“. გერმანიის იმპერიის პირველი რაიხსკანცლერი 1871-1890 წლებში. ეწეოდა რეპრესიებს სოციალისტების წინააღმდეგ. ცდილობდა მუშათა მოძრაობის ჩახშობას გერმანიაში. იყო შეიარაღებული ინტერვენციის მეთაური პარიზის კომუნის დროს (1871). ატარებდა რუსეთის საწინააღმდეგო პოლიტიკას. 89, 117-119, 146-148, 157, 170, 213, 220, 221, 231, 232, 366, 367, 391, 487, 512-514, 525, 526, 574, 575...688...VI; 247–251; 288–291; 292–295; 316–319; 323–325; 329–333; 338–342, 387–391; 392–402; 422; 428–431; 438, 588...656...VII; 26, 27, 29, 109, 111, 112, 120, 121, 122, 127, 128, 207, 209, 223, 238, 239, 240, 241, 242, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 266, 267, 268, 319, 320, 322, 359, 360, 374, 382, 386, 436, 437, 442, 462, 484, 491, 517, 518, 519, 530, 532, 537, 538, 539, 540, 557, 573, 574...686...VIII; 30-32, 34-40, 57, 58, 66, 67, 69-72, 91-97, 102, 103, 159, 199, 200, 206-208, 213, 214, 215, 219, 234, 243, 244, 250, 258-260, 263, 264, 300, 301, 302, 304-312, 316, 318, 319, 327-330, 332, 334-337, 379, 380-397, 400, 422-428, 431, 465-467, 533-534, 552-554, 578, 580, 581, 609, 610, 616-618, 625-627, 629...720...IX; 10, 11, 14-17, 19, 20, 56-58, 76, 77, 81-83, 85, 86, 91, 96, 98, 114, 118-120, 122-124, 128, 153, 154, 158-161, 170-173, 175, 176, 228, 229, 236, 254, 255, 257-259, 272, 311-319, 324-326, 328, 329, 354, 355, 357, 366, 367, 407, 409, 487, 497, 506, 508-510...534...X; 23-25, 50-52, 55, 82, 93-96, 286, 351-353, 355, 357-359, 363-365, 392, 395, 396, 409, 451, 445-448, 450, 451, 457, 458, 462, 463, 479, 482-485, 550-558, 562-564, 569-572, 574-577...722...XI; 15, 17, 52, 59, 60, 61, 165...297...XII; 221, 222, 223, 461...548...XIII; 133, 382, 448, 449...737...XV; 154...821...XIX

ბისმარკი ჰერბერტ ჰენრი ფერდინანდ – ბისმარკის შვილი, გერმანიის პოლიტიკური მოღვაწე, საგარეო საქმეთა მინისტრი 1888 წელს. 513...688...VI; 395, 396, 409...722...XI

ბიტარიშვილი ბესო – წილკნის მცხოვრები – 146...821...XIX

ბიუხერი (Карль Бюхер) კარლ ვილჰელმ (1847-1930) – გერმანელი ეკონომისტი, სახალხო მეურნეობის ისტორიკოსი და სტატისტი, პოლიტეკონომიის ახალი სკოლის წარმომადგენელი. 204, 205...821...XIX

ბიშონი - 168...688...VI

ბიჩლინგაური დათიკა – 226...821...XIX

ბიჩლინგაური ზაზა - 226...821...XIX

ბიჭია – 68, 73, 284...532...XVII; 151...821...XIX

ბიჭინაშვილი სოლომან – 79...532...XVII

ბლაგოსვეტლოვი გრიგოლ ევლამპის ძე (1824–1880) – რუსი პუბლიცისტი და ჟურნალისტი (ჟურნალების „Русское слово“-სა და „Дело“-ს), რედაქტორ-გამომცემელი. 510, 513...707...V

ბლანი ლუი (1811–1882) – ფრანგი უტოპისტ-სოციალისტი, ისტორიკოსი, ჟურნალისტი. 195...707...V

ბლიოხი ივან სტანისლავის ძე (1836-1902) – რუსი ეკონომისტი, ბანკირი, მეცენატი, რკინიგზის ხაზების კონცესიონერი, მშვიდობის საერთაშორისო მოძრაობის მონაწილე. 319...821...XIX

ბლონდელი (Ж. Блондель) ჟორჟ (1856-1948) – ფრანგი ეკონომისტი და ისტორიკოსი, კითხულობდა ლექციებს პარიზის სოციალური მეცნიერებების თავისუფალ სკოლასა და უმაღლეს სავაჭრო სკოლებში. 206...821...XIX

ბლუმერი კ. – ჟურნალისტი. გაზ. „Новое Время“. 470, 471, 472, 473, 474...548...XIII

ბოგესი (ბაგოა, ბაგოი) – სპარსეთის მეფის საჭურისთუხუცესი. 971-973, 977, 980, 986, 989, 992, 1004, 1006, 1029, 1030, 1032-1038, 1040-1042, 1045-1048, 1051-1053...1114...XVI(1)

ბოდბელი – იოანე, ბოდბელი მიტროპოლიტი. 83...707...V; 466...737...XV

ბოდენი – 1851 წელს ბარიკადებზე დაღუპული მეზრძოლი. 216...737...XV

ბოდენშტეტი – ფრიდრიხ ფონ ბოდენშტედტი (1819–1892), გერმანელი პოეტი და მწერალი, ტფილისის გიმნაზიის მასწავლებელი; 1845 წელს იმოგზაურა სომხეთსა და საქართველოში და თავისი შეხედულებები კავკასიის ხალხთა ისტორიულ-კულტურული ცხოვრების შესახებ გამოაქვეყნა ნაშრომში – „Die Volker des kaukasus und ihre reiheits kampf gegen die Russen“. 227-228...536...XIV

ბოზო (ბოზხო) ემილ – 136...532...XVII

ბოკანი (Боккани) – პაპ ლეო XIII-თან დაახლოებული პირი. 153...821...XIX

ბოკლეი, ჰერცოგი – 494...656...VII

ბოკლი ჰენრი თომას (1821-1862) – ინგლისელი ისტორიკოსი, სოციოლოგი, პოზიტივისტი, ავტორი ნაშრომისა „ცივილიზაციის ისტორია ინგლისში“. 281...722...XI; 301, 448...737...XV

ბომბელი – ჰოფმარშალი, ავსტრიის უფლისწულ რუდოლფის ერთ-ერთი აღმზრდელი. 55...722...XI

ბომონტი - ეკონომისტი. 522...656...VII

ბონაპარტი – ბონაპარტები, ფრანგი იმპერატორების დინასტია, რომელიც 1804 წელს დააარსა ნაპოლეონ I ბონაპარტმა. იარსება 1804-1814, 1815 წლამდე, აღდგა 1852 წელს, შეწყდა 1870 წლიდან. 686...VIII

ბონაპარტი ნაპოლეონ (1769–1821) – საფრანგეთის სახელმწიფო მოღვაწე, საფრანგეთის რესპუბლიკის I კონსული (1799–1804 – საფრანგეთის იმპერატორი (1804-1815). 114...686,696...VIII

ბონაპარტი ჟერომ (1784–1860) – ნაპოლეონის ძმა. 113, 114...686...VIII

ბოპპე, ბოპი ფრანც (1791–1867), გერმანელი ენათმეცნიერი, უცხოელი წევრ-კორესპონდენტი პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიისა. 380...707...V

ბოჟონი (ნიკოლა) (1708-1786) – ფრანგი ფინანსისტი, დაბ. ბორდოში. მის სახელს ატარებს პარიზის ერთ-ერთი უბანი და მის მიერ დაარსებული საავადმყოფო. ...757...III

ბორელი ჟან ლუი (1819-1884) – ფრანგი მწერალი, 1877-1879 წლებში სამხედრო მინისტრი. 158...688...VI

ბორკი ( ) თომას – სახელმწიფო მდივნის თანაშემწე ირლანდიაში, რომელიც კავენდიშთან ერთად ხანჯლით მოკლეს 1882 წ. საიდუმლო ორგანიზაცია „დაუმარცხებლების“ წევრებმა. 106...722...XI

ბორნოვი – ქართულ თარგმანში – ბორნოვი, რუსულ თარგმანში Борнов, ორიგინალში – Bärnave [Joseph], უოხეფ ბარნავი – საფრანგეთის დამფუძნებელი კრების ცნობილი ორატორი, დაბადებული გრენობლში 1761 წელს, სიკვდილით დასაჯეს 1793 წ. ...757...III

ბოროვიკოვსკი - გამომცემელი. 457...1114...XVI(1)

ბოროვიკოვსკი (Боровик, Боровиковский) ალექსანდრ ლევის ძე (1844-1905) – იურიტი, მოსამართლე, პუბლიცისტი და პოეტი. წიგნების: „Законы гражданские" и „Устав гражданского судопроизводства" ავტორი. 187, 193...821...XIX

ბოროზდინი კორნელი ალექსანდრეს ძე (1828-1896) – რუსი მოხელე. 1848-1867 წლებში მსახურობდა კავკასიაში სხვადასხვა თანამდებობებზე. 115...722...XI

ბოსსუეტი (ბოსუე) ჟაკ ბენინ (1627-1704) – ფრანგი მწერალი. 442, 443...720...IX; 229...536...XIV

ბოტკინი სერგეი პეტრეს ძე (1832-1889) – რუსი ექიმი თერაპევტი. 355...548...XIII

ბოცვაძე ლუარსაბ (1866-1919) – პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე, ვლადიკავკაზის ქართული სკოლის მოამაგე და მასწავლებელი, ჟურნალ „განათლების“ რედაქტორი (1908-1918). 182, 184...532...XVII

ბრაიტი ჯონ (1811–1889) – ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე, ვაჭრობის მინისტრის პორთფელი ეკავა გლადსტონის კაბინეტში 1868 წლიდან. 1886 წელს განუდგა გლადსტონს და მოწინააღმდეგეთა ბანაკის პოზიცია გაიზიარა. ცნობილი იყო, როგორც უდიდესი ორატორი. 523, 492, 529...656...VII; 605...686...VIII; 395...720...IX

ბრანდესი (Брандес, Бранес) გეორგ მორის კოხენი (1842-1927) – ჰოლანდიელი ლიტერატურათმცოდნე, პუბლიცისტი, ნატურალიზმის თეორეტიკოსი, ლიტერატურის დარგში წარდგენილი იყო ნობელის პრემიაზე. 154, 156...821...XIX

ბრეი (ბრეიდე) – გრაფი, გერმანიის ელჩი სერბიაში. 423...720...IX

ბრეილი - 430...688...VI

ბრენტანო (Брентано) ლუდვიგ იოსებ „ლუიო“ (1844-1931) – გერმანელი ეკონომისტი და რეფორმატორი, კადეტურ-სოციალიზმისა და ახალი ისტორიული სკოლის მიმდევარი. 207...821...XIX

ბრიალმონი - 371...534...X

ბრილიანტა - სახალხო მომღერალი და მუსიკოსი. 474...707...V

ბრისონი ევენ ანრი – (დაიბ. 1835 წ.), ფრანგი პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, რადიკალური პარტიის ლიდერი. გონიერებითა და პატიოსნებით საყოველთაო აღიარება და პატივისცემა ჰქონდა მოხვეჭილი. 317-318...656...VII; 582, 583...686...VIII; 87, 88...548...XIII

ბრისონი – იხ.: ბრისონი.

ბრისტოლი - მარკიზი, ინგლისის პარლამენტის წევრი. 528...720...IX

ბრიუგელი – ბარონ ფონ დე ბრიუგელი ალექსანდრე, თბილისის „მაღალი წრის“ წარმომადგენელი, 1880-იანი წლებში ქუთაისის გუბერნიის ვიცე-გუბერნატორი. 69, 309...396...XVIII

ბროკი პოლ (1824-1880) – ფრანგი ანატომი, ქირურგი და ანთროპოლოგი, თანამედროვე ანთროპოლოგიის ფუძემდებელი. 234...722...XI

ბროლში ჟაკ ვიქტორ ალბერ – ჰერცოგი, ფრანგი პუბლიცისტი და პოლიტიკური მოღვაწე. 72, 78, 79, 83, 94-96, 135-137, 143, 144, 150, 159...689...VI

ბროსე მარი ფელისიტე (1802-1880) – ფრანგი ორიენტალისტი და ქართველოლოგი. მისმა შრომებმა საფუძველი ჩაუყარა მეცნიერულ ქართველოლოგიას ევროპაში. მან გაამდიდრა ქართული ისტორიოგრაფია, წინ წასწია ქართული ნუმისმატიკის, ეპიგრაფიკისა და სხვა დამხმარე დარგების შესწავლა. მისი მემკვიდრეობა მტკიცედ შევიდა ქართული ისტორიოგრაფიის საგანძურში. 275...656...VII; 216, 217, 230, 231, 232, 236, 239...297...XII; 200...536...XIV; 223...532...XVII

ბროუნი ჯონ (1735-1788) – ექიმი, ერთ-ერთი სამედიცინო ფუძემდებელი, რომელიც ცნობილი იყო ბროუნიზმის სახელწოდებით. 132...721...IX

ბრუადელი - ბრუარდელი პოლ-კამილ-იპოლიტი, ფრანგი ექიმი. 132...721...IX

ბუბრესი (ბუბარესი) – კიროს მეფის ასისტავი. 925, 927...1114...XVI(1)

ბუგლე (Бугле) სელესტენ შარლ ალფრედ (1870-1940) – ფრანგი სოციოლოგი, ფილოსოფოსი და სოციოლოგიური ჟურნალის რედაქტორი. 414...821...XIX

ბუგუჩარსკი – 167, 168, 169...536...XIV

ბუდა (სანსკ. – გასხივოსნებული), სახელი, რომელიც მიანიჭეს მსოფლიოს სამი რელიგიათაგან ერთ-ერთის, ბუდიზმის ფუძემდებელს **სიდხარტა გაუტამას** (623-544 ჩვ. წ. აღ. –მდე). 252...297...XII

ბუდეოვი – 92...396...XVIII

ბულანჟე ჟორჟ ერნესტ ჟან მარია (1837-1891) – ფრანგი გენერალი, 1887-1889 წლებში მეთაურობდა შოვინისტურ მოძრაობას – ბულანჟიზმს. საფრანგეთის სამხედრო მინისტრი (1886-1887). 1887-89 წ. მონარქისტებთან მისი ურთიერთობის გამოძეგნების შემდეგ, ბულონში გაიქცა, სადაც თავი მოიკლა. 551...656...VII; 27, 128, 220, 221, 222, 223, 230, 231, 245, 559, 561, 574, 575, 584...687...VIII; 133, 151, 164, 169, 170, 177-180, 345, 362, 488...534...X; 35, 37, 60, 330-332, 337, 358-360, 465, 466, 587...721...IX; 25, 42, 43, 45, 81, 120-122, 315, 316, 570...722...XI; 181...298...XII; 197...548...XIII

ბულგაკოვი (Булгаков, Сергѣй Булгаковъ) სერგეი ნიკოლოზის ძე (1871-1944) – რუსი ფილოსოფოსი, ღვთისმეტყველი, ეკონომისტი და თეოლოგი. 205, 230...822...XIX

ბულგარინი ფადეი ბენედიქტეს ძე (1783–1859), რუსი რეაქციონერი მწერალი, კრიტიკოსი, ჟურნალისტი. 51...707...V

ბული (Л. Буль) ლუდვიგ გერმან ფრანც (1814-1882) – გერმანელი მწერალი, მთარგმნელი და ჟურნალისტი, ახალგაზრდა ჰეგელიანელთა ჯგუფის წევრი. 467...822...XIX

ბულლერი – გენერალი. მთავარწინამძღვარი ინგლისის ლაშქრისა. 576...687...VIII; 321, 322...536...XIV

ბუნგე ნიკოლოზ ქრისტინის ძე (1823-1895) – რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, ეკონომისტი, პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1890), 1881-1886 წლებში ფინანსთა მინისტრი. ატარებდა პროტექციონიზმის პოლიტიკას. 53...721...IX

ბუნაროტი (Микель Анджело) მიქელანჯელო (1475-1564) – იტალიელი ფერმწერი, მოქანდაკე, არქიტექტორი და პოეტი. 423...822...XIX

ბურგერშტეინი ლ. – მეცნიერი, პედაგოგი. მან ა. ნეტოლიცკისთან ერთად გამოსცა ნაშრომი ორ ნაწილად, სახელწოდებით – „სასკოლო ჰიგიენის სახელმძღვანელო“. 157...298...XII

ბურები – აფრიკანელები, ხალხი სამხრეთ აფრიკაში, XVII საუკ. ჰოლანდიელ, ფრანგ და გერმანელ კოლონისტთა შთამომავლები. 321...536...XIV

ბურნაშევი (Бурнашов) სტეფანე დანიელის ძე (1743-1824) – რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი, სენატორი, კარტოგრაფი და დიპლომატი. მე-18 საუკუნის ბოლოს იყო რუსეთის მთავრობის წარმომადგენელი ერეკლე II-ის კარზე. 416...822...XIX

ბურნუფი ეჟენ – ლინგვისტი. ცნობილი ფრანგი ორიენტალისტი (1801-1852) – 204, 257...536...XIV

ბურჟუა ლეონ ვიქტორ ოგიუსტ (დაიბ. 1851- ?) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე. 89...548...XIII

ბურცანაძე – საგარეჯოელი გლეხი. 97...298...XII

ბუსსენგო ჟან ბატისტ (1802-1827) – ფრანგი ქიმიკოსი, აგროქიმიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 134, 135, 186...721...IX

ბუღდანოვ – ბაღდასაროვი არ. სტეფ. – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...298...XII

ბუხუღ – 214, 250...822...XIX

ბ

გაბაევი გ. დ. (Габаев Г. Д.) – 280...1115...XVI(1)

გაბაშვილი – 264...532...XVII

გაბაშვილი ბესარიონ ზაქარიას ძე (1750-1791) – ქართველი პოეტი და პოლიტიკური მოღვაწე. მოღვაწეობდა ჯერ ერეკლე II-ის, შემდეგ იმერეთის მეფის, სოლომონ I-ის კარზე. სხვადასხვა დროს ხელმძღვანელობდა დიპლომატიურ მისიებს ირანსა და რუსეთში. 472, 473...705...V; 461...737...XV

გაბაშვილი ბესიკ – იხ.: გაბაშვილი ბესარიონ.

გაბაშვილი (Георгий Габаев, გაბაევი) გიორგი (გიგო) ივანეს ძე (1862-1936) – ქართველი ფერმწერი, საქართველოს სახალხო მხატვარი, ქართული რეალისტური მხატვრობის ერთ-ერთი დამფუძნებელი. 1886-1888 წლებში სწავლობდა პეტერბურგის სამხატვრო აკადემიაში. 153, 228...822...XIX

გაბაშვილი გრიგოლ დიმიტრის ძე (1854-?) – სამედიცინო სამსახურის პოლკოვნიკი, ექიმი, 1889 წლიდან 1900 დასაწყისამდე მსახურობდა ღუშეთში. 316...822...XIX

გაბაშვილი ეკატერინე რევაზის ასული (ქალიშვილობაში თარხნიშვილი) (1851–1938) – ქართველი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. ქართული კრიტიკული რეალიზმის თვალსაჩინო წარმომადგენელი. 302...707...V; 468...738...XV

გაბაშვილი ნინა – აპირებდა ჟურნ. „იმმოხილვის“ გამოცემას. 182...738...XV

გაბო – 199, 217, 224, 229, 230, 245...396...XVIII; 199, 208, 236...822...XIX

გაბრიელ ეპისკოპოსი (ერისკაცობაში გერასიმე მაქსიმეს ძე ქიქოძე) (1825-1896) დავით გარეჯის არქიმანდრიტი (1858), გორის ეპისკოპოსი (1858-1860), იმერეთის ეპისკოპოსი (1860-1896). ფსიქოლოგი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე, წერა-კითხვის

საზოგადოების დამფუძნებელი და საპატიო წევრი. 600...689...VI; 499, 501, 503...687...VIII; 210, 211, 214, 218...548...XIII; 285, 286, 544, 556, 557...738...XV

გაბრიელ-ფაშა, კრესტოვიჩი – ბულგარელი საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, (დაიბ. 1822წ.). 1884 წელს აღმ. რუმელიის გენერალ-გუბერნატორია. 1885წ. ჩამოსცილდა პოლიტიკას და კონსტანტინოპოლში დასახლდა. 570...657...VII

გაბრიელაშვილი მოსე – სოფელ დამპალოს მცხოვრები. 146...822...XIX

გაბუნია-ცაგარლისა ნატო (ნატალია) **მერაბის ასული** (1856-1910) – განახლებული (1879) ქართული თეატრის მსახიობი. 13, 30, 31, 35 – 247, 248, 257-260, 265, 273, 290, 291, 296, 316, 337, 474, 497, 502, 506...707...V; 37, 61, 91, 112, 115, 121, 122, 124, 220, 221, 227, 267...738...XV

გაგარინი - თავადი, თბილისის გუბერნიის გუბერნატორი. 342, 343...721...IX

გაგაცცი ალექსანდრო (1809-1889) – იტალიელი მღვდელი, ლიბერალი, რომის პაპის მოწინააღმდეგე. 235...689...VI

გაკონი იარლი – ნორვეგიის მეფე 988-995 წწ. როდესაც მის ქვეყანას იომსვიკინგები დაესხნენ თავს და აშკარა გახდა, რომ ნორვეგიელები აგებდნენ, იარლმა გაკონმა თავისი უმცროსი ვაჟი შესწირა მსხვერპლად ღმერთებს და გადმოცემის მიხედვით, ომი მოიგო. 271...723...XI

გალახოვი ალექსი დიმიტრის ძე (1807–1892) – რუსი მწერალი, ლიტერატურის კრიტიკოსი. 26, 36, 44, 54...707...V

გალიე (Галие) ემილ (1846-1904) – ცნობილი ფრანგი ფერმწერი და კერამიკოსი, ინტერიერის დიზაინერი, მხატვრული მინათწარმოების რეფორმატორი, ხელოვნების თეორეტიკოსი. 157...822...XIX

გალი ლუდვიგ - გალიზაციის სისტემის ავტორი. 128, 181...721...IX

გალილეი გალილეო (1564-1642) – იტალიელი ფიზიკოსი, ასტრონომი, ბუნებისმეტყველი, ფილოლოგი. 79...689...VI; 222...657...VII; 173...548...XIII; 92...536...XIV

გალიმბერტი (Галимберти) ლუიჯი (1836-1896) – იტალიელი კარდინალი და პაპის დიპლომატი, წმინდა კონგრეგაციის მდივანი, ტიტულიანი არქიეპისკოპოსი. 153...822...XIX

გალიცინი (გოლიცინი) **გრიგოლ სერგეის ძე** – კავკასიის მთავარმართებელი. 296...548...XIII; 574 ...738...XV

გალოვინი – გოლოვინი განათლების მინისტრი. 239...738...XV

გამალეი (გამალეია) ნიკოლოზ თევდორეს ძე (1859-1949) – რუსი მიკრობიოლოგი და ეპიდემიოლოგი. 305-307...535...X

გამბა ჟაკ ფრანსუა (1763-1833) – ფრანგი მოგზაური და ვაჭარი, საფრანგეთის კონსული თბილისში 1817-18 წწ. 1824-26 წწ. პარიზში გამოაქვეყნა ნაშრომი, რომელშიც არის ეკონომიკური, ეთნოგრაფიული, ისტორიული ხასიათის ცნობები აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოსა და ჩრდილოეთ კავკასიაზე. 138...723...XI

გამბაროვი (Гамбаров)–288...532...XVII; 226...822...XIX; იხ. დამბაროვი

გამბაროვი პ. ს. – კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი, მეისნერის პროექტის შემსწავლელი კომისიის წევრი. 28-45...657...VII

გამბეტა ლეონ მიშელ (1838-1882) – საფრანგეთის პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე. 1870 წ. სექტემბრიდან 1871 წ. თებერვლამდე იყო “ეროვნული თავდაცვის მთავრობის“ შინაგან საქმეთა მინისტრი, 1879-1881 წლებში დეპუტატთა პალატის თავმჯდომარე, 1881-1882 წწ-ში იყო პრემიერ მინისტრი და საგარეო საქმეთა მინისტრი.

69-71, 77, 80-82, 135-137, 187, 192-194, 236, 513, 525...689...VI; 393...657...VII; 229...687...VIII; 37, 213...721...IX; 57...723...XI; 180...298...XII; 81, 82, 83, 99, 216, 217, 218, 377, 378, 400...738...XV

გამდი-ფაშა – სტამბოლის პოლიციის უფროსი 1877 წლის ბოლოსათვის.
152...689...VI

გამრეკელი იოანე (გამრეკლოვი) – მღვდელი. 601...689...VI

გამყრელიძე ვიქტორ მერაბის ძე (1866–1942) – ქართველი მსახიობი. 556, 557...707...V

განდუგილი (ერისთავი-მდიუნისა დომინიკა) (1864-1929) – მწერალი და საზოგადო მოღვაწე, „ივერიის“ თანამშრომელი. 265, 266...532,534...XVII

განთია – 215...822...XIX

განჩინი (მანჩინი) პასკუალე სტანისლავ (1817-1888) – იტალიის პირველი მინისტრი. იურისტი, დიპლომატი და სახელმწიფო მოღვაწე, ტურინის, ნეაპოლის და რომის უნივერსიტეტების პროფესორი. 146, 448, 449...738...XV

გარაყანიძე კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე – ილია ჭავჭავაძის ავჭალის მამულის მეზობელი, სოფელ ბოკოწინის მფლობელი. მსახურობდა მასთან სათავადაზნაურო ბანკში. 229, 330...822...XIX

გარაშანიანი ილია (1812-1874) – სერბიის პრემიერ-მინისტრი და საგარეო საქმეთა მინისტრი 1852-1853, 1861-1867 წლებში, ავტორი საგარეო პოლიტიკის პროგრამისა, რომელიც ითვალისწინებდა იუგოსლავების განთავისუფლებას ოსმანთა ჩაგვრისაგან და მათ გაერთიანებას სერბიის მონარქიის ვეგით. 261, 262, 421, 423...721...IX

გარაშანიანი, მთავარი მინისტრი სერბიისა – გარაშანიანი-მილიუტინი, სერბიის მინისტრი (დაიბ. 1843 წ.), 1880-83 წწ. შინაგან საქმეთა, 1884-1885 წწ. – საგარეო საქმეთა მინისტრი. 278–459...657...VII

გარიბალდი ჯუზეპე (1807–1882) – იტალიის განმათავისუფლებელი მოძრაობის ბელადი, სახალხო გმირი. 207...707...V; 178...689...VI; 375-377, 467...657...VII; 377, 449...738...XV

გარკორტი – (ანუ გარკური), ინგლისელი პოლიტიკური მოღვაწე (დაიბ. 1827) გლადსტონის კაბინეტში საზინის ღორდის (მინისტრის) თანამდებობა ეკავა. 557, 558...657...VII

გარნიე პაჟეს ლუი ანტუან (1803-1878) – ფრანგი ფინანსთა მინისტრი 1848 წლის მარტ-აპრილში. 396...722...IX

გარსოვეი – თბილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 361, 362, 365...722...IX

გარტინგტონი – ინგლისის პარლამენტის წევრი. 340...722...IX

გარტინგტონი – ჰარტინგტონი სპენსერ კავენდიში (1833-?), ინგლისელი პოლიტიკური მოღვაწე. გლადსტონის პირველ მთავრობაში იყო გენერალ-ფოსტმაისტერი და ირლანდიის პირველი მდივანი. გლადსტონის მეორე მთავრობაში ეკავა სხვადასხვა თანამდებობები, მაგრამ ირლანდიის პოლიტიკის ირგვლივ უთანხმოების გამო, დაცილდა გლადსტონს და მონაწილეობა მიიღო მესამე მთავრობის დამხობაში. 557...657...VII; 33, 80, 129, 130, 131, 132, 227, 604, 605, 606, 607...687...VIII; 187...535...X

გარჩაკოვი (გორჩაკოვი) ალექსანდრე მიხეილის ძე (1798-1883) – თავადი, რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი, კანცლერი 1867 წლიდან, საგარეო საქმეთა მინისტრი 1856-1882 წლებში. 187, 207... 689...VI; 551, 552...687...VIII; 302...722...IX

გასპარიანცი – 239...396...XVIII

გატტერიასი ჯ. ა. – ფრანგი ისტორიკოსი, რომელიც სწავლობდა ამიერკავკასიის ხალხთა ისტორიას, ენასა და კულტურას. 208, 230...723...XI; 205, 206...536...XIV

გაუმატა – სპარსეთის თვითმარქვია მეფე. 1031, 1032...1115...XVI(1)

გაუზი – გერმანიის პოლიციის კომისარი. 250-252, 258...722...IX

გაცველდტი – გრაფი. 240...687...VIII

გებჰარტი (Гегарт) – 197...822...XIX

გეგიძე მიხეილ – ქუთაისის სათავადაზნაურო ბანკის თანამშრომელი, პროფესიით იურისტი. 551, 554, 555...689...VI

გედევანი (Гѣдеван) – 146, 151...822...XIX

გედევანიშვილი ლუარსაბ – წეროვანის მცხოვრები. 146...822...XIX

გედევანიშვილი მიხეილ (1862-1922) – ექიმი, საზოგადო მოღვაწე, ილიას თხზულებათა გამომცემელი 1914 წელს. 242, 247...532...XVII

გედევანოვი – 236...396,402...XVIII

გეზიოლი (ჰესიოლე) VIII–VII სს. ძვ. წ. – ძველი ბერძენი პოეტი. 100...707...V

გელაძე (Геладзе) – 230...822...XIX

გელდი (Адольф Гельд) ადოლფ ადამის ძე (1777-1839) – რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი, ნაპოლეონის ომების მონაწილე. 415...822...XIX

გენე – 231...396...XVIII

გერმანიის იმპერატორი – იხ.: ვილჰელმ I ფრიდრიხ ლუდვიგ ჰოენცოლერნი

გერსამია ი. – ლაილაშის ბლალოჩინი. 600, 601...689...VI

გერცენი ალექსანდრ ივანეს ძე (1812-1870) – რუსი მწერალი, პუბლიცისტი, ფილოსოფოსი და პედაგოგი, რევოლუციონერი, მემარცხენე პოლიტიკოსი – 282...823...XIX

გეტე (გოეთე) **იოჰან ვოლფგანგ** (1749–1832) – გერმანელი მწერალი. 50, 58, 344, 345, 442, 539, 563...707...V; 379...723...XI

გეტონი ფინჩ - ინგლისის პალატის დეპუტატი. 456...722...IX

გვარამაძე – 242...823...XIX

გვარამაძე ივანე (1831-1912) – ქართველი მწერალი, ეთნოგრაფი და პუბლიცისტი. წერდა „ვინმე მესხის“ ფსევდონიმით. 600...689... 691. ...VI; 512...740...XV

გვერაცი (Гвѣрацци) ფრანჩესკო დომენიკო (1804-1873) – იტალიელი მწერალი და პოლიტიკური მოღვაწე, 1848-1849 წლების იტალიის რევოლუციის მონაწილე, იტალიის გაერთიანებისათვის მებრძოლი. 423...823...XIX

გზირიშვილი გაბო – 208...823...XIX

გიაცინტე, დელინგერი და მისი მამა გიაცინტე – ილია დაცინვით უწოდებს ფილოსოფოსთა სახელებს სომეხ მეცნიერებს, რომლებმაც ფრანგ მოგზაურ კუტულს მცდარი ისტორიული ცნობები მიაწოდეს. 209, 210, 212, 214, 241, 255, 275...536,538...XIV

გიბინსი (Г. Гибнннсь) ჰენრი (1865-1907) – პოპულარული ინგლისელი ისტორიკოსი. მისი წიგნი „მრეწველობა ინგლისში“ ათჯერ გამოვიდა 50 წლის განმავლობაში. 206...823...XIX

გიგა – 199...823...XIX

გიგაური დავით მეჩუქურთმე. 359...708...V

გიგლა – 250...823...XIX

გიგნაშვილი ლაგაზი - 169...823...XIX

გიგო - 164...823...XIX
 გიგო – ბანკის დარაჯი. 195...396...XVIII
 გიგო – ილიას დის, ნინოს ვაჟი, აფხაზი ნიკოლოზის-ძე, ყვარლის მამულების მეთვალყურე. 159...396...XVIII
 გიგო – ილიას მოურავი. 79, 159, 164, 190...396...XVIII
 გიგოლა – მეცხვარე. 215...823...XIX
 გიგი - 184...823...XIX
 გიგი – სტაროსელსკი დიმიტრის-ძე, ოლღას დის ეკატერინეს (კატოს) შვილი. 95, 97, 113, 114, 117, 133...396...XVIII
 გიზო (Гизо) ფრანსუა პიერ გიომ (1787-1874) – ფრანგი ისტორიკოსი, კრიტიკოსი, პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, ლიბერალური კონსერვატიზმის იდეოლოგი. 466...823...XIX
 გილზაები – ავღანეთის ტომები. 578...687...VIII
 გინსბურგი (Гинзбург) ჟაკ – ცნობილი ბანკირი, რომელიც მსახურობდა რუსეთის სანიმუშო ბატალიონში, მონაწილეობდა თურქეთის წინააღმდეგ ომში და მიღებული პირი იყო პეტერბურგის უმაღლეს საზოგადოებასა და დიპლომატიურ წრეებში. 195...823...XIX
 გიორგა - 164, 171, 257...823...XIX
 გიორგი - 184...823...XIX
 გიორგი – იგულისხმება გიორგი III, კონსტანტინე მეფის ძე, იმერეთის მეფე 1605–1639 წ.წ. 141...687...VIII
 გიორგი – ილიას მეეტლე. 115...396...XVIII
 გიორგი – ილიას მოურავი. 172, 194, 195...396...XVIII
 გიორგი – იხ. შარვაშიძე გიორგი.
 გიორგი – მუხრან-ბატონი, იხ.: მუხრანსკი გიორგი კონსტანტინეს-ძე (1821-1877).
 გიორგი - საბერძნეთის მეფის შვილი. 40, 43, 44...537...XIV
 გიორგი – წილკნელი დიაკვანი. 146...823...XIX
 გიორგი – ჭავჭავაძე, ილიას ნათესავი. 159, 165, 178, 188, 190...396...XVIII
 გიორგი ინაშვილი – 229...396...XVIII
 გიორგი მეფე – ერეკლე მეფის შვილიშვილი, გიორგი მეფის ძმისწული. 321...738...XV
 გიორგი მეფე – ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფე გიორგი XII (1746-1800), ერეკლე II-ს შვილი, ძვ. ლიტ. წყაროებში ზოგჯერ გიორგი XIII-ის სახელითაც იხსენიება. 304–314, 223, 240, 241...537...XIV
 გიორგი V – ბრწყინვალე – საქართველოს მეფე (1314-1346). დემეტრე II თავდადებულის ძე. 139...688...VIII
 გიორგი პირველი – (1845-1913) 1863 წლიდან საბერძნეთის მეფე. 435, 442...688...VIII
 გიორგი (ყრუ გიორგი) – ახალსოფლელი გლეხი. 217...532...XVII
 გიორგი, წმინდა გიორგი – კაპადოკიელი, ქართველთა ყველაზე აღიარებული წმინდანი, ხალხურ ცნობიერებაში მრავალი ეპითეტით შემკული. 266...537...XIV
 გიორტე (გოეთე) იოჰან ვოლფგანგ (1749–1832), – გერმანელი მწერალი და მოაზროვნე. 215, 449...537...XIV

გირგასი (Гиргас) ვლადიმერ თევდორეს ძე (1835-1887) – რუსი ენათმეცნიერი და აღმოსავლეთმცოდნე, 1865 წლიდან პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორი. 188...823...XIX

გირნი (Густав-Адольф Гирн) გუსტავ ადოლფ (1815-1890) – ფრანგი ფიზიკოსი, ჯერ ქიმიკოს-კოლორისტად, შემდეგ კი ინჟინრად მსახურობდა ქალაქ ლეგელბახის ქარხანაში. 205...823...XIX

გირსი ნიკოლოზ კარლოს ძე (1820–1895) – რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი, საგარეო საქმეთა მინისტრი. 240, 268...688...VIII; 220...722...IX

გლადსტონი (Гладстон) უილიამ იუარტ (1809–1898) – ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 1843-1845 წლებში იყო ვაჭრობის მინისტრი, 1845-1847 წლებში – კოლონიებისა, 1852-1855, 1859-1866 წლებში ფინანსთა მინისტრი, 1868-1874 წლებში კი – პრემიერ-მინისტრი. 1880-1885 წლებში კვლავ პრემიერ-მინისტრი იყო. 1882 წელს გლადსტონმა ჯარები გაგზავნა ეგვიპტის დასაპყრობად. იგი სასტიკად ახშობდა ირლანდიის ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. 1892-1894 წლებში იგი კვლავ პრემიერ-მინისტრი იყო. 1894 წლიდან საბოლოოდ ჩამოსცილდა პოლიტიკას (1868-1874). (1880-1885) 66, 68, 98-101, 129, 181, 182...689...VI; 247-251, 343-345, 422, 363, 428-431; 438, 416-477; 480, 518-519; 524, 526-530; 540-543; 556-558; 595-599...657...VII; 26, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 86, 127, 129, 130, 131, 132, 136, 137. 138, 168, 209, 211, 212, 224, 225, 227, 237, 247, 251, 252, 290, 307, 309, 395, 399, 419, 420, 421, 422, 423, 425, 577, 604, 605, 606, 608...688...VIII; 15, 81, 88, 187, 270, 272, 273, 499...535...X; 105-107, 109, 339, 340, 571, 572...723...XI; 73-75, 455-458, 536, 593, 594...722...IX; 145...298...XII; 468...823...XIX

გლავაცკი პლატონ ანტონის ძე – თბილისის გუბერნიის ექიმი. 103...724...XI

გლაზერი იულიუს (1831-1885) – ცნობილი მინისტრი და სახელმწიფო მოღვაწე. 1871-1879 წ.წ. იყო ავსტრიის იუსტიციის მინისტრი. 232...535...X

გლუკსბურგი იოანნე – დანიის მეფეთა დინასტიის (1863 წლიდან) გლუკსბურგების წარმომადგენელი. 160...689...VI

„გლუხარში“ – ქართველი დრამატურგის, დავით ერისთავის (1847-1890), ფსევდონიმი. 12, 104, 113, 193...396,397...XVIII

გნეისტი - გერმანელი მეცნიერი. 67...722...IX

გობდენი – ერთ-ერთი ეშმაკის სახელი. ...757...III

გობლე რენე (1828-?) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე. 1882 წ. იყო შინაგან საქმეთა მინისტრი, 1885 წ. - სახალხო განათლების მინისტრი. 1886 წლის 11 ნოემბრიდან 1887 წლის 17 მაისამდე იყო საფრანგეთის პრემიერ-მინისტრი, 1888 წ. აპრილიდან 1889 წ. თებერვლამდე ფლოკეს კაბინეტში იყო საგარეო საქმეთა მინისტრი. 560, 583, 584...688...VIII; 33, 304-309, 330, 331, 337, 358, 465, 466...722...IX; 77, 162, 408...535...X

გობსონი (Дж. Гобсон) ჯონ ატკინსონ (1858-1940) – ბრიტანელი ეკონომისტი, ოქსფორდის უნივერსიტეტში კითხულობდა პოლიტეკონომიის კურსს, იყო რადიკალური ინტელექტუალების კლუბის დამაარსებელი და თავისუფალი ვაჭრობის მხარდამჭერი. 205...823...XIX

გოგებაშვილი (Гогებაшвили) იაკობ (ფსევდ. სვიმონიძე იაკობ) – (1840-1912) – ქართველი პედაგოგი, საქართველოში მეცნიერული პედაგოგიკის დამფუძნებელი, მწერალი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „დედა ენისა“ და „ბუნების კარის“

ავტორი. 475...708,714...V; 217, 311...689...VI; 425...657...VII; 219...298...XII; 191...549...XIII; 118, 167, 172, 322...532,537...XVII; 244...824...XIX

გოგია – 205...532...XVII

გოგოლი (იანოვსკი) ნიკოლოზ ვასილის ძე (1809–1859) – რუსი მწერალი. 16, 228, 231...708...V

გოგოლი ნიკოლოზ ვასილის ძე (1809-1852) – რუსი მწერალი. 350...549...XIII.

გოგჩაევი (Гогчаевъ) - 174...824...XIX

გოდფრუა – ფრანგული ცირკის მეპატრონე. ძმები გოდფრუები წარმოდგენებს მართავდნენ თბილისში მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში. 519...689...VI

გოეთე (Гёте) იოჰან ვოლფგანგ (1749-1832) – გერმანელი მწერალი და სახელმწიფო მოღვაწე. 231, 354...532...XVII

გოლდონი (ოლდონი) კარლო (1707-1793) – იტალიელი დრამატურგი და ლიბრეტისტი. 11, 219, 346...532...XVII

გოლიცინი (Голицин) გრიგოლ (1838-1907) – ინფანტერიის გენერალი, კავკასიის მთავარმართებელი (1896-1905). 17, 118, 288, 289, 290...537...XIV; 252, 359...533...XVII

გოლმსტრემი, ვლად. – ავტორი წერილისა: „И камни возопиют!“, რომელიც ილია ჭავჭავაძეს საგანგებოდ აქვს განხილული და გაკრიტიკებული ნაშრომში „სომეხთა მეცნიერნი და ქვათა ღაღადი“; იხ. ჩვ. ტომის (XIV) გვ. 246–255, 260, 261, 262, 265, 270, 274–282...537...XIV

გოლმსტრემი ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე (1866 შემდეგ-1916) – ჟურნალისტი და პუბლიცისტი, გაზეთ „დალნევისტონნიე ნოვოსტის“ რედაქტორი. 252...824...XIX

გოლუბევი (Голубев) ივანე (1841-1918) – პეტერბურგის ბანკის თანამშრომელი. 159, 320...533...XVII

გომართელი ივანე გედეონის ძე (1875-1938) – ქართველი ექიმი, მწერალი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, საზოგადო და პოლიტ. მოღვაწე, „მესამე დასის“ წევრი, ჟ-ლ „მოგზაურის“ თანამშრომელი. 423–432...537...XIV

გომერი (ჰომეროსი) – იხ.: ჰომეროსი.

გონეგერი (I. I. Гонегер) იოჰან იაკობ (1825-1896) – შვეიცარიელი ლიტერატურისა და კულტურის ისტორიკოსი, ციურხის უნივერსიტეტის პროფესორი. 424...824...XIX

გონზაგა ჯიან ფრანჩესკო II – მანტუის ჰერცოგი. მის სახელთან არის დაკავშირებული ახალი დროის პირველი გიმნაზიის დაარსება. 213...535...X

გონიანცი (გონიევი) – ექიმი. 358, 359, 360, 364...549...XIII

გორემიკინი – სამიჯნო უწყებათა გამგებელი და მმართველი. 35, 38...549...XIII.

გორშენევი, ა. - რუსი მწერალი. 390, 391...708...V

გორჩინი – 236...396...XVIII

გოტიე - 413...535...X

გოფმეისტრინი – 105...396...XVIII

გოფრა (გოფრუა, ჰოფრა, ხოფრა, იგივე აპრისი) – ძვ. წ. 588-589 წლების ეგვიპტის XXXI დინასტიის ფარაონი. 1111...1115...XVI(1)

გოშამ - 286...536...X

გოშენი - ინგლისელი მინისტრი. 74...722...IX

გოცირიძე სვიმონ – 136...533...XVII

გრადოვსკი ალექსანდრე დიმიტრის ძე (1841-1889) – რუსი იურისტი, პუბლიცისტი, პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორი. 10, 222...722...IX

გრადოვსკი ა. – ალექსანდრე დიმიტრის ძე (1846 –?), გამოჩენილი რუსი მეცნიერი, სახელმწიფო სამართლის პროფესორი. 162...657...VII

გრანვილი – ინგლისის საგარეო საქმეთა მინისტრი. 513...689...VI

გრანტი – ინგლისელი ექიმი. 132...722...IX

გრაფტონი – პერცოგი. ...688...VIII

გრანია – სომეხი მსახიობი ქალი, რომელიც სტამბოლიდან მოიწვია თბილისის სომხურ დასში სამუშაოდ თეატრის დირექტორმა ამატუნიმ. 516...689...VI

გრეგორია – ქალი, რომელიც იმპერატორმა ავგუსტუსმა ღმერთებს შესწირა. 271...724...XI

გრევი ალბერტ (ალბერ) (1824-1899) – ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე, რესპუბლიკელების მომხრე, 1876 წლიდან დეპუტატა პალატის წევრი. 126, 135, 145...690...VI

გრევი ჟიულ (ჟულ) (1807-1891) – საფრანგეთის პრეზიდენტი 1879-1887 წლებში, ზომიერ რესპუბლიკელთა ლიდერი. 121...724...XI; 217...738...XV

გრევი ფრანსუა-პოლ-ჟიულ (1807–1891) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, რესპუბლიკის პრეზიდენტი (1879-1887), ზომიერ რესპუბლიკელთა ლიდერი. 557, 560, 582, 583...688...VIII; 309, 359, 587, 588, 608, 610, 619...723...IX; 77...536...X; 178, 180...298...XII

გრეი, ლორდ ჩარლზ გრეი (1812–1898) – ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე, მეცნიერ-პოლიტიკოსი. მსახურობდა მეფისნაცვლად ინგლისის კოლონიებში, ავსტრალიაში, აფრიკაში, 80-იან წლებში ეჭირა მინისტრის პორტფელი. 492, 522...658...VII

გრეპი – იტალიის ყოფილი ელჩი რუსეთში. 409...724...XI

გრიბოედოვი ალექსანდრე (1795-1829) – რუსი მწერალი, დიპლომატი, ავტორი პიესისა „ვაი ჭკუისაგან“. 129...533...XVII

გრიბში (Гришъ) - 222...824...XIX

გრიგოლ არხიმანდრიტი – 225...396...XVIII

გრიგოლ იორამის-ძე თარხან-მოურავი – 229...396...XVIII

გრიგოლ XIII (1502-1585) – რომის პაპი. 245...298...XII

გრიგორიევი აპოლონ (1822–1864) – რუსი ლიტერატორი, კრიტიკოსი და პოეტი. 185...708...V

გრიმები ძმანი, იაკობ (1785-1863), ვილჰელმ (1786-1859), გერმანელი ფილოლოგები, ფოლკლორისტები და ენათმეცნიერები. 179...549...XIII

გრინგმუტი – ვლადიმერ „ანდრეიჩი“, სენოს (იხ.) უფროსი ტიტერი. 136, 137, 140...396...XVIII

„გრიცკო“ იხ.: ელისეევი გრიგოლ.

გრუდისტოვი (Грудистон) მიხეილ ნიკოლოზის ძე (1839-1914) – რუსი არქიტექტორი, სარატოვისა და მოსკოვის გუბერნიების ინჟინერი. 202...824...XIX

გრუზინსკაია-ორბელიანი ბარბარე (ვარვარა) (გარდ. 1884) – ილია ბატონიშვილის ასული, ილია ორბელიანის ქვრივი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი). 45, 50, 58, 66...535,542...XVII; 59, 142, 143, 158, 161, 271, 300...399...XVIII

გრუზინსკი – 104, 110, 123, 125, 128, 152, 153...396...XVIII

გრუზინსკი ელენე – ზაქარია თარხნიშვილის ასული გრუზინსკაია, ბაგრატ ბატონიშვილის ვაჟის, ალექსანდრე გრუზინსკის მეუღლე. 123, 125, 128, 152, 153...396...XVIII

გრუზინსკი ირაკლი – ალექსანდრეს ძე ბაგრატიონი (გრუზინსკი), ერეკლე მეორის შვილიშვილი (1827-1882). 66, 67, 68, 104, 110, 116, 184, 304-308, 311, 313...397,401...XVIII

გრუზინსკი (Грузинский) მიხეილ – თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის გამგეობის წევრი. 204, 344...533...XVII

გრუზინსკი მ. ა. თავადი (Грузинский М. А., князь) – 288, 289, 305, 346, 355, 373, 400...1115...XVI(1)

გრუზინსკი (ბაგრატიონ-გრუზინსკი) პეტრე (1857-1922) – თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, თბილისის საადგილმამულო ბანკის თანამშრომელი. 142...533...XVII

გრუშიცკი (Грушицкий) - 150...824...XIX

გუბარევი – 173...397...XVIII

გუგუშვილი ა. თ. – 136...533...XVII

გუიარი – მასპეროს მოწმობით ძველი აღმოსავლეთის ხალხთა ისტორიის მკვლევარი. 260...537...XIV

გულაშვილი ივანე – ავჭალის მცხოვრები. 200, 228...397...XVIII; 149...824...XIX

გულიშამბაროვი რუბენ – ილიას პეტერბურგელი ნაცნობი. 57, 58...533...XVII

გუმბერტი რაინერ კარლ ემანუილ იოგან მარია ფერდინანდ ეგგენი (1844-1900)- იტალიის მეფე, შვილი მეფე ვიქტორ ემანუილ II-ისა (მეფობდა 1878 წლიდან მამის სიკვდილის შემდეგ). 178, 179...690...VI

გუმბოლტი (გუმბოლდტი) კარლ ვილგელმი (1767-1835) – ცნობილი გერმანელი სწავლული და პოლიტიკური მოღვაწე. 309...690...VI

გუნევიძი ი. გ. - 470...708...V

გუნია (Гуния) ვალერიან ლევანის ძე (1862-1938) – მწერალი, ჟურნალისტი, მსახიობი, რეჟისორი, კრიტიკოსი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს სახალხო არტისტი, პერიოდულ გამოცემათა (გაზ. „თეატრი“, „ცნობის ფურცელი“, ჟურნალი „ნიშადური“ და სხვ. რედაქტორ-გამომცემელი). 248...708...V; 312, 313...549...XIII; 548, 580, 581, 592...738,740...XV; 10, 178, 324...533...XVII; 170...824...XIX

გუნსბერგი ისიდორე – ცნობილი ღონღონელი მოჭადრაკე (წარმოშობით უნგრელი) 1889 წელს ნიუ-იორკის დიდ ტურნირზე აიღო III ადგილი. ჩიგორინთან ჰავანაში ფრედ ითამაშა 1890 წელს. 486...724...XI

გურამ კურაპალატი – ბაგრატიონის გვარის კაცი, იგივე გურამ – ქართლის პირველი ერისმთავარი. მეფობის გაუქმების შემდეგ (523), VI საუკ. 70-იან წლებში ირანის წინააღმდეგ მომხდარი აჯანყების მეთაური გურგენი. 57...690...VI

გურამიანთკარელი გლეხი – 482. 537...XIV

გურამიანი – 222...397...XVIII

გურამიშვილი დავით (1705–1792) – ქართველი პოეტი. 342, 379, 334, 592, 594...708...V; 191, 192, 435, 490, 521, 528, 532...536...X; 404...824...XIX

გურამიშვილი დავით ალექსანდრეს ძე (1857-1926) - მხატვარი, კარიკატურისტი, ფოტოგრაფი. თსს ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი, ქართული დრამატული საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარე, 1917 წელს საქართველოს პირველი ეროვნული ყრილობის დელეგატი. ნიკო ნიკოლაძის ცოლისძმა. 216...533...XVII; 332...824...XIX

გურამიშვილი ზაალ – საგურამოს მასლობელი სოფლების მფლობელი თავადი. 470, 481...537...XIV

გურამიშვილი ზაალ (ზალიკო) თადეოზის ძე (1851-1910) – ილია ჭავჭავაძის ცოლისძმა (ნახევარძმა ოლღა ჭავჭავაძისა). 63, 263...533,536...XVII; 88...824...XIX

გურამიშვილი (გურამოვი; Гурамов) ზურაბ – 236, 356...533...XVII

გურამიშვილი (Фадей Звхарьевичъ Гурамовъ) თადეოზ ზაქარიას ძე (1800-1875) – ქართლელი მემამულე, ქართლ-კახეთის უკანასკნელ დედოფალ მარიამ ციციშვილის დედის - ელენე გიორგის ასულ გურამიშვილის ძმიშვილი, ილია ჭავჭავაძის სიმამრი. 8...824...XIX

გურამიშვილი დავით ალექსანდრეს ძე (1857-1926) – ფერმწერი. სხვადასხვა დროს თანამშრომლობდა ჟურნალ-გაზეთებში „ფალანგა“ და „ობზორი“. 167, 168, 169...549...XIII

გურამიშვილი (Гурамишвили) ოლღა (ოლგა, ოლიკო) თადეოზის ასული (1842-1927) – ილია ჭავჭავაძის მეუღლე, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ საპატიო წევრი. 1895-1906 წლებში ქართველ ქალთა საქველმოქმედო საზოგადოების თავმჯდომარე, 1895 წ. ქალთა ჭრა-კერვის სკოლის ხელმძღვანელი, ილიას სიკვდილის შემდეგ მისი მონაწილეობით გაიხსნა სკოლა საგურამოს ილიასეულ სახლში. ი. ჭავჭავაძემ მას მიუძღვნა პოემა „განდეგილი“. 467–469...537...XIV; 10, 43, 46, 54, 55, 61, 63, 69, 71, 72, 115, 140, 239, 249, 253, 263, 264, 266, 267, 323, 350... 533,542...XVII; 9, 10 11, 12, 13, 19, 20, 21, 30, 32, 43, 44, 49, 52, 57, 63, 73, 87, 88, 174, 198, 199, 205, 207, 215, 216, 217, 220, 222, 224, 254, 261, 262, 264, 274, 277, 280, 284, 285, 291, 294, 295, 304, 305, 307, 313, 315, 316...397,406...XVIII; 9, 151, 412...824...XIX

გურამიშვილი-სტაროსელსკისა (Екатерина Фадеевна) ეკატერინე თადეოზის ასული – ილია ჭავჭავაძის მეუღლის – ოლღას და კავკასიის მეფისნაცვლის მთავარი სამმართველოს უფროსის მეუღლე. 8...824...XIX

გურამიშვილის ცოლი – 239...397...XVIII

გურასპიშვილი – 139...533...XVII

გურგენიძე - 168, 169...723...IX

გურგენიძე მიხეილ გიორგის ძე (1842-1885) – ჟურნ. „იმედის“ რედაქტორი, ხალხოსანი. 600...690...VI

გურგენოვი (Гургенов; Гургенидзе) ეგორ – 182, 183, 326...534...XVII

გურიევი (А. Гурьев) ალექსანდრ ნიკოლოზის ძე (1864-1910 შემდეგ) – რუსი ეკონომისტი, მსახურობდა ფინანსთა სამინისტროში. 205...825...XIX

გურიელი გრიგოლ დავითის ძე (1812-1892) – გენერალი, ქველმოქმედი – ქართული თეატრის მოყვარული. 1878-1880 წწ. ბათუმის ოკრუგის უფროსი. დიდი როლი ითამაშა უსახსრობის გამო ოსმალეთში დასაბრუნებლად ატრილი აჭარლების უკან დაბრუნებაში. 265...690...VI

გურიელი ლევანი დავითის ძე – კავკასიის არმიის მთავარი შტაბის მოხელე, 78, 82, 314...397,402...XVIII

გურიელი (Мамия, ფაზელი) მამია დავითის ძე (1836-1891) გურიის მთავართა შთამომავალი. პოეტი რომანტიკოსი, მთარგმნელი, სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, წერდა „ფაზელის“ ფსევდონიმით. 198, 279...825...XIX

გურჩინი – 211...397...XVIII

Гакке – იხ. ჰაკე.

Гейне – იხ. ჰაინე.

დ

დ. გ. – კორესპონდენტი საქართველოდან. 173...739...XV.

დადიანი – ქუთაისის ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის ყოფილი თავმჯდომარე. 587, 619...724...XI

დადიანი გრიგოლ (1814-1901) – პოეტი (ძირითადი ფსევდ. „კოლხიდელი“), გენერალ-ადიუტანტი და ინფანტერიის გენერალი ქველმოქმედი, საზოგადო მოღვაწე. 84...534...XVII

დადიშქელიანი (დადიშკილიანი) ციოყ (მიხეილ) მოსოსტრის ძე (გარდ. 1841) – სვანეთის სამთავროს ნაწილის მმართველი, ჩუბეხევის მფლობელი. დაიღუპა კავკასიის მთიელებთან ბრძოლისას. 475...825...XIX

დავიდოვი – 199...825...XIX

დავიდოვი (ნამდვილი გვარი გორელოვი) ვლადიმერ ნიკოლოზის ძე (დ. 1849 წ.) – რუსი მსახიობი. 587...738...XV

დავით ბატონიშვილი – ბაგრატიონი (1767–1819), გიორგი XII-ის უფროსი ძე, ქართლ-კახეთის გამგებელი 1800-1801წ.წ., მწერალი, მეცნიერი, ლექსიკოგრაფი, გენერალ-ლეიტენანტი. 308, 310-312...537...XIV

დავით კურაპალატი - 310...658...VII

დავით IV აღმაშენებელი - დავით IV (1073-1125). საქართველოს მეფე 1089-1125 წლებში. გიორგი II-ის ძე. ტახტზე ავიდა 16 წლისა. ოციოდე წელიწადში თურქ-სელჩუკებისაგან იავარქმნილი ქვეყანა უძლიერეს ცენტრალიზებულ სახელმწიფოდ აქცია. 60, 121...690...VI; 307–311...658...VII; 64, 66-68, 559, 561...536...X; 195, 196, 200...724...XI; 405, 407...739...XV

დავით III – ტექსტში იგულისხმება დავით აღმაშენებელი. 405, 407...739...XV

დავით ციციშვილი – 240...397...XVIII

დავით წინასწარმეტყველი - ებრაელთა ბიბლიური მეფე (მე-10 ს. ძვ. წ.), ფსალმუნების ავტორი. 342...708...V

დავითაშვილი იოსებ სიმონის ძე (1850–1887), ქართველი პოეტი. 353, 354, 358, 359...708...V

დავითაშვილი სვიმონა იოსებ დავითაშვილის მამა. 359...708...V

დავითი – 249, 250...397...XVIII

დავითი – წილკნის მცხოვრები. 146...825...XIX

დავიწყებული მწერალი – იხ. მიქელაძე ვლადიმერ (1856-1926).

დათა – 199...825...XIX

დათეშიძე დ. ნ. – 136...534...XVII

დათია – ილიას მოურავი დათიკო. 189, 215, 216, 228, 240...397...XVIII

დათიკო – 30, 109, 275...534...XVII

დათიკო გლუხარიჩი – იხ.: „გლუხარიჩი“.

დალსკი (ნამდვილი გვარი ნეელოვი) მამონტ ვიქტორის ძე (1865-1918) – რუსი მსახიობი. 1900 წლიდან გასტროლიორობდა. რუსეთის პროვინციული ქალაქების გარდა გამოდიოდა თბილისში, ქუთაისსა და ბათუმში. 588...739...XV

დ-ანდლე. - ფრანგი სენატორი. 587...723...IX
დანიელი – დეპუტატი. 383...688...VIII
დანიელი – 248...534...XVII
დანილევინი ვლადიმერ პეტრეს ძე (Владимір Петрович Данилович) – კიეველი ბანკირი. 235...825...XIX
დანტე (Данте) ალიგიერი (1265-1321) იტალიელი მწერალი, პოეტი, მოაზროვნე, ღვთისმეტყველი, ფილოსოფოსი, „ღვთაებრივი კომედიის“ ავტორი. 209...724...XI; 424...825...XIX
დაჯობოგი, დამბოგი – სლავურ მითოლოგიაში მზის, რუსულ-სლავურში – მზისა და ცეცხლის ღმერთი. 289...536...X
დარდაკოვი – ტარტაკოვი იოაკიმ ვიქტორის ძე (დაიბ. 1860) რუსი მომღერალი. 475...798...V
დარეჯან დედოფალი (დაახ. 1726/38-1807) – ქართლ-კახეთის დედოფალი, მეფე ერეკლე II-ის მესამე ცოლი (1750 წლიდან), კაცია I დადიანის ასული. ყოველ ღონეს ხმარობდა, რომ სამეფო ტახტზე თავისი შვილები დაემკვიდრებინა. 1803 წელს ოჯახის წევრებთან ერთად რუსეთში გადაასახლეს. იქვე გარდაიცვალა, დაკრძალულია ალექსანდრე ნეველის ტაძარში. 306...537...XIV; 321...739...XV
დარვინი (Дарвин) ჩარლზ რობერტ (1809-1882) - ინგლისელი ბუნებისმეტყველი და მოგზაური, ბუნებრივი გადარჩევის გზით ორგანიზმთა წარმოშობისა და განვითარების შესახებ მოძღვრების ავტორი (დარვინიზმი). 344, 523...708...V; 519...723...IX; 490, 491...549...XIII; 437...538...XIV; 470...825...XIX
დარია – დედოფალი, დარეჯან დედოფალი? ერეკლე მეორის თანამეცხედრე. 265...723...IX
დარისპანა – 164...825...XIX
დარიუსი (დარი) – სპარსეთის მეფე აქემენიდების დინასტიიდან (ძვ. წ. 522-486 წწ.). 531, 536, 943, 946, 983, 984, 992...1115...XVI(1)
დარჩიანოვი, დარჩინოვი, დარჩიევი - ხეჩო დარჩიაშვილი, ილიასა და ოლღას მაჭანკალი, რომელსაც ოლღა პირველად იწუნებდა, შემდეგ კი „ტაშს უკრავდა მას“. 64, 72, 74, 75, 303, 311, 312...397,412...XVIII
დარჩილოვი – 313...397...XVIII
დასონი, ინგლისის პარლამენტის წევრი. 438...658...VII
დე-ბაი – იხ. ბარონ დე-ბაი.
დედაბრიშვილი შიო ზაქარიას ძე (არავისპირელი) (1867-1926) – ქართველი მწერალი, პროფესიით ბეითალი, ექიმი-ვეტერინარი. იმუამად ისპანდერიანცის თანაშემწე. 387, 388, 394, 399...549...XIII
დევინშირი – პრინცი, კორკის საგრაფოს მფლობელი. 304...688...VIII
დეკაზი ლუი შარლ ელი არმანი (1819-1886) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, ჰერცოგი, 1873-1877 წწ. საგარეო საქმეთა მინისტრი. 172...690...VI
დეკანოზიშვილი - პოეტი, რომელიც ესწრებოდა ბარათაშვილის ნეშტის გადმოსვენებას. 191...549...XIII
დეკანოზიშვილი გ. – 222...534...XVII
დეკარდანასი ფრანჩესკო – ესპანელი მეცნიერი. 77...690...VI

დეკრე – პიერ-ლუი-ალბერტ (დაიბ. 1838-) – ფრანგი დიპლომატი 1886 წ. საფრანგეთის ელჩი იტალიაში. 244...689...VIII

დეკრე (საფრანგეთის პალატის წევრი?) – 46-47...538...XIV

დე-ლაველე – იხ. ლაველე ემილ.

დელანირი - საბერძნეთის მთავარი მინისტრი. 462...658...VII

დელიანისი 554...658...VII

დელიანსი – ბერძენი სახელმწიფო მოღვაწე. 103...689...VII

დელინგერები – იხ. კომენტარი - „გიაცინტე“.

დელორიე - აღმოსავლეთის მცოდნე. 219...538...XIV

დელორიე (დიულორიე) ჟაკ პოლ ფრანსუა (1807-1881) – ფრანგი ორიენტალისტი. 1856 წელს რუსულ ენაზე ითარგმნა და თბილისში გამოიცა მისი ნაშრომი „დღევანდელი სომხები“. 155, 208, 248...724...XI

დემეტრე ცინიკი - 247...723...IX

დემოკედი – ძვ. წ. VI საუკუნის კროტონელი ექიმი, ფილოსოფოსი და პოლიტიკოსი. 870...1115...XVI(1)

დემურია მარიამ (1860-1910) – მწერალი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე. 220...534...XVII

დეპრე (Депре) კამილ ფილიპ – ცნობილი ფრანგი მეღვინე. ბოროდინოს ბრძოლის დროს დაიჭრა, მოსკოვში დარჩა საცხოვრებლად და გახსნა ღვინის მაღაზია. 202...825...XIX

დეპრეტისი – აგოსტინო (1813-1887), იტალიელი ბურჟუაზიულ-პოლიტიკური მოღვაწე. 1876-1887 წლებში არაერთხელ იყო სახელმწიფოს მეთაური. 83, 84, 88, 89, 206...723...IX

დეპრეტიტი – დეპრეტისი (1813-1887), ავსტრიის სახელმწიფო მოღვაწე. 1876-1887 წლებში არაერთხელ იყო სახელმწიფოს მეთაური. 105...689...VIII

დერბი – ედუარდ ჯორჯ-ჟოფრეი, ლორდი გრაფი სტენლის, ინგლისის სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე, კონსერვატორი. 304, 606...689...VIII

დერბი ედუარდ-ჰენრი-სმიტ-სტენლი (1826-1893) – ინგლისის სახელმწიფო მოღვაწე. 1867 და 1877 წლებში ინგლისის საგარეო საქმეთა მინისტრი. 1882 წელს იყო კოლონიების მინისტრი. 339...724...XI

დერბი (ლორდი) - 140, 145, 146, 153, 154, 159, 160, 173, 182, 202, 203, 206...690...VI

დერვიშ-ფაშა იბრაგები (დაიბ. 1876) – თურქი გენერალი და დიპლომატი. 1876 წ. იყო სამხედრო მინისტრი, შემდეგ ბათუმის გუბერნატორი. 1882 წ. დაავალეს მოეგვარებინა დავა არაბი-ფაშასა და ხადივს შორის, მაგრამ ვერ შეძლო. 573...690...VI

დერმოტი - მთავარი ლეინსტერნისა, ირლანდიის ერთ-ერთი სამთავროსი. 499...658...VII

დერულედი – პოლ (1846-1914), ფრანგი პოეტი და პოლიტიკური მოღვაწე. 1882 წ. დერულედმა დააარსა ე. წ. “პატრიოტთა ლიგა“, სადაც მოიწვია ყველა მოქალაქე, განურჩევლად მათი პარტიული რწმენისა. იგი ეწეოდა ანტიგერმანულ პროპაგანდას. ამ მიზნით მან რუსეთში იმოგზაურა. 1889 წ. დეპუტატად აირჩიეს სენატში. ბულანჟეში დერულედი ხედავდა გერმანიასთან ომის მომავალ გმირს, რის გამოც 1900 წელს სენატმა გაძევების განაჩენი გამოუტანა. 466...658...VII; 229...689...VIII; 250...723...IX; 120...725...XI

დესტურნელ დე კონსტანი (Дэстурнел де-Констань) პოლ ანრი ბენჟამენი (1852-1924) – ფრანგი დიპლომატი და საზოგადო მოღვაწე, ნობელის პრემიის ლაურეატი. 204...825...XIX

დეფო დანიელ (1660/3 – 1731) – ინგლისელი მწერალი. საფუძველი ჩაუყარა ინგლისურ რეალისტურ რომანს. საყოველთაო აღიარება მოუტანა რომანმა „რობინზონ კრუზო“. 541...739...XV

დიასამიძე – მარიამი, ოლღა გურამიშვილის დედინაცვალი. 191, 228...397,402,403...XVIII

დიასამიძე – ოლღას დედინაცვლის ძმა. 228...397...XVIII

დიასამიძე ნ. (Диасамидзе Н.) – 254, 331, 344...1115...XVI(1)

დიდი ეკატერინე იხ. ეკატერინე II ალექსის ასული.

დიდი კნენა – იხ. ველიკაია კნენა.

დიდი კურფიუსტი, იმპერატორი პრუსიისა – ვილჰელმი. 487, 520...663...VII

დიდიმოვი (Дыдымовъ) – 150...825...XIX

დიღკი – ჩარლზ უენდვორსი (დაიბ. 1843 წ.), რადიკალების მეთაური ინგლისში. იმოგზაურა დედამიწის გარშემო და საფუძვლიანად შეისწავლა ინგლისის თანადროული ვითარება და კომერციული პერსპექტივები, რასაც შესანიშნავი ნაშრომი მიუძღვნა (1880–1885 წწ. გლადსტონის კაბინეტის წევრი იყო. 345, 363...658...VII

დიმიტრა – 106, 112, 138, 145...398...XVIII

დიმიტრი – დავით აღმაშენებლის ვაჟი, დემეტრე I. 67...536...X

დიმიტრი – ეპისკოპოსი, საგალობლების გამოცემის მოგვარების საქმის კომისიის წევრი. 476...739...XV

დიმიტრი – სოფელ ინიანთკარის მცხოვრები. 145...825...XIX

დიმიტრი თავდადებული (დაახლ. 1259-1289) – საქართველოს მეფე 1271-89 წლებში, დავით VII ულუსა და გვანცა დედოფლის ვაჟი. ყაენის წინააღმდეგ მოწყობილ შეთქმულებაში ბრალდებულმა მეფემ არ ისურვა თავი გადაერჩინა და ქვეყანა განსაცდელში ჩაეგდო. შთამომავლობამ მას თავდადებული უწოდა. 512...739...XV

დიმიტრი/დიმიტრი სიმონის-ძე – იხ. სტაროსელსკი დიმიტრი.

დიმიტრი ყაზბეგი – იხ. ყაზბეგი დიმიტრი.

დიმკა – შერვაშიძე გიორგის (იხ.) ვაჟი. 210...398...XVIII

დინგელშტეტი - 254...723...IX

დინდერი – იულიუს, პოზნან-გნეზნის არქიეპისკოპოსი (1930–1890). 340...658...VII

დინუაშვილი იაკობ – სოფელ მჭადისჯვრის მცხოვრები. 147...825...XIX

დიოგენე/დიოგენი – სინოპელი (დაახ. ძვ.წ. 404–323). ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი, ყოველგვარი ცივილიზაციის წინააღმდეგი; მოითხოვდა, ადამიანი დაბრუნებოდა პირველყოფილ მდგომარეობას. პლუტარქეს ცნობით, უარუყვია ცხოვრების ჩვეულებრივი წესი და კასრში ჩასახლებულა. ბევრ სხვა უცნაურობებთან ერთად, დღისით მზისით ფარნით დადიოდა თურმე და ამბობდა: „ადამიანს ვეძებო“. 466...658...VII 228...538...XIV

დიოკლეტიანე (243-316) – რომის იმპერატორი, იბრძოდა იმპერიის განმტკიცებისათვის, დევნიდა ქრისტიანობას. ...757...III

დი რუდინი ანტონიო სტარაბა (1839-1908) – მარკიზი, იტალიის პრემიერ-მინისტრი 1891-92 და 1896-98 წ.წ. 16, 54...298...XII

დისტერგეგი ფრიდრიხ ადოლფ ვილჰელმ (1790-1866) – გერმანელი პედაგოგი – დემოკრატი, თეორეტიკოს-დიდაქტიკოსი. 109, 428, 430, 434, 444...690...VI

დიუბილერი – ფოტოგრაფი. 48, 290...398...XVIII

დიუბუა დე-მონპერე – ფრედერიკ (1798-1850), შვეიცარიელი მოგზაური, სიძველეთა მკვლევარი და გეოლოგი. 1831–34 წ.წ. იმოგზაურა ამიერკავკასიაში. მისმა ნაშრომმა შემოინახა ქართული ხუროთმოძღვრების ზოგიერთი ისეთი ძეგლის აღწერა და ჩანახატები, რომლებიც მას შემდეგ დაიღუპა, ან სახე იცვალა. (იხ. ილია ჭავჭავაძის შენიშვნაში დასახელებული მისი ნაშრომი). 194, 195...538...XIV

დიუბუა-რეიმონი (Дюбуа-Реймонь) ემილ ჰენრიხ (1818-1896) – გერმანელი ფიზიოლოგი და ფილოსოფოსი. პეტერბურგის აკადემიის წევრი. 184...825...XIX

დიუვერნუა კლემანი (1836-1879) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე და ჟურნალისტი, 1869 წ. ვაჭრობისა და მიწათმოქმედების მინისტრი. 179...298...XII

დიუკლერი. 151...690...VI

დიუკრო ოგიუსტ ალექსანდრ (1817-1882) – ფრანგი გენერალი. 126...690...VI

დიუმა – ჟან ბატისტ ანდრე (1800-1884), ფრანგი ქიმიკოსი. 188...723...IX

დიუპანლუ ფელიქს ანტუან ფილიპ (1802-1878) – ფრანგი პრელიტი (უმაღლესი სასულიერო პირი), შემდეგ ეპისკოპოსი, ლიტერატურისა და საეკლესიო პოლიტიკის მოღვაწე. 77...690...VI

დიურანი – მკერავი. 28...739...XV

დიუფორი ჟიულ-არმან-სტანისლავი (1798-1881) – ფრანგი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, ტიერის მთავრობაში ეკავა იუსტიციის მინისტრის პოსტი, 1877 წლიდან მეთაურობდა მთავრობას. 72, 145, 151, 158, 174...690...VI; 178...298...XII

დობეცკი (Добецкий) ევსტათი ევსტათის ძე (1856-1919) – რუსი იურისტი, სამოქალაქო მრჩეველი. რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო საბჭოს წევრი 1906-1909 წლებში. მან რევიზირება ჩაუტარა თბილისის საადგილმამულო ბანკს. 44...825...XIX

დობეცკი ევსტაფი ევსტაფის ძე (Добецкий Евстафий Евстафьевич) – რუსეთის ფინანსთა სამინისტროს რევიზორი. 171...1115...XVI(1)

დობროლიუბოვი ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე (1836–1861), რუსი კრიტიკოსი, რევოლუციონერ–დემოკრატი. 444, 516...708...V

დობრჯანსკი (Добржанский) – ივანე მარტინის ძე, პოლკოვნიკი. 255...1115...XVI(1)

დობღანსკი – 65...398...XVIII

დოდაევი (დოდაშვილი) სოლომონ (1805-1836) – ფილოსოფოსი, პედაგოგი, ჟურნალისტი, პოლიტიკური მოღვაწე. 418...739...XV

დოდე (Доде) ალფონს (1840-1897) ფრანგი მწერალი და პუბლიცისტი. 174...825...XIX

დომალდი – ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი ხორვატი ფეოდალი XIII ს.-ის პირველ მეოთხედში, შვედეთის მეფე დაახლ. 1210-21 წლებში. მის შესახებ ინფორმაცია მოიპოვება თხზულებაში „საგა იგლინგებზე“. 271...725...XI

დომინიკა – იხ. განდევილი (ერისთავი-მდივნისა დომინიკა).

დონ-კარლოსი, (1788–1855), ესპანეთის ტახტის მემკვიდრე-პრეტენდენტი, რომელმაც ძმის – ფერდინანდ VII-ის გარდაცვალების შემდეგ სცადა ტახტის ხელში ჩაგდება. მაგრამ რევენტმა – დედოფალმა ქრისტინემ იგი მოჯანყედ გამოაცხადა, რის შემდეგაც

დონ-კარლოსმა სისხლისმღვრელი ძმათა ომი გააჩაღა. 1845 წელს უარი სთქვა ტახტის მემკვიდრის უფლებებზე. 385...659...VII; 106...689...VIII

დონაძე ილარიონი – სასულიერო პირი. 137...534...XVII

დონდუკოვ-კორსაკოვი – დონდუკოვი ალექსანდრე მიხეილის ძე (1820-1893) – სამხედრო და პოლიტიკური მოღვაწე. 1882-93 წწ-ში კავკასიის სამოქალაქო ნაწილის მთავარმართებელი და კავკასიის მთავარმმართველი და კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდალი. ატარებდა რეაქციულ კოლონიურ პოლიტიკას. 498, 500-502, 529... 691...VI; 98...658...VII; 40...690,692...VIII; 442...536...X; 288, 289, 385...739...XV;

დორიდესი (Доридесь) შარლ (1830-1889) – ფრანგი ჟურნალისტი, რომელიც 1860 წლიდან რომში ცხოვრობდა და იტალიელებმა ბრალი დასდეს საფრანგეთის ჯაშუშობაში. 153...825...XIX

დოროშენკო - 575...723...IX

დოსითეოსი – იერუსალიმის პატრიარქი (1669-1709). 546...690...VIII

დოსტოევსკი – თეოდორე (1821-1886), დიდი კლასიკოსი რუსი მწერალი. 210...398...XVIII

დრაგომანოვი მიხეილ პეტრეს ძე (1841-1895), უკრაინელი ბურჟუაზიული ლიბერალი, პუბლიცისტი. 199...549...XIII

დრეიფუსი – ალფრედ (1859-1935), არტილერიის კაპიტანი, საფრანგეთის გენშტაბის ოფიცერი, რომელსაც ბრალი დასდეს სახელმწიფო დაღატში. დანაშაული არ დაუმტკიცდა და გაათავისუფლეს. დრეიფუსმა გააპროტესტა განაჩენი და მოითხოვა ღირსების აღდგენა. მოწინავე საზოგადოებრიობა დადგა დრეიფუსის მხარეზე. განსაკუთრებით მძაფრად გაილაშქრა ემილ ზოლამ (იხ.). 41, 82...538...XIV

დრენტელნი (Дрентельн) ნიკოლოზ სერგეის ძე (1855-1919) – ფიზიკისა და ქიმიის სპეციალისტი, არაერთი მეთოდური სახელმძღვანელოს ავტორი, პედაგოგიურ მოღვაწეობას ეწეოდა პეტერბურგის საერო და სხვა სკოლებში. 204...826...XIX

დრეპერი ჯონ უილიამი (1811-1882) – ინგლისელი მეცნიერი, ფიზიკოსი, ქიმიკოსი, ისტორიკოსი და ფიზიოლოგი. მისი ნაშრომი „ვეროპის გონებრივი განვითარების ისტორია“ რუსეთში ოთხჯერ გამოიცა. 142-144. 725...XI

დუბლიე - 205...659...VII

დუბროვინი – 136...398...XVIII

დუბროვსკი (Дубровский Н.) ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე (1821-1874) – არქივარიუსი და არქეოლოგი, ისტორიული, ბიბლიოგრაფიული და არქეოლოგიური ნარკვევების ავტორი. 196...826...XIX

დუდაური – 179, 180...398...XVIII

დუგალიე – დეპუტატი. ...690...VIII

დუკელსკი – 104...398...XVIII

დუკმასოვი - 101...536...X

დუ-შენი – საფრანგეთის პარლამენტის მონარქისტი დეპუტატი. 116...689...VII

დუშუი (დიუპუი) შარლ ალექსანდრ (დაიბ. 1851-) ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე. 87...549...XIII

ებერდინი – ლორდი ებერდინი, ჯორჯ ამილტონ (1884–1860), ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 596...659...VII

ებერსი გეორგ (1837-1898) – გერმანელი მწერალი, არქეოლოგი და აღმოსავლეთმცოდნე. 845...1115...XVI(1)

ებულ-ჰასან-მირზა, ხორასნის ულემი – 369...690...VIII

ეგუნოვი - 101, 103...536...X

ედესელი, მათეოს – მეთორმეტე საუკუნის სომეხი ისტორიკოსი. 225...539...XIV

ედინბურგის ჰერცოგი – 373, 381...690...VIII

ედისონი – ტომას ალვა (1847–1931), ამერიკელი გამომგონებელი, ელექტრონისა და ტელეფონის მეფე. 437...539...XIV

ედუარდ III – ინგლისის მეფე. 84...690...VIII

ედხემ ფაშა - 127...691...VI

ევანგელა - სახალხო მომღერალი და მუსიკოსი. 474...708...V

ევანგელოვი – თბილისის ქალაქის საბჭოს თავრე 1890-იან წლებში. 400...549...XIII; 37...539...XIV

ეგგენია – ნაპოლეონ III მეუღლე. 108...690...VIII

ეგლოშილი (ნამდვილი გვარი ხოსიტაშილი) **იროდიონ ისაკის ძე** (1873-1916) – ქართველი მწერალი, კრიტიკული რეალიზმის წარმომადგენელი, „მესამე დასის“ წევრი. 524, 601-607...739...XV

ეგსევი – მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესი, საქართველოს ეგზარქოსი (1858 1 მარტიდან – 1877 წ. 8 დეკემბრამდე). ქართველების მოძულე, რეაქციონერი. 272...691...VI

ევტუშევსკი ვასილი ანდრიას ძე (Евтушевский Василий Андрианович) (1836-1888) – პედაგოგი, მათემატიკოსი, ავტორი წიგნებისა: „არითმეტიკის მეთოდისა“ და „არითმეტიკული ამოცანების კრებული“. 113...1115...XVI(1)

ეზოვი, გ. ა., ახალი მეცნიერი სომხებისა – ი. ჭავჭავაძე მიმოიხილავს გ. ა. ეზოვის ნაშრომს: „Сношение Петра Великого с армянским народом“, რომელშიც ავტორი სუბიექტურად აფასებს ვახტანგ მეფის პოზიციას სომეხი ხალხისა და მათი პრობლემებისადმი იმ რთულ პოლიტიკურ ვითარებაში. 225-229, 231, 235–237, 238–244, 273, 274, 281...539...XIV

ეზოპე/ეზოპი (ესოპე) ძვ. წ. VI საუკუნის ბერძენი მწერალი, იგავარაკების ჟანრის ფუძემდებელი. 165...708...V; 179...549...XIII; 850, 902...1115...XVI(1)

ეიპოფი ფრედერიკ გუსტავ (1799-1875) – ფრანგი ფილოლოგი, პარიზის, სორბონისა და ლიონის უნივერსიტეტების პროფესორი. 155...725...XI

ეკალაძე გოგილა შიოს ძე (Гогила Шиоев Экаладзе) – 7...826...XIX

ეკატერინე - პოეტ ვახტანგ ორბელიანის მეუღლე. 564...708...V

ეკატერინე დიდი – ეკატერინე II, ალექსის ასული (1729–1796), რუსეთის იმპერატორი 1762 წლიდან. 1783 წელს დადო მფარველობითი ტრაქტატი ქართლ-კახეთის მეფე ერეკლესთან. 237–239...539...XIV

ეკატერინე თადეოზის-ას – იგივე კატო, ოლღას უფროსი და, დიმიტრი სტაროსელსკის (იხ.) მეუღლე. 76, 78, 81, 83-87, 89, 91, 93-99, 102, 103, 104, 107-112, 114, 117, 118, 120, 122, 123, 124, 126, 128, 129, 130, 132, 134-138, 140, 144, 146, 150, 152, 153, 161, 191, 192, 194, 195, 201, 202, 203, 206, 227, 229, 236, 244, 254, 314...398...XVIII

- ეკატერინე ივანოვნა** – იხ. ფორაქიშვილი ეკატერინე. 212...534...XVII
- ეკატერინე II ალექსის ასული**, დიდი ეკატერინე (1729–1796), რუსეთის იმპერატორი 1762 წლიდან. 19...708...V; 425...725...XI
- ეკატერინე II (Екатерина II^ა)** (1729-1796) – რუსეთის იმპერატორ პეტრე III-ის მეუღლე, წარმოშობით სოფია ფრედერიკა ავგუსტა ფონ ანჰალტ-ცერბსტი, რუსეთის იმპერიას მართავდა 1762 წლიდან გარდაცვალებამდე. 463...826...XIX
- ელენე** – 229...826...XIX
- ელენე გრუზინსკაია** – იხ. გრუზინსკი ელენე.
- ელენე, ელენა** – 38, 55, 61, 63, 65...398...XVIII
- ელენე კონსტანტინოვნა** – ელენე კონსტანტინეს-ას ჯინოვი. 202...398...XVIII
- ელენე ორბელიანი** – ილიასა და ოლღას ქორწინების თანამგრძობი. 36, 37, 55, 61, 62...398...XVIII
- ელენე პავლოვნა** – 105...398...XVIII
- ელენე ჩოლოყაშვილი** – (ელენე ჩოლოყაევა) იხ. ჩოლოყაშვილი ელენე.
- ელიაზარი** – სოფელ გაიბოტენის მცხოვრები. 144...826...XIX
- ელიაშვილი ესტატე** – დეკანოზი. 574...740...XV
- ელიაშვილი ივანე** (1864-1932) – ექიმი, მწერალი, მემუარისტი, საზოგადო მოღვაწე. 172...534...XVII
- ელიმირზოვი** – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 214, 215...740...XV
- ელიოზიშვილი (ელიოზოვი) გედევან** – წილკნელი მღვდელი. 146...826...XIX
- ელიოზოვი** – კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი. 26; 37-46...659...VII
- ელიოზოვისა კეკელა** – წილკნელი აზნაური. 145...826...XIX
- ელისაბედ გრიგოლის-ას საგინოვი** – იხ. ჭავჭავაძე-საგინაშვილი ელისაბედ (ლიზა)
- ელისაბედი**, ინგლისის დედოფალი – (1533–1603), ჰენრი VIII-ს ასული, 1558 წელს ავიდა სამეფო ტახტზე და მაშინვე დაუპირისპირდა კათოლიკურ ეკლესიას და პარლამენტს. მის სახელს დაუკავშირდა ინგლისში ანგლიკანურ-რეფორმატული ეკლესიის დაფუძნება. 500, 503...659...VII
- ელისევეი გრიგოლ ზაქარიას ძე** (1821–1891), რუსი ჟურნალისტი, პუბლიცისტი. 507, 508, 510, 511, 512...708...V
- ელიოტი** – ლონდონის ყრუ-მუნჯთა სასწავლებლის უფროსი. 489...725...XI
- ელლიოტი** – ინგლისის ელჩი ავსტრიაში. 204...691...VI
- ელჰე** – 379...539...XIV
- ემელიანოვი (Эмильяновъ)** – 157...826...XIX
- ემინი** – იოსებ (1726–1809), XVIII ს. 60-იანი წლების სომეხთა განმათავისუფლებელი მოძრაობის მოღვაწე, ერეკლე II-ს თანადგომის მოსურნე ამ მოძრაობაში. „ქვათა ღაღადში“ ილია კრიტიკულად განიხილავს მის ნაშრომს: „История Моисея Хоренского“, 1858წ., გვ. 340-344, არაობიექტური ცნობებისათვის (იხ. ჩვ. ტომის გვ. 189 და შემდეგ). 189...539...XIV
- ემინი ნიკიტა** (1815-1890) – სომეხი მეცნიერი-არმენოლოგი, მოსკოვის ლაზარევის აღმოსავლურ ენათა ინსტიტუტის პროფესორი. 10, 134, 304...534...XVII
- ენგელგარდტი (М. А. Энгельгардт) მიხეილ ალექსანდრეს ძე** (1861-1915) რუსი მწერალი, ლიტერატურის კრიტიკოსი, პუბლიცისტი და სოციოლოგი. 415...826...XIX

ენგელსი (Энгельс) ფრიდრიხი (1820-1895) – გერმანელი პოლიტიკოსი, ფილოსოფოსი, მეწარმე და სამხედრო ისტორიკოსი, მარქსიზმის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 465, 470, 471...826...XIX

ეპიკურე – (ძვ. წ. 341-270), ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი, მატერიალისტი, ანტიკური ატომისტური მოძღვრების გამგრძელებელი. 461...740...XV

ერასტე ჩოლოყაშვილი – 170...399...XVIII

ერბერტი – საფრანგეთის ელჩი გერმანიაში. 1886 წ. ...690...VIII

ერდი – ინგლისის პალატის დეპუტატი. 457...723...IX

ერეკლე მეორე II/ ერეკლე მეფე (1720–1798), თეიმურაზ II-ის ძე, მეტსახელად „პატარა კახი“. 1744 წლიდან კახეთის, ხოლო 1762 წლიდან ქართლ-კახეთის მეფე. მისი მეფობის ხანაში ქართლ-კახეთის სამეფომ მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია სახელმწიფოებრივი მართვის სისტემის, ეკონომიკური და კულტურული ცხოვრების აღორძინების საქმეში. XVIII ს-ის 80-იანი წლებიდან საბოლოოდ დაუკავშირა თავისი სამეფო რუსეთს – 1883 წელს გაფორმდა გეორგიევსკის ტრაქტატი ქართლ-კახეთის სამეფოს რუსეთის მფარველობის ქვეშ შესვლის შესახებ. 643, 562, 565, 566, 569...708...V; 265, 283...723...IX; 100...550...XIII; 17-19, 33-35, 72-76, 222, 236–241, 72, 304-306...539,550...XIV; 299, 300, 321, 322, 323, 560...740,742...XV

ერვიე (Эрвье) – 244...399...XVIII; 182...826...XIX

ერვიე (Эрвье) – ცნობილი თერძი XIX ს. 80-იანი წლების თბილისში. 182...1115...XVI(1)

ერისთავი (Эристов) – 92...399...XVIII; 154, 231...826...XIX

ერისთავი ალექსანდრე (სანდრო) (1839-1899) – თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის თანადირექტორი. 50, 56, 80...534...XVII

ერისთავი გიორგი დავითის ძე (1813–1864), ქართველი დრამატურგი, პოეტი, თეატრალური მოღვაწე, ქართული თეატრის პირველი ხელმძღვანელი (1850), ჟურნალისტი, პირველი ქართული სალიტ. ჟურნ. „ცისკრის“ დამაარსებელი და რედაქტორი (1852–1853). 78, 153, 414, 490, 491, 496, 545, 546. 568...708...V; 46, 47, 209...740...XV; 84...534...XVII

ერისთავი გიორგი ევსევის ძე (1769-1863) – რუსეთის არმიის ინფანტერიის გენერალი, სენატორი, კავკასიის ომების მონაწილე. 474...826...XIX

ერისთავი გ. ი. გიორგი იესეს ძე (1760–1863), ცნობილი გენერალი, სენატორი. 566...709...V

ერისთავი გიორგი რამანის ძე. 122, 217...691...VI

ერისთავი გიორგი რევაზის (რომანის, რომანოვის) ძე (1812-1891) – კავალერიის გენერალი, საზოგადო მოღვაწე, ქველმოქმედი, კავკასიის ხაზის კახაკთა ჯარის ატამანი (1852), რის გამოც მეტსახელი „ატამანი“ სიკვდილამდე შერჩა, ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორი (1858-1861). ...709...V; 30...534...XVII

ერისთავი დ. – დავით გიორგის ძე (1847-1890), ქართველი მწერალი, დრამატურგი და ჟურნალისტი, გახეთ „კავკასის“ რედაქტორი (1882-1884), საზოგადო მოღვაწე, ავტორი ფრანგი დრამატურგის სარდუ ვიქტორიენის (1831-1901) პიესიდან „ფლანდრია“ გადმოკეთებული პიესის „სამშობლო“. 204, 205, 495, 517, 545...709...V; 217...691...VI; 521, 522...724...IX; 209, 362, 585...740...XV; 31, 33, 260...534...XVII; 155...826...XIX

ერისთავი ზაქარია - 568...709...V

ერისთავი ზაქარია - ოძისის მკვიდრი თავადი. შემდგომში დუშეთის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი. 238, 239, 240, 241...550...XIII

ერისთავი ზაქარია გიორგის ძე (1844-1912) – გიორგი რევაზის ძე ერისთავის (ატამანის) ვაჟი, რომელმაც ქართველ თავადაზნაურობას სამეურნეო სკოლის მოსაწყობად მამული შესწირა. 713, 714...826...XIX

ერისთავი თ. რ. დ. რაფიელ დავითის ძე (1824–1901), მწერალი, ეთნოგრაფი, ლექსიკოლოგი, საზოგადო მოღვაწე. 28, 29, 33–45, 144...659...VII

ერისთავი ი. ე. თავადი (Эристов И. Е. князь) – 281...1115...XVI(1)

ერისთავი ნიკოლოზ (კოლა) (Кола Эристов) რევაზის ძე (1850-1915) – ნიკოლოზ ბარათაშვილის დის ეკატერინესა და რევაზ შალვას ძე ერისთავის ვაჟი, გრიგოლ ორბელიანის დისშვილის შვილი. 152, 172, 173...826...XIX

ერისთავი რაფიელ - 311...691...VI

ერისთავი (Эристави) რაფიელ დავითის ძე (1824-1901) – მწერალი, ეთნოგრაფი, ლექსიკოგრაფი, ჟურნალისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე. დიდი წვლილი მიუძღვის „ქმწ-კ საზოგადოების“ დაარსებაში. 21, 55, 81, 282, 291, 545-547...709...V; 164,165...550...XIII; 70, 73, 362, 585...740...XV; 85, 92, 100, 115, 135, 172, 219, 220, 259, 346, 347...535...XVII

ერისთავი რევაზ შალვას ძე (1828-1899) – პოლკოვნიკი, მწერალი, პოეტი, მთარგმნელი, გორის მაზრის უფროსი, თანამშრომლობდა ჟურნალ „ცისკართან“; მის მიერ შესრულებული ივ. კოზლოვის „შემლილის“ თარგმანის ილიასეულმა კრიტიკამ დასაბამი მისცა „მამებისა“ და „შვილების“ ცნობილ ბრძოლას. 11, 16, 21, 23-30, 36, 39, 49-54, 56, 57, 71, 75...709...V; 24...535...XVII

ერისთავი, შანშე – იესეს ძე (1788-1831), პოდპოლკოვნიკი, ცხოვრობდა გორში, ცოლად ჰყავდა ელენე, ივანე ორბელიანის ასული (მ.ბერძ.); პავლე პირველის მანიფესტის მიხედვით მთავარმართველის მიერ ჯილდოზე წარდგენილი ერთ-ერთი წარჩინებულთაგანი. 242...540...XIV

ერიცოვი, სომხის მეცნიერი – ილია ჭავჭავაძე „ქვათა ღაღადში“ კრიტიკულ კონტექსტში ასხენებს მის ნაშრომს, დაბეჭდილს ყოველთვიურ ისტორიულ-არქეოლოგიურ-ეთნოგრაფიულ ჟურნალში „Кавказская Старина“, რომელიც თბილისში გამოდიოდა ერიცოვისავე რედაქტორობით 1872 წლიდან. 189...540...XIV

ერმენა – 228...826...XIX

ერმოლოვი ალექსანდრე პეტრეს ძე (1777-1861) – რუსი სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, გენერალი, 1812 წლის რუსეთ-საფრანგეთის ომის მონაწილე. 1816-1827 წლებში ცალკე ქართული (შემდგომში კავკასიის) კორპუსის მეთაური, მთავარსარდალი კავკასიაში. 32...299...XII

ერმოლოვი ა. ს. – რუსეთის სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს თანამშრომელი, 98-100...724...IX; 102...536...X

ერმოლოვი ალექსეი სერგეის ძე – სახელმწიფო ქონებათა და მიწათმოქმედების მინისტრი. 39...550...XIII.

ეროპკინი - 101, 103...536...X

ესაძე სიმონ (1868-1927) – ისტორიკოსი, არქეოგრაფი, კინომოღვაწე. 253, 359...535...XVII

ესპინალი (Эспиналь) – 416...826...XIX

ესხილე (ესქილე) (დაახლ. 525–456 წწ. ძვ. წ. ა.) - ძველი ბერძენი დრამატურგი, ტრაგიკოსი. 100...709...V

ეფრემოვი – რუსი ჯარისკაცი. 33...299...XII

ექეთიმე, არქიმანდრიტი – (? – 1804), მეფე გიორგი XII-ს მოძღვარი, გვარად მჭედლიშვილი (მაქს. ბერძ.). პაულე I-ს მანიფესტით უმაღლეს ჯილდოზე წარდგენილ ქართველ წარჩინებულთა შორის მოიხსენიება. 242...540...XIV

ექესშაურაშვილი აბრამა – წეროვანის მცხოვრები. 146...826...XIX

ექესშაურაშვილი დათია – წეროვანის მცხოვრები. 146...826...XIX

ელიაზაროვი ლევ. გერ. – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...299...XII

ელიკოვი (Степанъ Арютиновъ Эгиковъ) სტეფანე არუთინის ძე – 5...826...XIX

ეშვორტის ქალი - 103...691...VI

ეშლი (У. Дж. Эшли) უილიამ ჯეიმს (1860-1927) – ბრიტანელი ეკონომისტი, პროფესორი, მწერალი, ისტორიული სკოლის მიმდევარი. 506...827...XIX

ენგეარაი – ი-ეისაგირე ხოსე (1832-1916), ესპანელი დრამატურგი, ნობელის პრემიის ლაურეატი 1904 წ. 402, 404...536...X

8

ვაგნერი Вагнеръ – 141...827...XIX

ვაგნერი ვილჰელმ რიჰარდ (1813- 1883) – გერმანელი კომპოზიტორი, დირიჟორი, თეატრალური მოღვაწე. მისი ოპერებიდან XIX საუკუნის თბილისში დაიდგა „ტანჰოიზერი“ (1886) და „ლოენგრინი“ (1890). 576...740...XV

ვადლინგტონი ვილიამ გენრი (1826-1894) – ფრანგი არქეოლოგი და სახელმწიფო მოღვაწე. 1877 წლიდან საგარეო საქმეთა მინისტრი, 1878 წ. იენისში ბერლინის კონგრესზე ესწრებოდა, როგორც საფრანგეთის წარმომადგენელი. 227, 228, 230, 231... 691...VI

ვაველბერგი (Вавельберг) – თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის აგენტი პეტერბურგში. 157, 158, 310, 318, 319...535...XVII

ვაველბერგი (Вавельбергъ) იპოლიტ ჰენრიკის ძე (1843-1901) პოლონელი მეწარმე, ბანკირი და საზოგადო მოღვაწე. 1864 წლიდან იყო მისი მამის მიერ დაარსებული ვაველბერგების ბანკითა სახლის თანამფლობელი. კომპანიას მის მიერ 1869 წელს დაარსებული ფილიალი ჰქონდა სანკტ პეტერბურგში. იყო რუსეთის ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი ბანკირი. 9...827...XIX

ვადლინგტონი – ვილიამ ჰენრი (1826-1894) ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე. საფრანგეთის ელჩი ინგლისში. ...690...VIII

ვალდეკ რუსსო იხ.: რუსსო.

ვალდემარი – დანიის პრინცი. 160...691...VI

ვალდერზე ალფრედ (1832-1904) – გრაფი, 1870 წ. სამხედრო ატაშე და 1871 წლიდან პირველი გერმანელი ელჩი საფრანგეთში, 1888 წლიდან გერმანიის გენერალური შტაბის უფროსი. დიდი გავლენა ჰქონდა იმპერატორ ვილჰელმ II-ზე, მოწინააღმდეგე იყო რუსეთთან და საფრანგეთთან პრევენციული ომისა. დაუპირისპირდა ბისმარკს და 1891 წელს გადააყენეს. 94...725...XI

ვალთაზარიანცი ფილ. იაკ. – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...299 XII

ვალიკო – იხ.: გუნია ვაღერიან.

ვალინგტონი (1831-1897) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე. 180...299...XII

ვალტერ სკოტი იხ.: სკოტი

ვან დენ ბერგი (Ванденберг) ლუდვიგ ვილჰელმ ქრისტიან (1845-1927) – ჰოლანდიელი აღმოსავლეთმცოდნე, რომელსაც არაერთი გამოკვლევა აქვს დაწერილი მუსლიმთა კანონებზე. 188...827...XIX

ვანი თულაშვილი – იხ.: თულაშვილი ვანო.

ვანიძე ლაზარე. 596...691...VI

ვანკა – 215, 237...827...XIX

ვანო ორბელიანი – 142, 143, 161...399...XVIII

ვანუა – იხ.: ხეჩატუროვი ივანე.

ვანუტელი (Ванутели) სერაფინო (1834-1915) – იტალიელი კარდინალი, ტიტულირებული არქიეპისკოპოსი, 1880-1887 წლებში იყო ნუნცია ავსტრო-უნგრეთში. 153...827...XIX

ვაჟა-ფშაველა (1861-1915) – მწერალი, პუბლიცისტი, ფოლკლორისტი, ეთნოგრაფი. 100,101,103...550...XIII; 164, 240...535...XVII

ვარანცოვები – ი. ჭავჭავაძე აზოგადებს რუს მაღალმოსხელეთა გვარებს რუსეთის მმართველობის დროს საქართველოში. ...540...XIV.

ვარანცოვი – იხ.: ვორონცოვი მ. ს.

ვარდან დიდი – ვარდან ბარძებრდუცი, ანუ ვარდან აღმოსავლელი (გარდ. 1271წ.), XIII ს–ის სომეხი სწავლული, ბერი, ავტორი თხზულებისა „მსოფლიოს ისტორია“ (უძველესი დროიდან 1267წ-მდე); თხზულებაში აღწერილია ამიერკავკასიის და მონღოლ დამპყრობთა ისტორია, მასში საყურადღებო ცნობებია საქართველოს შესახებ. 67...536...X; 225...540...XIV

ვარვარა თამამშევა – 29, 271...399...XVIII

ვარვარა ილინიშნა – იხ.: გრუზინსკაია-ორბელიანი ბარბარე (ვარვარა).

ვართანიანი (Вартанян). 178, 324...535...XVII

ვართანიანცი - ექიმი. 312, 313, 317, 370, 371...550...XIII.

ვართანოვა (Вартанова) – 226...827...XIX

ვართანოვი, ხმოსანი. 400...550...XIII.

ვარინკა – 207, 208, 210, 213...399...XVIII

ვარლამოვი კონსტანტინე ალექსანდრეს ძე (?) (1849-1915) – რუსი მსახიობი. კომპოზიტორ ა. ვარლამოვის შვილი. გამოდიოდა დრამაში, კომედიაში, ვოდევილში, ოპერეტაში. 587...740...XV

ვარშავსკისა ბ. ა. – 136...535...XVII

„ვარცინის განდევნილი“ – იგულისხმება ბისმარკი – 491...690...VIII

ვარძიგულოვი – 130...399...XVIII

ვასილ თუმანოვი – ვასილ თუმანიშვილი, 82...399...XVIII

ვასილიევა გ. რუსი მსახიობი. 588...740...XV

ვასილისი – ვასილი II (958-1025), ბიზანტიის იმპერატორი 976 წ. თავისი და ანა გაათხოვა კიევის თავად ვლადიმირზე. 290...537...X

ვასო – იხ.: აბაშიძე ვასო.

ვასო, ვასილ მაჩაბელი – იხ.: მაჩაბელი ვასილი.

ვაჩნაძე ვლადიმერ დავითის ძე – რუსეთის არმიის პოლკოვნიკი. ცოლად ჰყავდა ელენე მანაბელი და აქტიურად ერეოდა თბილისის საადგილნაწილო ბანკის საქმეებში. 317...827...XIX

ვაჩნაძე ი. გ. – სათავადაზნაურო სკოლის დამაარსებელი კომისიის მესვეური, თავმჯდომარე. 539...659...VII

ვაჩნაძე (სოსიკო ვაჩნაძე, Сосико Вачнадзе) იოსებ რევაზის ძე – ილია ჭავჭავაძის ნათესავის – ეკატერინე (სალომე) დიმიტრის ასულ ჭავჭავაძის შვილი, რომელსაც 1860 წელს მიუძღვნა ლექსი „ქართველ სტუდენტების სიმღერა“. 229, 232...827...XIX

ვაჩნაძე ლევან - 108-111...537...X

ვაჩნაძე რევაზ (Вачнадзе Реваз) – 350-352, 360, 428, 429...1116...XVI(1)

ვაჩნაძე რევაზ იოსების ძე (?-1886) – სიღნაღის თავადაზნაურობის წინამძღოლი, ციხეების სამზრუნველოს სიღნაღის განყოფილების დირექტორი, საგლეხო რეფორმის განსაკუთრებული მხარდაჭერისთვის 1866 წელს დაჯილდოვდა წმინდა სტანისლავის მეორე ხარისხის ორდენით. 172, 173...827...XIX

ვაჩნაძე რევაზ ქაიხოსროს ძე. 240...550...XIII.

ვახვანიშვილი ა. (Вахвахов А.) – 350, 361...1116...XVI(1)

ვახვანიშვილი გივი – 166, 322...535...XVII

ვახვანიშვილი (ვახვანოვი) რევაზ (1826-1893) – თელავის მაზრის თავადაზნაურობის წინამძღოლი; ყვარელში ილიასთან საზიარო ვენახი ჰქონდა – 164, 165, 323, 326...535...XVII

ვახო – 211, 277...535...XVII

ვახტანგ ბატონიშვილი – ბაგრატიონი, ერეკლე II-სა და დარეჯან დედოფლის ძე; ოჯახთან ერთად გადაასახლეს პეტერბურგში, დაკრძალულია ალექსანდრე ნეველის ტაძარში. 313...540...XIV

ვახტანგ გორგასალი (ვახტანგ I გორგასალი) (440-502) ქართლის მეფე 452-502 წწ. აწარმოებდა განმათავისუფლებელ ომებს სპარსეთის წინააღმდეგ. 195...726...XI

ვახტანგ გურამოვი – ვახტანგ გურამიშვილი, 1864 წ. ქუთაისის გუბერნიის სამმართველოს მრჩეველი, 82...399...XVIII

ვახტანგ VI - ვახტანგ მეფე (царь Вахтанг) - ვახტანგ სჯულმდებელი – (1675-1737), ქართლის გამგებელი 1703–1714წ.წ., მეფე 1716-1724წ.წ.; მთარგმნელი, ისტორიკოსი და მკვლევარი, გიორგი XI-ის ძმის – ლევანის ძე; იბრძოდა ქვეყანაში წესრიგის აღდგენისა და ცენტრალიზებული ხელისუფლების შექმნისათვის, ეროვნული ზნე-ჩვეულებების აღდგენისა და სამეურნეო-ეკონომიკური თუ კულტურული აღორძინებისათვის; შექმნილი პოლიტიკური ვითარების გამო 1724 წ. თავისი ამალით იძულებული იყო რუსეთში წასულიყო. ცნობილი პოეტი და განმანათლებელი. შექმნა კანონთა კრებული (1705-1708) – ვახტანგ VI-ს სამართლის წიგნი. საკანონმდებლო მოღვაწეობისათვის სჯულმდებელი უწოდეს. 1709 წელს დააარსა სტამბა და მის მიერ შექმნილ სტამბაში დაიბეჭდა პირველად „ვეფხისტყაოსანი“ ვახტანგისავე „თარგმანებითურთ“ (განმარტებებით). 342, 405...709...V; 163...726...XI; 30...299...XII; 230-235...541...XIV; 20...1116...XVI(1); 437, 539, 541...827...XIX

ვახტანგ მეფე, გორგასლანი – ვახტანგ I გორგასალი, ქართლის მეფე (V-ის 40-იანი წ.წ. – 502წ.), პოლიტიკური მოღვაწე და სარდალი. 60-იან წლებში დაიწყო შეუპოვარი ბრძოლა ირანელებისაგან ქართლის გათავისუფლებისა და

ცენტრალიზებული სახელმწიფოს შექმნისათვის; მოახდინა ეკლესიის რეორგანიზაცია, დააწესა კათალიკოსობა. ფართოდ გაშალა საქალაქო მშენებლობა, ააშენა და გაამაგრა ციხეები. სიკვდილამდე შეუპოვრად იბრძოდა ქვეყნის თავისუფლებისათვის. 282...540...XIV

ვახუშტი ბატონიშვილი (ბაგრატიონი) (1696-1757) – ისტორიკოსი, ცნობილი გეოგრაფი, რომლის თხზულება – „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“

წარმოგიდგენს საქართველოს ისტორიას უძველესი დროიდან XVIII ს. პირველ ნახევრამდე. კარტოგრაფი, ქართლის მეფის ვახტანგ VI-ის შვილი. – 82...709...V; 275, 307–308...659...VII; 237, 238, 245...726...XI; 30...299...XII; 147...535...XVII

ვებერი (Вебер) გეორგ (1808-1888) – გერმანელი ისტორიკოსი, პედაგოგი, ფილოლოგი, მრავალი წიგნისა და სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. 171, 173, 182, 186, 250, 285, 297, 298...726...XI; 157, 237...827...XIX

ვეელსარი (ვიფისარა, ბალთაზარი) – ბაბილონის მეფე, რომლის დროსაც სპარსელებმა აიღეს ბაბილონი. 1012-1014, 1040...1116...XVI(1)

ვეზირიშვილი (ვეზიროვი) დიმიტრი (1825-1898) – ოსიაურელი მემამულე, გენერალი, ნიკოლოზ ბარათაშვილის დის, ბარბარეს, მეუღლე. 266...535...XVII

ვეზიროვი – ვეზირიშვილი დიმიტრი. 81...399...XVIII

ვეზიროვი სვიმონ – მეცნიერი, რომელიც დაინტერესებული იყო მევენახეობის შესწავლით და აქვეყნებდა სტატიებს ამ თემაზე. 74-76...726...XI

ვეიდებაუმი – 33...541...XIV

ვეკი ვიტორიო (Векки Виторио) – 153...827...XIX

ვეკი ლიონელო (Векки Лионелло) – 153...827...XIX

ველიკაია კენინა – ელისაბედ ქსავეროს-ას ვორონცოვა, კავკასიის მეფისნაცვლის მიხეილ ნიკოლოზის-ძის ვორონცოვის მეუღლე. 93, 105, 110, 111, 114...398,399...XVIII

ველიკი კნიაზ – კავკასიის მეფისნაცვლის მ. ნ. ვორონცოვი (1862-1881). 76, 79, 171, 190, 207, 235...399...XVIII

ველინგტონი (Веллингтон) არტურ უელსლი (1769-1852) – ბრიტანელი მხედართმთავარი და სახელმწიფო მოღვაწე, ნაპოლეონის ბრძოლების მონაწილე, ბრიტანეთის პრემიერ-მინისტრი 1834 წელს. 203...827...XIX

ველინგტონი – ართურ უელსლი (1769-1852), ჰერცოგი, ინგლისელი მხედართმთავარი, სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი, ფელდმარშალი, 1828-1830 წლებში იყო ინგლისის პრემიერ-მინისტრი. 396...724...IX

ველიჩკო ვასილი ლევის ძე (1860-1903) – პოეტი, პუბლიცისტი, მთარგმნელი. რედაქტორი გაზეთებისა „კავკაზ“ (1897-დან), „რუსსკი ვესტნიკ“ (1901-დან). 350...550...XIII; 268, 392...828...XIX

„ველფნი“ – გერმანელ თავადთა საგვარეულო, რომელმაც დიდი როლი შეასრულა გერმანიის ისტორიაში. საგვარეულო VIII-IX საუკუნეში იღებს სათავეს, შემდგომში ერთ-ერთი შტოს მემკვიდრენი ინგლისის ტახტის მფლობელები გახდნენ – ჰანოვერები. 396...659...VII

ვერდი ჯუზეპე (1813-1901) – იტალიელი კომპოზიტორი. საოპერო ხელოვნების რეფორმატორი. 576...740...XV

ვერეშჩაგინი – ნიკოლოზ ვასილის ძე (1839-?), რძისა და ყველის მრეწველობის სპეციალისტი რუსეთში. 250...537...X

ვერმიშევი – სომეხი მეცნიერი, ავტორი წიგნისა – *Материалы для истории грузино-армянских отношений*; Ответ на книжку кн. И. Г. Чавчавадзе „Армянские ученые и вопиющие камни.“ რომელიც 1904 წელს დაიბეჭდა სანკტ-პეტერბურგში და რომელშიც ავტორი კრიტიკულად მიმოიხილავს ილიას „ქვათა ღაღადს“. 517...541...XIV

ვერმიშოვი – 43, 44...690...VIII

ვერმორელი - 55...537...X

ვერნერი (Жорж Велерсь) მიხეილ ანტონის ძე (1858-1891) – მწერალი, ეთნოგრაფი, სამოგზაურო გზამკვლევების ავტორი, გამომცემელი. 228...828...XIX

ვერსპასიანი - ვერსპასიანე ტიტუს ფლავიუს (2-79), რომის იმპერატორი 69 წლიდან, ფლავიუსების დინასტიის დამაარსებელი. 246...724...IX

ვერჯერიო-პიეტრო პაოლო (1350-1444), ფლორენციის, ბოლონიისა და პადუის უნივერსიტეტების პროფესორი. 218-221, 224...537...X

ვესელი ნიკოლოზ ქრისტიანის ძე (დაბ. 1834-) რუსი პედაგოგი. 428, 437...691...VI

ვესტინი – ფოტოგრაფი 48, 290...399...XVIII

„ვეტერანი“ – გაზ. „ნოვოე ობეზრენიეს“ კორესპონდენტი. 45...299...XII

ვეჯიო – მატეო (1406-1458), აღორძინების ხანის იტალიელი პოეტი ლომბარდიიდან. 218-221, 223-224...537...X

ვიგები – ინგლისის პოლიტიკური პარტია, რომელმაც შემდგომ ლიბერალთა პარტია წარმოშვა, ხოლო 1886 წელს ამ პარტიას გამოეყვნენ უნიონისტები. 261-264, 430...522...VII; 31, 32, 249...690...VIII

ვიკტორიო ემმანუელი, ვიკტორ ემმანუილ II (1820-1878) – პიემონტას მეფე (სარდინიის სამეფოდან). 1849-1861 წწ. 1861 წლიდან გაერთიანებული იტალიის პირველი მეფე, მონარქიული ბანაკის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი. 97, 178, 179...691...VI

ვილიამსი – ინგლისელი გენერალი, 1854-1855 წლებში ეხმარებოდა ოსმალებს ყარსის გამაგრებაში. 138...691...VI

ვილმენი აბელ-ფრანსუა (1790-1870) – ფრანგი მწერალი და სახელმწიფო მოღვაწე, ლიტერატურათმცოდნე და ლიტერატურის კრიტიკოსი. 575...828...XIX

ვილსონი, - საფრანგეთის პრეზიდენტის გრევის სიძე, 587, 588, 608, 610...724...IX

ვილჰელმ II – **ჰოენცოლერნი/ვილჰელმი/ვილჰელმი იმპერატორი** (1859-1914), გერმანიის იმპერატორი და პრუსიის მეფე 1888-1918 წ.წ., ვილჰელმ I შვილიშვილი, გერმანიის აგრესიული იუნკრულ-ბურჟუაზიული იმპერიალიზმის წარმომადგენელი. 256, 270, 272, 280, 282, 311, 367, 496, 506, 507...537...X; 55, 354, 357-359, 363-365, 390, 391, 393-396, 441, 445, 459, 460, 477, 478, 482, 485, 509, 551-555, 557, 562, 564...726...XI; 45...299...XII; 29,31,136...550...XIII; 133...541...XIV

ვილჰელმ I ფრიდრიხ ლუდვიგ ჰოენცოლერნი/ვილჰელმი (1797-1888) – პრუსიის მეფე 1861 წლიდან და გერმანიის იმპერატორი 1871 წლიდან. 1871 წ. 18 იანვარს ვერსალში თავი იმპერატორად გამოაცხადა. ხელისუფლების დროს ორივე სახელმწიფოს ფაქტიურად ო. ბისმარკი განაგებდა. 89...691...VI; 487, 520...660...VII; 109, 208, 482, 539...687,691...VIII; 96, 200, 207, 208, 215, 431, 609...724...IX; 280, 281, 365, 491, 507, 510...537...X; 556...726...XI

ვინაო – ვინუა ჟოზეფ (1800-1880) ფრანგი გენერალი. ...758...III

ვინდჰორსტი – ლუდვიგი (1812–1891), გერმანიის პოლიტიკური მოღვაწე, იურიდიულმა განათლებამ მას გზა გაუხსნა სახელმწიფოებრივ ასპარეზზე. 60-იან

წლებში ბისმარკთან მოლაპარაკების შემდეგ ჩრდ. გერმანიის რაიხსტაგის წევრია და პრუსიის პალატის დეპუტატი. 70-იანი წლებიდან უკვე ბისმარკის ოპოზიციას მეთაურობდა და დიდი გავლენითაც სარგებლობდა. 1871 წლიდან კათოლიკური პარტიის ხელმძღვანელი. 289–292; 341, 342, 396...660...VII; 95, 96...724...IX; 557...727...XI

ვინეკენი (Винекенъ) გეორგ (1834-1881) – ავსტრიული წარმომავლობის ბარონი, ბანკირი, ცხოვრობდა პეტერბურგში და იყო ავსტრიის გენერალური კონსული. 500, 501, 503...828...XIX

„ვინემ მესხი“ - იხ.: გვარამაძე ივანე.

ვირგილი ვირგილიუსი, პუბლიუს მარონ (ძვ. წ. 70–19), რომაელი პოეტი, 342...709...V

ვირენიუსი (Virrenius) ალექსანდრე სამუელის ძე (1832-1910) – რუსი ჰიგიენისტი, სასკოლო ჰიგიენის ფუძემდებელი...299...XII

ვირტი, მაქს – (1822–1900) გერმანელი ეკონომისტი, ისტორიკოსი, გერმ. ეკონ. სკოლის – მანჩესტერელების ერთ-ერთი გამოჩენილი წარმომადგენელი. 491-492...660...VII

ვირხოვი რუდოლფ (Вирхов) (1821-1891) – გერმანელი ანთროპოლოგი და პოლიტიკური მოღვაწე. პათოლოგიური ანატომიის ფუძემდებელი, უდიდესი დამსახურება მიუძღვის მედიცინის, ფიზიოლოგიისა და პათანატომიის განვითარებაში. არის მრავალი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. ანთროპოლოგიურმა დაკვირვებებმა იგი მიიყვანა საინტერესო დასკვნებამდე არქეოლოგიის სფეროში. 1879 წელს მონაწილეობდა შლიმანის მიერ წარმოებულ გათხრებში. 1888 წელს მასთან ერთად იკვლევდა ეგვიპტისა და სხვა ქვეყნების მეფეთა მუმიებს და აღარებდა მათსავე გამოსახულებებს. 397...660...VII; 243, 273...726...XI

ვიტგენშტეინი – 104, 105, 106...399...XVIII

ვიტე (Витте) იული თეოდორეს ძე – (1814-1868) 1847-1857 წლებში კავკასიის მეფისნაცვლის სამეურნეო განყოფილების უფროსი, 1857 წლიდან გარდაცვალებამდე კი სახელმწიფო ქონებათა დეპარტამენტის უფროსი და კავკასიის მეფისნაცვლის საბჭოს წევრი. 198...828...XIX

ვიტოლდი – ავ სულთაგან გამოწვეული კოშმარებისაგან მხსნელი წმინდანი. შელოცვა მისი სახელის ხსენებით ხდებოდა. ...758...III

ვიტტე (ვიტე) სერგეი იულის ძე (1849-1915) – რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, 1892 წლიდან ჯერ გზათა, შემდეგ ფინანსთა მინისტრი. 251...550...XIII.

ვიქტორია (1819-1901) – დიდი ბრიტანეთის (ინგლისის) დედოფალი 1837 წლიდან. 169, 173, 181...691...VI; 602...691...VIII

ვიქტორია (Викторія) – 222...828...XIX

ვიქტორია – ფრიდრიხ III ქალიშვილი. 171, 172...537...X

ვიქტორია-ფრიდრიხი – ვიქტორია-ადელაიდა-მარია ლუიზა (1840-1901), იგივე ფრიდრიხი, სახელი, რომელიც ქვრივობაში მიიღო გერმანიის იმპერატორ ფრიდრიხ III მეუღლემ, დიდი ბრიტანეთის დედოფლის ვიქტორიას ქალიშვილმა. 159...537...X

ვიშნეგრადსკი ივან ალექსეის ძე (1832-1895) – რუსი მეცნიერი, მექანიკოსი, სახელმწიფო მოღვაწე, ავტომატური რეგულირების თეორიის ფუძემდებელი, 1887-1892 წლებში იყო რუსეთის იმპერიის ფინანსთა მინისტრი. 690...828...XIX

ვლადიკინი - გ. თუმანიშვილის მიერ დამოწმებული ერთ-ერთი კორესპონდენტი „Новое Обозрение“-დან. 32...541...XIV

ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე – (1847-?), იმპერატორ ალექსანდრე II-ის მესამე ვაჟიშვილი. ინჟანტერიის გენერალი, გენერალ-ადიუტანტი, სახელმწიფო საბჭოს წევრი, სენატორი, სამხატვრო აკადემიის პრეზიდენტი, გვარდიელთა და პეტერბურგის სამხედრო ოლქის მთავარსარდალი. 262...537...X

ვლადიმირ I – (?- 1015), ნოვგოროდის თავადი 969 წლიდან, კიევისა 980 წ-დან. 1886-1888 წ.წ. სახელმწიფო რელიგიად შემოიღო ქრისტიანობა. 288-290...537...X

ვოდოვოვი (Водовозов) ვასილი ვასილის ძე (1864-1933) – რუსი პუბლიცისტი, იურისტი და ეკონომისტი. 206...828...XIX

ვოზნესენსკი (Вознесенский) – 198...828...XIX

ვოიეკოვი (ვოიეკოვი ალექსანდრე ივანეს ძე) (1842-1916) რუსი კლიმატოლოგი და გეოგრაფი, მრავალი წიგნისა და სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. რუსეთის საიმპერატორო გეოგრაფიული საზოგადოების მეტეოროლოგიური კომისიის თავმჯდომარე 1883 წლიდან. 138...727...XI

ვოლბრიუკი (Вольбрюк) – 197...828...XIX

ვოლდემარი – პრინცი. 543...691...VIII

ვოლკოვი – მოსკოვის ბანკის მმართველის მოვალეობის შემსრულებელი. 44, 45...535...XVII

ვოლკოვი ლ. ნ. (Волков Л. Н.) – 110...1116...XVI(1)

ვოლოსი - 289...537...X

ვოლტერი ფრანსუა მარი არუე (1694-1778), ფრანგი მწერალი, დრამატურგი, ფილოსოფოსი, განმანათლებელი, ისტორიკოსი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 208...709...V; ...660...VII; 436...537...X; 24...299...XII; 267, 427...828...XIX

ვოლფი დრუმონდ - 118...724...IX

ვორმსი – ფრანგი ექიმი. 182...299...XII

ვორონცოვი მიხეილ სიმონის ძე (1782-1856) – სამხედრო და პოლიტიკური მოღვაწე. 1844-1854 წლებში კავკასიის მეფისნაცვალი და რუსეთის ჯარების მთავარსარდალი კავკასიაში. 500...692...VI; 209, 210, 288, 289...740...XV

ვორხოვი რუდოლფ (1821-1902) – გერმანელი ექიმი ანთროპოლოგი, ე. წ. ცელურიული პათოლოგიური სწავლების შემომღები, პროგრესული პარტიის ფუძემდებელი, ოპოზიციაში ედგა ბისმარკს. 484, 487...692...VI

ვოსკანოვი (Воскановъ) – 136...828...XIX

ვოსკრესენსკი – სემინარიის მასწავლებელი, რუსული გალობის მცოდნე. 574...741...XV

ვოსტორგოვი – დეკანოზი. 574...741...XV

ვოტიე (Вотье) მორის ავგუსტ იუჯინ (1860-1931) – ბელგიელი იურისტი, სამართალმცოდნე და პოლიტიკოსი, ლიბერალური პარტიის წევრი. 206...828...XIX

„ვრაცები“ – ასე მოიხსენიებდნენ ქართველებს თავის ენაზე სომხები. 178...541...XIV

ძ

ზაალიშვილი იოსებ ყარამანის ძე (Иосифъ Карамановичъ Зааловъ) – 202...828 XIX

ზაალოვი (Заалов) – მიწისმზომელი. 183, 325...536...XVII

- ზაგურსკი** – ლევან პეტრეს-ძე, ისტორიის და გეოგრაფიის მასწავლებელი, ოფიცერი, ილიას ახლო ნაცნობი. 309...399...XVIII
- ზაგურსკი ლეონარდ** (1827-1891) – რუსი ისტორიკოსი, ლინგვისტი, ეთნოგრაფი, პედაგოგი, ილია ჭავჭავაძის ისტორიის მასწავლებელი თბილისის გიმნაზიაში. 205...536...XVII
- ზაგურსკი (Загурский) ლეონიდ ნიკოლოზის ძე** (1847-1912) – იურისტი, ხარკოვის უნივერსიტეტის პროფესორი რომაულ სამართალში. 157...828...XIX
- ზადინოვი** – 202...399...XVIII
- ზაიცევი (Зайцев) ბართლომე ალექსანდრეს ძე** (1842-1882) - ლიტერატურის კრიტიკოსი, პუბლიცისტი. 238...828...XIX
- ზაიცევი ბართლომე ალექსანდრეს ძე (Зайцев)** (1842-1881) - წერდა კრიტიკულ წერილებს ბუნებისმეტყველების, ისტორიისა და ლიტერატურის შესახებ. რუსულად თარგმნა შლოსერის, ლასალის, ციმერმანისა და სხვათა თხზულებები. მან ახალ წყაროებზე დაყრდნობით დაწერა კომპილაციური ნაშრომები: „აღმოსავლეთის უძველესი ისტორია“ (1879) და „დასავლეთის უძველესი ისტორია“ (1882). 178, 306...727...XI
- ზალიკა** – 171...828...XIX
- ზალიკა** – ილიას მებაღე. 90, 92...399...XVIII
- ზალიკო** – იხ.: გურამიშვილი ზაალ (ზალიკო).
- ზალიკო, ზალიკა** – ზაალ ჭავჭავაძე, ილიას ნათესავი, იმერეთის გუბერნიის საგანგებო საქმეთა მოხელე. 115, 185, 249...399...XVIII
- ზალცმანი** ხრისტიან გოტგილფ (1744-1811) – გერმანელი პედაგოგი. 9...692...VI
- ზანარდელი** – ძანარდელი ჯუზეპე (დაიბ. 1829 წ.) იტალიელი სახელმწიფო მოღვაწე, იტალიის თავისუფლებისათვის მებრძოლი, გარიბალდის თანამებრძოლი, ეკავა მინისტრის თანამდებობა 70-80-იან წლებში. 1901 წელს მინისტრთა კაბინეტის თავ-რე. 467...660...VII
- ზაპოლსკი** – სასოფლო მართველობის კომისიის თავმჯდომარე. 342...691...VIII
- ზასულჩი** ვერა ივანეს ასული (1851-1919) – ხალხოსანი და სოციალ-დემოკრატი. 1878 წელს თავს დაესხა პეტერბურგის ქალაქის თავს. სასამართლომ იგი გაამართლა. 1880 წავიდა ემიგრაციაში. 1903 წელს მიემხრო მენშევიკებს. 526...692...VI
- ზაქარა** – მეველე. 146, 183, 210...829...XIX
- ზაქარია ანდრონიკაშვილი** – 120...399...XVIII
- ზაქარია ატამანი** – გიორგი რომანოზის-ძე ერისთავის („ატამანის“) შვილი. 113...399...XVIII
- ზაქარო** – 252...399...XVIII
- ზახარინი** გრიგოლ ანტონის ძე (1829-1897) – რუსი ექიმი თერაპევტი. 355...550...XIII
- ზახაროვა ელენე** – დიმიტრი სტაროსელსკის ახლობელი. 48...536...XVII
- ზახაროვი** – 123, 126, 129, 136, 153...399...XVIII
- ზახაროვი** – ალექსანდრეს სახელობის სამკლასიანი სკოლის დირექტორი, 1872 წლიდან კი, როდესაც ეს სკოლა თბილისის სამასწავლებლო (საოსტატო) ინსტიტუტად გადაკეთდა, იყო ამ ინსტიტუტის დირექტორი. მას სასწავლო გეგმაში არ შეჰქონდა ქართული ენა. 247, 250, 488...692...VI
- ზახაროვი კონსტანტინე** – მედიცინის დოქტორი, ელ. ზახაროვას შვილი. 48...536...XVII

ზედაზნელი, იოანე – სირიელი საეკლესიო მოღვაწე, ზედაზნის მონასტრის დამაარსებელი; საქართველოში მოვიდა ანტიოქიიდან VI ს-ის შუა წლებში, თან მოიყვანა მრავალი მოწაფე და გააზაგნა ისინი ქართლისა და კახეთის მხარეში ქრისტიანობის გასავრცელებლად და განსამტკიცებლად, ეკლესია-მონასტრების დასაარსებლად. 114, 266...541,543...XIV

ზეზემანი (Зеземан) - 309...727...XI

ზეილიცი – კავკასიის სასტატისტიკო კომიტეტის მთავარი რედაქტორი. 30...538...X

ზელინსკი - ექიმი. 52, 53...692...VI

ზელინსკი - რუსი მწერალი, 636, 637...724...IX

ზენგერი – სახალხო განათლების მინისტრი. 532...741...XV.

ზეცერი – ავეჯის ხელოსანი. 28...741...XV

ზიალოვი (Зиялов)(Зиалов) – 247...1116...XVI(1); 178...829...XIX

ზინგერი - 237...709...V

ზისერმანი (Зиссерман) კარლ (1839-1888) – თბილისის გუბერნიის სამმართველოს მრჩეველი (1875-1876), სტავროპოლისა (1876-1887) და თბილისის (1887-1888) გუბერნატორი, ისტორიკოს არნოლდ ზისერმანის (1824-1897) ძმა. 71...536...XVII

ზლატოვრაცკი (1845-1911) – რუსი ხალხოსანი მწერალი. 440...741...XV

ზოილი – დავით ივანეს ძე კეხელის ფსევდონიმი. 27-37, 39-41, 308-313...727...XI

ზოლა – ემილ (1840–1902), ფრანგი მწერალი, „ნატურალიზმის“ წარმომადგენლად მიიხნევედა თავს. განსაკუთრებით გახმაურდა მისი ბრძოლა დრეიფუსის (იხ.) დასაცავად და ღირსების აღსადგენად. 41, 82...541...XIV

ზომბარტი (B. Зомбарт) ვერნერ (1863-1941) – გერმანელი ეკონომისტი, სოციოლოგი და ისტორიკოსი. გერმანული სოციოლოგიის კლასიკოსი. 207...829...XIX

ზოპირი (ზოფირი) – სპარსელი დიდებული, რომლის მეშვეობითაც შესძლო დარიუსმა ალყაშემორტყმული ბაბილონის აღება. 884, 902, 924, 953, 973, 983, 984, 1050...1116...XVI(1)

ზორთასტრი (ზარატუშტრა) (ძვ.წ. 628-551 წწ.) – წინასწარმეტყველი, ძველი სპარსული რელიგიის რეფორმატორი. 233...727...XI

ზორთაველი (ზორთაბელი) – იუდეველთა წინამძღოლი, რომლის დროსაც ებრაელთა პირველი ნაკადი დაბრუნდა ისრაელში ბაბილონის ტყვეობიდან. 853...1116...XVI(1)

ზუბალანნი – ივანე იაგორის ძე ზუბალაშვილის ოჯახი (ილია მათთან ცხოვრობდა დუშეთში სამსახურის დროს). 43...536...XVII; 109, 114, 116, 119, 121...400...XVIII

ზუბალაშვილი (ზუბალოვი) ზაქარია (1810-1877) – ექიმი (დუშეთი, ახალციხე...), საზოგადო მოღვაწე; დიდი წვლილი მიუძღვის ქოლერის ეპიდემიის წინააღმდეგ ბრძოლაში – 164...536...XVII; 225...400...XVIII

ზუბალოვი ნ. დ. – თბილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 280...724...IX; 82, 84, 85...299...XII; 214, 215...741...XV

ზუმბერიძე – ილია ჭავჭავაძის ფსევდონიმი. 24...536...XVII

ზურაბ სიმონიძე – 102...400...XVIII

ზურაბა – 90, 199, 230, 241...400...XVIII; 159, 163...829...XIX

ზურიაშვილი ანიელ საღმრთო წერილის კარგად მკითხველი მოძღვარი. 484...709...V

თ

თაბალი – გვიანდელი ხეთური პოლიტიკური გაერთიანება მცირე აზიაში, ძვ.წ. I ათასწლეულში. ძვ. აღმოს. წყაროების მიხედვით, მდებარეობდა დიდი კაპადოკიის ტერიტორიაზე. მისი მოსახლეობის ეთნიური წარმომავლობის შესახებ აზრთა სხვადასხვაობა არსებობდა. ჯერ კიდევ იოსებ ფლავიუსმა სცადა ეს სახელი ქართულ სამყაროსთან დაეკავშირებინა. ფლავიუსისეული თეორია გვიანდელი ხანის ავტორებმაც გაიზიარეს. XIXს-ში ევროპულ და ქართულ ისტორიოგრაფიაში ფართოდ გავრცელდა თვალსაზრისი თაბალის მოსახლეობის ქართული წარმომავლობის შესახებ. 265...542...XIV

თადეოზ – იხ.: გურამიშვილი თადეოზ. 9, 321...400...XVIII

თადიაშვილი – ხევსურეთის მცხოვრები. 145...829...XIX

„თავხედი“ იხ.: ფურცელაძე ანტონ.

თათევოსიანცი არ. მათეს ძე – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...300...XII

თათევოსიანცი იაკ. ივ. – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...300...XII

თათულოვი შაქრო - 276, 279...724...IX

თალესი – მილეტელი (ძვ. წ. 624–547), ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი, ანტიკური ევროპული ფილოსოფიისა და მეცნიერების მამამთავარი. 269...542...XIV

თალიშხანი – 153...400...XVIII

თამამშევი არ. აღ. – ქალაქის რჩევის ხმოსანი. 403...741...XV

თამამშევი – მესაკუთრე ქარვასლისა, რომელიც მდებარეობდა ერევნის (ამჟამად თავისუფლების) მოედანზე. მასში მოწყობილი იყო თეატრი. ქარვასლა დაიწვა 1874 წელს, 251, 271...400...XVIII

თამამშევი მ. ი. (Тамамшев М. И.), (1852-1908 წ.წ.) – ტფილისის საქალაქო სათათბიროს საფინანსო კომისიის თავმჯდომარე, თბილისის კომერციული ბანკის მმართველი, თანამშრომლობდა სხვადასხვა პერიოდულ გამოცემებში: გაზეთებში „Новое Обозрение“, „Кавказские вести“, „Вестник знания“ და „Закавказье“ – 136, 137, 139, 457...1116...XVI(1)

თამამშოვი – გაბრიელ, თბილისელი ვაჭარი. 379, 380, 396, 522...538...X

თამამშოვი - ხმოსანი. 400...550...XIII.

თამამშოვი მ. ი. - 283...724...IX

თამარ დედოფალი - იხ.: თამარ მეფე.

თამარ (Тамар)(თამარი) მეფე (დაახლ. 1160-1213) – ერთიანი საქართველოს მეფე 1184-1213 წწ. 95, 338, 491...709...V; 59, 60, 121, 538...692...VI; ...660...VII; ...691...VIII; 137, 199, 200, 201...727...XI; 208...741...XV; 276, 475...829...XIX

თამარა – დავითის-ას ჭავჭავაძე, ირაკლი ბაგრატიონის მეუღლე, ილიას ოჯახის მეგობარი, 233, 238...400...XVIII

თამარა – კილდიშევის მეუღლე, იხ. კილდიშევები.

თამარი, თამრო – ეკატერინე და დიმიტრი სტაროსელსკების ქალიშვილი, 76, 78, 95, 97...400...XVIII

თამაროვი მსახიობი 336...709...V

თარაშვილი (Тараевъ) – 136...829...XIX

თარგამოსი (თორგომი) – ბიბლიური ნოეს შვილის, იაფეტის შვილიშვილი, კავკასიის ხალხთა ეთნარქი. 254...728...XI

თარხანინცი, მთავრობის საქალაქო მკურნალი. 362...550...XIII.

თარხან-მოურავი / (**Тархан-Моуравов**) – 307, 337...1116...XVI(1)

თარხან-მოურავი (Лука Евст. Тарханов) ლუარსაბ (ლუკა) ესტატეს ძე – დამატებითი ცნობები მის შესახებ არ მოგვეპოვება. 177...829...XIX

თარხნიშვილი ალექსანდრე – 106...400...XVIII

თარხნიშვილი გიორგი იორამის ძე (1841-1911) - პოდპოლკოვნიკი, თბილისის სათავადაზნაურო ბანკის ერთ-ერთი დირექტორი. 185, 340...829...XIX

თარხნიშვილი ი. გ. (Тарханов И. Г.) იხ.: თარხან-მოურავი.

თაქთაქიშვილი – 118...691...VIII

თაყაიშვილი (Такашвили) ექვთიმე (1863-1953) – ისტორიკოსი, მემუარისტი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, „საქართველოს საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების“ დამაარსებელი და პირველი თავმჯდომარე. საქართველოს დემოკრატიული მთავრობის მიერ ემიგრაციაში (საფრანგეთში) გატანილი საგანძურის მეთვალყურე და პატრონი (1921-1945). 185, 210, 345...536...XVII

თედო – 204, 205...400...XVIII

თევდორე – 250...829...XIX

თევდორე მღვდელი – (გ. 1609) კველთელი. ოსმალ დამპყრობთა წინააღმდეგ მებრძოლი გმირი. საკუთარი თავგანწირვის ფასად იხსნა მეფე ლუარსაბ II და უამრავი თანამემამულე. 512...741...XV

თეიმურაზ ბატონიშვილი (ბაგრატიონი) (1782-1846) – ქართველი მწერალი, მეცნიერი და საზოგადო მოღვაწე. გიორგი XII-ის ძე. იყო პეტერბურგის საიმპერ. მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრი, 1831 წელს ჩაირიცხა პარიზის სააზიო საზოგადოების ნამდვილ წევრად და ხელი შეუწყო ქართველოლოგიის განვითარების საქმეს. 253-255, 257, 259...728...XI; 30...300...XII

თეიმურაზ II (1700–1762), კახეთის მეფე 1709–1715 წლებში, გამგებელი 1733–1744 წლებში, ქართლის მეფე 1744–1762 წლებში, პოეტი 342...709...V

თეიმურაზ I/თეიმურაზი (1589–1663) კახეთის მეფე 1606–1648 წლებში, ქართლ-კახეთის მეფე, 1625–1632 წლებში, პოეტი, ვრცელი და ჟანრობრივად მრავალფეროვანი ლიტერატურული მემკვიდრეობის ავტორი. 342...709...V; 141...691...VIII; 192...728...XI;

თეკლე ბატონიშვილი მეფე ერეკლე II-ის უმცროსი ასული, პოეტ ვახტანგ ორბელიანის დედა. 562, 564, 566...709...V

თემიდა (თედიმა, ფედიმა) – ისტორიული წყაროების მიხედვით, კამბიზის ცოლის სახელია ფედიმა. 998, 1004, 1005, 1035-1038, 1041, 1042, 1047...1116...XVI(1)

თემურა – იხ. ჭავჭავაძე თემურ.

თემურლენგი ლანგთემური (ლანგ-თემური) (1336-1405) – შუაზიელი სისასტიკით გამორჩეული მხედართმთავარი, ემირი (1370-1405), რომელიც თავის ლაშქრით რვაჯერ შემოესია საქართველოს და უდიდესი ზიანი მიაყენა სახელმწიფოსა და ქართველ ხალხს. 95...710...V; 493...550,552...XIII

თეოდორე - აბისინიის მეფე. 85...724...IX

თეოდორე (თევდორე) – სამოსელი არქიტექტორი და მოქანდაკე, საოქრომჭედლო სახელოსნოს მფლობელი. 853...1117...XVI(1)

თედელაური/თიდილაური ივანე – 169...829...XIX
თვარაძე ზვენორე – საგურამოელი გლეხი – 165...536...XVII
თიგლათ-პილასარი III, ასურელთა მეფე – 248...542...XIV
თიგლათ-პილასარი I – (ძვ.წ. დაახლ. 1120–1100), ასირიელთა მეფე – 255...542...XIV
თმოგველი სარგის თაყაიღინის ძე, XIII ს. 30–60-იანი წლების ქართველი მოღვაწე. 216...710...V; ...660...VII
„თოგორძე“ – ურარტუს ძველი მოსახლეობა (დენორმანის ნაშრომში) – თოგარმა, იაფეთის ძის, გომერის ძე (დაბ. 10:3; ეზეკ 27:14; 38:6). 256...542...XIV
თომაევი – თომაშვილი, 104...400...XVIII
თომირისა – ძვ. წ. VI ს. კასპიის ზღვის აღმოსავლეთით მცხოვრები მომთაბარე ტომის - მასაგეტების დედოფალი. 1015, 1016...1117...XVI(1)
თორტონი (მეცნიერი) 524...660...VII
თოფჩიბაშევი ალიმარდან-ბეკ ალექბერ ოღლი (1863-1934) – აზერბაიჯანის საზოგადო და სახელმწიფო მოღვაწე, იურისტი, ჟურნალისტი, რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო საბჭოს დეპუტატი 1906 წელს. 394...829...XIX
თონათელავი ი. ა. – 136...536...XVII
თუბალი – ერთ-ერთი ბიბლიური ტომის ეთნარქი. 170, 173, 174, 176, 177, 180, 181, 184, 229...728...XI
თუგლათ-ადარი – ასურეთის მეფე ძვ. წ. XIII საუკუნეში. 173...728...XI
თუგლათ-პალასარი II – ასურეთის მეფე ძვ. წ. VIII საუკუნეში. 176, 177...728...XI
თუგლათ-პალასარი I – ასურეთის მეფე ძვ. წ. XII საუკუნეში. 177...728...XI
თულაევი – თულაშვილი ვახტანგი დიმიტრის-ძე (1834-1910), ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, თანამშრომლობდა ჟ. „საქართველოს მოამბეში“, წ.კ.გ.ს-ის ერთ-ერთი დამაარსებელი. 90, 118...400...XVIII
თულაევი, თულაშვილი – ივანე გაბრიელის-ძე, თულაევის მამრის მომრიგებელი მოსამართლის თანამემწე (1873 წ.). 90, 118...400...XVIII
თულაშვილი ვახტანგ დიმიტრის ძე (1834-1910) – ქართველი ჟურნალისტი და პუბლიცისტი, პედაგოგი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, ჟურნ. „საქართველოს მოამბის“ აქტიური თანამშრომელი, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ერთ-ერთი დამაარსებელი, 1864 წ. სტ. მელიქიშვილთან ერთად გახსნა ქართული სტამბა, სადაც იბეჭდებოდა გაზ. „დროება“. 154...710...V; 217...692...VI; 32, 211...536...XVII; 98...399...XVIII
თულაშვილი ი. გ. – 383...829...XIX
თუმანიანი – 202...400...XVIII
თუმანიშ. ტ. – 245...829...XIX
თუმანიშვილი (თუმანიშვილ-წერეთელი) ანასტასია (1849-1932) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ქველმოქმედი, საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალ „ჯეჯვილის“ (1890-1923) რედაქტორ-გამომცემელი, ქალთა საზოგადოება „განათლების“ დამაარსებელი. 131...537...XVII
თუმანიშვილი (თუმანიანცი) გიორგი მიხეილის ძე (1854-1920) – ქართველი საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, ქართული დრამატული ამხანაგობის ერთ-ერთი დამაარსებელი, 1891-1903 წწ. ვ. და კ. თუმანიშვილებთან ერთად გაზ. „Новое

Обозрение“-ს გამომცემელი. 98, 113, 188-206...710...V; 262, 313, 314, 486...551...XIII; 398, 585...741...XV

თუმანიშვილი გრიგოლ (Туманов Григорий) – 256...1117...XVI(1)

თუმანიშვილი იაზონ დ. თბილისის ქალაქის თავობის კანდიდატი 1883 წელს. 394, 396, 402, 403, 404...741...XV

თუმანიშვილი ნ. ა. (Туманов Н. А.) – 346, 364, 373...1117...XVI(1)

თუმანიშვილი სულხან, მდივანი – სულხან გორჯასპის ძე (17. –1812), ერეკლე II-ისა და გიორგი XII-ს ხანაში მდივანი და სახელმწიფო დავალებების შემსრულებელი (მაქს. ბერძ.); XVIII-ის II ნახევრის ქართლ-კახეთის სამეფოს პოლიტიკური მოღვაწე, დიპლომატი; 1787–93წ.წ. საქართველოს წარმომადგენელი რუსეთის კარზე. 242...542...XIV

თუმანოვი (თუმანიშვილი) გიორგი მიხეილის ძე – (1854–1920), საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, 1891–1903 წლებში გაზ. „Новое Обозрение“-ს რედაქტორი – 25–35, 36–38, 49–58, 79–101, 102–105, 143–152...542...XIV

თუმანოვი – დიმიტრი გიორგის-ძე, 108...400...XVIII

თუმანოვი, ეგნატე – ბაინდურის ძე (1746-1820), დაოსტატებული კალიგრაფი, ერეკლე II-ისა და გიორგი XII-ს მდივანი, 1804 წლიდან კოლეგიის მრჩეველი. იმპერატორ პავლე I-ის მანიფესტით კნორინგის მიერ დაჯილდოვებული წარჩინებული, მამა ქართველი პოეტისა და მწიგნობარის – გიორგი თუმანიშვილისა (1774-1837). – 242...542...XIV

თუმანოვი – თუმანიშვილი კოსტა (კონსტანტინე) 1891-1904 წლებში იყო გაზ. „ნოვოე ობოზრენიეს“ რედაქტორ-გამომცემელი. 109...400,402...XVIII; 109...402...XVIII

თუმანოვი იაზონ – იხ. თუმანიშვილი იაზონ.

თუმანოვი ივანე პავლეს ძე – წერა-კითხვის კომიტეტის წევრი. 322...741...XV

თუმანოვი - იხ. თუმანიშვილი გიორგი მიხეილის ძე.

თურკომანების მეფეები – 268...543...XIV

თურმანიძე - მკურნალთა ცნობილი საგვარეულო საქართველოში. 512...741...XV

თუშმალოვი – მირზა ჯაფარ, მასწავლებელი, 601, 602...725...IX

თუშ-ფშაგ-ხევსურნი – 256...543...XIV

თხორჟევსკი (Тхоржевский) ივანე (1848-1910) – პოეტი, მეუღლესთან, მარიამთან, ერთად თარგმნიდა ქართველ პოეტთა ლექსებს (ფსევდ. „Иван да Марья“). 97, 229, 352...537...XVII

o

იაზიკოვი ნიკოლოზ დანიელის ძე (1740–1777-ის შემდეგ), რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი; 1770 წელს მეფის მთავრობამ საქართველოში გამოგზავნა გენ. ტოტლებენსა და ერეკლე II-ს შორის კონფლიქტის გასარკვევად, რასაც მოჰყვა ტოტლებენის გაწვევა რუსეთში. 237...543...XIV; 416...829...XIX

იაზონი – იხ.: თუმანიშვილი იაზონ.

იაკობ მეორე – ინგლისის მეფე (1633–1701), აბსოლუტური მონარქის აღდგენისათვის მებრძოლი. 1688 წ. იძულებული იყო, საფრანგეთში გაქცეულიყო. 1683 წელს პარლამენტმა გვირგვინი ჩამოართვა იაკობს. ისე გარდაიცვალა რომ ამოდ ჩაუარა ტახტისა და გვირგვინის დაბრუნებისათვის ყველა ცდამ. 500...661...VII

იაკობ პირველი – ინგლისის მეფე (1566–1625), მარიამ სტიუარტის შვილი, შოტლანდიის მეფე 1567 წლიდან. ელისაბედ I გარდაცვალების შემდეგ ინგლისის ტახტზე ავიდა (1603 წ.), დესპოტი მონარქი იყო. 526...661...VII

იაკობი – იხ.: გოგებაშვილი იაკობ.

იაკობი – იესო ქრისტეს თორმეტ მოწაფეთაგანი, აპოკრიფული „სახარების“ ავტორი. 439...829...XIX

იაკობი, კარდინალი - 94-96...725...IX

იაკობი – 213, 267...537...XVII; 171...829...XIX

იაკობი, შოას მეფე - 85...725...IX

იაკოვლევი (Яковлев) ალექსანდრე – ტულის ბანკის მმართველი – 45...537...XVII

იანოვსკი კირილე პეტრეს ძე (1822-1902) – კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველი (1878-1899 წწ.) შავრაზმელი, იბრძოდა საქართველოს სკოლებიდან ქართული ენის განდევნისათვის. 241, 257, 258, 425, 426, 428, 429, 431-435, 436, 440, 456, 457, 486...692...VI; 416...725...IX; 52, 205, 206, 272...741...XV

იაროსლავ (Ярослав) ვლადიმერის ძე (978-1054) – როსტოვის, ნოვგოროდისა და კიევის დიდი მთავარი, იაროსლავ ბრძენად წოდებული. 398...829...XIX

იასე – 164...829...XIX

იასე–ანდრონიკოვი (ანდრონიკაშვილი) ივანეს-ძე, რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი. 24, 38, 71, 82, 83, 188, 193, 194, 195, 268, 283, 290, 291, 292...401...XVIII

იასე – ჭავჭავაძე ივანეს-ძე (1804-1857). 24, 38, 74, 82, 83, 188, 193, 194, 195, 283, 290, 29, 292...401...XVIII

იაუჯევსკი – („პოლიაკთა დეპუტატი გერმანიის პარლამენტში“). 289-291...661...VII

იაფეტი – ძველი აღთქმის მიხედვით მსოფლიოს ხალხთა ერთ-ერთი მამამთავარი. ნოეს ძე, რომელიც მამასთან და ძმებთან ერთად გადაურჩა წარლენას. 202...728...XI

იაშვილი პორფირე – „ივერიის“ რაჭის კორესპონდენტი. 509...742...XV

იაცოვსკი – პოლონელი მემამულე. 142...742...XV

ივანტიევი პავლე ნიკოლოზის ძე (1797-1879) – სანკტ-პეტერბურგის გენერალ-გუბერნატორი, მინისტრთა კომიტეტის თავმჯდომარე. 1877 წ. მიენიჭა გრაფის წოდება. 204...692...VI

ივორი – (?-945), კიევის დიდი მთავარი 912 წ-დან. რიურიკოვიჩთა დინასტიის ფაქტობრივი დამაარსებელი. 289. 522...538...X

იდსლეი – ლორდი, ინგლისის საგარეო საქმეთა მინისტრი. 1886 წ. 425, 463, 487...691...VIII

იეზეკიელი (ეზეკიელი) (Иезекиил) – ძველ ებრაელთა ერთ-ერთი წინასწარმეტყველი (ძვ.წ. VI საუკუნე). 298...728...XI

იერბერი. მუსიკოსი, კომპოზიტორი. 576...742...XV

იესო (ისუ) – მოსე წინასწარმეტყველის შემდეგ ებრაელთა წინამძღოლი ისუ ნავეს ძე. 1010...1117...XVI(1)

იესო ქრისტე – 18, 274-276; 544-546...661...VII; 106-108, 224...543...XIV

ივან ივანიჩი – იხ. კერესელიძე ივანე.

ივანე ალექსეევიჩი – 138...401...XVIII

ივანე – 164...829...XIX

- ივანე დურგალი – 179, 187...401...XVIII
- ივანე იაგორიჩი – 113...401...XVIII
- ივანე მალხაზის-ძე – ანდრონიკაშვილი (1798-1868), ილიას ახლობელი, გენერალ-ლეიტენანტი. 72, 74, 311...401...XVIII
- ივანე – მეზაღე. 216, 230, 241, 242...401...XVIII
- ივანენკო – გამომძიებელი. 376-379, 382-390, 393, 394, 396-399, 400, 402...551...XIII
- ივანოვი ი. – წიგნის მაღაზიისა და ბიბლიოთეკის მფლობელი თბილისში. 41...537...XVII
- ივანოვიჩი – ი. ი. სვედენცოვი, მწერალი, ბელეტრისტი, თბილისის საქალაქო საბჭოს ხმოსანი, ე.წ. „კულტუროსანთა მარაქიდან“, რომელიც ეწინააღმდეგებოდა ქალაქის თვითმმართველობის დებულებაში სწორებების შეტანას (იხ. ჩვენი ტომის წერილი №26, გვ. 170-176); ივანოვიჩის ფსევდონიმით გამოაქვეყნა მან აგრეთვე „Новое Обозрение“-ში წერილი „ივერიის“ კორესპონდენციის საწინააღმდეგოდ (იხ. ჩვენი ტომის გვ. 292-294). 176...543...XIV
- “ივერიელი” – ილია ჭავჭავაძის ერთ-ერთი ფსევდონიმი. 28...728...XI
- ივიკოსი (ივიკი) – ძვ. წ. VI საუკუნის მეორე ნახევრის ბერძენი ლირიკოსი. 874, 898, 902, 928, 930, 942, 956, 958...1117...XVI(1)
- იზაბელა – ბრაზილიის იმპერატორ დონ-პედრო II-ის ქალიშვილი. 389...728...XI
- იზაბელა – ესპანეთის მეფის – ალფონსის დედა (დაიბ. 1830 წ.), ფერდინანდ VII ასული, რომელიც სრულიად მცირეწლოვანი ავიდა და ფაქტობრივად მისი დედა – ქრისტინე მართავდა ქვეყანას 1840 წლამდე. 1870 წელს უარი თქვა ტახტზე თავისი შვილის – ალფონსის სასარგებლოდ. 385...661...VII
- იზმაილოვი - ქალაქის გამგეობის წევრი. 282, 283, 286...725...IX
- იზმაილოვი პ. ა. (1852-1905) – მსახურობდა ქალაქის თვითმმართველობაში, 1893-97 წლებში იყო ქალაქის თავი. თანამშრომლობდა რუსულ-სომხურ-ქართულ პერიოდულ გამოცემებში, ერთხანს რედაქტორობდა გაზეთ „ტიფლისკი ვესტნიკ“-ს. 19, 22, 23, 56, 57, 58...300...XII; 361, 362, 363...551...XIII; 403...742...XV
- ილარიონი – სასულიერო პირი. 137, 274...537...XVII
- ილია – 166, 167, 190...829...XIX
- ილია – ი. ჭავჭავაძის მსახური. 224...401...XVIII
- ილია ჭავჭავაძე – 12, 84, 169, 184, 185, 189...401...XVIII
- ილინსკი მეფის რუსეთის მოხელე. 564...710...V
- ილოვაისკი დიმიტრი ივანეს ძე (1832-1920) – რუსი ისტორიკოსი (რეაქციულ-მონარქისტული მიმართულების). 484, 486...692...VI
- ილუა – 161, 164...829...XIX
- იმგოტეპი (ინგოტეპი) – ცნობილი ეგვიპტელი ექიმი და არქიტექტორი. 1024, 1025...1117...XVI(1)
- ინაშვილი გიორგი – 229...401...XVIII
- ინგრემი (Ингремь) კელსი ჯონ (1823-1907) – ირლანდიელი პოეტი, ეკონომისტი, ეკონომიკური სწავლებების ისტორიკოსი. 205...829...XIX
- ინტაფერნესი – კამბიზის ცოლის – ფედიმას პაპა. 1050...1117...XVI(1)
- იოანე, ბოდბელი მიტროპოლიტი – მაყაშვილი (1744-1837), ესმარებოდა უსახსრო ქართველ ახალგაზრდებს განათლების მიღებაში. 242...543...XIV
- იოანე ზედაზნელი – იხ. ზედაზნელი იოანე.

იოანე – იესო ქრისტეს თორმეტ მოწაფეთაგანი, „ახალ აღთქმაში“ შემავალი ერთ-ერთი „სახარების“ ავტორი. 438...829...XIX
იოანე მოციქული – 108...543...XIV
იოანე ნათლისმცემელი – სახარების თანახმად (მათე, მარკოზი) იესო ქრისტეს უახლოესი წინამორბედი, მონათლა მრავალი ებრაელი, აგრეთვე ქრისტე. 189...538...X
იოანესიანი – წერა-კითხვის საზოგადოების ფონდის წევრი. 323...742...XV
იოანე, - აბისინიის მეფე. 88, 89...725...IX
იოანნიკე ყოვლად უსამღვდელოესი 1879 წ. იყო საქართველოს ეგზარქოსი. 241, 259-261... 692...VI
იობაშვილი მისა – 237...830...XIX
იობი – ბიბლიური წინასწარმეტყველი. 441...830...XIX
იოდლი (Фр. Иодль) ფრიდრიხ (1849-1914) – გერმანელი ფილოსოფოსი, ფოიერბახის ანთროპოლოგიზმის მიმდევარი, პოზიტივისტი, მიუნხენისა და პრადის უნივერსიტეტების პროფესორი. 207...830...XIX
იოვანე - სახალხო მომღერალი და მუსიკოსი. 474...710...V
იოკაი მორ (1825-1904) – უნგრელი მწერალი, უნგრეთის 1848-49 წლების განმათავისუფლებელი ბრძოლის მონაწილე. რედაქტორობდა ჟურნალ-გაზეთებს. 56...728...XI
იოსება – ილიას მოჯამაგირე საგურამოში. 251...537...XVII
იოსება რუსი – 200, 216, 218...401...XVIII
იოსელიანი – 89...537...XVII
იოსელიანი გ. – მასწავლებელი. 210...742...XV
იოსელიანი გიორგი ნიკოლოზის ძე (1847-1919), ქართველი საზოგადო მოღვაწე და პედაგოგი, პუბლიცისტი, პედაგოგი. „ქშწ-კგ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი, წერდა წყალტუბოელის ფსევდონიმით. 191...551...XIII; 147, 172...537...XVII
იოსელიანი – კაკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი. 26; 37-46, 144, 145...661...VII
იოსელიანი – პლატონ ეგნატეს-ძე (ეგნატიჩი) (1809-1875), ფილოსოფოსი, ისტორიკოსი, ლიტერატორი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. დიდი წვლილი მიუძღვის ქართული ძეგლების შესწავლა-გამოცემაში, იყო რუსული გაზეთის „ზაკაკაზსკი ვესტნიკის“ რედაქტორი. 204, 306...742...XV; 87, 109, 174...401,407...XVIII
იოსეფ – ავსტრიის ერცჰერცოგი. 602...691...VIII
ირაკლი – იხ.: გრუზინსკი ირაკლი.
ირაკლი II – იხ.: ერეკლე II.
ირაკლი მუხრანსკი – იხ.: მუხრანსკი ირაკლი.
ირანი დანიელ – უნგრეთის დეპუტატი. 383...691...VIII
ირანსუ (ირანზუ) – მანნის მეფე. 176...728...XI
ისააკი – ერევნის მელიქი. 321...742...XV
ისაევი (Исаев) – 131...1117...XVI(1)
ისაია – ბიბლიური წინასწარმეტყველი. 432...830...XIX
ისაია - პატრიარქი განჯა-ყარაბაღისა. 231, 232...543...XIV
ისაკაძე (Исакадзе) თევდორე – ბოქაული. 185, 325...537...XVII

ისარლიშვილი (ისარლოვი) ლუკა (1814-1893) – მწერალი, მემუარისტი, „კაკასიის საცენზურო კომიტეტის“ ცენზორი (1881-1889), მიიხნევა გაზ. „დროების“ დახურვის (1885) ინიციატორად. 120...537...XVII

ისარლოვი ი.ს – ქალაქის (თბილისის) რჩევის ხმოსანი. 403...742...XV

ისკანდერი - 421-423, 427, 428...729...XI

ისმაილ-ფაშა – (1830-1895), ეგვიპტის გამგებელი 1863-1879 წლებში. 1867 წელს ოსმალეთის სულთნისაგან მიიღო ხედიფის ტიტული. მან გააფართოვა ეგვიპტის ავტონომია. 13...538...X

ისპანდარიანცი II ისპანდაროვი მხიტარ ოჰანჯანის ძე, ექიმი. – სავეტერინარო სამსახურის მაშინდელი უფროსი. 394-397, 399, 400, 402-405...551...XIII.

„ისტორიკოსი“, ხეჩატუროვის გაზეთის Тифлисский Листок-ის კორესპონდენტი. (?)–300-302...543...XIV

ისუ-ნავე (იესო ნავეს ძე) – ბიბლიური პირი. ძვ. აღთქმის მიხედვით მოსეს მსახური, რომლის წინამძღოლობით ებრაელებმა ეგვიპტიდან გამოსვლის შემდეგ დაიპყრეს აღთქმული ქვეყანა ქანაანი. 297...729...XI

იუდა – 624...692...VIII

იუზბაშევი (Юзбашев) - 136...830...XIX

იუნგი არტურ – 350...692...VI

იუნონა – იუპიტერის მეუღლე რომაულ მითოლოგიაში, ქორწინების და დედობის ქალღმერთი. ...758...III

იუპიტერი – ძველ რომაულ მითოლოგიაში უზენაესი ღვთაება. მეუფე ცისა და ჭექა-ქუხილისა, მთელი სამყაროს მბრძანებელი, მეხთა მტყორცნელი, იუნონას ქმარი და მინერვას მამა. იგი გაიგივებულია ძვ. ბერძნულ ზევსთან. ...758...III; ...692...VIII

იურა – 256...537...XVII

იურიევიჩი - 101, 103...538...X

იშხანოვი ავეტიქა - 276, 279...725...IX

ბ

კაბიაკოვი – იხ.: კობიაკოვი.

კაბლიცი (Юзовъ) იოსებ ივანეს ძე (1848-1893) – რუსი რევოლუციონერ-ნაროდნიკი, პუბლიცისტი, წერდა ფსევდონიმით „იუზოვი“. 462...830...XIX

კავალენსკი, რუსეთის რწმუნებული მინისტრი საქართველოში – 1799 წელს გენერალ ლახარევის დამხმარე ლეგიონს შემოჰყვა საქართველოში, როგორც რუსეთის მთავრობის წარმომადგენელი გიორგი XII-ს კარზე. მისი ვიზიტი მეფესთან იმდენად თავხედური იყო, რომ გიორგი XII-მ ითხოვა მისი უკან გაწვევა. 1802 წელს იგი საქართველოს მმართველად დანიშნეს, მაგრამ ერთ წელიწადში უკან გაიწვიეს თანამდებობის ბოროტად გამოყენების მიზეზით (მაქს. ბერძ.). 310-312...543...XIV

კავენდიში ფრედერიკ (1836-1882) - გლადსტონის პირველ და მეორე კაბინეტებში განაგებდა ფინანსებს. 1882 წლის 4 მაისს დაინიშნა ირლანდიის საქმეთა მინისტრად და 6 მაისს დუბლინში ფენიქს პარკში სეირნობისას ხანჯლით მოკლეს საიდუმლო ორგანიზაცია „დაუმარცხებლების“ წევრებმა. 106...729...XI

კაგენიაკი ლუიზ-ეჟენ (1802-1857) – საფრანგეთის კონვენტის წევრის, საფრანგეთის რესპუბლიკის არმიის კომისრის ვაჟი, გენერალი, ალჟირის გუბერნატორი. 1848 წელს საფრანგეთის აღმასრულებელი ხელისუფლების მმართველი. ...758...III

„კაგაკაზეცი“– „ნოვოე ვრემია“-ს კორესპონდენტი. 169...551...XIII

კაგასიის მთავარმართებელი – იხ. დონდუკოვ-კორსაკოვი.

კაგუური - კამილო ბენსო, გრაფი. იტალიელი სახელმწიფო მოღვაწე (1810–1861). 1850 წლიდან ვაჭრობისა და მიწათმოქმედების, შემდეგ კი ფინანსთა მინისტრი. 1852 წლიდან მინისტრი. – პრეზიდენტი; დიდად უწყობდა ხელს გარიბალდის ექსპედიციებს. იტალიის სამეფოს პირველი მინისტრთა კაბინეტი მის მიერ იქნა შედგენილი. 178...692...VI; 375–377...661...VII

კაზიმირ პერიე – იხ.: პერიე.

კაზლოვი (კოზლოვი) ივანე ივანეს ძე (1779–1840) რუსი პოეტი და მთარგმნელი. 11–19, 23–26, 29, 39, 54, 58, 75...710...V

კაიდანოვი (Кайданов) – სახელმწიფო ბანკის განყოფილების მმართველი. 76, 288. 537...XVII

კაიროლი – ბენედეტო (1825-1889), იტალიის რისორჯიმენტოს მონაწილე, 1848 და 1859 წწ. ებრძოდა ავსტრიას. 1860 წ. – გარიბალდის რაზმში იბრძოდა. გაერთიანებული იტალიის პრემიერ-მინისტრი 1878 და 1879-1881 წწ. - 467...661...VII; ...725...IX

კაკაბაძე ვასილ ივანეს ძე – თბილისის სახელოსნო სასწავლებლის ყოფილი მოსწავლე. 401...729...XI

კაკო – 110, 190...401...XVIII

კალასი ჟან კ. - 224...693...VI

კალიასი – ფენიპ ათინელის შვილი, მდიდარი, გონებაგამჭრიახი პოლიტიკოსი, რომელსაც ცოლად ჰყავდა კიმონის და. 866-868, 871, 873, 874...1117...XVI(1)

კალიდასა (IV-V სს.) – ინდოელი პოეტი და დრამატურგი. 572...830...XIX

კალნიკი – გუსტავ-ზიგმუნდ, გრაფი, ავსტრო-უნგრეთის სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი, საგარეო საქმეთა მინისტრი 1886 წ. ...692...VIII

კალნოკი - გრაფი ავსტრიის იმპერატორის მრჩეველი. 220, 626...725...IX

კალნოკი გუსტავ (დაბად. 1823 წ.) – ავსტრიის მთავარ-მინისტრი და იმპერატორის მრჩეველი 1881 წლიდან. ანდრასის პოლიტიკის გამგრძელებელი, ბალკანეთზე ექსპანსიის მომხრე. გერმანიზაციისადმი ავსტრია-უნგრეთის უარყოფითი დამოკიდებულების მიუხედავად, 1879 წელს დადებული თავდაცვის ხელშეკრულება მისი ძალისხმევით ძალაში რჩებოდა. 351-353, 364, 365, 392...729...XI

კალუბანსკი კონსტანტინე მიხეილის ძე – ტფილისის საქალაქო სათათბიროს ხმოსანი. 102, 103...729...XI

კალცოვი (კოლცოვი) ალექსი ვასილის ძე (1809–1842) რუსი პოეტი. 36, 54...710...V

კალხიტალი ზურაბა – სოფელ გაიბოტენის მცხოვრები. 144...830...XIX

კამაროვი – იხ.: კომაროვი.

კამაროვი (კომაროვი) მათე – XVIII ს. რუსი მწერალი, კომპილატორი. 88, 89...710...V

კამბიზი (კამბის II) – სპარსეთის მეფე ძვ. წ. 530-522 წლებში. კიროსის ვაჟი – 873, 884, 894, 895, 899, 905, 907, 924, 930, 947-949, 952, 964, 970, 971, 973, 974, 976-995, 999, 1003-1012, 1015-1019, 1021, 1029, 1033-1035, 1038-1045, 1047-1054...1117...XVI(1)

კამბონი – პოლი, საფრანგეთის სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი. 244...692...VIII

კამენსკი (А. В. Каменский) ანდრია ვასილის ძე (1843-1913) – რუსი ლიტერატურათმცოდნე, ბიოგრაფი და მთარგმნელი. 206...830...XIX

კანანეველი (კანანელი) სიმონ. 572...661...VII

კანდელაკი – სასულიერო პირი (ბლადოჩინი). 137...537...XVII

კანერვორნი. 182...693...VI

კანიგემი (В. Кеннингам) უილიამ (1849-1919) – ინგლისელი ისტორიკოსი, ეკონომიკური ისტორიის ფუძემდებელი. 207...830...XIX

კანციო სტეფანას – გარიბალდის სიძე, გენერალი, დეპუტატი იტალიის პარლამენტისა. 467...662...VII

კაპადოკიელნი ქართველნი – 266...544...XIV

კაპლანოვი – 24...401...XVIII

კაპრივი ლეო ფონ (1831-1899) – გერმანელი სახელმწიფო მოღვაწე, გრაფი, გენერალი. 1890-1894 წლებში რაიხსკანცლერი (შეცვალა ო. ბისმარკი) და ამავე დროს (1890-1892) პრუსიის მინისტრ-პრეზიდენტი. 59...300...XII; 222...551...XIII.

კაპტერევი (Каптеревъ, Каптеровъ) პეტრე თეოდორეს ძე (1849-1922) – რუსი პედაგოგი და ფსიქოლოგი, რუსული პედაგოგიური ფსიქოლოგიის ფუძემდებელი. 184...830...XIX

კარაველოვი – პეტკო, ცნობილი პოლიტიკური მოღვაწე, დაიბადა 1845 წელს. „კარაველისტების“ პარტიის ბელადი. რუსეთის მიერ ბულგარეთის ოკუპაციის დროს ვიცეგუბერნატორი იყო. 1880 წლიდან ხშირად ეკავა მინისტრისა და მინისტრ-პრეზიდენტის პოსტი. 662...VII; 324, 325, 328, 329...692...VIII

კარამზინი ნიკოლოზ მიხეილის ძე (1766–1826) რუსი მწერალი, კრიტიკოსი, ისტორიკოსი, რუსული სენტიმენტალიზმის მამამთავარი 12, 14, 15, 57–59, 118...710...V

კარბელაშვილები ვასილ გრიგოლის ძე (1858-1936) და პოლიევქტოს გრიგოლის ძე (1855-1936) – ქართველი მუსიკოსები, მგალობლები, საზოგადო მოღვაწეები. ვასილმა გამოსცა ქართული საგალობლების ორი კრებული. 574...742...XV

კარგარეთელი ია (1867–1939), ქართველი მუსიკოსი და პედაგოგი. 485...710...V

კარი (Альфонс Карр) ჟან-ბატისტ ალფონს (1808-1890) – ფრანგი მწერალი, ჟურნალისტი და გაზეთ „ფიგაროს“ რედაქტორი. 197...830...XIX

კარიერი (Карьерь) მორიც (1817-1895) – გერმანელი ფილოსოფოსი და ესთეტიკოსი. თავდაპირველად ჰეგელის მიმდევარი იყო, შემდეგ კი შეეცადა ესთეტიკაში ინდივიდუალობისა და მგრძობელობის წინა პლანზე წამოწევას, ავტორი ნაშრომისა „ხელოვნება კულტურის ზოგადი განვითარების კონტექსტში და კაცობრიობის იდეალები“. 220, 223, 224, 246, 253, 258, 269...729...XI; 238...830...XIX

კარიჭაშვილი დავით – (1862-1927) – ისტორიკოსი, ლიტერატურისმცოდნე, კრიტიკოსი, ენათმეცნიერი, პედაგოგი, „ქმშ-კვ საზოგადოების“ მდივანი (1885-1892) – 147, 161, 172, 182, 184, 198, 199...538...XVII

კარლეილი კარლაილი თომას (1795–1881), ინგლისელი მწერალი, პუბლიცისტი, ისტორიკოსი, ფილოსოფოსი. 412...710...V

კარლ-ლუდვიგი – ავსტრიის ჰერლჰერცოგი, ავსტრიის იმპერატორის ძმა. 267, 268...692...VIII

კარლ II, ინგლისის მეფე - (1630–1685). 1650 წ. მამის – კარლოს I სიკვდილით დასჯის შემდეგ მიიღო სამეფო ტიტული, მაგრამ კრომველმა დაამარცხა და აიძულა,

საფრანგეთში გაქცეულიყო. მხოლოდ კრომველის გარდაცვალების შემდეგ შესძლო მან ლონდონში დაბრუნება და სამეფო ტახტზე ასვლა, თუმცა პარლამენტთან მუდმივი დაპირისპირების გამო მისი სამეფო უფლებები დიდად იყო შეზღუდული. 488–491...662...VII

კარლოს (Карль Великий) დიდი (742-814) – ფრანკთა მეფე 768 წლიდან, რომაელთა იმპერატორი 800 წლიდან, რომელსაც ფრანგები და გერმანელები მათი ქვეყნების დამფუძნებლად მიიჩნევენ. გააფართოვა თავისი სამეფოს საზღვრები და ხელი შეუწყო ქვეყნის კულტურულ აღმავლობას. 193...729...XI; 197...830...XIX

კარლოს II – (1630-1685), ინგლისის მეფე 1660 წლიდან, სტიუარტების დინასტიიდან. 186...538...X

კარლოს V – საფრანგეთის მეფე (1364-1380). 435...692...VIII

კარნო მარი ფრანსუა სადი (1837-189) – საფრანგეთის სახელმწიფო მოღვაწე. 440, 441, 445, 459, 475...729...XI

კაროლ გაბრიელ – სტეფან კაროლის ძმა, პოლიტიკოსი. 51...730...XI

კაროლ სტეფან – უნგრელი გრაფი, მაგნატი. 51...730...XI

კარპეკა – კარპენკა მიხეილ ნიკოლოზის-ძე, სასამართლო პალატის პროკურორის ამხანაგი, რომელიც სარევიზიოდ ჩასულა დუშეთში. 93, 94, 95...401...XVIII

კარპენტერი მარია (1807-1877) – ინგლისელი პედაგოგი, სახელსწიფო სასწავლებლების სპეციალისტი. 157...300...XII

კასანდანა – სპარსეთის დედოფალი, კამბიზის დედა. 897, 916, 958, 964, 977, 982, 988, 992, 994, 996-998, 1000-1003, 1005-1007, 1020, 1037, 1041, 1044, 1053...1117...XVI(1)

კასრაძე (Касрадзе) – 195...830...XIX

კასტელარი – (მეცნიერი, ორატორი, მამულიშვილი) – ემილის კასტელარი, ესპანელი პოლიტიკოსი და მწერალი (დაიბ. 1832 წ.) ფილოსოფიის და ლიტერატურის პროფესორი მადრიდში. 390...662...VII

კასტელარი – ესპანეთის სახელგანთქმული ორატორი. 82, 83...538...X

კატინა, მარაბაზი – 201...544...XIV

კატკოვი მიხეილ ნიკიფორეს ძე (1818-1887) – რუსი რეაქციონერი, პუბლიცისტი, მწერალი, ჟურნალისტი, „Московские Ведомости“-ს რედაქტორი (1850-1855, 1863-1887). 1856 წლიდან გამოსცემდა ჟურნალ „Русский Вестник“-ს. მუშაობდა სახალხო განათლების სამინისტროში. 1882 წელს – ბერლინის ხელშეკრულების შემდეგ – გამოდიოდა ბისმარკის წინააღმდეგ. ამავე წლის ბოლოს კვლავ ბისმარკს მიემხრო. თავს ესხმოდა საქართველოში ნაციონალურ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. მის წინააღმდეგ ილაშქრებდნენ ილია, აკაკი, ნიკო ნიკოლაძე და სხვები. მაგალითად, მისი გაზეთის ტენდენციურობის საპასუხოდ დაწერა ილია ჭავჭავაძემ 1882 წ. „დროების“ №40-ში სტატია „კატკოვის პასუხად“. 490, 515-517, 520, 523...693...VI; 136; 150, 161...662...VII; 30...730...XI; 32...300...XII; 93, 183...551...XIII; 103, 104, 237, 239, 317...742...XV; 332...538...XVII; 122, 137...401...XVIII

კატო – იხ.: ეკატერინე თადეოზის-ას, ოლღას და.

კატო (კატუკა, კატუნია) – ილიას დისწული (ელისაბედ ჭავჭავაძე-საგინაშვილის ქალიშვილი). 17, 19, 43, 61, 63, 69, 263, 264, 265, 276, 278...538...XVII

კატონი (Катон) მარკუს პორციუს (ძვ. წ. 95-46) – რომაელი სახელმწიფო მოღვაწე, მწერალი და ორატორი, რომაული ლიტერატურის ნოვატორი, ვნებებისა და ფუფუნების წინააღმდეგ შეურიგებელი მებრძოლი. 426...830...XIX

კატონი (უფროსი) **მარკუს პორციუს უფროსი** (234-149 ჩვ. ერამდე) – რომაელი კონსული (195). მწერალი და ისტორიკოსი, ავტორი შრომისა „მიწათმოქმედებისათვის“. 347, 586...693...VI; 168...551...XIII

კაულბარსი–ალექსანდრე ვასილის ძე, ბარონი 1882 წლიდან ბულგარეთის სამხედრო მინისტრი. 412, 479, 489, 490, 516, 517, 530, 599...692...VIII

კაუტსკი (Карла Каутского) კარლ იოჰან (1854-1938) – გერმანელი ეკონომისტი, ისტორიკოსი, პუბლიცისტი და პოლიტიკოსი, სოციალ-დემოკრატი, მარქსიზმის თეორეტიკოსი. 415...830...XIX

კაფფარელი - ფრანგი გენერალი. 579, 585-588, 607-610...725...IX

კაღანკ ტვაცი - სომხის ისტორიკოსი. 198...544...XIV

კაშჩენკო თ. ა. – 136...538...XVII

კახანოვი – პეტერბურგის ადგილობრივი თვითმმართველობის კომისიის თავმჯდომარე. 398...742...XV

კახიძე (Кахидзе) ვასილ – საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი, რაფიელ ერისთავის სიძე (რაფიელის ასულის, ანასტასიას მეუღლე). 220, 347...538...XVII

კახუაშვილი – 199...830...XIX

კევენგიულერი – ავსტრიის ელჩი. 160...692...VIII

კევიო მირზა - 471...551...XIII

კეზელი (Кезели Д. И.) დავით ივანეს ძე (1854-1907) - ქართველი საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალისტი, დრამატურგი, მთარგმნელი. აქტიურად იბრძოდა ქალთა ემანსიპაციისათვის. მისი პიესები იღვმებოდა ქართული თეატრის სცენაზე. წერდა ფსევდონიმით: ზოილი, დავით სოსლანი, არაგველი. თანამშრომლობდა გაზეთებში: „დროება“, „ივერია“, „შრომა“, „ცნობის ფურცელი“, „თეატრი“. 667...VII; 111...699...VIII; 223, 226, 228, 235, 238, 302, 303, 305, 306, 308, 433, 434...710,714...V; 37...730...XI; 234...300...XII; 278, 279, 323, 324, 344...1117...XVI(1); 345, 361, 378...830...XIX

კეკე – იხ.: ბარათაშვილი (ბარათოვი) კეკე

კელლერი – ემილ, საფრანგეთის პოლიტ. მოღვაწე. 558, 559...692...VIII

კენო (Кено) - 175...831...XIX

კეპლერი იოჰანეს (1571-1630) – გერმანელი ასტრონომი, აღმოაჩინა პლანეტათა მოძრაობის კანონები. 79...693...VI

კერასილნიკოვი (Красильниковъ) – 136...831...XIX

კერერი ლამან (Кереръ Ламан) – სანატორიუმის მეპატრონე. 218...831...XIX

კერერი ფანი (Кереръ Фани) – სანატორიუმის მეპატრონე. 218...831...XIX

კერესელიძე ივანე – ივანეს-ძე (1829-1892), მწერალი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე, 1857 წლიდან სცემდა ჟ. „ცისკარს“, 1854 წელს სათავეში ჩაუდგა ქართულ თეატრს, 1861 წ. დააარსა ჟურნალი „გუთნის დედა“, ხოლო 1887 წლიდან გამოსცა გაზეთი „ცისკარი“. 20, 82, 139, 141...710...V; 24, 25...538...XVII; 218, 240...401,402...XVIII

კერი (Кери) ჰენრი ჩარლზ (1793–1879) – ცნობილი ამერიკელი ეკონომისტი, პრეზიდენტ აბრაამ ლინკოლნის მრჩეველი ეკონომიკურ საკითხებში. 425...831...XIX

კეშელაშვილი (Кешелашвили) – 235...831...XIX

კვინტილიანი – მარკუს ფაბიუს (დაახლ. 35-96), საორატორო ხელოვნების თეორეტიკოსი ძველ რომში. 245...725...IX

კიაქსარი (Киаксар) – მიდიის მეფე ძვ.წ. XII-VI საუკუნეებში, 174, 179, 184-187, 190...730...XI

კიკვაძე (ზღვის-პირელი) თედორე (თედო) გაბრიელის ძე (1868-1935) – ჟურნალისტი, პედაგოგი, მარქსისტი, წერდა ფსევდონიმით „ზღვისპირელი“. 249...831...XIX

კიკნაძე – ხარაგაულის მღვდელი. 415...742...XV

კიკნაძე ბერი (შესაძლოა იგულისხმებოდეს კიკნაძე ფილადელფოს იოანეს ძე) (1794-1833) – 1832 წლის შეთქმულების ერთ-ერთი მეთაური, რომელიც ასევე ლექსებსაც წერდა. 281...730...XI

კიკო – 110, 235...402...XVIII

კილდიშეევი – მეუღლეები თამარი და პავლე „ანდრეიჩი“, ილიას მეგობრები. 233, 238...400,402...XVIII 233, 238...400...XVIII

კიმონი – ფანესის ბიძაშვილი, ოლიმპიადის გამარჯვებული. 868, 869, 1110...1118...XVI(1)

კინდლი 493...710...V

კიპერტი (კიპერტი) – მამა-შვილი ჰენრის (1818–1899) და რიხარდ (1846 – ?), გერმანელი კარტოგრაფები და გეოგრაფები. ჰენრის კიპერტიმ საგანგებოდ შეისწავლა და ადგილზე გაეცნო ძველი იმპერიების, განსაკუთრებით საბერძნეთისა და თურქეთის გეოგრაფიას და ისტორიას, შექმნა მეცნიერულად დასაბუთებული მრავალფეროვანი და მრავალმხრივი კარტოგრაფიული დოკუმენტები ძველი კულტურული სამყაროსი. მისმა ვაჟმა განაგრძო მამის საქმიანობა და უამრავი კარტოგრაფიული რუკებით აღჭურვა მოგზაურ მეცნიერთა გამოკვლევები. 306, 320...730...XI; 266...544...XIV

კიპსელისი – კიმონის მამა, ფანესის ბიძა. 868...1118...XVI(1)

კირევი (Кирѣев) ალექსანდრ ალექსის ძე (1833-1910) – რუსეთის იმპერიის კავალერიის გენერალი, პუბლიცისტი, სლავიანოფილი. 196...831...XIX

კირვალიძე ვ. „გლეხი კირვალიძე“ – ვასილ კირვალიძე, გაზ. „კვალში“ ილია ჭავჭავაძის წინააღმდეგ „ხალხის წარმომადგენლის“ სახელით ცილისმწამებლური კამპანიის მონაწილე. 363-366, 368, 372-373, 398-401, 406, 420-422...544...XIV

კირი (კიროს II დიდი) – (ძვ. წ. 559-529 წლები) სპარსეთის პირველი მეფე აქემენიდების დინასტიიდან. 888, 899, 925, 929, 964, 982, 992, 993, 995-999...1118...XVI(1)

კირიევსკი, სლავიანოფილი – კირიევსკი ივანე ვასილის ძე, გამოჩენილი სლავიანოფილი (1806–1856). 334...662...VII

კირილე (დაახლ. 827–869) – თავის უფროს ძმასთან, მეთოდესთან ერთად რუსული ანბანის შემქმნელი, ქრისტიანობის მქადაგებელი. 218...730...XI

კირიონი, ქართველთა კათალიკოსი – კირიონ II (ერისკაცობაში გიორგი საბაგლიშვილი) (1855–1918), საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი 1917–1918წ.წ.; საზოგადო მოღვაწე, მეცნიერი, განმანათლებელი, ქართული კულტურის პოპულარიზატორი რუსეთსა და ევროპაში. 198...544...XIV

კიროსი (კიროს II დიდი) (Кир) (გარდაიცვალა ძვ.წ. 530)-სპარსეთის მეფე, აქემენიდების სახელმწიფოს დამაარსებელი. 174, 175, 190, 191, 206, 207...730...XI

კირპიჩნიკოვი (Кирпичников) ალექსანდრ ივანეს ძე (1845-1903) – რუსი ლიტერატურის ისტორიკოსი, ფილოლოგი, პროფესორი, აკადემიის წევრი. 156...831...XIX

კლაგდია, კლაგდიუსი, ტიბერიუს დრუზუს ნერონ გერმანიკუს (ძვ. წ. 10 – ახ. წ. 54), რომის იმპერატორი 41 წლიდან, იულიუს კლაგდიუსების დინასტიიდან. 246...725...IX

კლაპროტი ჰაინრიხ იულიუს (1783-1835) – გერმანელი ლინგვისტი, ორიენტალისტი, აზიური ენების სპეციალისტი. თბილისში იყო 1808 წლის იანვრიდან ივნისამდე. წიგნში „მოგზაურობა კავკასიასა და საქართველოში“ აღწერს თბილისს, მიმოიხილავს მის ისტორიას და მთიელთა ცხოვრებას. 202, 204, 205...730...XI

კლარენსი – ინგლისის მეფის ედუარდ III-ის ვაჟი – 84...693...VIII

კლდიაშვილი დავით (1862-1931) – მწერალი, სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე – 136...538...XVII

კლემანსო – ჟორჟ ბენუამენ (1841-1929), საფრანგეთის პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე. საფრანგეთის აკადემიის წევრი (1918). მეორე იმპერიის დროს მონაწილეობდა რადიკალურ-რესპუბლიკურ მოძრაობაში. 80-იანი წლებიდან ბურჟუაზიული რადიკალების ლიდერია. მომხრე იყო გერმანიის წინააღმდეგ რევანშისტული ომისა. განსაკუთრებული როლი ითამაშა გამბეტასა და ფერის კაბინეტების დამსობაში (1882 წ. იანვარი) და ბულანჟიზმთან ბრძოლაში. 575...693...VIII; 620...725...IX; 166, 361...538...X

კლემენტინა – საფრანგეთის მეფის ლუი-ფილიპეს ქალიშვილი – 602...693...VIII

კლენოვსკი ნიკოლოზ სვიმონის ძე – პეტერბურგის სასახლის გუნდის გამგის ხელქვეითი. 478...743...XV

კლიველანდი – კლივენდ სტივენ გროვერ (1837-1908), 22-ე (1885-1889) და 24-ე (1893-1897) პრეზიდენტი ამერიკის შეერთებული შტატებისა, დემოკრატიული პარტიიდან. ატარებდა პროტექციონიზმის პოლიტიკას. 631...725...IX

კლიმიაშვილი იოსებ (Иосиф Климиев) – 6...831...XIX

კლიმიაშვილი (კლიმიევი, Климіев) – 232...831...XIX

კლო-აშასი – 1900 წელს გამოცემული რუსულ-ფრანგული სასაუბროს "Русский во Франции" ავტორი. 202...831...XIX

კლოტილდა – ფერდინანდის და. 602...693...VIII

კლუჩაროვი (Ключарёв) – 216...1118...XVI(1)

კნენა მარინე – იხ. დიასამიძე მარიამი.

კნიაზი დავითი – 250...402...XVIII

კნორინგი, კავკ. ჯარების მთავარმმართველი – კარლ თეოდორეს ძე, გენერალ-ლეიტენანტი, საქართველოში რუსეთის ჯარების პირველი მთავარსარდალი, სამოქალაქო საქმეთა მთავარმართველი; 1805 წელს გადააყენეს. 242, 243, 311...544...XIV

კობახიძე – 185...831...XIX

კობდენი – რიჩარდ (1804-1865), ფრიტრედერების ერთ-ერთი ლიდერთაგანი დიდ ბრიტანეთში, სამრეწველო ბურჟუაზიის იდეოლოგი. 395...726...IX

კობიაკოვი – გაზ. „კავკაზის“ რედაქტორის მოადგილე. 1881 წელს დროებითი რედაქტორი. 200, 202, 743...742,743...XV

კობიაშვილი ალექსანდრე იოსების ძე (Кобиев) (1857-1918) – სამხედრო მოღვაწე, არტილერიის გენერალ-მაიორი, თსს ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი, 1896 წელს თბილისის გუბერნიის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიურ კრებაზე წარადგინა მომხმარებელ-მწარმოებელთა (საკოპერაციო) ამხანაგობათა დაარსების გეგმა. 240...552...XIII; 178, 335, 378, 382...831...XIX

- კობიევი ა. დ.** – 136...538...XVII
- კობიევი ლ. ა** – 136...538...XVII
- კობურგელი ფერდინანდ** (ფერდინანდ I ბურგელი) (1861-1948) – გერმანიის მთავართა შთამომავალი, პრინცი, 1908-1918 ბულგარეთის მეფე და ღინასტიის ფუძემდებელი. 363, 364, 391, 392, 395, 446-448...731...XI
- კობურგის პრინცი** - 463, 464, 466-468, 523-525, 531, 532, 617...726...IX
- კოდელი ნინო** – ცნობილი ავლაბრელი მკითხავი. მის შესახებ გაზეთ „ტფილისის მოამბეშიც“ იყო ცნობები. 287...831...XIX
- კოვაკო (Ковако) ალექსანდრ ნიკოლოზის ძე** (1822-1900) – რუსეთის არმიის პოლკოვნიკი, ელექტროტექნიკოსი, გამომგონებელი, პეტერბურგში გაღვანოპლასტიკის სკოლის ფუძემდებელი, რუსული ტექნიკური საზოგადოების წევრი, ანა ბაგრატიონ-მუხრანელის მეუღლე. 198...831...XIX
- კოვალიოვი (Ковалёв)** – 226...1118...XVI(1)
- კოკო თადეიჩი** – 208, 221...402...XVIII
- კოლა** – ერისთავი კოლა. 104, 210, 233...402...XVIII
- კოლა** – კოლია, ილიას ცოლის დისშვილი, ეკატერინე სტაროსელკის ვაჟი. 95, 97, 114, 117...402...XVIII
- კოლე (Кнолер) ლუიზა** (1810-1876) – ფრანგი პოეტი და პროზაიკოსი, რომელსაც ჰქონდა ცნობილი ლიტერატურული სალონი, კომპოზიტორ იპოლიტ კოლეს მეუღლე. 203...831...XIX
- კოლესნიკოვი (Колесников)** – 136...831...XIX
- კოლლოვიჩი** – ალექსანდროვის სახ. ინსტიტუტი (დირექტორი). 361, 362, 363...743...XV
- კოლოვიჩი** – სამასწავლებლო ინსტიტუტის დირექტორი. ...662...VII
- კოლომინსკი (Коломинский)** – 539, 541...832...XIX
- კოლუმბანი (св. Колумбан)** (540-615) – ირლანდიელი ბერი, განმანათლებელი, საეკლესიო პოეტი, მისიონერულ მოღვაწეობას ეწეოდა დასავლეთ ევროპაში. 399...832...XIX
- კოლუმბი ქრისტეფორე** (1451-1506) – გენუელი ზღვაოსანი, 1492 წელს სამხრეთ ამერიკის კონტინენტის, აგრეთვე არაერთი კუნძულისა და არქიპელაგის აღმოჩენი. 386...731...XI
- კოლფაურუ** – 560...69...VIII
- კომაროვი** – ალექსანდრე ბესარიონის ძე (დაიბადა [1830] - ?) გენერალ-მაიორი. ეკავა სახელმწიფო და სამხედრო თანამდებობანი კავკასიასა და სამხრეთ დაღესტანში. ავტორი ეთნოგრაფიული ხასიათის ნაშრომებისა და დაღესტნის სამართლის შესახებ. მან შეაგროვა რკინის ხანის დასაწყისის საინტერესო არქეოლოგიური კოლექცია. 1881 წელს იყო ბათუმის გუბერნატორი. 486...693...VI; 245...742,743...XV
- კომახიძე** – 184...832...XIX
- კომენიუსი** ივან ამოს (1592-1670) - ჩეხი პედაგოგი. 429...693...VI
- კომისარჟევსკი ვერა თედორეს ასული** (1864-1910) – რუსი მსახიობი. 1904 წელს ჩამოაყალიბა საკუთარი თეატრი. იყო რევოლუციამდელი მოწინავე ინტელიგენციის იდეების მქადაგებელი. 588...743...XV
- კონა** – 113, 188...402...XVIII

- კონბერგი (Конберг)** – მიწისმზომელი. 183, 326...538...XVII
- კონდრატი** – იოჰან კონდრატ (დაიბ. 1839) გერმანელი პოლიტ-ეკონომისტი იელისა და ჰალეს უნივერსიტეტების პროფესორი. 693...VIII
- კონი** - 413...539...X
- კონნერი** - ეკონომისტი. 522...662...VII
- კონრადი ფ. ვ.** – პიატიგორსკში მცხოვრები შვეიცარული წარმომავლობის ცნობილი ექიმის, თეოდორე კონრადის შვილიშვილი, სამთო ინჟინერი, რომელმაც გაიყვანა წყალი კავკასიის არაერთ ქალაქში. 291...731...XI
- კონტი (Конть) ისიდორ მარი ოგიუსტ** (1798-1857) – ფრანგი ფილოსოფოსი, პოზიტივიზმისა და სოციოლოგიის, როგორც მეცნიერების დარგის ფუძემდებელი. 462...832...XIX
- კონსტანტინე VII** – (905-959), ბიზანტიის იმპერატორი 913 წ-დან. 290...539...X
- კონსტანტინე ნიკოლაევიჩი** – 143...402...XVIII
- კონსტანტინე პორფიროგენი (911–959)** – პორფიროგენეტი (905–959), 912 წელს ავიდა ბიზანტიის საიმპერატორო ტახტზე, თავდაპირველად მეურვეთა თანადგომით, ხოლო 945 წლიდან დამოუკიდებლად დაეუფლა ტახტს; მფარველობდა მეცნიერებასა და ხელოვნებას და თავადაც წერდა სხვადასხვა საკითხებზე ისტორიულ ნარკვევებს. 200...544...XIV
- კოპალაძე ვ. გ.** – 136...538...XVII
- კოპია** – 207...832...XIX
- კოჟუხოვსკი (Кожуховский)** – 539, 541...832...XIX
- კორდონი** - ფრანგი ოფიცერი. 426, 427...726...IX
- კორინთელი (Коринтели)** – 232...832...XIX
- კორონა ისააკ იაკობის ძე** – თბილისელი ექიმი. 85...731...XI
- კორსაკი ა.** - მთარგმნელი პროფ. რაუს შრომებისა. 373...545...XIV
- კორში (Корш) ევგენი თეოდორეს ძე** (1809-1897) – რუსი ჟურნალისტი, გამომცემელი და მთარგმნელი. 203, 237...832...XIX
- კორში ვალენტინ თეოდორეს ძე** (1823-1883) – ჟურნალისტი და ლიტერატურის ისტორიკოსი. 1880-83 წწ. მისი რედაქტორობით გამოვიდა „მსოფლიო ლიტერატურის ისტორიის“ პირველი 15 ტომი. ამ გამომცემას დართული აქვს მისი ვრცელი შესავალი წერილი, შენიშვნები და გამოკვლევა ბერძნული ლიტერატურის შესახებ. 185, 211, 212, 251...731...XI
- კოსა (Коссе Л) ლუიჯი** (1831-1896) – იტალიელი ეკონომისტი, პოლიტეკონომიის სპეციალისტი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. 202...832...XIX
- კოსტა თუმანოვი** – იხ. თუმანოვი – თუმანიშვილი კოსტა.
- კოტე** – ილიას დისშვილი. 249...402...XVIII
- კოტე** – იხ.: გედევანოვი.
- კოტე** – იხ.: მესხი კოტე.
- კოტელმანი (Котельмань) ლუდვიგ ვილჰელმ** (1839-1908) – ბავარიის პერცოგი, კავალერიის გენერალი, დაქორწინდა გერმანელ მსახიობ ქალზე და უარი თქვა მემკვიდრეობაზე. 184...832...XIX
- კოტელნიკოვი** - 103...539...X

კოტლიარევსკაია (Е. Котляревская) ეკატერინა ნიკოლოზის ასული (1869-1957) – ნიკოლოზ მიხეილის ძე ორლოვის ქალიშვილი. 205...832...XIX

კოშჩევი – ბაქოს ნავთობმეწარმე. 321...730...XI

კოხი – კარლ (1809-1879), ბოტანიკოსი, მოგზაურობდა კავკასიაში, ყირიმსა და მცირე აზიაში, აღმ. ამიერკავკასიაში; მისი ინტერესები სცდებოდა ბოტანიკის ფარგლებს და შეისწავლიდა ამ ქვეყნების ხალხთა ცხოვრებასა და ისტორიას. 195, 200...545...XIV

კოხტა – კოტე, დიმიტრის-ძე აფხაზი (1838-1913), ილიას სიყრმის მეგობარი, ილიაზე დიდი და საინტერესო მოგონებების ავტორი. 203...402...XVIII

კრასნოგლადკოვი – ექიმი. 234...402...XVIII

კრეზი – ლიდიის უკანასკნელი მეფე ძვ. წ. 560-546 წლებში. 530, 873, 884, 886-888, 891-894, 898-902, 916, 918, 921, 924, 926, 928, 931, 933, 935-938, 941, 943, 946, 948, 951-954, 959, 960, 963-967, 970, 973, 974, 976, 977, 986, 987, 990, 996-999, 1110...1118...XVI(1)

კრემიე - ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე. 292...693...VI

კრილოვი ვიქტორ - ავტორი წიგნისა სათეატრო საქმე ევროპაში. 584. ...743...XV

კრილოვი ივანე ანდრიას ძე (1769-1844), რუსი მწერალი, მეიგავე. 50...710...V; 496...693...VIII; 179...552...XIII

კრიმ-გირეი (კირიმ-გირეი) – იხ. სულთან-კირიმ-გირეი ნიკოლოზ

კრიმერი – 393...693...VIII

კრისპი ფრანჩესკო (1819-1901) – ადვოკატი, იტალიელი სახელმწიფო მოღვაწე, 1887-1891 და 1893-1896 წლებში სახელმწიფოს მეთაური, ატარებდა ანტიდემოკრატიულ საშინაო და ექსპანსიონისტურ საგარეო პოლიტიკას, იტალიის იმპერიალისტური ავანტურის ერთ-ერთი მოთავე აფრიკაში. იტალიის 1848-1849 წლების რევოლუციის მონაწილე. 1893-1894 წლებში სასტიკად ახშობდა გლეხთა მოძრაობას სიცილიაში. 467...662...VII; 206, 244, 335...726...IX; 94, 95, 351-355, 408, 570, 571, 575...731...XI; 15,16...300...XII; 221, 223...552...XIII.

კრისტი – ბესარაბიის აზნაური. 207...552...XIII

კრიხლერი (Крихлер) ფრანც – გერმანელი მეტყვევე, გაზეთის რედაქტორი, ფლორისა და ფაუნის მკვლევარი. 203...832...XIX

კრომველი თომას (1485–1540), ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე, მეფე ჰენრის VIII-ის თანამებრძოლი, მინისტრი, ეკლესიის რეფორმატორი. სასახლის ინტრიგების გამო სახელმწიფო დაღატი დასწამეს და სიკვდილით დასაჯეს. ...663...VII

კრომველი – ოლივერ (1599–1658), გამოჩენილი პოლიტიკური მოღვაწე. ინგლისის, ირლანდიის და შოტლანდიის გაერთიანებული რესპუბლიკის მმართველი (პროტექტორი). არნახული დესპოტიზმი გამოიჩინა ირლანდიელების მიმართ, რითაც დიდი ვნება მოუტანა ინგლის-ირლანდიის ურთიერთობას. სტიუარტების დაბრუნების შემდეგ მისი ცხედარი ამოთხარეს საფლავიდან და ჩამოახრჩეს. 500, 503–504...662...VII; 396...726...IX

კროტკოვი – ბანკის თანამშრომელი მოსკოვში. 45...538...XVII

კრუზე ნიკოლოზ თეოდორეს ძე (დაბად. 1823) – ხარკოვის მეკიდრი, რუსეთის სათავადაზნაურო-სამიწათმოქმედო ბანკის საბჭოს წევრი. აქვეყნებდა სტატიებს სხვადასხვა რუსულ ჟურნალებში. 123...731...XI

კრუპი - უდიდესი სამხედრო მეტალურგიული კონცერნის მფლობელი. 242...726...IX

კუვშინსკი ივანე – თბილისის სასულიერო სემინარიის ინსპექტორი, ქართველების მოძულე, სემინარიიდან დევნიდა ქართულ ენას. 247, 261...693...VI

კულიშერი (Кулишеръ) მიხეილ ეგნატეს ძე (1847-1919) – რუსი პუბლიცისტი ეთნოგრაფი და ისტორიკოსი. 412...832...XIX

კუპერი ჯეიმზ ფენიმორ (1789–1851) ამერიკელი მწერალი, ამერიკული რომანის ფუძემდებელი. 111, 411...710...V

კურფიურსტი – ძველი წარჩინებული საგვარეულო გერმანიაში, რომელსაც ევალებოდა გერმანიის იმპერატორის არჩევა. 289...663...VII

კურციუსი ერნსტ – (1814-1896), ანტიკური პერიოდის ცნობილი გერმანელი ისტორიკოსი, არქეოლოგი, გათხრების ხელმძღვანელი ოლიმპიაში (1875-1881). 254...539...X; 188...832...XIX

კუტული - საფრანგეთის გაზეთის – „თემპს“-ის კორესპონდენტი. 209, 217, 218-221...545...XIV

კუჩაევი – კავკასიის სტატისტიკური კომისიის თავმჯდომარე. 341...693...VIII

კუჩაევი – 221...545...XIV

კუჩარიანცი - ხმოსანი. 400...552...XIII

ლ

ლაბარსი - 225...693...VI

ლაბაური მათია – 226...832...XIX

ლაბაური ნასყიდა – 226...832...XIX

ლაბრიოლა (Антоніо Лабріола) ანტონიო (1843-1904) – იტალიელი ფილოსოფოსი, იტალიური მარქსიზმის ფუძემდებელი. 205...832...XIX

ლაბუშერი – ჰენრი ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე და პუბლიცისტი, თემთა პალატის წევრი, ლიბერალური პარტიის რადიკალური ჯგუფის აქტიურ წარმომადგენელთაგანი. 395, 399...693...VIII

ლაგერი – საფრანგეთის პალატის დეპუტატი. 151, 152...539...X

ლაგრანჟი (Лагранж) ფერდინანდ (1846-1909) – ცნობილი ფრანგი ფიზიოლოგი, პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე. მუშაობდა სამკურნალო ფიზიკულტურის მიმართულებით. 184, 203...832...XIX

ლადისა (ლადიკეა) – ეგვიპტის დედოფალი, ამაზისის ცოლი, წარმოშობით ბერძენი. 897, 905, 917, 919, 920, 967, 1001, 1022...1118...XVI(1)

ლადო – იხ.: მესხიშვილი ლადო.

ლაველე (Эмиль де Лавеле) ემილ ლუი ვიქტორ (1822-1892) – ბელგიელი პოლიტიკონომისტი, სამართლის ისტორიის სპეციალისტი და სახელმწიფო მეცნიერებათა პროფესორი. უარყოფდა ეკონომიკის კანონების ობიექტურ ბუნებას, უპირისპირდებოდა კლასიკურ პოლიტიკონომიას და მარქსიზმს. 360, 579...690,693...VI; 277, 296, 301, 302, 304, 305, 308...689,693...VIII; 371...539...X; 205...832...XIX

ლავერნე ლეონ გილარ (1809-1880) – საფრანგეთის პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, ავტორი პოლიტიკური ხასიათის სტატიებისა. 46, 583...693...VI

ლავისი / ლევისი (Левисъ) ერნესტ (1842-1922) – ფრანგი ისტორიკოსი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 204...833...XIX

ლაგროვი პეტრე ლაგრეს ძე (1823-1900) – რუსი სოციოლოგი და პუბლიცისტი. 526...693...VI

ლაზარე – 79, 236, 237...538...XVII

ლაზარე – ღონიაშვილი, ილია ჭავჭავაძის ლალა და მსახური. 35, 56, 58, 73, 82, 201, 277, 292, 311, 312...402...XVIII

ლაზარევი – 134, 137, 146...402...XVIII

ლაზარევი, გენერალი – ივანე პეტრეს ძე (1763–1803), რუსი სამხედრო მოხელე კავკასიაში, გენერალ-მაიორი, განაგებდა დროებით ადგილ. მმართველობას. მოკლა მარიამ დედოფლის მსლემბემა, დედოფლის რუსეთში ძალით გადასახლების მცდელობისათვის. 215, 242, 242, 309-311...545...XIV

ლაზარკა – 50, 72, 73...402...XVIII

ლაზნი – ჭანები, წარსულში ერთ-ერთი ქართველური ტომი. ცხოვრობდნენ ძირითადად თურქეთში, შავი ზღვის სანაპიროზე, მცირედი რაოდენობით აჭარაში, მდ. ჭოროხის აუზში და სამეგრელოში, ენგურის შესართავთან (ანაკლია); ლაპარაკობენ ქართველური ჯგუფის ზანური ენის ლაზურ (ჭანურ) დიალექტზე. რელიგია – მუსლიმანობა. 256...545...XIV

ლაისტი (Лейст) არტურ (1852-1927) – საქართველოში მოღვაწე გერმანელი მწერალი, პუბლიცისტი, „ვეფხისტყაოსნის“ მთარგმნელი გერმანულ ენაზე, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. საქართველოში ჩამოვიდა 1884 წელს. 219, 220...663...VII; 447...545...XIV; 230, 353...538...XVII; 225, 229...402...XVIII

ლალი – იხ.: ლასხიშვილი გიორგი მიხეილის ძე.

ლანგე (Ланге) ფრიდრიხ ალბერტ (1828-1875) – გერმანელი ფილოსოფოსი, ეკონომისტი, ინდუქციური ფილოსოფიის პროფესორი, ხშირად აქვეყნებდა სტატიებს პოლიტიკონომიის საკითხებზე. 207...833...XIX

ლანგთემური (ლანგ-თემური) – იხ.: თემურლენგი (ლანგთემური).

ლანგლუა (Ланглюа) შარლ-ვიქტორ (1863-1929) ფრანგი ისტორიკოსი, პალეოგრაფი, შუა საუკუნეების სპეციალისტი. მოღვაწეობდა პარიზის უნივერსიტეტში. იკვლევდა „ქართლის ცხოვრების“ ისტორიულ ღირებულებას ნაშრომში „Essai de classification des suites monetares de la Georgie“, 1860წ. 195...545...XIV; 184...833...XIX

ლანგსტროტი (Лангстротъ) ლორენც ლორენ (1810-1895) – ამერიკელი მეფუტკრე, ამერიკული მეფუტკრეობის ფუძემდებელი. 204...833...XIX

ლანკასტერი ჯორჯ (1778-1838) – ინგლისელი პედაგოგი, ურთიერთსწავლების სისტემის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 109...693...VI

ლანფრე (Ланфре) პიერ (1828-1877) – ფრანგი პოლიტიკოსი და ისტორიკოსი. 1867 წელს დაიწყო ფუნდამენტური ნაშრომის გამოქვეყნება ნაპოლეონ პირველის შესახებ. 153...833...XIX

ლაპო-დანილევსკი (Лапо-Данилевский) ალექსანდრ სერგეის ძე (1863-1919) – რუსი ისტორიკოსი, რუსული ისტორიული მეცნიერების ერთ-ერთი ფუძემდებელი, პეტერბურგის აკადემიის პროფესორი. 188...833...XIX

ლარაძე პეტრე გიორგის ძე (1770-1837) – ქართველი პოეტი და კალიგრაფი, განაგებდა თბილისის სამეფო წიგნთსაცავს, 1803-1810 წლებში სპარსეთში იყო გადახვეწილი, 20-იან წლებამდე ცხოვრობდა პეტერბურგში და შემდეგ საქართველოში დაბრუნდა. 437...833...XIX

ლასხიშვილი გიორგი მიხეილის ძე (1865-1931) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს სოციალისტურ-ფედერალისტური პარტიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი, საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის განათლების მინისტრი, „ივერიის“ თანამშრომელი. ჭერდა ფსევდონიმით „ლალი“. 490,491...552...XIII; 363–365...545...XIV; 173...538...XVII.

ლატურნო (Шарль Латурно) შარლ (1831-1902) – ფრანგი ეთნოგრაფი, სოციოლოგი და ანთროპოლოგი, არაერთი წიგნის ავტორი კულტურისა და საზოგადოებრივი დაწესებულებების განვითარების შესახებ. 206...833...XIX

ლაუსონი – ინგლისის პარლამენტის დეპუტატი. 399...693...VIII

ლაფონტენი ჟან (1621-1695), ფრანგი პოეტი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი 1684 წლიდან. 179...552...XIII

ლაქსინი – 12, 65, 66, 68, 302, 304, 305, 307...402...XVIII

ლაშა-გიორგი (გიორგი IV) (1192-1223) თამარ მეფისა და დავით სოსლანის ძე, საქართველოს მეფე 1212-1223 წწ. 200...732...XI

ლაშოსე (Ла-Шоссе) პიერ კლოდ ნიველ (1692-1754) – ფრანგი დრამატურგი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი, დიდაქტიკური კომედიების ავტორი. 424...833...XIX

ლებეოკი/ლებოკი ჯონ (1834-1913) - ინგლისელი არქეოლოგი და ეთნოგრაფი, ენციკლოპედისტი, მწერალი-მორალისტი, ბანკირი, პოლიტიკოსი, ბიოლოგი, ევოლუციონისტური (ანთროპოლოგიური) სკოლის თვალსაჩინო წარმომადგენელი, წამოაყენა მოსაზრება არქეოლოგიური ძეგლების ახლებური პერიოდიზაციის შესახებ. ქვის ხანა გაყო პალეოლითად და ნეოლითად. პირველმა გამოიყენა არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული მასალების კომპლექსური კვლევა პირველყოფილი წყობილების ისტორიის შესასწავლად. 227, 247, 252, 258, 267, 269, 270, 272, 284...732...XI; 237...833...XIX

ლებედიევი - (ლებედევი) – 1870 წელს თბილისში „Общество бережливости“-ს დამაარსებელი. 329...693...VI

ლებენსტეინ – ლებელი, მკურნალი. 132...726...IX

ლებლონი - 68...693...VI

ლედა – სპარტის მეფის ტინდაროსის მეუღლე. ეტოლიის მეფის თესტიოსის შვილი. ...758...III

ლედნიცი ალექსანდრ რობერტის ძე (1866-1934) – რუსეთისა და პოლონეთის საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, ადვოკატი, ჟურნალისტი და ფინანსისტი, რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო საბჭოს დეპუტატი 1906 წელს. 394...833...XIX

ლედოსოვსკი – კარდინალი, გრაფი. 338-339; 389...663...VII

ლეგან გურიელი – იხ. გურიელი ლევანი.

ლეგანა – 161, 163, 164...833...XIX

ლეგანი, ლევანა – 184, 186, 197, 204...402...XVIII;

ლევერაშვილი ლაზარე – 79...539...XVII

ლეიარდი (1817-1893) – ფრანგი, ინგლისში აღზრდილი არქეოლოგი, 1871-1880 წლებში ინგლისის ელჩი კონსტანტინოპოლში. 167...693...VI

ლეიდენი – გერმანელი ექიმი, მკურნალობდა ბერლინში მყოფ ილია ჭავჭავაძეს. 212, 214...539...XVII

ლეისტი არტურ – იხ.: ლაისტი არტურ.

ლენორმანი, ფრანსუა – ფრანგი ისტორიკოსი და არქეოლოგი (1837–1883), ყურადღება მიიქცია სინას მთის წარწერების შესახებ მონოგრაფიებით; იკვლევდა ელევსინის ნანგრევებს და ეკავა არქეოლოგიის პროფესორის ადგილი ეროვნულ ბიბლიოთეკაში. 175, 176, 183, 209, 236, 237, 240, 248, 249, 251, 253, 257, 259, 306...732...XI; 201-203, 204–206, 254-259, 264, 274...546...XIV

ლეონ XIII – რომის პაპი 1878 წლიდან, ერისკაცობაში ვინჩენცო ჯოაკინო პეჩი (1810-1903)– ჩამოაყალიბა კათოლიკური ეკლესიის სოციალური დოქტრინა, რომელიც საფუძვლად დაედო მომდევნო რომის პაპების საქმიანობას. 378, 379, 381, 529...726...IX; 116, 117, 363...539...X; 570, 571...743...XV

ლეონიდე, ეპისკოპოსი – 115...546...XIV

ლეონიძისა – მარიამ ლეონიძე, ქართველი მსახიობი ქალი. 266, 267, 272, 273, 351...710...V

ლენტიევი – 122, 128...402...XVIII

ლეოპოლდი – ავსტრიის იმპერატორის სიძე. 111...694...VIII

ლეოპოლდი - (ლეოპოლდ II) (1835-1909), ბელგიის მეფე 1865 წლიდან. იგი ხელმძღვანელობდა ცენტრალური აფრიკის ტერიტორიების დაპყრობას. 41...726...IX; 445, 459...732...XI

ლერმონტოვი (Лермонтов) მიხეილ იურის ძე (1814-1841) – გამომჩენილი რუსი პოეტი და მწერალი – 13, 16, 17, 54, 230...711...V; 437, 449...546...XIV; 231, 354...539...XVII

ლერუა-ბოლიე პოლ-პიერ (Леруа-Болье Поль-Пьер) – (1843-1916) ფრანგი ეკონომისტი, რედაქტორობდა ჟურნალს „ფრანგული ეკონომიკა“, იყო მრავალი ნაშრომის ავტორი ეკონომიკაში. 136-139...1118...XVI(1)

ლესგაფტი პეტრე ფრანცის ძე (1837-1909) – რუსი პედაგოგი, ანატომი და ექიმი, ფიზიკულტურაში საექიმო-პედაგოგიური კონტროლისა და თეორიული ანატომიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 329...732...XI

ლესჟასი ფერდინანდ ვიკონტ დე (1805-1894) – ცნობილი ფრანგი მეწარმე და დიპლომატი. 1859 წელს შეუდგა სუეცის არხის მშენებლობას, რომელიც გაიხსნა 1869 წელს. 572...693...VI; 215, 216...726...IX

ლესინგი (Лессинг) გოტჰოლდ ევრაიმ (1729–1781), გერმანელი პოეტი, მწერალი, დრამატურგი და ხელოვნებათმცოდნე, განმანათლებელი, გერმანული კლასიკური ლიტერატურის ფუძემდებელი და თეატრალური კრიტიკოსი. 275, 277, 344, 368, 369, 483...711...V; 34...539...XVII; 424, 461...833...XIX

ლესლანდესი – ვალენსიო, პორტუგალიელი ეკონომისტი. 300...694...VIII

ლეფლო - ფრანგი გენერალი. 358...726...IX

ლეოვი ევგენი - 71, 72...300...XII

ლეოვი –რუსი მოხელე. 237...546...XIV

ლიაზანოვი-ალექსანდრე - 162, 169, 170...402...XVIII

ლიაშენკო (Ляшенко) – 182...1118...XVI(1)

ლიბიხი იუსტუს (1803-1873) – გერმანელი ქიმიკოსი. 344...552...XIII.

ლიბკნეხტი – (გერმანიის პარლამენტის დეპუტატი) – (1826–1900) გერმანიის და საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის დიდი მოღვაწე, გერმანიის სოც. დემოკრატიული პარტიის დამაარსებელი. 1874 წლიდან გერმანიის პარლამენტის წევრი. II ინტერნაციონალის ერთ-ერთი დამაარსებელი. 289–290...663...VII

ლეიუსი (Левий) ტიტუს (Ямю II 59-17) – რომაელი ისტორიკოსი, ფილოსოფოსი და რიტორი. 427...833...XIX

ლიზა – ელისაბედ ნიკოლოზის-ას მუხრან-ბატონისა, გურამიშვილების ოჯახის ნათესავი. 113, 114, 208, 217, 225, 230, 232, 234, 244, 248, 250, 314, 315...403...XVIII

ლიზა (ლიზო) – იხ. ჭავჭავაძე-საგინაშვილი ელისაბედ.

ლიზი, ლიზო – ელისაბედ ჭავჭავაძე-საგინაშვილისა, ილიას უმცროსი და, 76, 79, 81, 84, 86, 87, 92, 95, 97, 115, 116, 131, 145, 150, 154, 157, 167, 172, 173, 185, 187, 190, 191, 200, 201, 203, 209, 210, 212, 215, 223, 226, 230, 232, 234, 235, 239, 244, 248, 250, 314, 315...402...XVIII

ლიზა მუხრანსკაია – იხ. მუხრანსკი ლიზა.

ლიზო – ოლღას დისშვილი, ეკატერინე სტაროსელსკაიას (იხ.) ქალიშვილი. 95, 97...403...XVIII

ლიმუზენი - 586, 587...726...IX

ლინდემანი (Гуго) ჰუგო (1867-1950) – გერმანელი პოლიტიკოსი და პედაგოგი, რეიხსტაგის დეპუტატი. 206...834...XIX

ლინდნერი (Линднеръ) გუსტავ ადოლფ (1828-1887) – ავსტრიელი მეცნიერი პედაგოგიკის დარგში, პროფესორი, ფილოსოფოსი, პედაგოგიური ინსტიტუტის დირექტორი. 425...834...XIX

ლინტორნ სიმური – გენერალი. 140...693,698...VI

ლიონიძე სოლომონ (1754-1811) – ქართველი საზოგადო მოღვაწე, გეორგიევსკის ტრაქტატზე მომუშავე ჯგუფის წევრი. 478...834...XIX

ლირი – უილიამ შექსპირის (იხ.) ტრაგედიის „მეფე ლირის“ მთავარი პერსონაჟი, 167, 183...403...XVIII

ლისევესკი (Лисевский) – 198...834...XIX

ლისტი ფერენც (1811-1886) – უნგრელი კომპოზიტორი, პიანისტი, ღირიჟორი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. 576...743...XV

ლიტტონი - ლორდი 90, 91...693...VI

ლილდამის ნიკოსელი (ნაკოსელი) – პიზისტრატის მხარდამჭერი. 869, 881...1118...XVI(1)

ლიხაჩოვი ნ. – კავკასიაში მართლმადიდებელი ქრისტიანობის აღმდგენელი, საზოგადოების ალექსანდრეს სახელობის სკოლის მასწავლებელი, სტრელიცკის შემდეგ იყო აღნიშნული საზოგადოების ინსპექტორი, იცავდა ზახაროვის რუსიფიკატორულ პოლიტიკას. 250...693...VI

ლობანოვი, - ლობანოვ-როსტოვსკი ალექსი ბორისის ძე (1824-1896), თავადი, რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, დიპლომატი, 1882-1895 წლებში ელჩი ვენაში. 220...726...IX

ლოლაძე (Лоладзе) – 180...834...XIX

ლოლუა – ქუთაისელი ადვოკატი. 287, 288, 289...694...VI

ლოლუა – ქუთაისის ბანკის ზედამხედველობის კომიტეტის წევრი. 599, 600, 603, 605, 622-624...732...XI

ლოლუა ა. ს. – 136...539...XVII

ლომინაძე – ახალსენაკის სკოლის პედაგოგი. 205, 206...743...XV

ლომინაძე – სენაკის სკოლის ზედამხედველი. 441...694...VI

ლომონოსოვი მიხეილ ვასილის ძე (1711–1765), რუსი მეცნიერი, პოეტი, თანამედროვე რუსული სალიტერატურო ენის ფუძემდებელი, 377...711...V

ლომოური ი.ვ. – მეტეხის ციხის ეკლესიის მღვდელი. 105, 107...743...XV

ლორთქიფანიძე დ. - იმერელი თავადი, რომელმაც არ დაუჭირა მხარი თავად-აზნაურთა კრებას, სადაც სამადლობელი ადრესი მზადდებოდა რუსეთის მმართველობის მიმართ. 495...546...XIV

ლორთქიფანიძე კირილე ბეჟანის ძე (1839-1919) – ერთ-ერთი თერგდალეულთაგანი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე, ქართველ მწერალთა ნაწერების გამომცემელი. ქართველ 60-იანელთა თანამდგომი და თანამებრძოლი, ქუთაისის გუბერნიის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის დირექტორი 1893-1918 წლებში. 116...663...VII; 199, 200...300...XII

ლორთქიფანიძე მ. ბ. – ლორთქიფანიძისა ნ. დ. – 136...539...XVII

ლორთქიფანიძე ნ. – ქუთაისის ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი. 597, 598, 610...732...XI

ლორთქიფანიძე ს. წერდა ს ლ – ძე – ის ფსევდონიმით. 231...743...XV

ლორის-მელიქოვი – მიხეილ ტარიელის ძე (1825-1888), გრაფი, რუსეთის საზოგადო მოღვაწე, გენერალ-ადიუტანტი, სახელმწიფო საბჭოს წევრი, 40–იან წლებში მონაწილეობდა შამილის წინააღმდეგ ომში. 1880 წელს დაინიშნა შინაგან საქმეთა მინისტრად და ჟანდარმთა შეფად. 1881 წელს გადადგა და უცხოეთში ცხოვრობდა. 510...711...V; 301...732...XI; 214...546...XIV; 102, 181, 186, 195, 196, 235–237, 240...743...XV; 114, 207...403...XVIII;

ლოტიკაშვილი გიორგი – სოფელ ინიანთკარის მცხოვრები. 145...834...XIX

ლუარსაბი – 161...834...XIX

ლუგოვსკი XIX საუკუნის რუსი მთარგმნელი. 13...711...V

ლუდვიგ II – ლუდვიგ II ოტო – ფრიდრიხ-ვილჰელმ (1845–1886) ბავარიის მეფე. 107...694...VIII

ლუდვიგ I – კარლ ავგუსტი, ბავარიის მეფე (1786–1868). 110...694...VIII

ლუდოვიკ მეთოთხმეტე, ლუი XIV (1638-1715) – საფრანგეთის მეფე, მისი მეფობის დროს მეფის ძალაუფლება შეუზღუდავი იყო, თვითმპყრობელობა უმაღლეს წერტილამდე იყო აყვანილი. 220...694...VI

ლუდოვიკი (ლუდოვიკ II) (1845-1886) – ბავარიის მეფე, რომანტიკოსი და ხელოვნების მოყვარული. 1886 წლის 13 ივლისს ბავარიის ტბა შტარნბერგერზეში იპოვეს დამხრჩვალნი. 57...732...XI

ლუდოვიკო XIV – საფრანგეთის მეფე (1638–1715). 118...711...V; 435...694...VIII

ლუი XIV – იხ.: ლუდოვიკო XIV.

ლუიტპოლდი – კარლ-იოსებ-ვილგელმ. პრინცი, სულიერად დაავადებულ ლუდვიგ II-ის რეგენტი. 1886 წ. 110, 207...694...VIII

ლუი ფილიპე ორლეანელი (1773-1850) – საფრანგეთის მეფე 1830-1848 წლებში. 93...694...VI

ლუკა – „ახალ აღთქმაში“ შემავალი ერთ-ერთი „სახარების“ ავტორი. 436...834...XIX

ლუკაჩოვი (Лукачевъ) – მებუხრე. 227...834...XIX

ლუკრეცი ლუკრეციუსი ტიტუს კარუს (ჩვ. წ. I ს.) რომაელი პოეტი და ფილოსოფოსი. 342...711...V

ლუტცი – ბავარიის პრემიერ-მინისტრი. 1886 წ. – 207...694...VIII

მ

მაგალოვა – მაღალოვა. 246...403...XVIII

მაგდალინა – (მარიამ მაგდალინელი) დაბადებული ქალაქ მაგდალეში. ცოდვების მონანიების შემდეგ გახდა მიმღევარი. მან შეატყობინა მოციქულებს ქრისტეს აღდგომა. ...759...III

მადათოვი – ვალერიან გრიგოლის ძე (1782-1829), სამხედრო პირი, გენერალ-ლეიტენანტი, რუსეთ-თურქეთისა და 1812 წლის სამამულო ომის მონაწილე. 214...546...XIV

მაზილოვი – 71...301...XII

მათე – იესო ქრისტეს თორმეტ მოწაფეთაგანი, „ახალ აღთქმაში“ შემავალი ერთ-ერთი „სახარების“ ავტორი. 436...834...XIX

მათე ედესელი – სომეხი სწავლული. 67...539...X

მათიკოვი – 242...834...XIX

მაიკო ბარათოვი – 100...403...XVIII

მაიკო, მაკო – აფხაზი, ილიას დისშვილი, ნინოს ქალიშვილი. 195, 198, 200, 204, 207-210, 216, 217, 218, 224, 230, 248...403...XVIII

მაიკოვი აპოლონ ნიკოლოზის ძე (1829–1897), რუსი პოეტი. 53...711...V

მაისოვი გ. ა. თბილისის მაზრის სკოლების უფროსი (1876 VII-დან), შემდეგ (1881 წლამდე) ქუთაისის გუბერნიის სახალხო სკოლების დირექტორი. 522...694...VI

მაკაროვი პეტრუს – სირაჯი. 257...727...IX

მაკედონელი, ალექსანდრე – ალექსანდრე დიდი (ძვ. წ. 356-323), სწორუპოვარი მხედარმთავარი და სახელმწიფო მოღვაწე; ამიერკავკასიაში და, კერძოდ, საქართველოში მისი ლაშქრობის ვარაუდი ისტ. წყაროებით არ დასტურდება. 201...546...XIV

მაკიაველი (Machiavelli) ნიკოლო (1469-1527) – იტალიელი მოაზროვნე, ფილოსოფოსი და პოლიტიკური მოღვაწე. 424...834...XIX

მაკ-კინეი, ამერიკის პრეზიდენტი. 157...546...XIV

მაკ-მაგონი, მაკ-მაჰონი მარი ედმ პატრის მორის (1808-1893) – საფრანგეთის სახელმწიფო და სამხედრო მოღვაწე, საფრანგეთის მარშალი 1859 წ., 1873-1879 წლებში საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი (მონარქისტულ ჯგუფს ეყრდნობოდა). მისი მონაწილეობით მოწეობილი მონარქისტული გადატრიალების (1877) ჩაშლის შემდეგ გადადგა (1879). 70-72, 76-79, 85-89, 92-96, 98, 118, 119, 126, 128, 129, 134-137, 142, 145, 149, 151, 158, 159, 167, 174...694...VI; 238...694...VIII

მაკ-მაჰონი – იხ.: მაკ-მაგონი.

მაკო – 264, 265...539...XVII

მაკოლელი თომას ბაბინგტონ (1800-1859) – ბრიტანელი სახელმწიფო მოღვაწე, ისტორიკოსი, პოეტი და პეოზაიკოსი, „ინგლისის ისტორიის“ ხუთტომეულის ავტორი. 396...834...XIX

მაკოლმი ჯონ (1769-1833) – ინგლისელი დიპლომატი და ისტორიკოსი.

- 1815 წელს დაწერა „სპარსეთის ისტორია“. 268...733...XI
მალოშნიკოვა (Малошникова) – 231...834...XIX
მალცევი – 140...403...XVIII
მალხაზიჩი – ანდრონიკაშვილი ივანე მალხაზის ძე. 73, 74, 311 (იხ. ივანე მალხაზის-ძე)...403...XVIII
მალხასიანცი სტ. სერ. – 184...301...XII
მამა ტარასი - 484...711...V
მამადაშვილი თევდორე – 79...539...XVII
მამაცაშვილი იოსებ (1810–1874), საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, ჟურნ. „ცისკრისა“ და „გუთნის დედის“ თანამშრომელი. 568...711...V
მამაცაშვილი (მამაცევი, Мамацев) კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძე (1818-1900) – რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტი, ლიტერატორი და საზოგადო მოღვაწე, თბილისის სათავადაზნაურო სასწავლებლის ერთ-ერთი დამაარსებელი და ზედამხედველი კომიტეტის თავმჯდომარე, თბილისის გიმნაზიის დამაარსებელი, ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების დამფუძნებელი წევრი, თანამშრომლობდა ქართულ ჟურნალ-გაზეთებში: „გუთნის დედა“, „ივერია“, „დროება“, „მოამბე“, იყო ნიკოლოზ ბარათაშვილის თანამედროვე და მეგობარი. 568...711...V; 217, 307...694...VI; 152, 249, 383...834...XIX
მამაცაშვილი (მამაცოვი) ქრისტეფორე (1839-1909) – „ქმშკ-გ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი, ილიას მეგობარი და მასზე საინტერესო მოვონების ავტორი. 184, 213, 326...539...XVII
მამაცოვი ქ. ი. (Мамацов Х. И.) – პოლკოვნიკი, სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის წევრი. 346, 350, 351, 374, 389, 408...1119...XVI(1)
მამაჯანოვი (Мамаджанов) – 180...834...XIX
მამედ ალი მამედ მირზა ოღლი (Мамедъ Али Мамедъ Мирза Оглы) – ხელოსანი, რომელიც მუშების ჯგუფთან ერთად ილია ჭავჭავაძეს არტელიდან ჰყავდა დაქირავებულნი. 13...834...XIX
მამზელ-მარი – 236...403...XVIII
მამიდა – ილიას აღმზრდელი მამიდა მაკრინე, პაატა ჭავჭავაძის ასული, მეუღლე ივანე არაგვის-ერისთავისა. 79, 111, 138, 253, 254...403...XVIII
მამიკონოვი (Мамиконов) – 141...403...XVIII; 184...834...XIX
მამუკა (Мамука) – 186...403...XVIII; 152...834...XIX
მანანოვი (Манановъ) ვ. – 183...834...XIX
მანასიხი ვიახესლავ ავქსენტის ძე (1841–1901), რუსი თერაპევტი და საზოგადო მოღვაწე, ჟურნ. „Врач“-ის რედაქტორ-გამომცემელი. (1880–1901) 515...711...V
მანგლელი – მანგლისის ეპისკოპოსი. საეპისკოპოსო ცენტრი აქ V საუკუნიდან არსებობს. 466...744...XV
მანგოშვილი ივანე – სოფელ ჩინთის მცხოვრები. 145...834...XIX
მანსვეტაშვილი (Мансвѣтовъ, მანსვეტოვი) იაკობ ალექსანდრეს ძე (1855-1939) – მწერალი, ჟურნალისტი („ივერიის“ თანამშრომელი), პუბლიცისტი (ფსევდ.: „ლონ-იაგო“, „ალექსანდრ-ძე“, „ბარელი“ და სხვ.), საზოგადო მოღვაწე („ქმშკ-გ საზოგადოების“ ჯერ მდივანი, შემდეგ – საპატიო წევრი), მრეწველი, ქველმოქმედი. 100, 148, 150, 154, 160...403...XVIII; 145...539...XVII; 136, 185, 186...834...XIX

მანსვეტაშვილი (მანსვეტოვი) ნიკოლოზ (ნიკო) – იაკობ მანსვეტაშვილის ძმა. 47, 56, 266...539...XVII

მანსვეტოვი – იხ.: მანსვეტაშვილი იაკობ.

მანუჩარ ათაბაგი, მანუჩარ III ჯაყელი (1591-1625) – სამცხის ათაბაგი 1614-1625. იგი ცდილობდა შეეჩერებინა მესხ ფეოდალთა გამაჰმადიანების პროცესი, რითაც ოსმალთა უკმაყოფილება გამოიწვია. 1625 წ. მოკლა ბიძამ – ბექამ (საფარფაშა). 59...694...VI

მანჩინი – პასკუალი-სტანისლავ (1817-1888), იტალიის სახელმწიფო მოღვაწე, იურიტი, დიპლომატი, პუბლიცისტი, ტურინის, ნეაპოლის და რომის უნივერსიტეტების პროფესორი. იუსტიციის მინისტრი 1876 წლიდან, შემდეგ საგარეო საქმეთა მინისტრი. 1878 წელს გადადგა თანამდებობიდან. 467...663...VII; 244...694...VIII; 528...727...IX

მანჯავიძე მიხეილ (Манджавидзе Мих.) – 235...834...XIX

მარვინი ჩარლზ, ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 17...539...X

მართა – 250...835...XIX

მარი, ეხლანდელი სომხების პროფესორი პეტერბურგის უნივერსიტეტში – ნიკოლოზ (ნიკო) იაკობის ძე მარი (1864–1934), ენათმეცნიერი, ფილოლოგი, ორიენტალისტი, არქეოლოგი, კულტურის ისტორიკოსი. 203, 204–208...546...XIV

მარია დიასამონა – 191...403...XVIII

მარია ვახტანგოვნა – იხ. **ორბელიანი მარიამ**. 539...XVII

მარია-ტერეზია – (1717-1780), ავსტრიის ერცჰერცოგი 1740 წლიდან. მისი უფლებები ჰაბსბურგთა მონარქიის მიწებზე ევროპულმა სახელმწიფოებმა მხოლოდ ავსტრიული მემკვიდრეობისათვის ომის (1740-1748) შემდეგ ცნეს. განამტკიცა აბსოლუტიზმი. 410...539...X

მარიამ დედოფალი – ქართველთა უკანასკნელი მეფის – გიორგი XII-ის ქვრივი, რომელსაც გენ. ლახარემა ძალით დაუპირა წაყვანა რუსეთის კარზე. მისმა მხლებელმა ხანჯლით მოკლა გენერალი და გაიქცა. მკვლელობა დედოფალს დაბრალდა; იგი გაასახლეს რუსეთში და 9 წელიწადს მონასტერში გამოამწყვდიეს. 242...547...XIV

მარიამი – ლიპარიტის ასული, ლუარსაბ II დედა. 139...694...VIII

მარიანი - 408...539...X

მარიეჟოლი (Марьежоль) ჟან იპოლიტ (1855-1934) – ფრანგი ისტორიკოსი. 184...835...XIX

მარინე კნენა – იხ. დიასამიძე მარიამი.

მარკოვი – მუშაობდა ქუთაისში და თბილისში განათლების ხაზით. 272, 273. ...744...XV

მარკოვი - 425...694...VI

მარკოვი, ეგენი ლეონიდეს ძე - მწერალი. 292-294...547...XIV

მარკოზი – „ახალ ალექსანდრე“ შემავალი ერთ-ერთი „სახარების“ ავტორი. 440...835...XIX

მარმონტელი ჟან ფრანსუა (1723–1799) ფრანგი მწერალი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 16, 118...711...V

მაროზოვო, მოროზოვი - რუსი ვაჭარი. 24...727...IX

მარსიაზი, **მარსიასი** ბერძნული მითოლოგიის მიხედვით მდინარე მარსიასის ღვთაება. 22...711...V

მარტია – 229...403...XVIII; 186...835...XIX

- მარტია** – საგურამოელი გლეხი. 218...539...XVII
- მარტინოვსკი** – თბილისის პროგიმნაზიის ინსპექტორი. 139-141...539...X
- მარტიროსოვი (Мартиросов)** – 136...835...XIX
- მარქი (К. Маркс)** კარლ ჰაინრიხ (1818-1883) - გერმანელი ფილოსოფოსი, ეკონომისტი, ისტორიკოსი, პოლიტიკის თეორეტიკოსი, სოციოლოგი, მეცნიერული კომუნიზმის ფუძემდებელი. 475...552...XIII; 38, 353, 358–360, 373...547...XIV; 488, 489, 524, 526...744...XV; 155, 207, 417, 464, 467, 470...835...XIX
- მასაგეთნი, ანუ ოსმალნი** – ძველ ბერძენ ავტორთა მიხედვით მოსახლეობა ამიერკასპიისა და არალისპირეთს შორის. ჰეროდოტეს ცნობით, მომთაბარენი იყვნენ, მებრძოლები, მათთან ბრძოლაში დაიღუპა აქემენიდთა სახელმწიფოს დამაარსებელი კიროსი. სტრაბონი მასაგეთებს აკუთვნებს ზოგიერთ პრიმიტ. ცხოვრების წესით ბინადართ, აგრეთვე მიწათმოქმედთა ტომს (მაგ. ხვარაზმელებს). 187, 188...547...XIV
- მასენე ჟიულ** (დაბად. 1842 წ.) – ფრანგი კომპოზიტორი. 576...744...XV
- მასკანი პიეტრო** (1863-1945) – იტალიელი კომპოზიტორი. საფუძველი ჩაუყარა ახალ მიმართულებას „საოპერო ვერიზმს“. 576...744...XV
- მასკარტი** – ფრანგი მეცნიერი. 437...733...XI
- მასლოვსკი (Масловский)** – ტულის ბანკის თავმჯდომარე. 156, 317...539...XVII
- მასპერო** – გასტონი (1846-1916), ცნობილი ფრანგი ეგვიპტოლოგი, „სიძველეთა სამსახურისა“ და ეგვიპტური მუზეუმის დირექტორი, არქეოლოგიური კვლევის შედეგად გამოავლინა XVII–XXII დინასტიების ფარაონთა მუმეების სამალავი. მას ეკუთვნის ნაშრომი „კლასიკური აღმოსავლეთის ხალხების ძველი ისტორია“. 259-260, 266-269...547...XIV
- მატერსი** - 286...539...X
- მატინოვი ა. ს.** (1843-1900) – ქალაქის თვითმმართველობის წევრი. 1879-1891 წლის მარტამდე ქალაქის თავი. 19, 20, 21, 22...301...XII; 394, 396, 402, 403, 404. ...744...XV
- მაურერი (Мауреръ Людвигъ)** გეორგ ლუდვიგ (1790-18720 – გერმანელი სახელმწიფო მოღვაწე, სამართალმცოდნე, ისტორიკოსი და პედაგოგი, 1847 წელს ბავარიის პრემიერ-მინისტრი. 203...835...XIX
- მაქსიმე** – 166, 190, 200...835...XIX
- მაქსიმე კონსტანტინე (მძინარიშვილი)** - ქართული თეატრის მსახიობი. 239, 260, 336, 340...711...V
- მაქსიმილიანე** – ბავარიის ჰერცოგი (1808–1888). ...694...VIII
- მაქსიმილიანე I** – იოსებ (1756–1825). ...695...VIII
- მაქსტერი** (მეცნიერი). ...663...VII
- მაღალაშვილი ლუარსაბ (შაქრო) (Шакро Магалов)** ალექსანდრეს ძე – (დაბ. 1843) - საზოგადო მოღვაწე, ილია ჭავჭავაძის სტუდენტობისდროინდელი მეგობარი, 1891-1894 წლებში აღმოსავლეთ საქართველოს თავადაზნაურთა მარშალი. 217...694...VI; 152, 187, 194...835...XIX
- მაღალოვი** – მაღალაშვილი - 246...403...XVIII
- მაყაევი** – მაყაშვილი, ილიას დისშვილის მაიკოს საქმრო. 207...403...XVIII
- მაყაშვილი ათანასე** – ეკატერინე ჯორჯაძის მამა. 203...744...XV
- მაყაშვილი (სანდრო, Макаевъ)** ალექსანდრე ლუარსაბის ძე (1855-1908) - ილია ჭავჭავაძის დიდი ბიძაშვილის, პედაგოგ ალექსანდრეს ასულ ჭავჭავაძის ვაჟი.

ხალხოსანი, დააპატიმრეს რევოლუციური მოძრაობისთვის და ციხიდან გამოსვლის შემდეგაც პოლიციის მეთვალყურეობის ქვეშ იყო. ილია ჭავჭავაძის საგურამოს მამულის მოურავი. 243...539...XVII; 263, 264, 363...835...XIX

მაყაშვილი ალექსანდრე - სახლთუხუცესი და მარიამ დედოფლის ემიკაბაში. 24...547...XIV

მაყაშვილი ელენე – ათანასე მაყაშვილის ქვრივი. 204. ...744...XV

მაყაშვილი ჯორჯაძისა ეკატერინე – ათანასე მაყაშვილის ასული. 203...744...XV

მაჩაბელი (Baco) ვასილ გიორგის ძე (1845-1918) – თავადი, საზოგადო მოღვაწე, იურისტი, ივანე მაჩაბლის უფროსი ძმა. 206, 225...399,403...XVIII; 173...835...XIX

მაჩაბელი ივანე (ვანო, Мач-ли) გიორგის ძე (1854-1898) – ქართველი მწერალი, პოეტი, მთარგმნელი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, 1882-1883 წ.წ. ჟურნალ „ივერიის“ რედაქტორი, 1883-1885 წ.წ. გაზეთ „დროების“ რედაქტორი. XIX ს. 90-იან წლებში ილია ჭავჭავაძესთან ერთად ეკავა ხელმძღვანელი თანამდებობა ტფილისის საადგილმამულო ბანკში. 305...694...VI; 428...695...VIII; 29, 216–239...301...XII; 176, 190-197...552...XIII; 171-175, 177-181, 189-200, 202-209, 213, 214, 216-228, 230, 231-239, 242-267, 269, 270, 272, 276-278, 283-293, 295-297, 299-301, 303-306, 311, 313, 318, 320, 321, 324, 328, 331, 335, 338, 341, 344-349, 351, 360-363, 365-367, 369, 371-374, 376, 377, 381-384, 387, 389, 391, 392, 397, 398, 401, 402, 405, 408-410, 428-434, 441, 442, 446, 447, 451...1119...XVI(1); 354...539...XVII; 50, 121, 177, 183, 195, 327, 335, 338, 340, 341, 342, 346, 372...835...XIX

მაჩაბელი მიხეილ (მიშო) ვახტანგის ძე (Мачабели М. В.) (1858-1927) - „ნადვორნი სოვეტნიკი“, ქმწ-კგ საზოგადოების რწმუნებული ყვირილაში, ივანე მაჩაბლის მეგობარი. 289, 324, 331, 335...1119...XVI(1); 183, 324, 338, 341, 342, 343, 372...835...XIX

მაჩაბელი მიხეილ – ქალაქის გამგეობის ხმოსანი, ივანე მაჩაბლის ძმა. 267, 268, 280, 289, 290, 353, 354...727...IX; 173-175, 184-188...552...XIII

მაჩინი – იტალიის სამხედრო მინისტრი. 522...694...VI

მაჩხანელი (ნამდვილი გვარი – ნადირაძე) (1861-1903) – მწერალი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე. 207...540...XVII

მაძინი – (მაჩინი) – იტალიის სამხედრო მინისტრი. 449...744...XV

მაძმინი ჯუზეპე (1805-1872) – იტალიელი რევოლუციონერი, ბურჟუაზიული დემოკრატი, მემარცხენე რესპუბლიკურ-დემოკრატიული მიმდინარეობის ხელმძღვანელი და იდეოლოგი. 178...694...VI

მაჭავარიანი ივანე (1863-1943) – მთარგმნელი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კგ საზოგადოების“ მდივანი). 222...540...XVII

მაჭავარიანი ილიკო – 242...835...XIX

მაჭავარიანისა მ. მ. – 136...540...XVII

მახდი (მაჰდი) (1844-1885), სუდანელი მუჰამად აჰმედ, აღმოსავლეთ სუდანის განმათავისუფლებელი მოძრაობის ბელადი. სუდანის მაჰდისტური სახელმწიფოს დამაარსებელი. 78...727...IX; 71. ...552...XIII

მახსარ-ბეი – პოლკოვნიკი. 227...552...XIII.

მაჰდი – იხ.: მახდი.

მაჰმად დამათი II მაჰმედ დამატი - 130, 153...695...VI

მაჰმედ-ალი, მაჰმედ ალი ფაშა - 161, 179...695...VI

მაჰომედი, მუჰამედი (მაჰამედი), ევროპულ ლიტერატურაში ხშირად იხსენიება მაჰომედად, მაჰომეტად (დაახლ. 570-632), ისლამის დამაარსებელი. 235...727...IX

მგალობლიშვილი (Мгалобелов) – 316...1119...XVI(1); 267...540...XVII

მგალობლიშვილი (მგალობლოვი) სოფრომ ზაქარიას ძე (1851-1925) – მწერალი-ხალხოსანი, ჟურნალისტი, პედაგოგი, მემუარისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, გაზ. „ჩვენი დროებისა“ და „თემის“ რედაქტორი. 122...540...XVII; 160, 176...835...XIX

მდივანი – ასლან გიორგის-ძე, სამხედრო პირი. 127...404...XVIII

მეგრელიის თავადი – იგულისხმება დადიანი ნიკო დავითის ძე (1847-1903), სამეგრელოს უკანასკნელი თავადი. რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი. ბულგარეთის ტახტიდან ბატენბერგის ჩამოგდების შემდეგ (1886 წ. 21 აგვისტოს) რუსეთის მთავრობამ დადიანი ბულგარეთის მთავრის კანდიდატად წამოაყენა. 602...695...VIII

მეგრელნი – 256...547...XIV

„მეთვალყურე“ – 32, 34...301...XII

მეთოდე (დაახლ. 815-885) – რუსული ანბანის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. დაიბადა თესალონიკეში. ბიზანტიის იმპერატორმა, ძმასთან, კირილესთან ერთად მორავიაში გაგზავნა სლავურ ენაზე ქრისტიანობის საქადაგებლად. 218...733...XI

მეიერი (Мейеръ) ელჟარდ მაგნუს (1818-1889) – პეტერბურგში საბანკო სახლ „მეიერი და კომპანიისა“ და საგარეო ვაჭრობის ბანკის დამაარსებელი. 501, 504...835...XIX

მეისნერი - 412, 414...744...XV

მეისნერი – საქართველოში მევენახეობისა და მებაღეობის ევროპული მაშტაბით განვითარების მოსურნე. 26–79...663...VII

მელიქა – 190...835...XIX

„მელიქი“ – ასე მოიხსენიებს ილია ჭავჭავაძე დამცინავად გ. თუმანიშვილს ქალაქის თავად გასვლის მცდელობის გამო; იხ. აქვე, გვ. 19 - „როცა ქალაქის მოურავობა შორილამ ალოკეინეს...“. 81, 83, 85...547...XIV

მელიქიშვილი დავით ზაქარიას ძე (1856-1909) თბილისის გუბერნიის მარშალი, იმპერატორის კარის ეგერმაისტერი, ოლღა გურამიშვილ-ჭავჭავაძის სიძე, დისშვილის – რუსუდან სტაროსელსკაიას მეუღლე. 600...744...XV; 185...836...XIX

მელიქიშვილი (მელიქოვი) იოსებ (სოსიკო) – საზოგადო მოღვაწე, სტეფანე მელიქიშვილის ძმა. 307...540...XVII

მელიქიშვილი (ლევ. მელიქ) ლევან ივანეს ძე (1817-1892) – რუსეთის არმიის კავალერიის გენერალი, მეფისნაცვლის მოადგილე და სახელმწიფო საბჭოს წევრი. 1854-1856 წლებში ზაქათალის ოლქის უფროსი. 1877-1878 წლებში ხელმძღვანელობდა დაღესტნის აჯანყების ჩახშობას. ნ. ბარათაშვილის გიმნაზიელი მეგობარი. 484, 485...695...VI; 181...744...XV; 30, 84...540...XVII; 242...836...XIX

მელიქიშვილი (მელიქოვი; Меликов) სტეფანე – გაზ. „დროების“ გამომცემელი (1866-1883), პუბლიცისტი, მესტამბე, საზოგადო მოღვაწე. 87, 88, 293...540...XVII

მელიქიშვილი-მესხი ეკატერინე (1854-1928) – მწერალი, მთარგმნელი და გამომცემელი. უმაღლესი სამედიცინო განათლება მიიღო შვეიცარიაში. ფემინისტი, საზოგადოება „უღელის“ წევრი. 13...836...XIX

მელიქიშვილი სტეფანე – ცნობილი მესტამბე და გამომცემელი, ძმა პეტრე მელიქიშვილისა. 103...404...XVIII

მელიქოვი – იხ.: მელიქიშვილი ლევან ივანეს ძე.

მელიქოვი - მელიშოვი - 103...404...XVIII

მელიქოვისა მელიქიშვილი ეკატერინე (1854–1928), „დროების“ რედაქტორის ს. მესხის მეუღლე. 259, 260...711...V

მელქისედეგი – 194...404...XVIII

მენანდრე – ათენის სარდალი პელოპონესის ომის დროს. ...759...III

მენგერი (Карль Менгер) კარლ (1840-1921) – ავსტრიელი ეკონომისტი, ეკონომიკის ავსტრიული სკოლის ფუძემდებელი. 205...836...XIX

მენდელეევი დიმიტრი ივანეს ძე (1834-1907), რუსი ქიმიკოსი, მრავალმხრივი მეცნიერი, პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე. აღმოაჩინა ქიმიურ ელემენტთა პერიოდულობის კანონი. მისი კვლევები არაორგანული ქიმიის შემდგომი განვითარების ქვაკუთხედად იქცა. 13...695...VIII; 47, 50...727...IX; 320-323...733...XI

მენდელი (Мендель) – პროფესორი. 228...836...XIX

მენელიკი - შოას მეფე. 85, 89...727...IX

მენი (Мен) ჰენრი ჯემს სიომნერი (1822-1888) – იურისტი, კემბრიჯისა და ოქსფორდის უნივერსიტეტების პროფესორი. ანთროპოლოგი, ისტორიკოსი და სამართლის სოციოლოგი. 1862 წ. გაემგზავრა ინდოეთში და გაატარა სასარგებლო რეფორმები. 321...695...VI; 196...836...XIX

მენი ჰენრის – 278...695...VIII

მენიე ემილ-ჟიუსენ (1826-1881) – ფრანგი მრეწველი და მწერალი, 1876 წლიდან იყო დეპუტატი. 77...695...VI

მერკვილაძეები – მერკვილაძე ნოშრეევან, „პოეტი-ხელოსანი“, ილია ჭავჭავაძის წინააღმდეგ გამართული კამპანიის ერთ-ერთი მონაწილე. 363, 366, 368, 371-373...547...XIV

მერაბა - 208...836...XIX

მერლინი – 299...695...VIII

მესახი – ებრაელი მისაილი, რომელიც ბაბილონელებმა ტყვედ წაიყვანეს, სასახლის კარზე აღზარდეს და მესახს ეძახდნენ. ...1119...XVI(1)

მესროფი (მესროპ მაშტოცი) (361-440) – სომეხი ბერი, სომხური ანბანის შემქმნელი (405-406). თავის მოწაფეებთან ერთად სომხურად თარგმნა ბიბლიის ნაწილი. 210...733...XI

მესხი კ. კოტე (იაკობ) **სიმონის ძე** (1857-1914) – ქართველი მსახიობი და რეჟისორი. 1894 წლიდან მოღვაწეობდა თბილისის დრამატულ თეატრში. 349...711...V, 37, 61, 62, 63, 65...744...XV;

მესხი სერგეი სიმონის ძე (1845-1883) – ქართველი პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე. 1869-73 წლის ივლისამდე და 1874 წ. ოქტომბრიდან 1883 წლამდე რედაქტორობდა გაზეთ „დროებას“, ხოლო 1880-1881 წლებში თანარედაქტორი ი. ჭავჭავაძესთან ერთად. იხ. კომენტარი 115–116 გვერდზე. 163...664...VII; 217, 219, 220, 221, 223, 234...301...XII; 205...744...XV; 41, 92, 293, 295, 296...540...XVII

მესხიევი, ივანე სიმონის ძე (1849–1931) - საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალისტი, 80-იან წლებში „დროებისა“ და „კრებულის“ თანამშრომელი, ქუთაისის ქალაქის თვითმმართველობის წევრი. 157, 169...664...VII

მესხიევი - იხ.: ალექსეევ-მესხიევი.

მესხიშვილი ვლადიმერ (ლადო) – იხ. ალექსი-მესხიშვილი (მესხიშვილი) ვლადიმერ (ლადო).

მესხიშვილი ვლადიმერ (ლადო) – (1857-1920), ქართველი მსახიობი და რეჟისორი. დადგმული აქვს 100-ზე მეტი პიესა. 561, 592, 598...743,744...XV

მეტუენი, გენერალი – ინგლისელების ბურებთან ბრძოლის მონაწილე, რომელიც სასტიკად გაანადგურეს ბურებმა. 321...547...XIV

მეუნარგია იონა მიხეილის ძე (1852-1919) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწკ-ს საზოგადოების“ გამგეობის მდივანი, ქართულ მწერლობაში ბიოგრაფიული ჟანრის დამამკვიდრებელი. 411–414...711...V; 114, 205...540...XVII

მეფისტოფელი – იოჰან იბე ოლფგანგ გოეთეს (1749-1832) „ფაუსტის“ მთავარი პერსონაჟი. 129...404...XVIII

მელაბიზი (მეგაბიზი) – სპარსეთის მეფის – ქსერქს I-ის სიძე და მისი ქვეითი ჯარის წინამძღოლი. შემდგომში სირიის მმართველი. 884, 994...1119...XVI(1)

მთვარელიშვილი ნიკოლოზ (ნიკო) (1844-1923) – პუბლიცისტი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწკ-ს საზოგადოების“ გამგეობის წევრი). 147, 172...540...XVII

მთიულები – 256...547...XIV

მიაკიშოვი – 115...404...XVIII

მიდიელები – ირანის ჩრდ.დას. ნაწილში მდებარე ისტორიული პროვინციის, შემდგომ ძველი სახელმწიფოს – მიდიის მცხოვრებნი. ვარაუდობენ, რომ მიდიელები და სპარსელები ენობრივად ენათესავებოდნენ ერთმანეთს. მიდიამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ძველი აღმოსავლეთის ხალხთა კულტურულ, ეკონომიკურ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. 187, 188...548...XIV

მიდლოტიანი – 396, 398...695...VIII

მიდხათ –ფაშა, მიდჰათ-ფაშა აჰმედ (1822-1883) – ოსმალეთის სახელმწიფო მოღვაწე, დიდი ვეზირი 1872, 1876-1877 წლებში ცდილობდა რეფორმების გატარებას ოსმალთა იმპერიის ეკონომიურ-პოლიტიკურ და კულტურული ჩამორჩენილობის აღმოსაფხვრელად, მიემხრო ახალი ოსმალეთის მოძრაობას, მიაღწია ოსმალთა პირველი კონსტიტუციის გამოქვეყნებას (1876 წ. 23 დეკ.). ინგლისის დახმარებით დაინიშნა უპორტფელო მინისტრად, შემდეგ სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარედ, მოკლეს სულთან აბდულ-ჰამიდ II-ის დავალებით. 127, 152...695...VI

მითრა – მზის ღვთაება ძვ. სპარსეთში. ...759...III

მიკლაშევსკი (А. Миклашевский) ალექსანდრ ნიკოლოზის ძე (1864-1911) – რუსი ეკონომისტი, ესტონეთის ქალაქ იურიევის, აშუამინდელი ტარტუს, უნივერსიტეტის პროფესორი. 205...836...XIX

მილანი (კოროლი) – მილან ობრენოვიჩი IV, მეფე მილან I (1854–1901), სერბიის მთავარი 1868-1882 წლებში. იბრძოდა თურქეთის წინააღმდეგ. 1882 წელს თავისი გაფართოებული სახელმწიფოს მეფის ტიტული მიიღო და ამ ტიტულს 1889 წლამდე ატარებდა. ცდილობდა დაემყარებინა თვითმპყრობელური რეჟიმი. 1886 წელს სახიფათო ომი წამოიწყო ბულგარეთთან და მხოლოდ ავსტრიის მიშველებამ გადაარჩინა. 278 – 459...664...VII; 104, 246...695,699...VIII; 261, 262, 421, 423...727...IX; 362, 408...539...X; 100-101, 286, 363, 393...733,735...XI

მილი (მილლი) (Милль) ჯონ სტუარტ (სტიუარტ) (1806-1873) – ინგლისელი ფილოსოფოსი, სოციოლოგი, პოლიტიკოსი, პუბლიცისტი, ლიბერალი და საზოგადო მოღვაწე. მისი ცნობილი თეორიული ნაშრომია „სილოგიკური და ინდუქციური ლოგიკური სისტემა“. ეკონომისტი, რომელმაც მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა პოლიტიკური ეკონომიის განვითარებაში. 102, 346, 350...695...VI; 492, 523...664...VII; 296, 297, 298, 308...695...VIII; 227, 228...727...IX; 151, 155...733...XI; 527...744...XV; 306, 419...836...XIX

მილონ კროტონელი – ძვ. წ. 532-516 წლების ფალავანი, ანტიკური ოლიმპიადების 6 გზის გამარჯვებული. 870, 871...1119...XVI(1)

მილტიადი – კომონის ძმა. ოლიმპიადის გამარჯვებული. 868, 1110...1119...XVI(1)

მიმნეროს კოლოფონელი – ძვ. წ. VI ს. ბერძენი პოეტი. 998...1119...XVI(1)

მინაზარა – 245...404...XVIII

მინასა ვარდაპეტი, „პირდაპირი შუამავალი იმპერატორის მთავრობასა და სომხებს შორის თვით რუსეთში“ – პეტრე დიდთან სომხების მიერ წარგზავნილი ელჩი; პეტრე დიდის ირანზე გალაშქრებით სომხები განჯა-ყარაბაღის განთავისუფლებას იმედოვნებდნენ. 230-235, 239...548...XIV

მინასი (Минас) – 228...836...XIX

მინასოვი (Минасов) – 229, 231...836...XIX

მინასოვი – იხ.: ტერ-მინასოვი (მინასოვი).

მინგეტი – მარკო მინგეტი (1818–1886) იტალიელი საზოგადო მოღვაწე, პარლამენტის წევრი, მინისტრის პორთფელის მქონე. 467...664...VII

მინგრელსკი, უგანათლებულესი თავადი – მემამულე, რომლისგანაც ილიას თქმით, ი. ოქრომჭედლიშვილმა მამულები შეიძინა და გაამრავლა თავისი ქონება ქართული კულტურის საკეთილდღეოდ; ალბათ, იგულისხმება ნიკოლოზ დავითის ძე დადიანი, რომელმაც თავისი უმდიდრესი ბიბლიოთეკა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას შესწირა. 11...548...XIV

მინიაევი (Миняев) - 232...836...XIX

მინიე (Минье) ფრანსუა-ოგიუსტ (1796-1884) – ფრანგი ისტორიკოსი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი, ლიბერალი, ჟურნალისტი. 466...836...XIX

მინკევიცი – 190...404...XVIII

მირანდოლი – მირანდოლა პიკო დელა (1463-1494), აღორძინების პერიოდის იტალიელი ფილოსოფოსი, უარყოფდა კათოლიკური ეკლესიის დოგმატებს. 212...540...X

მირზაშვილი (Мирзашвили) – 187...836...XIX

მირზაშვილი ალექსანდრე - 195...552...XIII.

მირზაშვილი / მირზოევი (Мирзоев) – 178, 184, 187...836...XIX

მირზახანოვი Мирзаханова – 178...836...XIX

მირზოევი – 134, 136...404...XVIII

მირიან მეფე – საქართველოს განმანათლებელი მეფე, ქართლის მეფე IV საუკ. 274–276...664...VII; 195, 233, 255...733...XI

მირიანაშვილი პეტრე – (1860-1940) – მწერალი, კრიტიკოსი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-გს საზოგადოების“ მდივანი. 221...540...XVII

მირიმანოვი (Мириманов) – 228, 284...1119...XVI(1); 211, 233...404...XVIII; 50, 178, 187...836...XIX

მირსკი – დიმიტრი ივანეს-ძე, სვიატოპულკ-მირსკი (ლიტვური წარმოშობის) (1825-1899), ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორი (1863-1868 წლებში). 75, 78, 79, 207, 319...404...XVIII

მირუმოვი Мирумовъ – 522...836...XIX

მიტატი (მეტატტი) – ზიქართის (ზიქერთუს) მეფე. 176...733...XI

მიტროფანოვი (Митрофанов) – 136...836...XIX

მიულერი – ამ გვარით ცნობილია რამდენიმე გერმანელი თუ ავსტრიელი მეცნიერი: ავგუსტი, ორიენტალისტი (1848–1892), დავიდ ჰენრიხი, სემიტოლოგი (1846–1898), ფრიდრიხი, ლინგვისტი (1834–1898), ფრიდრიხ მაქსი, სახელგანთქმული ორიენტალისტი, ფილოლოგი და მწერალი (1823–1900); ვის გულისხმობს კონკრეტულად ილია ჭავჭავაძე, ძნელი გასარკვევია. 270...548...XIV

მიულერი (Макс Мюллер) ფრიდრიხ მაქს (1823-1900) – ფილოლოგი, რელიგიათმცოდნე, ზოგადი ენათმეცნიერების, ინდოლოგიისა და მითოლოგიის სპეციალისტი. 415...836...XIX

მიუნსტერი – გრაფი (დაიბ. 1820) გერმანელი სახელმწიფო მოღვაწე, გერმანიის ელჩი ლონდონსა და პარიზში. 552...664...VII; 240...695...VIII

მიუნცერი (Мюнцер) თომას (1489-1525) – რეფორმაციის პერიოდის გერმანელი პოლიტიკოსი, რევოლუციონერი, ხალხური მიმდინარეობის იდეოლოგი. ქადაგებდა სახარებისეულ იდეალებზე დამყარებულ საყოველთაო თანასწორობას. 423...837...XIX

მიქაბერიძე (Микаберидзе) ალექსანდრე – (1866-1943) – მწერალი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ მდივანი. 210, 345...541...XVII

მიქელაძე დ. – იმერეთის თავად-აზნაურთა კრების მონაწილე, რომელიც წინაღუდგა „17 ოქტომბრის მანიფესტის სამარცხვინო ქება-დიდებასა და სამადლობელის“ ტექსტის გაგზავნას მთავრობისათვის. 495...548...XIV

მიქელაძე (Микелазе Дата, Мевеле) დავით (1843-1918) – მწერალი, დრამატურგი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, მთარგმნელი. განათლება მიიღო პეტერბურგსა და პარიზში. 1910-1916 წლებში საადგილმამულო ბანკის დირექტორი. თანამშრომლობდა „დროებასა“ და „ივერიასთან“ (1886 წლიდან). 116...664...VII; 639, 640...733...XI; 80, 81, 83...300...XII; 248...404...XVIII; 196...837...XIX

მიქელაძე ვლადიმერ – თბილისის გამგეობის ხმოსანი. 191, 357, 407...552...XIII.

მიქელაძე ვლადიმერ – (1856-1926) – პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ივერიის“ თანამშრომელი. 172...549...XIII; 224...541...XVII

მიქელაძე ვ. ს. (Микеладзе В. С.), ვლადიმერ (პროკოფი) სიმონის ძე (1855-1926) - ცნობილი პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე. იყო ჯერ ტფილისის სასოფლო-სამეურნეო ბანკის მმართველი, შემდეგ კი ამავე ბანკის გამგეობის თავმჯდომარე. წლების მანძილზე იყო არჩეული ტფილისის საბჭოს ხმოსნად. 453...1119...XVI(1); 383, 385...837...XIX

მიქელაძე ი. ა. – ქუთაისის საადგილმამულო ბანკის მოღვაწე. 610, 611...733...XI

მიქელაძე - ქალაქის გამგეობის ხმოსანი. 282...727...IX

მიქელაძისა ა. ს. – 136...541...XVII

მიქელაძისა პ. კ. – 136...541...XVII

მიშა – ბაღდანოვი სოფიას შვილი. 79, 188, 211, 212, 217...404...XVIII

მიშლე – უიულ (1798-1874), ფრანგი ისტორიკოსი. წვრილი ბურჟუაზიის იდეოლოგი. 479...711...V; 211...540...X

მიშლენი – ლეპუტატი. 560...695...VIII
 მიწკევიჩი ადამ (1798–1855) პოლონელი პოეტი. 13...711...V
 მისა – 218, 251, 274...541...XVII; 161, 169, 215...837...XIX
 მისა ვარდანაშვილი – 200...404...XVIII
 მისაილი, ნინოწმინდელი მიტროპოლიტი – 242...548...XIV
 მისაილოვი – ბათუმელი პედაგოგი. 78, 138, 139...744...XV
 მისაილოვი მიხეილ ლარიონის ძე (1629–1865), პოეტი, მთარგმნელი, კრიტიკოსი. 513...712...V
 მისაილოვსკი – 296-299...548...XIV; 104...404...XVIII
 მისაილოვსკი ნიკოლოზ კონსტანტინეს ძე (1842–1904), კრიტიკოსი, პუბლიცისტი. 508, 514...712...V
 მისაკა – 159...837...XIX
 მისაკო მუხრანსკი – 125...404...XVIII
 მიხეილ გივის შვილი ამილახვარი – 113...404...XVIII
 მიხეილ, მიშა ჩიკვაიძე – იხ. ჩიკვაიძე მიხეილ.
 მიხეილ ნიკოლოზის ძე (Михаил Николаевич, великий князь) (1832-1909) – დიდი მთავარი, რუსეთის იმპერატორის, ნიკოლოზ I რომანოვის მეოთხე ვაჟიშვილი. გენერალ-ფელდმარშალი, კავკასიის მეფისნაცვალი და ჯარების სარდალი (1862-1881), რუსეთის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარე (1881-1905). 474...744...XV; 191...1119...XVI(1); 111...541...XVII
 მიხეილ წერეთლიშვილი – 100...404...XVIII
 მკრტიჩ I – სომეხთა კათალიკოს პატრიარქი. 209...301...XII
 მოღებაძე სარდა - 290...695...VI
 „მოლაყბე“ – ფსევდონიმი, რომელსაც, უკანასკნელი კვლევების მიხედვით, იყენებდნენ ივანე კერესელიძე და მიხეილ თუმანიშვილი. 19, 20...541...XVII
 მოლიერი – ნამდვილი სახელი და გვარი – ჟან ბატისტ ჰოკლენი (1622-1673) ფრანგი მწერალი, კომედიოგრაფი. 276, 598...695...VI
 მოლსუორტი იულიამ – ინგლისის პარლამენტის წევრი. 43...744...XV
 მოლტკე, უფროსი, ჰელმუთ კარლ ბერნ ჰარდ (1800-1891) - პრუსიისა და გერმანიის სამხედრო მოღვაწე, გრაფი (1870), გენფელდმარშალი (1871), სამხედრო თეორეტიკოსი. 431...712...V; 354...664...VII; 572...696...VIII; 119...540...X; 200...727...IX; 382...744...XV
 მონადირაშვილი იმ კომისიის წევრი, რომელსაც გამოსაცემად მომზადებული საგალობლების კრებული უნდა შეესწავლა. 574...745...XV
 მონასტირცევი, ს. ი. – კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი. 28–46, 75–78...664...VII
 მონდი ლუდვიგ –ინგლისის საექიმო და სატექნიკო საზოგადოების პრეზიდენტი. 320...734...XI
 მონტგომერი 286...540...X
 მონტესკიო (მონტესკიე) შარლ ლუი (1689-1755) – საფრანგეთის ერთ-ერთი განმანათლებელი XVIII საუკუნეში, ფილოსოფოსი და მწერალი, ლიბერალური ბურჟუაზიის იდეოლოგი. 24, 110...734...XI
 მორგანი (Моргань) ლუის ჰენრი (1818-1881) – ამერიკელი მეცნიერი, ეთნოგრაფი, სოციოლოგი და ისტორიკოსი, დიდი წვლილი შეიტანა სოციალური ევოლუციის თეორიაში. 207...837...XIX

მორდტმანი – 270...548...XIV
მორენჰეიმი, ბარონი – რუსეთის ელჩი საფრანგეთში 1886 წ. 240...696...VIII
მორთულაძე ზურაბ – დუშელი აზნაური. 36, 57...541...XVII
მორიერი ჯეიმზ ჯუსტინიან (დაახლ. 1780–1849), ინგლისელი დიპლომატი და მწერალი. წერდა „ხაჯიბაბას“ ფსევდონიმით. 106...712...V
მორღეი – რადიკალთა მოთავე ინგლისის პარლამენტში. 344...664...VII
მორღეი ჯონ (1838-?), ინგლისელი ჟურნალისტი და საზოგადო მოღვაწე. 272...540...X
„მოსაუბრე“ – ფილიპე მახარაძის ფსევდონიმი. 485, 487, 488-489, 716-717, 723, 726...745...XV
მოსე (მოსე წინასწარმეტყველი) (Моисей) – ბიბლიის მიხედვით ძველ ებრაელთა სჯულმდებელი და წინასწარმეტყველი, განმანათლებელი და ბელადი (ძვ. წ. XIII ს.). ...759...III; 170-172, 229, 297-299, 303, 305...734...XI; 353...553...XIII; 241, 251...404...XVIII; 188...837...XIX
მოსე ხონელი (დაახლ. XI-XII სს.) – ლიტერატურული ტრადიციის თანახმად, იგი „ამირანდარეჯანიანის“ ავტორად მიიჩნევა. სავარაუდოდ, დასაუღეთ საქართველოს, დაბა ხონის მკვიდრი უნდა ყოფილიყო. სხვა ცნობები არ მოგვეპოვება. 200...734...XI; 512...745...XV
მოსე ხორენელი (მოვსეს ხორენაცი) – V საუკუნის (არსებობს სხვა ვერსიებიც) სომეხი ისტორიკოსი, ავტორი „სომხეთის ისტორიისა“. 129...541...XVII
მოსიკა – 207, 250...837...XIX
მოსონები, (მესხნი) – 200, 256...548...XIV
მოსოხი – ბიბლიური ნოეს შვილიშვილი, ქართველთა ერთ-ერთი ეთნარქი. 170, 173, 174, 177, 180, 181, 184, 229...734...XI
მოჩხუბარიძე – ალექსანდრე ყაზბეგის (1848-1893) ფსევდონიმი. 219, 220, 222, 266, 267, 268...745...XV
მოჩხუბარიძე – იხ.: ყაზბეგი ალ.
მოცარტი ვოლფგანგ ამადეი (1756–1791) ავსტრიელი კომპოზიტორი. 277, 278...712...V
მოხევე იხ. ყაზბეგი ალექსანდრე.
მრეველიშვილი, ექიმი. 362...553...XIII.
მროველი – რუისის ეპოსკოპოსი. ესაა ქართლის ერთ-ერთი უძველესი საეპისკოპოსო. 506 წლის საეკლესიო კრებას უკვე ესწრება მროველი. 466...745...XV
მსტისლავ (Мстиславъ) ვლადიმერის ძე (983-1036) – ტმუტარაკანისა და ჩერნიგოვის თავადი, მსტისლავ მამაცად წოდებული, იაროსლავ ბრძენის ძმა. 398...837...XIX
მუა - 408...540...X
მუზეუს (მუსე) ონომაკრიტელი – ძვ. წ. VII საუკუნის ბერძენი პოეტი. 869...1119...XVI(1)
მულღეინ – ჰასანი, მაროკოს სულთანი. 584...727...IX
მუნინგ-ფაშა – ოსმალეთის სწავლა-განათლების მინისტრი. 1886 წ. – 368...696...VIII
მურადი, მურად V (დაიბ. 1840 წ.) – ოსმალეთის სულთანი. ტახტზე აიყვანეს შეთქმულებმა 1876 წ. 30 მაისს, მაგრამ სასახლეში გამეფებულმა უწესრიგობამ და მკვლელობებმა ნერვიული სისტემა შეურყიეს, ამიტომ 1876 წ. 31 აგვისტოს იგი

გადააყენეს და გახიზნეს, ხოლო მის ნაცვლად გაამეფეს მისი ძმა აბდულ-ჰამიდი. 127, 130, 153, 204...695...VI

მურავიოვი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე – რუსი ინფანტერიის გენერალი, 1854 წელს დანიშნა კავკასიაში მეფისნაცვლად და კავკასიის ცალკე კორპუსის მთავარსარდლად. 32, 33...301...XII

მურიე – სულხან ბარათაშვილის „საქართველოს ისტორიის“ მთარგმნელი რუსულიდან ფრანგულად. 182...734...XI

მუსხელაშვილი სვიმანა – სოფელ მუხრანის მცხოვრები. 146...837...XIX

მუსხელიშვილი (Мусхелов Д. И.) – დიმიტრი ივანეს ძე, სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის გამგეობის წევრი, თადარიგის გენერალ-მაიორი 240...553...XIII; 239, 270, 272-276, 278, 281, 283-286, 288, 291, 293-295, 297, 298, 301, 302, 305, 310-313, 316-320, 322-330, 332-334, 336, 338, 340-345, 347, 349, 352-354, 356-361, 364, 365, 368, 369, 385-390, 397, 398, 412, 420, 428-430, 432, 433, 442...1120...XVI(1); 136...837...XIX

მუტკუროვი – სავა (1852–1891) ბუღგარელი გენერალი. 1886 წელს ალექსანდრეს გადადგომის შემდეგ, რევოლუციურმა დროებითმა მთავრობამ მთავარსარდლად დანიშნა, იგი სტამბულოვთან ერთად დანიშნეს რეგენტად, ხოლო შემდეგ სამხედრო მინისტრად. 531...696...VIII

მუშკები (იგივე მოსოხები, თუბალები) – 266...548...XIV

მუხამედოვი (Мухамедов) – 136...837...XIX

მუხთარ – ფაშა – თურქეთის გენერალი, შვილი სულთან აბდულ-აზისისა. 1862 წ. ჩერნოგორიასთან ომის დროს ბრიგადას წინამძღოლობდა. 1875 წ. კი იყო ბოსნიისა და ჰერცეგოვინის გენერალ-გუბერნატორი. რუსეთ-თურქეთის ომის დროს (1877-1878 წწ.) – მცირე აზიის ჯარების მთავარსარდალი. 161, 165...695...VI; ...549...XIV

მუხრანბატონი (მუხრანსკი) გიორგი (1821-1877) – დიდმოხელე (რუსეთის სახელმწიფო საბჭოს წევრი, სენატორი), იყო მრჩეველი კავკასიის მეფისნაცვლის სამმართველოში, გურამიშვილების ოჯახის ნათესავი. ავტორი ბროშურისა – „О существе национальной индивидуальности и об образовательном значении крупных народных единиц“, რომელმაც ქართველ მოღვაწეთა (მათ შორის, ი. ჭავჭავაძის) მწვავე რეაქცია გამოიწვია. 36...541...XVII; 45, 48, 50, 51, 52, 53, 104, 286, 290, 292, 293, 294, 295...396,404...XVIII

მუხრან-ბატონი ელისაბედი – იხ. მუხრანსკი ღიზა.

მუხრანბატონი, მეფის სიძე – იოანე კონსტანტინეს ძე (1757–1800), სახლთუხუცესი, ერეკლე II-ს ასულის, ქეთევანის მეუღლე. 314...549...XIV

მუხრანბატონი (მუხრანსკი) – მუხრანბატონი (მუხრანსკი; ბაგრატიონ-მუხრანელი) ივანე (1812-1895) – სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კგ საზოგადოების“ თავმჯდომარე (1882-1885), თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლი („მარშალი“) (1885-1891). 30, 36, 63, 66, 69, 70, 71...541...XVII

მუხრანელი ა. მ., თავადი (Мухранский А. М. князь) – იხ.: ბაგრატიონ-მუხრანსკი ა. მ.

მუხრანელი ივანე (Мухранский Иван) – მუხრან-ბატონი, ივანე კონსტანტინეს ძე (1809/12-1895), მსხვილი ქართველი მემამულე, რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტი.

სამსახურიდან გადადგომის შემდეგ არჩეულ იქნა თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურთა მარშლად. 24...1120...XVI(1); ...404...XVIII
მუხრანიათ ქალები – 54, 122, 262, 269...405...XVIII
მუხრანიათი – 110...405...XVIII
მუხრანსკი 334...553...XIII; 116, 120...404...XVIII
მუხრანსკი გიორგი – კონსტანტინეს-ძე (1821-1877) – იხ.: მუხრანბატონი (მუხრანსკი) გიორგი.
მუხრანსკი ირაკლი – კონსტანტინეს-ძე, მუხრან-ბატონი, 1863 წ. საგანგებო მინდობილობათა მოხელე კავკასიის მეფისნაცვალთან. 144...401,404...XVIII
მუხრანსკი ლევან - 599...727...IX
მუხრანსკი ლიზა – ელისაბედი, ნიკოლოზის-ას მუხრან-ბატონი, გურამიშვილების ოჯახის ახლობელი ნათესავი. 21, 36, 76, 89, 93, 101, 105, 106, 108, 111, 145, 147, 150, 201, 202, 203, 207, 264, 278, 279, 298...402,405...XVIII
მღებრიშვილი – 190...837...XIX
მღვდლიევისა ნ. თ. – 136...541...XVII
მღვიმელი, შიო – ერთ-ერთი ცამეტ ასურელ მამათაგანი, შიომღვიმის მონასტრის დამაარსებელი და მამამთავარი. 114...549...XIV
მცხეთელი – მცხეთის ეპისკოპოსი. მცხეთაში დაარსდა პირველი საეპისკოპოსო კათედრა აღმოსავლეთ საქართველოში IV ს.-ის 30-ის წლებში. 466...745...XV
მხითაროვი (Мхитаров) – 136...837...XIX

6

ნაბუქოდონოსორ II (Навуходоносор) – ბაბილონის მეფე 605-562 წ. ჩვ. წ. დაანგრია იერუსალიმი და გააუქმა იუდეველთა სამეფო. მის დროს აშენდა ე. წ. დაკიდებული ბაღები, მსოფლიოს შვიდ საოცრებათაგან ერთ-ერთი. 172, 173, 191...734...XI
ნადეჟდა კაპიტონოვნა – 130...405...XVIII
ნადია – 186, 189...405...XVIII
ნაზაროვი – ხმოსანთა არჩევნების გამგებელი. 86, 87...301...XII
ნათიევი (ნათიშვილი) - 63-64, 107-113...695...VI
ნათიევისა მაგდანა – სოფელ მჭადისჯვრის მცხოვრები. 147...837...XIX
ნაკაშიძე პეტრე (1838-1895) – პუბლიცისტი, პედაგოგი, „თერგდალეული“, „ქმწ-კბ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი. 30...541...XVII
ნანა დედოფალი – მირიან მეფის მეუღლე, პირველი ქრისტიანი დედოფალი (IV ს.). 274–276...664...VII
ნანაბაშვილი – თბილისელი მღვდელი. 574...745...XV
ნანეიშვილი (Нанейшв) ალექსანდრე თეიმურაზის ძე (1857-1904) – ხალხოსანი მწერალი და პუბლიცისტი, უურნალ „იმედის“ თანამშრომელი. 196...837...XIX
ნანეიშვილი – ბათუმის სკოლის გამგებელი. 191...745...XV
ნაპოლეონ ლუი – ნაპოლეონ ბონაპარტის ძმა, ხელისუფლება მცირე ხნით ჩაიგდო 1851-ში. 400, 401...745...XV

ნაპოლეონ III (ნაპოლეონი) (შარლ-ლუი-ნაპოლეონ ბონაპარტე) (1808–1873), ლუი ბონაპარტეს ვაჟიშვილი, საფრანგეთის იმპერატორი (1852-1870). ხანგრძლივი, შეფარული თუ პირდაპირი ბრძოლით მიაღწია, რომ 1856 წელს იგი იმპერატორად გამოეცხადებინათ. ცდილობდა საფრანგეთში აბსოლიტური მონარქია დაემყარებინა. ძალაუფლების შენარჩუნების სურვილმა ბევრი პოლიტიკური შეცდომა დააშვებინა, რის გამოც ჯერ დატყვევებული და მერე პარიზიდან გაძევებული იქნა. ...759...III; 135...695...VI; 198, 211, 268, 375, 379, 388, 478...665...VII; 319, 360...696...VIII; 39, 40...728...IX; 164, 169, 516, 517...540...X; 216, 218, 225, 382, 400, 401...745...XV

ნაპოლეონ I ბონაპარტი (Наполеон, Наполеон I) (1769-1821) – საფრანგეთის იმპერატორი 1804-1814 წლებში. ცნობილი მხედართმთავარი და სახელმწიფო მოღვაწე. წარმატებული ომების წყალობით საგრძნობლად გააფართოვა იმპერიის ტერიტორია. რუსეთთან დამარცხების შემდეგ, 1812 წელს დაიწყო ნაპოლეონ I-ის იმპერიის დაშლა. 43, 300...734...XI; 58...553...XIII; 399...745...XV; 416...837...XIX

ნაპოლეონ ურმონი (პრინცი) - 399, 400...745...XV

ნაპოლეონი – იხ.: ბონაპარტი ნაპოლეონი.

ნაპოლეონის შვილი, ნაპოლეონ IV ევგენი-ლიუდვიკ ჟან-ჟოზეფ (1856-1879), პრინცი. ცნობილია სახელწოდებით „პრინცი ლუი“, ერთადერთი ვაჟი ნაპოლეონ III-ისა და ევგენია მონტიხოსი. მიიღო კარგი აღზრდა, შემდეგ სამხედრო ნათლობა. 1872 წ. შევიდა ინგლისის საარტილერიო სასწავლებელში. 1874 წ. როცა სრულწლოვანი გახდა ბონაპარტისტთა პარტიამ იხეიმა, უწოდა ნაპოლეონ IV და პარტიის მოთავედ აღიარა. 135...695...VI

ნარამ-სინი (ნარამსინი, ნარამ სუემი) – ძველი შუამდინარეთის ერთ-ერთი მეფე, აქადის დინასტიის IV წარმომადგენელი (ძვ.წ. 2290-2254), სარგონ I-ის შვილი. მის დროს იმპერიამ მიაღწია ძლიერების ზენიტს. იგი სიცოცხლეშივე გაადმერთეს. 171...734...XI

ნარდონი – ივანე სპირიდონის ძე ჯაბადარის (1852-1913) ფსევდონიმი – ქართველი რევოლუციონერ-ხალხოსანი, პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე. “ნ.დ.” (“ .”) ნარდონი და ნ. გ.-ლი (ნინია გარეჯელი) მისი ფსევდონიმებია. 475, 476...712...V; 371, 372, 376, 381, 382...735...XI

ნასიძე მიხეილ ალექსანდრეს ძე (1859–1935), პოეტი, პუბლიცისტი, ვექილი, პედაგოგი, კრიტიკოსი. წლების განმავლობაში მსახურობდა სამასწავლებლო ინსტიტუტში. 308...712...V; 229...837...XIX

ნასრ-ედინ შაჰი (1831-1896) – 1848-1896 წლებში ირანის შაჰი, ყაჯარების დინასტიიდან. 419...735...XI

ნასსე – გერმანელი პროფესორი. 444...696...VIII

ნასტია – 86, 89...405...XVIII

ნატალია – (1859-?), სერბიის დედოფალი, მეფე მილან I ობრენოვიჩის მეუღლე; რუსი პოლკოვნიკ კეშკოს ქალიშვილი. 362...540...X

ნატალია დედოფალი, - (1859-?), სერბიის დედოფალი, მეფე მილან I ობრენოვიჩის მეუღლე, რუსი პოლკოვნიკის, კეშკოს ქალიშვილი. 261...728...IX

ნატალია („ძალუა ნატალია“) – 17...542...XVII

ნაჩევიჩი, - ბულგარეთის საგარეო საქმეთა მინისტრი. 262...728...IX

ნებენარი – ცნობილი ეგვიპტელი თვალის ექიმი. 894, 895, 924, 948, 949, 968, 993, 994, 997, 1005, 1006...1120...XVI(1)

ნევეროვი იანური (1810-1893) – კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველი. (1864-1878 წწ.). 34...696...VI

ნეიდგარტი (Нейдгарт) ალექსანდრე (1784-1845) გენერალ-ლეიტენანტი და ინფანტერიის გენერალი, კავკასიის მთავარმართებელი 1881–1844 წ.წ და ცალკე კორპუსის მეთაური (1842-1844). . 444...549...XIV; 226, 350...542...XVII

ნეიტგარტი – იხ.: ნეიდგარტი.

ნეიტოტები (ნეიტოტები) – ეგვიპტის უმაღლესი ქურუმი. 894, 912, 924, 950, 967, 1024, 1027...1120...XVI(1)

ნეკრასოვი ნიკოლოზ ალექსის ძე (1821–1877), რუსი პოეტი. 209...712...V

ნელიდოვი - რუსეთის ელჩი ოსმალეთში. 76...728...IX

ნემეცი (Я. Нѣмецъ) იაროსლავ (პავლე) იოსების ძე (1842-1898) – ავსტრიელი პედაგოგი, პომოლოგი და საზოგადო მოღვაწე. 205...837...XIX

ნემზური - 298...735...XI

ნენე – დიმიტრი ჭავჭავაძის-ას, მეუღლე დიმიტრი ანდრონიკაშვილისა. ...405...XVIII

ნერვი - იმპერატორი ნერვა მარკუს კოქციუს (30 ან 35-98), რომის იმპერატორი 96 წლიდან. ანტონინების დინასტიის ფუძემდებელი, ძველ სენატორთა გვარის წარმომადგენელი. დაწინაურდა ნერონის დროს. 245...728...IX

ნერონი - ნერო ლუციუს დრუზუს გერმანიკუს ცეზარ (37-68), რომის იმპერატორი 54 წლიდან, იულიუსებისა და კლავდიუსების დინასტიის წარმომადგენელი, აგრიპინას ვაჟი. პატივმოყვარე, გარყვნილი, ტირანი, ცნობილი თავისი არაჩვეულებრივი სისასტიკით. ...759...III; 246...728...IX; 501...745...XV

ნესტან-დარეჯანი – „ვეფხისტყაოსნის“ მთავარი პერსონაჟი. 154, 177...405...XVIII

ნესტორა – 204, 216...405...XVIII

ნიკალაი სიმონიჩი – იხ. ნიკო სიმონიჩი.

ნიკიტა (Никита) - 190...838...XIX

ნიკო ბუჯიჩი – 278...542...XVII

ნიკო ზახარიშვილი – 222...405...XVIII

ნიკო – იხ.: ნიკო ჭავჭავაძე დიმიტრის-ძე.

ნიკო – ნიკოლაძე ნიკო იაკობის-ძე (1843-1928), კრიტიკოსი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, თანამშრომლობდა ჟურნალ-გაზეთებში: „ისკრა“, „სოფრემენიკი“, „კოლოკოლი“, „ცისკარი“, რედაქტორობდა გაზ. „ობზორს“. 103, 104...405...XVIII

ნიკო სიმონიჩი – ნიკოლოზ (ნიკოლაი) სიმონის-ძე აბაშიძე, 1864 წელს ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორის კანცელარიის მმართველი. 82, 83...405...XVIII

ნიკო – ჭავჭავაძე ნიკო დიმიტრის-ძე, იურისტი, საზ. მოღვაწე, ილიას ნათესავი. 55, 88, 89, 90, 96, 98, 100, 101, 113, 203, 235, 236, 238, 296, 316...405...XVIII

ნიკო – ჭავჭავაძე ნიკოლოზი გურამის-ძე, (1830-1897), რუსეთის არმიის გენერალი, „დიდი ნიკოს“ სახელით ცნობილი. 55, 88, 90, 96, 100, 101...405...XVIII

ნიკოდემე – იერუსალიმის პატრიარქი. ...696...VIII

ნიკოლაევი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე Николай Николаевич Николаев – აქციზების მთავარი კონტროლიორი. 186...838...XIX

ნიკოლაი (ბარონ ნიკოლაი) ალექსანდრე პავლეს ძე (1821-1899) – კავკასიის მეფის ნაცვლის კანცელარიის დირექტორი (1848), კავკასიის სასწავლო ოლქის მზრუნველი

(1852-1859), რუსეთის განათლების მინისტრი (1881). ცოლად ჰყავდა პოეტ ალ. ჭავჭავაძის უმცროსი ქალი სოფიო (1833-1862). 476...696...VI; ...665...VII

ნიკოლაი, ბარონ – იხ. ბარონ ნიკოლაი.

ნიკოლაძე ნიკოლოზ (ნიკო) – იაკობის ძე (1843–1928), ქართველი მწერალი-პუბლიცისტი, კრიტიკოსი და საზოგადო მოღვაწე, ჟ-ლ „სოფრემენიკისა“, „კოლოკოლის“, გაზ. „დროების“ თანამშრომელი, ჟ-ლ „კრებულის“ რედაქტორი და მუდმივი თანამშრომელი, გაზ. „ობზორის“ რედაქტორ-გამომცემელი. წერდა „ნ. სკანდელის“ ფსევდონიმით. 181, 188–190, 194–196, 202, 205, 206, 375–381...712,714...V; 23-24, 26-34, 593-595...696,698...VI; 116...665...VII; 308-312...735...XI; 170-176...549...XIV; 96, 97, 103, 104...745...XV; 37, 52, 97, 200, 244...542...XVII

ნიკოლოზ პირველი (ნიკოლოზ პავლეს ძე რომანოვი) (1796-1855) – რუსეთის იმპერატორი 1825-1855 წლებში. 225...553...XIII

ნიკოლოზი – აფხაზი, ილიას დის ნინოს მეუღლე, 138, 153, 158, 159, 161, 163, 166, 168, 172, 174, 179, 180, 188...405...XVIII

ნიკოლოზი – 21, 49...542...XVII

ნიკოლსკი, ასირიოლოგ-არქეოლოგი – მიხეილ ვასილის ძე (1848- ?), ასირიოლოგი; ევროპული და ძვ. ებრაულის მონათესავე ენების ცოდნამ საშუალება მისცა, შეეგროვებინა, შეესწავლა და გამოექვეყნებინა ლურსმული დამწერლობის ძეგლები კავკასიაში. 248, 249, 252, 261-267, 270–277...549...XIV

ნიკონი (სოფიისკი) (1861-1908) – საქართველოს ეგზარქოსი და ქართლ-კახეთის არქიეპისკოპოსი (1906-1908). 251...542...XVII

ნინა – 76, 314...405...XVIII

ნ. გ. – ლი (ნინია გარეჯელი) – ჯაბადარი ივანე (1852–1913), ხალხოსნური მოძრაობის მონაწილე. 416, 419–427...712...V

„ნინია გარეჯელი“ – ივანე სპირიდონის ძე ჯაბადარის (1852-1913) ფსევდონიმი. 488, 489, 524...745...XV

ნინო – ეკატერინესა და დიმიტრი სტაროსელსკების ქალიშვილი, ოლღას დისშვილი. 95, 97...406...XVIII

ნინო – ილიას ოჯახის მსახური. 113...406...XVIII

ნინო – იხ.: ბაგრატიონი ნინო

ნინო, ნინო განმანათლებელი, წმინდა ნინო, მოციქულთა სწორი – კაპადოკიელი ბერძენი, ქრისტიანობის მქადაგებელი და გამაგრცვლებელი საქართველოში (IV ს-ის 30-იანი წ.წ.). 274–276...665...VII; 255...735...XI; 266...549...XIV

ნინო – ორბელიანი, ილიას და ოლღას შუამავალი, სანამ ისინი დაქორწინდებოდნენ. 36, 37, 55, 61, 62...406...XVIII

ნინო – ყაფლანიშვილი, ოლღას მეგობარი. 261, 268...406...XVIII

ნინოჩკა – 234...406...XVIII

ნინუცა, ნინო – ილიას უფროსი და (ჭავჭავაძე აფხაზისა). 79, 87, 95, 97, 106, 114, 132, 138, 144, 145, 147, 150, 154, 157, 161, 162, 163, 166, 168, 169, 172, 173, 174, 177, 179, 185, 189, 190, 198, 207, 208, 217...406...XVIII

ნიჟარაძე - 562, 564...728...IX

ნიჟარაძე ალმასხან – ქუთაისის ბანკის თანამშრომელი. 348...745...XV

ნიტეტი – ეგვიპტის მეფე აპრიას ქალიშვილი. 895, 898, 903-905, 911, 914, 916, 917, 920, 948, 949, 952-954, 958, 967-981, 983, 985-990, 992, 993, 995-998, 1000-1008, 1020-1022, 1028, 1029, 1034, 1035, 1040, 1041, 1043-1048, 1051, 1053, 1054...1120...XVI(1)

ნიუტონი ისააკ (1643-1727) – ინგლისელი ფიზიკოსი, მათემატიკოსი და ასტრონომი. კლასიკური ფიზიკის ფუძემდებელი. 195, 431...712...V; 79...696...VI; 216...553...XIII.

ნიქოზელი – ნიქოზის ეპისკოპოსი. ქართლის ერთ-ერთი უძველესი საეპისკოპოსო. დაუარსებია ვახტანგ გორგასალს V ს-ში. 466...745...XV

ნობილინგი - 221, 232...696...VI

ნოდარი (Нодарь) – 228...838...XIX

ნოე – 297...406...XVIII

ნოიაშვილი ზაქარა – სოფელ მუხრანის მცხოვრები. 146...838...XIX

ნოიაშვილი მათე – მუხრანის მცხოვრები. 146...838...XIX

ნორდბრუკი გრაფი – 605...696...VIII

ნორმანები – 483...665...VII

ნორტკოტი - მინისტრი. 103, 127, 187...696...VI

ნუშიკო სუმბათოვი – 199...406...XVIII

Novuss – ამ ფსევდონიმით დავით კეხელმა „Тифлисский Листок“-ში (1898, №55) დაბეჭდა წერილი, რომელიც ეხმაურებოდა პოლემიკას ილიასა და გ. თუმანიშვილს შორის. 81, 82...549...XIV

ო

ობერმაიერი (Обермейер) ოტო (1843-1873) – გერმანელი ექიმი, მიკრობიოლოგი პათომორფოლოგი, პარაზიტოლოგი, რომელმაც აღმოაჩინა ტიფის სპიროქცტა. 231...838...XIX

ობერტენი შარლ (1829-1908) – ფრანგი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. 181...301...XII

ობი – საფრანგეთის საზღვაო მინისტრი. ...697...VIII

ობრენოვიჩი მილან – იხ. მილანი (კოროლი).

ოგანეზოვი ჯავათ (Джавать Оганезовъ / Налбадіанць) – 201...838...XIX

ოგანოვი (Оганов) – 226...838...XIX

ოდიფრე პაკიე, **ოდიფრე პასკიე** ედმონდ-არმან-გასტონ (დაიბ. 1823). ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, გრაფი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი, ნაპოლეონ III-ის დროს გენერალური მრჩეველი. 1871 წ. ნაციონალური კრების წევრი, შემდეგ სენატორი და სენატის პირველი პრეზიდენტი 1879 წლამდე. 145, 151...696...VI

ოველაკი აბელ – XVIII ს. ფრანგი ანთროპოლოგი და ლინგვისტი, აკადემიკოსი, რომელმაც თავის წიგნში „ლინგვისტიკა“ წარმოადგინა სქემა, თუ როგორ ვითარდებოდა სლავური ენები. 216, 217...735...XI

ოთანესი (ოთანეზი) – კამბიზის ცოლის, ფედიმას მამა. 1038, 1041, 1042, 1039...1120...XVI(1)

ოთარაშვილი ზაქარა – სოფელ დამპალოელი კალატოზი. 146...838...XIX

ოკონნელი, დანიელ ირლანდიის ეროვნული გმირი – (1775–1847) ირლანდიის დამოუკიდებლობისთვის მებრძოლი. 517, 518...665...VII

ოქტავია - ოქტავია, იმპერატორ ნერონის მეუღლე. 245...728...IX

ოღა (ოღა, ოლიკო) – იხ. **გურამიშვილი ოღა (ოღა, ოლიკო).**

ოღა ფადეენა – იხ. **გურამიშვილი ოღა**

ოღენბურელი (ოღენბურგი, принц Алексан. Петрович.) ალექსანდრ პეტრეს ძე (1844-1932) – რუსეთის ინფანტერიის გენერალი, სახელმწიფო საბჭოს წევრი, პეტერბურგში ექსპერიმენტული მედიცინის ინსტიტუტისა და საქართველოში კურორტ გაგრის დამაარსებელი. 275...838...XIX

ოღეი – (?-912), კიევის რუსეთის პირველი ისტორიულად სარწმუნო თავადი. მართავდა 879 წ-დან ნოვგოროდში, ხოლო 882-დან კიევში. 289...540...X

ოღენდორფი (Оллендорф) ჰენრი გოტფრიდ (1803-1865) – გერმანელი გრამატიკოსი და უცხო ენების სპეციალისტი, პედაგოგი. 198...838...XIX

ოღია, ოღა – იხ. **გურამიშვილი ოღა.**

ოღიეი ემილ (1825-1913) – ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე. 1870 წელს გახდა პრემიერ-მინისტრი, თუმცა იმავე წელს გადადგა თანამდებობიდან, 1870 წლიდან საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 179...301...XII

ო. ჭ. – ოღა ჭავჭავაძე. 30...406...XVIII

ომალი – ჰერცოგი, ლუი-ფილიპეს შვილი. 93...696...VI

ომალის ჰერცოგი – ჰენრიხ-ევგენი-ლუდოვიკო-ორლეანელი (1822-1897) – საფრანგეთის მეფის ლუდოვიკო ფილიპეს შვილი. 121...735...XI

ომანიძე მირონ (Мирон Оманидзе) – 226...838...XIX

ონიკოვი – ონიკაშვილი. 33, 275...406...XVIII

ოპერტი (ოპერტი) ჟიულ (დაბად. 1825წ.) – ფრანგი ასუროლოგი, მრავალი მნიშვნელოვანი სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი. მათ შორის „ბაბილონი და ბაბილონელები“, ბიბლიის ქრონოლოგია“, „ქალდეის იმპერიის ისტორია“, „დოკუმენტური წყაროები ასურეთსა და ქალდეაზე“ და სხვ. მისი მთავარი დამსახურებაა ასუროლოგიის შესწავლაში მკაცრი მეცნიერულ-ფილოლოგიური მეთოდების დანერგვა. 175...735...XI

ოპოჩინინი – ხმოსანი. 400, 401, 402, 403...553...XIII

ორბელიანები (ორბელიშვილები, ყაფლანიშვილები) – ფეოდალური საგვარეულო XVII-XIX საუკუნეების საქართველოში. მათი სამფლობელო მოიცავდა ქციისა და დმანისის ხეობათა დიდ ნაწილს, აგრეთვე ტაშირს. 511...735...XI

ორბელიანი (ჯამბაკურიანი-ორბელიანი), ალექსანდრე ვახტანგის ძე (1802–1869), ერეკლე მეფის ასულის თეკლას ძე. ძმა პოეტ ვახტანგ ორბელიანისა. კრიტიკოსი, პოეტი, დრამატურგი, ისტორიულ თხზულებათა ავტორი. 32, 568...712...V

ორბელიანი ალექსანდრე (А. Орбеляни, საშა) ივანეს ძე (1847-1919) – გენერალ-მაიორი, თბილისის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი, მარიამ ვახტანგის ასულ ორბელიანის მეუღლე. 183, 184...838...XIX

ორბელიანი ბარბარე (ვარვარა) – იხ. **გრუზინსკაია-ორბელიანი ბარბარე (ვარვარა).**

ორბელიანი გიორგი (1853-1924) – სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე. „ქმწ-კბ საზოგადოების“ წევრი, ქველმოქმედი, გრიგოლ ორბელიანის ძმისწული. 224, 348...542...XVII

ორბელიანი გრიგოლ დიმიტრის ძე (1804-1883) - პოეტი, მწერალი, სამხედრო, სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, ინფანტერიის გენერალი, 1832 წლის შეთქმულების

მონაწილე, ქართული რომანტიზმის ბრწყინვალე წარმომადგენელი. 19, 20, 26, 46, 81, 311, 411–413, 532, 533, 534, 535, 545, 550–553, 554, 565, 572, 592...712...V; 157–177...665...VII; 101...553...XIII; 72...550...XIV; 30, 84...542...XVII; 117...406...XVIII; 392...838...XIX

ორბელიანი ვახტანგ ვახტანგის ძე (1812-1890). ქართველი პოეტი, სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, ერეკლე II-ის ქალიშვილის თეკლა ბატონიშვილის უმცროსი ვაჟი. 1838 წლიდან იყო სამხედრო სამსახურში, 1860 წ. გენერალი. 545, 546, 555, 562–573...712...V; 91...553...XIII; 232, 354...542...XVII

ორბელიანი ვახტანგ (გარდ. 1812 წ.), პოლკოვნიკი, პოეტ ვახტანგ ორბელიანის მამა. 562...712...V

ორბელიანი ივანე კონსტანტინეს ძე (1833-1892) – რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი, ფლიგელ-ადიუტანტი, გრიგოლ ორბელიანის ბიძაშვილის შვილი, მსახურობდა პეტერბურგში. 173...838...XIX

ორბელიანი (Орб.) ნიკოლოზ ვახტანგის ძე (1845-1925) – იურისტი და საზოგადო მოღვაწე. 1975 წლიდან მუშაობდა თბილისში ვეჭილად. 1917 წლიდან ცხოვრობდა საზღვარგარეთ. 370, 371...838...XIX

ორბელიანი საბა (სულხან-საბა) (1658-1725), მწერალი, მეცნიერი, პოლიტიკური მოღვაწე. 177, 178, 179, 181...553...XIII; 176...542...XVII; 279, 442...838...XIX

ორბელიანი სანდრო – ალექსანდრე ვახტანგის-ძე (1802-1869), პოეტი, პუბლიცისტი, ისტორიკოსი, ერეკლე II-ის შვილიშვილი. 106...406,407...XVIII

ორბელიანი სტეფანოზ, ორბელიანთა გვარის ბიოგრაფი – 195, 196...550...XIV

ორბელიანი სულხან-საბა – იხ.: ორბელიანი საბა.

ორბელიშივილი – შ. რუსთაველის თანამედროვე სწავლული. 203...746...XV

ორელიკინი (Орелкинъ) პეტრე თეოდორეს ძე (1856-1906) – სამოქალაქო მრჩეველი, პედაგოგი, ურთიერთდამხმარე საზოგადოების თავმჯდომარე პენზის გუბარნიაში. 204...838...XIX

ორლანდი – ილიას ოჯახის ექიმი. 55, 74, 312...406...XVIII

ორლეანის პრინცი (ფილიპ VIII) (1869-1926) - 121...735...XI

ორლოვი, პროფესორი – ილია ჭავჭავაძე მოიხსენიებს მას ქიშიშოვის წიგნის („უკანასკნელი წელი საქართველოს სამეფოსი“) კრიტიკული განხილვის დროს. 77...550...XIV

ორლოვი უფროსი – 29, 271...406...XVIII

ორლოვსკი – 87...406...XVIII

ოროპასტი – სპარსეთის მთავარი მოგვი კამბიზის მეფობის დროს. 1000-1003, 1009, 1030-1033, 1040, 1043, 1046, 1053...1120...XVI(1)

ორლანი – იგულისხმება ორლეანთა საგვარეულო სახლის, საფრანგეთის სამეფო საგვარეულო. ვალებისა და ბურბონების მეფეთა დინასტიის უმცროსი შტო. ...697...VIII

ოსკანოვი სარქის – 237...542...XVII

ოსკარი - ოსკარ II (1829-1907) - შვეციის მეფე 1872-1907 წლებში და ნორვეგიისა 1872-1905 წლებში. ეყრდნობოდა კონსერვატორებს, იყო პროგერმანული ორიენტაციისა. 62...728...IX

ოსმან-ფაშა ნური გაზი (დაიბ. 1873 წ.). – თურქეთის სამხედრო მინისტრი, გენერალი, აღმოსავლეთის ომის დროს 1853-1856 წწ. ირიცხებოდა ომერ-ფაშას კორპუსში, 1875 წ. მეთაურობდა კორპუსს სერბიელთა წინააღმდეგ ბრძოლებში რუსეთ-

თურქეთის ომში. პლევნასთან ბრძოლებისათვის სულთანმა „გაზი“-ს ტიტული უბოძა. 146-147, 158, 160, 161, 165, 179...696...VI

ოსსიანი, შოტლანდიის ჰომირი – იხ. კომენტარი 664-ე გვერდზე. 497 ოსტროგოუსკი – იხ. ჩვენი ტომის გვ. 132...665...VII

ოსტროვსკი ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე (1823–1886) - რუსი დრამატურგი. 244, 245...712...V

ოსტროვსკი მიხეილ ნიკოლოზის ძე (1827-1901 წ.წ.) – 1881-1893 წლებში სახელმწიფო-ქონებათა ყოფილი მინისტრი, რუსი დრამატურგის ალექსანდრე ნიკოლოზის ძე ოსტროვსკის (1823-1886 წ.) უმცროსი ძმა. 321, 403, 404...655...VII; 497...697...VIII; 296, 299...719...IX; 38...547...XIII

ოუენი (Робертъ Оуѣнъ) რობერტ (1771-1858) – ინგლისელი ფილოსოფოსი და პედაგოგი, სოციალისტი, მე-19 საუკუნის ერთ-ერთი პირველი სოციალური რეფორმატორი. 203...838...XIX

ოქრომჭედლიშვილი – გაზ. „გუთნის დედის“ რედაქტორი. 183...746...XV

ოქრომჭედლიშვილი (E. Okromtcredloff) ე. – 188...838...XIX

ოქრომჭედლიშვილი (სერებრიაკოვი) ილია ლაზარეს ძე (1838-1898) –ქართველი საზოგადო მოღვაწე, მეცნიერი, პედაგოგი, ქველმოქმედი, გამომცემელი. ლაზარეს უნივერსიტეტის პროფესორი. დაამთავრა პეტერბურგში აღმოსავლური ენების ფაკულტეტის ქართულ-სომხური განყოფილება. მისი სადისერტაციო ნაშრომი იყო „თემურ ლენგის ლაშქრობა საქართველოში“. „ივერიაში“ აქვეყნებდა ისტორიული ხასიათის წერილებს ქართული ანბანის, ქართველთა და სომეხთა ურთიერთობის და სხვა საკითხებზე. 258...553...XIV; 249...736...XI; 9...550...XIV; 95, 98, 126, 133...542, 544...XVII; 209, 221...408...XVIII

პ

პაველ ანდრეიჩი – იხ.: კილდიშევები.

პაველე – 171, 173, 210...839...XIX

პაველე ეგზარხოსი – იხ.: ჩვენი ტომის გვ. 16–25, 602...665...VII

პაველე – იესო ქრისტეს მოციქული. 189...839...XIX

პაველე პირველი, იმპერატორი (1754–1801) – რუსეთის იმპერატორი 1796-1801 წლებში, ეკატერინე II-ს ვაჟი და მისი მემკვიდრე, რომელმაც 1899 წლის 23 თებერვალს ბრძანება გასცა, რომ ჩრდ. კავკასიის ჯარების სარდალს – კნორინგს გენერალმაიორ ლაზარეს ეგერთა პოლკი და არტილერია საქართველოში გაეგზავნა, რაც განხორციელდა კიდევ მაისის თვეში. 309-311, 242...550...XIV; 228...839...XIX

პაველეურა – 207...839...XIX

პაველოვა-ევროპეუსი (Владимирова) ალექსანდრა კონსტანტინეს ასული (1837-1895) – რუსი მწერალი და მთარგმნელი, წერდა ფსევდონიმით Владимирова А.К. 203...839...XIX

პაველოვსკი – ექიმი. 234...406...XVIII

პაიჭაძე - 217...696...VI

პაკროვსკი (Покровскій) იაგორ (გიორგი) არსენის ძე (1834-1895) – რუსი პედიატრი, ფსიქოლოგი, ქველმოქმედი, მედიცინის დოქტორი. ბავშვთა ფიზიკური აღზრდის მკვლევარი. 184...839...XIX

პალენი – რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, კონსერვატორი. 237...746...XV

პალლადი – პალადი (1827-1898). 1886 წლიდან საქართველოს ეგზარხოსი, სინოდის წევრი, ქართლ-კახეთის ეპისკოპოსი. 491...736...XI

პალმერსტონი – ჰენრი ჯონ ტემპლ ვიკონტი (1784-1865), ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 1809 წლიდან სხვადასხვა დროს ეკავა სამხედრო საქმეთა, საგარეო და შინაგან საქმეთა მინისტრის პოსტები. 1855-1859 წლებში იყო პრემიერ-მინისტრი. 310...728...IX

პანტელეევი (Пантелеев) – 76, 288...543...XVII

პაპა პი VII (1740–18234 წწ.) – 1800 წლიდან რომის პაპი, აკურთხა ნაპოლეონ ბონაპარტე (1804 წ.). 223...697...VIII

პაპეო - 262...540...X

პაპოვი, - პოპოვი, ბულგარელი ოფიცერი. 261, 262...729...IX

პაპოვი - პოპოვი, ქალაქის გამგეობის წევრი. 280, 281, 290...729...IX

პაპოვი – ქალაქის ხაზინის კომისიის გამგეობის წევრი. 215...746...XV

პარგამინი (Н. Паргамин) მანუს ნუხიმის ძე (1850-?) ანატომი, ფიზიოლოგი, კიევის გინეკოლოგიური საზოგადოების წევრი. 207...839...XIX

პარიჟელი, გრაფი – (პარიზელი) ლუი-ფილიპე-ალბერტ ორლენელი, გრაფი, ლუი-ფილიპეს შვილიშვილი, საფრანგეთის ტახტის მემკვიდრე. 113, 114, 115, 123, 124...697...VIII

პარნელი – ჩარლზ სტიუარტ (1846–1891), ირლანდიის ნაციონალური მოძრაობის გამომჩენილი მოღვაწე. ლიბერალი, ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტი. მოითხოვდა ირლანდიის თვითმმართველობას ბრიტანეთის ქვეშევრდომობის ქვეშ. ირლანდიაში ჰორმულის (თვით-მმართველობის) შემოღების მოძრაობის ლიდერი. 1880 წელს ამ მოძრაობის ბელადს, უგვირგვინო მეფეს უწოდებდნენ. 261–264, 281–284, 518...666...VII; 32, 224, 225...697...VIII; 315...729...IX; 106-109, 571...736...XI

პასხი – იპოლიტე (1793–1880) ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე და ეკონომისტი. 300...697...VIII

პასხი – საფრანგეთის დეპუტატთა პალატის წევრი. 547...666...VII

პასტერი (Пастер) ლუი (1822-1895) - ფრანგი ქიმიკოსი და მიკრობიოლოგიისა და ვაქცინაციის მეცნიერული საფუძვლების ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 147-149...729...IX; 294...541...X; 463...839...XIX

პატარა კახი – იხ.: ერეკლე II.

პატკანოვი, პროფესორი – პატკანიანი ქერობე პეტროსის ძე (1833–1889), აღმოსავლეთმცოდნე, სომხური ისტ. წყაროებისა და ლიტ. ისტ. მკვლევარი. ცალმხრივად და არაობიექტურად იკვლევდა „ქართლის ცხოვრებასთან“ დაკავშირებულ საკითხებს, რამაც ქართველ მოღვაწეთა და მეცნიერთა სამართლიანი გულისწყრომა და მწვავე კრიტიკა გამოიწვია. (იხ. აგრეთვე დიმ. ბაქრაძის თხზულება „პროფესორი პატკანოვი და ქართული ისტორიის წყაროები“, თბილისი, 1884). 164...736...XI; 192-197, 198-200, 258, 270–274, 281...550...XIV

პატრიკი, წმინდა პატრიკი – ირლანდიელების მფარველი მოციქული (385-461 ან 493) ქრისტიანობის გამავრცელებელი ირლანდიაში. 498...666...VII

პაშა – 199...839...XIX

პაშინო პეტრე ივანეს ძე (1838-1891) – მოგზაური, ჟურნალისტი, აღმოსავლეთის კულტურითა და ყოფით დაინტერესებული, გამოსცემდა ჟურნალ „აზიის მაცნეს“. 486...736...XI

პაშკევიჩი (В. Пашкевич) ვასილი ვასილის ძე (1856/57-1939) – ბიოლოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, აკადემიკოსი. 203...839...XIX

პედრო I (პედრუ I) (1798-1834) – ბრაზილიის იმპერატორი (1822-1831). 1822 წელს ბრაზილია დამოუკიდებელ იმპერიად გამოაცხადა. 386, 387...736...XI

პედრო II (პედრუ II) (1825-1891), ბრაზილიის იმპერატორი 1831-1889 წწ. დამხობილ იქნა ანტიმონარქისტული რესპუბლიკური მოძრაობის მიერ. 385, 387-389...736...XI

პეიო (Ж. Пейо) ჟიულ (1859-1940) – ფრანგი პედაგოგი და მნიშვნელოვანი ნაშრომების ავტორი პედაგოგიკის დარგში. 203...839...XIX

პელაგია – 44...543...XVII

პელაგინი ბიაჯიო (ვიაჯიო) - 213...541...X

პელიკო (სილვიო) – იტალიელი ლიტერატორი (1789-1854). დაიბადა სალიუსში. 9 წელი დაჰყო სპიელბერგის ციხეში, სადაც დაწერა ნაწარმოები „ჩემი საპყრობილე“. ...759...III

პელო – იხ.: ყაზბეგი პელაგია.

პერვაზიანი მინას - არქიეპისკოპოსი. 233, 234...550...XIV

პერიე კაზიმირ – საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი. 82, 85, 87, 88, 89...551,553...XIII.

პერუნი – ინდოევროპულსა და სლავურ-რუსულ მითოლოგიაში ჭეჭა-ქუხილის ღმერთი. IX-X ს.ს. რუსეთში მთავრისა და მის მეომართა მფარველი. 290...541...X

პერფილიევი – მოსკოვის ბანკის თანამშრომელი. 45...543...XVII

პერფილევი – 29, 271...406...XVIII

პესტალოცცი იოჰან ჰენრიხ (1746-1827) – შვეიცარიელი პედაგოგი დემოკრატი, თეორეტიკოსი, დაამუშავა ე. წ. ელემენტარული განათლების თეორია. 109, 143, 428, 430, 444...696...VI

პეტენკოფერი, - მეცნიერი. 181...729...IX

პეტიო - ფრანგი მეცნიერი. 179, 182...729...IX

პეტრე – გიორგის-ძე ნაკაშიძე (1838-1895), მწერალი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, ილიას ახლო მეგობარი, რომელსაც ილიამ უძღვნა „ქართველის დედა“. 83...407...XVIII

პეტრე დიდი – პეტრე I, მეფე ალექსი მიხეილის ძის ვაჟი, (1672-1725), რუსეთის იმპერატორი, სახელმწიფო მოღვაწე, სარდალი, საზღვაო საქმის ენთუზიასტი, დიპლომატი, „ევროპისკენ სარკმლის გამომჭრელი“ რუსეთისათვის, დიდი რეფორმატორი. მისი ლაშქრობა კასპიისპირეთში მიზნად ისახავდა აღმოსავლეთისკენ გზების გაკვლევას; ვახტანგ VI-ს პოლიტიკური კავშირი მასთან უიღბლო აღმოჩნდა საქართველოს მეფისთვისაც და ქვეყნისთვისაც. 107, 110...713...V; 335...666...VII; 183, 459...553...XIII; 229–234, 247...551...XIV

პეტრე – იხ.: პეტრე მოციქული.

პეტრე მოციქული (ნამდვილი სახელია სიმონი) – იესო ქრისტეს უახლოესი მოწაფე, მეთევზე. მათეს სახარების მიხედვით, პეტრემ პირველმა აღიარა იესო ქრისტე

მესიად, რის გამოც მან იესო ქრისტესაგან მიიღო ზედწოდება „კლდე“ (Petros). 195, 196, 245..302 XII; 189...839...XIX

პეტრე პირველი – იხ.: პეტრე დიდი (1672–1725).

პეტრია – 163...839...XIX

პეტროვა მ. ი. (М. Ю. Петрова) – 196...839...XIX

პეტროვი - ბულგარელი ოფიცერი. 263...729...IX

პეტროვი (Петров) მიხეილ ნაზარის ძე (1826-1887) – რუსი ისტორიკოსი, არაერთი სამეცნიერო ნაშრომისა და წიგნის ავტორი, დაამთავრა ხარკოვის უნივერსიტეტი. 196...839...XIX

პეტრუა – 337...839...XIX

პეტრუშევსკი (Петрушевский) დიმიტრი მოსეს ძე (1863-1942) – რუსი ისტორიკოსი, მედიევისტი, აკადემიკოსი. 206...839...XIX

პეტცოლდი (Петцольд) - 141...839...XIX

პიგმეოსი – ქონდრისკაცი. ბერძნულ მითოლოგიაში ჯუჯების ტომი. ...759...III

პიგოტი – ავანტიურისტი, რომელმაც პარნელის სახელით დაწერა წერილები მისთვის სახელის გასატყუად. 107, 108...737...XI

პიზისტრათი – ძვ. წ. (600-528) 560-527 წლებში ათენის მოძალადე მბრძანებელი. 866, 868, 869, 880, 881...1120...XVI(1)

პითაგორი – პითაგორა სამოსელი (ძვ.წ. 570- დაახ.500), ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი და მათემატიკოსი. 269...551...XIV

პიერი - დეპუტატი. 293...666...VII

პიკარი ლუდვიგ ჟოსეფ ერნსტი (1821-1877) ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, პროფესიით ადვოკატი. 1870 წელს ფინანსთა მინისტრია, 1871 წელს – შინაგან საქმეთა მინისტრი, 1876 წელს – სენატეს დეპუტატი. 179... 302...XII

პილი რობერტ – (1788-1850), დიდი ბრიტანეთის სახელმწიფო მოღვაწე, ტორების პარტიის წარმომადგენელი. იგი იყო 1812-1818 წლებში ირლანდიის საქმეთა მინისტრი, 1822-1827, 1828-1830 წლებში კი შინაგან საქმეთა მინისტრი, ხოლო 1834-1835, 1841-1846 წლებში-პრემიერ-მინისტრი. 47, 99...696...VI; 344, 492, 596...666...VII; 396...729...IX

პინდარი (პინდარე), დაახლ. 522–542 ძვ. წ. ა.), ძველი ბერძენი პოეტი. 100...713...V; 212...737...XI

პიოს IX - პაპი (1792-1878), რომის პაპი 1846 წლიდან. 1870 წ. რომზე პაპის ხელისუფლების ლიკვიდაციის შემდეგ პაპმა აღარ ცნო გაერთიანებული იტალიის სახელმწიფო. 377...729...IX

პიპინი – „პიპინს და სხვა მრავალთა რუსეთის პუბლიცისტებს“ – იხ.: ჩვენი ტომის გვ. 162...666...VII

პისარევი დიმიტრი ივანეს ძე (1840-1868) – პუბლიცისტი, ლიტერატურის კრიტიკოსი, რევოლუციონერ-დემოკრატი. შემოქმედების გარკვეულ პერიოდში უარყოფდა ხელოვნების პრაქტიკულ დანიშნულებას და მიიხვედა მას ხელისშემშლელ ძალად მეცნიერების გზაზე. 444, 513, 515, 516...713...V; 459, 465...696...VI; 229...729...IX

პიტაკი (მითილენელი, ლესბოსელი) – ძვ. წ. VII საუკუნის შუა წლებში მითილენის მსაჯულ-მმართველი. 886...1120...XVI(1)

პიფაგორი (პითაგორა) – ძვ. წ. 570-490 წლების ბერძენი ფილოსოფოსი და მათემატიკოსი. 874, 879, 880, 890, 894, 972...1121...XVI(1)

პლატონი აგუსტ გრაფ ფონ ხალლერმიუნდუ (1795–1835), გერმანელი პოეტი. 51...713...V

პლატონ იგნატიი – იხ.: იოსელიანი პლატონი იგნატეს ძე.

პლატონი (427–347 ძვ. წ. ა.), ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი. 144...713...V; 215...541...X; 200...737...XI

პლატონოვი – 64, 309...407...XVIII

პლებსი – „ივერიის“ თანამშრომლის, ნიკო ხიზანიშვილის ფსევდონიმი. 525, 526, 527...746...XV

პლეგო, პლეგე ვიაჩესლავ კონსტანტინეს ძე (1846-1904), რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრი. ჟანდარმთა ცალკე კორპუსის შეფი (1902-1904), უკიდურესი რეაქციონერი, მოკლეს ესერებმა. 338...541...X

პლესანოვი (Бельтовъ) გიორგი ვალენტინის ძე (1856-1918) – ფილოსოფოსი, მარქსიზმის თეორეტიკოსი და პროპაგანდისტი, გაზეთ „ისკრის“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი, 1894 წელს დააარსა რუსი სოციალ-დემოკრატების საზღვარგარეთული კავშირი, წერდა ფსევდონიმით „ბელტოვი“. 464, 465, 466, 467...839...XIX

პლინი უმცროსი – პლინიუს უმცროსი, გაიუს პლინიუს ცეცილიუს სეკუნდუსი (61/62 – 113/114), რომაელი მწერალი და სახელმწიფო მოღვაწე. 245...729...IX

პლინი (პლინიუს უფროსი), გეი სეკუნდი (23-79) – რომაელი მწერალი და სწავლული, ავტორი 37 ტომიანი ენციკლოპედიური საბუნებისმეტყველო ნაშრომისა. 347, 586...697...VI; 182, 183, 303...737...XI

პობედონოსცევი (Победоносцев) – კონსტანტინე პეტრეს-ძე (1827-1907), რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, იურისტი. 1880-1905 წ.წ. – სინოდის ობერ-პროკურორი. 62, 63, 74...1121...XVI(1)

პოდბელსკი (Подбѣльскій) ვიქტორ (1844-1916) – პრუსიელი გენერალი და პოლიტიკური მოღვაწე. 1901 წელს დაინიშნა პრუსიის მიწათმოქმედების მინისტრად. 143...839...XIX

პოკროვსკი (Покровский) კონსტანტინ დორიმედონტის ძე (1868-1944) – რუსი ასტრონომი, პროფესორი, პეტროგრადის საიმპერატორო უნივერსიტეტის პირველი რექტორი. 184, 204...840...XIX

პოლეტიკა – ვასილ აპოლონის ძე (გარდ. 1888 წ.) ჟურნალისტი, პროფესიით სამთო ინჟინერი. 13, 14...697...VIII

პოლიბინი – 101...407...XVIII

პოლიკრატი (სამოსელი) – ძვ. წ. VI საუკუნის შუა წლების ცნობილი ვაჭარი. 538 წელს კუნძულ სამოსზე დაამყარა ტირანია. მოკლა სპარსეთის მეფისნაცვალმა. 854, 856, 869, 870, 898, 1022, 1023...1121...XVI(1)

პოლიტაევი ი. – ქონებათა მინისტრის მოხელის თანაშემწე. ...697...VIII

პოლტარაცკი ალექსანდრ ივანეს ძე Полторацкiй Александръ Ив. – 175...840...XIX

პოლტარაცკი (პოლტარაცკი) ივანე (1836-1892) – იურისტი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი), ილია ჭავჭავაძის ახლო მეგობარი და თანამოაზრე (ილიამ მას და ილია წინამძღვრიშვილს უძღვნა პოემა „აჩრდილი“). 25...543...XVII; 88, 102...407...XVIII

პორტსმუტი ლორდი – 304, 305...697...VIII

პოტიულო ლუი პიერ (1815-1882) – ფრანგი ადმირალი. 1871-1873 წლებში იყო ზღვის მხედრობის მინისტრი, 1875 წ. არჩეულ იქნა სენატორად, მოგვიანებით გაიგზავნა საფრანგეთის ელჩად ინგლისში. 158...697...VI

პოტოლინი - იტალიელი გენერალი. 88...729...IX

პრასკოვია – 166...840...XIX

პრეიერი (Пейер) ტიერი უილიამ (1841-1897) – ფიზიოლოგი, მედიცინის დოქტორი, პროფესორი. განათლება მიიღო ევროპის სხვადასხვა უნივერსიტეტებში. 184...840...XIX

პრექსასპი – სპარსეთის მეფის, კამბიზის ელჩი ეგვიპტეში. 895, 1049...1121...XVI(1)

პრიდანოვი იაგორ გრიგოლის ძე (Придановъ Егоръ Григ.) – 188...840...XIX

პრისკუსი ჰელვიდი - 246...729...IX

პროზოროვსკი – ექიმი. 362...553...XIII.

პროკოპოვიჩი (Прокопович) – 178, 187...840...XIX

პროტოპოპოვი (Протопопов) დიმიტრი დიმიტრის ძე (1865-1934) – რუსეთის სახელმწიფო დუმის დეპუტატი, მოღვაწეობდა ერობის დარგში. 206...840...XIX

პრუდონი პიერ ჟოზეფი (1809-1865) – ფრანგი ეკონომისტი, რომელიც პროპაგანდას უწევდა საზოგადოების მშვიდობიან გარდაქმნას კრედიტისა და რეფორმების გზით. წამოაყენა „სახალხო ბანკის“ დაარსების უტოპიური იდეა. ანარქიზმის თეორეტიკოსი. 444...713...V; 46...737...XI

პსამეტიხი (პსამეტიხ პირველი) – ძვ. წ. 663-610 წლების ეგვიპტელი ფარაონი, საისის XXVI დინასტიის დამაარსებელი. 860, 883...1121...XVI(1)

პსამეტიხი, ფსამეტიხი (პსამეტიხ III) – ამაზის I-ის ვაჟი. XXVI დინასტიის უკანასკნელი ფარაონი (526-525) დამაარსებელი. 881, 884, 902, 903, 910...1121...XVI(1)

პტოლომეოსი (დაახლ. 90-160) – ძველბერძენი ასტრონომი, მსოფლიოს გეოცენტრული სისტემის ავტორი. ნაშრომში „გეოგრაფია“ მოგვცა გეოგრაფიული ცნობები ანტიკური სამყაროს შესახებ. 185...737...XI

პუარე ანრი (1831-1901) – ფრანგი სენატორი. 182...302...XII

პუი-კარტიე (ბონაპარტელი) - 126...697...VI

პუტიატა (Путята) ალექსეი დიმიტრის ძე (1855-1894) – კოლეგიის მრჩეველი, ფილოლოგი, მსახურობდა მოსკოვის სამასწავლებლო ოლქში, თანამშრომლობდა გაზეთთან „რასია“. 156...840...XIX

პუშკინი ალექსანდრე სერგეის ძე (1799-1837) - დიდი რუსი პოეტი და მწერალი. 50, 101, 230, 309, 510...713...V; 464...697...VI; 68, 350, 481...553...XIII; 398, 408...551...XIV; 231, 354...543...XVII;

პუჩინი ჯაკომო (1858-1924) – იტალიელი კომპოზიტორი. საოპერო ვერიზმის ყველაზე თვალსაჩინო წარმომადგენელი. თბილისში იდგმებოდა მისი ოპერები: „მანონ ლესკო“ (1896), „ბოჰემა“ (1898), „ტოსკა“ (1903) და ა. შ. 576...746...XV

ჟ

ჯამეტელი ფრანსუა (1827-1899) – ფრანგი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, 182...302...XII

ჯან-ჟაკ რუსსო – იხ.: რუსსო.

ჯვანია ლუკა – ახალსენაკის დეპუტატი. 441...697...VI; 205, 207...746...XV

ჟიგორიევი ივანე გრიგოლის ძე – გრაკალის სადგურის უფროსი. 229...407...XVIII
ჟილინსკისა ო. ა. – 136...543...XVII
ჟირარდენი – ალექსანდრე, გრაფი (1776–1855), ნაპოლეონ პირველის ლაშქრობების მონაწილე. 449...551...XIV
ჟირარდენი ემილ (1806-1884) – ფრანგი ჟურნალისტი, კატეგორიულად მოითხოვდა პრესის თავისუფლებას. 1874 წელს აირჩიეს პარლამენტის დეპუტატად. 179...302...XII
ჟირარი შარლ - ფრანგი ქიმიკოსი. 181, 187, 188...729...IX
ჟიულ-სიმონი (1814-1896) – საფრანგეთის პოლიტიკური მოღვაწე, პუბლიცისტი, ლიბერალი, ინდივიდუალური თავისუფლების დამცველი. 68, 69, 71, 72, 76, 77, 88... 697...VI
ჟორდანია (თ. ჟორდანია) თევდორე (თედო) დავითის ძე (1853/4-1916) – ისტორიკოსი, არქეოლოგი, ლიტერატორი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. 1888 წელს დაინიშნა საეკლესიო მუზეუმის გამგედ. ავტორია 60-მდე ისტორიული ნაშრომისა. 242, 397...840...XIX
ჟორდანია (Жордания) ნოე ნიკოლოზის ძე (1868–1953)) – პოლიტიკური მოღვაწე, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ქართველ სოციალ-დემოკრატთა (მენშევიკთა) ლიდერი, საქართველოს პირველი რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე (1918-1921); პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, 1898 წლიდან გაზ. „კვალის“ რედაქტორი; ილია ჭავჭავაძეს შეურიგებელი იდეური ბრძოლა ჰქონდა მასთან (იხ. ჩვენი ტომის წერილები №№ 5, 6, 8, 11 და ა. შ. – 362-366, 367-376, 381–388, 389-391, 398-402, 403-408, 409-422...551...XIV; 487, 524...746...XV; 184...543...XVII; 364...840...XIX
ჟუკოვსკი (В. Жуковский) ვასილი ანდრეის ძე (1783-1852) – რუსი პოეტი, რომანტიკოსი, მთარგმნელი, კრიტიკოსი, პედაგოგი, რუსეთის იმპერიის პიმნის („ღმერთო, მეფე დაიფარე!“) ავტორი. 54...713...V; 233...840...XIX
ჟულფერი - ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე. 588, 610...729...IX
ჟურული გიორგი (1865-1951) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, „ივერიის“ თანამშრომელი, გარდაიცვალა ემიგრაციაში (საფრანგეთში). 246, 257, 360...543...XVII
ჟურული დურმიშხან შალვას ძე (1830-1901) – სახელმწიფო მოხელე და საზოგადო მოღვაწე. 1878 წელს დაინიშნა ახალშემოერთებული ბათუმის პოლიციის უფროსად. 287...840...XIX

ღ

რახლე – ფრანსუა (დაახლ. 1494-1553), ფრანგი მწერალი. 224, 225, 492, 552...541...X
რადე გუსტავ ივანეს ძე – კავკასიური მუზეუმის დირექტორი 1865 წლიდან. 487...697...VI
რაევსკი – თანამფლობელი ჰაკეს და რაევსკის პანსიონისა, სადაც სწავლობდა ილია ჭავჭავაძე. 444-445...551...XIV
რაევსკი (Раевский) ალექსანდრე – თბილისის გიმნაზიის მასწავლებელი. 226, 350...543...XVII
რავენა ჯიოვანნი დე – რიტორიკის პროფესორი ვენეტის ოლქში, კითხულობდა ლექციებს ციცერონსა და რომაელ პოეტებზე. 213, 260...541...X

რახი - პრინცი. 118...697...VI

რაიფაიზენი (რაფაიზენი) ფრიდრიხ ვილჰელმ (1818-1888) – გერმანელი საზოგადო მოღვაწე, კოოპერატიული მოძრაობის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. მისი სახელი ეწოდა სხვადასხვა ქვეყნის კოოპერატიულ ბანკს. 387...840...XIX

რამაზა – 159, 164...840...XIX

რამაზი – 270...543...XVII

რამბო (Рамбо) ალფრედ ნიკოლა (1842-1905) – ფრანგი ისტორიკოსი და სახელმწიფო მოღვაწე. 204...840...XIX

რამზეს დიდი (რამზეს II) – ძვ. წ. 1279-1213 წლებში ეგვიპტის ფარაონი. 181-183, 187...737...XI; 521, 906, 907...1121...XVI(1)

რამზეს მეფე – იხ.: რამზეს დიდი.

რანე – 290...407...XVIII

რაჟდენა – 165...841...XIX

რას-ალული, - აბისინელი სარდალი. 80, 88...730...IX

რაციევისა დარია – სოფელ ქსოვრისის მცხოვრები. 147...841...XIX

რაცილი (ნავრატილი იოსებ ივანეს ძე) (1840-1912) – ჩეხი მუსიკოსი, თბილისში შეადგინა ქართული ხალხური სიმღერების შემსრულებელთა გუნდი. 280, 281, 489, 490, 491, 492, 493, 496...713...V; 632...737...XI

რაუ კ. გ. ჰეიდელბერგის უნივერსიტეტის პროფესორი. 373–375...551...XIV

რაულინსონი (რაულსონი), სახელგანთი ინგლისის მეცნიერი – ჰენრი გრესვიკ რაულინსონი (1810–1895), ინგლისელი მოგზაური და ორიენტალისტი, ლურსმული დამწერლობისა და, საერთოდ, ბაბილონურ-ასირიულ სიძველეთა მცოდნე. 175...737...XI; 274, 256, 259...551...XIV

რედელინი გ. (Ределинь Г.) – 205...841...XIX

რევაზი, რევაზ ანდრონიკოვი – იხ. ანდრონიკაშვილი რევაზი.

რევაზიშვილი ზურაბ (Зураб Ревазов) – 7...841...XIX

რევი (რევ I) – იბერიის მეფე. (189-216), 254...737...XI

რეინბაბენი - დეპუტატი. 292...666...VII

რეიტერი (Рейтерь) – 183...841...XIX

რეიტერნ (Рейтерн) – მიხეილ ქრისტეფორეს ძე (1820-1890), რუსი სახელმწიფო მოღვაწე, 1862-1972 წ.წ. ფინანსთა მინისტრი. 1881-86 წ.წ. – მინისტრთა კაბინეტის თავმჯდომარე. 143...1121...XVI(1)

რეკლიუ ელიზე ჟან-ჟაკ ელიზე (1830–1905), ფრანგი გეოგრაფი, სოციოლოგი, პოლიტიკური მოღვაწე. 309...713...V

რენანი – ჟოზეფ ერნესტ (1823–1892), ფრანგი მწერალი, ფილოლოგი, აღმოსავლეთმცოდნე, საფრანგეთის აკადემიის წევრი 1878 წლიდან. 1863 წელს გამოაქვეყნა „იესოს ცხოვრება“. ავტორია სოც. და ეთიკური შეხედულებების ამსახველი ფილოსოფიური დრამებისა. 444...713...V; ...666...VII; 245-247...730...IX;

რენო (Армань Рено) არმან (1836-1895) – ფრანგი პოეტი, ხელოვნების ინსპექტორი, არაერთი წიგნის ავტორი. 204...841...XIX

რენუ (რენიო) ანრი ვიქტორ (1810-1878) – ფრანგი ქიმიკოსი და ფიზიკოსი. 437...737...XI

რეუმური - რეომიური რენე ანტუან (1683-1757), ფრანგი ბუნებისმეტყველი, რომელმაც 1730 წ. შემოიღო ტემპერატურის შკალა, რომელიც მისი სახელითაა ცნობილი. 156...730...IX

„რიგოლეტო“- იროდიონ ევლოშილის (1873 - 1916), ქართველი პოეტის ფსევდონიმი. 524, 525, 526, 527...746...XV

რივერსი (Риверс) თომას (1798-1877) - ინგლისელი ბოტანიკოსი, რომელსაც გამოჰყავდა ხილისა და ვარდის ჯიშები. 196...841...XIX

რიზა-ბეი - ოსმალეთის სამხედრო კომისარი. 234, 235, 263...730...IX

რიკერტი, დეპუტატი - ჰენრის (1833-1901), გერმანელი პოლიტიკოსი, რეისტაგის წევრი. 293...666...VII

რიკოტი ერკოლე (1816-1883) - იტალიელი ისტორიკოსი, ტუინის აკადემიის პრეზიდენტი. იტალიელი პარლამენტის დეპუტატი. 322...697...VI

რისტინი - იოვან (1831-1899) სერბიელი პოლიტიკური მოღვაწე, ეკავა პრემიერ-მინისტრის თანამდებობაც 1867, 1875, 1877-1881, 1887-1888 წლებში. 278...666...VII; 262, 421-423...730...IX

რიშარი - რომელიც ფრანგულ ღვინოს ყიდდა თბილისში. იხ. ტომის გვ. 71...666...VII

რიჩარდი ჰენრი - ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 527...730...IX

რისტერი გუსტავ (1838-) - ფილოსოფოსი და ისტორიკოსი, იენის გიმნაზიის დირექტორი. მონაწილეობას იღებდა საშუალო სკოლების მეთოდის სრულყოფაში. 430, 439...697...VI

რისტერი (Жан Поль Рихтер) იოჰან პაულ ფრიდრიხ (1763-1825) - გერმანელი მწერალი და პუბლიცისტი სენტიმენტალისტი, პრერომანტიკოსი. წერდა ფსევდონიმით “უან პაული”. 461...841...XIX

რისტერი ჟ. - 377...551...XIV

რობერტსი - ინგლისელი გენერალი. 341...730...IX

რობილანი - იტალიის საგარეო საქმეთა მინისტრი. 244 ...698...VIII; 79, 80, 83, 89, 206, 335...730...IX

რობილარი (რობილანტი) - იხ.: რობილანი.

როდბერტუს-იაგეცოვი (Родбертус) იოჰან კარლ (1805-1875) - გერმანელი ეკონომისტი, მიწის რენტისა და მოგების შესახებ ნაშრომების ავტორი. 142...841...XIX

როდოსლაფოვი - ბულგარეთის დროებითი მთავრობის წევრი. 325...698...VIII

როზბერი - ლორდი, არჩიბალდ, გრაფი, ინგლისელი პოლიტიკოსი (დაიბ. 1847). გლადსტონის კაბინეტში საგარეო საქმეთა მინისტრი იყო. ლიბერალობის მოთავე. 345...667...VII; 127...698...VIII; 60, 68...554...XIII

როზენტალი - 287...541...X

როიე კოლლარ პიერ პოლ (1763-1845) - ფრანგი მეცნიერი და სახელმწიფო მოღვაწე. პროფესორი ფილოსოფიის დარგში. 25...697...VI

როინაშიელი ალექსანდრე - სოლომონის ძე (1846-1898), პირველი ქართველი ფოტოგრაფი, 1865 წელს თბილისში გახსნა ფოტოსტუდია „რემბრანდტი“, შექმნა ქართველი მწერლებისა და საზოგადო მოღვაწეების უნიკალური ფოტოპორტრეტები. 109...552...XIV

როინაშიელი ა. ს. - კერძო მუზეუმების დამაარსებელი. 555-557...730...IX

- რომის პაპი** – აქ ლუი XIII. 513...697...VI
- როსი ერნესტო** (1829–1896) - იტალიელი მსახიობი, იმყოფებოდა გასტროლებზე საქართველოში 1890 წ. 486–490...713...V
- როსსელი** – ლორდ ჯორჯ როსსელი, ვიგების წინამძღოლი – ცნობილი ბრიტანელი სახელმწიფო მოღვაწე (1792–1878) პარლამენტის წევრი. 1846 წელს შეადგინა კაბინეტი, პრემიერ-მინისტრი. 522...667...VII
- როსსელი**, ოდო როსსელი – 140...697...VI
- როსსი, ორდოვან** – ფენიების ხელმძღვანელი ამერიკაში. 225...698...VIII
- როსტომა** - 238...407...XVIII
- როსტომაშვილი** - 190...554...XIII.
- როსტომაშვილი** ივანე პავლეს ძე (1852-1924) – პედაგოგი, მწერალი, საზოგადო მოღვაწე. 448...697...VI
- როტერდამელი** ერაზმ (1466-1536), აღორძინების ეპოქის გამოჩენილი ჰუმანისტი. 221-224...541...X
- როტშილდი ნათანაელ** (1877-1923) ბრიტანელი ბანკირი, ენტომოლოგი და პოლიტიკოსი. 320...841...XIX
- როშერი** ვილჰელმ გეორგ ფრიდრიხი (1817-1894) – გერმანელი ეკონომისტი, პოლიტიკური ეკონომიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, გეტინგენისა და ლაიპციგის უნივერსიტეტების პროფესორი. 282, 303...698...VIII; 174, 244...302...XII
- როშფორი** – ვიქტორ-ანრი, მარკიზი (1730–1813) ფრანგი პუბლიცისტი და პოლიტიკური მოღვაწე. ...698...VIII
- როჩილდი** (როტშილდი) – როტშილდების ფინანსურ დინასტიას დასაბამი მისცა XVIII საუკუნეში მაინის ფრანკფურტელმა ბანკირმა მაიერ ამშელ როტშილდმა. ყველაზე მეტ ძლიერებასა და გავლენას როტშილდებმა მიაღწიეს XIX საუკუნის I ნახევარში, როდესაც მათ ფინანსურ დამოკიდებულებაში მოექცა ევროპის ბევრი ქვეყანა. 226...302...XII
- როჯერი** – ინგლისის კომისიის წევრი ავღანეთში. 1886 წ. – 578...698...VIII
- როჯერს, ტორალდ** – ინგლისელი მეცნიერი. 309...698...VIII
- რუბენშტეინი**. იხ. რუბინშტეინი ანტონ გრიგოლის ძე
- რუბინშტეინი ანტონ გრიგოლის ძე** (1829-1894) – რუსი პიანისტი, კომპოზიტორი, დირიჟორი, პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე. 474...713...V; 576...746...XV
- რუბცოვი** - მეჩუქურთმე. 359...713...V
- რუდინი** - 221...554...XIII.
- რუდკოვსკი** - ექიმი. 358, 360, 361, 362...554...XIII.
- რუდოლფი ფრანც-კარლ-იოზეფი** (1858-1889) – ერცჰერცოგი და კრონპრინცი, ავსტრიის იმპერატორის, იოზეფ I-ის შვილი. 1889 წლის 30 იანვარს მაიერლინგის სამონადირო სახლში იპოვეს მოკლული საყვარელთან, მარი ვეჩერასთან ერთად. მისი მკვლელობა დღემდე იდუმალებით არის მოცული. 409, 523...541...X; 54-57...737...XI
- რუფიე** - ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე. 330-332, 466, 608-610, 619, 620...730...IX; 77...541...X
- რუმიანცევი (Румянцев) პეტრე პეტრეს ძე** (1870-1925) – რუსი სოციალ-დემოკრატი, თანამშრომლობდა სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთებთან. 207...841...XIX
- რუსთაველი**. იხ.: რუსთაველი შოთა.

რუსთაველი შოთა (XII- XIII ს.ს.) დიდი ქართველი პოეტი და მოაზროვნე. ჩვენამდე მოღწეულია მისი ერთადერთი პოემა „ვეფხისტყაოსანი“. სავარაუდოდ უნდა ყოფილიყო თამარის კარის მგოსანი. ხალხური გადმოცემით, რუსთაველს სიცოცხლის ბოლო წლები იერუსალიმის ჯვრის მონასტერში გაუტარებია. 11, 15, 19, 46, 59, 69, 95, 117–120, 134, 139, 149, 154, 218, 301, 325, 362–374, 379, 563, 569, 592, 594, 697...713...V; 58, 498, 515...697...VI; 572; 599...667...VII; 224, 367, 368, 375, 379-383, 406...738...XI; 230...302...XII; 63, 180, 491...554...XIII; 203...746...XV; 10, 11, 60, 129...543...XVII; 34, 184, 276...407...XVIII

რუსიშვილი ზაქარა – სოფელ მუხრანის მცხოვრები. 146...841...XIX

რუსო, რუსია – ეკატერინე და დიმიტრი სტაროსელსკების ქალიშვილი. 94, 97, 122, 241...407...XVIII

რუსსო ვალდეკ – კონსერვატორი, ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, პრეზიდენტობის კანდიდატი. 88...550,554...XIII.

რუსსო ჟან ჟაკ (1712-1778). ფრანგი ფილოსოფოსი, მწერალი, განმანათლებელი, კომპოზიტორი. 58...713...V; 9...697...VI

რუსტანი – საფრანგეთის დესპანი ტუნისში. 526...697...VI

რუსია – საგურამოელი გლეხი. 218...543...XVII

ს

სააკაძე გიორგი სიაუშის ძე (დაახლ. 1580–1629), დიდი მოურავი, საქართველოს პოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწე. 491...713...V; 139...698...VIII

საბაოთ მამა სინაის მთიდან - 295...554...XIII.

საბაშვილი სოლომონ – ბათუმის საკრებულოს ხმოსანი. 136...543...XVII

საბინინი (Сабинин) მიხეილ (გობრონ) პავლეს ძე (1845-1900) – ქართველი ბერი, ეკლესიის ისტორიკოსი და მოამაგე. მას ეკუთვნის ცნობილი ხატი „საქართველოს დიდება“. 150...841...XIX

საბუელი - ქართველი მსახიობი. 248...714...V

საბურთვი – განათლების მინისტრი 1881 წლამდე. 171, 236, 238, 239...747...XV

საგინაშვილი ალექსანდრე (1808-1887) – გენერალ-ლეიტენანტი, ილია ჭავჭავაძის სიძე (ელისაბედ ჭავჭავაძის მეუღლე). 137...544...XVII; 112, 115, 138, 153, 203, 207, 209, 232, 254...395...XVIII

საგინაშვილი (საგინოვისა) ელისაბედ (ლიზა) – იხ.: ჭავჭავაძე-საგინაშვილი ელისაბედ (ლიზა).

საგინოვები - 43...730...IX

საგინოვი – იხ.: საგინაშვილი ალექსანდრე დიმიტრის-ძე.

სადი-კარნო – მარი-ფრანსუა სადი (1837-1894), საფრანგეთის სახელმწიფო მოღვაწე, 1887-1894 წლებში საფრანგეთის პრეზიდენტი. 620...730...IX; 77, 92, 95, 359...541...X

სადურ (სადურ II) – ურარტუს მეფე ძე. წ. VIII ს. 176...738...XI

საგა დედოფალი - 85...730...IX

საგანელი ალექსანდრე – იურისტი, რომელმაც 1873 წელს შეცვალა ილია დუშეთში მომრიგებელი მოსამართლის თანამდებობაზე. 115, 117, 118, 120...407...XVIII

სავინა (ნამდვილი გვარი პოდრამენცოვა) მარიამ გაბრიელის ასული (1854-1915) რუსი მსახიობი. სიცოცხლის ბოლომდე პეტერბურგის ალექსანდრას თეატრის წამყვანი მსახიობი იყო. 486...714...V; 587, 588...747...XV

სავინი (Савиньи) – ფრიდრიხ კარლ (1779-1861), გერმანელი მეცნიერი, იურისტი. 138, 139...1121...XVI(1)

საკინი – 104, 105...407...XVIII

სალვატორი – იტალიელი ბერი. 227...554...XIII

სალვინი ტომაზო (1829–1915), იტალიელი მსახიობი. 486...714...V

სალიაშვილი კიკო – სოფელ მჭადისჯვრის მცხოვრები. 174...841...XIX

სალისბერი - იხ.: სალიუსბერი.

სალიუსბერი - სოლსბერი რობერტ არტურ ტალბოტ გასკონ სესილ (1830-1903) - დიდი ბრიტანეთის პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე. მარკიზი დერბის კაბინეტში ინდოეთის მინისტრის ადგილი ეკავა, გამოჩენილი კონსერვატორი. გლადსტონის კაბინეტში საგარეო საქმეთა მინისტრი იყო. 1876 წ. კონსტანტინოპოლის კონფერენციაზე როგორც ინგლისის რწმუნებული, გამოვიდა რუსეთის მოთხოვნათა წინააღმდეგ და ჩაშალა კონფერენცია. 1878 წ. ბერლინის კონგრესზე ბიკონსვილთან ერთად იყო ინგლისის წარმომადგენელი. 33, 34, 36, 80, 86, 129, 130, 131, 132, 168, 209, 210, 211, 212, 213, 224, 226, 227, 247, 248, 251, 252, 398, 403, 420, 423, 424, 425, 481, 506, 507, 517, 519, 520, 576, 577, 604, 605, 607...698...VIII; 100, 159, 160, 202, 206, 207, 233...697...VI; 247-251, 261-264; 343-345, 363; 402. 422, 557...667...VII; 73-75, 243, 303, 340, 403, 430, 455, 456, 527-529, 536, 625, 626...730...IX; 84, 85, 88, 97, 474...541...X; 105-107, 109, 338, 339, 358, 571, 575...738...XI; 60, 68, 225...554...XIII ; 286...843...XIX

სალმანასარ I – ასირიის მეფე დაახლ. ძვ.წ. 1330წ. მან დააარსა ქალაქი კელახი. 255...552...XIV

სალმანასარი (სალამანასარ თიგლათპალასარი) (727-722) ბაბილონის მეფე. 299... 738...XI

სალტიკოვ-შჩედრინი – მიხეილ ევგრაფის ძე (1826-1889) – რუსი მწერალი. 323, 503, 598...698,699...VI; 350...555...XIII

სალუსბერი - იხ.: სალიუსბერი.

შამადოვი - დეკანოზი ვლადიკავკაზისა. 11, 16...667...VII

სამოდუროვი ეგნატე ანტონის ძე (Игнатой Антонович Самодуровъ) – 152...841...XIX

სამოდუროვი პანფილ ეგნატეს ძე (Самодуровъ Панфиль) -152...841...XIX

სამოდუროვი სტეფანე ეგნატეს ძე (Самодуровъ Степанъ) - 152...841...XIX

სამსონი - 254...542...X

სანაქსაროვი – 59...544...XVII

სანბეფი - ელზასელი სახელმწიფო მოღვაწე. 250...730...IX

სანდალა – იხ.: ჭიჭინაძე ზაქარია ეგნატეს ძე.

სანდრო ამერიკანელი – 140...407...XVIII

სანდრო ერისთავი – ალექსანდრე შანშეს-ძე, გორის მაზრის თავადაზნაურობის მარშალი. 155, 156, 186, 233...407...XVIII

სანდრო – ილიას მოურავი საგურამოში. 28, 29, 47, 48...544...XVII

სანდრო – იხ.: ორბელიანი სანდრო.

სანდრო ჩოლოყაშვილი – იხ.: ჩოლოყაშვილი ალექსანდრე

სანიცკი – 31, 32, 274...408...XVIII

სარაჯიშვილი (სარაჯოვი; Сараджов) (Александр Иванович Сараджев)

ალექსანდრე ივანეს ძე სარაჯიშვილი – (1851-1914) – მწერალი, კრიტიკოსი, მეცნიერი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კბ საზოგადოებისა“ და „საქართველოს საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი, გაზეთ „ივერიის“ რედაქტორ-გამომცემელი (1902-1903წწ.). 358...554...XIII; 199, 216, 222, 345...544...XVII; 84...841...XIX

სარაჯიშვილი (სარაჯოვი) დავით (დათიკო) (1821-1911) – მრეწველი, საქართველოში კონიაკის წარმოების დამფუძნებელი, საზოგადო მოღვაწე, მეცენატი. 311... 698...VI; 212, 214, 216...544...XVII

სარაჯოვი-ალექსანდრე სარაჯიშვილი - იხ.: სარაჯიშვილი (სარაჯოვი) ალექსანდრე.

სარაჯოვი - იხ.: სარაჯიშვილი) დავით ზაქარიას ძე.

სარგის თმოგველი – XII-XIII საუკუნეების მიჯნაზე მოღვაწე ქართველი მწერალი, მეცნიერი, ფილოსოფოსი და რიტორი, რომანტიკული პოემა „დიდარგეთიანის“ ავტორი. მასვე მიეწერება „ვისრამიანის“ თარგმნა. 200...738...XI; 276...841...XIX (იყო)

სარგისიანი ვარდაპედ – 200...552...XIV

სარგონ I (სარგონ დიდი აქადელი) – აქადის მეფე ძვ.წ. 2568-2513 წწ. სემიტური დინასტიის დამაარსებელი. 171, 249...738...XI

სარგონი, ასურელთა მეფე – (ძვ.წ. 722–705), დაიპყრო სამარია და მცხოვრებლები მიდიაში გადაასახლა, ხოლო ისრაელის მიწაზე ბაბილონელები და არაბები დაასახლა. 720 წელს გაანადგურა აჯანყებული ფილისტიმელები და ეგვიპტელთა მეფე საბაკონი, რომელიც ფილისტიმელებს ესმარებოდა. 709 წელს დაიპყრო ბაბილონი და თავი ბაბილონის მეფედ გამოაცხადა. მოკლეს 705 წელს. 259...552...XIV

სარდუ ვიქტორიენ (1831–1908), ფრანგი დრამატურგი. მისი პიესა „ფლანდრია“ დ. ერისთავმა გადმოაკეთა და იდგმებოდა ქართულ სცენაზე „სამშობლოს“ სახელწოდებით. 318...714...V

სარიუკონი – სარგონი, ასურეთის მეფე ძვ. წ. VIII ს. 171, 249...738...XI

სასანიდები – ირანის შაჰების დინასტია 224-651 წწ., რომელიც დააარსა არდაშირ I-მა. 185, 187...738...XI

სასოფერატო (Бартоло) ბარტოლო (1313/1314-1357) – ცნობილი იტალიელი იურისტი, აქტიურად მუშაობდა რომაული კანონმდებლობის განმარტებაზე. 463...842...XIX

საული – იუდეველთა სახელმწიფოს პირველი მეფე (XI საუკ. ბოლოს. ჩვ. წ. აღრიცხვამდე). მის მიერ ჩადენილმა ცოდვებმა განარისხა ღმერთები. ისრაელთა ჯარის დამარცხების შემდეგ საული საკუთარ მახვილზე წამოეგო. ...760...III

საფარ-ფაშა – იხ.: ბექა III ჯაყელი.

საფაროვა-აბაშიძისა, საფაროვისა. იხ. საფაროვი – საფაროვა-აბაშიძე მარიამ (მაკო).

საფაროვი(Сапаровъ) – 136...842...XIX

საფაროვი ზაქარია (შაქრო) (1862-1928) – დრამატურგი, თეატრალური მოღვაწე. 222...544...XVII

საფაროვი – საფაროვა-აბაშიძე მარიამ (მაკო) მიხეილის ასული (1860-1940) – ქართული პროფესიული თეატრის მსახიობი, ცნობილი მსახიობისა და საზოგადო მოღვაწის ვასო აბაშიძის (1846-1926) მეუღლე. 265, 272, 290, 294–297, 299, 316, 335, 338–340, 351...714...V; 306...698...VI

საფო – ანტიკური ეპოქის ცნობილი პოეტი ქალი, დაიბადა კუნძულ ლესბოსზე ძველი წელთაღრიცხვით 612-650 წლებს შორის. 1026...1121...XVI(1); 291...408...XVIII

საყვარელიძე (საკვარელიძე) გაბრიელ – ვეკილი. 236, 356...544...XVII

საშა მუხრანსკი – ალექსანდრე მუხრანსკი. 211...408...XVIII

სახოკია თედო ტიმოთეს ძე (1868-1956) - მწერალი, ლექსიკოგრაფი, მთარგმნელი. თანამშრომლობდა „ივერიასთან“, იყო საფრანგეთში გამომავალ გაზეთ „საქართველოს“ თანარედაქტორი. 1908 წელს ციმბირში გადაასახლეს და მხოლოდ 8 წლის შემდეგ დაბრუნდა. 243...842...XIX

სე – ფინანსთა მინისტრი საფრანგეთში. 158...698...VI

სევერინისა ს. ა. – 136...544...XVII

სეზენი - 56...738...XI

სეიმური – ინგლისელი ადმირალი. 572...698...VI

სეისი არჩიბალდ ჰენრი (1845-1933) – ინგლისელი აღმოსავლეთმცოდნე. მისი მთავარი ნაშრომები ეხება ლურსმულ დამწერლობას. 1870 წელს გამოაქვეყნა აქადური ლურსმული დამწერლობის პირველი გრამატიკა. არაერთი ნაშრომი აქვს ასურული და ბაბილონური კულტურის შესახებ. 1884 წელს გამოსცა წიგნი „აღმოსავლეთის უძველესი იმპერიები“, 1885 წელს „ასურეთი, მისი მეფეები, ქურუმები და ხალხი“ და დაწერა „წინასიტყვაობა ეზრას, ნემიას და ესთერის წიგნებისათვის“. მასვე ეკუთვნის მნიშვნელოვანი ენათმეცნიერული ნაშრომი „შედარებითი ფილოლოგიის პრინციპები“ (გამოცა 1883) და „ენის შესახებ მეცნიერების შესავალი“. 175, 257...738...XI; 260, 270...552...XIV

სეისი – იხ.: სეისი არჩიბალდ.

სეესტონი – ირლანდიის დეპუტატი ინგლისის პარლამენტში. 80...699...VIII

სელიმ I – თურქეთის სულთანი (1467–1520). 366...699...VIII

სელიმხანოვი (Селимхановъ) – 136...842...XIX

სელუსბერი – იხ.: სალიუსბერი/სოლსბერი რობერტ არტურ.

სემიონოვა (Семёнова) – 255...1121...XVI(1)

სემიონოვი (Семенов) – 182, 187...842...XIX

სემიონოვი დიმიტრი დიმიტრის ძე (1834-1902) – პედაგოგი, გორის საოსტატო სემინარიის დირექტორი და ქუთაისის პირველდაწვევითი დირექტორი, 1881 წლიდან განათლების მზრუნველი. 440...698...VI; 292...747...XV

სემირამიდა – ასურეთის დედოფალი ძვ.წ. IX ს. მასთან არის დაკავშირებული დამპყრობლური ომები მიდიაში და „დაკიდული ბაღების“ გაშენება ბაბილონში. 235...739...XI

სენ-ვალლიე, საფრანგეთის ელჩი გერმანიაში. 96...542...X

სენ-მარტენი, ვივიან და ჟან – ცნობილი მეცნიერი, აღმოსავლეთმცოდნე, პარიზის „აზიური საზოგადოების“ წევრი, მარი ბროსეს მასწავლებელი; (იხ. დიმ. ბაქრაძის თხზულება „პროფ. პატკანოვი და ქართული ისტორიის წყაროები“, თბილისი, 1884წ., გვ.1, 2). 192, 211, 266...553...XIV

სენეკა (Сенека) ლუციუს ანეუს (ძვ. წ. 4-ახ. წ. 65) – რომაელი ფილოსოფოსი, დრამატურგი, პოეტი და პოლიტიკური მოღვაწე. ნერონის აღმზრდელი და სტოიციზმის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი წარმომადგენელი. 65...542...X; 426...842...XIX

სენკოვსკი – ოსიპ ივანეს ძე (იხ. ბარონ ბრამბეუსი) თავის დროზე ერთობ პოპულარული რუსი მწერალი და ჟურნალისტი (1800–1858), უნივერსიტეტიდანვე გატაცებული იყო აღმოსავლური ენების შესწავლით. თუმცა ღრმა მეცნიერულ კვლევა-ძიებაზე მან ადრევე თქვა უარი და ლიტერატურულ ასპარეზზე მოღვაწეობას შეუდგა. მისი „ლიტერატურული ნიღაბი ... არასოდეს გამხდარა საგანგებო ფილოლოგიური კვლევის საგანი“ (ნ. დერგანოვა). სენკოვსკის ლიტერატურულ საქმიანობაზე ენციკლოპედია “პროსვეშჩენიე“ წერს: „სენკოვსკი ნათელი მაგალითია ლიტერატურული ფშუტე ყვავილისა, რომელსაც არავითარი მყარი კვალი არ დაუტოვებია, თუმცადა ... ბარონ ბრამბეუსს თითქმის ყველა თვისება გააჩნდა მნიშვნელოვანი და ნაყოფიერი როლისათვის ლიტერატურაში“. ილია ჭავჭავაძის ამ წერილში მოტანილი ამონარიდები სენკოვსკის არქეოლოგიური ოპუსებიდან სწორედ ასეთი ზერელობის ილუსტრაციაა. 51...714...V; 187, 188, 193, 195, 212, 280, 536...552...XIV

სენო (სვიმონი) – იხ.: ჭავჭავაძე (Сено Чавчавадзе) სიმონ (სენო) კონსტანტინეს ძე.

სენო – ილიას დის შვილი (ეკატერინეს შვილი)¹ 84, 97², 120, 226, 244...408...XVIII

სენო, სენა – ეკატერინესა და დიმიტრი პოლტარაცკების³ ვაჟი, ოლღას დისშვილი, 95, 96, 97, 104, 114, 117, 122-126, 128-131, 133-137, 139, 140, 152, 153, 157, 158, 164, 179, 206, 213...408...XVIII

სენტ-ბიოვი (сентбевф) შარლ ოგიუსტენ (1804-1869) – ფრანგი რომანტიკოსი პოეტი, პროზაიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე და კრიტიკოსი, ბიოგრაფიული მეთოდის ფუძემდებელი. 156...842...XIX

სერბის კოროლი – იხ. მილანი (კოროლი) – მილან ობრენოვიჩი IV.

სერგეევი (Сергѣевъ) – 136...842...XIX

სერგო - სახალხო მომღერალი და მუსიკოსი. 474...714...V

სერებრიაკოვი – იხ.: ოქრომჭედლიშვილი (სერებრიაკოვი) ილია ლაზარეს-ძე.

სერჩენკო – 133...408...XVIII

სეფე – 171...842...XIX

სეფორი – მეფე რევის ცოლი. 254...739...XI

სვანიძე – 611...739...XI

სვანნი – 268...553...XIV

სვიატლოვსკი (Святловский) ვლადიმირ ვლადიმირის ძე (1871-1927) – რუსი ეკონომისტი, ისტორიკოსი, მეცნიერებათა დოქტორი, პროფკავშირული მოძრაობის იდეოლოგი. 207...842...XIX

სვიატოპოლსკი – მეფისნაცვლის თანაშემწე 1879 წელს. 58...747...XV

სვიმონ მესვეტე, წმინდა სვიმონ მესვეტე (დაახლ. 390–459 წწ.) - განდევნილი ბერი. 371...714...V

სვიმონა – 247...408...XVIII

¹ უნდა ეწეროს „ელისაბედის (ლიზას) შვილი“ – ნ.ფ.

² 97-ეგვერდზე ნახსენები „სენო“ ილიას დის შვილი კი არა, ოლღას დის შვილია – ნ.ფ.

³ უნდა ეწეროს „სტაროსელსკების ვაჟი“ – ნ.ფ.

სვიმონიძე გოგოლაშვილი სვიმონ (1863–1920) - ქართველი მსახიობი და რეჟისორი. 517–519...714...V

სვიმონიძე იაკობ – იხ.: გოგებაშვილი იაკობ.

სვინკინი – 194...408...XVIII

სვირშივესკი (А. Свирщевский) ალექსანდრ რაფაილის ძე (1861-1937) – რუსი ეკონომისტი, ფინანსური სამართლის, დაბეგვრის პოლიტიკისა და სტატისტიკის სპეციალისტი. 205...842...XIX

სვიტენი - მკურნალი. 132...730...IX

სიდევი – 255...408...XVIII

სიდენჰამი – ჟან შარლ ლეონარ სიმონდ დე (1773-1842), შვეიცარიელი ეკონომისტი, წვრილბურჟუაზიული პოლიტიკური ეკონომიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 132...731...IX

სიდოროვი (П. А. Сидоров) პეტრე აპოლონის ძე (1866-1920) – რუსი პედაგოგი, პრინც ოლდენბურგელის მიერ დაარსებული გიმნაზიის დირექტორი. 275...842...XIX

სიდოროვი (Сидоров) პ. – გაგრის ბავშვთა თავშესაფრის დირექტორი. 233, 348...544...XVII

სიმონა – 166, 208...842...XIX

სიმონენკო (Симоненко Г. Ф.) გრიგოლ თეოდორეს ძე (1838-1905) – რუსი ეკონომისტი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი. 207...842...XIX

სიმონი ჟიულ (ჟულ) (1814-1896) – ფრანგი პოლიტიკოსი, პუბლიცისტი და ფილოსოფოსი. 572, 576...739...XI

სიმონილი (სემონიდი) – ძვ. წ. 556-468 წლების ბერძენი პოეტი. 860...1121...XVI(1)

სიმური – იხ. ლინტორნ სიმური.

სინაქერიბი (სინახერიბი) – ასურეთის მეფე ძვ. წ. 705-680 წწ. სარგონ II-ის ძე, ძვ. წ. 689 წ. აიღო ბაბილონი. მოკლეს შეთქმულებმა. 177...739...XI

სისმონდი – 296, 298, 299, 308...699...VIII

სიტოვსკი –პოლიციის ბოქაული. 358, 361, 363...554...XIII.

„სიტყვა“ – სამსონ ფირცხალავას (1872–1952), საზ. და პოლიტ. მოღვაწის, პუბლიცისტის ფსევდონიმი. წერდა აგრეთვე „კალამის“ და „სანვინის“ ფსევდონიმებით. 58...747...XV

სიქსტე V (1521-1590) – რომის პაპი 1585-1590 წლებში. 245...303...XII

„სკანდელი“ – იხ.: ნიკოლაძე ნიკო

სკვითები – ძველირანული ტომები, მოსახლეობდნენ ჩრდ. შავიზღვისპირეთში; ჰეროდოტეს ცნობით, სახლობდნენ დნეპრისა და დონის სტეპებში, ეწეოდნენ მომთაბარეობას, მისდევდნენ მესაქონლეობას. ძვ.წ. IVს-ში ჩამოყალიბდა სკვითების სახელმწიფო, განვითარების მაღალ დონეს მიაღწია ხელოვნებამ. 249...553...XIV

სკობოლევი დიმიტრი ივანეს ძე (1821-1880) – გენერალ-ლეიტენანტი, მონაწილეობდა აღმოსავლეთის (1853-1856 წწ.) და რუსეთ-თურქეთის (1877-1878 წწ.) ომებში. 127...698...VI

სკობოლევი (სკობელევი) მიხეილ დიმიტრის ძე (1843-1882) – რუსი მხედართმთავარი, გენერალ-ლეიტენანტი და გენერალ-ადიუტანტი. 522, 523, 524...698...VI; 57...739...XI

სკოტი ვალტერ (1771–1832) - ინგლისელი მწერალი, ისტორიული რომანის ჟანრის ფუძემდებელი. 111, 112...709,714...V

სკუბიცი (Скубиа) ფრიდრის – ავსტრიელი მეცნიერი, რომლის განმარტებაც დაედო საფუძვლად ბუღალტერიის მეცნიერების ცალკე დარგად ჩამოყალიბებას და რომელმაც წიგნი გამოსცა ორმაგი ბუღალტერიის შესახებ. 203...842...XIX

სლეპცოვი – 136, 176...408...XVIII

სლივიცი – გაზ. „კავკაზის“ რედაქტორი 1881 წლამდე. 200...747...XV

სმარაგლოვი ს.ნ. – რუსი ისტორიკოსი და პედაგოგი. დაწერა

სახელმძღვანელო მსოფლიო ისტორიაში. 169, 171, 174...739...XI

სმეკალოვი – ბათუმის გუბერნატორი 1882 წელს. 245, 246, 368...747...XV

სმიტ ადამ. იხ. სმიტი ადამ.

სმიტი/სმიტი (Адам Смит) ადამ (1723-1790) – შოტლანდიელი ეკონომისტი და ფილოსოფოსი, რომელსაც „პოლიტიკური ეკონომიის მამას“ უწოდებდნენ. მას ეკუთვნის ნაშრომი „გამოკვლევა ხალხთა სიმდიდრის ბუნებისა და მიზეზების შესახებ“. 350...698...VI; 298...699...VIII; 395...731...IX; 268...739...XI; 465...842...XIX

სმოლენსკი – პეტერბურგის სასახლის გუნდის გამგე. 104, 478...747...XV

სმოლკა – ავსტრია-უნგრეთის დელეგაციის წევრი რუსეთში. 505, 517...699...VIII

სნეფრუ (სნოფრუ) – ძვ. წ. 2613-1589 წლებში ეგვიპტის ფარაონი. 913...1122...XVI(1)

სობნერი სენტრი, - ამერიკელი სენატორი. 528...731...IX

სოვეტოვი -101, 102...542...X

სოკოლი ფაშა – სულეიმან I-ის ვეზირი. 366...699...VIII

სოკოლოვი - ექიმი. 52...698...VI

სოკოლოვსკი - ინჟინერი. 51...731...IX

სოკრათი სოკრატე (469–399 ძვ. წ. ა.), ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი, იდეალისტი. 440...714...V; 373...747...XV

სოლიკა – 208...842...XIX

სოლოვიევი სოლოვიოვი ნიკოლოზ იაკობის ძე (1845–1898), რუსი დრამატურგი. 246...714...V

სოლომონ ბრძენი – ებრაელთა მეფე, ძე დავითისა, მეფობდა 993–958 წწ. ძვ. წ. აღ. გადმოცემით მას მიეწერება ეკლესიასტეს ავტორობა. 230...667...VII; 504...699...VIII

სოლომონ, იმერეთის მეფე – სოლომონ I (1735–1784), ალექსანდრე V-ის ძე, იბრძოდა საქართველოს გაერთიანებისა და ცენტრ. ხელისუფლების განმტკიცებისათვის. – 236...553...XIV

სოლომონ – საუბარია ბიბლიურ წინასწარმეტყველ სოლომონზე. 452...843...XIX

სოლომონი – ილიას მეზურე. 189, 190...408...XVIII

სოლომონი - მეფე. 85...731...IX

სოლონი - ჩვ. წ. მდე VII-VI საუკუნეების ათინელი უმაღლესი თანამდებობის პირი (არქონტი). 594 წელს. გაატარა რეფორმები, რომლებმაც ხელი შეუწვევს თემური გადმონაშთების აღმოფხვრას. 173...739...XI; 869, 886, 998...1122...XVI(1)

სოლოდაშვილი ნიკ. (Солагов Ник.). 216, 217...1122...XVI(1)

სოლსბერი – იხ.: სალიუსბერი - სოლსბერი რობერტ არტურ.

სომეხნი, სომხის ერი - 179, 186, 187...553...XIV

სონკა – 210...843...XIX

სოსიკო – ვაჩნაძე, ილიას მეგობარი, მას მიუძღვნა ლექსი „ქართველი სტუდენტების სიმღერა“ წარწერით „ჩემს კარგ სოსიკოს“. 373...408...XVIII

სოსიკო - 18, 19, 307...544...XVII

სოსიკო შალიკოვი – იხ. შალიკოვი სოსიკო.

სოსლანი დავით – იხ.: კეხელი დავით.

სოსლანი - იხ.: კეხელი დავით.

სოტერლანდი გრაფი. 494, 496...667...VII

სოფია ალექსანდროვნა – სოფიო ალექსანდრე ჭავჭავაძის-ასული; მეუღლე ალექსანდრე პავლეს-ძე ნიკოლაისა, რომელიც აქტიურად განახორციელებდა ვორონცოვის მიერ კავკასიაში გატარებულ რეფორმებს. 121...408...XVIII

სოფიო – ბავარიის ჰერცოგის მაქსიმილიანეს ქალიშვილი. 108...699...VIII

სოფიო ბაღდასაროვი. 188, 211, 212...408...XVIII

სოფოკლე - ძველი ბერძენი დრამატურგი, ტრაგიკოსი. (დაახლ. 497/496–406 ძვ. წ.ა.) 100...714...V; 212...739...XI

სოფოკლი - იხ.: სოფოკლე.

სოლაკი – სპარსეთის მეფე. 186...739...XI

სოხალეიშვილი ათანასე – იმერელი ბლადოჩინი. 285...747...XV

სპარგაპისი – მასაგეტების უფლისწული, რომელიც კიროსს ჩაუვარდა ტყვედ და როცა ხელი შეუხსნეს, თავი მოიკლა. 1016...1122...XVI(1)

სპასოვიჩი – ვლადიმერ დანიელის ძე (1829-1906), რუსი იურისტი, სისხლის სამართლის სპეციალისტი, 1857 წლიდან პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორი. 441, 454...698...VI; 11, 229...731...IX

სპენსერი (Спенсер) ჰერბერტ (1820-1903) ინგლისელი ფილოსოფოსი და სოციოლოგი. ეკუთვნის ნაშრომები პედაგოგიკის დარგში, რომლებშიც იგი მოითხოვს სწავლების უშუალო კავშირს მეურნეობასთან. პოზიტივიზმის ერთ-ერთი მამამთავარი, პროგრესის მეტაფიზიკური თეორიის ავტორი. ევოლუციონიზმის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. ევოლუციას მიიხნევს კანონად, რომელიც ვრცელდება ყველანაირ მოვლენაზე და რომლის მიხედვითაც საზოგადოება ვითარდება პირველყოფილი სოციალური ერთგვარობიდან რთული მრავალგვარობისაკენ. ლიბერალიზმის იდეოლოგი. 224-226, 519...731...IX; 246, 252, 257, 267-270, 283...739...XI; 157...303...XII; 197, 238, 460, 463...843...XIX

სპირიდონ ბეჟანოვიჩ მდივანი – 140...408...XVIII

სპიულერი ეჟენ (1835-1896) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, გამბეტას პირადი მდივანი. 1887 წელს იყო კულტურისა და განათლების მინისტრი, 1889-1890 წწ. – საგარეო საქმეთა მინისტრი. 461, 462...740...XI

სროტინსკი – პეტრე სტეფანის ძე, მასწავლებელი. 598...731...IX

სტალინსკი – რუსული გაზეთ „კაკაზის“ ყოფილი (1881 წლისათვის) რედაქტორი. 200...747...XV

სტამბულოვი სტეფანე ნიკოლოზის ძე (1854-1895) – ბუღგარეთის სახელმწიფო მოღვაწე, იზრდებოდა რუსეთში. 1875 წ. მონაწილეობდა ბუღგარეთის აჯანყებაში თურქეთის წინააღმდეგ. 1886 წ. ხელი შეუწყო პრინც ფერდინანდ კობურგელს ბუღგარეთის ტახტზე ასვლაში. მის დროს დაინიშნა მინისტრ-პრეზიდენტად. დესპოტურად მართავდა ქვეყანას. 1894 წელს გაუშვეს თადარიგში. 1895 წელს ქუჩაში მოკლეს შეთქმულებმა. 329, 521...699...VIII; 448...740...XI

სტანისლავსკი კონსტანტინე სერგის ძე (ნამდვილი გვარი ალექსეევი) – (1863–1938) – მსახიობი, რეჟისორი, პედაგოგი, თეატრის თეორეტიკოსი. სსრკ სახალხო არტისტი. შექმნა სცენური რეალიზმის განვითარების ახალი ეტაპი. 580, 584...747...XV

სტარინკევიჩი (С. И. Старынский) სოკრატ ივანეს ძე (1820-1902) – არტილერიის გენერალი, ვარშავის ქალაქის მერი. 205...843...XIX

სტარიცკი – ეგორ პავლეს-ძე (1825-1899), რუსეთის საბჭოს სახელმწიფო წევრი 1879 წლიდან. იგი აქტიურად მონაწილეობდა კავკასიის მხარის სასამართლო რეფორმების შემუშავება-განხორციელებაში. 62, 77, 79, 86, 88, 93, 285, 296...408...XVIII

სტაროსელსკაია-შალიკაშვილისა (Нина Дмитриевна) ნინო დიმიტრის ასული – ილია ჭავჭავაძის ცოლისდის – ეკატერინე გურამიშივილ-სტაროსელსკაიას ქალიშვილი, სიღნაღის მაზრის თავადაზნაურობის წინამძღოლის, იოსებ შალიკაშვილის მეუღლე. 151...843...XIX

სტაროსელსკი გივი – საგურამოელი მემამულე, ი. ჭავჭავაძის მეზობელი და მეგობარი. 465, 480, 484-486...553...XIV

სტაროსელსკი (Староселский) დიმიტრი სვიმონის ძე (1832-1884) - გენერალ-ლეიტენანტი, სენატორი, 1857 წელს კავკასიაში ჩამოვიდა და სამუდამოდ დარჩა, სხვადასხვა წლებში იყო ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორის ადიუტანტი, ბაქოს გუბერნატორი (1872-1876), თერგის მმართველის მოადგილე, 1877-1884 წლებში ეჭირა მეფისნაცვლის მთავარი სამმართველოს უფროსის მაღალი პოსტი, დიდი ამაგი დასდო „ქართველთა შორის წკ.გ. საზოგადოებას“, ცოლად ჰყავდა ოლღას და ეკატერინე გურამიშივილი. 172, 173...667...VII; 309...747...XV; 48...544...XVII; 128, 200...408...XVIII; 76, 79, 80, 81, 84-87, 91, 93, 95, 96, 97, 99, 100, 102, 104, 107-112, 114, 118-124, 126, 128, 132, 134-138, 144, 146, 150, 153, 157, 191, 194, 200-203, 229, 254...398...XVIII; 8, 151...843...XIX

სტაუნინი ვლადიმერ იაკობის ძე (1826–1888), რუსი პედაგოგი, მეთოდისტი და სიტყვიერების სპეციალისტი. 469...714...V

სტახეევი – 72, 74...303...XII

სტენლი – ინგლისის პალატის წევრი. 226, 227...554...XIII.

სტეპანიანცი (სტეფანოვი) – სანიტარულ-სამკურნალო სამსახურის ინსტრუქტორი. 366, 399...554...XIII

სტეპანოვა (Степанова) – 226...843...XIX

სტეპანოვი (Степанов) ფილიპ პეტრეს ძე (1857-1933) – სახელმწიფო მოღვაწე, სამოქალაქო მრჩეველი, ინჟინერი. 202...843...XIX

სტეფანე – ილია ჭავჭავაძის შინამოსამსახურე. 244...544...XVII

სტეფანოვი – გაბრიელ სულხანის-ძე (1857-1900), თბილისის ნაფიცი ვეჟილი. 113, 137...409...XVIII

სტეფანოვი – 242...843...XIX

სტოკესი - ინგლისელი მკურნალი. 132...731...IX

სტოლპაკოვი (Столпаков) ალექსეი ნიკოლოზის ძე (1842-1918) – 1872 წლიდან ნიჟეგოროდ-სამარის საადგილმამულო ბანკის დირექტორი, სხვადასხვა დროს კავშირგაბმულობის სამინისტროს საბჭოს წევრი, მიწათმოქმედებისა და სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს საბჭოს თავმჯდომარე. 309...843...XIX

სტონგბოუ - ბარონი. 499...667...VII

სტრაბოგი, სტრიბოგი - სლავურ მითოლოგიაში ქარის ღმერთი.
389...542...X

სტრაბონი (Страбон) (ჩვ. წ-მდე I საუკუნე) – ძველი ბერძენი ისტორიკოსი და გეოგრაფოსი; მისი 17 წიგნისაგან შემდგარი ნაშრომი „გეოგრაფია“, ანტიკური მწერლობის უმნიშვნელოვანესი ძეგლი, ძვირფასი წყაროა საქართველოს ისტორიის, გეოგრაფიისა და ეთნოგრაფიის მეცნიერული შესწავლისათვისაც. 180, 303-306...740...XI; 193, 199, 266...553...XIV; 511...747...XV

სტრელეცკი – თბილისის გუბერნიის სკოლების დირექტორი, შემდეგ ხონის სამასწავლებლო სემინარიის დირექტორი. 241, 249, 250...698...VI

სტრელნიცკი – 238...409...XVIII

სტრუვე (Струве. П.) პეტრე ბერნგარდის ძე (1870-1944) – რუსი საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, ეკონომისტი, პუბლიცისტი, ისტორიკოსი, სოციოლოგი და ფილოსოფოსი. 203, 206...843...XIX

სტუარტი გალი - ინგლისის პალატის დეპუტატი. 456, 457...731...IX

სტუარტი დონალდ, - ინგლისელი გენერალი. 341...731...IX

სუვორინი ალექსი სერგის ძე (1834-1912) – რუსი პუბლიცისტი, ლიტერატორი, გამომცემელი. 1876 მისი რედაქტორობით პეტერბურგში გამოდიოდა გაზ. „Новое Время“. 92, 93, 96, 97...554...XIII; 237, 317, 325, 326...748...XV

სულეიმან-აღა-როსტომზადე – 136...544...XVII

სულთან-კირიმ-გირეი ნიკოლოზ (1836-1917) – კავკასიის მთავარმართებლის მოადგილე და საბჭოს წევრი, სენატორი. 224...538,544...XVII 224...538...XVII

სულხანიშვილი (1835-1879) **გაბრიელ** – ჟურნალისტი, მთარგმნელი, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 10, 19...544...XVII

სულხანიშვილი (Сулханов) ვასილ (1862-1909) – ჟურნალისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე. 211...545...XVII

სულხანოვი (სულხანიშვილი) ალექსანდრე ზაქარიას ძე. 85...714...V

სუმაროკოვი ალექსანდრე პეტრეს ძე (1717–1777) რუსი პოეტი და დრამატურგი. 15, 159...714...V

სუმაროკოვი, - გრაფი, საგანგებოდ გაგზავნილი პირი ვენაში. 302...731...IX

სუმბათაშვილი (Сумбатов, დათიკო სუმბათოვი) დავით ალექსანდრეს ძე (1831–1920) – გენერალ-ლეიტენანტი, თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურთა წინამძღოლი 1882 წელს. 184...843...XIX

სუმბათაშვილი (Михаил Луарсабович Сумбатовъ) მიხეილ ლუარსაბის ძე (1822-1886) – რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი, კავკასიის ომების მონაწილე. 5...843...XIX

სუმბათიანცი მესროფ (ვარდაპედი) –შემახიის ეპარქიის არქიეპისკოპოსი. 270–272...553...XIV

სუნდუკიანცი გაბრიელ მკრტიჩის ძე (1825–1912), სომეხი მწერალი, დრამატურგი. 459, 460, 464...714...V; 292...740...XI

სუნიტები – ეწოდებათ იმ მაჰმადიანებს, რომელთაც სუნნა (გადმოცემები მაჰმადის შესახებ) მიაჩნიათ სარწმუნოებისა და კანონების შემეცნების ისეთივე წყაროდ, როგორც ყურანი, ხოლო სამი პირველი ხალიფა – მაჰმადის კანონიერ მემკვიდრეებად. 366, 367, 368...699...VIII

სურგულაძე ს. გ. – 136...545...XVII

სურგულაძისა ა. ლ. – 136...545...XVII

სფირიდონი – 166...843...XIX

სტივტი (სვიფტი) ჯონათან (1667-1745) – ინგლისელი მწერალი. 350...554...XIII.

ტ

ტააფე – ელუარდ, გრაფი (1833–1895) ავსტრიის სახელმწიფო მოღვაწე. ავსტრო-უნგრეთის პრემიერ-მინისტრი. 413...700...VIII; 409...542...X; 435...748...XV

ტააფი - იხ.: ტააფე ელუარდ.

ტაბალები (თუბალები) – 266...553...XIV

ტაკიდინ-ფაშა – ბაღდადის გენერალ-გუბერნატორი, მეცნიერი. 368...700...VIII

ტალბოტი უილიამ ჰენრი ფოქს (1800-1877) - ინგლისელი ასუროლოგი, ფოტოგრაფიის ფუძემდებელი, რომელიც მუშაობდა ლურსმული წარწერების ამოკითხვაზე. 175...741...XI

ტალეირანი – ტალეირან, პერიგორ შარლ მორის (1754–1838), ფრანგი დიპლომატი 1179-99 წწ. (ღირექტორიის დროს) და 1799–1807 წწ. (ნაპოლეონ I-ის იმპერატორობის დროს) იყო საგარეო საქმეთა მინისტრი. 425...700...VIII

ტანნი - 287...542...X

ტარდანი - ფრანგი მეცნიერი. 150, 151...731...IX

ტარდი (Г. Тард) ჟან გაბრიელ (1843-1904) – ფრანგი სოციოლოგი, კრიმინოლოგი, დასავლეთის სოციოლოგიაში სუბიექტურ-ფსიქოლოგიური მიმართულების ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 415...844...XIX

ტარიელაშვილი გრიგოლ (Григорий Тароеловъ) – 152...844...XIX

ტატიშვილი (Татиев) გიორგი – 182...844...XIX

ტატიშვილი გიორგი (Татишвили Георгий) – 339-341...1122...XVI(1)

ტაფიკ-ფაშა, ტეფიკ-ფაშა - ეგვიპტის მეფე. 13...542...X

ტაციტი (ტაციტუსი) (Тацит) პუბლიუს კორნელიუს (დაახლ. 5-117) – რომელი მწერალი და ისტორიკოსი. მთავარი ნაშრომები ეძღვნება ქალაქ რომსა და რომის იმპერიას. 245...731...IX; 303...740...XI

ტეფიკი – ქედივი (ეგვიპტის მეფის ნაცვალი). ნაციონალურმა შეკრებამ კაიროში იგი მოლაღატედ ცნო. 573, 574...698...VI

ტეილორი (Тейлоръ) ელუარდ ბერნეტ (1832-1917) - ინგლისელი ეთნოგრაფი, კულტუროლოგი და ანთროპოლოგი, პირველყოფილი კულტურის მკვლევარი. მისი წიგნების: „პირველყოფილი კულტურა“ და „ანთროპოლოგია“ რუსული გამოცემები დაცულია ილია ჭავჭავაძის პირად ბიბლიოთეკაში და დამუშავებულია მის მიერ. 154, 203, 218-221, 252, 255, 267, 271...741...XI; 196, 197, 236...844...XIX

ტეილორი (Тейлоръ И.) ისაკ (1829-1901) – სასულიერო მოღვაწე, თეოლოგი და ფილოლოგი; იკვლევდა ტოპონიმებს და ძველი მსოფლიოს ისტორიას. 222...844...XIX

ტენი (Тэнь) იპოლიტ ადოლფ (1828-1893) – ფრანგი ფილოსოფოსი-პოზიტივისტი, მწერალი, ისტორიკოსი, ლიტერატურისა და ხელოვნების ისტორიკოსი, ფსიქოლოგი, პუბლიცისტი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 344...715...V; 461...844...XIX

ტერ-გრიგორიანცი არ. ივ. - 184...303...XII

ტერ-მინასოვი (მინასოვი) – 142...545...XVII

ტერ-მინასოვი – საპნის ქარხნის მეპატრონე. 389, 390, 395...552...XIII; 540...XVII

ტერრელ-დე-შენი - ფრანგი მეცნიერი. 42, 43...542...X

ტერ-სიმონიანცი – ყარაული. 377, 389, 392, 394, 399, 400...554...XIII.

ტერ-სტეფანიაი – თბილისის ღორების სასაკლავოს ყარაული. 387, 388...555...XIII

ტერ-სტეფანოვი – იხ.: სტეფანოვი.

ტერ-ლუქასოვი, გენერალი. 214...553...XIV

ტესიე – ფრანგი მეცნიერი, აღმოსავლეთმცოდნე. 266...553...XIV

ტვაცი - კალანკ, სომხის ისტორიკოსი. 108...553...XIV

ტიგრან პირველი, კიროსის თანამედროვე – სომეხთა მეფე (ძვ.წ. 121– ახ.წ. 36), არშაკიდების დინასტიიდან. მის დროს ძველი სომხეთის სამეფო მნიშვნელოვნად გაძლიერდა, რის გამოც მას დიდი უწოდეს. ძვ.წ. 94 წელს შეკრა სამხ. პოლიტიკური კავშირი პონტოს სახელმწიფოსთან, ცოლად შეირთო მისი მეფის – მითრიდატე VI-ს ასული და თანდათანობით გააერთიანა მთელი სომხეთი. მისი წინსვლა რომმა შეაჩერა. რომთან ბრძოლაში სომხეთს ქართველებიც ეხმარებოდნენ, რათა თავიდან აეცდინათ საერთო საფრთხე. შუბოსანმა იბერებმა, პლუტარქეს ცნობით, ყველაზე მეტად გაითქვეს სახელი. ძვ.წ. 66 წელს პომპეუსმა დაამარცხა იგი და რომის ვასალად აქცია. 201...553...XIV

ტიერი (თიერი) – ლუი ადოლფ (1797–1877), ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე, ისტორიკოსი, პროფესიით ადვოკატი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 93...698...VI; 583...700...VIII; 179...303...XII; 400...748...XV

ტიერი (Тьерри) ოგიუსტენ ჟაკ ნიკოლა (1795-1856) – ფრანგი ისტორიკოსი, ფრანგული ისტორიოგრაფიის ერთ-ერთი დამაარსებელი. 466...844...XIX

ტიზენგაუზენი, - ტიზენჰაუზენი, სიღნაღის მაზრის უფროსი. 344...731...IX

ტიზენჰაუზენი ვლადიმერ გუსტავის ძე (1825-1902) – ნუმიზმატი.

საიმპერატორო არქეოლოგიური კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე. 264, 265...741...XI

ტილლი ჰუგო (1839-1903) – სოფლის მეურნეობის გამორჩენილი სპეციალისტი, ბონისა და მიუნჰენის უნივერსიტეტების პროფესორი, 1873 წლიდან მუშაობდა გერმანიის სოფლის მეურნეობის სამინისტროში. მრავალი ფუდამენტური შრომის ავტორი. 49...303...XII

ტილო – 430...698...VI

ტირარდი - საფრანგეთის მინისტრი. 192...731...IX

ტირარი პიერ ემანუელ (1827-1893), ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, 1868 წლიდან ხშირად გამოდიოდა სახალხო კრებებზე, როგორც იმპერიის მტერი. 1870 წ. 4 სექტემბრის რევოლუციის შემდეგ არჩეულ იქნა პარიზის მეორე ოლქის მერად; 1871 წ. 8 თებერვალს სენის დეპარტამენტის მიერ არჩეულ იქნა ნაციონალური კრების წევრად. 26 მარტს იგი კომუნაში აირჩიეს, მაგრამ მალე პროტესტი გამოთქვა კომუნის ძირითადი მიმართულებების წინააღმდეგ და ჩამოიხსნა თავისი უფლებები, ხოლო რამდენიმე დღის შემდეგ, თავის გადარჩენის მიზნით, იძულებული იყო გაქცეულიყო რევოლუციური პარიზიდან ვერსალში. 1887 წ. დეკემბრიდან 1888 წ. აპრილამდე და 1889 წ. თებერვლიდან 1890 წ. თებერვლამდე, ტირარი იყო ჯერ ფინანსთა მინისტრი, ხოლო შემდეგ ვაჭრობის მინისტრი. 92, 151, 152, 162, 165...542...X; 120, 121, 569, 570...741...XI

ტისა - იხ.: ტისსა კალმან ბაროსიენე.

ტისერან – ვაჭრობის მინისტრი საფრანგეთში. 158...698...VI

ტისსა კალმან-ბაროსიენე (1830-1902) – გამოჩენილი უნგრელი სახელმწიფო მოღვაწე, 1875-1890 წლებში უნგრეთის შინაგან საქმეთა მინისტრი. ამავე დროს იყო ლიბერალური პარტიის ხელმძღვანელი, მომხრე იყო უნგრულ თავად-აზნაურთა და ჰაბსბურგების კავშირისა, მჭიდრო ურთიერთობისა გერმანიასთან. 166...698...VI; 104, 382...700...VIII; 312, 315...731...IX; 51, 93-95, 569, 570...741...XI

ტიტიკო – 164, 264, 265...545...XVII; 81, 82...409...XVIII

ტიქე (ტიხე) – ბედისწერის, შემთხვევის და ბედნიერების ქაღალდმერთი. შეესატყვისება რომაულ ფორტუნას. ...760...III

ტიხეიევი – სახელმწიფო ქონებათა სამინისტროს წარმომადგენელი. 272, 273, 412, 413...667...VII; 435...732...IX

ტიხეიევი – იხ.: ტიხეიევი.

ტოვანჩესკი - 491...715...V

ტოკეილი შარლ ალექსის, გენრის, მორის, კლეფერი (1805-1859) – ფრანგი მწერალი, პუბლიცისტი და საზოგადო მოღვაწე. 579...698...VI

ტოლენდი / ტოლანდი (Толеньды) ჯონ (1670-1722) – ირლანდიელი ფილოსოფოსი, რაციონალისტი, თავისუფალი მოაზროვნე და სატირიკოსი, პოლიტიკური პამფლეტების ავტორი. 423...844...XIX

ტოლსტოი გრ. – განათლების მინისტრი. 170, 236, 238, 239, 270...748...XV

ტოლსტოი – დიმიტრი ალექსანდრეს ძე, გრაფი, რუსეთის სახელმწიფო მოღვაწე. 502, 503...700-VIII

ტოლსტოი – რუსეთის შინაგან საქმეთა მინისტრი. 380...748...XV

ტოლსტოი დიმიტრი – ანდრეის ძე (1823-1889), სახალხო განათლების მინისტრი; 1871-1876 წ.წ. კატკოვთან ერთად გაატარა რეფორმები რეალური სასწავლებლების ახალი წესდების შესამუშავებლად. ილია თავიდანვე მკაცრად აკრიტიკებდა სწავლების ამ სისტემას. ამ წერილებში კი იგი ჟორდანიასთან კამათის დროს ახსენებს მას. 284, 374, 390–391...554...XIV

ტოლსტოი ლევ ნიკოლოზის ძე (1828–1910), რუსი მწერალი. 230, 342, 542...715...V

ტომანოვი – დიმიტრი გიორგის-ძე, დუშეთის თიანეთის დაწეებითი სასწავლებლის ხედამხედველის თანაშემწე. 108...409...XVIII

ტონია – 199...844...XIX

ტორები – 261–264; 430, 522, 557...667...VII

ტორკვატო ტასსო (1544-1595) – იტალიელი პოეტი. მის შემოქმედებაში ერთდროულად არსებობდა უკვე შესუსტებული რენესანსული სტილის ესთეტიკური პრინციპები და კლასიციზმისა და ბაროკოს ნიშნები. 209...741...XI

ტორმანოვი – 242...844...XIX

ტოტილა – იტალიელი ოსტგოთების (აღმოსავლეთის გოთები, რომლებმაც დაიპყრეს იტალია) მეფე 541-552 წლებში. ...760...III

ტოტლებენი – გოტლიბ კურტ ჰაინრიხ ფონ (1715–1773), რუსეთის არმიის გენერალ-მაიორი, ბრალად დაედო სახელმწიფო დაღატი და სიკვდილი მიესაჯა; ეკატერინე II-მ სიკვდილი ქონების კონფისკაციითა და გაძევებით შეუცვალა, უფრო გვიან კი საქართველოში გამოგზავნა. 1770წ. ქართლ-კახეთის ჯართან ერთად ახალციხისკენ

გაილაშქრა, მაგრამ უღალატა ერეკლე II-ს და ყველაზე კრიტიკულ მომენტში ბრძოლის ველზე მიატოვა იმ იმედით, რომ ვერ გადარჩებოდა, შეეცადა რუსეთის ჯარი უმეფოდ დარჩენილი საქართველოს დასაპყრობად გამოეყენებინა. მიატოვა იგი. თუმცა ასპინძის ომში ქართველთა გამარჯვებამ ჩაშალა მისი გეგმები. რუსეთის მთავრობამ გაიწვია იგი საქართველოდან და მის ადგილზე გენ. სუხოტინი დანიშნა. 236-238...554...XIV; 416...844...XIX

ტრაჩევსკი (Трачевский) ალექსანდრე სიმონის/სემიონის ძე (1838-1906) – რუსი ისტორიკოსი, პროფესორი. 1873 – 1878 წწ. ასწავლიდა ისტორიას თბილისის გიმნაზიაში. შექმნა ისტორიის სახელმძღვანელოები უძველეს, შუა საუკუნეებისა და ახალ ისტორიაში. 183, 211, 306...741...XI; 238...844...XIX

ტრედიაკოვსკი (ტრეტიაკოვსი) ვასილ კირილეს ძე (1703–1768), რუსი მწერალი, ლიტერატურის თეორეტიკოსი. 19, 22, 158...715...V

ტრეველიანი – სერ გეორგ ოტო (დაიბ. 1838 წ.) ინგლისელი მწერალი და პოლიტიკოსი, გლადსტონის თანამდგომი. 422, 557...668...VII

ტრეტიაკოვი (Третьяков) სერგეი მიხეილის ძე (1834-1892) – რუსი ვაჭარი, მეწარმე, მეცენატი და საზოგადო მოღვაწე. 150...844...XIX

ტრიკუპისი – სპირიდონ ბერძენი სახელმწიფო მოღვაწე და მწერალი. 103...700...VIII

ტროიანე (ტრაიანე) მარკუს ალპიუს (53-117) – რომის იმპერატორი 98 წლიდან. 271...741...XI

ტრუბაჩევი (Трубачевъ) – 198...844...XIX

ტრუბაჩოვი (Трубачёв) – პეტერბურგელი ექიმი. 149, 311...545...XVII

ტუზოვი (Тузов) ვენატე ლუკას ძე (1861-1916) – მეორე გილდიის ვაჭარი, ცნობილი გამომცემელი და წიგნის მაღაზიის მფლობელი. 196...844...XIX

ტურაევი (Тураев) ბორის ალექსანდრეს ძე (1868-1829) – რუსი ისტორიკოსი, აღმოსავლეთმცოდნე, იკვლევდა ძველი ეგვიპტისა და ნუბიის ისტორიას. 207...844...XIX

ტურგენევი (Тургенев) ივანე (1818-1883), გამოჩენილი რუსი მწერალი. 19, 22, 158, 230...715...V; 465...698...VI; 450...554...XIV; 231, 354...545...XVII

ტურისტი – 214, 217...700...VIII

ტურნეფორი – ჟოზეფ-პიტონი (1655-1708), გამოჩენილი ფრანგი ბოტანიკოსი; ლუი XIV-ის დავალებით 1700 წელს იმოგზაურა საბერძნეთში, ოსმალეთსა და კავკასიაში და წიგნად გამოსცა ამ მოგზაურობის მიმოხილვა; 1988 წელს ტურნეფორის წიგნი ფრანგულიდან ქართულად თარგმნა, შესავალი და კომენტარები დაურთო მზია მგალობლიშვილმა; იხ. „ჟ.პ. დე ტურნეფორი – მოგზაურობა აღმოსავლეთის ქვეყნებში“, „მეცნიერება“, 1988წ. (იხ. აგრეთვე პროფ. მ. პოლიევქტოვისა და პროფ. გ. ნათაძის წიგნი: „ძველი ტფილისი“, 1934წ., გვ.31-32). 32...554...XIV

ტხორჟევსკი – კორნელი ვლადისლავის ძე (1858-1896), მწერალი, 1893 წლიდან რედაქტორობდა ჟურნალებს: „Русь“ და „Воскресенье“. 447...555...XIV

უ

უაიტი – ინგლისის ელჩი ოსმალეთში. 1886 წ. – 532...700...VIII; 77...732...IX

უასამი – თუბალთა მეფე, 176...741...XI

უელსლეი - ინგლისელი გენერალი. 341...732...IX

უვაროვი ალექსანდრე სერგის ძე (1828-1884) – არქეოლოგი, მოსკოვის არქეოლოგიური საზოგადოების თავმჯდომარე (1864 წ.-დან). ამ საზოგადოებისა და მოსკოვის ისტორიული მუზეუმის დამაარსებელი. 486...698...VI; 239, 264, 265...741...XI; 271...555...XIV

უვაროვი, გრაფი – იხ.: უვაროვი ალექსი სერგის ძე (1825–1884).

უვაროვისა – პრასკოვია სერგეის ასული (1840-1924), მეუღლე რუსი არქეოლოგის გრაფ ალექსი უვაროვის, 1879 წლიდან იყო კავკასიაში არქეოლოგიური გათხრების ხელმძღვანელი. 142...555...XIII.

უთურგაული – პუბლიცისტი. 96...748...XV

„ულეველი“ - 524...748...XV

ულუსუნ (ულუსუნუ) (ძვ. წ. VIII ს.) მანნის მეფე, ირანსუს ძე. ტახტზე ავიდა ძმის, აზას გარდაცვალების შემდეგ, მორჩილება გამოუცხადა ასურეთის მეფე სარგონ II-ს და მისი დახმარებით გააძლიერა თავისი სამეფო. 176...741...XI

უმბერტო, ჰუმბერტ I (1844-1900), იტალიის მეფე 1878 წლიდან. 363-364...542...X

უმიკაშვილი პეტრე (1838-1904) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი (ფსევდ.: „ანჩისხატელი“, „ანჩისხატისუბნელი“, „მ. პეტრიძე“ და სხვ.), ფოლკლორისტი, გამომცემელი (დ. გურამიშვილი, ს.-ს. ორბელიანი, ალ. ჭავჭავაძე, ნ. ბარათაშვილი და სხვ.), საზოგადო მოღვაწე. 264, 265...542...X; 90, 91, 486...748...XV; 32, 35, 56, 112, 118, 141, 143...545...XVII

უნდილაშვილი გაბრიელ – 226...845...XIX

უნდილაშვილი – ილიას მეცხვარე. 248...545...XVII

უოლსლეი – გარნეტ-ჟოზეფ, ინგლისელი გენერალი. 86...701...VIII

უორდი (J. Уорд) ლესტერ ფრანკ (1841-1913) – ამერიკელი ბოტანიკოსი, პალეონტოლოგი და სოციოლოგი, ფსიქოლოგიური ევოლუციონიზმის ფუძემდებელი. 204, 462...845...XIX

უორდროპი მარჯორი სკოტ (1869-1909) – ინგლისელი მწერალი, საზღვარგარეთ ქართული კულტურისა და მწერლობის პოპულარიზატორი, ინგლისურ ენაზე თარგმნა არაერთი ქართული ნაწარმოები („ვეფხისტყაოსანი“, „წმინდა ნინოს ცხოვრება“, ი. ჭავჭავაძის „განდებილი“ და სხვ.). 450...555...XIV; 11, 168, 175, 176, 238, 249, 353...545...XVII

უორდროპი ოლივერი (1864-1948) – ინგლისელი დიპლომატი, საზღვარგარეთ საქართველოს ისტორიისა და ქართული კულტურის პოპულარიზატორი. მარჯორი უორდროპის ძმა. 176...545...XVII

ურბნელი – ურბნისის ეპისკოპოსი. ერთ-ერთი უძველესი საეპისკოპოსო კათედრა. 466...748...XV

უსლარი პეტრე კარლოს ძე (1816-1875) – პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (1868). საფუძველი ჩაუყარა კავკასიური ენების მეცნიერულად შესწავლას. 304...715...V; 214, 215, 403-405...742...XI

უშინსკი კონსტანტინე დიმიტრის ძე (1824-1870). 427, 429...698...VI

- ფაბიანი** - მომღერალი ქალი. 492...715...V
- ფავლენიშვილი თ.** - სათავადაზნაურო ბანკის ბუჰხალტერი. 73...742...XI
- ფავლენიშვილი (ფავლენოვი Павленов)** – 226...845...XIX
- ფავლენიშვილი (Павленов) დიმიტრი (მიტო) ალექსანდრეს ძე** – თბილისის სათავადაზნაურო ბანკის ბუჰხალტერი, საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წევრი. ქმწ-კგ საზოგადოების ხაზინადარი. 361...845...XIX
- ფალესი (მილეთელი)** – ძვ. წ. 624-546 პირველი ბერძენი ფილოსოფოსი, მათემატიკოსი და ასტრონომი. 886...1122...XVI(1)
- ფალიაშვილი ზაქარია** პეტრეს ძე (1871–1933), ქართველი კომპოზიტორი, დირიჟორი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს სსრ სახ. რტისტი. 494...715...V
- ფალიერი** – საფრანგეთის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე 1883 წელს, დეპუტატი. 400...748...XV
- ფანესი (გალიკარნასელი)** – ეგვიპტის ჯვარში მომსახურე ბერძენთა წინამძღოლი. 847-850, 854, 855, 858-861, 864-869, 871-873, 878, 882, 899, 904, 905, 910, 911, 914-916, 926, 928, 930-932, 934-937, 940-943, 947-950, 960, 968...1122...XVI(1)
- ფარესოვი (Фаресовъ) ანატოლი ივანეს ძე** (1852-1928) – რუსი რევოლუციონერი, ხალხოსანი, მწერალი, პუბლიცისტი და ლიტერატურათმცოდნე. 414...845...XIX
- ფარმიგულაშვილში** – მუხრანის მცხოვრები. 146...845...XIX
- ფარნავაზი (Фарнаваз)** – იბერიის პირველი მეფე. მეფობდა ძვ.წ. IV ს. მიწურულსა და III ს. I ნახევარში. 475–476...715...V; 189, 190, 192-195, 210, 229, 252, 254...742...XI
- ფარნაოზ მეფე.** იხ.: ფარნავაზი.
- ფარშაროტ (ფრაორტი)** – სპარსთა მეფის, ქეკაპოს შვილი. 186...742...XI
- ფაფიუსი (Φαφίυς)** – 134...845...XIX
- ფაღაფა გ. გ.** – 136...545...XVII
- ფეხი** – (ფეხე). ტიტანიდა. ურანოსის და გეას შვილი. ...760...III
- ფედოროვი (Федоровъ В.) ვლადიმერ ვასილის ძე** (1842-1905 შემდეგ) – რუსი ისტორიკოსი, ფილოლოგი, მეცნიერებათა კანდიდატი. 196...845...XIX
- ფეიერბახი (Фейербах) ლუდვიგ ანდრეას** (1804-1872) – გერმანელი ფილოსოფოსი, მატერიალისტი, კარლ მარქსის ლექტორი და შემდეგ მისი მიმდევარი. 470...845...XIX
- ფელიქს ფორი** – საფრანგეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტი (1895-1899 წწ) – რესპუბლიკელი. 88, 89...555...XIII.
- ფელტრე** ვიტორინო დი რამბალდინი (1397-1442) - ჰუმანიზმის ეპოქის დიდი იტალიელი პედაგოგი. 212, 213, 217...543...X
- ფენიები** – ირლანდიელი ემიგრანტები ამერიკაში. 85, 225...701...VIII
- ფენიპ ათინელი** – ათენელი ვაჭარი. ცნობილია ისტორიული წყაროებიდან. 866...1122...XVI(1)
- ფენტონი (Джонъ Фентонъ) ჯონ ანტონი ჰორტი** (1828-1892) – ბიბლიის მკვლევარი და თეოლოგი. 188...845...XIX
- ფერაპონტოვი (Ферапонтов Андрей Николаевич) ანდრეი ნიკოლოზის ძე** – მოსკოვის წიგნების მაღაზიების მფლობელი. 150...845...XIX

ფერდინანდ კობურგელი, პრინცი,, იგივე პრინცი კობურგისა, ფერდინანდ I კობურგელი (1861-1948), 1887 წლიდან თავადი, 1908-1918 წ.წ. ბულგარეთის მეფე გერმანელ თავადთა გვარიდან. კობურგელთა დინასტიის დამაარსებელი. გააძლიერა ბულგარეთში გერმანული გავლენა. 603...701...VIII; 463, 530, 532, 618...732...IX; 602, 362...543...X

ფერდინანდი - იხ.: ფერდინანდ კობურგელი.

ფერდუსი (ფირდუსი) აბულ კასიმ (935-1020) – გამოჩენილი სპარსელი პოეტი, ცნობილი თხზულების „შაჰნამეს“ ავტორი. 186...742...XI

ფერი – ქიულ ფერრი (1832-1893), ფრანგი პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, ადვოკატი, პუბლიცისტი. 1870 წ. პარიზის მერი, 1879-1883 წლებში დროდადრო განათლების მინისტრი, 1883-1885 წლებში საგარეო საქმეთა მინისტრი, 1880-1881, 1883-1885 წლებში კი პრემიერ-მინისტრის პოსტი ეჭირა. 316–319...668...VII; 483...701...VIII; 309, 332...732...IX; 92-94...543...X; 355...742...XI; 18, 178, 179, 180, 181, 182...303...XII;

ფერონი, - საფრანგეთის სამხედრო მინისტრი. 331, 587...732...IX

ფერრი - იხ.: ფერი-ქიულ ფერრი.

ფეშანგიშვილი - 472...715...V

ფილიპოვი – პურის მცხოვრელი. 326, 327...699...VI

ფილონოვი (Дружининъ) პავლე ვასილის ძე (დაბ. 1783) – წერდა პავლე ვასილის ძე დრუჟინის ფსევდონიმით. 204...845...XIX

ფირადაშვილი სოლო – 208...845...XIX

ფირალოვი არტემ (1861-1926) – ჟურნალისტი, თანამშრომლობდა ი. ჭავჭავაძის „ივერიაში“ (ფსევდ. „ნიკ. კავკასიის“). 131, 306...546...XVII

ფირსაიტი ტომას დუგლას (1827-1886) – ინგლისელი დიპლომატი. 105, 106...699...VI

ფირცხალავა სამსონ (1872-1952) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი (ფსევდ.: „სიტყვა“, „კალამი“ და სხვ.), გამომცემელი, პოლიტიკური (სოციალისტ-ფედერალისტი) და საზოგადო („ქმწკ-გ საზოგადოების“ მდივანი) მოღვაწე, გაზ. „ივერიის“ თანამშრომელი, საქართველოს დამფუძნებელი კრების (1919-1921) წევრი. 222...546...XVII

ფისუნნი - იხ.: ფისუნი ალექსანდრ ალექსეის ძე.

ფისუნნი ალექსანდრ ალექსეის ძე – კავკასიის სააქციო სამმართველოს უფროსი 1882 წელს. 553...701...VIII; 110...732...IX; 253...409...XVIII; 172...845...XIX

ფიფინაშვილი – ქუთაისის საადგილმამულო ბანკის წევრი. 344, 345...748...XV

ფიხტე იოჰან გოტლიბ (1762-1814) – გერმანელი ფილოსოფოსი, გერმანული კლასიკური იდეალიზმის წარმომადგენელი. ფილოსოფიის პროფესორი იენისა და ბერლინის უნივერსიტეტებში. 585...699...VI; 412...543...X

ფლავიანე (გოროდეცი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე) (1840-1915) - რუსი სასულიერო და საზოგადო მოღვაწე. საქართველოს ეგზარქოსი 1898-1901 წლებში. 718...845...XIX

ფლამარიონი (Фламаріонъ) კამილ (1842-1925) – ფრანგი ასტრონომი, იკვლევდა მარსს, მთვარეს და ვარსკვლავებს. 1883 წელს პარიზთან ახლოს დააარსა ობსერვატორია, სამეცნიერო პოპულარულ ჟურნალ „ასტრონომიის“ დამფუძნებელი. 156, 196...845...XIX

ფლიბერტი – ჯიბბერტი – ჰარსნეტის წიგნში დასახელებული ერთ-ერთი ემპაკთავანი. ...761...III

ფლოკე – შარლ თომას (1828-1896), ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, აქტიურად მოღვაწეობდა ბარიკადულ ბრძოლებში 1848 წლის რევოლუციის დროს. 1885 წლიდან 1888 წლამდე იყო დეპუტატთა პალატის პრეზიდენტი. 1883 წლის 3 აპრილს ფლოკემ რადიკალური პარტიის წევრებისაგან შეადგინა კაბინეტი. ამის შემადგენლობაში შევიდნენ: გობლე – საგარეო საქმეთა მინისტრი, ფრეისინე – სამხედრო მინისტრი, ჰეიტრალი – ფინანსთა მინისტრი, ლოკრუა – სახალხო განათლების მინისტრი, თვით ფლოკემ დაიკავა შინაგან საქმეთა მინისტრის პოსტი. 582, 583...701...VIII; 33-35...732...IX; 76, 78-80, 92, 133, 162, 163, 165, 167-169, 346, 359, 361, 373, 535, 360...543...X; 85, 92, 121...742...XI; 179, 182...303...XII

ფლოკონი (ფერდინანდ) – ფრანგი პუბლიცისტი და პოლიტიკური მოღვაწე (1800-1866). ...761...III

ფლურანსი - ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე. 92, 309, 330...732...IX; 92...543...X

ფოდერე - მკურნალი. 132...732...IX

ფოთელი – გაზ. „დროების“ კორესპონდენტის ფსევდონიმი. 333, 334, 335, 336, 337, 339...748...XV

ფონიცი ივანე იაკობის ძე (1847-1913) – პეტერბურგის იურიდიული საზოგადოების წევრი. 430, 431...748...XV

ფოკელი - 232...543...X

ფოკილიდი – ძვ. წ. VI საუკუნის მილეთელი სატირიკოსი. 918...1122...XVI(1)

ფონდოევი – თბილისის ქალაქის ხაზინის კომიტეტის წევრი. 214...748...XV

ფორაქიშვილი (Поракова) (ფორაქოვი) – 111, 112...546...XVII; 178...845...XIX

ფორაქოვი – დავით ფორაქიშვილი, ვექილი. 276...732...IX

ფორგიუსონი, ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 97...543...X

ფორკატი ვ. ლ. ანტრეპრენიორი - 474, 488...715...V

ფორსტერი – გეორგ (1754-1794), გერმანელი განმანათლებელი და რევოლუციონერი დემოკრატი, პუბლიცისტი. 181...733...IX

ფოსტერი – ჩარლ, ამერიკის სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე. 301...701...VIII

ფოუსეტი – (მეცნიერი). 524...668...VII

ფრანკლინი (ფრანკლინი) ბენჯამინ (1706-1790) – ამერიკელი განმანათლებელი, სახელმწიფო მოღვაწე და მეცნიერი. 355...555...XIII.

ფრანც-იოსები (ფრანც იოზეფ I) (1830-1916) – ავსტრიის იმპერატორი ჰაბსბურგ-ლოთარინგელთა გვარისა. უნგრეთის მეფე 1848 წლიდან. 56, 569...742...XI

ფრეისინე შარლ ლუი დე სოლსი (1828-1923) – ფრანგი სახელმწიფო მოღვაწე, საფრანგეთის აკადემიის წევრი 1891 წლიდან. ეკავა სხვადასხვა უწყებებში მინისტრის პოსტები. 1879-80, 1882, 1886, 1890-92 წლებში იყო საფრანგეთის პრემიერ-მინისტრი. 159...699...VI; 316, 547, 548; 587-589...668...VII; 115, 116, 123, 124, 126, 128, 243, 483, 557, 558, 559, 560, 579, 581, 582, 583, 584, 585...701...VIII; 33, 309, 332...733...IX; 180...303...XII

ფრეპპელი - ფრანგი ეპისკოპოსი. 93...543...X

ფრიდრიხ-ვილჰელმ IV (1795-1861) - პრუსიის მეფე 1840-1857წ.წ. ფსიქიური აშლილობის გამო, იგი ჩამოშორდა სახელმწიფო საქმეებს. 118...543...X

ფრიდრიხ მეორე – დიდი (1712-1786), პრუსიის მეფე. 34-35...555...XIV

ფრიდრიხ III/ფრიდრიხი - ფრიდრიხ-ვილჰელმ-ნიკოლოზ-კარლოსი (1831-1888), პრუსიის მეფე და გერმანიის იმპერატორი, ვილჰელმ I ვაჟიშვილი. 122, 174, 280, 327, 487, 488, 493, 497, 507, 509, 510...543...X; 55, 553, 562...742...XI

ფრიმანი ელჟარდ (1832-1892) – ცნობილი ინგლისელი ისტორიკოსი, მრავალი სამეცნიერო ნაშრომისა და წიგნის ავტორი. დაამუშავა ისტორიული კვლევის ხერხები. წიგნში „შედარებითი პოლიტიკა“ (1873) კარგი მაგალითი მოგვცა იმისა, თუ როგორ გამოვიყენოთ შედარებითი მეთოდი, ისტორიული ფაქტების ანალიზისას. 156, 158, 159, 166...743...XI

ფრინის ათინელი – ძვ. წ. 540-470 წლების ბერძენი ტრაგიკოსი. 858...1122...XVI(1)

ფრიში (Фриш) ელჟარდ (1833-1907) – რუსეთის სახელმწიფო საბჭოს თავმჯდომარე (1906-1907). 252, 359...546...XVII

წმ. ფრუმენტი, - მან შეიტანა ქრისტიანობა აბისინიაში. 85...733...IX

ფუკიდიდი (ფუკიდიდე) (Vს.) – ათენელი პოლიტიკური მოღვაწე, არისტოკრატიული პარტიის წინამძღოლი და პერიკლეს მოწინააღმდეგე. 212...743...XI

ფურტუ მარი – ფრანსუა-ოსკარ-ბარდი (1836-1897) – ფრანგი პოლიტიკური მოღვაწე, რესპუბლიკელების მოწინააღმდეგე. 1877 წლიდან ბროლჰის მე-3 კაბინეტის შინაგან საქმეთა მინისტრი. 150, 159...699...VI

ფურცელაძე – 118...409...XVIII

ფურცელაძე (Пурцеладзе. Пурцел) ანტონ ნიკოლოზის ძე (1839–1913) ქართველი მწერალი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე. 80-იან წლებში მუშაობდა სათავადაზნაურო – საადგილმამულო ბანკში დამფასებლის თანამდებობაზე. 1905-1911 წლებში იყო ამ ბანკის თავმჯდომარე. ჟურნ. „ცისკრისა“ და „მნათობის“ თანამშრომელი. მისი ლიტერატურული ფსევდონიმები იყო „ქერელი ბექა“, „ბაქია“, „თავხელი“. 135–160, 433, 434, 439...706,709,715...V; 160...555...XIV; 182, 183...748...XV; 287-292, 295, 297, 300...1122...XVI(1); 157, 184, 186, 196, 233, 264, 332..846...XIX

ფურცელაძე ეკ. – 242...846...XIX

ქ

ქადაგიშვილი / ქადაქიშვილი გიორგი – 209...846...XIX

ქადაგიშვილი დათიკა – 237...846...XIX

ქადეშის მეფეები – კადეში – ხეთების დედაქალაქი. კადეშის მეფეებში იგულისხმებიან ეგვიპტის ფარაონ რამზეს II-სა და ხეთების მეფე მუფათალს შორის მომხდარ კადეშის ბრძოლაში ეგვიპტის წინააღმდეგ მებრძოლი 330 მეფე და მთავარი. 268...555...XIV

ქანანოვი (Кананов) – 133..846..XIX

ქანანოვი მ.ზ – 184...303...XII

ქანანოვი ნიკოლოზ დავითის ძე (1851-1912) – ჟურნალისტი და მრეწველი, წერდა ნ. დავითაშვილის ფსევდონიმით. ახლად დაარსებულმა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების პირველმა კრებამ იგი აირჩია თავის წევრად. 217...699...VI; 184, 219, 220, 234...304...XII; 198...409...XVIII

ქართველიშვილი ბ. – სტუდენტი – 161...546...XVII

ქართველიშვილი გიორგი დავითის ძე (1827-1901) – ქართველი ქველმოქმედი, მეცენატი, საზოგადო მოღვაწე. მან დააფინანსა „ვეფხისტყაოსნის“ მდიდრული გამოცემა მ. ზინის ილუსტრაციებით, მისი ხარჯით გამოიცა 1885 წელს ვახუშტის „საქართველოს ისტორია“, 1883-1885 წლებში იყო გაზეთ „დროების“ გამომცემელი, 219...304...XII; 147...546...XVII; 91, 232, 233...409...XVIII

ქართველიშვილი (მის. ქართ.) მიხეილ – ცნობილი მეცენატის – გიორგი დავითის ძე ქართველიშვილის ძმისწული. 229...846...XIX

ქართველოვი (Картвелов) - 309...743...XI

ქართველოვი – იხ.: ქართველიშვილი გიორგი დავითის ძე (1827-1901).

ქართლოსი – ქართველთა ეთნარქი. 252, 254...743...XI

ქარიმა - 470-473...555...XIII.

ქარუმა / კრუმი (გარდ. 814) – ბულგარეთის ხანი, რომელმაც განამტკიცა ქვეყნის სახელმწიფოებრივი საფუძვლები. 398...846...XIX

ქაქუჩა – 215...846...XIX

ქაქუჩა – ილიას მსახური, პურის ყანის მღვწავი. 230, 237, 238, 243...409...XVIII

ქაჯაია ე. თ. - 610, 611...743...XI

ქეთო – 174...846...XIX

ქეთო – ქაიხოსრო მუხრანსკის ქალიშვილი. 110, 240...409...XVIII

ქეკაპოსი – სპარსეთის მეფე. 186...743...XI

ქელბაქიანი მ.გ. - 610, 611...743...XI

„ქერელი ბექა“ - იხ.: ფურცელაძე ანტონ.

ქისიშვილი მოსია – სოფელ გაიბოტენის მცხოვრები. 144...846...XIX

ქიქოძე – 136, 145, 213...546...XVII

ქიქოძე – გუბერნიის ექიმი. 362, 374, 375, 382, 383, 391, 393, 394, 397, 402, 403, 404, 406, 408...555...XIII.

ქიშიშევი (Кишмишев) სტეფანე (1870-1921) – სამხედრო მოღვაწე (გენერალ-მაიორი). 132, 306...546...XVII

ქიშიშოვი – იაკობ. 266, 267, 277-279, 281-283, 285, 286, 288-291...733...IX

ქიშიშოვი, ს. ი., სომხის ღენერალი, აწ განსვენებული; „შესთხზა ერთი წიგნი ... „უკანასკნელნი წელნი საქართველოს სამეფოსნი“ – ილია ჭავჭავაძემ ჯერ კიდევ 1898 წელს „ივერიაში“ დაბეჭდილ „პატარა საუბარში“ (№46, მარტის 3) კრიტიკულად განიხილა ეს ნაშრომი (იხ.: ჩვენი XIV ტომის გვ. 77-78), ხოლო უფრო მოგვიანებით, „ქვათა ღალადში“ მკაცრად გააკრიტიკა ავტორის მცდარი სუბიექტური პოზიცია. 77, 222, 223, 224, 225, 281...555...XIV

ქობულოვი ბეჟან – თბილისის მცხოვრები. 386...555...XIII.

ქოიავა (Семень / Свимион Коіава) სიმონ – 5...846...XIX

ქორია – 164...846...XIX

ქორიძე ფილიმონ იასეს ძე (1829–1911) - პირველი ქართველი პროფესიონალი მომღერალი (ბანი), პედაგოგი, ფოლკლორისტი, ხალხური გუნდის ორგანიზატორი და ლოტბარი. ქართული საოპერო ხელოვნების ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 496...715...V

ქორჩაშვილი გიორგი (გიორგა) – 257...846...XIX

ქრისტე/ქრისტე იესო - 232, 233, 238, 240, 241, 245, 461, 462, 555, 644, 645...733...IX; 209...304...XII; 290, 306...409...XVIII

ქრისტინე – ესპანეთის მეფის, ალფონსოს დიდედა, დედოფალ იზაბელას დედა და მისი მცირეწლოვანების დროს ფაქტობრივი გამგებელი ქვეყნისა. 385...668...VII

ქსენოფან კოლოფონელი – ძვ. წ. VI-V საუკ. ბერძენი პოეტი, სატირიკოსი და ფილოსოფოსი – 1001...1122...XVI(1)

ქსენოფონტე/ქსენოფონტი (Ксенофонт) (დაახლ. ძვ. წ. 435-354) – ძველი ბერძენი ისტორიკოსი, სწავლული, მწერალი და მხედართმთავარი. არისტოკრატი, სოკრატეს მოწაფე. 260...556...XIV; 303...743...XI; 465...846...XIX

ქსერქსი (ქსერქსე) (ძვ. წ. 465 წლამდე) – აქემენიდთა მეფე 486 წლიდან, 181...743...XI

„ქსნის პირელი“ – საგაზეთო ფსევდონიმი. 524, 525...749...XV

ქუთათელაძე სარდიონ – ბათუმის საკრებულოს ხმოსანი – 136...546...XVII

ქუთათელაძე, - ქუთაისის “საურთიერთო კრედიტის საზოგადოების” დირექტორი, 562-564...733...IX

„ქუთათური“, 247, 250...304...XII

ქუჩუნა – წილკნის მცხოვრები. 146...846...XIX

ფ

ღამბაროვი (გამბაროვი) – თბილისის კომერციული ბანკის მმართველი. 288...532,546...XVII

ღამბაშიძე დავით (1837-1910) – სასულიერო და საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალ მწეფმის რედაქტორი (1883-1910). 207...546...XVII

ღვინიაშვილი – ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის ზედამხედველი მიხეილ ასათიანის მკვლელი. 50, 51...749...XV

ღვინიაშვილი ბარბარე იოსების ასული (Варвара Иосифовна) – 268, 269...846...XIX

ღვინიაშვილი ქრისტეფორე იოსების ძე (Христофор Иосифович) – 133...846...XIX

ღიპონაქსი/ჰიპონაქსი – ძვ. წ. VI საუკუნის ეფესელი სატირიკოსი. 918...1123...XVI(1)

ღლონტი პ. მ. – 136...547...XVII

ღლონტისა მ. ი. – 136...547...XVII

ღონიაშვილი გოგია – ყვარლის მკვიდრი, ილიასთან თანშეზრდილი ლაზარეს მამა. 72...546...XVII

ღონდაძე ნ. – ქუთაისის საადგილ-მამულო ბანკის წევრი...749...XV

ღოღობერიძე ბესარიონ ლევანის ძე (1832-1879) – პედაგოგი, ქუთაისის სათავადაზნაურო ბანკის დირექტორი და საზოგადო მოღვაწე. 28, 277, 278-282...699...VI; 347, 348, 349...749...XV

ღოღობერიძე ნიკოლოზ (1838-1911) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ქველმოქმედი, საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალ „საქართველოს მოამბის“ თანამშრომელი, მონაწილეობდა გაზ. „დროების“ დაარსებაში, 1879 წლიდან ქუთაისის საადგილმამულო ბანკის დირექტორი. შავი ქვის მრეწველი (1880-იანი წლებიდან). 551, 554, 556...699...VI; 47...546...XVII; 77, 81, 82, 314...410...XVIII

ღოღობერიძე (Симонъ Гогоберидзе) სიმონ ბესარიონის ძე (1843-1913) – ისტორიკოსი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. განათლება მიიღო პეტერბურგის უნივერსიტეტში. 175...846...XIX

ღრანცო – 82...410...XVIII

ღუღაძე ანდრია სოლომონის ძე (1857-1920) — ქართველი პედაგოგი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე. 1883-1885 წლებში იყო პირველი ქართული საბავშვო ჟურნალ „ნობათის“ და 1911 წელს გაზეთ „დილას“ რედაქტორ-გამომცემელი. 157...846...XIX

ჟ

ჯაზაროვი – 106...410...XVIII

ჯაზაროვი (Казаров) არტო – 184...846...XIX

ჯაზბეგი ალექსანდრე მიხეილის ძე (1848–1893), ქართველი მწერალი. 610...712,715...V 143...664...VII

ჯაზბეგი დიმიტრი (1838-1880) – მწერალი, ეთნოგრაფი, პედაგოგი, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. ლექსანდრე ჯაზბეგის ახლო ნათესავი. 58, 60, 84...547...XVII; 97, 102, 106, 108, 112, 119, 149, 232, 265...398... 410 XVIII

ჯაზბეგი ნიკოლოზ გაბრიელის-ძე – ილიასა და ოლღას ახლობელი. 84...410...XVIII

ჯაზბეგი პელაგია – ივანეს-ას, საიდუმლოს დაფარვის მიზნით, თავდაპირველად, ილია მის სახელზე აგზავნიდა ოლღასადმი მიწერილ წერილებს. 55, 194...406,410...XVIII

ჯალანთარი ალ. აირაპ. – ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 184...304...XII

ჯარაგაშვილი (Карагашвили) – 199...846...XIX

ჯარაგიორგევიჩი – სერბიის სამეფო დინასტიის წარმომადგენელი. 104...701...VIII

ჯარამანა (Караман) – 222, 242, 245...410...XVIII; 210, 228, 233, 234...846...XIX

ჯარანგოზოვი (Карангозов) – 291...1123...XVI(1)

ჯარანგოზოვი – გიორგი გრიგოლის-ძე, თელავის სასამართლო მოხელე. 88...410...XVIII

ჯარანგოვი (Карачедовъ) – 136...846...XIX

ჯაფლანიანი – ჯაფლანიშვილები. 265...410...XVIII

ჯაჭიური ბერო – 148...846...XIX

ჯაჭიური პეტრე – 148...846...XIX

ჯელიგრესაძე ანდრო – 227...846...XIX

ჯიფიანი – 165, 199, 200, 344...547...XVII; 115, 149...410...XVIII

ჯიფიანი დ., დავით ქაიხოსროს ძე (1835-1892) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, გამომცემელი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე, თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი, ჟურნ. „საქართველოს მოამბის“ თანამშრომელი, ილიას ახლო მეგობარი (მისი მეჯვარე), დიმიტრი ჯიფიანის ძმისწული. 158...715...V; 65...547...XVII

ჯიფიანი დ. ი. - იხ.: ჯიფიანი დიმიტრი ივანეს ძე.

ჯიფიანი (Кипіани) დიმიტრი ივანეს ძე (1814-1887) – მწერალი, მთარგმნელი, პუბლიცისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, ქართველი ხალხის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი მესვეური, თბილისის ბიბლიოთეკის, თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის დაარსების ინიციატორი, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ ერთ-ერთი დამაარსებელი და პირველი თავმჯდომარე (1879-1882),

თბილისისა (1864-1870) და ქუთაისის (1885-1886) გუბერნიების თავადაზნაურობის წინამძღოლი („მარშალი“). წერდა „ბაქარ ქართლელის“ ფსევდონიმით. მოკლეს მეფის აგენტებმა სტავროპოლში გადასახლების დროს. 80, 185, 393–396, 401, 560, 563, 568, 706...715...V; 276, 311...699...VI; 119, 121–135...669...VII; 45, 46, 47, 48, 50, 52, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 173, 174, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 192, 193, 195, 196, 199, 200, 201, 203, 204, 205, 206...702...VIII; 595, 597, 598, 600, 603, 604...733...IX; 198...304...XII; ...556...XIV; 92, 93, 112...749...XV; 85, 111, 121...547...XVII; 174, 176, 226...847...XIX

ყოფიანი ვასილ (1855-1936) – მწერალი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. 242...547...XVII

ყოფიანი იაკინთე მერაბის ძე (Якинф Мерабович Кипиანი) – 152...847...XIX

ყოფიანი ი. ი. – 136...547...XVII

ყოფიანი კ. - იხ.: ყოფიანი კ. დ.

ყოფიანი კ. დ. (Кипиანი К. Д.) – კონსტანტინე დიმიტრის ძე (1849-1921), ქართველი მსახიობი, რეალისტური სამსახიობო სკოლის ერთ-ერთი ფუძემდებელი, საზოგადო მოღვაწე, მთარგმნელი, ლექსიკოგრაფი, სათავადაზნაურო–საადგილმამულო ბანკის წევრი, დიპ. ყოფიანის შვილი. 186, 263, 268–270, 338, 349, 519...716...V; 12, 37, 112, 115, 122, 123, 124, 220, 221, 227, 267, 522...749...XV; 346, 364, 373, 434...1123...XVI(1); 89, 294...547...XVII

ყოფიანი მიხეილ ზაალის ძე (1833-1891) – ქართველი საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, მთარგმნელი, პედაგოგი. 24, 25...304...XII

ყოფიანი პავლე როსტომის (იოსების) ძე – თბილისის საადგილმამულო ბანკის ბაქოს ფილიალის აგენტი, რომელმაც, გავრცელებული ვერსიით, 26 ათასი მანეთი გაიტაცა და საზღვარგარეთ გაიქცა. 377...847...XIX

ყოფიანისა ელ. - ყოფიანი ელენე (ლოლა) დიმიტრის ასული (1852–1890), მთარგმნელი, საზოგადო მოღვაწე, მსახიობი. 186, 187...715...V

ყოფიანისა მარ. - მსახიობი 186...716...V

ყოფშიძე ალექსანდრე (საშა) (1862-1916) – ისტორიკოსი, პუბლიცისტი (ძირითადი ფსევდ. „ფრონელი“), პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი, „ივერიის“ თანამშრომელი – 146, 211, 221, 247...547...XVII

ყოფშიძე გრიგოლ (გიგა) (1858-1921) – მწერალი, კრიტიკოსი, ჟურნალისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი და მდივანი, ილია ჭავჭავაძის ბიოგრაფი – 93, 114, 130, 131, 140, 164, 205, 206, 222...547...XVII

ყორღანაშვილი (Корганов) - 300, 474...716...V; 177, 187...847...XIX

ყორღანოვი (Корганов) – 182...1123...XVI(1)

ყორღანოვის ცოლი – 203...410...XVIII

ყუზანოვები - (ძმები) ჩამოახრჩვეს ქურდობისათვის თბილისში 1880 წ. 495...699...VI

ყურაშვილი გიორგი – 215...847...XIX

უ

შადინოვი ალექსანდრე – 185...847...XIX

შავერდოვი - 596. 699...VI

შავთელი - პოეტი-მეხოტბე (XII ს. ბოლო-XII ს. დასაწყ.) 200...743...XI

შავროვი ნიკოლოზ ალექსანდრეს ძე (1826–1899), ჟურნალისტი და საზოგადო მოღვაწე. 1884 წ-დან 1891 წ-მდე იყო გაზეთ „Кавказ“-ის მთავარი თანამშრომელი. 430–433, 437, 438...716...V; 304, 505...544...X; 115, 376...743...XI

შავროვი ნიკოლოზ ნიკოლოზის ძე (დაბ. 1858), შვილი ნ. ა. შავროვისა. ზოოლოგი, 1887 წ. მუშაობდა თბილისის მეაბრეშუმეობის სადგურის დირექტორად. 432...716...V

შალიკაშვილი (Шаликов) იოსებ ივანეს ძე (1847-1903) - ილია ჭავჭავაძის ნათესავის - დარია ნოშრევანის ასულ ჭავჭავაძის ვაჟი, ილია ჭავჭავაძის ცოლისდის - ეკატერინე გურამიშვილ-სტაროსელსკაიას ქალიშვილის - ნინო დიმიტრის ასულ სტაროსელსკაიას მეუღლე. სიღნაღის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი. დიდი წვლილი მიუძღვის თბილისის სათავადაზნაურო ბანკის დაარსებასა და კახეთში რკინიგზის გაყვანაში. 152, 173, 174, 178, 186...847...XIX

შალიკაშვილი კ. – 144...702...VIII

შალიკოვი იოსებ ივანეს ძე შალიკაშვილი ი. – კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი. 26; 37–46...568...VII

შალიკოვი სოსიკო – შალიკაშვილი იოსებ ივანეს-ძე, კახელი მემამულე, ილიას ოჯახის ახლობელი. 89, 100, 102-105, 109, 111, 113, 120, 138, 174...408,410...XVIII

შამბორი – ანრი, დე არტუას გრაფი (1820–1883) კარლოს X-ის შვილიშვილი, ჰერცოგი, ბურბონთა ძველი შტოს უკანასკნელი წარმომადგენელი. 115...702...VIII

შამბორი გენრიხ-კარლ-ფერდინანდ-მარია დიედონე (1820-1883) – გრაფი ბურბონთა უფროსი შტოს უკანასკნელი წარმომადგენელი. 77, 78...699...VI

შამბორი. – ფრანგი პოლიტიკოსი. 399...749...XV

შამილი (1799-1871) – დაღესტნისა და ჩეჩნეთის მესამე იმამი (1834-59), კავკასიის მთის ხალხთა დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის მეთაური. 137...743...XI

შამშადილის ხანი. 299, 300...749...XV

შაპტალი - ფრანგი ქიმიკოსი. 190...733...IX

შარაბიძე – იმ კომისიის წევრი, რომელსაც გამოსაცემად მომზადებული საგალობლების კრებული უნდა შეესწავლა. 574...749...XV

შარაძე მაქსიმე როსტომის ძე (1859-1908) – „ივერიის“ რედაქციის მოღვაწე, ცნობილი მესტამბე და საზოგადო მოღვაწე. 1891-1900 წწ-ში „ივერია“ იბეჭდებოდა მის სტამბაში. 199...847...XIX

შარდენი – ჟან (1643–1713), ფრანგი მოგზაური, იმოგზაურა ინდოეთში, სპარსეთსა და ამიერკავკასიაში, სწავლობდა ამ ქვეყნების პოლიტიკურ, საზოგადოებრივ და ყოფით ვითარებას. დაწერა ნაშრომი „მოგზაურობა სპარსეთსა და აღმოსავლეთის სხვა ქვეყნებში“, სადაც საკმაოდ დიდი ნაწილი საქართველოს ეხება და გარდა საკუთარი თვალთ ნანახისა, შევსებულია ბერძენ, რომაელ და სპარსელ ისტორიკოსთა ცნობებით. 227–229...556...XIV

შარვაშიძე/შერვაშიძე (Шервашидзе) - 503...743...XI; 204, 207, 214...410...XVIII; 172, 175...847...XIX

შარვაშიძე გიორგი – მიხეილის-ძე (1846-1918), აფხაზეთის უკანასკნელი მთავრის, მიხეილის ძმისწული, პოეტი, დრამატურგი, საზოგადო მოღვაწე. 100, 101, 104, 142, 143, 167, 204...396,410...XVIII

შარვაშიძე დიშკა – დიმიტრი, შარვაშიძე გიორგის ვაჟი. 210...410...XVIII

შარიფ-ოღლი (Шарифь-Оглы) - 136...847...XIX

შარკო-ჟან მარტენ (1825-1893), ფრანგი ექიმი, ნევროპათოლოგიისა და ფსიქიატრიის ფუძემდებელი, კლინიკური სკოლის დამაარსებელი. 414...544...X; 355...555...XIII

შაუმოვი არტემ ლაზარეს ძე – პირველი გილდიის ვაჭარი. 356-364, 366, 368, 369, 394...555...XIII.

შაქირ ფაშა – ოსმალეთის იმპერიის არმიის გენერალი, 446...744...XI

შაქრო – 88, 229...410...XVIII

შაღუბათოვი - 265...733...IX

შახატუნოვი (Шахатунов) – 226...847...XIX

შახდინაროვი – ქალაქის (თბილისის) ხაზინის კომიტეტის წევრი. 214...749...XV

შაჰ-აბაზი – აბას I, შაჰ-აბას დიდად წოდებული (1571–1629). ირანის შაჰი, მხედართმთავარი. (1587–1629). 139, 141, 142...702...VIII; 493...555...XIII

შაჰი – 97, 138...410...XVIII

შაჰნაზაროვი იოსებ - 427...744...XI

შედევერი ალექსანდრ დიმიტრის ძე (Александръ Дмитръевичъ Шедеверъ) – 223...847...XIX

შეელი, შეეღე, კარლ ვილჰელმ (1742-1786) - შეედი ქიმიკოსი, პროფესიით აფთიაქარი. პირველმა მიიღო ბევრი ორგანული და არაორგანული ნაერთი, მათ რიცხვში გლიცერინი. 192...733...IX

შეიშ-ულ-ისლამი – 368...702...VIII

შელგუნოვი (Шелгунов) ნიკოლოზ ვასილის ძე (1824-1891) – რუსი მწერალი, რევოლუციონერი-დემოკრატი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი. 1880–1884 წწ. ჟურნ. „Дело“-ს ფაქტობრივი რედაქტორი. 511–514, 516...716...V; 131, 132, 306, 307...548...XVII

შელემეტიევი - გენერალი 184...699...VI

შენერერი – თბილისის ქალაქის საბჭოს დეპუტატი. 434, 435...749...XV

შენერერი - 232-233...544...X

შენიე ანდრე (1762–1797) ფრანგი პოეტი დ პუბლიცისტი. 12...716...V

შერემეტიევი - 426...544...X

შერემეტიევი – მთავარმართებელი. 250...555...XIII.

შერვაშიძე – შარვაშიძე გიორგი დიმიტრის-ძე, 1896 წელს აირჩიეს თბილისის გუბერნატორად, მოსკოვის უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული, სამეფო კარის კამერგერი. იგი იყო ნათესავი გიორგი მიხეილის-ძე შარვაშიძისა. 189...304...XII; 100, 104, 142, 143, 167...410...XVIII

შერი იოჰან (1817-1886) – გერმანელი ლიტერატურათმცოდნე, პუბლიცისტი, ბელეტრისტი და საზოგადო მოღვაწე. 574...847...XIX

შერმადინი – 215...847...XIX

შეფტსბერი (Шефцбери) ენტონი ეშლი კუპერი (1671-1713) – ინგლისელი ფილოსოფოსი, მწერალი და პოლიტიკური მოღვაწე. მისი ნაშრომების სამტომეული ეძღვნება ეთიკის, ესთეტიკის, სასულიერო და პოლიტიკურ პრობლემებს. 423...847...XIX

შექსპირი უილიამ (1564–1616), ინგლისელი დრამატურგი, პოეტი. 12, 18, 81, 101, 176, 185, 201, 344, 348, 351, 363, 370, 371, 452, 486, 507, 563...716...V; 276, 318, 464, 465, 498, 501, 602, 603...699...VI; 572...668...VII; 358...702...VIII; 254, 519...733...IX; 165, 379, 489...744...XI; 486...555...XIII; 326, 495...556...XIV; 231, 354...548...XVII; 161, 167...411...XVIII

შეაეცი – (მეწადე) ...749...XV

შვანებახი (Петръ Хрис-чъ Шванебахъ) პეტრე ქრისტიანის ძე (1848-1908) – რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო მოღვაწე, საიდუმლო მრჩეველი, სახელმწიფო საბჭოს წევრი, განაგებდა მიწათმოწყობის საკითხებს. 305...847...XIX

შიიტები – უარყოფენ სუნნას (გადმოცემებს მაჰმადის შესახებ) და მაჰმადის კანონიერ მემკვიდრედ მიაჩნიათ მეორე ხალიფი ალი და მისი შთამომავლობა. შიიზმი გავრცელებულია ირანში, ინდოეთში, იემენში, პაკისტანში. 367, 369...702...VIII

შილერი/შილლერი იოჰან კრისტოფ ფრიდრიხ (1759–1805), გერმანელი დრამატურგი, პოეტი, ხელოვნების თეორეტიკოსი, გერმანული კლასიკური ლიტერატურის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 58, 442, 444, 563...716...V; 327...555...XIII.

შილერი (Шиллеръ) ფრიდრიხ იოჰან კრისტოფ (1759-1805) - გერმანელი პოეტი, დრამატურგი და ხელოვნების თეორეტიკოსი, ისტორიკოსი. 231,354...548...XVII; 196...848...XIX

შიობრიშივილი გიორგი – სოფელ მუხრანის მცხოვრები. 146...848...XIX

შიოფეი – 61, 301...411...XVIII

შიპელი (Шиппель) მაქს (1859-1928) – გერმანელი სოციალ-დემოკრატი, მწერალი და ჟურნალისტი, რეისხტაგის წევრი. 206...848...XIX

შიშკოვი ალექსანდრე სიმონის ძე (1754–1841), რუსი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. 67, 69...716...V

შიშმარევა (Шишмарева) მარია ანდრეას ასული (1852-1939) – ქალიშვილობის გვარია ნიკონოვა. რუსი მთარგმნელი. თარგმნილი აქვს დიკენსისა და სხვა ავტორთა თხზულებები. 203...848...XIX

შიშნიაშივილი – მსახიობი. 186...716...V

შკლარევიჩი (Шкларевичъ) პეტრე დანიელის ძე (1841-1917) – რუსი ოფიცერი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, სახელმწიფო საბჭოს წევრი. 462...848...XIX

შკრაუპი - 491...716...V

შლოსერი (Шлоссеръ) (შლოსსერი) ფრიდრიხ ქრისტოფერ/კრისტოფი (1776-1861) - გერმანელი ისტორიკოსი, ჰაიდელბერგის უნივერსიტეტის კათედრის გამგე, “მსოფლიო ისტორიის” ფუნდამენტური ნაშრომის ავტორი (19 ტომად). 171-174, 297-299...744...XI; 157, 423, 424...848...XIX

შიტი (Конрад Шмидт) კონრად (1863-1932) – გერმანელი ეკონომისტი, ფილოსოფოსი და ჟურნალისტი. თავდაპირველად უარყოფდა მარქსიზმს და მხარს უჭერდა როდბერტუსის მოძღვრებას, მაგრამ მოგვიანებით მარქსიზმს მიემხრო. 470...848...XIX

შმოლერი – გერმანელი პროფესორი. 670...702...VIII

შმოლერი (Шмоллеръ) გუსტავ ფრიდრიხ – გერმანელი ეკონომისტი, ისტორიკოსი, სახელმწიფო და საზოგადო მოღვაწე, პოლიტიკონომიის ახალი ისტორიული სკოლის წარმომადგენელი. 205...848...XIX

შმულევიჩი (Я. М. Шмулевич) იაკობ მარკის ძე (1839-1906) – მედიცინის დოქტორი, ჟურნალის „ვეტერინარულ მეცნიერებათა არქივი“ რედაქტორი. 204...848...XIX

შნებელე, - საფრანგეთის პოლიციის კომისარი. 249-252, 258-260, 263, 300, 307, 311, 312, 316, 331, 335, 336, 427, 465...734...IX

შნეიდერი მ. (М. Шнейдеръ) – 231...848...XIX

შოგრენი ანდრია მიხეილის ძე (1794-1855) – რუსი ფილოლოგი და ლინგვისტი. 1844 წელს გამოსცა ოსური გრამატიკა, ოსურ-რუსული და რუსულ-ოსური ლექსიკონები. 403-405...744...XI

შოთნიაშვილი ოქრო – საგურამოელი გლეხი. 217...548...XVII

შოპენი ფრიდერიკ ფრანციშეკ (1810-1849) – პოლონელი კომპოზიტორი და პიანისტი. 576...749...XV

შოპენჰაუერი (Шопенгауер) არტურ (1788-1860) – გერმანელი მეცნიერი, ფილოსოფიის დოქტორი, ტრანსცენდენტური იდეალიზმის მიმდევარი. 223...304...XII; 203...848...XIX

შოპულინი პავლე ივანეს ძე - 598...733...IX

შოუ (Шоу) ალბერტ (1857-1947) – ამერიკელი ჟურნალისტი და აკადემიკოსი. 206...848...XIX

შრადერი ებერჰარდ (1836-1908) – გერმანელი ისტორიკოსი და ენათმეცნიერი, მრავალი წიგნისა და სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, მათ შორის შედარებით ენათმეცნიერებაშიც. 158, 203, 221, 222...744...XI

შრადერი (Шрадеръ) ოტო (1855-1919) – გერმანელი ფილოლოგი, არაერთი ნაშრომის ავტორი გერმანული ლექსიკის, კულტურის, ცხოველების, მცენარეებისა და მეტალების შესახებ. 156...848...XIX

შრეიბერი (Шрейберъ) - 136...848...XIX

შტამლერი (Штамлер) რუდოლფ (1856-1938) – გერმანელი სამართალმცოდნე, ფილოსოფოსი, ნეოკანტიანელთა მიმართულების წარმომადგენელი. 415...848...XIX

შტეინბერგი (О. Н. Штейнбергъ) ოვსეი ნაუმის ძე (1830-1908) – ვილნოს ებრაული სამასწავლებლო ინსტიტუტის ინსპექტორი, ეგზეგეტი და ძველი ებრაული ენის ლექსიკოგრაფი, ძველი აღთქმის მთარგმნელი ებრაულიდან რუსულ ენაზე. 202...848...XIX

შტეინი – გერმანელი მეცნიერი. 85...544...X

შტეინი ლორენც - გერმანელი მეცნიერი. 67-70...734...IX

შუვალოვი პეტრე ანდრეას ძე (1827-1889) რუსი სახელმწიფო მოღვაწე და დიპლომატი. გენერალ-ადიუტანტი. გრაფი. 236, 237, 239...749...XV

შულცე-დელიჩი გერმან (1808-1883) – გერმანელი ეკონომისტი და პოლიტიკური მოღვაწე, გერმანიაში კოოპერატივების ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 385...849...XIX

შხედრინი. იხ.: სალტიკოვ-შხედრინი მიხეილ ევგრაფის ძე.

შჩერბახოვი ვ. ს. – 377...702...VIII

ჩ

ჩალაგაძე მოსიკა – 250...849...XIX

ჩალაური ილია – 208...849...XIX

ჩალაური შაქრო – 226...849...XIX

ჩამბერლენი - ჩემბერლენი ჯოზეფ (1836-1914) - დიდი ბრიტანეთის კოლონიების მინისტრი 1895-1903 წ.წ., 1880-1886 წ.წ. (პერიოდულად) შედიოდა მთავრობაში. კარიერის დასაწყისში ლიბერალია, 90-იანი წლების დასაწყისში – კონსერვატორი. ინგლისის კოლონიური ექსპანსიის ერთ-ერთი იდეოლოგთაგანი. 344; 363; 422, 438, 557, 558...668...VII;

31, 33, 34, 129, 130, 131, 420, 424, 605...703...VIII; 73...734...IX; 187, 188...544...X; 128-130, 155-157...556...XIV; 286...849...XIX

ჩამიშვიანი გეგორჯ არუთინის ძე (1837-1915) – სომეხი მსახიობი, რეჟისორი და თეატრალური მოღვაწე. მონაწილეობდა თბილისის სომხური პროფესიული თეატრის შექმნაში. 292...744...XI

ჩახნაშვილი გ. – გალობის მასწავლებელი. იმ კომისიის წევრი, რომელსაც გამოსაცემად მომზადებული საგალობლების კრებული უნდა შეესწავლა. 573, 574...750...XV

ჩახრუხაძე – XII –XIII სს. ქართველი პოეტი, რომელსაც მიეწერება “თამარიანის“ ავტორობა. 118, 444, 516...716...V; 512...750...XV

ჩეკურაშვილი მამუკა – 169...849...XIX

ჩერეპოვი ნ. ვ. (Черепов Н. В.) – 230...849...XIX

ჩერკასკი (Черкасский) ვლადიმირ – მოსკოვის ბანკის მმართველი. 45, 57...548...XVII

ჩერქეზიშვილი ელისაბედ ალექსანდრეს ასული (1863–1948), ქართველი მსახიობი, რესპუბლიკის სახალხო არტისტი. 239...716...V

ჩერქეზიშვილი ლ. ლ. (Черкезов Л. Л.). იხ. ჩერქეზიშვილი ლევან.

ჩერქეზიშვილი ლევან – კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი. ...669...VII; 233...304...XII; 346, 364, 373...1123...XVI(1)

ჩერჩილი – რანდოლფ ჰენრი სპენსერი, ლორდი (1849–1895), ინგლისის სახელმწიფო მოღვაწე, ფინანსთა მინისტრი. 363, 557...669...VII; 37, 394, 419, 420, 423, 424, 425, 426, 427, 485, 486...703...VIII; 73, 74, 457, 627, 629...734...IX; 11-14, 56, 58, 95, 97, 98, 465...544...X;

ჩიგორინი მიხეილ ივანეს ძე (1850-1908) – ცნობილი რუსი მოჭადრაკე. 486...744...XI

ჩიკვაძე კალისტრატე ნიკოლოზის ძე (1855-1934) – ქუთაისელი ვეჟილი, რომელიც 90-იან წლებში ოპოზიციაში ჩაუდგა ქუთაისის სათავადაზნაურო ბანკის ხელმძღვანელობას და ხელში ჩაიგდო თავმჯდომარის თანამდებობა. 587, 588, 598-600, 611-614, 617-620, 640...744...XI; 86, 87, 89, 198...304...XII

ჩიკვაძე მიხეილ/მიხაკო ფილიპეს/ფილიპის ძე – (1837-1908), მთარგმნელი, ილია ჭავჭავაძის სტუდენტობისდროინდელი მეგობარი, თანამშრომლობდა „საქართველოს მოამბეში“, მასთან ერთად მუშობდა დუშეთის მაზრაში, 1900-იანი წლების დასწყისში იყო ილია ჭავჭავაძის დის - ელისაბედის მოურავი. 21, 24, 142, 143, 165, 252, 253, 267...548...XVII; 78, 86, 314, 404...411...XVIII; 186...849...XIX

ჩიმიშვიანი 460–464...716...V

ჩინგის (ჩინგიზ) ყაენი (თემუჩინი) (დაახლ.1155-1227) – მხედართმთავარი, ერთიანი მონღოლური სახელმწიფოს დამაარსებელი, მხედართმთავარი. 1206 წ. დიდ ყაენად გამოაცხადეს და ჩინგიზის ტიტული უბოძეს (თენგიზ თურქ. ოკეანეს ნიშნავს). შექმნა 10 ათასიანი პირადი გვარდია. ცდილობდა მაქსიმალურად გაეფართოებინა თავისი სამფლობელოები. 252...744...XI; 175...750...XV

„ჩიორა“ – იხ.: ახნაზაროვი არტემ.

ჩირდილელი ივანე – სოფელ გაიბოტენის მცხოვრები. 144...849...XIX

ჩიტაური ქავთარი – 169...849...XIX

ჩიტახოვი Читахов – 174...849...XIX

- ჩიქოვანი – 120...411...XVIII
- ჩიქოვანი გიორგი (1841–1887), მთარგმნელი, პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, ჟურნ. „საქართველოს მოამბის“ თანამშრომელი. 154...716...V
- ჩინაგოვი – აღვოკატი. 48...548...XVII
- ჩოკაშვილი – ერწოს მცხოვრები. 145...849...XIX
- ჩოლოყაშვილები, თავადები (князья Челокаевы). 197, 217, 218, 278, 279, 350, 361, 387, 403...1123...XVI(1)
- ჩოლოყაშვილი – 383...849...XIX
- ჩოლოყაშვილი ა. ზ. (Челокаев А. З.) – იხ.: ჩოლოყაშვილი აღ. ზ.
- ჩოლოყაშვილი აღ. ზ. – ჩოლოყაშვილი ალექსანდრე ზაალის ძე, კავკასიის სამეურნეო საზოგადოების წევრი. თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის გამგეობის წევრი (ერთხანს დირექტორიც იყო), „ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი. 28–45...669...VII; 357, 407...556...XIII; 197, 278, 279, 350, 387, 403...1123...XVI(1); 77, 78, 83...548...XVII; 186, 231...407,411...XVIII; 151, 157, 191, 196...849...XIX
- ჩოლოყაშვილი (ჩოლოყაევი) ბიძინა – სოფელ ჩაბანის მცხოვრები. 144...849...XIX
- ჩოლოყაშვილი დიმიტრი (მიტო) – სიღნაღის მაზრის თავადაზნაურობის წინამძღოლი. 246...548...XVII
- ჩოლოყაშვილი ელენე – მეუღლე ნიკო ჩოლოყაშვილისა, გურამიშვილების ნათესავი. 36, 37, 278, 279...398,411...XVIII
- ჩოლოყაშვილი ერასტი – 170...411...XVIII
- ჩოლოყაშვილი – თბილისის მაზრის უფროსი. 342...703...VIII
- ჩოლოყაშვილი ილია (ილიკო) (1824-1877) – გენერალ-მაიორი, ილიას ოჯახთან დაახლოებული პირი (ოღლა გურამიშვილის მეჯვარე). 21...548...XVII
- ჩოლოყაშვილი კიაზო (Киазо Чел.) – მამული ჰქონდა სვიმონიანთხევში. 79...548...XVII; 152...849...XIX
- ჩოლოყაშვილი (ჩოლოყაევი) ლუარსაბ გიორგის ძე – სოფელ ჩაბანის მცხოვრები. 144...849...XIX
- ჩოლოყაშვილი (ჩოლოყაევისა) ნატალია - 266...548...XVII
- ჩოლოყაშვილი ნ. ზ. (Челокаев Н. З.) – ნიკოლოზ ზაალის ძე, პოლკოვნიკი, გუბერნატორის კანცელარიაში სოფლის მოღარაჯეთა ინსპექტორი. 217...1123...XVI(1)
- ჩოლოყაშვილი ნიკოლოზ (კიკო) თადეოზის ძე (1828-1903) – ილია ჭავჭავაძის ნათესავის, გიორგი მელქისედეკის ძე ჭავჭავაძის ქვისლი. მათ ცოლად ჰყავდათ ივანე ვახვახიშვილის ქალიშვილები – მეღანია და თამარი. 345...849...XIX
- ჩოლოყაშვილი ჯიმშერ ზ. (Челокаев Джимшер З.) – 218, 361...1123...XVI(1)
- ჩოჩუასი ე. ს. – 136...548...XVII
- ჩუბინაშვილი (ჩუბინოვი; Чубинов) დავით იხ.: ჩუბინაშვილი დავით იესეს ძე.
- ჩუბინაშვილი (ჩუბინოვი) დავით იესეს ძე (1814-1891) - ენათმეცნიერი, ისტორიკოსი, ლექსიკოგრაფი, მთარგმნელი, რუსთველოლოგი, ლიტერატურის მცოდნე. პეტერბურგის უნივერსიტეტის პირველი ქართველი პროფესორი. თანამშრომლობდა „ივერიასა“ და „დროებაში“. 1840 წელს გამოიცა მისი „ქართულ-რუსულ-ფრანგული ლექსიკონი“, 1855 წელს „ქართული გრამატიკა“, 1891 წელს „ქართულ-რუსული ლექსიკონი“. 64, 68...716...V; 482...699...VI; ...669...VII; 30, 31, 36...305...XII; 266...556...XIV; 10, 160, 161, 309...548...XVII; 142, 205...411...XVIII; 276...849...XIX

ჩუბინაშვილი (Чубинова) ეკატერინე – დავით იესეს ძე ჩუბინაშვილის მეუღლე. 147, 148, 310...549...XVII

ჩუბინაშვილი ნიკო (1788-1845) – ლექსიკოგრაფი, გრამატიკოსი, მთარგმნელი. 306. ....750...XV

ჩუბინოვი ალექსანდრე – 202...411...XVIII

ჩუბინოვი – 142, 204, 205...411...XVIII

ჩუბინოვი – იხ.: დავით იესეს ძე ჩუბინაშვილი.

ჩუმაკოვი – საგარეჯოს სკოლის მასწავლებელი. 445...700...VI

ჩუპროვი (Чупровъ) ალექსანდრ ივანეს ძე (1843-1908) – რუსი მეცნიერი, ეკონომისტი, სტატისტიკოსი, საზოგადო მოღვაწე, პეტერბურგის აკადემიის წევრი. 206...849...XIX

ჩ

ცაგარელი ავქსენტი ანტონის ძე (1857–1902) - ქართველი დრამატურგი, მსახიობი. 244, 256, 257, 377...716...V; 306...700...VI

ცაგარელი (Цагарели) ალექსანდრე ანტონის ძე (1844-1929) – მეცნიერი (ლიტერატურათმცოდნე, ენათმეცნიერი, ლექსიკოგრაფი), ისტორიკოსი, ჟურნალისტი, პეტერბურგის უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ სწავლობდა გერმანიასა და ავსტრიაში, პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორი და ქართული სიტყვიერების კათედრის გამგე, 1922 წლიდან იყო თბილისის უნივერსიტეტის პროფესორი. ქართულ სიძველეთა, ხელნაწერებისა და სიგელ-გუჯრების შემსწავლელი და გამომცემელი. პირველმა აღწერა სინას მთის ქართული ხელნაწერები. 377, 381, 476...716...V; 237...557...XIV; 80, 147, 160, 309...549...XVII; 204...411...XVIII; 196...850...XIX

ცანკოვი – დრაგან, ბულგარეთის პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე, ოპოზიციონერთა მოტივე. 325, 328, 329...703...VIII; 76...734...IX

ცანოვი – ბულგარიის მინისტრი. 421...669...VII

ცაცო (Цацо) – 61, 62, 63...549...XVII

ცენტურიონი – სამხედრო ქვეგანაყოფის მეთაური ძველი რომის ლეგიონში. ..761...III

ცერცვაძე (მღვდელი) - 601...700...VI

ცვეტკოვი (Цвѣтковъ Иванъ) ივანე ვემენის ძე (1845-1917) – რუსი მეცენატი, ფერწერული ტილოების კოლექციონერი, კერძო გალერეის დამაარსებელი, სწავლობდა სასულიერო სასწავლებელში, 1873 წელს კი დაასრულა მოსკოვის უნივერსიტეტი. 153...850...XIX

ციმერმანი (Р. Гвоздовъ) რომან ემილის ძე (1866-1900) – ეკონომისტი, მწერალი, წერდა ფსევდონიმით „გვოზდევი“, თანამშრომლობდა სხვადასხვა გაზეთთან. 206...850...XIX

ციმსენი (Цимсен) – 59, 60, 282...549...XVII

ცისკარაშვილი – 238...850...XIX

ციცერონი – რომაელი პოლიტიკური მოღვაწე, მწერალი, ორატორი (ძვ. წ. 106-43). ...761...III

ციციანოვები – ილია განზოგადებულად მოიხსენიებს რუსეთის სამსახურში მყოფ მოხელეთა გვარებს. ...557...XIV

ციციანოვი – ილიას მოურავი. 197, 198, 201, 202, 212, 217, 219, 227, 237, 238, 240, 242...411...XVIII

ციციშვილი (ციციანოვი Цицианов) – 226...850...XIX

ციციშვილი ალექსანდრე - 359...717...V

ციციშვილი გიორგი, სარდალი, სიმამრი მეფისა – ვახტანგის ძე (17? –1806), გიორგი XII-ს სიმამრი. 242...557...XIV

ციციშვილი დავით – აქ იგივე ციციანოვი. 197, 198, 201, 202, 212, 217, 219, 227, 237, 238, 240, 242...411...XVIII

ციციშვილი დავით (Цицианов) – ილია ჭავჭავაძის მოურავი 1866-1887 წლებში. 151...850...XIX

ციციშვილი თომა - 440...556...XIII

ციციშვილი ტატო – საგურამოელი მემამულე. 465...557...XIV

ცოცაძე ლუკა – 226...850...XIX

ცუცა – 16, 165, 172, 188, 189, 259...411...XVIII

ცხევიძე ნიკოლოზ (ნიკო) ზებედეშ ძე (1845-1911) – პედაგოგი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი და გამგეობის წევრი. 1898 წლიდან სათავეში ჩაუდგა ქართული გიმნაზიის (მომავალი ქართული უნივერსიტეტის) შენობის აგებას. 217, 311...700...VI; 219...305...XII; 190...556...XIII; 139...750...XV; 147, 172, 199, 212, 214, 245...549...XVII

წ

წამალაძე დათიკა (Датика Цамаладзе) – 7...850...XIX

წერეთელი - იმ კომისიის წევრი, რომელსაც გამოსაცემად მომზადებული საგალობლების კრებული უნდა შეესწავლა. 36, 61, 65...750...XV

წერეთელი – 82, 253...411...XVIII

წერეთელი – ქუთაისის გუბერნიის მარშალი. 635...745...XI

წერეთელი (აკაკი, Акакий) აკაკი როსტომის ძე (1840-1915) – მწერალი, პოეტი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, დრამატურგი, მთარგმნელი, ფოლკლორისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალ „აკაკის თვიური კრებულის“ (1897-1900) რედაქტორ-გამომცემელი. 138, 202–204, 210, 212, 223, 227, 228, 239, 339, 340, 347, 352, 361–363, 370...717...V; 243...700...VI; ...654...VII; 46, 87, 98, 640...703...VIII; 114...549...XVII; 249, 343...850...XIX

წერეთელი ალექსანდრე – „ქმწ-კვ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი. 147...549...XVII

წერეთელი ბეჟან (1847-1913) – საჩხერელი თავადი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ წარმომადგენელი საჩხერეში). 170...549...XVII

წერეთელი (Г. П) გიორგი ექვთიმეს ძე (1842-1900) - მწერალი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, გაზეთ „დროების“ (1866-1869), შემდეგ კი „კვალის“ (1863) დამაარსებელ-რედაქტორი, მესამე დასის ერთ-ერთი ლიდერი. 263, 264...700...VI; 116...669...VII; 172, 173, 178, 179, 180, 182, 183, 192, 331, 332, 333, 336, 337...556...XIII; 557...XIV; 139, 486...750...XV; ...549...XVII; 197, 249...850...XIX

წერეთელი ნესტორ (?-1905) – აბრეშუმის მრეწველი, დიდი წვლილი შეიტანა სათემო განვითარებაში. 1883 წელს დააარსა კუხისა და გუბის გამსესხებელ-შემნახველი საზოგადოება. პირველმა გახსნა წიგნის მაღაზია ხონში. 161...850...XIX

წერეთელი ნესტორ დავითის ძე – ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა მარშალი. 555, 556...700...VI

წერეთელი სვიმონ – იმერეთის თავად-აზნაურთა წინამძღოლი, ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა მარშალი. 557...700...VI; 167, 196..556...XIII

წერეთელი სვ. გ. – იმერეთის თავად-აზნაურთა კრების (1906 წ.) მონაწილე, რომელმაც არ მოაწერა ხელი მთავრობისადმი მიმართულ „სამარცხვინო სამადლობელს“. 497...557...XIV

წერეთელი შვილი მისეილ (მისაკო) - 100...411...XVIII

წითლი შვილი (Цитлиев) - 153...850...XIX

წიკლაური სიმონა – 208...850...XIX

წილკნელი – წილკნის ეპისკოპოსი. კათედრალური ტაძარი აქ მე-4 საუკუნეში ააგო მეფე ბაქარმა, მირიან II-ის ძემ. 466...750...XV

წილოსანი – 276, 277...549...XVII

წინამძღვაროვი – წინამძღვრი შვილი ილია ივანეს-ძე (1834-1920), პუბლიცისტი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. 1883 წელს სოფ. წინამძღვრიანთკარში გახსნა სასოფლო-სამეურნეო სკოლა. პრესაში აქვეყნებდა სტატიებს „ხორეშან გვერდწითელის“ ფსევდონიმით. 68, 245, 308...412...XVIII

წინამძღვრი შვილი გიორგი (Георгий Цинамдзгваровъ) – 5...850...XIX

წინამძღვრი შვილი ი. – იხ.: წინამძღვრი შვილი ილია.

წინამძღვრი შვილი ილია – (1834-1920) – აგრონომი, პედაგოგი, პუბლიცისტი (ფსევდ.: „ხორეშან გვერდწითელი“ და სხვ.), საზოგადო მოღვაწე, წინამძღვრიანთკარის (დუშეთის მაზრა) სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებლის დამაარსებელი და ხელმძღვანელი (1883 წ.). ი. ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 440...700...VI; 157–177...669...VII; 640...703...VIII; 24, 268...549...XVII

წინამძღვრი შვილი იოსებ ივანეს ძე - ილიას გიმნაზიის დროინდელი მეგობარი. 240...556...XIII.

წმინდა ილია - 289...544...X

წმინდა ნინო - 84...717...V; 57...700...VI

წმინდა ოლგა - 289...544...X

წმინდა საბა - 426...544...X

წულია შვილი გიო (Гио Цулиашვილი) - 6...850...XIX

წულუკიძე პეტრე – ქუთაისის ბანკის დამფასებელი. 82...750...XV

წყალტუბელი – ქართველი პედაგოგისა და საზოგადო მოღვაწის, გიორგი ნიკოლოზის ძე იოსელიანის (1847-1919) ფსევდონიმია. 428, 429...745...XI

ჭ

ჭავჭავაძე – დავით (დათიკო), ალექსანდრე ჭავჭავაძის ვაჟი (1818-1884), რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტი და იმპერატორის ფლიგელ-ადიუტანტი. 188, 189, 249, 250...397,412...XVIII

ჭავჭავაძე ალ. - იხ.: ჭავჭავაძე ალექსანდრე.

ჭავჭავაძე (Чавчавадзе) ალექსანდრე – (1786-1846) – პოეტი-რომანტიკოსი, სამხედრო (გენერალ-ლეიტენანტი) და სახელმწიფო მოღვაწე. 19, 20, 53, 261, 342, 472, 531, 532, 534, 535, 553, 592...717...V; 232...550...XVII

ჭავჭავაძე ალექსანდრე - ეპიკაბაში. 242...557...XIV

ჭავჭავაძე გარსევან – რევაზის ძე (1757–1811), XVIII-ის II ნახ-ის ქართლ-კახეთის სამეფოს პოლიტიკური მოღვაწე, დიპლომატი, სრულფელებიანი ელჩი რუსეთის მეფის კარზე; ალექსანდრე ჭავჭავაძის მამა. 307–309...557...XIV

ჭავჭავაძე (დიმ. ჭავჭ) დიმიტრი (ტიტიკო) იოსების ძე (დაბ.1849) - ილია ჭავჭავაძის შორეული ნათესავი. 242...851...XIX

ჭავჭავაძე დიმიტრი სულხანის ძე - 411, 416, 418, 420...734...IX

ჭავჭავაძე (Заал Ношрewanovich Чавчавадзе) ზაალ ნოშრევანის ძე (1835-1919) – ილია ჭავჭავაძის ნათესავი, 1859 წელს გაიქცა ერზერუმში და მიიღო მუსულმანობა. დაბრუნების შემდეგ მსახურობდა ქუთაისის გუბერნიაში საგანგებო საქმეთა მოხელედ და პოლიციის უფროსად. გარკვეული პერიოდი ცხოვრობდა პეტერბურგში და 1873 წელს დაბრუნდა. 5...851...XIX

ჭავჭავაძე (Зах. Чавчавадзе) ზაქარია გულბათის ძე (1825-1906) – რუსეთის არმიის კავალერიის გენერალი. 1877-1878 წელს რუსეთ-თურქეთის ომის დროს სარდლობდა კავკასიის ფრონტზე მოქმედი კორპუსის კავალერიას. 198...851...XIX

ჭავჭავაძე თემურ – (1844-1860) – ილიას უმცროსი ძმა, სწავლობდა პეტერბურგის კადეტთა კორპუსში. 22, 23, 24...536,550...XVII

ჭავჭავაძე იასე ნოშრევანის ძე (1824-1898) - 1850 წელს დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლური ენების ფაკულტეტი, იყო სამოქალაქო მრჩეველი და საგლეხო საქმეთა საკრებულოს წევრი. 173...851...XIX

ჭავჭავაძე იასე – ყვარლელი მემამულე. 30, 43, 46...550...XVII

ჭავჭავაძე ივანე - 411, 413-418...734...IX

ჭავჭავაძე ივანე სულიძის ძე (ჭავჭავაძე ივ. სულ.) (Чавчавадзе Ив. Сул.) – 74...557...XIV; 314...1123...XVI(1)

ჭავჭავაძე ივანე სულხანის ძე - თბილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა კრებაზე იგი დასახელებულ იქნა ილიასთან ერთად სახელმწიფო საბჭოს წევრთა ამომრჩეველთა კანდიდატურიდან. 240..556...XIII.

ჭავჭავაძე ი. გ. (Чавчавадзе И. Г.) – იხ.: ჭავჭავაძე ილია.

ჭავჭავაძე ილია გრიგოლის ძე – (1837-1907) დიდი ქართველი პოეტი და საზოგადო მოღვაწე. ტფილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის მმართველი. 32, 33, 49, 50, 54, 70, 71, 75, 82, 153, 159, 203...717...V; 306...700...VI; 162, 191, 216, 217, 226 – 230, 232, 233 – 237, 239...305...XII; 300, 437, 438...557...XIV; 551, 561, 562, 563, 585...750...XV; 100, 107, 289, 290, 292, 361, 363, 374, 381, 391, 452-454...1123...XVI(1)

ჭავჭავაძე კოტე – 126, 305...550...XVII

ჭავჭავაძე ნიკო (1830-1903) – იურისტი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი). 39, 137...550...XVII

ჭავჭავაძე ნ.ზ. (ნიკოლოზ ზურაბის ძე) (1830-1897) – რუსეთის არმიის კავალერიის გენერალი. 290, 292...556...XIII.

ჭავჭავაძე საშა – 256...550...XVII

ჭავჭავაძე (სენო ჩავჩავაძე) სიმონ (სენო) კონსტანტინეს ძე (1855-?) – ილია ჭავჭავაძის ძმისშვილი, კონსტანტინე ჭავჭავაძისა და ბარბარე კუკოლევსკაიას ვაჟი. იუნკრად მსახურობდა პეტერბურგში. 131, 134, 178...408...XVIII; 171...851...XIX

ჭავჭავაძე სულხან გიორგის ძე - 411-418, 416...734...IX

ჭავჭავაძე-ანდრონიკაშვილი ნენე – დიმიტრი ჭავჭავაძის ასული, მეუღლე დიმიტრი ანდრონიკაშვილისა, ილიას ნათესავი. 15, 16, 17, 18, 19...550...XVII

ჭავჭავაძე-საგინაშვილისა (ლიზო, ლიზა, Елизавета Григорьевна Сагинова) ელისაბედ გრიგოლის ასული (1840-1925) – ილია ჭავჭავაძის უმცროსი და, ქველმოქმედი, ჯერ დაქორწინებული იყო ივანე (ნიკოლოზ) ესტატეს ძე ჯამბაკურ-ორბელიანზე, მისი გარდაცვალების შემდეგ კი – ალექსანდრე დიმიტრის ძე საგინაშვილზე. 30, 43, 46, 50, 54, 251, 253, 262...539,550...XVII; 232...399...XVIII; 13, 14, 85, 189, 200, 218, 492, 493, 494...851...XIX

ჭავჭავაძენი - 411-418...734...IX

ჭავჭავაძიანი – 159, 234...412...XVIII

ჭალელიშვილი სოლომან – წილკნის მცხოვრები. 145...851...XIX

ჭარეშვილი ზაქარა – წილკნის მცხოვრები. 146...851...XIX

ჭილაშვილები – სოფლის მესაკუთრენი დუშეთის მაზრაში. 446...750...XV

ჭილაშვილი ბუხულა – 214, 250...851...XIX

ჭილაშვილი (Чилияев) – 355...1123...XVI(1)

ჭილაძე – 242...851...XIX

ჭილაძე ვარლამ ივანეს ძე – ქართული წიგნის ცნობილი გამომცემელი XIX ს. მეორე ნახევარში, ქუთაისის ქალაქის საბჭოს დეპუტატი. 149...703...VIII; 160...851...XIX

ჭიჭინაძე ზაქარია ეგნატეს ძე (1854–1931), მწიგნობარი, გამომცემელი, წერდა ფსევდონიმებით: სანდალა, ზ. მთაწმინდელი და სხვ. 428, 433–450...714...V; 163, 165, 302...738...XI

ჭონქაძე დანიელ (1830–1860), ქართველი მწერალი. 439...717...V

ჭრელაშვილი სტეფანე თევდორეს ძე (1857-1917) – პუბლიცისტი, ხალხოსანი, საზოგადო მოღვაწე, რევოლუციონერი, გაზეთ „ივერიის“ თანამშრომელი. 211...550...XVII; 196, 248...851...XIX

ჭყონია ალექსანდრე (1855-1907) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, იურისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმშ-კვ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი და თავმჯდომარის „ამხანაგი“ (მოადგილე). უმაღლესი განათლება მიიღო მოსკოვსა და პარიზში. სხვადასხვა დროს მუშაობდა ფოთის, ოზურგეთის, შორაპანის, ქუთაისის სასამართლოებში, იყო „მოამბისა“ და „ცნობის ფურცელის“ რედაქტორი. 147...550...XVII; 157...851...XIX

ჭყონია ილია (1860-1927) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ფოლკლორისტი, საზოგადო მოღვაწე. ...550...XVII

ხ

ხალათოვი სერგო – 184...852...XIX

ხანგოვი – ენმიაძინის მაზრის უფროსი. 342...704...VIII

ხანდრიკოვი (Хандриков) მიტროფანე თეოდორეს ძე (1837-1915) რუსი ასტრონომი და გეოდეზისტი, კიევის უნივერსიტეტის პროფესორი. 204...852...XIX

ხანიკოვი – ნიკოლოზ ვლადიმერის ძე (1819–1878), რუსი აღმოსავლეთმცოდნე, ისტორიკოსი, ეთნოგრაფი, დიპლომატი, 1850 წლიდან რუსეთის გეოგრ. საზ-ბის კავკასიის განყ. ერთ-ერთი ხელ-ლი. 200...558...XIV

ხარაზოვი – 149...704...VIII

ხარატიშვილი – 72...550...XVII

ხარაქსი – ცნობილი პოეტი ქალის - საფოს ძმა. 847, 850, 851, 875, 944...1124...XVI(1)

ხატისოვი – კანდიდატი ქალაქის თავის თანამდებობაზე. 44...700...VI; 403, 561, 562, 563. ....751...XV

ხატისოვი ი. ს. – თბილისის მოქალაქე, კავკასიის საზოგადოების წევრი 28–46...669...VII

ხაჩატუროვი ქრისტეფორე (Христофоръ Хечатуровъ) – 133...852...XIX

ხახანაშვილი ალექსანდრე (1864-1912) – ფილოლოგი, ისტორიკოსი, ფოლკლორისტი, პედაგოგი, მოსკოვის საიმპერატორო არქეოლოგიური საზოგადოების წევრ-კორესპონდენტი. 160...550...XVII

ხელაძე (Хеладзе) ექვთიმე (1846-1905) – მესტამბე, გამომცემელი, ქველმოქმედი, საზოგადო მოღვაწე. 600...700...VI; 120, 304...551...XVII

ხერასკოვი მიხეილ მათეს ძე (1733–1807) - მწერალი, რუსული კლასიციზმის წარმომადგენელი 15...717...V

ხერუშოვი გაბო – მცხეთელი მეღუქნე. 140...551...XVII

ხერხეულიძე იორამ ბეჟანის ძე (Херхеулидзе Иорам Бежанович) – 371, 409...1124...XVI(1)

ხეტტი, ხეტტები – ხეთები, უძველესი ხალხები მცირე აზიაში, ბინადრობდნენ ძვ.წ. III-II ათასწლეულის მიჯნაზე. იხ. გეოგრ. საძიებელში „ხეტა“. 265, 266, 269...558...XIV

ხეჩატუროვი ივანე – გაზ. „Тифлисский Листок“-ის რედაქტორი, ქალაქის საბჭოს ხმოსანი, 26-30, 32-41, 309, 311-313...726,745...XI.

ხეჩატუროვი, „კულტუროსანი“ – გაზ. „Тифлисский Листок“-ის რედაქტორი, ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. 296, 299–301...558...XIV

ხეჩო – იხ.: დარჩიანოვი ხეჩო.

ხეოლსონი დანიელ აბრამის ძე (1819-1911) – რუსი აღმოსავლეთმცოდნე, სემიტოლოგი. აქვს ნაშრომები აღმოსავლეთის ისტორიასა და აღმოსავლეთ ევროპის ხალხთა ისტორიაში. 236...745...XI

ხიზანიშვილი ვანკა – 215...852...XIX

ხიზანიშვილი ნიკოლოზ (ნიკო) თადეოზის ძე (1851-1906) – ისტორიკოსი, იურისტი, ფოლკლორისტი, კრიტიკოსი, პუბლიცისტი (ძირითადი ფსევდ. „ურბნელი“), საზოგადო მოღვაწე, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. თანამშრომლობდა სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთებთან. სევე, წერდა ფსევდონიმით „Plebs“. 144, 146, 222...551...XVII; 152, 157, 196, 287...852...XIX

„ხითაროვი“ - 334, 335, 336...556...XIII.

ხითაროვი ზ. – თბილისის გუბერნიის სახალხო სკოლების ინსპექტორი, შემდეგ კი დირექტორის თანამემწე. 241, 251...700...VI

ხიმშიაშვილი გიორგი ივანეს ძე (Георгія Иванова Химшіева) – 7...852...XIX

- ხოვენი რომან ივანეს ძე** - 600, 602...734...IX
- ხოლინი (Холин) ევგენი ალექსანდრეს ძე** - კავკასიაში მიწათმოყვობის საზოგადოების მთავარი მიწისმზომელი. 134...852...XIX
- ხომიაკოვი** რუსი სლავიანოფილი - იხ. ჩვენი ტომის გვ. 334-336...670...VII
- ხონელი (Хонели)** - ილია ლუკას ძე ბახტაძის (1859-1900) ფსევდონიმი. ქართველი პუბლიცისტი, ჟურნალისტი, მთარგმნელი. 307, 308...717...V; 130...1124...XVI(1)
- ხორავა დ. პ.** - 136...551...XVII
- ხორენელი მოსე** - მოვსეს ხორენაცი, სომეხი ისტორიკოსი, ტრადიციის მიხედვით, V საუკუნის მოღვაწე, თუმცა მეცნიერთა შორის აზრთა სხვადასხვაობაა, სახელდება V-VI, VII, VIII-IX ს-ები. აღსანიშნავია მისი „სომხეთის ისტორია“, პირველი ცდა გაბმული ისტორიის შექმნისა, დაყრდნობილი ზეპირ, წერილობით, ეროვნულ და უცხოურ წყაროებზე. ბევრი საგულისხმო ცნობებია ამ თხზულებაში აგრეთვე საქართველოს ისტორიის შესახებაც. 200-202...558...XIV; 551...XVII
- ხორენ-ხარ-ბეი** - არქიეპისკოპოსი. 233. 700...VI
- ხორვატოვიჩი**, - სერბიის სახელმწიფო მოღვაწე, 262...734...IX
- ხორსა** - ხორს, აღმოსავლეთ სლავების მითოლოგიაში მზის ღმერთის ერთ-ერთი სახელწოდება. 289...544...X
- ხოსე** - 218...412...XVIII
- ხოსროევი** ევგრაფ იაგორის ძე (1847-1911) - ქალაქის თვითმმართველობის წევრი 1880 წლიდან, შემდეგ მთავარი მრჩეველი. 22...305...XII
- ხოსროევი** - თბილისის მაშინდელი გამგეობის წევრი. 376...556...XIII.
- ხოსე** - 159, 169...852...XIX
- ხოჯამინოვი** - კანდიდატი თავის ქალაქის თანამდებობაზე. 403...751...XV
- ხრიმიანი ჰაირიკ** - 209, 210...305...XII
- ხრისტოვი გიორგი გიორგის ძე (Христов Георг. Георгиевич)** - 155...852...XIX
- ხუდაბაშოვი**, - სომეხი მეცნიერი, ავტორი წიგნისა „Обозрение Армений“ 1859წ. 189, 190, 273, 281...558...XIV
- ხუდადოვი ნიკო/ნიკოლოზ ალექსის ძე** (1870-1907) - ექიმი და საზოგადო მოღვაწე, ქალაქის თვითმმართველობის წევრი, ხმოსანი, სახალხო თეატრის მესვეური, „სახალხო კითხვათა კომისიის“ თავმჯდომარე. 221-230, 633, 634...734...IX; 514, 515...745...XI; 233...305...XII; 403...556...XIII; 49-51, 53-55, 58...558...XIV; 317...852...XIX
- ხუდადოვი ხუდად (Худадъ Худадов)** - 174...852...XIX
- ხუნდაძე** - 242...852...XIX

- ჯაბადარი** - 253...412...XVIII
- ჯაბადარი (Джабадари И. С.)** - ივანე სპირიდონის ძე (1858-1913), ქართველი რევოლუციონერი, ხალხოსანი. სწავლობდა პეტერბურგის სამედიცინო-ქირურგიულ აკადემიაში. მონაწილეობდა რუსული ხალხოსნურ (ნაროდნიკულ) მოძრაობაში. 1875 წ. მეფის მთავრობამ იგი დააპატიმრა. 1877 წელს იგი გაამართლეს და გადაასახლეს ციმბირში. იქედან დაბრუნების შემდეგ გაემგზავრა სასწავლებლად ქენევისა და

პარიზში. 1887 წ. დაბრუნდა საქართველოში და ეწეოდა საადვოკატო საქმიანობას. 296, 297...1124...XVI(1)

ჯავრიშვილი (Джавров) – კაპიტანი. 326, 402...1124...XVI(1)

ჯამბაკურიანი (ჯამბაკურ-ორბელიანი) ელისაბედ (ლიზა) – 18...551...XVII

ჯამბაკურ-ორბელიანი ნიკოლოზ ვახტანგის ძე (Джамбакур-Орбелиани Ник. Вахт.)
– 238-245, 250-254, 258-263, 266-279, 282-286, 288, 289, 291, 295, 298, 300, 312, 317, 320, 324, 327, 331, 336, 344, 365, 367, 368, 369, 374, 375, 377-394, 396-409, 410-426, 428-451...1124...XVI(1)

ჯანაშვილი (Джанашвили, Мосе) მოსე გიორგის ძე (1855–1934) - ქართველი ისტორიკოსი, ენათმეცნიერი, პუბლიცისტი, ეთნოგრაფი, პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე. 476...717...V; 248...852...XIX

ჯანდიერი – 157, 196, 248...852...XIX

ჯანდიერი ალექსანდრე – 325, 328...852...XIX

ჯანდიერი ვლადიმერ – 328...852...XIX

ჯანდიერი ზაალ – 325, 328...852...XIX

ჯანდიერი (ჯანდიერაშვილი) (Леван Джандиери) ლევან გიორგის ძე (1840-1918) - კახელი მემამულე, ილია ჭავჭავაძის ახლო მეგობარი. სხვადასხვა დროს თიანეთისა და თბილისის მაზრების უფროსი. 400, 428...745...XI; 90, 91, 92, 94, 95...305...XII; 173, 174, 230, 231...852...XIX

ჯანდიერი (ჯანდიერაშვილი) ლევანი გიორგის ძე – (1848-1921), პუბლიცისტი (ფსევდ. „ჭიხოელი“), საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი), ჟურნალ „საქართველოს მოამბის“ თანამშრომელი. 10...700...VI; 18...551...XVII

ჯანთაძისა სალომე – მუხრანის მცხოვრები. 146...852...XIX

ჯევეთ ფაშა – თურქეთის იუსტიციის მინისტრი. 1886 წ. – 369...704...VIII

ჯენე - იტალიელი გენერალი. 79, 80, 88, 89...735...IX

ჯვაროსნები – ქრისტეს წმინდა საფლავის მუსლიმანებისაგან განთავისუფლების იდეით წარმოებული ომების მონაწილენი. წარმართავდნენ ამ ომებს დას. ევროპის ფეოდალები და მონარქები. 268...558...XIV

ჯიმშერიძე – ილია ჭავჭავაძის ფსევდონიმი. ამ ფსევდონიმით ჟ. „საქართველოს მოამბეში“ პირველად დაიბეჭდა „გლახის ნაამბობი“ და „კაცია-ადამიანი?!“ 27...551...XVII; 60...412...XVIII

ჯიმშიტაშვილი ნადირა – სოფელ ჩაბანის მცხოვრები. 144...852...XIX

ჯიმშიტაშვილი სვიმონ – სოფელ ჩაბანის მცხოვრები. 144...852...XIX

ჯიოკომეტი პაოლო (1817–1889) - იტალიელი დრამატურგი. 245...717...V

ჯონ პიტსი – 218...412...XVIII

ჯორჯაძე (Джорджадзе) არჩილ კონსტანტინეს ძე (1872-1913) - პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, სოციალ-ფედერალისტი, სწავლობდა პეტერბურგის, ვარშავის, პარიზისა და ლონდონის უნივერსიტეტებში, გაზ. „ცნობის ფურცლის“ თანამშრომელი, რედაქტორობდა საფრანგეთში გამოშვებულ გაზ. „საქართველოს“. 428, 432-435...558...XIV; 264...852...XIX

ჯორჯაძე ბარბარე დავითის ასული (1811–1895) - ლიტერატორი, პოეტი, დრამატურგი, პოეტ რაფიელ ერისთავის და, რომელსაც ლიტერატურული პოლემიკა ჰქონდა ილია ჭავჭავაძესთან. ჟურნალ „ცისკრის“ თანამშრომელი. 33–36, 38, 40, 50, 52, 54, 56, 71, 75, 82, 113...717...V; 275...704...VIII

ჯორჯაძე გიორგი დავითის ძე (1819-1886) – ილია ჭავჭავაძის ნათესავი. 1839 წლიდან ცოლად ჰყავდა სოფიო ნოშრევანის ასული ჭავჭავაძე. 477...853...XIX

ჯორჯაძე (Джорджадзе) დიმიტრი (1821-1883) – კავკასიის მეფისნაცვლის საბჭოს წევრი, საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი), თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის ზედამხედველი კომიტეტის წევრი. 44...700...VI; 82, 291...551...XVII

ჯორჯაძე (Захарій Джор) ზაქარია ალექსანდრეს ძე (1847-1895) – მეწარმე და საზოგადო მოღვაწე, კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოების საპატიო თავმჯდომარე, სწავლობდა და მუშაობდა მეღვინეობის ცნობილ ევროპულ ცენტრებში, მეურნეობა ჰქონდა კახეთის სოფელ საბუეში, პირველმა დანერგა ღვინის ევროპული ტექნოლოგიით დამზადება. 29–31...670...VII; 175, 264...853...XIX

ჯორჯაძე ზ. აღ. – იხ.: ჯორჯაძე ზაქარია ალექსანდრეს ძე.

ჯორჯაძე იორამ – 262...704...VIII

ჯორჯაძეები – 261, 262...704...VIII

ჯორჯი (Генри Джордж) ჰენრი (1839-1897) – ამერიკელი პოლიტიკონომისტი, პუბლიცისტი და პოლიტიკოსი, ჯორჯიზმის ფუძემდებელი. 1886-1892 წლებში გამოსცემდა რადიკალურ გაზეთს „სტანდარტი“. 154, 205...853...XIX

ჯორჯიკია - 599, 603, 605, 623...745...XI

ჰ

ჰაასი (გააზი) კარლ ფრიდრიხ ვილჰელმ (1839-1913) – გერმანელი პოლიტიკოსი, სოციალური რეფორმატორი, სოფლის ნაწარმისა და საკრედიტო კოოპერატივების დამფუძნებელი. 385...853...XIX

ჰაბსბურგები – მმართველი დინასტია ავსტრიაში. 1282 წ.-დან – ჰერცოგები, 1453-დან – ერცჰერცოგები, 1804-დან იმპერატორები. 407...745...XI

ჰაბსბურგების დინასტია - რომელიც მართავდა ავსტრიას 1282 წლიდან; იყვნენ ჰერცოგები, 1453 წლიდან – ერცჰერცოგები, 1804 წლიდან ავსტრიის იმპერატორები. შეიერთეს რა 1526 წ. ჩეხეთი და უნგრეთი (სადაც იყვნენ მეფეებად) და სხვა ტერიტორიები, გახდნენ დიდი მრავალფეროვანი სახელმწიფოების მონარქები. 218...735...IX

ჰაზიფი – შამსალ-დინ ოჰამედ შირაზი (1325–1389 ან 1390) ირანელი პოეტი. 143...704...VIII

ჰაინე (Гейне) ჰაინრიხ (1797-1856) – გერმანელი რომანტიკოსი, კრიტიკოსი, პუბლიცისტი. 231, 354...551...XVII; 395, 460, 461...853...XIX

ჰაკე (Гакке) – დირექტორი და თანამფლობელი პანსიონისა, სადაც სწავლობდა ილია ჭავჭავაძე. 444...559...XIV; 226, 227, 350, 532...551...XVII

ჰაკე (Гакке) ლეონტი. იხ.: ჰაკე.

ჰალბერტსონი – ლორდი. 571...700...VI

ჰამილტონი (ჰერცოგი) – ვილიამ ჯერარდ (1729–1796) შოტლანდიელი სახელმწიფო მოღვაწე. 1755 წელს წარმოსთქვა საქვეყნოდ ცნობილი სიტყვა პარლამენტში. 494...670...VII

ჰამლეტი – შექსპირის ამავე სახელწოდების პიესის გმირი, რომლის მონოლოგს ილია იყენებს უპრინციპო და მლიქვნელი ადამიანების მიმართ. 495...559...XIV

ჰაჯი ხოლმა, მუსლიმანთა მწერალი-გეოგრაფი – ჰაჯი-ხალვა, სრულად მუსტაფა-იბნ-აბდალასი, ანუ ქიათიბ-ჩელები – სახელგანთქმული თურქი მეცნიერი (1600–1658), თურქულ ენაზე დაწერა „ისტორიულ-ქრონოლოგიური ცხრილები“, გეოგრაფია: „ჯიხანუმა“ (სამყაროს სარკე), ოსმანთა საზღვაო ლაშქრობების ისტორია. 278...559...XIV

ჰეგელი გეორგ ვილჰელმ ფრიდრიხი (1770–1831) გერმანელი ფილოსოფოსი. 344...717...V

ჰედელი - 221, 222...700...VI

ჰეილსბერგი – დეპუტატი. ...413...VIII

ჰეინე (ჰაინე ჰაინრიხ), (1797–1856) - გერმანიის სახელგანთქმული პოეტი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი. 411, 546...717...V; 39...700...VI; 72, 449...559...XIV; 231, 354...532...XVII

ჰეკათა – (ჰეკატე) ქვესკნელის დეოთაბა ბერძნულ მითოლოგიაში. ...761...III

ჰეკელი – ერნესტ (1834-1919), გერმანელი ბიოლოგი-ევოლუციონისტი. ჩარლზ დარვინის მოძღვრების მიმდევარი და პროპაგანდისტი. 224, 229, 520...735...IX

ჰეკსლი – (ხაკსლი) თომას ჰენრი (1825-1895), ინგლისელი ბიოლოგი. ჩარლზ დარვინის მიმდევარი და თვალსაჩინო პროპაგანდისტი მისი მოძღვრებისა. პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის უცხოელი წევრ-კორესპონდენტი (1864). ლონდონის სამეფო საზოგადოების პრეზიდენტი 1883-1885 წლებში. 224-226, 228-229...735...IX

ჰელდლორფი, დეპუტატი – 291–293...670...VII

ჰენბერდი, დეპუტატი 104, 105...700...VI

ჰენრიხ II პლანტაგენეტი – (1133–1189) ინგლისის მეფე, ირლანდიის დამპყრობი, რასაც მოჰყვა აჯანყებები როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე ირლანდიასა და შოტლანდიაში და ამან მოუხწრაფა კიდევ სიცოცხლე. მის ნაცვლად ტახტზე ავიდა რინარდ ლომგული. 498, 503...670...VII

ჰენრიხ VIII – ინგლისის მეფე (1431–1547) ექვსგზის იქორწინა, რამაც გარკვეულად განაპირობა მისი პოლიტიკური და სახელმწიფოებრივი ურთიერთობების გართულება გერმანიასა და საფრანგეთთან, კონფლიქტი რომის პაპთან და შემდეგ თომას კრომველთან (1485–1540), რომელიც ფაქტიურად ჰენრიხ VIII ბრალდების გამო დასაჯეს სიკვდილით. 521...670...VII

ჰერბერტი – ბისმარკი, ჰერბერტ-ჰენრი-ფერდინანდ (ბისმარკის შვილი) დიპლომატიურ სარბიელზე სწრაფად გაიკეთა კარიერა. 1886 წ. საგარეო საქმეთა მინისტრი. 426, 517, 601...704...VIII

ჰერბერტი – საფრანგეთის ელჩი გერმანიაში. 215...735...IX

ჰერკულესი – ბერძნული მითოლოგიის გმირი, ვაჟი ზევსისა და ჩვეულებრივი მოკვდავი ქალისა ალკმენისა. იგი აღჭურვილი იყო არაჩვეულებრივი ძალით. 229...735...IX

ჰეროდოტე (Геродот) (ძვ.წ. V საუკუნე) – ძველი ბერძენი ისტორიკოსი (დაახლ. ძვ.წ. 485–424), „ისტორიის მამად“ წოდებული; მოიარა მთელი ქვეყანა, მათ შორის კოლხიდა. ავტორია ბერძნულ-სპარსული ომების ისტორიისა, რომელიც გადაზრდილია მსოფლიო ისტორიაში. განსაკ. მნიშვნელოვანია ცნობები ქართველთა ტომების, საქართველოს ძველი ისტორიის შესახებ. 175, 180, 212, 303...745...XI; 216, 281...559...XIV

ჰეროსტრატე – ქალაქ ეფესოს მკვიდრი ბერძენი, რომელმაც განდიდების მიზნით ძვ. წ. 356-ში დაწვა ეფესოს არტემიდას ტაძარი, მსოფლიოს შვიდი საოცრებიდან ერთ-ერთი. 370, 374, 375...746...XI

ჰერცი (Герц) ჰენრი რუდოლფ (1857-1894) – გერმანელი ფიზიკოსი, ბონის უნივერსიტეტის პროფესორი, მისი სახელი დაერქვა სიხშირის ერთეულს. 234...853...XIX

ჰიაცინტი – წმინდა მამა. 600...700...VI

ჰილგერი – მეცნიერი. 181...735...IX

ჰინკსი ედუარდ (1792-1866) – ირლანდიელი ორიენტალისტი, აღმოსავლური ენების პროფესორი. უდიდესი წვლილი მიუძღვის ასუროლოგიის განვითარებაში. ჰქონდა არაჩვეულებრივი ალლო ხელნაწერების გარჩევაში. სწავლობდა აქემენიდური წარწერების მეორე და მესამე სახეს. კვლევის შედეგები ჩამოაყალიბა „ირლანდიის აკადემიის ტრანსკრიპტში (XXI. 1848წ.)“. ის მონაწილეობდა თიგლათპალასარის წარწერის თარგმნის კონკურსში და პირველმა იპოვა გასაღები მის წასაკითხად. 175...746...XI

ჰიპოკრატე – ჰიპოკრატე (დაახლ. 460 – დაახლ. 370 ძვ. წ.), ბერძენი ექიმი, ანტიკური მედიცინის რეფორმატორი, მატერიალისტი. 132...735...IX

ჰისტასპი (ჰისტასი) – სპარსეთის მეფე კიროს დიდის დიდებული. 884, 919...1124...XVI(1)

ჰიუგო (В. Гюго) ვიქტორ მარი (1802-1885) – ფრანგი პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, რომანტიკოსი, პოეტი, პროზაიკოსი და დრამატურგი, საფრანგეთის აკადემიის წევრი. 208, 301, 555, 573...717...V; 223, 225...700...VI; 463...853...XIX

ჰოლბერგი (Лудвиг Гольберг) ლუდვიგ (1684-1754) – ნორვეგიელ-დანიელი მწერალი, დრამატურგი, ფილოსოფოსი და ისტორიკოსი. ახალი საბავშვო ლიტერატურის ფუძემდებელი. 154...853...XIX

ჰოლმსტრემი (ვლადიმირ გოლსტრემი) ვლადიმერ ალექსანდრეს ძე (1868-1945) – მწერალი და გამომცემელი, მათ შორის, გაზეთისა – „სანკტ პეტერბურგის სიახლეები“. 1913 წლიდან იყო პრესის მთავარი სამმართველოს უცხოეთის განყოფილების ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი, 1920 წელს გადასახლდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში. 252...853...XIX

ჰომეროსი/ჰომიროსი – ძველი ბერძენი ეპიკოსი პოეტი, რომელსაც მიეწერება „ილიადასა“ და „ოდისეას“ ავტორობა. ...708...V; 100, 344, 368, 369, 453...717...V; 259...559...XIV; 495, 739, 857, 992...1104...XVI

ჰომმელი – ფრიცი, ორიენტალისტი (1854–?), ავტორი შრომებისა შემერულ-აქადური და მისი მონათესავე ენების შესახებ, ეგვიპტური და ბაბილონური წინარესემიტური კულტურების შესახებ, აგრეთვე სამხრეთარაბული ქრესტომათია და სხვ. 264...559...XIV

ჰორაცი ფლანკ კვინტ ჰორაციუსი (65–8 ძვ. წ.), რომაელი პოეტი. 342...717...V

ჰორვარტი – დეპუტატი. 133...704...VIII

ჰოფმანი კარლ (დაბად. 1827წ.) – გერმანიის საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, ვაჭრობის მინისტრი. 483...746...XI

ჰოშენი – ინგლისელი სახელმწიფო მოღვაწე. 591-594...735...IX

ჰუმბერტი რეინერ კარლ ემანუელ იოჰან მარია ფერდინანდ ევგენი (1844-1900), იტალიის მეფე, შვილი მეფე ვიქტორ ემანუელ II-ისა. 525...700...VI; 88...735...IX; 128...557...XIII

ჰუმბერტი (ჰუმბერტ I) – იტალიის მეფე. ვიქტორ ემანუელ II-ის ძე. ტახტზე ავიდა 1878 წელს. 1882 წელს მისი მონაწილეობით გაფორმდა „სამთა კავშირი“, რომელიც იტალიის პოლიტიკას გერმანიის გავლენის ქვეშ აქცევდა. გაზარდა არმიისა და ფლოტის ხარჯები, ააგო ციხე-სიმაგრეები, გაამაგრა სანაპიროები, რაც მძიმე ტვირთად დააწვა იტალიის ეკონომიკას. ახლო ურთიერთობა ჰქონდა გერმანიის იმპერატორთან, რომელსაც 1889 წელს შეილთან, ვიქტორ ემანუელ ფერდინანდთან ერთად ეწვია. 408, 439, 441...746...XI

ჰუმბოლტი – იხ.: ჰუმბოლდტი (Гумбольдт) ფრიდრიხ ვილჰელმ ჰენრი ალექსანდრ

ჰუმბოლდტი (Гумбольдт) ფრიდრიხ ვილჰელმ ჰენრი ალექსანდრ (1769-1859) – გერმანელი გეოგრაფი, ნატურალისტი და მოგზაური, გეოგრაფიის, როგორც მეცნიერებათა დარგის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 138...735...IX; 424...853...XIX

ჰუმბოლტი, ჰუმბოლდტი ვილჰელმ ფრაიჰერ ფონ (1767-1835) – გერმანელი ენათმეცნიერი, ფილოსოფოსი და ესთეტიკოსი, ზოგადი ენათმეცნიერებისა და ენის ფილოსოფიის ფუძემდებელი. ერლინის უნივერსიტეტის ერთ-ერთი დამაარსებელი. მისთვის დამახასიათებელია ენებისადმი ინდუქციური მიდგომა. მის მიერ წამოყენებულ იდეებს ემყარება თანამედროვე ენათმეცნიერების მიმდინარეობები: ნეოჰუმბოლდტიანელობა და ეთნოლინგვისტიკა. 223, 224...746...XI

ჰუსეინ-ეფენდი-ყარააღა-ზადე – 136...551...XVII

ჰუსსონი – კრისტოფ ვილჰელმ (1762-1836), გერმანელი ექიმი, გერონტოლოგიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 130...735...IX

ჰუფელანდი – კრისტოფ ვილჰელმ (1762-1836), გერმანელი ექიმი, გერონტოლოგიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. 132...735...IX

ჰუქსამი – მკურნალი. 132...735...IX

Г

Гакке – იხ.: ჰაკე

Гейне – იხ.: ჰეინე (Гейне) ჰაინრიხ

Н

Novuss – ამ ფსევდონიმით დავით კეხელმა „Тифлисский Листок“-ში (1898, №55) დაბეჭდა წერილი, რომელიც ეხმაურებოდა პოლემიკას ილიასა და გ. თუმანიშვილს შორის. 81, 82...549...XIV

ადრესატთა ანოტირებული საძიებელი*

ა

აბაშიძე ვასილ (ვასო) (1855-1926) – მსახიობი, რეჟისორი, დრამატურგი, საქართველოს სახალხო არტისტი, გაზეთ „თეატრის“ დამაარსებელი და რედაქტორ-გამომცემელი (1885-1887). 10, 122, 222...518...XVII

აბხაზი გიგო – ილია ჭავჭავაძის დისწული (ილიას უფროსი დის, ნინოს, ვაჟი), ილიას სახლის მეთვალყურე ყვარელში. 72, 78, 284...518...XVII

აბხაზი ნინო – იხ. ჭავჭავაძე-აბხაზი ნინო.

ალექსანდრე ეპისკოპოსი (ოქროპირიძე) (1824-1907) – სასულიერო და საზოგადო მოღვაწე, ქველმოქმედი, გორისა (1869-1882, 1886-1888) და გურია-სამეგრელოს (1898-1903) ეპისკოპოსი, „ქმწ-კგ საზოგადოების“ საპატიო წევრი. 130, 137, 224, 347...518,524...XVII

ანდრონიკაშვილი ნენე – იხ.: ჭავჭავაძე-ანდრონიკაშვილი ნენე.

ანდრონიკაშვილი-ჯორჯაძე ნინო - 138...518...XVII

ბ

ბაქრაძე დიმიტრი (1826-1890), – ისტორიკოსი, პეტერბურგის საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი. 129, 185, 259...518...XVII

ბახტაძე ილია (1859-1900) – პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე (ფსევდ. „ხონელი“). 97, 259...518...XVII

ბეჟან დავითის ძე (წერეთელი?). 170...518...XVII

ბოცვაძე ლუარსაბი (1866-1919) – პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე, სამეცნიერო-პედაგოგიურ ჟურნალ „განათლების“ რედაქტორი (1908-1918). 182, 184...518...XVII

ბროკჰაუზ-ფერონის ენციკლოპედიური ლექსიკონის რედაქცია - 225, 349...518...XVII

ბროსე ლორან – აკადემიკოს მარი ბროსეს შვილი, ბარსელონაში რუსეთის მთავარი კონსული. 223...518...XVII

გ

გაბრიელ ეპისკოპოსი (ერისკაცობაში – **გერასიმე ქიქოძე**) (1825-1896) – სასულიერო და საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი, ფსიქოლოგი, იმერეთის ეპისკოპოსი (1860-1896), „ქმწ-კგ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი. 145, 234...519,526...XVII

გოგია დალაქი - 205...675...VII

გულისაშვილი ალექსი - 79...519...XVII

გურამიშვილი დავით (1857-1926) – მხატვარი, ნიკო ნიკოლაძის ცოლისძმა. 216...519...XVII

გურამიშვილი ეკატერინე – იხ.: სტროსელსკაია ეკატერინე.

* საძიებელში მხოლოდ ილია ჭავჭავაძის მიერ დაწერილი წერილების მონაცემებია შეტანილი.

დ

დადიანი (მინგრელსკი) ნიკოლოზ (1847-1903) – სამეგრელოს უკანასკნელი მთავარი, სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, ბიბლიოფილი, ქველმოქმედი, „ქშშ-გ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი. 110, 303...519...XVII

ე

ემინი ნიკიტა (მერტიჩ) (1815-1890) – სომეხი მეცნიერი-არმენოლოგი, საზოგადო მოღვაწე, მოსკოვის ლაზარევის ინსტიტუტის პროფესორი. 10, 120, 134, 304...519...XVII

ერისთავი დავით (1847-1890) – მწერალი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, უცხოურ პიესათა მთარგმნელ-გადმომკეთებელი. 1871 წლიდან თანამშრომლობდა გაზ. „დროებაში“, „ტიფლისსკი ვესტნიკსა“ და „ფალანგაში“. გაზეთ „კავკაზის“ რედაქტორი (1882-1884). 31, 33, 260...519...XVII

ერისთავი (სიღამონ-ერისთავი) ეროთეოზ – თერგის ოლქის სამიჯნო ნაწილის უფროსი. 165, 321...519,525...XVII

ერისთავი მაკრინე – იხ.: ჭავჭავაძე-ერისთავი მაკრინე.

ერისთავი ნიკოლოზ (კოლა) (1865-1933) – ილია ჭავჭავაძის მეგობარი, ნიკოლოზ ბარათაშვილის დისწული. 22, 69, 169, 260, 261, 262...519...XVII

ერისთავი რაფიელ (1824-1901) – მწერალი, ეთნოგრაფი, ლექსიკოგრაფი, ჟურნალისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე. დიდი წვლილი მიუძღვის „ქშშ-კ საზოგადოების“ დაარსებაში. 85, 92, 100, 115, 135, 172, 219, 259, 346, 347...519...XVII

ესაძე სიმონ (1868-1927) – ისტორიკოსი, არქეოგრაფი, კინომოღვაწე. 253, 359...520...XVII

ვ

ვაჩნაძე ანიკო – ილია ჭავჭავაძის ნათესავი (მამიდაშვილი). 18...520...XVII

ვახვახიშვილი გივი - 166, 322...520...XVII

თ

თარხნიშვილი გიორგი (1841-1911) – თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის ერთ-ერთი დირექტორი. „ქშშ-კ საზოგადოების“ წევრი. 148, 207, 307, 309, 310...520...XVII

თარხნიშვილი (თარხან-მოურავი) ივანე (1846-1908) – სამედიცინო-ქირურგიული აკადემიის აკადემიკოსი, პეტერბურგში მოღვაწე ქართველი ფიზიოლოგი. 210...520...XVII

თაყაიშვილი ექვთიმე (1863-1953) – ისტორიკოსი, მემუარისტი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, „საქართველოს საისტორიო-საეთნოგრაფიო საზოგადოების“ დამაარსებელი და პირველი თავმჯდომარე. საქართველოს დემოკრატიული მთავრობის მიერ ემიგრაციაში (საფრანგეთში) გატანილი საგანძურის მეთვალყურე და პატრონი (1921-1945). 185, 345...520...XVII

თბილისის გუბერნატორი - 165, 220...520...XVII

თბილისის ოლქის სასამართლო პალატა - 236...520...XVII

თბილისის ქალაქის გამგეობა - 238, 356...520...XVII

თუმანიშვილი (თუმანოვი) გიორგი (1854-1920) – ჟურნალისტი, იურისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, გაზეთ „Новое обозрение“-ს თანარედაქტორი (ვ.

და კ. თუმანიშვილებთან ერთად; 1891-1904), თანამშრომლობდა „დროებაში“, „ივერიასა“ და სხვ. 97, 100...520...XVII

ო

„ივერიის“ თანამშრომელი - 116...520...XVII

„ივერიის“ რედაქცია - 147, 148, 166, 167, 211, 213, 221, 234, 305, 309, 322...520...XVII

ისარლიშვილი (ისარლოვი) ლუკა (1814-1893) – მწერალი, მემუარისტი, „კავკასიის საცენზურო კომიტეტის“ ცენზორი (1881-1889), მიიხნევა გაზ. „დროების“ დახურვის (1885) ინიციატორად. 120...521...XVII

პ

„კავკაზის“ რედაქტორი - 81, 201, 289, 341...521...XVII

კავკასიის საცენზურო კომიტეტი - 90, 112, 120, 126, 130, 133, , 166, 167, 211, 216, 294, , 304, 305, 307, 345...521...XVII

კარბელაშვილი ვასილ (1858-1936) – სასულიერო პირი (ეპისკოპოსი), მუსიკოსი, პედაგოგი, საზოგადო მოღვაწე. 85...521...XVII

კარიჭაშვილი დავითი (1862-1927) – მწერალი, ისტორიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე, ენათმეცნიერი, საზოგადო მოღვაწე. 147, 161, 172, 182, 184, 198, 199...521...XVII

კახიძე (Кახидзе) ვასილ – საზოგადო მოღვაწე, პედაგოგი, რაფიელ ერისთავის სიძე (რაფიელის ასულის, ანასტასიას მეუღლე). 220, 347...521...XVII

კიკვიძე ი. – ზნაკვის (ლანჩხუთი) სკოლის გამგე. 86...521...XVII

ლ

ლაისტი არტურ – (1852-1927), საქართველოში მოღვაწე გერმანელი მწერალი, „ვეფხისტყაოსნის“ მთარგმნელი გერმანულ ენაზე, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 353...521...XVII

ლეგი (ლეიგი) ჟორჟ (1857-1933) – საფრანგეთის საერო განათლების მინისტრი, მოგვიანებით (1920-1921) – საფრანგეთის პრემიერ-მინისტრი. 223...521...XVII

ლენცი ემილი (1804-1865) – გამოჩენილი ფიზიკოსი, პეტერბურგის უნივერსიტეტის რექტორი. 280...521...XVII

ლორთქიფანიძე დიმიტრი – ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლის აღმზრდელი. 185...521...XVII

ლორთქიფანიძე კირილე (1839-1919) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, საზოგადო მოღვაწე, აღმანახ „ჩონგურის“ (1864) შემდგენელი და გამომცემელი, გაზ. „დროების“ რედაქტორი (1873-1874). 25, 37, 39, 66, 89, 144, 170, 262...521...XVII

მ

მადალენა ედგარდო – იტალიელი მწერალი, გოლდონისტი. 11, 219, 346...522...XVII

მამაცაშვილი ქრისტეფორე (1839-1909) – „ქმშკ-გ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი, ილიას მეგობარი და მასზე საინტერესო მოგონების ავტორი. 184, 326...522...XVII

მაჩაბელი (ქალიშვილობის გვარი – **ბაგრატიონ-დავითაშვილი**) **ანასტასია** (ტასო) (1869-1917) – საზოგადო მოღვაწე, ივანე მაჩაბლის მეუღლე. 456 177, 323...456,522...XVII

მაჩაბელი ვასილ (გარდ. 1918) – იურისტი (ნაფიცი ვეკილი), საზოგადო მოღვაწე, ივანე მაჩაბლის უფროსი ძმა. 44, 47, 50, 57, 59, 64, 79, 282...522...XVII

მაყაშვილი ალექსანდრე (სანდრო) (1855-1908) – საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე (ხალხოსანი), ილია ჭავჭავაძის საგურამოს მამულის მოურავი. 217, 243...522...XVII

მაგლობლიშვილი სოფრომ (1851-1925) – მწერალი-ხალხოსანი, ჟურნალისტი, პედაგოგი, მემუარისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, გაზ. „ჩვენი დროებისა“ და „თემის“ რედაქტორი. 122...522...XVII

მელიქიშვილი (მელიქოვი) ლევან (1817-1892) – გენერალ-ლეიტენანტი და კავალერიის გენერალი, კავკასიის მეფისნაცვლის მოადგილე, ნ. ბარათაშვილის გიმნაზიელი მეგობარი. 30, 84...522...XVII

მემარნიშვილი მოსე (გარდ. 1907) – ილია ჭავჭავაძის საგურამოს მამულის მოურავი, მოკლეს 1907 წლის 7 ივნისს. 10, 239, 240, 245, 248, 251, 254...522...XVII

მერაბი – ილია ჭავჭავაძის მოურავი. 205...522...XVII

მესხი ნესტორ (დაბ. 1856) – პედაგოგი, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ წევრი, სერგეი მესხის ძმა. 94, 296...522...XVII

მესხი სერგეი (1845-1883) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, გაზ. „დროების“ რედაქტორი (1869-1883), ჟურნალ „ივერიისა“ და გაზ. „დროების“ გაერთიანებული რედაქციის თანარედაქტორი (ი. ჭავჭავაძესთან ერთად; 1880-1881). 41, 92, 293, 295, 296...522...XVII

მიქელაძე ვლადიმერ (1856-1926) – პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ივერიის“ თანამშრომელი. 224...522...XVII

მეუნარგია იონა (1852-1919) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ გამგეობის მდივანი, ქართულ მწერლობაში ბიოგრაფიული ჟანრის დამამკვიდრებელი. 86, 114, 205...522...XVII

მინგრელსკი ნიკოლოზ – იხ. **დადიანი (მინგრელსკი) ნიკოლოზ**. 110, 303...523...XVII

მუხრანბატონი (მუხრანსკი; ბაგრატიონ-მუხრანელი) ივანე (1812-1895) – სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ თავმჯდომარე (1882-1885), თბილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის წინამძღოლი („მარშალი“) (1885-1891). 30, 36, 63, 66, 69, 70, 71...523...XVII

მჭედლიშვილი ლევან (გარდ. 1902) – საზოგადო მოღვაწე, პუბლიცისტი, ფოლკლორისტი, ბათუმის საკრებულოს დეპუტატი. 94...523...XVII

6

ნაკაშიძე (ქალიშვილობის გვარი – **ონიკაშვილი**) **ბარბარე (ბაბაღე)** – მთარგმნელი, საზოგადო მოღვაწე, პეტრე ნაკაშიძის მეუღლე. 171...523...XVII

ნაკაშიძე პეტრე (1838-1895) – პუბლიცისტი, პედაგოგი, „თერგდალეული“ „ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი. 30...523...XVII

ნანეიშვილი ალექსანდრე (1857-1904) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი (ფსევდ. „ნალი“), მთარგმნელი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე (ხალხოსანი). 91, 143, 172, 295...523...XVII

ნიკოლაძე ნიკოლოზ (ნიკო) (1843-1928) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, კრიტიკოსი, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, რედაქტორი პერიოდული გამოცემებისა: „დროშა“ (პარიზი; 1873), „კრებული“ (1871-1873), "Обзор" (1878-1880), "Новое обозрение" (1887-1891). 30, 37, 39, 47, 52, 54, 97, 115, 200, 216, 244...523...XVII

ნიკოლოზ II (1868-1918) – რუსეთის უკანასკნელი იმპერატორი (1896-1917). 241, 356...523...XVII

ნიჟარაძე ბესარიონ (1852-1919) – სასულიერო (დეკანოზი) და საზოგადო მოღვაწე, ეთნოგრაფი, პუბლიცისტი (ფსევდ. „სვანი“, „თავისუფალი სვანი“). 160...523...XVII

„ნოვოე ობოზრენიეს“ რედაქცია - 100, 177, 324...523...XVII

ო

ოლდენბურგი (ოლდენბურგსკი) ალექსანდრე (1844-1932) – პრინცი, გენერალ-ადიუტანტი, რუსეთის სახელმწიფო საბჭოს წევრი, გაგრის კურორტის დამაარსებელი. 233, 348, 355...524...XVII

ორბელიანი (ჯამბაკურ-ორბელიანი) ალექსანდრე (საშიკო) (1847-1919) – საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ წევრი), თბილისის მაზრის თავადაზნაურობის წინამძღოლი. 247, 248, 358...524,529...XVII

ორბელიანი გიორგი (1853-1924) – სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ წევრი, ქველმოქმედი, გრიგოლ ორბელიანის ძმისწული. 224, 348...524...XVII

ორბელიანი იოსებ (სოსიკო) (1824-1879) – სამხედრო და საზოგადო მოღვაწე, თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის მოამბაგე და ზედამხედველი კომიტეტის წევრი. 28...524...XVII

ოქრომჭედლიშვილი (სერებრიაკოვი) ილია (1838-1898) – საზოგადო მოღვაწე, მეცნიერი, პედაგოგი, გამომცემელი, ქველმოქმედი, მოსკოვის ლაზარევის აღმოსავლურ ენათა ინსტიტუტის პროფესორი. 95, 98, 126, 133...524...XVII

ოქროპირიძე ალექსანდრე – იხ.: ალექსანდრე ეპისკოპოსი.

პ

პეტერბურგის ქართველი სტუდენტობა - 179...524...XVII

ჟ

ჟურული გიორგი (1865-1951) – ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწე, გარდაიცვალა ემიგრაციაში (საფრანგეთში). 246, 257, 360...524...XVII

რ

როსტომაშვილი ივანე (1852-1924) – მწერალი, ჟურნალისტი, პედაგოგი, ჟურნალ „მოგზაურისა“ (1901-1904) და გაზეთ „სინათლის“ (1910-1911) რედაქტორ-გამომცემელი. 176...524...XVII

„Русь“-ის რედაქტორი - 10, 11, 252, 359...525...XVII

ს

საგინაშვილი ალექსანდრე (1808-1887) – გენერალ-ლეიტენანტი, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი, ილია ჭავჭავაძის სიძე (ილიას დის, ელისაბედის მეუღლე). 137...525...XVII

საგინაშვილი ელისაბედ (ლიზა) – იხ.: **ჭავჭავაძე-საგინაშვილი ელისაბედ (ლიზა)**.

სავინი ფ. კ. „სავალდებულო სამართალი“ (Савиньи Ф. К. „Обязательное право“). 138, 139...1134...XVI(1)

საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემია - 210, 344, 345...525...XVII

სანდრო – ილიას მოურავი საგურამოში. 217...525...XVII

სარაჯიშვილი (სარაჯოვი) დავით (დათიკო) (1821-1911) – მრეწველი, საქართველოში კონიაკის წარმოების დამფუძნებელი, საზოგადო მოღვაწე, მეცენატი. 212, 214, 216...525...XVII

საყვარელიძე გრიგოლ – ილია ჭავჭავაძეზე მოგონების ავტორი. 234...525...XVII

სახელმწიფო კანცელარია - 249, 358, 359...525...XVII

სერაფიმე (ერობაში – **იაკობ მეშხერიაკოვი**) (1860-1933) – სასულიერო მოღვაწე, თბილისის სასულიერო სემინარიის რექტორი (1893-1898; აქედან ოსტროვის ეპისკოპოსად გადაიყვანეს). 9, 10, 185, 326, 338...525...XVII

სიდამონ-ერისთავი ეროთეოზ – იხ.: **ერისთავი ეროთეოზ**.

სტაროსელსკაია (ქალიშვილობაში – **გურამიშვილი**) **ეკატერინე** (1834-1901) – ილია ჭავჭავაძის ცოლისდა, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი, გენერალ-ლეიტენანტი დიმ. სტაროსელსკის (1832-1884) მეუღლე. 48, 56, 61, 63, 66, 69...519,525...XVII

სულხანა პარიკმახერი. 205; 466...675...VII

სულხანიშვილი გაბრიელ (1835-1879) – ჟურნალისტი, მთარგმნელი, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 10, 19...525...XVII

უ

უმიკაშვილი პეტრე (1838-1904 – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი (ფსევდ.: „ანჩისხატელი“, „ანჩისხატისუბნელი“, „მ. პეტრიძე“ და სხვ.), ფოლკლორისტი, გამომცემელი (დ. გურამიშვილი, ს.-ს. ორბელიანი, აღ. ჭავჭავაძე, ნ. ბარათაშვილი და სხვ.), საზოგადო მოღვაწე. 32, 35, 56, 112, 118, 141, 143...525...XVII

უორდრობი მარჯორი სკოტ (1869-1909) – ინგლისელი მწერალი, საზღვარგარეთ ქართული კულტურისა და მწერლობის პოპულარიზატორი, ინგლისურ ენაზე თარგმნა არაერთი ქართული ნაწარმოები („ვეფხისტყაოსანი“, „წმინდა ნინოს ცხოვრება“, ი. ჭავჭავაძის „განდეგილი“ და სხვ.). 11, 168, 175, 176, 238, 249, 353...526...XVII

ფ

ფირალიშვილი (ფირალოვი) არტემ (1861-1926) – ჟურნალისტი (ფსევდ. „ნიკ. კავკასიძე“), ი. ჭავჭავაძის „ივერიის“ თანამშრომელი. 129, 131, 306...526...XVII

ფიც-შტუმ ფონ ეკშტეტი ივანე – პეტერბურგის უნივერსიტეტის ინსპექტორი. 281...526...XVII

ფურცელაძე ანტონ (1839-1913) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი (ფსევდ. „ქერელი ბექა“, „ზურაბ მოენიძე“, „თავხელი“ და სხვ.), საზოგადო და თეატრალური მოღვაწე. 211...526...XVII

ქ

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება - 89, 136, 147, 185, 198, 210, 240, 304, 310, 353...526...XVII

ქიქოძე გაბრიელი – იხ. გაბრიელ ეპისკოპოსი.

ყ

ყაზბეგი დიმიტრი (1838-1880) – მწერალი, ეთნოგრაფი, პედაგოგი, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 58, 60, 84...526...XVII

ყიფიანი დიმიტრი (1811-1887) – მწერალი, პუბლიცისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, ქართველი ხალხის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთ-ერთი მესვეური, თბილისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკის დაარსების ინიციატორი, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ ერთ-ერთი დამაარსებელი და პირველი თავმჯდომარე (1879-1882), თბილისისა (1864-1870) და ქუთაისის (1885-1886) გუბერნიების თავადაზნაურობის წინამძღოლი („მარშალი“). 85, 111, 121...526...XVII

ყიფიანი კოტე (1848-1921) – მსახიობი, მწერალი, პუბლიცისტი, ლექსიკოგრაფი, საზოგადო მოღვაწე, დიმი. ყიფიანის შვილი. 89, 294...527...XVII

ყიფშიძე ალექსანდრე (საშა) (1862-1916) – ისტორიკოსი, პუბლიცისტი (ძირითადი ფსევდ. „ფრონელი“), პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი, „ივერიის“ თანამშრომელი. 146, 211, 323...496,527...XVII

ყიფშიძე გრიგოლ (გიგა) (1858-1921) – მწერალი, კრიტიკოსი, ჟურნალისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ გამგეობის წევრი და მდივანი, ილია ჭავჭავაძის ბიოგრაფი. 93, 114, 130, 131, 140, 164, 205, 206, 222...527...XVII

შ

შუხარდტი (შუხართი) ჰუგო (1842-1927) – ავსტრო-გერმანელი ლინგვისტი და ქართველოლოგი, გრაცის უნივერსიტეტის პროფესორი. 11, 174, 323...527...XVII

ჩ

ჩიკვაიძე მიხეილ (მიხაკო) (1837-1908) – საზოგადო მოღვაწე, მთარგმნელი, ი. ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი, „საქართველოს მოამბის“ თანამშრომელი. 24, 142, 165, 252, 253, 267...527...XVII

ჩუბინაშვილი (Чубинова) ეკატერინე – დავით იესეს ძე ჩუბინაშვილის მეუღლე. 147, 148, 160, 309, 310...527...XVII

ც

ცაგარელი ალექსანდრე (1844-1929) – მეცნიერი (ლიტერატურათმცოდნე, ენათმეცნიერი, ლექსიკოგრაფი), ისტორიკოსი, ჟურნალისტი, პეტერბურგის უნივერსიტეტის პროფესორი და ქართული სიტყვიერების კათედრის გამგე, პირველმა აღწერა სინას მთის ქართული ხელნაწერები. 80, 160, 309...527...XVII

ცხვედაძე ნიკო (1845-1911) – პედაგოგი, პუბლიცისტი, საზოგადო მოღვაწე, „ქმწ-კვ საზოგადოების“ ერთ-ერთი დამფუძნებელი და თავმჯდომარის (ი. ჭავჭავაძის) მოადგილე (1885 წლიდან). 147, 172, 199, 212, 214, 245...527...XVII

წ

წერეთელი აკაკი (1840-1915) – მწერალი, ჟურნალისტი, პუბლიცისტი, ფოლკლორისტი, თეატრალური და საზოგადო მოღვაწე, ჟურნალ „აკაკის თვიური კრებულის“ (1897-1900) რედაქტორ-გამომცემელი. 114...528...XVII

წინამძღვრიშვილი ილია (1834-1920) – პედაგოგი, პუბლიცისტი (ფსევდ.: „ხორეშან გვერდწითელი“ და სხვ.), საზოგადო მოღვაწე, წინამძღვრიანთკარის სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებლის დამაარსებელი და ხელმძღვანელი, ი. ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 24, 268...528...XVII

ჭ

ჭავჭავაძე კოტე - 126, 305...528...XVII

ჭავჭავაძე-აბხაზი ნინო (1834-1883) – ილია ჭავჭავაძის უფროსი და, ქართლ-კახეთის თავადაზნაურობის უკანასკნელი წინამძღოლისა და საქართველოს ეროვნული საბჭოს წევრის, ბოლშევიკურ რეპრესიებს შეწირული კოტე აბხაზის დედა. 20, 36, 49...518,528...XVII

ჭავჭავაძე-ანდრონიკაშვილი ნენე – დიმიტრი ჭავჭავაძის ასული, მეუღლე დიმიტრი ანდრონიკაშვილისა, ილიას ნათესავი. 15...518,528...XVII

ჭავჭავაძე-ერისთავი მაკრინე (1792-1872) – ილია ჭავჭავაძის აღმზრდელი მამიდა, ივანე არაგვის ერისთავის მეუღლე. ილიას მამამ მეუღლის გარდაცვალების შემდეგ 1848 წელს იგი შვილების აღსაზრდელად თავის ოჯახში გადაიყვანა. 23, 108...519,528...XVII

ჭავჭავაძე-საგინაშვილი ელისაბედ (ლიზა) (1840-1925) – ილია ჭავჭავაძის უმცროსი და, ქველმოქმედი, ჯერ დაქორწინებული იყო ივანე (ნიკოლოზ) ესტატეს ძე ჯამბაკურ-ორბელიანზე, შემდეგ – ალექსანდრე დიმიტრის ძე საგინაშვილზე. 30, 43, 46, 50, 54, 164, 251, 253, 262...525,528...XVII

ჭავჭავაძე სოლომონ (1797-1875) – ილია ჭავჭავაძის ნათესავი, გრიგოლ ჭავჭავაძის შვილების მეურვე. 12, 270, 276...528...XVII

ჭიჭინაძე ალექსი (1851-1917) – პედაგოგი, ჟურნალისტი, მთარგმნელი, საზოგადო მოღვაწე, ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლის ჯერ ინსპექტორი, შემდეგ – გამგე (1880-1886). 92, 93, 141, 198...529...XVII

ხ

ხახანაშვილი ალექსანდრე (1864-1912) – ფილოლოგი, ისტორიკოსი, ფოლკლორისტი, პედაგოგი, მოსკოვის საიმპერატორო არქეოლოგიური საზოგადოების წევრ-კორესპონდენტი. 160...529...XVII

ხიზანიშვილი ნიკოლოზ (ნიკო) (1851-1906) – ისტორიკოსი, იურისტი, ფოლკლორისტი, კრიტიკოსი, პუბლიცისტი (ძირითადი ფსევდ. „ურბნელი“), საზოგადო მოღვაწე, ილია ჭავჭავაძესთან დაახლოებული პირი. 144, 146, 222...529...XVII

ჯ

ჯამბაკურ-ორბელიანი ალექსანდრე – იხ. **ორბელიანი (ჯამბაკურ-ორბელიანი) ალექსანდრე (საშიკო)**.

ჯანდიერი (ჯანდიერიშვილი) ლევანი – (1848-1921), პუბლიცისტი (ფსევდ. „ჭიხელი“), საზოგადო მოღვაწე („ქმწ-კვ საზოგადოების“ დამფუძნებელი წევრი), ჟურნალ „საქართველოს მოამბის“ თანამშრომელი. 81, 213...529...XVII

ჯაფარიძე ნოშრევან (1872-1908 წლის შემდეგ) – ილია ჭავჭავაძის მოურავი ყვარელში. 235, 236, 243, 256...529...XVII

ჯაში დიმიტრი – ილია ჭავჭავაძის საგურამოს მამულის მოურავი. 255...529...XVII

ჯუღელი ანთიმოზ (1846-1925) – მწერალი, პედაგოგი, ჟურნალისტი, საზოგადო მოღვაწე, ქართული ენის ინტერესთა დამცველი და სასკოლო განათლების რუსიფიკაციის წინააღმდეგ მებრძოლი. 199...529...XVII

ჰ

ჰაკელი მიხეილ – საცენზურო კომიტეტის თავმჯდომარე – 166, 322...529...XVII

გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი

ა

აბანო-გუდაურ-კაიშაურის მთა (აბანო, აბანოს სერი) – უღელტეხილი კავკასიონის წყალგამყოფ ქედზე, 179...751...XI

აბანოს ხეობა – 179...751...XI

აბასთუმანი – 424..558...XIII; 346, 854...XIX

აბაშა (აბაშე, საბეში) – აბისინია, ანუ ეთიოპია, 142...751...XI

აბჰევილი, აბევილი – ქალაქი საფრანგეთში, მდინარე სომის ხეობასთან. 224, 225...701...VI

აბისინია – აფრიკის თანამედროვე სახელმწიფოს, ეთიოპიის ძველი არაოფიციალური სახელწოდება. ძველად საქართველოში აბაშეთს უწოდებდნენ, – 84, 85, 87-89...736...IX; 115...751...XI; 196, 854...XIX

აბსაზეთი (აფსაზეთი) – 101...545...X

ადრიანოპოლი (ანდრიანოპოლი) – ქალაქი თურქეთში. 158, 165, 176, 185, 228...701...VI

ადრიატიკის ზღვა – 325, 365...671...VII; 267, 317, 321, 372...705...VIII; 352, 409...751...XI

აგლაბარი – თბილისის ერთ-ერთი უძველესი უბანი, რიყეს, ჩუღურეთსა და ნაეთლუხს შორის 265, 282, 283...736...IX; 235, 286...751...XI; 101...560...XIV; 322, 425...752...XV

აგრეილე – 515...705...VIII

აგსტრალია – კონტინენტი დედამიწის სამხრეთ ნახევარსფეროში 366...701...VI; 593, 594, 597...705...VIII; 13, 14, 17...736...IX; 160...751...XI; 464, 465..558...XIII; 44, 571...752...XV

აგსტრია (Австрия) – ევროპის სახელმწიფო 89, 97, 98, 118, 124-126, 139, 147, 148, 152, 154-157, 165-168, 174, 177, 183, 187, 192, 204, 205, 208, 236, 437, 438, 453, 511, 524, 525, 527...701...VI; 252-256, 268-269; 366-369; 370-373; 388-389; 480; 522. 558, 586-589...671...VII; 104, 111, 122, 146, 162, 208, 209, 213, 236, 241, 246, 247, 250, 252, 265, 266, 267, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 410, 412, 413, 460, 461, 472, 484, 491, 507, 536, 597, 629...705...VIII; 31, 32, 39, 40, 58, 80, 83, 84, 89, 90, 92, 206, 217-220, 236, 244, 261, 262, 300-304, 311-318, 332-336, 358, 380, 381, 421-423, 463, 466, 524, 525, 534, 535, 625-628...736...IX; 10, 18-20, 41, 72-75, 77, 81, 84-86, 96-98, 118, 143-145, 229, 232, 254, 260, 261, 281-283, 314, 316, 325, 327, 328, 334-336, 355, 356, 358, 362, 364, 365, 368, 369, 406, 407, 409, 410, 465, 467, 494, 496, 497, 510, 511, 516, 523, 534, 535, 539-542, 550, 554-556, 560, 562...545...X; 25, 50, 51, 55-57, 315, 317, 350-352, 359, 363-365, 390-393, 406-409, 446, 448, 450, 451, 465, 474, 475...751...XI; 17, 53, 54, 55, 61...306...XII; 25, 26, 65, 66, 131, 132, 133, 221, 222, 223...558...XIII; 268. 560...XIV; 44, 165, 202, 376, 434, 435, 448, 449...752...XV; 177...412...XVIII; 141, 153, 158, 284...854...XIX

აგსტრია-ვენგრია – აგსტრია-უნგრეთი 465, 494, 497, 511...545...X; 76, 97, 98, 127, 146, 153-155, 166, 177, 204, 205, 229, 521, 527, 574...701...VI; 51, 54-56, 82, 93, 95, 96, 445-447, 450, 458, 469. 751...XI; 15, 17, 61...306...XII; 25, 126, 128, 226...558...XIII; 76, 97, 98, 127, 146, 153-155, 166, 177, 204, 205, 229, 521, 527, 574...701...VI; 51, 54-56, 82, 93, 95, 96, 445-447, 450, 458, 469. 751...XI; 15, 17, 61...306...XII; 25, 126, 128, 226...558...XIII; 249; 366-369; 370-373...671...VII; 412, 413, 505, 521, 530, 532, 538, 542, 543, 600, 602, 613, 614...705...VIII; 13, 32, 77, 300-302, 305, 311, 314...736...IX; 141, 153...560...XIV

ავსტრი-ვენგრია – იხ.: ავსტრია-ვენგრია
ავსტრო-ვენგრია – იხ.: ავსტრია-ვენგრია
ავღანეთი – 433–434...671...VII
ავღანისტანი /ავღანეთი/, /ავღანი/ – 577, 579...705...VIII; 235, 236, 243, 303, 315, 316, 339, 340, 341, 402, 536...736...IX; 96, 174, 318...545...X; 83...751...XI; 54, 67, 68...558...XIII; 322...560...XIV
ავჭალა (Авчали) – თბილისის გარეუბანი მის ჩრდილოეთით, 626, 627, 632...751...XI; 310...558...XIII; 36...560...XIV; 262...552...XVII; 198, 201, 205, 223, 228, 230, 238, 240, 241, 244, 252...412...XVIII; 8, 13, 85, 235,,854...XIX
აზამბუჯი (Азамбур) – საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის სოფელ მალხაზოვკას ადრინდელი სახელია, მანამდე კი კრასნოგორკა ერქვა, 152, 854...XIX
აზია – 65...727...V; 124, 125, 127, 153, 241, 242, 580...701...VI; 327, 365, 545...705...VIII; 236, 338, 339, 341, 464, 538...736...IX; 184, 185, 187, 284, 292, 411, 414...751...XI; 104...306...XII; 66, 67, 75, 77, 77, 420...558...XIII; 57, 367, 391, 437, 541, 551, 566, 571...752...XV; 524-526, 528, 532, 535, 569, 570, 576, 590, 599, 602, 605, 610, 644, 719, 722, 726, 737, 840, 843, 953...1124...XVI(1)
ათენი (ათინა) – 705...VIII; 179...306...XII; 868, 869, 880...1124...XVI(1)
ათონი (ათინი) (ათონის მთა) – მთა საბერძნეთში, სადაც სხვა სამონასტრო კომპლექსებთან ერთად არის ივერიის ღვთისმშობლის ეკლესია (Xს.) 545, 548...705...VIII; 196...751...XI; 208...558...XIII; 203, 204, 306, 307, 308, 467...752...XV
ალაგირი – ქალაქი ჩრდილოეთ კავკასიაში, 415...705...VIII; 405...854...XIX
ალავერდი – კათედრალური ტაძარი კახეთში 466...752...XV
ალაზანი – მდინარე აღმოსავლეთ საქართველოში. კერძოდ, კახეთში. 470...705...VIII; 162...736...IX; 137, 370, 374, 375, 560...751...XI; 321...752...XV; 162...412...XVIII
ალაზნის მინდორი – 82...727...V
ალბანია – სახელმწიფო ევროპაში, ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე. 133...752...XV
ალბიონი – 72...558...XIII
ალგეთი – 355...736...IX
ალექსანდრია – ჩვ. წელთაღრიცხვამდე 305-330 წწ. ეგვიპტის დედაქალაქი, ელინისტური კულტურის და ადრეული ქრისტიანობის ერთ-ერთი ცენტრი. სწორედ აქ იყო მსოფლიოს შვიდი საოცრებიდან ერთ-ერთი – ალექსანდრიის შუქურა ....756...III; 571...701...VI; 376...752...XV
ალექსანდროვის ბაღი – 199...701...VI
ალექსანდროპოლი – 306...552...XVII
ალზას-ლოტარინგია - (ელზას-ლოტარინგია) საფრანგეთის პროვინცია, რომელიც 1871 წელს ფრანკურტის ხელშეკრულებით მიეკუთვნა გერმანიის იმპერიას. ....756...III
ალპები 214...545...X
ალჟირი (ალჯირი) – ქალაქი აფრიკაში, ალჟირის სახალხო დემოკრატიული რესპუბლიკის ადმინისტრაციული ცენტრი 569, 570...701...VI; 375...674...VII; 584...736...IX; 49...545...X; 462...558...XIII; 474...752...XV
ამასიის ქალაქი (სტრაბონის სამშობლო) – 266...560...XIV
ამგარა – 84...736...IX
ამერეთი – აღმოსავლეთი საქართველო 503, 521...752...XV

ამერიკა (Америка) – 136, 150...727...V; 91, 366, 526...701...VI; 225, 593, 594, 597...705...VIII; 14-17, 21, 24, 43-50, 109, 528, 529, 630-632...736...IX; 48, 49, 50, 134, 213...306...XII; 45, 75, 184, 415, 432, 465...558...XIII; 154, 155...560...XIV; 43, 202, 260, 381, 535, 571...752...XV; 465, 494, 617, 619, 630, 754...1125...XVI(1); 96...412...XVIII; 121, 205, 283, 284, 285, 286, 413...854...XIX

ამერიკა (სამხრეთ ამერიკა) – 13...742...IX; 514-515...671...VII; 385...751...XI

ამერიკა (ჩრდილოეთ ამერიკა) – 562...701...VI; 370...671...VII; 110-112, 142, 284, 321-323, 333, 389...751...XI; 48, 49...306...XII

ამიერკავკასია (Закавказье) – 241...701...VI; 416, 432...671...VII; 351, 352, 353, 378, 404, 492, 494, 496, 587, 595...707...VIII; 64, 82, 115...736...IX; 23, 33, 36, 100, 320, 322, 437, 442, 443, 507, 528, 529, 536, 562, 563...545...X; 136-138, 140, 189, 303, 333...751...XI; 32, 33, 34, 135...306...XII; 17, 18, 43, 46, 64, 77, 323, 353, 418, 421, 470, 473...558...XIII; 179...560...XIV; 59, 68, 96, 191, 400, 554, 1061, 1062...1125...XVI(1); 355...552...XVII; 15, 16, 17, 44, 84, 107, 143...854...XIX

ამსტერდამი – 378...705...VIII

ამური – 77...705...VIII

ანანური – 410...701...VI

ანგიენი – ქალაქი ბელგიაში, კერძოდ, მონსის რაიონში. ...756...III

ანგრი-პეკენი, – 553...736...IX

ანდრიანოპოლი (ანდრიანოპოლი) – ახლანდელი ედირნე, ქალქი თურქეთში. ...701...VI

ანისი – სომხეთის ძველი დედაქალაქი 406...752...XV

ანტივარიის ნავთსადგური – ქალაქი სამხრ. ჩერნოგორიაში (იუგოსლავია). 186...701...VI

ანტიოქია – ქალაქი წინა აზიაში. კერძოდ, სირიაში ...756...III; 195, 271...751...XI; 406...752...XV

არა - მდინარე ჩრ. გერმანიაში – 515...705...VIII

არაბეთი – 272, 284...751...XI; 464...558...XIII

არაბეთის ზღვა – 464...558...XIII

არაგვი (Арагвы) – მდინარე აღმოსავლეთ საქართველოში 137, 179, 235, 518-520, 627...752...XI; 312, 486...560...XIV; 466...752...XV; 81...854...XIX

არაგვის ხეობა – ხეობა ქართლის ჩრდ-აღმ. ნაწილში, 179, 180...752...XI

არარატი (Апарат) (არარატის მადლობები) – ვულკანური მასივი მდინარე არაქსის შუაწელში, თურქეთში, საქართველოს საზღვრის მახლობლად 175...752...XI; 247, 260...560...XIV; 251...854...XIX

არაქსი, არაქსის წყალთაგამყრელი – არაქსი, არეზი, მდინარე ამიერკავკასიაში, მტკვრის უდიდესი შენაკადი, მიედინება თურქეთის, სომხეთის, საქართველოსა და აზერბეიჯანის ტერიტორიაზე. –114...736...IX; 176...752...XI 138...752...XI; 190...560...XIV; ...1015...XVI(1)

არახსი – იხ.: არაქსი

არბოშიკი (Арбошик) – 152...854...XIX

არგენტინა – 386...752...XI

არღანუჯი (არტანუჯი) – ისტ. ციხე-ქალაქი სამხ. დას. საქართველოში, ამჟამად სოფელი თურქეთის საზღვრებში. 58...701...VI

არეზი – იხ.: არაქსი

არზრუმი (ერზურუმი) – ქალაქი ჩრდ.-აღმ. თურქეთში, ადმინისტრ. ცენტრი. ისტორიულად თეოდოსიოპოლი, ქართ. კარნუ-ქალაქი. უძველესი დროიდან იგი ხელიდან ხელში გადადიოდა რომსა და ირანს, არაბებსა და სელჯუკებს, ყიზილბაშებსა და ოსმალებს, ქართველებსა და რუსებს შორის; საბოლოოდ, რუსეთ-თურქეთის საზავო ხელშეკრულებით, თურქეთმა დაიბრუნა ქალაქი ჩრდ. აღმოსავლეთ თურქეთში. 66, 145, 165, 170, 183-184, 186...701...VI; 175, 176, 248...752...XI; 200, 248...560...XIV

ართვინი – ქალაქი ჩრდ.-აღმ. თურქეთში, მდ. ჭოროხის ნაპირზე, ბათუმიდან 50 კმ. ფეოდალური საქართველოს ისტორიული პროვინციის, კლარჯეთის შემადგენლობაში შედიოდა. 1878 წლიდან ართვინი შევიდა რუსეთის იმპერიის შემადგენლობაში როგორც ოკრუგის ცენტრი. 1918 წლიდან ართვინი ისევ თურქეთის საზღვრებშია. 353...705...VIII; 20, 116, 474...752...XV

ართვინის მაზრა – 116...752...XV

არკადია – საბერძნეთი, პელეპონესის ნ/კ-ის ცენტრალური რეგიონი – 863...1125...XVI(1)

„არმავირი“, რაღაც მითოლოგიური... დედა და სატახტო ქალაქი – ძველი ნანგრევები ბლურის ქედთან – 271...560...XIV

არმაზი – 252-255...752...XI

არმენია (Армения) – ძველ ბერძნულ-რომაულ ისტორიულ წყაროებში ასე მოიხსენიება ისტორიული „დიდი და მცირე არმენია“. თავად სომხები თავის ქვეყანას ჰიასტანს უწოდებდნენ. სახელი არმენები, დიდი ენციკლოპედიის („Просвещение“, ტ. 2, გვ.74) ცნობით, მიდიელებისგან გადმოვიდა, ასე იწოდებოდა ერთ-ერთი მათი მეზობელი ტომი. (დაწვრილ. იხ. „სომხეთი“); მეცნიერთა ერთი ნაწილი სრულიად გამორიცხავს არმენიის ღურსმული წარწერებისა და საერთოდ, არმენიის ძველი მოსახლეობის ნათესაობას სომხებთან, ჰაოსიანებთან; დიდი რმენია ისტორიული მხარე მდინარე ეფრატის სათავეებთან, შედიოდა ხეთების სახელმწიფოში, შემდეგ ძველ სპარსეთში. ჩვ.წ. II საუკუნის დასასრულს იყო დამოუკიდებელი სამეფო 701...VI; 175-177, 208, 227-230, 305, 306. 752...XI; 273, 278, 278. 560...XIV

არტანი – ისტორიული მხარე და ციხე-ქალაქი სამხრ. საქართველოში, მტკვრის ზემო დინების ორივე მხარეს. ვახტანგ გორგასალმა აქ საეპისკოპოსო შექმნა. XVI ს-ში დაიპყრეს თურქებმა. რუსეთ-თურქეთის ომის დროს რუსეთის ჯარებმა დაიკავეს, მაგრამ საბოლოოდ თურქეთს დარჩა. 198...728...V; 468...701...VI; 189, 220...561...XIV; 116...752...XV

არშაკუნის ბაღი – 262. 412...XVIII

არხანგელის გუბერნია (არხანგელსკის გუბერნია) – 496...736...IX

არხიპელაგი (არქიპელაგი) – 206...701...VI

ასტიპალეა – კუნძული ეგეოსის ზღვაში – 1022...1125...XVI(1)

ასტრახანი – ქალაქი რუსეთის ტერიტორიაზე, საოლქო ცენტრი. ისტორიულად ასტრახანზე გადიოდა საქართველოდან მოსკოვისკენ მიმავალი გზა; ასტრახანში ამოდ ელოდებოდა ვახტანგ VI და ქართველთა ლაშქარი რუსეთის იმპერატორის დაპირებულ ჯარს უცხოელ დამპყრობთაგან განთავისუფლებისათვის. ასტრახანში არიან დაკრძალულნი ქართველი მეფეები – ვახტანგ VI და თეიმურაზ II. 100, 115...736...IX; 358, 361...558...XIII; 230, 231...561...XIV

ასტრახანის გუბერნია – იხ.: ასტრახანი

ასურეთი (ასური) – ძველი სახელმწიფო დღევანდელი ერაყის ტერიტორიაზე. ჩამოყალიბდა ძვ.წ. III ათასწლეულში შუამდინარეთის ჩრდ. ნაწილში და იარსება ძვ.წ. VII საუკუნის ბოლომდე. სემიტურ ენათა ოჯახში შემავალი ასურული ენა, აგრეთვე ასურეთის მოსახლეობა ეთნიკურად, ენით, კულტურით დიდად არ განსხვავდებოდა ბაბილონელთაგან. დედაქალაქი – ასური. ძველი სახელმწიფო ერაყის ტერიტორიაზე. ჩამოყალიბდა ძვ. წელთაღრიცხვით III ათასწლეულში და იარსება ძველი წელთაღრიცხვით VII საუკუნის ბოლომდე. 555...736...IX; 173, 176, 178, 182, 249, 251, 305, 306...752...XI; 265, 272, 277...561...XIV

ატენი – ქალაქი ფეოდ. საქართველოში, ატენის ხეობაში, ქართლში. აშენდა მეფე ბაგრატ IV-ის ბრძანებით XI ს. შუა წლებში. მნიშვნელოვანი სტრატ. ციხე-ქალაქი. ატენის ხეობაშივე მდებარეობს ატენის სიონი – VII ს-ის ქართული ხუროთმოძღვრული ძეგლი – 266..561...XIV; 474...854...XIX

ატლანტის ზღვა – იხ.: ატლანტის ოკეანე

ატლანტის ოკეანე – (ატლანტიის ოკეანე) 386, 464...752...XI; 631...736...IX; 386, 464...752...XI; 462, 465...558...XIII

ატრეკი (ათრაკი) – მდინარე ირანში, ერთვის კასპიის ზღვას, 114. 752...XI

აფრიკა – 574, 580...701...VI; 375...671...VII; 238, 380, 440, 441, 462, 564, 578...705...VIII; 78, 79, 84, 86, 87, 89, 583, 584...736...IX; 16, 17, 231, 316...545...X; 142, 284, 386, 465, 571...752...XI; 73, 74, 75, 76, 455, 456, 462, 464, 465...558...XIII; 321-323...561...XIV; 571...752...XV

აფხაზეთი – 74, 342...752...XV

აქსტაფა – მდინარე აზერბაიჯანსა და სომხეთში, მტკვრის მარჯვენა შენაკადი, 289...752...XI

აღბულადი / თეთრი წყარო/ 257...705...VIII

აღმოსავლეთ ინდოეთი – 13...736...IX

აღმოსავლეთ რუმელია – 252-256; 349; 450...671...VII

აღმოსავლეთი (Восток), 50, 183, 361, 362, 390, 445, 447, 178, 188, 190. ..752...XI

აღმოსავლეთი საქართველო, 181. 752...XI

აცმურის მთა, მილიტენის ქალაქის ახლო – 266. 561...XIV

აწყური – სოფელი ახალციხის რ-ნში, საქართვე. ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი. წყაროების თანახმად, აუგიათ ბიზანტიის კეისარ ჰერაკლეს დროს (VII ს.) იყო საეკლესიო ცენტრი, მერჩულეს ცნობით, საეპისკოპოსო ტაძარიც არსებობდა. XVI ს-ში ოსმალებმა დაიპყრეს, ვიდრე ახალციხესთან ერთად რუსეთის მმართველობაში არ შევიდა. – 189...561...XIV

აჭარა – 263, 264, 267, 268, 300...701...VI; 116, 149, 152, 179, 474, 475...753...XV

ახალგორი – 265...545...X

ახალი ათონი – 102...545...X

ახალი გვინეა, – 554...736...IX

ახალი ზელანდია – 13...737...IX

ახალი სენაკი – სენაკის იმდროინდელი ახალი გარეუბანი 425...701...VI; 205, 206, 207...753...XV

ახალი უელსი – შტატი ავსტრალიის კავშირში, ავსტრალიის სამხ.-აღმ. ნაწილში 44, 45...753...XV

ახალსოფელი (Ахал-Сопели) – სოფელი ყვარლის რაიონში, 400. ..752...XI; 529...854...XIX

ახალქალაქი – 547, 548...752...XI; 424...558...XIII; 347...854 XIX

ახალქალაქის მაზრა (შეიქმნა 1874 წ.) – ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეული რუსეთის იმპერიაში. მოიცავდა ახლანდელ ახალქალაქის, ბოგდანოვკის და ნაწილობრივ ასპინძის რაიონების ტერიტორიებს. 315...701...VI; 30, 33...545...X; 79, 125, 126, 502, 503...752...XI

ახალციხე – უძველესი ქალაქი სამხრ. საქართველოში, ახალციხის ქვაბულშია გაშენებული, მდ. ფოცხოვის ორივე ნაპირზე, ადრე სამცხის ათაბაგთა, ჯაყელების რეზიდენცია - ციხე-ქალაქი იყო. 1578 წ. ოსმალებმა დაიპყრეს. XVII-XVIII ს-ში ტყვე ქრისტიანებით ვაჭრობის მთავარი ბუდე იყო. 1829 წლიდან რუსეთის იმპერიაში შევიდა. 59...701...VI; ...705...VIII; 547, 548...752...XI; 424...558...XIII; 220, 304, 306, 309...561...XIV; 275...753...XV; 83...412...XVIII

ახალციხის მაზრა – ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეული რუსეთის იმპერიაში. მოიცავდა დღევანდელ ახალციხის, ადიგენის და ნაწილობრივ ასპინძის რაიონების ტერიტორიებს, 79, 124-126...753...XI

ახმატი (Ахматъ) – 5...854...XIX

აჯამეთი – 30...701...VI

Александрополь – 132...552...XVII

ბ

ბაბილონი – ძვ. ქალაქი შუადინარეთში, ევფრატის სანაპიროზე, (ახლ. ერაყის ტერიტორიაზე). დააარსეს შუმერებმა ძვ.წ. III ს-ში. ბაბილონის პირველი მეფე იყო დამპყრობელი ამორეველების ბელადი სუმუაბუმი, რომელმაც ქალაქს შემოავლო კედელი, ააშენა არქიტექტურული ანსამბლები და ციხე-სიმაგრეები. ბაბილონი იქცა ძვ. აღმოსავლეთის ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და კულტურულ ცენტრად. ძვ.წ. 331 წელს ალექსანდრე მაკედონელმა იგი თავისი სახელმწიფოს დედაქალაქად გამოაცხადა. 146, 172, 173, 250, 251, 293...753...XI; 248, 258, 264, 268...562...XIV; 555, 602, 871, 907, 912, 920, 952, 969, 970, 974, 978-981, 987, 992, 1004-1006, 1009, 1010, 1012, 1014, 1025, 1029, 1033, 1039, 1046...1125...XVI(1)

ბაგამის კუნძულები – ბაჰამის კუნძულები. სახელმწიფო ვესტინდოეთში. განლაგებულია 700-მდე კუნძულზე. აღმოაჩინა კოლუმბმა. 44...753...XV

ბადენი – /ქალაქი ავსტრიაში/ – 513...705...VIII; 119...545...X

ბადენის საჰერცოგო – მდებ. გერმანიის სამხ.-დას. ნაწილში, ისტორიულად სამარკგრაფო (XIს), 1806წელს დიდ საჰერცოგოდ გამოცხადდა – 145...562...XIV

ბავარია – 232...701...VI; 395...671...VII; 109, 110, 111, 120, 122, 123, 258...705...VIII; 218...737...IX; 327...545...X

ბაზელი – 189...737...IX

ბაზუანი – ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფელი 147...854...XIX

ბათუმი (ბათომი) (Батумъ) – საქართველოს ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი შავი ზღვის სანაპიროზე. აჭარის დედაქალაქი. დაარსებულია ძვ. წლთადიციხის II-I

ათასწლეულების მიჯნაზე. 66, 153, 183, 186, 206-207...701...VI; 166, 167, 353, 523, 524, 527, 592...705...VIII; 49-52...737...IX; 127-135, 322, 366, 627-630, 634, 666...753...XI; 18.558...XIII; 18, 20, 38, 39, 55, 57, 58, 77-79, 116, 117, 138-141, 145, 146, 190-193, 228, 229, 245, 246, 281-284, 324, 328, 333, 334, 368-370, 473-475...753...XV; 540, 546, 551...1125...XVI(1); 91, 94, 136, 295, 357, 360...552...XVII; 15, 16, 178, 182, 197, 349, 387, 388, 418, 722...854...XIX

ბათუმის მაზრა – 571–574...671...VII

ბაიკალისპირეთი (Забайкалье) – 252...854...XIX

ბალთა – სოფელი შიდა ქართლის ვაკეზე, ზნაურის რ-ნში, მდ. ფრონის პირას; 2) სოფელი ლაგოდეხის რ-ნში, ალაზნის მარცხენა მხარეს. – 209-210...562...XIV

ბალკანი, ბალკანეთი, ბალკანეთის ნახევარკუნძული – ნახევარკუნძული სამხრეთ ევროპაში. მასზე მდებარეობს ბულგარეთი, იუგოსლავიის დიდი ნაწილი, ალბანეთი, საბერძნეთი, რუმინეთის სამხრეთი, თურქეთის დასავლეთი და იტალიის ჩრდილოეთი რაიონები. 124, 183, 185, 191, 202-204, 213, 228, 230, 241...702...VI; 247-251; 268, 420–424; 531-534...671...VII; 145, 162, 164, 249, 358, 372, 374, 381, 385, 386, 394, 401, 413, 438, 459, 461, 462, 464, 478, 485, 520, 536, 545, 599...706...VIII; 315, 350-352, 364, 365, 390, 392, 407, 447...753...XI; 19, 96, 98, 144, 229, 260, 281, 282, 316, 318, 334, 335...545...X; 53, 146...306...XII; 65, 66, 124, 221, 294, 458...558...XIII; 42, 44...562...XIV; 134, 136...753...XV

ბალკანეთის სახელმწიფოები – 277-280; 366-373...671...VII; 124...562...XIV

ბალტიის გუბერნია – მოიცავდა რუსეთის ბალტიისპირა ოლქებს: ესტონეთს, ლატვიას, ლიტვას. 125, 127...753...XV

ბალტიის ზღვა – ატლანტის ოკეანის შიგაკონტინენტური ზღვა ევროპაში 432...671...VII; 177...306...XII; 125, 128...753...XV

ბალხარიის მთები – პონტოსა და საქართველოს საზღვრებზე, (გურჯი–ბოლახი), საქართველოს ყელი – აქ გადიოდა არზრუმიდან საქართველოში მომავალი მაგისტრალური გზა – 266...562...XIV

ბალხი - ...671...VII

ბარდავა – ძველი ქალაქი პარტავი, რომლის ნანგრევებიც მდებარეობს აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე, სადგურ ევლახთან, 200...753...XI

ბარენი – დიდი ქალაქი ეკბატანას მახლობლად – 1000...1125...XVI

ბატენბერგი – 263...737...IX

ბაქო (Баку) – (აზერბ. ბაქი – ქარიანი ადგილი) აზერბაიჯანის დედაქალაქი. დიდი ნავსადგური კასპიის ზღვაზე. აფშერონის ნახევარკუნძულის სამხრ. ნაწილში. 197...702...VI; 42-52, 109, 575...737...IX; 129, 292, 319-323, 366, 630...753...XI; 104, 107, 219...306...XII; 18.558...XIII; 215...562...XIV; 99, 244, 324, 336, 480...753...XV; 191...1125...XVI(1); 54, 56, 57, 342...552...XVII; 96, 102, 109, 110, 113, 121, 122, 125, 134, 136, 138, 151, 152, 154, 161, 162, 168, 169...412...XVIII; 8, 15, 16, 44, 124, 131, 132, 133, 182, 201, 219, 349, 383, 387, 388...854...XIX

ბაღდადი – 66...702...VI; 368...706...VIII

ბაშკადიკლარი (ბაშბედიქლერი) – სოფელი, სადაც 1853 წ. 19 ნოემბერს მოხდა რუსეთისა და ოსმალეთის ჯარებს შორის ბრძოლა ყირიმის ომის დროს. – 220...562...XIV

ბეგლი-ახმედი – რუსეთ-თურქეთის საომარი ასპარეზის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პუნქტი - 220...562...XIV

ბეთაბრასი (Вифаварь) – მდინარე იორდანეს სანაპირო, სადაც ნათელ იყო იესო ქრისტემ, 438...854...XIX

ბეთბაგე (Виффария) – პალესტინის ბეთანიასთან მდებარე პატარა დასახლება, 435...854...XIX

ბეთლემი – 624...706...VIII

ბელაში (Белаши) – სოფელი უკრაინაში, 157...854...XIX

ბელგია – 46, 511...702...VI; 384, 469, 47...671...VII; 106, 303...706 VIII; 39-41, 55, 61, 103, 104, 118, 213, 215, 463...737...IX; 32, 282, 371, 407, 534, 539, 555...545...X; 445, 459, 478, 509...753...XI; 135...558...XIII; 144...562...XIV; 154...854...XIX

ბელგრადი – 362...545...X; 363...753...XI

ბელვილლი, ბელვილლის გორა – 192, 194...702...VI

ბელილი – კუნძული ატლანტიკის ოკეანეში, მდებარეობს საფრანგეთის დასავლეთით, ლორანის ოლქში, მისი ცენტრია პალე. ბელილის ციხე-სიმაგრე 1848-1852 წ. გადაქცეულ იქნა პოლიტიკური პატიმრების საპყრობილედ. ...757...III

ბელფასტი – ქალაქი ჩრ. ირლანდიაში – 422...706...VIII

ბეუათუბანი – სოფელი ხარაგაულის რაიონში, მდინარე ჩხერიმელის მარჯვენა ნაპირზე. 410...702...VI; 630...753...XI

ბერლინევი – (ქალაქი უკრაინაში) 310...558...XIII

ბერინგის ზღვა – 432...671...VII

ბერლინი (Берлин) – გერმანიის დედაქალაქი 1871-1945 წლებში. ომის შემდეგ ბერლინი, ისევე, როგორც მთელი გერმანია, ორად გაიყო. გაერთიანდა XX საუკუნის 80-იან წლებში. 419, 424...728...V; 89, 97, 140, 152, 159, 168, 219-222, 227, 229, 230, 235, 236, 241, 242, 487, 574...702...VI; 111, 128, 208, 240, 325, 361, 362, 363, 384, 423, 426, 427, 465, 483, 506, 517, 518, 539, 601, 613, 628...706...VIII; 300-302, 312, 327, 336, 405, 530-532, 609-610...737...IX; 72, 85, 92, 96, 120, 122, 144, 173, 236, 256, 406, 483, 494, 550. 545...X; 128, 350, 391, 392, 395, 446, 449, 450, 576...753...XI; 17, 18, 49, 53, 60, 61, 165...306...XII; 220, 223...558...XIII; 132, 133, 136, 179, 335, 339...753...XV; 212, 213, 214, 221. 552...XVII; 142, 219, 467...854...XIX

ბესარაბია (ბესარაბია) – ისტორიული ოლქი, მდინარეების დნეპრსა და პრუტს შორის (ახლა მოლდავეთის ტერიტორიის ძირითადი ნაწილი და ოდესის ოლქის სამხრეთ ნაწილი. 183, 203, 206...702...VI; 115...737...IX; 207, 208...558...XIII

ბიზანტია (ვიზანტია) – სახელმწიფო რომის იმპერიის აღმ. ნაწილში; შეიქმნა IV საუკუნეში რომის იმპერიის ორ ნაწილად გაყოფის შემდეგ. არსებობა შეწყვიტა 1461 წლიდან. 56, 57, 59...702...VI; 200, 252...753...XI; 134, 389...753...XV

ბინდონი /მდინარე სამხ. ირლანდიაში/ – 304...706...VIII

ბირმანი (ბირმა) – სახელმწიფო სამხ.-აღმ. აზიაში 73...558...XIII

ბირმანია – 78...737...IX

ბირმინგამი (ბირმინგემი) – ქალაქი ინგლისში 98...702...VI; ...706...VIII; 130...562...XIV

ბლემიელნი – უნდა იგულისხმებოდეს ბავარიის ქალაქ ბლენჰაიმის მცხოვრებნი. ...757...III

ბლური, ქელი ეჩმიადინის მახლობლად, ძველი, ისტ. ნანგრევებით – 271. 562...XIV

ბოგემიის კუნძულები – 511...702...VI

ბოდბე – 276...671...VII

ბოდბისხევი (Бодбисхеви) – 152...854...XIX

ბოლგარეთი (ბოლგარია), (ბულგარეთი) – სახელმწიფო სამხ.-აღმ. ევროპაში, ბალკანეთის ნახევარკუნძულის აღმ. ნაწილში. დედაქალაქი – სოფია. 67, 160, 183, 185, 186, 189, 203, 204, 206, 207, 214, 228, 230, 236...702...VI; 250, 251; 252-256; 266; 420; 458-462; 531-534; 568-574...671...VII; 103, 133, 135, 160, 161, 163, 164, 213, 236, 246, 324, 326, 327, 329, 334, 335, 335, 345, 358, 361, 164, 371, 380, 381, 383, 393, 396, 400, 402, 410, 411, 413, 419, 464, 465, 466, 467, 469, 477, 478, 479, 488, 489, 490, 491, 516, 518, 543, 544, 601, 614, 615, 628, 629, 630...706...VIII; 31, 38, 60, 62, 73, 76, 77, 83, 92, 102, 201, 219, 234, 235, 242, 243, 262, 263, 302, 303, 313, 314, 336, 402, 463-467, 523, 525, 530-533, 552, 554...737...IX; 13, 84, 85, 90, 98, 99, 127, 128, 144, 145, 172, 174, 229, 230, 281, 316, 317, 334, 362, 409, 483...546...X; 272, 351, 364, 365, 390-392, 395, 445-452. 753...XI; 146...306...XII; 54, 256...558...XIII; 44...562...XIV; 135, 289...754...XV

ბოლივია – რესპუბლიკა სამხრეთ ამერიკაში 386. 753...XI

ბონი – 254, 301, 496...546...X

ბორღო – ...671...VII; 192...737...IX

ბორჩალო (ყაზახ-ბორჩალო) – ისტორიული მხარე ქვემო ქართლში. სახელწოდება მოდის დებედის ხეობაში XVII ს. დასაწყისში ჩასახლებული თურქმანული ტომის ბორჩალუსაგან. 310, 311, 313...706...VIII; 79, 125, 126, 511...753...XI; 431, 433...558...XIII; 321, 514...754...XV, 333...854...XIX

ბორჩალოს მაზრა – იხ.: ბორჩალო.

ბორჯომი – 424...558...XIII; 111...552...XVII; 346I; 346...854...XIX

ბოსნია – 155, 174, 205, 511... 702...VI; 236, 267, 317, 460...706...VIII; 302-319, 336...737...IX; 19...546...X; 256...558...XIII

ბოსნია და ჰერცეგოვინა – 67, 155, 160, 177, 178, 183, 185, 189, 236, 359, 511...702...VI; 459...671...VII; 300-336...737...IX

ბოსტონი – 432...546...X

ბოსფორი – 140, 167, 190-192...702...VI; 248...706...VIII; 228, 458, 463...558...XIII

ბრაზილია – 23...737...IX; 385, 386-389...753...XI

ბრანდერბურგი – 90...706...VIII

ბრაუნშვეინგი (ბრაუნშვაიგი) – ქალაქი გერმანიაში, ქვემო საქსონიაში, 175...306...XII

ბრენატი – 279, 284...706...VIII

ბრესლავი, – 443...737...IX

ბრეტანი – ნახევარკუნძული და პროვინცია საფრანგეთის ჩრდილო ნაწილში. 588...702...VI

ბრიტანია (დიდი ბრიტანეთი) – 65, 100, 101... 702...VI

ბრიუსელი (ბრუსელი) – 528...737...IX; 445, 459...753...XI

ბრუერეკი – 284...706...VIII

ბუბსტი (ბუბასტისი) – ქალაქი ნილოსის დელტის აღმოსავლეთ ნაწილში, მხიარულების ქალღმერთ ბასტის საკულტო ცენტრი – 861, 1024, 1025...1125...XVI(1)

ბურგუნდია – ისტორიული პროვინცია საფრანგეთში, – 179, 187...737...IX

ბუფფალო (ბუფალო) – ქალაქი ჩრდილო-აღმოსავლეთ ამერიკაში, ნიუ-იორკის შტატში, 322...754...XI

ბუშეკი – 195...412...XVIII

ბუხარა – 433...671...VII; 22...737...IX

- გაგრა – 348...552...XVII
- გავასტგუსი – პატარა ქალაქი ფინეთში – 149...563...XIV
- გაგრი – (ჰაერი) – 306...737...IX
- გაიბოტენი – 144...854...XIX
- გალიკარნასი – ქალაქი მცირე აზიაში, ხმელთაშუა ზღვის სანაპიროზე – 880, 881...1125...XVI(1)
- გალიცია, აღმ. ალიცია – 372...671...VII
- გამბურგი (ჰამბურგი) – 222...559...XIII
- განჯა – ქალაქი აზერბაიჯანში, განჯახაის (მტკერის აუზი) ნაპირზე. დაარსდა Vს-ში, იყო ვაჭრობა-ხელოსნობისა და კულტურის ცენტრი. ხშირად აოსრებდნენ ხან ირანელები, ხან თურქები, მონღოლები თუ სხვანი. 1804 წლამდე – განჯა, 1804-1918 წწ – ელიზავეტპოლი, 1936 წლიდან – კიროვობადი, ამჟამად – განჯა ნიზამი განჯელის სამშობლო და ნიკ. ბარათაშვილის გარდაცვალების ადგილი. განჯის სახანო XVIIIს-ში ქართლის მოხარკე ქვეყანა იყო. 141, 496...706...VIII; 331...546...X; 189, 289, 511...754...XI; 222, 229...563...XIV; 299, 324...754...XV; 349...854...XIX
- განჯა–ყარაბაღი – სახანოები აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე; მუდმივად ირანის დამპყრობელური ომების ასპარეზი. XVIII ს-ის 20-იან წლებში, ირანის პრობლემებით დაკავებულ პეტრე I-საც გაუჩნდა ინტერესი განჯა-ყარაბაღის მიმართ და ქართლისა და კახეთის მეფეებს თანადგომა შესთავაზა, თუმცა ბოლომდე არ მიჰყვა ამ გეგმას უფრო ხელსაყრელი პოლიტიკური გარიგების გამო. - 229, 230, 231...563...XIV
- გარდატენი – 359...728...V
- გასტინი – 319, 320...706...VIII
- გაცურის მთა – მურაშინის ქალაქის ახლო – 266...563...XIV
- გემრიელ-წყალი – გერმიელ-ჩაი – 266...563...XIV
- გეოკჩაი – მდინარე აზერბაიჯანში – 114...737...IX
- გერმანია (Германия) – 442...728...V; 47, 97, 117, 118, 125, 126, 138-140, 146-148, 152, 154, 156, 157, 165, 168, 174, 192, 220-222, 231, 232, 358, 363, 367, 377, 436, 512, 514, 521, 524, 525, 527, 581...702...VI; 329-383; 366-369; 380; 382; 392-398; 399-402; 428-431; 436, 551-555; 586-589...671... VII; 12, 30, 31, 36-41, 55-78, 83-97, 102-104, 198-629...737...IX; 10-12, 14-20, 41, 56-58, 72-76, 79-86, 89, 93-98, 118-124, 126, 127, 129, 130, 143, 144, 151, 153, 155, 158-161, 164, 170-176, 196, 228-230, 232-236, 253, 254, 256-263, 270-273, 280-283, 311-319, 324-330, 334-336, 353-358, 362-373, 405-410, 465, 460, 478, 479, 482, 484, 485, 487, 493-498, 501, 507-511, 514, 515, 534, 537, 539, 540, 542, 543, 546, 555, 556, 560-563...546...X; 24, 25, 50-52, 54, 55, 57, 82, 83, 93-96, 138, 142, 143, 149, 161, 304, 314, 315, 317, 318, 338-355, 357-359, 363-365, 390-393, 395, 396, 406-409, 419, 431, 444-447, 449-452, 454, 458, 459, 461-463, 465, 470, 477-485, 505, 506, 508, 509, 526, 550-552, 554-558, 562-565, 570-576. 754...XI; 15, 16, 17, 18, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 59, 60, 61, 146, 147, 165, 166, 167, 175...306...XII; 25-31, 52, 54, 64, 66, 71, 73-76, 126, 131-133, 136, 220-224, 310, 345, 455, 456, 461, 463-469...559...XIII; 40-47, 123-158, 316-320, 344- 353, 365-387, 417...563...XIV; 376, 379...754...XV; 23, 141, 142, 143, 179, 180, 207, 284, 286, 314, 385, 390, 406, 410, 414, 415, 461, 466, 498, 509, 794...854...XIX
- გერმანიის იმპერია – 123, 161, 328, 534...546...X

გერცოგოვინა – იხ.: ჰერცოგოვინა...702...VI

გვიანა (გაიანა) – სახელმწიფო სამხ. ამერიკის ჩრდ. აღმ. ნაწილში. დედაქალაქი ჯორჯთაუნი. 44...754...XV

გვინეა (გვინეა) – კუნძულოვანი ქვეყანა სამხრეთ აფრიკაში 160, 386...754...XI

გიბრალტარი – 140...702...VI; 584...738...IX

გილდგოლმი – 99...702...VI

გლდნის წყალი – მტკერის მარცხენა შენაკადი, 290. 754...XI

გოგჩის ტბა – გოქჩა, სევანის თურქული სახელწოდება. ქართ წყაროებში ხშირად მოიხსენიება გელაქუნის ტბად ან ზღვად. – 248...563...XIV

გოლანდია (ჰოლანდია) –3, 84...671...VII; 282, 285, 290, 302...597...706...VIII; 12...738...IX;

გოლგოთა – ...546...X

გოლოვინის პროსპექტი – 20, 263...413...XVIII

გომბორი (Гомбор) – 152...854...XIX

გონდარი – ქალაქი ჩრდილოეთ ეთიოპიაში. XVIII-XX საუკუნეებში ეთიოპიის დედაქალაქი იყო, – 84...738...IX

გორი – შიდა ქართლის ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი. 36, 61, 62, 110, 111, 172, 535, 542, 557...702...VI; ...671...VII; 175, 181, 189...706...VIII; 557, 700...738...IX; 30, 47, 547, 548, 628. 754...XI; 422, 424...559...XIII; 66, 109, 130, 255...754...XV; 338...1125...XVI(1); 235...413...XVIII; 297, 333...854...XIX

გორის მაზრა – ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეული რუსეთის იმპერიაში. შეიქმნა 1802 წელს. მოიცავდა ახლანდელი გორის, კასპის, ქარელის, ხაშურის, ბორჯომის, ზნაურის, ცხინვალისა და ჯავის რაიონების ტერიტორიებს 359...728...V; 36, 410...702...VI; 185...706...VIII; 79, 125, 126...754...XI; 422, 424...559...XIII; 130...754...XV; 339, 340...1125...XVI(1)

გრაკალი – 229...413...XVIII

გრემი – სოფელი ყვარლის რაიონში, ალაზნის ვაკეზე. 1466 წლიდან კახეთის სამეფოს დედაქალაქი გახდა. გაპარტახდა აბას I-ის ლაშქრობების შემდეგ. 203...754...XV

გრენინგენი – პროვინცია ჰოლანდიაში. 588...702...VI; 300, 303, 309...706...VIII

გროდნის გუბერნია (გროდნოს გუბერნია) – 82...738...IX

გულამაყრის ხეობა – მდებარეობს დუშეთის რაიონში, სადაც მიედინება გულამაყრის არაგვი ანუ შავი არაგვი – 179...754...XI

გულაუთა – 84, 315...413...XVIII

გურამიანთკარი (Гурамианть-Кари) – სოფელი მცხეთის რ-ნში - 480. 563...XIV; 88, 89, 527, 528, 529, 530...854...XIX

გურზუფი – 263, 264, 265...552...XVII

გურია – 535, 548, 557...702...VI; 237, 322, 323, 421, 422, 427, 428. 754...XI; 248...306...XII; 150, 337, 340, 475...754...XV; 254...552...XVII

გურჯაანი – 280...702...VI

Германия – 226...552...XVII

Грузия – 193...552...XVII

დ

- დაგესტანი** – დაღესტანი, 288. 754...XI
- დაღეშის ტაძარი** – დაღეში – სოფელი ახალციხის რ-ნში, ქართ. წყაროებში მოიხსენიება XVI ს-დან. შემორჩ. შუა ფეოლ. ხანის საყდრები. - 189...563...XIV
- დაიონის ზღვა** – ...672...VII
- დამასკი** – 292...702...VI
- დანია** – 160, 363, 581...702...VI; 384-386; 387-389...672...VII; 55, 58, 61...738...IX; 118, 249, 496...546...X; 157...854...XIX
- დარდანელი** (დარდანელის სრუტე) – 176, 177, 183, 186, 190, 202...702...VI; 371, 381...707...VIII; 66, 146, 228...559...XIII
- დარიალის ხეობა** – 179, 180, 184, 191, 299-302, 306...754...XI
- დარტფორდი** – 419...707...VIII
- დარუბანდი** (დერბენტი) – 184, 185, 187, 190...754...XI
- დარღოს ოლქი** – 30, 33...546...X
- დასავლეთ ევროპა** – 92, 94...755...XI
- დასავლეთ ინდოეთი**, – 12...738...IX
- დასავლეთ საქართველო** – 181...754...XI
- დაღესტანი** (დაღისტანი) (Дагестан) – უძველესი ისტორ. მხარე ჩრდ. კავკასიაში; აქ გადიოდა მნიშვნელოვანი საერთაშორისო გზა ამიერკავკასიაში (დარუბანდის კარით). 115, 354...738...IX; 31...546...X; 220...563...XIV; 321...754...XV; 178...854...XIX
- დელოფლისწყარო** – ყოფილი წითელწყარო, ქალაქი აღმ. საქართველოში. დებარეობს შირაქის ვაკეზე 342, 344...738...IX; 323...755...XI; 32...306...XII
- დევაბონე** – ერთ-ერთი სოფელი რუსეთ-თურქეთის საომარ ასპარეზზე – 220...563...XIV
- დეღვი (დეღვოსი)** – ქალაქი ძველ საბერძნეთში, პარნასის მთის ფერდობზე – 932...1125...XVI(1)
- დვინი** – ქალაქი (სომხეთის ქალაქი დვინი ი. ჭ.) 274...672...VII
- დიდი ბრიტანია** (დიდი ბრიტანეთი) ...703...VI; 127...559...XIII
- დიდი ოკეანე** – 468...559...XIII
- დილიჟანი** – 239. 755...XI
- დინობურგი** (Динобург) – ლატვიის ქალაქი დაუგავილი, 305...854...XIX
- დიღომი** – 81...52...XVII
- დმანისი** – 569...728...V
- დნეპრი** – 290...546...X
- დობრუჯი** (დობრუჯა) – 203...703...VI
- დოესი** – 359...728...V
- დონი** – 115...738...IX; 316...854...XIX
- დრეზდენი** (Дрезден) – 230...552...XVII; 142, 218...854...XIX
- დუბლინი** – 518...672...VII; 421...707...VIII; 132...738...IX
- დუგრი** – დიდი ბრიტანეთის ქალაქი კენტის საგრაფოში. ისტორიულად ფრანგების კონტინენტიდან აქ გადმოსხდებოდა ხოლმე. ...757...III
- დუნაი** – 124, 170, 184, 185...703...VI

ღუშეთი (Душет) – ღუშეთის რაიონის ადმინისტრაციული ცენტრი 36...703...VI; 555...738...IX; 547, 548...755...XI; 424...559...XIII; 404, 563...XIV; 109, 445, 446...755...XV; 27, 36, 41, 43, 57, 254, 325, 351...552...XVII; 84, 85, 88, 89, 91-95, 98, 99, 100, 104, 107, 109, 112, 115-118, 120, 121, 122, 147, 315...413...XVIII; 6, 7, 8, 81, 88, 89, 90, 526, 527, 528, 529, 530, 531 854...XIX

ღუშეთის მაზრა – ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეული რუსეთის იმპერიაში. შეიქმნა 1802 წელს. მოიცავდა თანამედროვე ღუშეთის დიდ ნაწილს, მცხეთისა და ყაზბეგის რაიონების ტერიტორიას 36, 315, 410, 447...703...VI; 169...707...VIII; 79, 124-126, 755...XI; 424...559...XIII

ქ

ეგვიის ქალაქები – იგულისხმება ბრინჯაოს ხანის ეგეოსის (ეგეიდური) კულტურის მნიშვნელოვანი ცენტრები: ტროა II, კრეტა, ფესტოსი და კნოსოსი. – 269, 564...XIV

ეგეის (ეგეოსის) ზღვა – ხმელთაშუა ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილი, 170...755...XI

ეგვიპტე (ეგვიპტი) – სახელმწიფო მდ. ნილოსის ნაპირებზე ჩრდ.-აღმ. აფრიკაში. 99, 166, 175, 177, 230, 511, 513, 522, 570, 571...703...VI; 356...672...VII; 238, 371, 372, 380, 393, 396, 397, 398, 438, 439, 461, 463...707...VIII; 23, 79, 87, 117-119, 201, 302, 303, 314, 316, 339, 402-406, 552-554...738...IX; 13, 174, 317, 535, 538, 542...546...X; 170, 171, 181-183, 211, 244, 251, 284, 197, 298, 305, 576...755...XI; 166...306...XII; 67, 73, 226, 227, 256, 462, 464-468...559...XIII; 32, 39, 199, 249, 267, 268, 323...564...XIV; 376...755...XV; 521, 525, 531, 536, 537, 539, 565, 566; 846, 850, 851, 853 859, 861, 863, 865, 877, 878, 881-883, 885, 886, 891, 893, 895-897, 899, 902, 904, 906, 907, 909, 911, 914, 916-918, 920, 928, 931, 932, 935, 937, 938, 947, 948, 950-953, 958, 959, 967, 968, 970, 971, 973, 974, 977, 978, 981, 983, 984, 986-991, 993, 995-998, 1000-1005, 1020, 1022, 1025, 1028-1030, 1034, 1036-1039, 1042, 1044-1048, 1051-1054...1126...XVI(1);

ედინბურგი – 373, 381...707...VIII; 433...546...X

ევროპა (ევროპია) – 13, 49, 56, 65, 86, 199, 574...728...V; 45, 85, 87, 89, 96, 117, 118, 124, 125, 127, 129, 130, 146-148, 152-156, 160, 164, 165, 167-170, 176, 177, 180-181, 183-191, 197, 204, 206, 213, 219, 221, 228-231, 234, 236, 242, 347, 380, 383, 470, 511, 522-524, 569, 570, 574, 580, 582, 586...703...VI; 551...672...VII; 27, 60, 79, 103, 106, 119, 120, 127, 128, 134, 144, 145, 208, 211, 223, 236, 237, 239, 241, 246, 249, 250, 251, 252, 258, 268, 277, 308, 321, 324, 336, 346, 357, 359, 371, 399, 400, 402, 410, 411, 412, 419, 425, 435, 436, 438, 440, 442, 459, 462, 465, 470, 472, 478, 481, 485, 488, 506, 509, 511, 516, 518, 519, 530, 531, 537, 539, 540, 542, 543, 544, 557, 571, 578, 579, 583, 590, 597, 600, 628, 629, 630...707...VIII; 15, 16, 21, 30, 32, 36, 45, 46, 53, 55-62, 76, 78, 87-92, 102, 116-130, 135-159, 162, 171, 182, 193-237, 242-263, 303-316, 326-396, 421-465, 523-630...738...IX; 10, 13-20, 31, 32, 41, 48, 58, 74, 77, 78, 81-83, 85, 88-91, 95, 97, 98, 114, 118, 121, 124, 126-129, 133, 136, 140, 143, 151, 154, 159, 164, 174, 175, 182-185, 196, 199, 214, 228, 229, 231, 232, 253, 256, 257, 260, 262, 272, 280, 281, 314, 317, 318, 324, 327, 334, 354, 358, 367-372, 406, 409, 410, 415, 419, 432, 474, 748, 508, 515, 544, 546, 558, 561, 563...547...X; 42, 44, 51, 55, 81, 83, 84, 92, 94-96, 109-112, 145, 149, 150, 160, 163, 165, 193, 198, 202, 204, 205, 217, 219, 243, 268, 271, 284, 292, 293, 304, 314, 315, 317, 319, 328, 338, 340, 351-354, 357, 360-364, 385, 386, 389, 391, 394-396, 407, 411-419, 430, 439, 441, 444, 448-450, 456-458, 461, 464, 465, 477-479, 485, 505,

506, 508, 509, 550, 552, 558, 563, 565, 569-575, 577, 634...755...XI; 16, 17, 36, 47, 52, 54, 59, 59, 60, 61, 146, 147, 165, 166, 167, 175...306...XII; 25, 27, 28, 30, 31, 52-55, 57, 59-61, 65-67, 70, 75, 83, 93, 124, 125, 127-135, 146, 147, 173, 220, 224-228, 253-257, 288, 293, 294, 340, 353, 420, 454-467, 469...559...XIII; 40-47, 123-132, 154, 178, 213-219, 267, 268, 284, 316-338, 382, 387, 413-421...564...XIV; 133, 134, 136, 218, 336, 376, 377, 406, 434, 437, 448, 566, 571, 584...755...XV; 134, 135...552...XVII; 154, 174, 206, 276, 283, 284, 285, 286, 385, 398, 412, 416, 417, 419...854...XIX

ვეროტოსი – მდინარე ლაკედემონიაში – 901...1126...XVI(1)

ვეფრატი – 170, 176, 182, 227...755...XI

ეთიოპია – 284...756...XI

ეიუკი – ღალისის მდინარის კრასნოდარის ძველი სახელწოდება – 243...755...XV

ეკატანა – მიდიის დედაქალაქი. ირანის ქალაქი, დღევანდელი ჰამადანი. 178...755...XI; 1013, 1014, 1039...1126...XVI(1)

ელადა – ასე უწოდებდნენ ძველ საბერძნეთს – 850, 852, 855, 859, 865, 869, 870, 1111, 1112...1126...XVI(1)

ელამი – ძველი სახელმწიფო წინა აზიაში. წარმოიშვა ძვ.წ. III ათასწლეულის დასაწყისში. იარსება ძვ.წ. VI ს-მდე. ამ რეგიონის თანამედროვე სახელწოდებაა მახლობლად მდებარე – 268. 564...XIV

ელიზავეტოპოლი – ამჟამინდელი ქალაქი განჯა, 157...854...XIX

ეკატერინოდარი – 1920 წლამდე ქ. ხუზისტანი, 171...755...XI

ელდარი – ელდარის ველი, მდებარეობს მდინარე ივრის ქვემო დინების ნაპირებზე, 512...755...XI

ელზას-ლოთარინგი (ელზას ლოთარინგია), (ელზას-ლორენი), (ელზასი და ლორენი) – ისტორიული პროვინციები აღმოსავლეთ საფრანგეთში, რომლებიც სხვადასხვა დროს საფრანგეთსა და გერმანიას შორის პოლიტიკური დავის საგანს წარმოადგენდა, ამჟამად საფრანგეთის შემადგენლობაშია. 511, 512, 525, 527...703...VI; 393, 397; 551...672...VII; 220, 228, 259, 437, 462...707...VIII; 82, 93, 94, 96, 315...547...X; 52, 444, 445, 447, 572, 576...755...XI; 17, 52...307...XII; 132...564...XIV

ელიზასი – ისტორიული პროვინცია აღმოსავლეთ საქართველოში. 366, 397... 703...VI

ელიმი – ბაბილონის მეზობლად მდებარე სახელმწიფო. ...757...III

ელისაბედის ქუჩა – ახლანდელი ივანე ჯავახიშვილის ქუჩა თბილისში, 631. 755...XI; 444...755...XV

ელისავეტოპოლი – 341, 342...707...VIII

ენგური – მდინარე დას. საქართველოში, კავკასიონის მთავარი წყალგამყოფი ქედის სამხრ. კალთაზე და კოლხეთის ბარში. სათავეს იღებს მყინვარ ენგურიდან (2614მ ზ.დ.) – 266...564...XIV

ენისელი – სოფ. 280...703...VI; 260, 261, 262...707...VIII

ეპირი – ჩრდ. საბერძნეთის გარკვეული ნაწილი. 206...703...VI; 533...672...VII

ერედა – ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფელი, 147...854 XIX

ერევანი (Երևան) – სომხეთის დედაქალაქი. მდებარეობს არარატის ვაკეზე მდ. რაზდანის ნაპირას. ისტორიულ წყაროებში პირველად VI ს.-ში იხსენიება. 496...707...VIII; 292...756...XI; 32, 33...306...XII; 299, 321...755...XV; 251; 387, 388, 722...854...XIX

ერევის გუბერნია – ისტ. ერევის სახანო, დააარსა აბას I-მა აღმ. სომხეთის ტერიტორიაზე, განაგებდა შაჰის მიერ დანიშნული ხელისუფლება. XVIII-ის II ნახევარში ქართლ-კახეთის სამეფომ თავის ვასალად აქცია. 1828 წელს რუსეთს შეუერთდა. – 221...564...XIV

ერევისა და ყარსის ადგილები – ისტ. ადგილები; ყარსი – უძველესი, პოლიტიკური მნიშვნელობის ცენტრი. 1205-6წ.წ. საქოს სახელმწიფომ ყარსი, რომელსაც დიდი სტრატეგიული მნიშვნელობა ჰქონდა, გაათავისუფლა სომხეთის დიდ ნაწილთან ერთად, სამეფო ქალაქად აქცია და ქართველი მმართველი დაუნიშნა. XIII-დან, მონღოლების შემოსევის შემდეგ ხელიდან ხელში გადადიოდა, ვიდრე 1921 წელს თურქეთის შემადგენლობაში არ შევიდა. - 248...564...XIV

ერეტრია – კუნძულ ვებეაზე მდებარე უძველესი ბერძნული ქალაქი 881.1126...XVI(1)

ერზერუმი (Эрзерум) – 251...854...XIX

ერთაწმინდა – სოფელი კასპის რაიონში. აქ დგას XIII ს.-ის შუა წლების სმ. ესტატეს ეკლესია. აქაა დაკრძალული გიორგი სააკაძის ვაჟის, პაატას თავი. 503...755...XV

ერუშეთი – ისტ. მხარე სამხრ. საქართველოში, არტანის ჩრდ.-ით (ახლ. თურქეთის საზღვრებში), ისტ. წუნდის საერისთაოში შედიოდა, ვახტანგ გორგასალს აქ საეპისკოპოსო კათედრა დაუარსებია. – 206...564...XIV

ერწო – 145...854...XIX

ერჯიში, მთა კილიკიაში - ერჯიასი, ვულკანი ანატოლიის ზეგა მცირე აზიის ყველაზე მაღალი მწვერვალი (3770 მ). – 266...564...XIV

ესპანეთი – (ისპანია) – 371, 385-386...672...VII; 106, 395, 597...709...VIII; 12, 78, 189, 190, 379, 387, 529, 584, 627...739...IX; 16, 41, 82, 83, 407...548...X; 47, 284, 386, 464, 575...757...XI; 74, 462, 482...560...XIII; 285...854...XIX

ეფრატი (ეფვრატი) – მდინარე თურქეთში, სირიასა და ერაყში. იგი უდიდესი მდინარეა დას. აზიაში. – 66, 140...703...VI; 569, 572, 575, 576, 602, 604, 614, 716, 717, 732, 920, 969, 979, 981, 995, 1008...1126...XVI(1)

ენმეადინი – (ენმიადინი) – 1945 წლამდე ვაღარშაპატი. ქალაქი სომხეთში. იგი სომხ.-გრიგორიანული ეკლესიის ცენტრი და კატალიკოსის რეზიდენციაა. 342, 352...707...VIII; 271...564...XIV; 352, 353...755...XV

8

ვალისე – 488...672...VII

ვანი (Ван) – ქალაქი აღმოსავლეთ თურქეთში, ვანის ტბის აღმოსავლეთ ნაპირთან. ძვ.წ. IX-VI საუკუნეებში ვანის ადგილას მდებარეობდა ურარტუს სახელმწიფოს დედაქალაქი, რომელიც ძვ.წ. VI საუკუნიდან ცნობილია ვანის სახელწოდებით, 175, 176, 248 756...XI; 166, 277...755...XV ; 251...855 XIX

ვანის ტბა – გაუდინარი ტბა თურქეთში, სომხეთის მთიანეთში, 1720 მ. სიმაღლეზე. მის ნაპირას ისტ. მნიშვნელოვანი ქალაქი მდებარეობდა, რომელიც მრავალგზის დაინგრა დამპყრობელური ომების შედეგად. მის ტერიტორიაზე მოპოვებულია უძველესი არქეოლოგიური მასალა (ძვ.წ VIII-VI ს.ს.) – 175, 176...756...XI 247...565...XIV

ვანქის ხიდი – ხიდი მდ. მტკვარზე ვანქისუბანში. მდებარეობდა მადათოვის კუნძულთან, 77...307...XII

ვარანცოვის (ვორონცოვის) ხიდი – აიგო 1850-53 წლებში. მეფისნაცვალ მ. ვორონცოვის პატივსაცემად მისი სახელი ეწოდა. ამჟამად საარბრუკენის სახელობის ხიდი. 631...756...XI

ვარნა – 459, 464, 479, 489...707...VIII

ვარშავა (Варшава) – 262...547...X; 136, 264...552...XVII; 10, 207, 218, 222, 231...855...XIX

ვატერფორდი – 421...707...VIII

ვაშინგტონი 185...547...X

ვეზუვი – მთა იტალიაში – 477, 491, 866...1126...XVI(1)

ვეკფილდი (ქალაქი) – ...707...VIII; 155...565...XIV

ვენა (Вьна) – 127, 148, 152, 153, 168, 170, 185, 187, 204...703...VI; 467...672...VII; 72...547...X; 54, 363, 364...756...XI; 215...552...XVII; 212, 118, 219...855...XIX

ვენგრია (უნგრეთი) 98, 166, 168...703...VI; 366-369; 480...672...VII; 104, 317, 321, 324, 363, 384, 385, 413, 539, 543, 597...708...VIII; 314...738...IX; 18...547...X; 50-52, 54-56, 82, 93-96...756...XI; 49...307...XII

ვენეცია (ვენეცო) – ოლქი ჩრდ-აღმ. იტალიაში, ვენეციის ყურის (ადრიატიკის ზღვა) სანაპიროზე. 213...547...X; 363, 365...756...XI

ვენეცია – 347...703...VI

ვენეცუელა (ვენესუელა) – 226...559...XIII

ტყე ვენსენის ტყე – ვენსენი საფრანგეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთით, პარიზთან ახლო მდებარე ქალაქია. ძველად, მეფე ფილიპ ავგუსტმა (ჰილიპპე უგუსტე) (1165-1223) ააგო გამაგრებული ფეოდალური ციხე-ქალაქი, რომელიც დიდხანს დარჩა საფრანგეთის მეფეთა რეზიდენციად, ხოლო იქ გაშლილი ტყე ულამაზეს პარკად, რომელსაც დღეს ვენსენის ტყე ეწოდება. .... 757...III

ვერა – 92...672...VII

ვერჟბილოვო (Вержибилово) – ამჟამად ლიტვის ქალაქი ვირბალისი, 219...855...XIX

ვერსალი – 88...703...VI

ვიატკა – რუსეთის გუბერნია. 466...755...XV

ვიბორგი – 514...728...V

ვიზანტია – იხ.: ბიზანტია

ვილენის გუბერნია – ვილენის ოლქი რუსეთის იმპერიაში. 1920 წ. მოსკოვის ხელშეკრულებით შევიდა ლიტვის შემადგენლობაში, მაგრამ მაშინვე პოლონეთმა დაიპყრო. 1939 წ. იგი კვლავ ლიტვას დაუბრუნდა, – 82...738...IX

ვილნო – ახლანდელი ქ. ვილნიუსის სახელწოდება 1939 წლამდე. 213...547...X

ვისამბურგი – ქვემო რეინის ცენტრი. ...758...III

ვისლის მიდამოს გუბერნია, – 82...738...IX

ვიტენბერგი – 513...708...VIII

ვლადიკავკაზი (ვლადიკავკაზი) (ვლადიკავკასი) (Владикавказ) – ჩრდ. ოსეთის დედაქალაქი 1860 წლიდან. 1944-1954 წლებში მას ეწოდა ძაუჯი-ყაუ, 1955-1989 წლებში – ორჯონიკიძე. 1990 წლიდან კვლავ აღდგენილ იქნა თავდაპირველი სახელწოდება ვლადიკავკაზი. 197...703...VI; 16...672...VII; 641...708...VIII; 100, 354...738...IX; 239...756...XI;

431...559...XIII; 79– 89, 90-102, 209...565...XIV; 244...755...XV; 113...1126...XVI(1); 266...552...XVII; 221...413...XVIII

ვოლგა – 322...756...XI; 177...307...XII; 219, 221...855...XIX

ვოლოგდა – 514...728...V

ზ

ზანზიბარი – 483...708...VIII

ზაქათალა – 496...708...VIII

ზაქათალის ოლქი – 30, 33...547...X

ზეგაანი – 142...738...IX

ზემო ავჭალა – დასახლება თბილისის ჩრდილო - დასავლეთით. ამჟამად თბილისის ფარგლებშია, 627...756...XI

ზემო ქართლი – ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინი ზემო ქართლი მესხეთს აღნიშნავდა. 535...755...XV

ზემო ხოდაშენი, – 43...738...IX

ზიქართი (ზიქერთუ) – ერთ-ერთი უძველესი ქვეყანა კავკასიაში, დღევანდელი აზერბაიჯანის მიდამოებში, 176...756...XI

ზოლენჰოფენი – 258...708...VIII

ზუგდიდი – 708...VIII 314, 315...708...VIII

ზუიდერზის ტბა (ზუიდერზე) – 47...703...VI

ზულუ (ამაზულუ), (ზულუსები) – სამხრეთ-აფრიკის რესპუბლიკაში ნატალის პროვინციაში მცხოვრები ხალხი. 71...559...XIII

Закавказье – 183, 232...553...XVII

Закатальский округ – 242...553...XVII

თ

თავრიზი – სპარსეთის აზერბაიჯანული პროვინციის მთავარი ქალაქი. სომეხი ისტორიკოსების გადმოცემით დაარსდა 253 წელს, 288...757...XI

თავშანი (თავშავის მთა) – თავშანთავა, ვულკანური მთა ჯავახეთის ზეგანზე, ფარაგენის ტბის სამხრ.-თით. - 266...565...XIV

თამარაშენი – 197...559...XIII

თამარმე – კესარიის ქალაქის ახლოს – 266...565...XIV

თანჯურეთი (თანჯაურთი) – ქალაქი სამხრეთ ინდოეთში, მდ. კავერის დელტაში, 286...757...XI

თასოს კუნძული – 371...708...VIII

თბილისი (ტფილისი), (ტფილისი 1936 წლამდე), (Тифлис) – საქართველოს დედაქალაქი. ლეგენდის თანახმად, იგი ვახტანგ გორგასალმა დააარსა V საუკუნეში. 11, 26, 52, 359, 546...728...V; 16, 36, 51, 58, 128, 133, 140, 151, 172, 196, 197, 199, 215, 217, 254, 256, 261, 277, 282, 285, 304, 310, 322, 325, 326, 327, 331, 336, 472, 485, 487, 533, 535, 536, 539, 542, 548, 557, 576...707...VI; 414...674...VII; 15, 20, 24, 25, 46, 58, 63, 69, 70, 72, 87, 94, 188, 195, 205, 260, 310, 312, 314, 342, 354, 404, 409, 428, 431, 471, 476, 508, 527...713...VIII; 9, 12, 15, 19,

23, 26, 30, 33, 36, 39, 42, 43, 46...174, 254, 271, 279, 345, 354, 384, 411, 500-515, 559, 565, 570, 597, 600, 634-636, 655...743...IX; 317...550...X; 11, 14, 17, 23, 42, 46, 50, 54, 58, 64, 68, 71, 74, 78, 79, 81, 85, 89, 91, 92, 97, 100, 102, 103, 105, 110, 113, 116, 120, 123-127, 130, 136, 137, 162, 177, 178, 196, 249, 288, 314, 319, 322, 324, 328, 332, 335, 338, 341, 345, 350, 354, 357, 360, 363, 366, 371, 377, 385, 390, 394, 398, 401, 403, 406, 411, 415, 430, 433, 439, 444, 449, 453, 456, 461, 464, 469, 473, 477, 482, 487, 491, 494, 496, 500-502, 504, 505, 510-514, 518, 521, 527, 534, 540, 547-550, 554, 559, 562, 566, 569, 574, 578, 582, 586, 595, 601, 609, 619, 620, 627, 629, 631, 635, 637. 764...XI; 11, 12, 13, 15, 19, 24, 25, 27, 28, 32, 39, 44, 47, 52, 56, 59, 63, 66, 70, 76, 77, 79, 83, 86, 90, 94, 99, 102, 104, 108, 111, 113, 115, 120, 124, 126, 128, 140, 144, 163, 165, 168, 169, 174, 183, 186, 189, 191, 194, 200, 201, 204, 211, 214, 215, 240, 242, 243, 244, 247, 251 309...XII; 13, 17, 18, 35, 40, 77, 138-141, 258, 284, 300, 301, 307-311, 323, 336, 345, 346, 356-360, 364, 366, 367, 369, 370-373, 375, 377, 378, 383, 384, 388, 390, 393, 397, 398, 403, 405-410, 431, 478...562...XIII; 17, 18, 25, 32-34, 49, 52, 64, 68, 71, 80-95, 101-106, 187-188, 210-213 და ა.შ., 432-481. 570...XIV; 16, 22, 26, 38, 40, 43, 49, 52, 55, 57, 74, 76, 77, 80, 84, 85, 86, 88, 89,92-100, 102, 105, 108, 109, 112, 116, 125, 128, 130, 131, 134, 138, 142, 145, 148, 151, 154, 156, 158, 161, 164, 167, 170, 173, 176, 179, 182, 185, 188, 190, 192, 194, 197, 200, 205, 211, 216, 228, 230, 234, 236, 241-245, 247, 249, 250, 253, 254, 255, 261, 264, 268, 269, 270, 272, 275, 277, 281, 285, 288, 290, 292, 298, 301, 304, 306, 307, 309, 311, 314, 317, 318, 324, 327, 330, 333, 342, 344, 347, 350, 355, 358, 361, 366, 368, 372, 376, 379, 381, 384, 387, 389, 391, 394, 397, 399, 405, 410, 412, 415, 418, 421, 423, 424, 429, 432, 434, 436, 439, 443, 445, 448, 460, 470, 471, 473, 476, 480, 482, 490, 495, 499, 502, 504, 508, 511, 514, 516, 520, 522, 528, 531, 534, 543, 555, 570, 573, 600...762...XV; 9, 57, 59, 73, 75, 75-78, 82, 83, 87, 88, 99, 100, 107, 111, 112, 127, 129, 136, 137, 139, 140, 141, 149, 156, 159, 171, 179, 189-193, 239, 248, 249, 254, 261, 265, 268, 298, 304, 308, 328-330, 335, 338-341, 343, 344, 374, 386, 395, 398, 402, 405, 411, 416, 418, 421, 423, 427, 438, 449, 540, 550, 557, 647, 651, 652, 791, 803, 839, 842...1130...XVI(1); 61, 85, 114, 121, 122, 138, 141, 148, 165, 166, 182, 199, 211, 216, 223, 234, 257, 295, 310, 321, 347, 348, 356, 357, 360...555...XVII; 125, 150, 153, 305, 315, 316...414...XVIII; 5, 8, 9, 10, 14, 15, 16, 25, 26, 32, 34, 37, 44, 45, 46, 47, 52, 55, 56, 59, 61, 73, 76, 78, 81, 85, 92, 93, 94, 97, 100, 101, 109 110, 112, 120, 124, 125, 126, 127, 132, 134, 135, 140, 195, 218, 236, 238, 252, 262, 297, 349, 357, 358, 367, 369, 389, 404, 418, 483, 492, 495, 514, 515, 517, 520, 553, 583...855...XIX

თეთრი (კასპიის) ზღვა, – 42...739...IX

თერანი – 473...728...V; 367...708...VIII; 288, 418-420...757...XI

თელავი (Телавь) – ქალაქი აღმ. საქართველოში მდ. ალაზნის ვაკეზე. წყაროებში გვხვდება XI საუკუნიდან, როცა კახეთ-ჰერეთის სამთავროს ცენტრი გახდა. 36, 131, 472, 473, 542...703...VI; 188, 560...672...VII; 453, 454...739...IX; 299...547...X; 47, 547, 548...757...XI; 23, 105, 107, 110, 111, 360...559...XIII; 109, 275, 482...756...XV; 60, 219, 220, 346, 347, 349...553...XVII; 196...413...XVIII; 5, 20, 85, 155, 297, 324, 329, 333...855...XIX

თელავის მაზრა – შეიქმნა 1801 წელს. მოიცავდა ახლანდელ თელავის, სიღნაღის და ყვარლის რაიონებს. 36, 131, 211, 410...703...VI; 310...708...VIII; 435-436, 453, 454, 613...739...IX; 79, 125, 126...757...XI; 443...565...XIV

თერგი – 140, 564...728...V; 100...739...IX; 179, 291...757...XI; 179, 291...757...XI\

თერგის მაზრა – თერგის ოლქი. 1921 წლიდან მისი ნაწილი შევიდა დაღესტნის შემადგენლობაში. 351, 352, 415...708...VIII; 245...756...XV

თერგის მხარე – 564...728...V; 64...739...IX

თესსალია – საბერძნეთის უკიდურესი ჩრდილოეთის მხარე. 206...703...VI

თეძამი – მდინარე კასპის რ-ნში – 266, 483...565...XIV

თეჯირის მთა – სივას ქალაქის ახლოს – 266...565...XIV

თიანეთი (თიონეთი), (Тианет, Тионет) – დაბა (1960 წ-დან) აღმ. საქართველოში, მდ. ივრის მარჯვენა ნაპირზე. 215...703...VI; 311, 313...708...VIII; 333...547...X; 23...559...XIII; 266...565...XIV; 194...413...XVIII; 5, 20, 161, 169...855...XIX

თიანეთის მაზრა – აღმ-ტერ. ერთეული რუსეთის იმპერიაში. შეიქმნა 1874 წ. მოიცავდა ახლანდელი თიანეთის, ნაწილობრივ ახმეტისა და დუშეთის რაიონების ტერიტორიას. 311, 313...708...VIII; 353...739...IX; 79, 125, 126...757...XI

თიმაგეთი – ძველი რომაული ქალაქი (II-VII სს.) ეხლანდელ ბატნასთან (აღუირი). ...758...III

თრაკია (ფრაკია) – მაკედონიის ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდებარე ოლქი. უძველესი ქვეყანა ბალკანეთის მთებსა და ეგეოსის ზღვას შორის. 177...703...VI; 726...1126...XVI(1)

თრიალეთი – მხარე ისტორიულ ქვემო ქართლში. ახლანდელი წალკისა და დმანისის რაიონების ტერიტორია. წყაროებსი პირველად ახსენებს რომაელი ავტორი პლინიუს უფროსი (ახ. წ. აღ. I ს.). 351, 354...739...IX; 466...756...XV

თუნისი (იხ.: ტუნისი) 376...756...XV

თურდო – 405...855...XIX

თურქეთი – ...708...VIII

თურქესტანი – ისტორიულ-გეოგრაფიული ტერმინი XIX-XX საუკუნეების I-ელ მეოთხედში, რომელიც გულისხმობდა ვრცელ ტერიტორიას შუა და ცენტრალურ აზიაში. დასავლეთი ანუ რუსეთის თურქესტანი, მოიცავდა ეხლანდელ შუა აზიასა და ყაზახეთის სამხრეთ ნაწილს, აღმოსავლეთის თურქესტანი შედიოდა ჩინეთის შემადგენლობაში, ხოლო ავღანეთის თურქესტანი, ჩრდილო ავღანეთში, 438...672...VII; 214, 215...307...XII

თუქურმიშა – 43...739...IX

თუშ-ფშავ-ხევსურეთ-კახეთი – 353, 355...739...IX

თუშ-ხევსურეთი – საქართველოს ტერიტორია. მდებარეობს კავკასიონის ჩრდ. კალთაზე და მოიცავს მდინარეების თუშეთის ალაზნისა და პირიქითა ალაზნის, არღუნის, ასისა და არხოტისწყლის აუზებს. 376...756...XV

o

იავას კუნძულები – მდებარეობს მაღაის არქიპელაგში. განეკუთვნება დიდი ზონდის კუნძულებს. 580, 581...703...VI

იალტა – 244...413...XVIII

იამაიკა – სახელმწიფო ვესტ ინდოეთში, კარიბის ზღვაში. კ. იამაიკასა და მიმდებარე მცირე კუნძულებზე. 44...756...XV

იანინა – ქალაქი საბერძნეთში, იანინის ტბის ნაპირზე. 132...756...XV

იანინის ტბა – 533...672...VII

იაპონია – 125...703...VI; 324...708...VIII; 413, 414...757...XI; 27, 73, 75, 467...560...XIII; 40, 46, 126, 155-158...565...XIV; 284, 285, 286...855...XIX

იარბეკირი – 502...703...VI

იაროსლავ(ლ)ი – ქალაქი მდ. ვოლგის მარჯვენა ნაპირზე. 405...704...VI

იენა – 218...855...XIX

იერუსალიმი – ქალაქი წინა აზიაში, პალესტინაში, მკვდარი ზღვის დასავლეთით. წმინდა ქალაქად IV საუკუნეში გამოაცხადა იმპერატორმა კონსტანტინემ. 545, 546, 547, 549...708...VIII; 467, 479...757...XV; 510, 650, 1011, 1014,...1126...XVI(1)

იერუსამლეთი – 306, 308...756...XV

ივერია – 411... 855...XIX

ივრის ხეობა – მდ. იორის სანაპირო ზოლი. 354, 355...739...IX; 90...307...XII

იზრაიელი – 871, 872...1126...XVI(1)

იმერეთი (Имеретия) – ისტ.-გეოგრ. მხარე დას. საქართველოში. 206...728...V; 358, 361...704...VI; 141, 315, 375, 471...708...VIII; 20, 22, 23, 114, 115,198...739...IX; 89, 332, 433, 475, 630...757...XI; 47, 203, 248, 249, 250...307...XII; 222, 236, 474, 495-496. 565...XIV; 82, 129, 150, 263, 285, 286, 302, 340, 365, 411, 503, 521, 556...757...XV; 111, 254...553...XVII; 48...855...XIX

იმერეთი-გურია-სამეგრელო – XV-XIX საუკუნეებში იმერეთის სამეფოს შემადგენელი ნაწილები. 347...757...XV

იმიერკაკასია – 98, 99, 115...739...IX

ინგლისი (ანგლია), (Англия) – დიდი ბრიტანეთის ადმ.-პოლიტიკური ნაწილი, მისი ისტორიული ბირთვი. 607...728...V; 47, 51, 65-68, 76, 89-91, 97-101, 103, 105, 106, 124-127, 129, 130, 135, 138-141, 145-147, 152-154, 156-160, 164-170, 173-177, 180-183, 187, 191, 192, 201, 202, 204-208, 213, 214, 228, 230, 233, 236, 241, 242, 366, 371, 377, 462, 526, 562, 571, 574, 579, 580, 584, 589, 590...704...VI; 247-251; 252-256; 261-264; 268-269; 358-361; 428-431; 436-439; 478-481; 482-487; 488-493; 520; 551-555; 568-574; 579-580; 598-599...672...VII; 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 37, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 106, 127, 129, 130, 131, 136, 137, 145, 162, 167, 208, 211, 212, 224, 225, 227, 236, 237, 238, 241, 244, 245, 247, 248, 249, 251, 252, 285, 324, 327, 359, 360, 363, 371, 372, 373, 379, 380, 381, 382, 393, 395, 399, 401, 403, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 438, 439, 462, 463, 478, 481, 482, 483, 485, 486, 487, 488, 491, 506, 507, 519, 520, 530, 532, 533, 534, 535, 543, 579, 580, 596, 601, 602, 605, 606, 613, 614...708...VIII; 12-16, 23, 24, 41, 57, 67, 68, 73-79, 83-85, 103, 104, 117-235, 243-249, 303-318, 328, 338-341, 380-396, 402-407, 455-466, 528-537, 552-554, 590-594, 627, 629...739...IX; 10-18, 56-58, 74,75, 81, 84, 85, 87-91, 95-98, 119, 145, 151, 152, 154, 184-188, 229, 270-273, 280-283, 312, 317, 318, 332, 346, 359, 407, 413, 433, 466, 470, 475, 476, 484, 489, 495, 501, 533-535, 538-541, 543, 544...548...X; 46-48, 55, 61, 70, 83, 105-111, 137, 142, 143, 149, 156, 175, 181, 203, 272, 304, 317, 319, 320, 3380340, 358, 386, 417, 419, 446-448, 454, 461, 465-468, 478, 571, 575, 576. 757...XI; 144 – 147, 149, 150, 166, 167...307...XII; 27, 54, 58-61, 65-68, 70-76, 85, 124-128, 224, 226-228, 256, 455-457, 459, 461-469...560...XIII; 39, 40, 44, 47, 128-133, 144-149, 153-158, 206, 256, 267, 316-325, 416-418. 565...XIV; 43, 132, 136, 301, 376, 541, 568...757...XV; 11, 168, 175, 176, 238...553...XVII; 206, 284, 285, 286, 413, 466, 369...855...XIX

ინდოეთი – სახელმწიფო სამხ. აზიაში. ინდოეთის ოკეანის აუზში. ფედერაციული რესპუბლიკა. 473...728...V; 66, 90, 91, 140, 145, 511, 513, 569, 580...704...VI; 247; 261-264; 360-361; 432-434...672...VII; 371, 379, 397, 401, 486, 577, 578, 594...709...VIII; 14, 16, 17, 23, 117, 338-341...739...IX; 96, 97...548...X; 138, 272, 284, 300, 306...757...XI; 66, 67, 68, 71, 73, 464, 465, 466,

469...560...XIII; 321...565...XIV; 44, 437...757...XV; 522, 537, 538, 544, 552, 555, 558, 566, 567, 575, 728, 873, 992, 1049...1126...XVI(1)

ინდოეთის იმპერია – 44. 565...XIV

ინდოეთის ოკეანე – 433...672...VII; 462...709...VIII; 73, 464, 465, 466...560...XIII
316...565...XIV

ინდოეთში ინგლისის სამეფო – 128. 565...XIV

ინდოსტანი – 14...672...VII

ინიანტკარი – 145...855...XIX

ინსბრუკი (ინსბრუკი) – ქალაქი ავსტრიაში, ტიროლის მხარის ადმინისტრაციული ცენტრი, 1420-1665 წწ. ტიროლელი ჰაბსბურგების რეზიდენცია. 1805 წელს ნაპოლეონ I-მა ბავარიას გადასცა, 1814 წელს კი – დაუბრუნდა ავსტრიას. 365, 391, 393...757...XI

იონია – მცირე აზიის დასავლეთ სანაპიროზე მდებარე რეგიონი –...1127...XVI(1)

იონიის ზღვა – 533...672...VII

იორი – მდ. აღმ საქართველოში. ერთვის მინგეჩაურის წყალსაცავს. დუშეთის რაიონში არის ამავე სახელწოდების სოფელიც. 470...709...VIII; 355...739...IX; 290...757...XI; 471...757...XV

ირანი (Иран) – 173, 176, 190, 232, 233...757...XI

ირკუტსკი (Иркутск) – 252...855...XIX

ირლანდია – 77, 462, 526...704...VI; 281-284; 343-345; 362-366; 430; 476-477; 478-481; 482; 497-519; 523; 597-599...672...VII; 30, 33, 36, 80, 84, 130, 212, 224, 225, 226, 227, 237, 304, 309, 421, 422, 576, 606, 607...709...VIII; 12, 243, 315, 380, 430, 455-458...739...IX; 66, 187, 188. 270, 271, 359, 535...548...X; 83, 105-109, 571...757...XI; 322...565...XIV

ირლანდიის ზღვა – 497...672...VII

ირლანდიის ჩრდილოეთის საგრაფოები – არმაგი, კივანი, ფერმანაგი, დერი, ტირონი, დონეგალი 497-502...672...VII

ისპანია (ესპანეთი) – იხ.: ესპანეთი

ისრაილი – 542, 1011, 1013...1127...XVI(1)

იტალია – სახელმწიფო სამხრეთ ევროპაში, ხმელთაშუაზღვისპირეთის ცენტრალურ ნაწილში. რესპუბლიკა. 90, 473...728...V; 70, 89, 96, 97, 118, 125, 126, 165-168, 178, 179, 247, 348, 511, 513, 521, 522, 524, 525, 527, 580, 586, 587...704...VI; 374-377; 378-381; 388-389; 468...672...VII; 105, 238, 241, 242, 243, 244, 245, 247, 248, 249, 266, 279, 282, 283, 284, 285, 296, 297, 299, 302, 317, 321, 324, 359, 363, 372, 402, 440, 441, 461, 472, 530, 538, 614...709...VIII; 12, 77-89, 130, 190, 206, 236, 244, 335, 358, 377, 387, 535, 584, 625, 626... 739...IX; 10, 32, 73-75, 85, 86, 92, 97, 98, 143, 145, 212, 217, 233, 260, 281-283, 314, 316, 317, 325, 332, 334, 335, 355, 356, 359, 362-371, 406, 408, 419, 465, 491, 511, 514, 537, 540, 542, 543, 547-549, 556, 557, 563...548...X; 24, 47, 50, 82, 93-96, 204, 284, 315, 317, 350-352, 354-356, 363, 365, 386, 390, 391, 406-409, 439, 446, 458, 461, 565, 570, 571, 574, 575...757...XI; 15, 16, 17, 49, 54, 55, 166...307...XII; 25, 26, 74, 126, 128, 131, 132, 133, 221, 223, 227, 455, 462...560...XIII; 43, 44...565...XIV; 137, 376, 399, 448, 449...757...XV

იყალთო – ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლი. სამონასტრო კომპლექსი თელავის ჩრდ.-ით. დააარსა ერთ-ერთმა ასურელ მამათაგანმა ზენონმა VI ს-ში. 203...757...XV

კადეში (ქადეში) – ქალაქ-სახელმწიფო ძველ სირიაში, მდ. ორონტესის ნაპირზე, ახლანდელი თელ-ნები-მენდის ადგილზე, 182...758...XI

კავთისხევი – სოფელი კასპის რაიონში. 527...709...VIII; 237, 239, 240, 266, 494, 562...548...X

კაგეკავი – 414...672...VII; 291, 668...758...XI

კაგეკაზის მთა – 82...728...V

კაგეკასია – სახელწოდებას პირველად ასხენებს ძვ. წ. აღ.VI ს. ბერძენი დრამატურგი ესქილე. ტერიტორია შავი, აზოვისა და კასპიის ძღვებს შორის. 111, 242, 321, 486, 529, 598...704...VI; 256, 342, 353, 377, 378, 450, 470, 472, 473, 476, 495, 549, 550, 554, 569...709...VIII; 29, 42, 43, 63, 98, 100, 254, 323, 324, 418... 567-570, 633...739...IX; 23, 30, 33, 36, 100, 320, 322, 373-375, 381, 415, 425, 437, 442, 443, 507, 522, 524, 525, 528, 529, 536, 538, 545, 554, 559, 563, 564...548...X; 114, 115, 183, 184, 195, 254, 292, 293, 319, 320, 322, 323, 333, 403-405. 758...XI; 32 – 34...307...XII; 94, 168, 199, 200, 296-298, 305, 316, 336, 338, 348, 355, 414, 470-474...560...XIII; 188, 192, 195, 213-214, 220, 281, 301, 336, 445, 449...566...XIV; 22, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 88, 89, 101, 130, 146, 173, 174, 188, 189, 205, 239, 241, 242, 243, 244, 272, 288, 289, 292, 293, 298, 299, 300, 307, 309, 310, 311, 315, 316, 327, 334, 336, 337, 358, 385, 393, 412, 504, 548, 574...757...XV; 66, 84, 87, 90, 94, 112, 120, 126, 130, 133, 162, 163, 166, 167, 211, 216, 285, 293, 294, 295, 304, 305, 307, 345, 350, 351...553...XVII

კაგეკასიის ოლქი - იხ.: კაგეკასია

კაიენი – ატლანტიკის ოკეანის მნიშვნელოვანი პორტი ამავე სახელწოდების კუნძულზე. ძველად პატიმრების გადასახლების ადგილი. ...758...III

კალიფორნია (Калифорния) – 682...855...XIX

კალკუტა – 90, 91...704...VI

კალუგა – 514, 564...728...V

კამენტი – ადგილი ვლადიკაგეკაზის მხარეში, 239...758...XI

კანადა – სახელმწიფო ჩრდ. ამერიკის კონტინენტზე. 366...704...VI; 362...672...VII; 13...739...IX; 43...757...XV

კანდია (ყანდია, ყანდიის კუნძულები) – თურქეთში. 125, 175, 177...704...VI

კანპი (კანოპი) – ქალაქი ეგვიპტეში აბუქირის დასავლეთით – 935...1127...XVI(1)

კანჩავეთი (ყანჩავეთი) – ახალგორის მუნიციპალიტეტის სოფელი 147...855...XIX

კაპადოკია – მცირე აზიის ცენტრალური ნაწილის ერთ-ერთი ოლქი. აქემენიდების დროს მოიცავდა ტერიტორიას ჩრდილოეთით შავი ზღვის სანაპირომდე. მას ესაზღვრებოდნენ მოსხები, ტიბარენები და სხვა ტომები. დასახლებული იყო პროტოსელებით. ძვ. წ. VI ს. დაიპყრო მიდიამ და გახდა აქემენიდების სახელმწიფოს შემადგენელი ნაწილი. 1074 წ. დაიპყრეს სელჩუკებმა. XV ს.-დან ოსმალეთის იმპერიის, დღეს კი თურქეთის შემადგენლობაშია. 572...672...VII; 284, 305...758...XI

კარდანახი (კარდანეხი) – 426, 427...548...X; 54...553...XVII; 138, 147, 149, 151, 154, 155, 158, 161, 162, 163, 165, 167...413...XVIII

კართაგენი – ძვ. ქალაქ-სახელმწიფო ხმელთაშუაზღვისპირეთში, ახლანდ. ტუნისის ყურე. 168...560...XIII; 154...757...XV

კარი – ბაზარი, მთა – 266...566...XIV

კარია – მცირე აზიის მხარე, სადაც მდებარეობდა ქალაქი გალიკარნასი – 880...1126...XVI

კარლსბადი (Карлсбадъ) – 214, 215. 553...XVII; 218, 221...855...XIX

კასანდრის ნ/კ – 547...672...VII

კარსანი – სოფელი მცხეთის რაიონში, 237, 238...758...XI

კასპიის ზღვა – მსოფლიოს უდიდესი გაუდინარი წყალსატევი. სხვადასხვა დროს მას ჰირკანიის, გურგანის, დარუბანდის, ხაზარების ზღვასაც უწოდებდნენ. 322...758...XI; 178...566...XIV; 406...757...XV; 145, 150, 154...413...XVIII

კასპიის კარი – 185...758...XI

კაფრდოვარი – ადგილი ეგვიპტეში. 572...704...VI

კახაბრის მთა – 338...757...XV

კახათი – სოფელი ზუგდიდის რაიონში, ოდიშის დაბლობზე, მდ. ენგურის მარცხენა ნაპირზე. 338...758...XV

კახეთი – მხარე აღმ. საქართველოში. მოიცავს მდ. ივრისა და ალაზნის აუზებს. 82, 83, 140, 141...728...V; 35, 57, 58, 210-212, 215, 280, 508...704...VI; 409, 414-416, 417-419...673...VII; 39, 141, 170, 375, 470, 496, 563, 568, 590...709...VIII; 43, 114, 115, 138, 142, 153, 198, 355, 454...739...IX; 41, 297, 299-303, 341, 415, 426, 504...548...X; 290, 433, 435, 475, 560...758...XI; 92, 123, 131, 132, 133, 137, 138, 139, 148, 154, 168 – 172, 191, 203...307...XII; 16-21, 23, 105, 114, 116, 119, 273, 291...560...XIII; 77, 222, 307, 414-417, 443...566...XIV; 129, 139, 150, 302, 321, 340, 353, 365, 411, 480, 481, 522, 536, 615...758...XV; 540, 547, 557, 611, 716, 731, 736, 737, 743...1127...XVI(1); 176, 177, 248, 254, 349...553...XVII; 25, 98, 112, 114, 115, 121, 125, 132, 150, 192, 229, 268, 269, 270...413...XVIII

კელნი – ქალაქი დას. გერმანიაში 148...704...VI; 96...739...IX ...566...XIV

კემბრიჯი (Кембридж) – 468...855...XIX

კერმანი (ქირმანი) – ქალაქი ირანის სამხრეთ-აღმოსავლეთში 399, 739...855...XIX

კვათანი, – 459, 460, 462...739...IX

კიო-ჩაო (კიო-ჩუ) – ნავსადგური ...709...VIII; 44...566...XIV

კიევი – 485...704...VI; 522...739...IX; 288-290, 533, 537, 538, 540. 548...X

კილიკია – ქვეყანა მცირე აზიის სამხრ.-აღმოსავლეთში. ძვ.წ. II-ში აქ ცხოვრობდნენ ლუვიელები, ხეთები და ხურიტები. – 266...566...XIV

კინტრიში – მდინარე დას. საქართველოში 338...758...XV

კინტრიშის მახრა – აჭარაში. 263, 265...704...VI

კიპრი (კიპროსი) – კუნძული, მდებარეობს სმელთაშუა ზღვაში. მასზე მდებარეობს კვიპროსის რესპუბლიკა. ძირითადი მოსახლეობა ბერძნები და თურქები. დედაქალაქი ნიქოზია. 125, 236...704...VI; 405...740...IX; 864, 926...1127...XVI(1)

კირენია – საპორტო ქალაქი კუნძულ კვიპროსზე – 889, 897...1127...XVI(1)

კისინგენი – 240, 241, 242, 248, 265, 267, 319, 320, 321, 324, 325, 359...709...VIII

კისლოვოდსკი – 131...413...XVIII

კიშერი – დაბა 266. 566...XIV

კიშინოვი – 16...673...VII

კლამარი – ძველი სასაფლაო პარიზში. იგი მდებარეობს სენ-მარსელის გარეუბანში. ...758...III

კლარჯეთი – მხარე ისტორიულ სამხრეთ საქართველოში, მოიცავდა ჭოროხის ქვემო დინების აუზს. – 189...566...XIV

კლერი – 505...673...VII

კობანი – სოფელი ჩრდილო ოსეთში, 239...758...XI

კობის ხეობა – 179...758...XI

კობლენცი – ქალაქი გერმანიაში – 515...709...VIII

კოდმანი – სოფელი ქარელის რაიონში, 237, 238. 758...XI

კოვენის გუბერნია, – 82...740...IX

კოლა – მხარე ისტორიულ სამხრ.საქართველოში, მოიცავს მდ. მტკვრის სათავეების ქვაბულს. – 189. ...566...XIV

კოლხეთი კოლხიდა (Колхида) – 173, 174, 180-183...758...XI; 266. 566...XIV 417, 733...855...XIX

კოლუმბია – 386...758...XI

კომანი – პონტოს რომაული ქალაქი – 717, 718, 996...1127...XVI(1)

კომპიენი – ქალაქი საფრანგეთში. 57, 95...704...VI

კონაუტი – 506...673...VII

კონსიერჟერი – ცნობილი საპატიმრო პარიზში, რომელიც თითქმის მთლიანად იკავებს სამართლის სასახლის შენობას. აქ ამყოფებენ სიკვდილმისჯილებსაც განაჩენის აღსრულებამდე. ...758...III

კონსტანტინეპოლი (კონსტანტინოპოლი) –ახლანდელი სტამბოლი. 704...VI, 134, 317, 600...709...VIII

კოპენჰაგენი (კოპენგაგენი) – დანიის დედაქალაქი 160...704...VI; 467...673...VII

კორეა – 324...709...VIII

კორი (გორი) – 67...548...X

კორკის საგრაფო ირლანდიაში – 304, 421...709...VIII

კორნუოლი – 284...709...VIII

კოროლინის კუნძულები – 385, 394...673...VII; 78, 379. 740...IX

კორპის კუნძული – 533...673...VII

კორრეა (კორეა) – 27, 75...560...XIII

კორსიკა – 245...709...VIII

კორსუნი – კიევის რუსეთის უძველესი ქალაქი, მდებარეობს მდ. კორსუნისა და მდ. როსის შესართავთან. ახლანდელი ქალაქი კორსუნ-შევჩენკოვსკი. 289...548...X

კორტი – კორსიკის ერთ-ერთი რაიონული ცენტრი, აუაკსიოს ჩრდილო-აღმოსავლეთით 84 კმ-ის მოშორებით, მდინარე რესტონიკასა და ზავიენიანოს შესართავთან. ...758...III

კოსროვის მაზრა – 186...704...VI

კოსტრომა – შესაბამისი სახელის მქონე გუბერნიის მთავარი ქალაქი. მდებარეობს ვოლგის მარცხენა სანაპიროზე, მდ. კოსტრომის შესართავთან, 432. 758...XI

კოჯორი – 547...758...XI; 346...855...XIX

კრეტის (კრეტას, კრიტის) **კუნძული** – საბერძნეთის კუნძული ხმელთაშუა ზღვაში. 160...704...VI; 373...709...VIII; 303...740...IX; 360. 758...XI; 226, 253, 256, 257, 293, 294, 469...560...XIII; – 850...1127...XVI(1)

კრონშტადტი (კრონშტადტი) – ქალაქი და ნავსადგური რუსეთის ფედერაციაში, პეტერბურგის ოლქში. ...307...XII; 54, 220, 222, 460...560...XIII

კროტონი (კროტონე) – უძველესი ქალაქი იტალიის სამხრეთ ნაწილში, ცნობილ ანტიკურ სპორტსმენთა სამშობლო – 870...1127...XVI(1)

კრწანისი (კრწანისის ველი), (კრწანისის ბაღები) – 565...728...V; 99, 100, 102, 103, 104, 163, 164...560...XIII; 222...413...XVIII

კუინი – 555...740...IX

კუკია – უბანი თბილისში. 272...740...IX; 631...758...XI

კულაში – დაბა (1961 წ-დან) სამტრედიის რაიონში, მდებარეობს იმერეთის დაბლობზე, 52 – 54...307...XII

კუმა – 100...740...IX

კურუქ-დარა – 220. 566...XIV

კუში – უძველესი სამეფო თანამედროვე სუდანის ჩრდილოეთ ნაწილში ძვ. წ. VIII – IV საუკუნეებში – 915...1127...XVI(1)

კუშქა – ქალაქი თურქეთის რესპუბლიკის სამხრეთ საზღვართან. 54, 67...560...XIII

Кавказ – 74, 83, 87, 90, 95, 112, 120, 126, 130, 133, 159, 165, 183, 185, 201, 216, 226, 227, 230, 232, 253...553...XVII

Кутаййская губерния – 227, 242...553...XVII

ლ

ლაგოდეხი – 410...704...VI

ლაზიკა (ეგრისის სამეფო) – 57...704...VI

ლაილაში (Лайлаш) – სოფელი ცაგერის რაიონში. 600...704...VI; 175...855...XIX

ლაკედემონია – ლაკონია, საბერძნეთში, პელეპონესის სამხრეთით მდებარე ადმინისტრაციული ერთეული, სპარტა – 858, 900...1127...XVI(1)

ლამბეზი – ჩრდილო აფრიკის ერთ-ერთი რომაული ქალაქი (ალჟირი, კონსტანტინის ოლქი), მეორე იმპერიის დროს იგი გადაიქცა საპრობილედ, დამსჯელ-გამასწორებელ კოლონიად. ...758...III

ლანდსდაუნი – 304...709...VIII

ლანჩხუთი, – 459, 460, 462...740...IX

ლაპლატა (ლა-პლატა) – 13...740...IX

ლარსი – 410...704...VI

ლარსი – ძველი შუმერული ქალაქი ამჟამინდელი ტელ-სენკერეს ტერიტორიაზე 405...855...XIX

ლეინსტერნი – სამთავრო ირლანდიაში 499...673...VII

ლეიტანია – იმიერ და ამიერ ლეიტანია 371-373...673...VII

ლეიფციხი (ლეიფციგი) – 427...740...IX

ლემბერგი (Лемберг) – უკრაინის ქალაქი ლეოვი 218...855...XIX

ლენქორანი (Ленкоран) – 175...855...XIX

ლეონი – 284...709...VIII

ლესბოსი – კუნძული ეგეოსის ზღვის სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში. 851, 886...1127...XVI(1)

ლენხუმი – 314, 315...709...VIII

ლიგანისხევი /ჭოროხის ხეობაში/ – 189...566...XIV

ლიდია – ანტიკურ ხანაში ქვეყანა მცირე აზიაში – 726, 873, 884, 901, 929, 1016...1127...XVI(1)

ლიგანა /აჭარაში/ – ლიგანი, ნიგალი. ისტორიულ-გეოგრაფიული რეგიონი ფეოდალური ხანის სამხ. საქართველოში, მდ. ჭოროხის ქვემო დინებაში. წყაროებში პირველად იხსენიება XI საუკუნეში. ამჟამად მისი დიდი ნაწილი თურქეთის ტერიტორიაზეა. 149, 152, 475...758...XV

ლიგანი (ლიბანი) – 160...704...VI

ლივერპული – 74...740...IX

ლიგია – სავარაუდოდ, იგულისხმება ქვეყანა ჩრდილოეთ აფრიკაში, დღევანდელი ლიბიის ტერიტორიაზე – 909, 922...1127...XVI(1)

ლილი – ქალაქი საფრანგეთში – ...709...VIII; 378...566...XIV

ლილო – 174...740...IX; 188, 196...560...XIII; 318...553...XVII

ლიმერკი – 421...710...VIII

ლიონა – ახლა ქალაქი ლოვენ, ბულგარეთის ჩრდ. დასავლეთში. 179...704...VI

ლიმბარდია – ისტორიული ოლქი იტალიაში. 587...704...VI; 283...710...VIII

ლიონი – 91, 102, 104, 139, 140, 158-160, 168, 183, 202, 203, 228, 366, 513, 523...704...VI; 467, 540...673...VII; 528, 553, 625...740...IX; 57, 229, 332...548...X; 466, 467, 487, 489...759...XI; 130, 137, 261...553...XVII

ლიტარინგია – ისტორიული ოლქი საფრანგეთის ჩრდილო აღმოსავლეთში. 366...704...VI

ლიჯინი (ლოჯინო) – სოფ. კახეთში, თბილისიდან 16 კმ.-ზე. 495...704...VI

ლიუკა – 347...704...VI

ლიუქსემბურგი – 38, 214...740...IX

მ

მადაგასკარი /კუნძული/ – სახელმწიფო ინდოეთის ოკეანის დას. ნაწილში, კ. მადაგასკარსა და მიმდებარე მცირე კუნძულებზე. სახელმწიფოებრივი წყობა – დემოკრატიული რესპუბლიკა. 73...560...XIII; 376...758...XV

მადათოვი (მადათოვის კუნძული – სხვა სახელები: ორბელიანის კუნძული, სარდარა) იყო მტკვრის ორ ტოტს შორის. ახლა მტკვრის მარჯვენა სანაპიროს ტერიტორიაა. სარდალმა დავით ორბელიანმა გააღრმავა მტკვრის კალაპოტი თავისი სასახლის წინ (ახლა საარბრუკენის ხიდი) და ეწოდა ორბელიანის კუნძული

XIX-ს. 20-იან წლებში ორბელიანებმა კუნძული დაუთმეს მეგობარ გენერალს, მირზაჯან მადათოვს. 1933 წ. მტკვრის მარჯვენა ტოტი მთავარ კალაპოტს შეუერთდა და შეიქმნა ახალი დასახლებული ადგილი (ახლა კუნძული აღარ არის), 77 308...XII; 214...566...XIV

მადრიდი – 627...740...IX

მაზანდარანი – 142...710...VIII

მაიშო – 515...710...VIII

მაკედონია – ისტორიული ოლქი ბალკანეთის ნახევარკუნძულის ცენტრალურ ნაწილში. 177...705...VI; 104, 236...710...VIII; 362...548...X; 257, 294, 295...560...XIII

მაღაია საღოვაია – 140. 413...XVIII

მაღტა – 140...705...VI

მამისონის უღელტეხილი – 414...673...VII

მამკოდა – 207... 855...XIX

მანგლისი – დაბა თეთრიწყაროს რაიონში. სამთო-კლიმატური კურორტი, 355, 356...740...IX; 32...308...XII;

მანგლისის ჯვარი – ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლი, ჯვარულ-გუმბათოვანი ტაძარი. IVსაუკ. 30-იან წლებში აქ უკვე იდგა ქვის ეკლესია, რ-იც Vს-ის IIნახ-ში ახალი ეკლესია ააგეს. XIIს-ის I მეოთხედში გიორგი I-ის დროს საფუძვლიანად გადააკეთეს. - 198...566...XIV

მანნა (მანნი, მანა) – სახელმწიფო თანამედროვე აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე ძვ. წ. I ათასწლეულის პირველ ნახევარში, ვანის ტბასთან 176...759...XI

მანტუა – ქალაქი იტალიაში, ლომბარდიაში. 213, 214, 535...549...X

მანჩესტერი – 446...710...VIII; 226. ...560...XIII

მანჯურია – 75, 76...710...VIII

მარავი (Маравь) – ცენტრალური აზიის უძველესი ქალაქი 399...855...XIX

მართმადიდებელთა სასაფლაო /თბილისში/ –198...705...VI

მარიცა 185...705...VI

მარმარილოს ზღვა – 125, 202...705...VI

მარნი –საფრანგეთის მდინარე, რომელიც უერთდება მდ. სენას. ...759...III

მაროკო /მაროკო/ – 582, 584...740...IX; 462...560...XIII

მარსელი (მასალია) – ქალაქი სამხრეთ საფრანგეთში, ლიონის ყურის სანაპიროზე. პარიზის შემდეგ სიდიდით მეორე ქალაქი. ...673...VII; 332...549...X; 216...758...XV; 852...1127...XVI(1)

მასოვა (მასსოვა, მასუა), (მასაკა) – ქალაქი ეთიოპიის ჩრდ-ში, პორტი წითელ ზღვაზე. 78...740...IX; 316, 317...549...X

მაჩხაანი (Мачхаани) – 152...855...XIX

მაჭახელა /აჭარაში/ – სოფელი დღევანდელი ხელვაჩაურის რაიონში მდ.-ების მაჭახელისწყლისა და ჭოროხის შესართავთან. 153, 229...758...XV

მაჯენტი (მაჯენტა) – 70...705...VI

მეკლენბურგი – სათავადო (1348 წლიდან – საჰერცოგო) შუა საუკუნეების გერმანიაში. 1815 წლიდან ორ დიდ საჰერცოგოდ გაიყო. 1919-დან 1934 წლამდე ეს გერმანიის ორი მიწაა. ამჟამად ერთიანი გერმანიის ნაწილია, 175...308...XII

მემფისი – ძველი ეგვიპტის ქალაქი. დაარსდა 3 ათასი წლის წინათ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე. ძვ. წ. 28-23 სს-ში. იყო ეგვიპტის დედაქალაქი, რომელიც სხვადასხვა ქვეყნებიდან ჩამოსული მოსახლეობის ერთგვარი კოსმოპოლიტური ცენტრი იყო. ...759...III; 942, 979, 1024, 1025...1128...XVI(1)

მეოტის ტბა – მეოტიდა, აზოვის ზღვის ძვ. ბერძნული სახელწოდება (ძვ. წ. VII-IV სს.), რომელიც დაერქვა აზოვის ზღვის აღმოსავლეთ და სამხრეთ-აღმოსავლეთ

სანაპიროზე (ჩვ. წელთაღრიცხვამდე I ათასწლეულში) მცხოვრები ტომების – მეოტამების ბერძნული სახელის მიხედვით. ...759...III

მესხეთი – 571-574...673...VII

მექსიკა, – 12...740...IX

მეცვეო – 533...673...VII

მეცი (Меци) – ქ. საფრანგეთში, ლოთარინგიაში, მდ. მოზელზე. 533...673...VII; 300-302, 306. 759...XI

მეწამული ზღვა – 462...710...VIII; 78, 84, 87, 88...740...IX; 317...549...X; 353, 464, 466...560...XIII

„მზაკვარი ალბიონი“ – (ინგლისი) – 421...673...VII

მთაწმინდა (თბილისის უბანი) - თბილისის ცენტრალური ნაწილი. მთავარი ღირსშესანიშნაობა ერთ-ერთი ასურელი მამის, დავითის მიერ გამოქვაბული სენაკის ადგილზე აგებული ტაძარი და ქართველ მწერალთა და საზოგადო მოღვაწეთა პანთეონია. ...758...XV

მთაწმინდის მოედანი 198...705...VI

მთიულეთი – მხარე აღმოსავლეთ საქართველოში, მოიცავს მდ. თეთრი არაგვის ხეობას, 179...759...XI

მიდია – ისტორიული პროვინცია ირანის ჩრდილო-დასავლეთით. პირველად იხსენიება ძვ. წ. IX საუკუნის ასურულ წყაროებში. 652-625წწ. აქ სკვითები ბატონობდნენ, რასაც ბოლო მოუღო კიაქსარმა. მის დროს მიდია უძლიერესი სამეფო გახდა. ძვ.წ. 614 მიდიამ დაიპყრო მანის სამეფო და იერიშით აიღო ასურეთის დედაქალაქი ასური, შემდეგ ნინეფია. 590-585 წწ. მიდიამ ურარტუს სამეფოც დაიმორჩილა. ძვ. წ. 553 წ. აჯანყდა მიდიის შემადგენლობაში მყოფი სპარსეთი კიროსის მეთაურობით. კიროსმა დაიკავა ეკბატანა (ჰამადანი) და ბოლო მოუღო მიდიის დამოუკიდებლობას. მიდიამ თავისუფლება მოიპოვა ძვ. წ. IV ს., როცა მაკედონელმა დაამხო სპარსთა სახელმწიფო, 174, 178, 184...759...XI; 525, 532, 584, 603, 610, 1014, 1018...1128...XVI(1)

მითილენი /მითილენი/ – ქალაქი კუნძულ ლესბოსზე – 851...1128...XVI(1)

მილანი – 492...728...V; 350...705...VI; 362, 408, 539, 540...549...X

მილეთი – ძველად იონიური ქალაქი ამჟამინდელი თურქეთის ტერიტორიაზე. 558, 684, 700, 720, 723, 853, 854, 858, 865, 866, 873, 874, 886, 918, 935, 938, 1022...1128...XVI(1)

მილიდი (მილდისი, მილდი) – არზრუმი, 176...759...XI

მინიოს პროვინცია /პორტუგალია/ – 300, 301. 303...710...VIII

მინსკი, – 323...740...IX

მინსკის გუბერნია – 82...740...IX

მიუნხენი (Мюнхен) – 94...740...IX; 218...855...XIX

მიხაილოვის ქუჩა – თბილისში ახლანდელი დავით აღმაშენებლის პროსპექტი. 444...758...XV

მიხაილოვსკი – ...710...VIII

მოზდოკი – ქალაქი თერგის მარცხ. ნაპირზე, ჩრდ. ოსეთში. ...710...VIII; 310...566...XIV; 102, 115...413...XVIII

მოსკოვი (Москва) – მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი ქალაქი. რუსეთის დედაქალაქი 1918 წლის 12 მარტიდან. 510...728...V; 316, 326, 327, 329, 486...705...VI; 467...673...VII; 166, 323,

471, 472, 473, 474, 476, 492, 494, 498, 554...710...VIII; 25, 81, 125, 253, 295, 368-370, 373, 575, 638...740...IX; 70, 262, 491, 554...549...X; 239, 264, 300-302, 306, 395, 397, 531...759...XI; 141, 142...560...XIII; 9, 10, 210, 448...566...XIV; 444...758...XV; 44, 45, 46, 47, 49...553...XVII; 122-125, 127, 128, 130-134, 140, 143, 148, 163, 166, 172, 176, 177, 179, 187, 205, 209, 226, 317...413...XVIII; 8, 9, 11, 12, 21, 156, 180, 193, 194, 222, 311, 491...855...XIX

მოხისი – სოფელი ქარელის რაიონში – 161...308...XII

მტკვარი – 154, 159, 536...728...V; 17, 49-52, 197, 198...705...VI; 355, 635...740...IX; 104, 138, 176, 289-291, 519, 627. 760...XI; 139, 140...560...XIII; 204...567...XIV

მტკვარსა და არაქსს შუა ადგილები – მტკვარ-არაქსის დაბლობი მტკვრისა და არაქსის ქვემოთში. განსაკუთრებული ადგილი ენიჭება ძვ.წ. IV ათასწ. II ნახ. – III ათასწ. არქეოლოგიურ კულტურას, რიც გავრცელებული იყო მტკვრისა და არაქსის (არეზის) აუზში. - 260?...567...XIV

მტკვრის სათავეები – ამიერკავკასიის უდიდესი მდინარის – მტკვრის სათავეები ვულკანურ ქანებში ჩატრილ ვიწრო ხეობას წარმოადგენს, რომელიც თანდათან ფართოვდება, დაჭაობებულ არტაანის ველზე ფართო ხეობას ქმნის, ჯავახეთისა და ერუშეთის მთიანეთს შორის მოედინება, ხერთვისს ქვემოთ ხეობა განიერდება, ახალციხის ქვაბულზე გადის და მესხეთისა და თრიალეთის ქედებს შორის მოედინება. – 187, 260...567...XIV

მურღული /აჭარაში/ – 152...758...XV

მუსასირი – ქალაქსახელმწიფო ძვ. წ. IX-VIII სს-ში ურარტუსა და ასურეთს შორის, ძვ.წ. 714 წელს დაამარცხა ასურეთის მეფე სარგონ II-მ. გაძარცვული მანნის ქონების აღწერილობა ურარტუს მატერიალური კულტურის ისტორიის შესასწავლი მნიშვნელოვანი წყაროა, 176...759...XI

მუშტაიდი (მუშტეიდი) – XIX ს. 30-იან წლებში დიდი ბაღების სახელწოდება მტკვრის მარცხენა ნაპირზე თბილისში, ეკუთვნოდა ირანელ ალა-მირ-ოფეც მუშტეიდს. 1853 წ. ბაღები საზინამ შეისყიდა. ამჟამად მისი ფართობი შემცირებულია. მდებარეობს დავით აღმაშენებლის გამზირის ბოლოში, „დინამოს“ სტადიონთან. 199...705...VI; 278. 760...XI; 73, 413...XVIII;

მუხათგვერდი – სოფელი მცხეთის რაიონში. 1935 წლამდე აქ ბალ-ბოსტნები იყო, 519. 760...XI

მუხრანი – 94...710...VIII; 64...567...XIV; 85, 86, 200...413...XVIII; 186...855...XIX

მუხრანიანთ ხიდი – დღეს ნ. ბარათაშვილის სახელობის ხიდი. 198...705...VI

მცირე აზია (Малая Азия) – ნახევარკუნძული დას. აზიაში, თურქეთის ტერიტორიის შუა ნაწილი. გარს აკრავს ხმელთაშუა. ეგეოსის, მარმარილოს და შავი ზღვები, ბოსფორისა და დარდანელის სრუტეები. 124, 130, 146, 236...705...VI; 545...710...VIII; 425...549...X; 284...759...XI; 464...560...XIII; 305, 322, 199, 264...567...XIV; 413...855...XIX

მცხეთა – ქალაქი აღმ. საქართველოში, მტკვრისა და არაგვის შეასართავთან. ქვეყნის ძველი დედაქალაქი. მცხეთაშია საქრისტიანოს ერთ-ერთი უდიდესი სიწმინდე უფლის კვართი. 476, 490...728...V; 410...705...VI; 24; 274...673...VII; 178, 179, 180, 184, 190, 191, 235-237, 239, 242, 244, 251, 253, 254, 261, 264, 282, 294, 299-302, 306, 518-520...759...XI; 352, 353, 466...758...XV; 94, 112, 140, 254, 267, 294, 296...554...XVII; 204, 217, 221, 229, 230, 233, 235, 237, 242, 247, 248, 249, 250, 251, 254...414...XVIII

მცხეთის ჯვარი – ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლი; დგას მთაზე ძვ. დედაქალაქის, მცხეთის პირდაპირ, მტკვრისა და არაგვის შესართავთან. ქრისტიანობის მიღების პირველი წლებიდანვე მეფე მირიანმა აქ ხის ჯვარი აღმართა, რასაც ქართველებთან ერთად კავკასიის სხვა ქრისტიანი ხალხებიც სცემდნენ თავიანთს. VI ს-ის II ნახევარში ქართლის ერისმთავარმა გუარამმა ჯვრის გვერდით პატარა ეკლესია ააშენა, ხოლო ამავე საუკუნის მიწურულს ერისმთავარმა სტეფანოზმა ააგო დიდი ტაძარი, რომელიც ზედ გადაეხურა ხის ჯვარს. – 198. 567...XIV

მჭადიჯვარი (Мчадис–Джвари) – 87, 254...414...XVIII; 6; 147...855...XIX

6

ნავთლული (ნავთლუხი) (ნათლუხი) – ვახუშტის მიხედვით – ნავთლუხი – სადაც “დის ნავთი” (“აღწერა”, 54). XVIII ს. II ნახ. სოფელი ყოფილა. თბილისის ნაწილი გახდა XIX ს. დამდეგს. 272...741...IX; 323...760...XI; 101...567...XIV

ნაირი („ნაირის“ ქვეყანა) – ასურეთის ჩრდ.-ით, ვანისა და ურმიის ტბების გარშემო მდებარე ტერიტორია. ძვ.წ. XIII-XI ს.ს. ასურეთის მმართველთა წარწერებში გვხვდება ცნობები ნაირის წინააღმდეგ ლაშქრობათა შესახებ. ნაირის შესახებ ცნობებს ვხვდებით აგრეთვე ძვ.წ. IX ს-ის ასურულ წყაროებში. 175, 176...760...XI; 248, 254, 264. 567...XIV

ნაკროსი (ნაკოსი) – კუნძული ეგეოსის ზღვაში – 1022...1128...XVI(1)

ნასსაუ – პროვინცია სამხრეთ-დასავლეთ გერმანიაში. 363...705...VI

ნაუკრატისი – ქალაქი ძველ საბერძნეთში. 846, 850-853, 864, 867, 878, 881, 886, 902, 904, 905, 915, 916, 926, 927, 931, 935, 943, 946, 953, 954, 958, 968, 1045...1128...XVI(1)

ნაუმი – ...710...VIII

ნაქალაქევი – სოფელი ასპინძის რ-ში. ამ მიდამოებში იყო ძველი ქალაქი წუნდა, შემორჩენილია წუნდის ეკლესია (XII-XIII ს-ის მიჯნა). - 189...567...XIV

ნაძალადევი – 220...554...XVII

ნაჭილობევის მთა – 266...568...XIV

ნეაპოლი, – 80...741...IX

ნეზიანი – 266...568...XIV

ნიდერლანდია (ნიდერლანდები) – 392...673...VII; 386...760...XI

ნილოსი / მდინარე/ – 569...705...VI; 845, 846, 848, 849, 853, 859, 862, 867, 874, 877, 879, 886, 906, 908, 909, 916, 918, 921, 927, 934, 936, 955, 956, 963, 967, 968, 989, 1003, 1008, 1039, 1044, 1045...1128...XVI(1)

ნილსონი – ...710...VIII

ნინეგია (ასურეთი) – ასურეთის უძველესი ქალაქი, მდებარეობდა მდ. ტიგროსის მარცხენა ნაპირზე. ძვ.წ. XVIII ს-ში შამშიადად I-მა აქ ააგო იშთარის ტაძარი, რომლის თვალისმომჭრელი სილურჯის კარიბჭე ბერლინის ეგვიპტურ მუზეუმშია დაცული. სენახერიბის დროს ქალაქს შემოავლეს 4კმ სიგრძის კედელი 14 ჭიშკრით. ნინეგია გახდა ასურეთის დიდი სამეფოს დედაქალაქი; მეფე აშურბანიპალის დროს აქ შეიქმნა უდიდესი და უნიკალური ბიბლიოთეკა (ძვ.წ. VII ს-ში), ჩვენამდე მოაღწია 30000-მა ლურსმულად ნაწერმა თიხის ფირფიტამ. 178...760...XI; 258...568...XIV

ნიჟეგოროდი (ნიჟეგაროდი) (Нижегород) – 564...728...V; 21...741...IX; 193 855...XIX
ნიუ-არკა – იხ.: ნიუ-იორკი
ნიუ-იორკი – 225...710...VIII; 594...741...IX; 286...549...X; 111...760...XI
ნიშის მაზრა 186...705...VI
ნიცა (ნიცცა) – ალპების ხმელთაშუა ზღვის პირას მდებარე ფრანგული ნაწილის მთავარი ქალაქი 375...673...VII; 575...760...XI
ნოვეგოროდი – 514...728...V
ნოვობაზარის ოლქი – 186...705...VI
ნორვეგია – 382-386...673...VII; 55, 61, 62...741...IX
ნოტინჰემი – 593, 595...741...IX
ნუხა (Нуха)– ერთ-ერთი ძველი ქალაქი აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე. XVIII-XIX საუკუნეებში ფეოდალური სახანოს ცენტრი. 496...710...VIII; 81...759...XV; 398...855...XIX
ნუხი – ქალაქ შეკის სახელწოდება 1968 წლამდე, ქა-ლაქი, ჩრდილოეთ აზერბაიჯანში, – 112...741...IX

ო

ოღესა –13...728...V; 190-191...705...VI; ...710...VIII; 369...741...IX; 305...549...X; 45...561...XIII; 187, 218...414...XVIII
ოზურგეთი – 597...705...VI
ოზურგეთის მაზრა, – 521, 522...741...IX
ოლდენბურგი – XII საუკუნეში საგრაფო ჩრდილოეთ გერმანიაში, მთავარი ქალაქი ოლდენბურგი 1815-1918 წლებში – დიდი საჰერცოგო, რომელსაც განაგებდა საკუთარი ხელისუფლება, 174...308...XII
ოლიმპი (ოლიმპოსი) – ქალაქი საბერძნეთში სადაც ტარდებოდა უძველესი ოლიმპიადები. 866, 868, 874...1128...XVI(1)
ოლიმპოს მთა – 533...673...VII
ოლსტერი – პროვინცია – 526...673...VII; 83, 84, 85, 279...710...VIII
ომალი – საფრანგეთში, მდ. სენის ქვედა წელზე მდებარე ქალაქი. ომალის საგრაფო ისტორიულ წყაროებში იხსენიება XII საუკუნიდან, 121...760...XI
ონი – 415...710...VIII; 266...568...XIV
ორგუბე /კესარიის ახლოს/ – 266...568...XIV
ორთაყვის მთა – ნიღდის ქალაქის ახლოს ორთაყარა, მწვერვალი სვანეთის კავკასიონის მთავარ ქედზე – 266...568...XIV
ორთაჭალა – 26...728...V
ორიოლი – ქალაქი რუსეთის ტერიტორიაზე, ორიოლის ოლქში. 431...760...XI
ორლეანი – 121...761...XI
ორონთა – მდინარე ელასის ანტიკური სახელწოდება. მიედინება ლიბანში, სირიასა და თურქეთში, ჩაედინება ხმელთაშუა ზღვაში, 152. 761...XI
ორონტის ველი – მდ. ორონტის (სირია) ველის დიდი ნაწილი დამუშავებული იყო და განსაცვიფრებელ ბაღნარს წარმოადგენდა ამ უდაბურ გარემოში. – 268. 568...XIV
ორხანე – 179...705...VI

ოსმალეტი (ოსმალო) (ოსმალეით) – ოთომანთა იმპერია შეიქმნა XV-XVI საუკუნეებში. I მსოფლიო ომში დამარცხების შემდეგ საბოლოოდ დაიშალა. 56, 57, 65, 67, 89, 97, 98, 100, 124-127, 130, 138-141, 145, 146-148, 152-158, 160, 161, 165, 167-170, 173, 175, 177, 178, 181, 183-187, 189-192, 201, 208, 213, 223, 227, 236, 263, 267, 268, 300, 512, 527, 570, 574...705...VI; 251, 266-269; 319, 366-369; 420; 552-555; 585-589...673...VII; – 460, 461, 466, 468, 478, 530, 532, 533, 534, 535, 544, 597, 599, 601, 613, 614...710...VIII; 13, 76-79, 87, 117, 118, 234, 235, 302, 303, 314, 316, 319, 402-405, 525, 530-532...741...IX; 13, 32, 41, 362, 483, 494, 538...549...X; 131, 317, 340, 352, 357-362, 364, 391, 395, 396, 419, 446, 449, 450...761...XI; 124, 125, 127-131, 134, 145, 146, 225-229, 253, 257, 294, 303, 458-464, 466, 468, 469...561...XIII; 40-45, 123-125, 133, 154, 304-309. 568...XIV; 19, 20, 54, 57, 60, 116, 117, 135, 140, 145, 147, 156, 157, 168, 228, 229, 245, 338, 342, 370, 474, 475...759...XV; 162...554...XVII;

ოსმალოს საქართველო – ზემო ქართლი 56-60...705...VI

ოსტზეის გუბ. /პოლონეთში/ – 143...759...XV

ოსტროგოვის ქალაქი – ...673...VII

ობისი – 620...710...VIII; 238, 239, 241, 242, 243, 273...561...XIII

პ

პადინგტონი – 457...741...IX

პადუა – ქალაქი ჩრდ. იტალიაში, ვენეციის ოლქში – 212, 213, 218, 537...549...X

პალესტინა – ისტორიული ოლქი წინა აზიაში. ძვ.წ. III ათასწლეულში აქ ჩამოსახლდნენ ქანაანელი ტომები. ძვ.წ. XII ს-ში სანაპირო ზოლი დაიპყრეს ფილისტიმელებმა (აქედან სახელწოდება „პ“); ძვ.წ. XI ს-ში პალესტინის დანარჩენ ტერიტორიაზე შეიქმნა ისრაელ-იუდეველთა სამეფო...711...VIII; 29,298...761...XI; 194, 248...568...XIV

პალოუ (ალოუ) – ქალაქი მცირე აზიაში, თურქეთის ცენტრალურ ნაწილში, 248. 761...XI

პამირი – 75...561...XIII

პანამა – სახელმწიფო ცენტრალურ ამერიკაში 166...308...XII

პანდირალო – 127...705...VI

პანე – 249-252...741...IX

პანკისის ხეობა – მდ. ალაზნის ზემო დინების ხეობა. შემოფარგლულია პანკისისა და დიდგვერდ-ნაქერალის ქედებით. 502...759...XV

პარაგვაი – 386, 388...761...XI

პარიზი (პარიჟი) (Париж) – საფრანგეთის დედაქალაქი. განლაგებული მდ. სენის სანაპიროზე – 342, 419, 429, 476...728...V; 71, 76, 88, 95, 142, 144, 168, 192, 193, 203, 216, 217, 222, 223, 225, 226, 231, 522...705...VI; 259, 500...711...VIII; 181, 188, 193, 214, 467...741...IX; 13, 78, 95, 133, 345, 409, 449...549...X; 42-45, 57, 120, 294, 300, 363, 437, 445...61...XI; 179.308...XII; 66...561...XIII; 73, 216, 223, 225, 227, 381, 399, 400, 429...759...XV; 214, 215...554...XVII; 104, 107...414...XVIII; 218, 219, 285..855...XIX

პასარგადე (პასარგადი) – ძველი სპარსული ქალაქი, აქემენიდთა იმპერიის დედაქალაქი – 1039...1128...XVI(1)

პენსილვანია – შტატი ჩრდილო-აღმოსავლეთ ამერიკაში, 321. 761...XI

პენჯღე – 468...673...VII
პერმი – 169...561...XIII
პერსეპოლი (პერსეპოლისი) – ძველი ქალაქი ირანში, შირაზის ჩრდ.-აღმოს.-ით. დააარსა დარიოს I-მა. აქემენიდების სამეფო ქალაქი. 178...761...XI
პერუ – 13...741...IX; 386...761...XI
პეტერბურგი (პეტერბურდი) (Петербург) – 31, 52, 377, 419, 424, 469, 507, 512, 562...728...V; 153, 217, 228, 277...705...VI; 128; 319; 414, 467...673...VII; 267, 323, 325, 449, 498, 500, 554, 593, 601...711...VIII; 10, 32, 53, 99, 253, 316, 370, 515, 560, 617, 629...741...IX; 58, 70, 119, 262, 263, 282, 283, 324, 334, 537... 549...X; 329, 403, 471, 531...761...XI; 36, 161, 199...308...XII; 220...561...XIII; 9, 33-34, 203, 266, 286, 310...568...XIV; 54, 57, 59, 107, 196, 212, 235, 236, 281, 305, 309, 310, 323, 398, 430, 478, 491, 523, 534, 583, 585, 586, 587, 591...759...XV; 807, 809...1128...XVI(1); 14, 22, 25, 54, 56, 57, 97, 148, 161, 162, 167, 179, 246, 248, 249, 253, 271, 280, 281, 303, 309, 310, 311, 318, 321, 323, 350, 352, 354, 358, 359...554...XVII; 100, 106, 111, 113, 114, 122, 123, 126, 127, 128, 132, 134, 136, 140, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 151, 153, 154, 155, 158, 159, 160, 161, 166, 167, 178, 185, 187, 188, 205, 209, 212...414...XVIII; 8, 9, 11, 12, 26, 28-32, 34-36, 38, 39, 78, 105, 115, 156, 170, 196, 202, 203, 205-207, 119, 222, 230, 231, 233, 252, 277, 303, 316-318, 335, 358...855...XIX
პეტერგოფი – 314, 334...549...X
პეტროვსკი (Петровскъ) - 219...855...XIX
პეტროვსკის პარკი – 125...414...XVIII
პიემონტი – 283...711...VIII
პიზა (Пиза) – იტალიის ქალაქი 252...855...XIX
პირეა – საბერძნეთის წყლები – 279...673...VII
პლეენა – 146-148, 152, 156, 158, 160, 164, 165, 168, 174, 177, 179, 228...705...VI
პლოცკი – ქალაქი პოლონეთში, მდ. ვისლის სანპიროზე. პლოცკის საგოეგოდოს ადმინისტრაციული ცენტრი. 142...759...XV
პოდგორნია (Подгорная) – 171...855...XIX
პოდვოლოჩისკი (Подволочиски) – 218...855...XIX
პოდოლის გუბერნია – 377, 449, 496...711...VIII
პოზნანი – 90...711...VIII; 64...561...XIII
პოლონეთი – სახელმწიფო ცენტრალურ ევროპაში. სახალხო რესპუბლიკა. 93...561...XIII; ...759...XV; 332...554...XVII
პოლტავა (Полтава) – 159...414...XVIII; 100, 112, 502, 536...856...XIX
პომერანი – 90...711...VIII;
პომერანია (Померания) – პრუსიის ყოფილი პროვინცია 142...865...XIX
პონტო – ელინისტური სამეფო მცირე აზიაში ძვ.წ. 302-64, რომლის ძირითად მოსახლეობას კაპადოკიელები შეადგენდნენ, 284...761...XI
პორტარტური – ...711...VIII
პორტარტური – ქალაქი და ციხე-სიმაგრე ჩინეთში, (ახლ. ლიუიშუნი), რომელიც 1898 წელს რუსეთმა იჯარით აიღო და 1904–1905წ.წ. რუსეთ-იაპონიის ომის დროს მნიშვნელოვან პლაცდარმად გამოიყენა. ...711...VIII; 45, 46...568...XIV
პორტსმუნტი – 304...711...VIII

პორტუგალია – 382-386...673...VII; 279, 285, 290, 296, 301, 302, 308...711...VIII; 12...741...IX;
386, 464-468...761...XI; 74...561...XIII
პრაგა (პრადა) – 97...705...VI
პრესტორია – ...711...VIII
პრეტორია (ბურების სატახტო ქალაქი) – 321. 568...XIV
პრიენი – ანტიკური ქალაქი დღევანდელი თურქეთის ტერიტორიაზე
886...1128...XVI(1)
პრიზრენდის ოლქი – 186...705...VI
პრიშტანი – 178...705...VI
პრუსია – ცენტრალურ აღმ. და სამხ.-აღმ. ევროპაში გერმანულ ფეოდალთა
სამხედრო ექსპანსიის შედეგად შექმნილი სახელმწიფო, რომელიც მოისპო II მსოფლიო
ომში გერმანიის დამარცხების შემდეგ. 46, 47, 168, 366, 367, 377, 436, 513, 583, 588...705...VI;
90, 91, 107, 109, 111, 207, 208, 228, 229, 232, 266, 319, 320, 360...711...VIII; 39, 40, 58, 61, 66, 69,
103, 214, 217, 252, 326, 327, 443, 444...741...IX; 18, 118, 119, 161, 196, 327, 328, 336, 366, 367,
409, 411, 496, 508-510, 516, 534, 537, 540, 543, 551...549...X; 55, 315, 407, 551...761...XI;
54...308...XII; 136, 221...561...XIII; 144. 568...XIV; 133, 382...759...XV
პსკოვი – 606, 607...741...IX
Петербург – 14, 22, 25, 52, 55, 110, 149, 150, 156, 159, 227, 229, 231, 248, 250, 276...
554...XVII

ქ

ქენევა – 139, 140...561...XIII
ქინგანი (ქინგალი) – სოფელი ღუშეთის რ-ში, 519. 761...XI
ქურქევი – 329...711...VIII

რ

რაგა (რაგი, რაგე) – მიდიური ქალაქი ეკატანას ჩრდილო-აღმოსავლეთით. 983,
1031, 1033...1128...XVI(1)
რაიტი – შვეიცარიის ერთ-ერთი მხარე, რომელიც იმპერატორ ავგუსტის დროს
რომაელების ძალაუფლების ქვეშ იმყოფებოდა. ....760...III
რაუ – ...711...VIII
რაჭა – რეგიონი დას. საქართველოში. 314, 315, 415, 416, 417...711...VIII
508...759...XV
რაჰმედის მთა – მდებარეობს სპარსეთში, პერსეპოლისის მიდამოებში.
920...1129...XVI(1)
რეინი – 513...711...VII
რესჩუკი – 329...712...VIII
რელია (რალიუმი) (რეგიუმი) – თანამედროვე იტალიის ქალაქი რეჯო –
853...1129...XVI(1)
რიგა (Рига) – 231... 856... XIX
რიო-გრანდე – მდინარე აშშ-სა და მექსიკის ტერიტორიაზე. ქალაქ ელ-პასოდან
მიჰყვება მექსიკის საზღვარს. ....760...III

რიო-დე-ჟანეირო – 388, 389...762...XI

რიონი – მდინარე საქართველოში. 114...741...IX; 189...762...XI

რიონი – რკინიგზის სადგური, 629...762...XI

რიონის ვაკე – 495...711...VIII

რიყე – უბანი თბილისში, 103, 289...762...XI

რიყე /ადგ. თბილისში/ – უბანი მტკვრის მარცხენა სანაპიროზე ავლაბარსა და ჩუღურეთს შორის. 103, 289...762...XI; 508, 509...760...XV

როგანი – 284...711...VIII

როდოპის მთები – 214...705...VI

როკის ხეობა – 414...673...VII

რომანინის ტბა – მდებარეობს აფშერონის ნახევარკუნძულზე, ბაქოს მახლობლად, 321. 762...XI

რომი (Римь) – იტალიის დედაქალაქი. ქვეყნის პოლიტიკური და კულტურული ცენტრი. მის ფარგლებშია პაპის სახელმწიფო-ქალაქი ვატიკანი. 97, 178, 347...705...VI; 378, 467...673...VII; 106...711...VIII; 245-247, 377, 555...741...IX; 116, 218, 359, 363, 365-367, 515, 539, 563...550...X; 271, 305. 762...XI; 245 308...XII; 227, 377...561...XIII; 505, 570, 571...760...XV; 11, 162...554...XVII

რომის იმპერია, – 245...741...IX; 469...856...XIX

როსტოვი – 100, 370...741...IX

როშფორი – ქალაქი საფრანგეთში. 526...706...VI

როჩდელი – 409...741...IX

რუისი – 359...728...V

რუმელია – თურქოსმაღლების მიერ ბიზანტიის დაპყრობის შემდეგ იმ პროვინციის თურქული სახელწოდება, რომელიც მოიცავდა ბალკანეთის ნახევარკუნძულის ქვეყნებს. ბერლინის 1878 წლის ტრაქტატით, ოსმაღლეთის იმპერიის ფარგლებში დარჩენილ ბულგარეთის სამხრეთ ნაწილს ეწოდა აღმოსავლეთი რუმელია. ზოგჯერ რუმელიას უწოდებენ თურქეთის ევროპულ ნაწილს (აღმოსავლეთი თრაკია). – 126, 133, 145, 160, 161, 162, 164, 165, 324, 326, 345, 373, 464, 465, 466, 468, 542, 543, 597 599, 628..711...VIII; ...742...IX; 446. 762...XI; 256...561...XIII

რუმინია (რუმინეთი) – სახელმწიფო ევროპის სამხრეთ ნაწილს32, 86, 229 550...X ი, მდ. დუნაის ქვემო აუზში. 183, 185, 189, 191, 236...706...VI; 266...673...VII; 13, 531...742...IX; 32, 86, 229 550...X; 363, 365, 393. 762...XI; 49...308...XII; 294...561...XIII; 45...569...XIV; 135...760...XV

რუსეთი (Россия) – მსოფლიოს ერთ-ერთი უდიდესი სახელმწიფო ევრაზიის კონტინენტზე. დედაქალაქი მოსკოვი. ფედერაციული რესპუბლიკა. 13, 15, 18, 24, 36, 45, 57–59, 69, 89, 110, 179, 180, 185, 377, 385, 390, 425, 426, 457, 471, 490, 492, 507, 509, 510, 512, 514, 516, 525...728...V; 66-68, 89, 98, 117, 118, 124, 126, 127, 129, 130, 138-140, 146-148, 152, 154, 156-158, 160, 165-170, 173, 175-177, 182-187, 189-192, 201-208, 213, 214, 227, 236, 241, 268, 322, 323, 356, 364, 376, 377, 396, 397, 400, 403, 405, 417, 446, 451, 455, 459, 461, 470, 485, 486, 506, 511, 516, 517, 520, 522, 523, 526-529, 540, 545, 546, 580...706...VI; 16, 247-251; 252-256; 266-269; 277-278; 320-322; 388-389; 432-435; 440-448; 578-580...674...VII; 24, 72, 75, 76, 103, 133, 134, 135, 144, 145, 164, 214, 240, 241, 245, 248, 250, 252, 268, 284, 317, 318, 319, 321, 323, 324, 326, 327, 336, 345, 359, 363, 373, 374, 377, 381, 385, 393, 394, 395, 397, 402, 411, 412, 417, 426, 438, 441,

452, 459, 460, 461, 463, 464, 468, 471, 477, 478, 479, 480, 488, 489, 490, 491, 492, 502, 506, 516, 517, 518, 536, 537, 548, 550, 551, 552, 582, 593, 595, 599, 601, 603, 613, 614...712...VIII; 10, 13, 17, 19-53, 63, 76, 77, 100, 109, 111, 115-119, 141, 161, 198, 207, 217-229, 244, 253, 256, 261, 295-340, 357-468, 496-515, 524-537, 547, 552-560, 609, 616-628, 636...742...IX; ...550...X; 11, 13, 17, 20-22, 31, 47, 51, 56, 57, 103, 113, 128, 132, 138, 139, 140, 143, 181, 193, 292, 302, 304, 322, 324-326, 328, 329, 335, 350- 352, 359, 364, 365, 390, 391, 409, 415, 417, 430-432, 445-447, 449, 453-455, 461, 462, 469, 470-472, 492, 494, 495, 498, 520, 522, 524, 528-530, 575, 578. 762...XI; 15, 17, 27, 34, 47, 48, 50-54, 61, 63, 69, 71, 73, 92, 113, 137, 141, 144, 157, 160, 161, 165, 166, 167, 177, 199, 204, 205, 212, 241...309...XII; 16, 19-23, 27, 32, 39, 45, 46, 52-61, 63, 65-68, 71, 73, 75-77, 93, 98, 110, 115, 131, 133, 148, 150, 151, 167, 168, 198-200, 220-228, 262, 275, 297, 310, 311, 353, 425, 432, 437, 455, 457, 459, 460, 463, 467-469, 471-473...561...XIII; 9, 12, 39-48, 128-138, 182-189, 227-268, 283-285, 293-295, 305-317, 468. 569...XIV; 26, 27, 53-60, 75, 88, 107, 125, 126, 130, 134, 136, 140, 144, 146, 152, 168, 173-175, 185, 195, 196, 228, 234, 235, 237, 238, 242-244, 247, 248, 277, 290, 292, 293, 297, 298, 304-307, 310, 311, 315, 325, 327, 336, 337, 339, 350, 358, 359, 364, 376, 378, 379, 380, 384, 398, 416, 422, 429, 430, 440, 446, 460, 461, 473, 474, 492-494, 497, 537, 538, 544, 578, 583, 584, 588, 593...760...XV; 10, 22, 45, 83, 137, 138, 140, 141, 144, 149, 150, 159, 452, 453, 525, 552, 801, 805, 808, 815, 818, 819, 821...1129...XVI(1); 13, 15, 17, 18, 20, 66, 108, 134, 135, 223, 45, 247, 248, 251, 254, 270, 277, 285, 328, 331, 333, 334, 335, 336, 339, 340, 351, 356, 357...554...XVII; 96, 100, 101, 104, 106, 115, 118, 121, 130, 173, 184, 230...414...XVIII; 10, 11, 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 25, 35, 80, 85, 97, 111, 112, 140, 203, 231, 236, 252, 266, 304, 114, 391, 393, 404, 413, 415, 416, 464, 467...856...XIX

რუსეთის იმპერია (Российская империя) – მონარქიული, წოდებრივი მრავალეროვანი სახელმწიფო 1721-1917 წლებში. ის აერთიანებდა თავის შემადგენლობაში პოლონეთის სამეფოს, ფინეთის დიდ სათავადოს, კავკასიის მხარეს, ციმბირსა და შუა აზიის ოლქებს. რუსეთის იმპერიის ტერიტორია იყოფოდა 81 გუბერნიად და 20 ოლქად. 137, 184...1129...XVI(1)

რუსთავის დაბა – 58...706...VI

რუსის ბაზარი – თბილისში, ახლანდელი საკოლმეურნეო ბაზარი ბარათაშვილის ქუჩაზე. 444...760...XV

ს

საატისი – 80...742...IX

საბერძნეთი – სახელმწიფო სამხ.-აღმ. ევროპაში ბალკანეთის ნახევარკუნძულსა და მიმდებარე კუნძულებზე. დედაქალაქი ათენი. 12, 65, 95, 100, 136...728...V; 58, 160, 177, 203, 206, 236...706...VI; 266; 277; 318, 325; 458-462; 468; 531-534; 547-550; 558-562; 568-574; 578-580; 585-589...674...VII; 103, 105, 120, 126, 134, 246, 629...712...VIII; 555...742...IX; 32, 41, 288-290, 425, 559...550...X; 173, 254, 271, 305, 360, 362, 390...762...XI; 124, 253, 254, 255, 256, 257, 293, 294, 348, 454, 458, 469, 493...561...XIII; 40-44, 47, 124, 194, 268. 569...XIV; 133, 135, 136, 350, 373, 391...760...XV; 162, 179, 329...554...XVI

საბერძნეთის კუნძულები – 425...550...X

საბოტანიკო ბაღი (ბოტანიკური ბაღი) – 198...706...VI

საგარეჯო – 215, 280, 445...706...VI

საგურამო (Сагурамо) – ილიას მეუღლის – ოღლა გურამიშვილის სამკვიდრო მამული, მათი საზაფხულო რეზიდენცია – ...712...VIII; 457, 465-467, 470, 479-480, 488...569...XIV; 30, 43, 63, 89, 146, 165, , 211, 217, 238, 239, 251, 254, 255, 256, 263, 264, 267, 294, 325...554...XVII; 84, 103, 106, 112, 113, 191, 204, 212, 217, 227, 228, 233, 236, 238, 241...414...XVIII; 8, 161, 169...856...XIX

სადოვა – ქალაქი ჩეხოსლოვაკიაში, რომლის მიდამოებში 1866 წ. ავსტრია-პრუსიის ომის დროს პრუსიელებმა სასტიკად დაამარცხეს ავსტრია-საქსონელთა არმია, – 219...742...IX

საგოია – 375...674...VII

საისი – ძველი ეგვიპტური ქალაქი ნილოსის დელტაზე. 860, 861, 882, 885, 886, 895, 915, 916, 919, 921, 927, 933, 934, 937, 942, 946, 953, 967, 974, 1002, 1004, 1024, 1046...1129...XVI(1)

სალონიკი – 372...712...VIII

სამარა (Самара) – 193...856...XIX

სამეგრელო – მხარე დასავლეთ საქართველოში რიონს, ცხენისწყალს, ენგურსა და შავ ზღვას შორის ტერიტორიაზე. სახელწოდება მოდის ისტ. მხარის, ეგრისის სახელიდან. 258, 358...706...VI; 433. 762...XI; 74, 205, 207, 337, 339, 340, 345...760...XV; 254...554...XVII

სამთავრო (Самтавро) – 235-245, 248, 260, 261, 263, 264, 265, 272, 273, 282, 283. 762...XI

სამოსი – კუნძული ეგეოსის ზღვაში. 511, 850, 853, 854, 861, 865-867, 869, 870, 873, 901, 952, 968, 997, 1022, 1023...1129...XVI(1)

სამტრედია – 50...742...IX

სამცხე-კლარჯეთი – ძვ. სამხრ. საქართველოს ტერიტორია, დღეს თურქეთშია. 57, 58...706...VI

სამცხე-საათაბაგო – ფეოდალური სამთავრო სამხრ.დას.საქართველოში XIVს-ის I ნახევრიდან XVIIIს-ის 20-იან წლებამდე. 58, 59...706...VI; 189...569...XIV

სამხრეთ ამერიკა – იხ.: ამერიკა

სან-სტეფანო – ქალაქი სტამბოლის მახლობლად. 204, 206...706...VI; 302...742...IX; 463...561...XIII

სანებელი – 137...554...XVII

სანიორე (Санiore) – 155...856...XIX

საპიორის ქუჩა – 103...762...XI

სარდინია – 245...709...VIII

სარდესი – ლიდის დელაქალაქი ძვ. წ. 680-547 წლებში. 881, 888, 901, 925...1129...XVI(1)

სართიჭალა – სოფ. გარდაბნის რ-ში, მდ. ივრის მარჯვენა მხარეს, 239. 762...XI

სარმურსახლი – კესარიის ახლოს – 266. 569...XIV

სასახლის ქუჩა – თბილისში ახლანდელი რუსთაველის გამზირი – 444...760...XV

საფრანგეთი (ფრანცია) – სახელმწიფო დას. ევროპაში. სახელმწიფოებრივი წყობა – რესპუბლიკა. 12, 418...728...V; 45, 68-72, 76-96, 117-119, 126, 128, 129, 134-137, 142, 143, 145, 146, 148-151, 158, 159, 165-168, 174, 187, 192-194, 220-223, 227-231, 236, 348, 366, 511, 514, 521, 525, 570, 571, 580, 583, 585, 587...706...VI; 436; 468; 547-550; 551-555...674...VII; 26, 27, 28, 29, 30, 85, 103, 105, 109, 111, 113, 114, 115, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 145, 163, 208, 217, 218, 220,

221, 222, 223, 228, 229, 230, 231, 238, 239, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 248, 249, 252, 266, 288, 318, 320, 324, 358, 359, 360, 363, 372, 379, 381, 401, 435, 436, 437, 439, 440, 441, 442, 460, 462, 463, 474, 481, 482, 483, 485, 487, 488, 500, 530, 534, 535, 536, 537, 557, 575, 579, 580, 581, 584, 602...712...VIII; 31, 33-40, 56-61, 79, 83, 84, 92, 117, 119, 129, 133, 181, 188-218, 234, 244-620...742...IX; 11-14, 16, 20, 41, 48, 49, 58, 73-75, 77-80, 82, 84, 85, 91-99, 118, 120, 126-128, 132-134, 144, 151, 152, 154, 162-170, 174, 177-181, 184, 185, 196, 224, 233, 260-262, 280-284, 305, 312, 315-317, 324, 325, 327, 330, 332, 335, 345-348, 355, 356, 358-362, 366-372, 406-410, 413, 465, 475, 479, 480, 484-486, 488, 498, 501, 508, 509, 513, 516, 534, 536, 538-543, 550, 555-557, 561-563...550...X; 24, 42-44, 52, 53, 57, 81, 82, 92, 93, 95, 96, 110, 111, 113, 120-122, 138, 142, 143, 149, 198, 302, 304, 315-317, 334, 352, 354-356, 358, 359, 364, 386, 394, 395, 406, 408, 409, 419, 437, 438, 440, 444, 445, 447, 454, 458-463, 478, 507, 554, 565, 569-573, 575-577...762...XI; 15-18, 52-55, 144, 145, 146, 149, 166, 167, 175, 177-181, 193...309...XII; 25-27, 29-31, 52, 54, 66, 67, 71, 73-76, 82-89, 128, 131, 133, 152, 220-224, 226-228, 335, 345, 454-457, 459, 460-467, 468, 469...562...XIII; 39-43, 46, 47, 125, 129-132, 153-157, 209, 302, 317, 418...569...XIV; 33, 131, 132, 133, 135, 136, 216, 217, 218, 225, 266, 276, 277, 279, 381, 382, 383, 399, 400, 401, 422, 448, 449, 474, 578...760...XV; 483, 502, 752, 815, 817...1129...XVI(1); 223...554...XVII

საქართველო (გურჯია) – 24, 27, 30 70, 85, 95, 132, 362, 363, 452, 453, 473, 504, 543, 476, 498, 565, 566, 570, 571, 608...728...V; 56-60, 121, 242, 245, 254, 405-407, 526, 527, 530, 540...706...VI; 39, 139, 140, 143, 279, 286, 310, 414, 470, 527, 545, 546, 548, 549, 562...712...VIII; – 20, 125, 179, 254, 279, 353, 452, 555...742...IX; 21, 23, 66, 264, 290, 300, 331, 374, 392, 505, 521, 533, 534, 536 550...X; 89, 118, 136, 137, 141, 142, 144, 147, 150, 151, 163, 164, 166-168, 178, 181, 188, 189, 193-195, 197, 199-201, 229, 232-234, 241, 242, 248, 273, 274, 277, 280, 282, 292, 293, 306, 345, 366, 371, 372, 376, 377, 382, 473, 491...763...XI; 27, 30, 31, 36-38, 49, 112, 126, 196, 211, 213...309...XII; 19, 35, 40, 43, 46, 64, 77, 90, 91, 92, 94, 99, 100, 101, 103, 108, 114, 141, 167, 181, 186, 187, 192, 195, 200, 208, 210-213, 239, 250, 251, 271, 290, 291, 310, 311, 316, 320, 321, 421, 424, 475, 476, 493, 494...561...XIII; 9-13, 17-18, 33, 72-77, 116, 163, 178, 187-188, 192-196, 212, 218-230, 238-243, 258, 282, 304-311, 363, 383-389, 399-445 და ა.შ. 569...XIV; 18, 20, 39, 56, 77-79, 108, 139, 140, 146, 155, 167, 183, 190, 191, 204, 208, 231, 248, 275, 276, 281, 284, 285, 287, 288, 289, 296, 298, 299, 306, 313, 321, 322, 336, 339, 340, 347, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 362, 391, 392, 405, 406, 407, 410, 418, 452, 460, 465-467, 476, 482, 483, 487, 499, 504, 506, 511, 515, 520, 522, 531, 555-557, 559, 571...760...XV; 514, 515, 517, 519-521, 523, 524, 526-529, 531-537, 539, 541, 546, 548-557, 559-566, 568, 569, 571-581, 584-589, 591-600, 602, 603, 605-608, 610-614, 647-649, 651, 653, 654, 715-717, 720-722, 724, 725, 729, 731, 732, 734, 735, 737, 739, 743, 821, 837...1129...XVI(1); 9, 11, 27, 38, 42, 66, 129, 134, 147, 148, 160, 161, 162, 163, 172, 210, 215, 223, 240, 244, 245, 254, 266, 322, 331, 332, 334, 338, 339, 340, 350, 354, 357...554...XVII; 85, 143, 301, 380, 381, 392, 393, 394, 416..856...XIX

საქართველოს სამხედრო გზა – 424...562...XIII

საქსონია – გერმანიის ისტორიული ნაწილი. 588...706...VI

საჩხერე – ქალაქი (1964 წლიდან) დას. საქართველოში. მდებარეობს მდ. ყვირილის ნაპირებზე, 110 309...XII

საჯავახო – 83. 414...XVIII

სეფსტოპოლი – 190-191...706...VI

სეიდაბათი – 92...674...VII

სენ-მიშელი – საფრანგეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთით მდებარე ისტორიული ოლქის სავოიას მთავარი ქალაქი. 1469 წელს ლუი XI-ს მიერ შემოღებულ იქნა სამხედრო წესრიგი, რომელიც „სენ-მიშელის წესდების სახელწოდებითაა ცნობილი. ...760...III

სენ-რემო (სან-რემო) – 120...550...X

სენაკი – ქალაქი დასავლეთ საქართველოში. კომუნისტური მმართველობის წლებში ერქვა ცხაკაია. 441...706...VI; 314, 315, 527...712...VIII; 205, 206...761...XV; 185, 199, 200...554...XVII

სერბია – რესპუბლიკა იუგოსლავიის შემადგენლობაში – 98, 127, 146, 155, 160, 177, 178, 183, 185, 189, 191, 203, 236...706...VI; 266; 277; 319; 420; 458-468; 568-576...674...VII; 103, 104, 209, 267, 318, 597, 629, 712...VIII; 261, 302, 421-423...742...IX; 32, 229, 362, 539, 540, 558...550...X; 351, 363, 392, 393. 763...XI; 294...562...XIII; 45...569...XIV; 135...761...XV

სვანეთი – 258, 496...706...VI; 11...569...XIV

სვეტიცხოველი /ტაძარი/ – კათედრალური ტაძარი მცხეთაში. მისი აგება უკავშირდება წმინდა ნინოსა და საქართველოს პირველი ქრისტიანი მეფის, მირიანის სახელს. 352...761...XV

სიამი – (სიამ-ბირმანი) ძველი სახელწოდება დღევანდელი ტაილანდის სახელმწიფოსი სამხრეთ-აღმოს. აზიაში. 73...562...XIII

სიბარისი (სიბარია) – ძველი ბერძნული კოლონია იტალიის ტერიტორიაზე. 854, 865, 866, 873-875, 932, 933...1129...XVI(1)

სიგეუმი – კონცხი, რომელიც მდებარეობდა ჰელესპონტთან – 935...1129...XVI(1)

სიღონი /ეხლანდელი საიდა, ღიბანი/ – ფინიკიის ქალაქ-სახელმწიფო ხმელთაშუა ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე. დაარსდა ძვ. წ. IV ათასწლეულში. ძვ. წ. ათასწლეულში მსხვილის სავაჭრო ცენტრი იყო. ძვ. წ. 63-დან შედიოდა რომის იმპერიაში. VII ს. არაბებმა დაიპყრეს. 170, 171, 187...763...XI; 1011...1129...XVI(1)

სიღეზია – 90...712...VIII

სინა – სინას ნახ. კუნძულზე არაბეთსა და აფრიკას შორის, წითელი ზღვის ყურესა და სუეცის არხთან აღმართული მთა. 545...712...VIII; 467...761...XV

სინაის მთა – სინას ნახ. კუნძულზე არაბეთსა და აფრიკას შორის, წითელი ზღვის ყურესა და სუეცის არხთან აღმართული მთა. 295...562...XIII

სინოპი – ბერძნული კოლონია შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროზე. 529, 723, 725, 727, 996...1130...XVI(1)

სიონი /ტაძარი/ – ღვთისმშობლის მიძინების საპატრიარქო ტაძარი. მისი მშენებლობა დაუწყიათ VII ს. II ნახ. ტაძარი ბევრჯერ დააზიანეს, მაგრამ განსაკუთრებით დიდი ზიანი მას 1795 წელს მიაღება. სიონი აღადგინეს XIX

სირია – სახელმწიფო დას. აზიაში, თურქეთის, ერაყის, იორდანის, ისრაელისა და ღიბანის მოსაზღვრედ, დას-თით აკრავს ხმელთაშუა ზღვა. ისტორიულად უძველესი ქვეყანა; უკვე ძვ.წ. III-II ათასწლეულში სირიაში გაჩნდა პირველი ადრექრისტ. სახელმწიფოები. ძვ.წ. XVI-XV ს-ში დაიპყრეს ეგვიპტის ფარაონებმა., ხოლო ჩრდ. ნაწილი – ხეთებმა. ძვ.წ. XIV ს-ში სირიის ტერიტორიაზე არამეელთა მომთაბარე ტომები დამკვიდრდნენ. ძვ.წ. X ს-ში სირია იუდა-ისრაელის სახელმწიფოში შედიოდა, ხოლო მისი დაშლის შემდეგ სირია ჩამოყალიბდა ძლიერ სახელმწიფოდ, დედაქალაქით – დამასკო. 66...706...VI; 440, 545...712...VIII; 182...763...XI; 462...562...XIII; 249, 268, 415...569...XIV

სირიის ზღვა – 170...763...XI

სიღნაღი (Сигнах) – ქალაქი აღმ. საქართველოში. როგორც დასახლებული პუნქტი წყაროებში XVIII ს. I ნახევარში იხსენიება. 83...729...V; 36, 131, 258...706...VI; 310, 375...712...VIII; 342, 453, 454...742...IX; 31, 299...550...X; 23, 360...562...XIII; 109, 275...761...XV; 93, 120, 138, 168, 169, 170...414...XVIII, 20, 152...856...XIX

სიღნაღის მაზრა – აღმ.-ტერ. ერთეული რუსეთის იმპერიაში, შეიქმნა 1802 წ. მასში შედიოდა ბაკურციხის, კოდალოს, მანხანის, შირაქისა და ალაზანგალმა ტერიტორიები, 36, 131, 132, 542...706...VI; 310, 375...712...VIII; 162, 344, 435, 453...742...IX; 31...550...X; 79, 125, 126...763...XI; 443. 569...XIV

სიცილია – 12, 636...742...IX; 271. 763...XI

სიცილიის კუნძული – 375...674...VII

სკანდინავია – 271. 763...XI

სკოპინი – ქ. გერმანიაში 380...761...XV

სკრა – ...712...VIII

სლიენცა – 629...712...VIII

სმირნა – უძველესი ბერძნული ქალაქი მცირე აზიაში – 926...1130...XVI(1)

სმოლენსკი – 300-302, 306. 763...XI; 104, 478...761...XV

სმოლენსკის გუბერნია – 514...729...V

სნოს ხეობა – ყაზბეგის რაიონში, 179...763...XI

სოლოლაკი – თბილისის ერთ-ერთი ძველი უბანი, მის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში. ადრე ერქვა ავაანთხევი, 104. 763...XI

სოლოლაკის კლდე – 198...706...VI

სოლონიკის სრუტე – 533...674...VII

სომხეთი (Армения) – სახელმწიფო ამიერკავკასიაში. 83...729...V; 153, 186, 207...706...VI; 199, 208, 340. 763...XI; 166, 350, 352, 391...761...XV; 162...554...XVII; 251, 411...856...XIX

სომხითი – ქვემო ქართლს ეძახდნენ სომხითს. შუა საუკუნეების სამშვილდისა და ხუნანის საერისთავოების (ისტ. გაჩიანის და გარდაბნის ტერიტორია) სახელწოდება 409...674...VII; 114, 115, 138...742...IX; 560...763...XI;

სოფია – 170...706...VI; 134, 161, 162, 344...712...VIII; 262...742...IX

სოღანლუღი – 565...729...V

სოხუმი (Сухумь) – საქართველოს ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი. აფხაზეთის ადმინისტრაციული ცენტრი. 353...712...VIII; 332. 763...XI; 96, 97...562...XIII; 451...569...XIV; 59...761...XV; 10, 199, 357...555...XVII; 418...856...XIX

სპალდინგი – 456, 457...742...IX

სპარსეთი – ირანის სახელწოდება 1935 წლამდე. 56, 57, 206...706...VI; 432; 433...674...VII; 365, 366, 367, 368, 369, 370...712...VIII; 13, 236, 555...742...IX; 114, 174, 178, 180, 185-187, 190, 232, 244, 282, 380, 413-420...763...XI; 470, 471, 472, 473, 474...562...XIII; 225-229, 239, 240, 304-309, 316-319...569...XIV; 54, 321, 322...761...XV; 527, 529, 531-534, 536, 538, 539, 542, 553, 554, 568, 569, 575, 577, 580, 588, 592-595, 599-603, 605-607, 609-612, 614, 646, 873, 884, 886, 895-900, 902, 904, 907, 919, 923, 924, 926, 929, 941, 943, 947, 954, 957, 963-965, 969-972, 982, 998, 995, 999 1001, 1007, 1013, 1017-1019, 1022, 1023, 1038, 1049...1130...XVI(1); 57, 162...555...XVII

სპარსეთის ყურე – 321. 569...XIV

სტავროპოლი – ქალაქი რუსეთის ტერიტორიაზე. 243, 324...761...XV

სტავროპოლის გუბერნია – 64...742...IX

სტამბოლი (სტამბული) – ქ. თურქეთში ძვ. კონსტანტინეპოლი, ისტამბული. 100, 118, 124, 127, 130, 140, 141, 147, 152, 158, 165, 167, 176, 178, 186, 189, 191, 204, 214, 228, 571...706...VI; 247–251–256; 269...674...VII; 161, 236, 397...713...VIII; 76, 77, 302, 305...742...IX; 13...550...X; 317, 340, 357, 363, 364, 390, 394-396, 419...763...XI; 209...309...XII; 459, 461, 463, 468...562...XIII; 116, 117, 134, 135, 307...761...XV

სტეფანწმინდა – 1921 წლამდე ასე ეწოდებოდა ამჟამინდელ ყაზბეგს, მდებარეობს მდ. თერგის ნაპირებზე 239...763...XI; 25...309...XII; 148...856...XIX

სტოკპორტი, – 593...742...IX

სტრასბურგი (Страсбург) – 218...856...XIX

სუაკიმი – 80, 87...742...IX

სუღანი – 450...674...VII; 26...712...VIII; 78, 79...743...IX; 466...562...XIII

სუეზი არხი (სუეცის არხი) – 380, 397, 466, 125, 140, 145, 177, 570...706...VI; ...674...VII; 39, 440, 462, 578, 579, 580...712...VIII; 79, 117-119, 338...743...IX; 317...550...X; 67...562...XIII;

სუზა – მსოფლიოს ერთ-ერთი უძველესი ქალაქი, რომელიც მდებარეობს ირანის ტერიტორიაზე. 894, 901, 1039...1130...XVI(1)

სუნგირი – 76, 77...713...VIII;

სურამი – 446-448...743...IX; 136, 633. 764...XI

Сагурамо – 90, 182...555...XVII

Сухумская область – 242...555...XVII

ტ

ტაგო – მდინარე პორტუგალიაში – 302...713...VIII

ტავრიდა – ყირიმის ნახევარკუნძულის ძველი დასახელება 289..550...X

ტაშისკარი (ტაშისკარი) – ტაშისკარი, სოფელი ახლ. ხაშურის რ-ნში. ისტორიულად სტრატეგ. მდებარ. მქონე; 1609 წელს გიორგი სააკაძის სარდლობით ქართველებმა ტაშისკართან სასტიკად დაამარცხეს ოსმალთა და ყირიმელ თათართა მრავალრიცხოვანი ლაშქარი. თვედორე მღვდელმა სწორედ აქ გაწირა თავი – მტერი მცდარი გზებით ატარა და ქართველებს საბრძოლო რაზმის შეკრების დრო მისცა. – 200...570...XIV

ტაიტის კუნძულები – 13...550...X

ტაკაცე – 84...743...IX

ტალიენვანი – ნავსადგური ...713...VIII; 45, 46. 570...XIV

ტაოსკარი /ჭოროხის ხეობაში/ – იხ. ბალხარიის მთები („გურჯი-ბოლახი“) 189, 200. 570...XIV

ტბეთი – კულტურის კერა და რელიგიური ცენტრი შუა საუკუნეების საქართველოში, ისტ. შავშეთში (ახლ. თურქეთის ტერიტორიაზე); აქ შეიქმნა ქართული სასულიერო მწერლობის ღირსშესანიშნავი ნიმუშები, მათ შორის ტბეთის სახარება (995 წ.) 189...570...XIV

ტიგრე – ჩრდილოეთ ეთიოპიის პროვინცია, – 84...743...IX

ტიგრესის სამეფო – 84, 88...743...IX

ტიგრისა და ევრატის სათავეები – ტიგროსი, მდინარე თურქეთსა და ერაყში, მიედინება მესოპოტამიის დაბლობზე, ერთვის ევრატს და ჩაედინება სპარსეთის ყურეში. - 178, 248, 259. 570...XIV

ტიგროსი (ტიგრი) – მდინარე, რომელიც მიედინება თურქეთში, ერაყში და ნაწილობრივ სირიის საზღვარზე, 170, 176, 227. 764...XI

ტიმოქი – მდინარე სერბიისა და ბულგარეთის ტერიტორიაზე. ...760...III

ტირი (ტიროსი) – ფინიკიის ქალაქი, დიდი სავაჭრო ცენტრი. დღევანდელი ლიბანის ქალაქი სური – 853, 1011, 1037...1130...XVI(1)

ტირნოვო – 464, 467, 543, 615...713...VIII

ტირძნისი – სოფელი აღმოსავლეთ საქართველოში 405...856...XIX

ტომსკი – 169...562...XIII

ტონკინი – ტონკინის საქმე – 317; 355...674...VII; 221, 238, 379, 559...713...VIII; 78...743...IX

ტოსკანა – პროვინცია იტალიაში. 347...707...VI; 283, 299, 308...713...VIII

ტრანსვაალის რესპუბლიკა (ტრანსვალი) – სამხრეთ აფრიკაში მდებარე პროვინცია, რომლის მკვიდრი მოსახლეობა – ბანტუ ბრძოლით განდევნეს ბურებმა. ...713...VIII; 226...562...XIII; 321...570...XIV

ტრაპიზონი – (ტრაპზონი), (ტრაპეზუნდი) – ქალაქი და ნავსადგური თურქეთში, ისტორიულად ტრაპიზონის იმპერიის (1204-1461) დედაქალაქი, რომელიც დაარსდა საქართველოს სამეფო კარის ინიციატივით, მას შემდეგ, რაც ქართველთა ჯარმა დაიჭირა ბიზანტიის კეისრის მფლობელობაში მყოფი ძველი პონტოს სამეფოს ტერიტორია; თამარ მეფემ ახლადშექმნილი იმპერიის ტახტზე დასვა უფლისწულები – ალექსი და დავით კომნენები, წარმოშობით ბერძნები და თავის ქვეშევრდომობაში მიიღო ქვეყანა. 145, 206...707...VI; 266...570...XI; 275, 367, 406...761...XV

ტრეგეში – 284...713...VIII

ტრენტინო – 369...674...VII

ტრენტო (Триент) – 157...856...XIX

ტრიაპოლისი (ტრიპოლისი), (ტრიაპოლი) (ტარაბულუს-ელ-ჰარბ), ლიბიის დედაქალაქი, პორტი ხმელთაშუა ზღვაზე ...550...X

ტრიენტი – 321...713...VIII

ტრიესტი – 369; 375...674...VII; 321...713...VIII

ტრინიდადი – კუნძული ატლანტის ოკეანეში სამხრ. ამერიკის ჩრდ.-აღმ. სანაპიროსთან. სახელმწიფო ტრინიდადი და ტობაგოს ძირითადი ნაწილი. 44...762...XV

ტრიპოლი – 462...562...XIII

ტროა (ილიონი) – მცირე აზიის ჩრდ-დას. ნაწილში მდებარე უძველესი ქალაქი, 271. 764...XI

ტროკადერო – ციხე-სიმაგრე კადიქსის ყურეში, რომელიც იერიშით აიღო საფრანგეთის არმიამ 1823 წ. ...760...III

ტუილრი – /სასახლე და პარკი/ – საფრანგეთის უზენაესთა ძველი რეზიდენცია პარიზში, რომელსაც საფუძველი ჩაეყარა 1564 წ. ...760...III

ტულა (Тула) – 638...743...IX; 45...555...XVII; 139...414...XVIII; 18 193...XIX

ტულონი – ხმელთაშუა ზღვაზე მდებარე საფრანგეთის პორტი. უძველესი დროიდან საბერძნეთისა და რომაელების კოლონია. ...760...III; 54, 220, 222, 460...562...XIII

ტულუზი – ქალაქი საფრანგეთში 223...707...VI
ტუნისი – სახელმწიფო ჩრდ. აფრიკაში. რესპუბლიკაა. ადმინისტრაციულად იყოფა 19 პროვინციად 526, 569...707...VI; 355; 375...674...VII; 238, 244...713...VIII; 462...562...XIII; 376...762...XV
ტურაული – 175...856...XIX
ტური – ქალაქი საფრანგეთში 122. 764...XI
ტურინი – 375, 466...674...VII
ტურისციხე, – 142...743...IX
ტფილისი: – იხ თბილისი
ტფილისის გუბერნია – 23, 36; 133, 215, 217, 238, 240, 245, 249, 256, 279, 306, 314, 361, 410, 541, 598, 599...707...VI; 409; 560...674...VII; 404...713...VIII; 271, 342, 354, 412, 493, 571, 600, 656...743...IX; 78, 79, 123-125, 501, 502, 504, 511, 512, 548. 764...XI; 102, 124, 128, 169, 189, 240, 243...309...XII; 153, 258, 259, 262, 263, 433, 434...562...XIII; 443...570...XIV; 74, 109, 342, 470, 495, 522...762...XV; 9, 58, 112, 254...1130...XVI(1)
ტფილისის მაზრა: – იხ.: თბილისის გუბერნია
ტყიბული – 206...729...V
Тифлис – 36, 66, 85, 89...414...XVIII
Тифлисская губерния – 106, 107, 225, 227, 228, 230, 241...555...XVII

უ

უელსი – 95...551...X
ულსტერი – (უოლსტერი) – 304, 305...713...VIII
უნგრეთი (Венгрия) – 411...856...XIX
ურალი – 253...743...IX
ურარტი (არარტი) – მტკვრის და არეზის შუა მდებარე ტერიტორია, 176, 177. 764...XI
ურარტის ქვეყანა – მახლობელი აღმოსავლეთის ერთ-ერთი უძველესი და უძლიერესი სახელმწიფო ძვ.წ. IX–VI ს-ში. საგანგებო კვლევის საგნად იქცა მსოფლიო მეცნიერებისათვის ურარტუს ენა, კულტურა, ისტორია, ურარტუს სიძველეების, კერძოდ ეპიგრაფიკული ძეგლების ღრმა და საფუძვლიანი შესწავლა, რასაც სათავე ჯერ კიდევ XIX საუკუნის დასაწყისიდან დაედო. მკვლევართა განსხვავებულმა თვალსაზრისმა, პოზიციამ და ფაქტების სხვადასხვა სიბრტყეში განლაგებამ განაპირობა მოვლენების ირგვლივ ხშირად რადიკალური და ერთურთის გამომრიცხავი შეხედულებები, რომელთაც ილია ამ წერილში განიხილავს. – 249-259, 261-277. 571...XIV
ურმია (Урмия) – 251...856...XIX
ურმიის და გოგჩის ტბები – ძველი ურარტუს ტერიტორიაზე. ურმიის ტბა დღევ. დას. ირანის ტერიტორიაზე მდებარეობს. (გოქჩა იხ.) – 249. 571...XIV
ურუგვაი – 386. 764...XI

- ფანიანი (Паниани)** – 152...856...XIX
- ფარავნის ტბა** – ...674...VII
- ფარხალი და დედა-მთა** – პარხალი – ძველი ქართული კულტურულ-საგანმანათლებლო კერა, ხუროთმოძღვრების ძეგლი, სამონასტრო კომპლექსი ისტ. ტაოში, პონტოს მთების აღმ. კალთაზე, დღევ. თურქეთის ტერიტორიაზე. – 266...571...XIV
- ფაშაანი** – 142...743...IX
- ფაშოლა** – ...713...VIII; 125. 571...XIV
- ფაშოლი** – ამჟამად სამხრეთ სუდანის ქალაქი კოდოკი 286...856...XIX
- ფიფი** – ზემო ეგვიპტის დედაქალაქი. 1024, 1027...1130...XVI(1)
- ფილადეფია** – ამერიკის შეერთებული შტატების მნიშვნელოვანი საპორტო ქალაქი. ...760...III; 322...764...XI
- ფილიპინია** - 285...856...XIX
- ფილიპოპოლი** (ფილიპეპოლი, თანამედროვე ქ. პლოვიდი) – 324, 465, 469, 628, 629...713...VIII
- ფინიკია** – უძველესი ქვეყანა ხმელთაშუა ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე, ნაწილობრივ დღევანდელი ლიბანის ტერიტორიაზე. 170, 171, 211, 212...765...XI; 522, 537, 539, 850, 872...1130...XVI(1)
- ფინლანდია** (ფინეთი) – სახელმწიფო ჩრდ. ევროპაში, ბალტიის ძღვის სანაპიროზე. სახელმწიფოებრივი წყობა – რესპუბლიკა...713...VIII; ...562...XIII; 505...762...XV
- ფოთი (Поти)** – საქართველოს ერთ-ერთ- უძველესი ქალაქი შავი ზღვის სანაპიროზე. თანამედროვე ფოთის რეგიონში მდებარეობდა ისტ. ქალაქი ფასისი. ქალაქი განსხვავებული დაგეგმარებით განაშენიანდა 1889-1905 წლებში ნ. ნიკოლაძის ინიციატივით. 69, 431...729...V; 50, 108...743...IX; 333-340...762...XV; 57, 305, 347...555...XVII; 218...414...XVIII; 182, 387...856...XIX
- ფოკა** (ფოკეა), (ფოკიდა) – რაიონი ცენტრალურ საბერძნეთში – 1044, 1045...1130...XVI(1)
- ფონა** – სოფელი რიკოთის უღელტეხილის დასავლეთ კალთაზე, – 231...743...IX
- ფორნაკსი** – მთა ლაკონიაში, სპარტასა და სელასიას შორის. იქ იყო აპოლონის ტაძარი – 901...1131...XVI(1)
- ფოცხოვი** /აჭარაში/ –ადმ.-ტერ. ერთეული შუა საუკუნეების საქართველოში, ისტორიულ სამცხეში (ახლანდელი თურქეთის ტერიტორია). ეკუთვნოდა ჯაყელთა საგვარეულოს. 116...762...XV
- ფრაკიის ხერსონესი** – ამჟამინდელი გალიპოლსკის ნახევარკუნძული თურქეთის ევროპულ ნაწილში – 881...1131...XVI(1)
- ფრანგების სასაფლაო** /თბილისში/ – 198...707...VI
- ფრანკფურტი** – ...713...VIII
- ფრანცსბადი** – 359...713...VIII
- ფრიგია** – ძველი ქვეყანა მცირე აზიაში ძვ.წ. I ათასწლეულში. ანტიკური ტრადიციით ფრიგიელები თავდაპირველად ბალკანეთში (თრაკიაში) ბინადრობდნენ. წერილობითი წყაროებისა და არქეოლოგ. მასალის საფუძველზე ბალკანეთიდან მცირე აზიაში მათი გადმოსახლება ძვ.წ. IX ს-ში მოხდა. ფრიგია გამოირჩეოდა მაღალი

არქიტექ. და მუსიკ. ტრადიციებით. ფრიგიელებმა პირველებმა შექმნეს მცირე აზიის ხალხებში ანბანური დამწერლობა. 24175, 284...765...XI; 9...571...XIV; 719...1131...XVI(1)

ფრიდრისხსრუე – ქალაქი ჩრდილო-აღმოსავლეთ გერმანიაში, 570, 572...765...XI; 223...562...XIII

ფშავ-ხევსურეთი – 267...551...X

ფშავი – 137...765...XI

ქ

ქაბული – 433...674...VII; 334...743...IX

ქათამამზვარე – სოფ. დუშეთის მხარეში. 446...762...XV

ქაირო (კაირო) – 574...707...VI

ქალდეა (ქალდეუ) – 170, 171, 173, 177, 244, 250. 765...XI

ქალდეი და ეგვიპტე – ქალდეელები, მომთაბარე სემიტი ტომები, ცხოვრობდნენ ძვ.წ. I ათასწლ. I ნახ-ში სპარსეთის ყურის სანაპიროზე, ტიგროსისა და ეფრატის ქვემო დინებაში. IX ს-ში მტკიცედ დამკვიდრდნენ ბაბილონის სამხრეთით; VII ს-ში ქალდეელები დინასტია შექმნეს. ეგვიპტეს მეგობრული დამოკიდებულება ჰქონდა ბაბილონთან (ქალდეისტან). – 267. 571...XIV

ქალკედონი (Халкидон) – 252...856...XIX

ქარელი – 110 309...XII

ქართლ-კახეთი – აღმ. საქართველოს ორი სამეფო-სამთავრო. გაერთიანდა 1762 წელს. 206...729...V; 20, 23, 343, 436...743...IX; 290...765...XI; 131...309...XII; 222...572...XIV;

ქართლი – მხარე აღმ საქართველოში. თავდაპირველად ერქვა ახლანდელ მცხეთის რაიონს, მოგვიანებით ზოგადი მნიშვნელობა შეიძინა. ქართლი ეთნიკურ-გეოგრაფიულად ორ მხარეს მოიცავდა: შიდა და ქვემო ქართლს. შემდგომში გაჩნდა ტერმინი ზემო ქართლიც მესხეთის აღსანიშნავად. 35, 57-59, 61, 280, 508, 548...707...VI; 409; 414...674...VII; 139, 141, 170, 496, 590...714...VIII; 115, 138, 198, 436...743...IX; 19, 177, 433, 475, 560, 633...765...XI; 203...309...XII; 155, 340, 353, 411, 466, 536, 615...763...XV; 66, 175, 254, 323, 344...555...XVII

ქართლი (საქართველო) – 255. 765...XI

ქაჯთკარი – 266. 572...XIV

ქვემო ავჭალა – 252...414...XVIII

ქვემო იმერეთი – 254. 765...XI

ქვიშხეთი – 87. 415...XVIII

ქიზიყი – ქალაქი მარმარილოს ზღვის ნაპირას – 266. 572...XIV

ქიზიყი – ისტორიული მხარე აღმ. საქართველოში. ძველიდ კამბეჩოვანის სახელით იცნობდნენ. სახელწოდება ქიზიყი XV საუკუნიდან ჩნდება. 44, 83...729...V; 415...674...VII; 18...562...XIII; 466, 536. ...763...XV; 110...415...XVIII; 399...856...XIX

ქინძარი – 274...674...VII

ქისტაური (Кистаური) – 155...856...XIX

ქობულეთი – ქალაქი აჭარაში შავი ზღვის სანაპიროზე. 184, 263, 264, 267, 300...707...VI 18, 20, 116, 117, 149, 152, 228, 474, 475...763...XV

ქსნის ხეობა – 265...551...X

ქსოვრისი – 86...415...XVIII

ქუთაისი (Кутаис) – თბილისის შემდეგ სიდიდით მეორე ქალაქი საქართველოში. ამ ადგილზე ქალაქის ტიპის დასახლება ძვ. წ. აღ. VI ს-ში დასტურდება. ახსენებენ ძველი ბერძენი ავტორები. 277, 285, 288, 289, 301, 304, 359, 473, 533, 536, 544, 546, 548, 549, 557, 599...707...VI; 80-93; 117-135...674...VII; 20, 24, 25, 46, 87, 101, 102, 147, 149, 150, 205, 312, 316, 409, 527, 550...714...VIII; 493, 539, 541, 544, 559, 562, 563, 646-648, 655...743...IX; 274, 388, 389, 442, 453, 468, 500, 520, 529, 553, 558, 563, 564...551...X; 89, 132, 134, 135, 322, 323, 332, 333, 582, 585-587, 595, 596, 601, 609, 610, 619, 620, 625, 629, 635-637, 639, 640...765...XI; 34, 86, 89, 126, 129, 198, 199, 200, 214, 215, 227, 247...309...XII; 11, 12, 13, 14, 40, 245, 248, 360...562...XIII; 441...572...XIV; 38, 74, 76, 82, 84, 85, 86, 89, 109, 188, 189, 192, 242, 243, 244, 247, 249, 261, 264, 267, 268, 285, 286, 289, 307, 324, 327, 328, 342, 344-347, 411, 421, 469, 470, 520, 522...763...XV; 25, 60, 92, 93, 94, 113, 141, 185, 194, 234, 296, 320, 350, 357...555...XVII; 75, 77-81, 83, 96, 101, 104, 179, 185, 240, 313, 314...415...XVIII; 92, 93, 175, 349, 357, 387, 418...856...XIX

ქუთაისის გუბერნია (ქუთაისის მაზრა) – ადმ.-ტერ. ერთეული რუსეთის იმპერიაში. შეიქმნა 1846 წელს. ცენტრი – ქუთაისი. იყოფოდა 5 მაზრად. გაუქმდა 1917 წელს 23, 26, 27, 30, 314, 359...707...VI; 314, 315...714...VIII 34, 129...309...XII; 11, 141, 167, 198, 245, 427...562...XIII; 74, 188, 189, 192, 324, 421, 469, 470, 522...763...XV;

ქურდბელი – 266...572...XIV

ღ

ღაზნა – ავღანეთის ქალაქი 398, 399...856...XIX

ღალისის მდინარე – 199. 572...XIV

ღლიღუეთი – ადგილი, სადაც ცხოვრობდა დაღესტნის მთიელთა ერთ-ერთი ტომი, 427. 765...XI

ღრუბლიანი ალბიონი – ბრიტანეთის კუნძულების უძველესი სახელწოდება. ბრიტანეთის პოეტურ სინონიმად იხმარება, 145...309...XII

ქ

ყაბადი (ყაბახი) – თბილისის ამ ნაწილს ადრე გარეთუბანი ერქვა, შემდგომში მას სახელები ეცვლებოდა: “ასპარეზი”, “სალაღობო”, “ალექსანდრეს ბაღი”, “კომუნარების ბაღი”. ამჟამად „9 აპრილის ბაღი“ ეწოდება, 630. 765...XI

ყაზანდიკი – 187...707...VI

ყაზანი – თათრეთის დედაქალაქი. მდებარეობს მდ. ვოლგის მარცხენა ნაპირზე. 485...707...VI; 181...765...XI; 475...763...XV

ყაზანის ეპარქია – 491...765...XI

ყაზბეგი – სტეფანწმინდა, 239...765...XI

ყაირი – 119...744...IX

ყანდაარი – ქალაქი სამხრეთ ავღანეთში. მის დაარსებას მიაწერენ ალექსანდრე მაკედონელს, – 340, 341...744...IX

ყანდიის კუნძული – იხ. კანადა. ...707...VI

ყარაბადი – 142...714...VIII; 331...551...X; 292...766...XI

ყარაია – 142...714...VIII

ყარაიასი (ყარაია) – ყარაია, შემდეგ გაჩიანი, ამჟამად გარდაბანი. 142...714...VIII; 512. 766...XI

ყარსი (Карс) – ქალაქი ჩრდ.-აღმ. თურქეთში. ყარსის ვილაიეთის აღმ. ცენტრი. ქართული წყაროები კარის სახელწოდებით იხსენიებენ. 124, 129, 138, 139, 145-147, 158, 165, 183, 186, 197, 207...707...VI; 353...714...VIII; 354, 355...744...IX; 199...766...XI; 57, 58, 60...763...XV; 178, 251...856...XIX

ყარსის ოლქი – ტერიტორია ჩრდ.-აღმ. თურქეთში, 34...310...XII

ყვარელი (Кварели) – 280...707...VI; 291...563...XIII; 441...572...XIV; 13, 17, 19, 43, 72, 73, 79, 164, 349...555...XVII; 114, 125, 137, 138, 141, 147, 154, 162, 165, 166, 170, 172, 173, 174, 177, 186, 187, 188, 193, 194, 196, 208...415...XVIII; 5...856...XIX

ყვირილა (Квирила) – 41...714...VIII; 152...856...XIX

ყვირილა – რკინიგზის სადგური, ამჟამინდელი ქალაქი ზესტაფონი მდინარე ყვირილაზე, 630...766...XI

ყიზლარი, – 98, 100, 101, 299...744...IX

ყირიმი – ყირიმის ოლქი ამჟამად შედის უკრაინის შემადგენლობაში. XV-XVIII საუკუნეში აქ იყო თათართა ფეოდალური სახელმწიფო. 230...707...VI; 376, 377...714...VIII; 115, 310...744...IX; 218...763...XV

ყუბანი – 351, 352...714...VIII; 64, 115...744...IX; 332...766...XI;

ყუბანი – მდინარე რუსეთის ტერიტორიაზე კრასნოდარისა და სტავროპოლის მხარეებში. 324...763...XV

ყუბანის მაზრა (ყუბანის ოლქი) – 564...729...V; 351, 352...714...VIII

შ

შავი ზღვა – 431...729...V; 66, 124, 186, 202, 206...707...VI; 416, 417, 432...674...VII; 587...714...VIII; 42, 114...744...IX; 30, 33, 100-102, 476, 558...551...X; 114, 115...766...XI; 34, 177...310...XII; 228, 432, 463...563...XIII; 316...572...XIV; 179...415...XVIII

შავი ზღვის ოლქი – 30, 33...551...X

შავიზღვისპირი – 199. 572...XIV

შავი ზღვისპირეთის გუბერნია (Черноморская Губерния) – 256...856...XIX

შავშეთი – მხარე ისტორიულ სამხრ. საქართველოში (ახლ. თურქეთის ტერიტორია), IX ს-ში სამონასტრო მშენებლობის კერა. – 206...572...XIV

შავშეთი /აჭარაში/ – მხარე ისტორიულ სამხ.-დას. საქართველოში (ახლანდელი თურქეთის ტერიტორია). ადმინისტრაციული ცენტრი იყო ამავე სახელწოდების დაბა. 365...764...XV

შავშეთ-იმერეთი – 206...572...XIV; 152...764...XV

შამახა – შუმახა, შემახია, ადგილი აზერბაიჯანში, - 114...744...IX

შამბორი – 399...764...XV

შამპანი – საფრანგეთის პროვინცია ...761...III

შამქორი /შანქორი/ – განჯის დასავლეთით მდებარე ქალაქი, სადაც მოხდა მნიშვნელოვანი ბრძოლა 265...744...IX; 1195 წელს, 199...766...XI

შამხორი (დღევანდელი “შამხორჩაი”) – ქ. განჯის დასავლეთით, მტკვრის მთავარი შენაკადი, 289...766...XI

შანონი /მდინარე/ – ...674... VII

შარლოტენბურგი – ქალაქი ბერლინის მახლობლად, მდ. შპრევეზე, 174... 551...X

შაქრიანი – სოფელი ყვარლის რაიონში 744...IX

შაჰმადილი – 604...707...VI

შეერთებული შტატები 184...551...X

შემახია – ქალაქი აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე, 471...714...VIII; 288, 292...766...XI

შეფილდი – ქალაქი დიდ ბრიტანეთში, – 593...744...IX

შვეიცარია – სახელმწიფო ცენტრ. ევროპაში. სახელმწიფოებრივი წყობით ფედერაციული რესპუბლიკაა. 366...707...VI; 382-386...674...VII; 12, 55...744...IX; 41...551...X; 478, 479. 766...XI; 139...563...XIII; 202, 422...764...XV

შვეცია – 55, 61, 62, 528...744...IX; 314...551...X

შიდა აზია – 20, 22, 23, 25...744...IX

შიდა ამერიკა – 12...744...IX

შინდისი – სოფელი გორის რ-ნში, მდ. ლიახვის მარცხენა ნაპირას. შინდისში დგას წმ. გიორგის ეკლესია (1751) და შემონახულია ძვ. ციხე, ქართ. ხუროთმოძღვრების ძეგლი. 336...563...XIII; 211...572...XIV

შიპკო (შიპკა) – 174...707...VI

შირაზი – 143...714...VIII

შირაქი – 342, 344, 354...744...IX; 512. 766...XI

შლეზვიგ-ჰოლშტეინი – შლეზვიგ-ჰოლშტეინი, აქუამად შედის ფრგ-ში, პირველად ორ დამოუკიდებელ ნაწილს წარმოადგენდა: შლეზვიგის საჰერცოგო და ჰოლშტეინის საგრაფო. მე-19 საუკუნის შუა ხანებში დაიწყო გერმანელი მოსახლეობის ნაციონალურ-გამანთავისუფლებელი ბრძოლა. 1864 წ. ჰოლშტეინი გადაეცა ავსტრიას, ხოლო შლეზვიგი – პრუსიას. 1866 წ. ავსტრია-პრუსიის ომის შემდეგ შლეზვიგ-ჰოლშტეინი გახდა პრუსიის პროვინცია. 1949 წლიდან იგი ფედერაციული გერმანიის შემადგენლობაშია. 384, 388...674...VII; 58, 61...744...IX; 118...551...X

შლეზვიგი – XI ს-დან საჰერცოგო. ცნობილია შლეზვიგ-ჰოლშტეინის (შლეზვიგ-გოლსტეინის) მიწა. XIX ს. შუაში დაიწყო შლეზვიგ-ჰოლშტეინის გერმანული მოსახლეობის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ბრძოლა. 1864 წ. დანიასთან ომის შედეგად ჰოლშტეინი გადავიდა ავსტრიის მმართველობაში, შლეზვიგი – პრუსიისა. ავსტრია-პრუსიის 1866 წლის ომის შემდეგ შლეზვიგ-ჰოლშტეინი პრუსიის პროვინციად გამოცხადდა. 254, 496...551...X

შოა – პროვინცია ეთიოპიის ცენტრალურ ნაწილში. ადმინისტრაციული ცენტრი ადის-აბება, – 84, 85, 89...744...IX

შორაპანი – დაბა ზესტაფონის რაიონში. ისტორიულად არგვეთის საერისტავოს ადმინისტრაციული ცენტრი იყო. 314, 709...714...VIII; 332...766...XI; 130, 415...764...XV

შორაპნის მაზრა – 314...707...VI

შორეული აღმ-თი (Дальний Восток) – 318. 572...XIV; 152...856...XIX

შოტლანდია – 340...707...VI; 494-496; 514, 523...674...VII; 433...552...X; 175...310...XII

შოში – ...714...VIII

შტეტინი – ქალაქი და პორტი პოლონეთში, - 609, 610. 744...IX

შტუტგარტი (Штутгарт) – 218...856...XIX
შუა აზია – 339, 340, 536...744...IX; 97, 318, 533...552...X
შუმლი – 326...714...VIII
შუშა – ქალაქი დღევანდელი აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე 300...764...XV

ჩ

ჩაბანი – 144...856...XIX
ჩალაუბანი – 19...555...XVII
ჩეიშერი – 282...674...VII
ჩერნოგორია – ჩერნოგორიის სოციალისტური რესპუბლიკა, შედის იუგოსლავიის შემადგენლობაში – 67, 160, 183, 186, 189, 191, 203...707...VI; 104, 209...714...VIII; 64, 302...745...IX; 294...563...XIII; 135...764...XV
ჩეხია (ჩეხეთი) – 358...552...X
ჩილი – 13...745...IX
ჩინეთი – სახელმწიფო ცენტრ. და აღმ. აზიაში. მოსახლეობის რაოდენობით მსოფლიოში უდიდესი. 16...729...V; 95, 125...707...VI; 356...674...VII; 75, 76, 77...714...VIII; 236, 257...745...IX; 413...766...XI; 27, 73, 75, 467, 468...563...XIII; 29, 40-46, 125–128, 323...572...XIV; 133, 134, 136, 270, 301...764...XV; 284, 285, 394...856...XIX
ჩინეთის ზღვა – 73...563...XIII
ჩინთი (ჩინტი) – დუშეთის მუნიციპალიტეტის სოფელი 145...856...XIX
ჩოლოქი – მდინარე ქობულეთის რაიონში, ნატანების მარცხენა შენაკადი. 220...572...XIV; 191...764...XV
ჩრდილო ამერიკა – ამერიკის კონტინენტის ჩრდილოეთი ნაწილის სახელწოდება. 366, 371...707...VI; 20...745...IX; 184, 185, 286, 489, 562...552...X; 43...764...XV
ჩრდილოეთ ამერიკის შტატები (ჩრ. ამერიკის შეერთებული შტატები) – 299...714...VIII; 132...572...XIV
ჩრდილოეთ კავკასია – 98, 99...745...IX
ჩრდილოეთ პადინგტონი – 457...745...IX
ჩხატალი – 266...572...XIV
ჩხორუმი – 266...572...XIV

ც

ცივის მთა – 417...675...VII
ციმბირი (Сибирь) – ტერიტორია ურალის ქედიდან წყნარი ოკეანის სანაპირომდე. შედის რუსეთის შემადგენლობაში. 513...729...V; 34, 497...766...XI; 417...563...XIII; 159, 243, 315, 518...764...XV; 252...856...XIX
ცისლეიტანია – 368...675...VII
ციხეზდა – 146...856...XIX
ციხისძირი – საქართველოში ამ სახელწოდების რამდენიმე სოფელია დუშეთის, მცხეთის და ქობულეთის რაიონებში. 184...707...VI; 338...764...XV
ცხენის წყალი – მდინარე. ...715...VIII; 12. 572...XIV
ცხინვალი – 318...555...XVII

ცხინვალის ხეობა – 69...310...XII

ძ

ძაუჯი-ყაუ – 494...729...V

ძეგამი – მდინარე აზერბაიჯანში, მტკვრის შენაკადი 289. 766...XI

წ

წალკა – 239...767...XI

წილკანი (ცილკანი) – 145...856...XIX

წინამძღვრიანთკარი – 447...708...VI; 169...715...VIII; 309, 310, 506, 559...552...X

წიწამური (Цицамури) – 235...767...XI; 481, 488...573...XIV; 217, 218, 325...555...XVII; 199, 200, 204, 230, 231...415...XVIII; 88, 89, 169...856...XIX

წოური – 150, 159, 165, 187, 190...415...XVIII

წყაროსთავი – შუასაუკუნეების ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლი, საეპისკოპოსო კათედრალი ისტ. საქართველოში, ჯავახეთში (ახლ. თურქ. ტერიტ.) – 189...573...XIV

ჭ

ჭალა (Чала) – 81...856...XIX

ჭანეთი – მხარე ისტორიულ სამხრ. საქართველოში, ეკავა შავიზღვისპირეთის სამხრ.აღმ. მთიანეთი, ჭოროხის ზემო წელის აუზი (ახლ. თურქეთის ტერიტ.) მხარე დასახლებული იყო დასავლეთ-ქართული ტომით – ჭანებით. – 200. 573...XIV

ჭიჭაკის მთა – 266. 573...XIV

ჭკადუაში – სოფელი ზუგდიდის რაიონში. მდ. ჩხოუშის ნაპირას. 424...764...XV

ჭონტილი – სოფელი დუშეთის რაიონში, ბაზალეთთან ახლოს. 446, 447...764...XV

ჭოროხი – (ჩორუჰი) მდინარე საქართველოსა და თურქეთის ტერიტორიაზე. ჩაედინება შავ ზღვაში. 338, 475...765...XV

ჭოროხის ხეობა – მდინარე ჭოროხი მიედინება საქართველოსა და თურქეთის ასამხრ-თით. ხეობა მოფენილია ქართული ხუროთმოძღვრების ძეგლებით, რომელთა დიდი ნაწილი ახლა თურქეთის ტერიტორიაზეა. – 189, 199...573...XIV

ხ

ხალეპი (ხალეპი) – დღევანდელი ალეპო, ქალაქი სირიაში, 361. 767...XI

ხარაგაული – დაბა დასავლეთ საქართველოში. 415...765...XV

ხართუმი – 226...563...XIII

ხარკოვი (Харьков) – 253...745...IX

ხარფუხი – თბილისის ერთ-ერთი ძველი უბანი მტკვრის მარჯვენა ნაპირზე. უფრო ადრე სეიდაბადი ეწოდებოდა. უბანს სახელი ეწოდა თაბორის მთის ძირას მდებარე საკულტო დანიშნულების ქვის გამო. 573...765...XV

ხევი – მხარე აღმ. საქართველოს მთიანეთში, კავკასიონის კალთებზე. მოიცავს თრუსოს, სნოსწყლის და თერგის ხეობებს. ახლანდელი ყაზბეგის რაიონის ტერიტორია. 466...765...XV

ხერსონა (Херсона) – 496...715...VII; 22,23, 24, 497, 499...856...XIX

ხერსონის გუბერნია – 496...745...IX

ხეტა – (ხეთა), (ხეთების სამეფო) – ერთ-ერთი ძველადმოსავლური სახელმწიფო ძვ.წ. IIათასწლ. მცირე აზიაში. ხეთები „ძველი სამეფოს“ დროს მნიშვნელოვან პოლიტიკურ ძალას წარმოადგენდნენ. მათ განაგრძეს თავისი ქვეყანა ხმელთაშუა ზღვიდან შავ ზღვამდე. ხეთები იყენებდნენ აქადურ ლურსმულ დამწერლობას, რომელზეც შექმნეს ისტორიული, ლიტერატურული, რელიგიური, მითოლოგიური, ასტროლოგიური, ასტრონომიული და მათემატიკური ძეგლები, თვითმყოფადი არქიტექტურა, თიხის ფირფიტებზე შემონახული დიდი კულტურა. – 265, 266...573...XIV

ხიოსი – კუნძული საბერძნეთში. 866, 1038...1131...XVI(1)

ხიფა – 433...675...VII

ხმელთაშუა ზღვა – ატლანტის ოკეანის კონტინენტშიორისი ზღვა – 140...707...VI; 369, 375...675...VII; 247, 321, 371, 372, 380, 402...715...VIII; 79, 338, 535...745...IX; 98, 316, 550...552...X; 170, 171...767...XI; 144, 145, 166...310...XII; 316...573...XIV; 449...765...XV

ხონი – დაბა დას. საქართველოში. კომუნისტური მმართველობის წლებში ეწოდებოდა წულუკიძე. 188, 189...765...XV

ხორზაბადი – მდებარეობდა ნინევიის ჩრდილოეთით. იგი მოხსენიებულია ბიბლიაში. 1842-52 წლებში აქ არქეოლოგებმა აღმოაჩინეს ასურეთის მეფის სარგონის (ძვ. წ. 722-705წწ.) დიდებული სასახლის ნანგრევები, 249. 767...XI

ხოსროვაბადი – 322...765...XV

ხუცუბანი – 184...707...VI

ჯ

ჯავახეთი – მხარე სამხრ. საქართველოში, ზემო ქართლში. ისტორიულ წყაროებში პირველად იხსენიება ძვ.წ. 785 წელს ურარტუს მეფის არგიშდი I-ის წარწერაში, როგორც დაპყრობილი მხარე. უძველესი დროიდანვე ჯავახეთი ქართლის სამეფოს ერთ-ერთი საერისთავო იყო. საქართველოს სახელმწიფოებრივი ძლიერების ხანაში აქ აშენდა ეკლესია-მონასტრები, სამეფო რეზიდენციები. XVI ს-ში ოსმალეთმა მიიტაცა და მოსახლეობას ისლამი მიაღებინა. XIX ს-ის I ნახ-დან აქ დასახლდა თურქეთიდან დევნილი სომეხი მოსახლეობა. 57...708...VI; 189...573...XIV

ჯავის ხეობა – მდებარეობს ოსეთის კავკასიონის მთავარი ქედის სახრეთით. მოიცავს მდ. დიდი ლიახვისა და მისი შენაკადის, ფაწის აუზს. 502...765...XV

ჯეირანჩელი – 511...767...XI

ჯვარის ეკლესია – 217...415...XVIII

ჯიონი (Аму-Дария) – მდინარე ამუდარიას არაბული სახელწოდება 397, 398, 399...856...XIX

ჯიხაიში – სოფ. 277, 282...708...VI
ჯორჯია (Georgia) – ამერიკის შტატი 248...856...XIX
ჯულფი (ჯულფა) – ქალაქი აზერბაიჯანში. 197...708...VI

ჰ

ჰაბები, – 84...745...IX
ჰაგარდი – ქალაქი ინგლისში – ...715...VIII
ჰალისი – მდინარე მცირე აზიაში ლიდიასა და სპარსეთს შორის – 737, 740, 929...1131...XVI(1)
ჰანოვერი – პრუსიის პროვინცია და ქალაქი. 1866 წლის პრუსია-ავსტრიის ომამდე სამეფო ჩრდილო დასავლეთ გერმანიაში. 363...708...VI; 395...675...VII
ჰარლების ტბა – 47...708...VI
ჰებრიდის კუნძულები – დიდი ბრიტანეთის შემადგენლობაში მყოფი არქიპელაგი ატლანტის ოკეანეში. სულ 500-მდე კუნძულია. – 536...745...IX; 13...552...X
ჰეიდელბერგი – ქალაქი და ძველისძველი სახელგანთქმული უნივერსიტეტი გერმანიაში. – 209...574...XIV
ჰეირათი (ჰერათი) (Герат) – ქალაქი ჩრდ. დას. ავღანეთში. 433...675...VII; 300, 306...767...XI; 399...856...XIX
ჰერცოგოვინა (ჰერცეგოვინა) – 458...675...VII; 267...715...VIII; 300-302, 315, 336...745...IX; 19...552...X; 256...563...XIII
ჰესენ-კასელი – ოლქი გერმანიაში – 363...708...VI
ჰესენის საქსონია – ...715...VIII
ჰიბრალტარი – 462...563...XIII
ჰილდჰოლი – 506, 519...715...VIII
ჰოლანდია – 47, 588, 589...708...VI; 214, 215, 528...745...IX

თემატური საძიებლები

განმარტებათა საძიებელი

ა

აიაზმა – ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს კურთხევას, ე. ი. ნაკურთხი წყალი. გადატანითი მნიშვნელობით აღნიშნავს საკარო მლიქვნელობას. ...756...III

ალბიონი – (კელტ.) ბრიტანეთის კუნძულების უძველესი სახელწოდება. გვხვდება ძველ ბერძენ და რომაელ ავტორებთან. ...756...III

არელასი – ქვემო ბურგუნდიის სამეფოს მეორე სახელი. ...756...III

ბ

ბედლამი – სულით ავადმყოფთა სახლის სახელწოდებაა ლონდონში. ...757...III

ბლიდა – ალჟირის დეპარტამენტი, ცნობილი თავისი ნარინჯის ბაღებით. ...757...III

ბ

გილიოტინა – ადამიანის სიკვდილით დასასჯელი მანქანა, რომელსაც ფრანგი ექიმისა და ანატომიის ფაკულტეტის პროფესორის Joseph Ignace Guillotin (1738-1814) სახელი ეწოდა, რადგან იგი მისი წინადადებით იქნა შემოღებული საფრანგეთში 1792 წელს, დიდი ბურჟუაზიული რევოლუციის დროს. ...757...III

თ

თოჯა – შუა საუკუნეების დასავლეთ ევროპის თეატრის ზნეობრივ – დამრიგებლურ წარმოდგენებში სიკეთისა და მანკიერების გამომსახველი ალეგორიული პერსონაჟი. ...758...III

მ

მადეირა – არქიპელაგის სახელწოდება ატლანტიკის ოკეანეში. ყველაზე დიდ კუნძულსაც ეწოდება ადეირა. ...759...III

მირტი (მირტა) – მარადმწვანე მცენარის ერთ-ერთი სახეობა. იგი შეიცავს ეთეროვან ზეთს. ...759...III

ნ

ნემანიჩების დინასტია – შეიქმნა XII საუკუნის II ნახევარში სტეფან ნემანიას მიერ. ...759...III

ო

2 დეკემბერი – 1851 წლის 2 დეკემბერს საფრანგეთში მოხდა სახელმწიფო გადატრიალება. ...757...III

პ

პალესტრო – გიმნასტიკური სკოლა ძვ. საბერძნეთში 12-16 წლის ვაჟების გასაწვრთნელად (ბერძნულად ნიშნავს „ბრძოლას“). ...759...III

პრეფექტი – ძვ. რომში ადმინისტრატორს ან სამხედრო თანამდებობას უდრიდა. თანამედროვე ბურჟ. სახელმწიფოებში, კერძოდ, საფრანგეთში პრეფექტი დეპარტამენტის, პროვინციის, პრეფექტურის მმართველია. მაგ.: პოლიციის პრეფექტი იგივეა, რაც პოლიციის უფროსი. ...759...III

რ

რეალი – ძველი ესპანური ვერცხლის ფული. ...760...III

ს

სარაცინები – არაბთა ტომი. ...760...III

სარისტა – გრძელი შუბი, მაკედონელ მეომართა საბრძოლო იარაღი. ...760...III

ტ

ტერლიგუდი – არსებობს აზრი, რომ იგი წარმოდგება ფრანგული სიტყვა „turlupin“-საგან, რაც ნიშნავს – მასხარას, ხუმარას, მუქთახორას. ...760...III

მითოლოგიურ და წარმართულ სახელთა საძიებელი

ა

აინინა – წარმართული კერპი საქართველოში. 254...747...XI

ანუ – პირველშობილი, მამა ღმერთთა, მპყრობელი ცისა. 250...747...XI

არამ (არი, არან) – სომეხთა ლეგენდარული მამამთავარი, ჰაიკის შთამომავალი, რომლის სახელის მიხედვითაც ეწოდა ქვეყანას არმენია. ზოგიერთი მკვლევრის აზრით, შესაძლოა მას კავშირი ჰქონდეს ურარტუს პირველი მეფის – არამეს სახელთან (ძვ.წ. IX ს. 50-40-იანი წლები). 176...747...XI

არდამი – ივანე ჯაბადარის აზრით აფრიდონის ერისთავი, რომელმაც თითქოს ააშენა დარუბანდი. 185...747...XI

არმაზი – ქართლის უზენაესი წარმართული ღვთაება – ღმერთი ღმერთთა. მისი კულტი საქართველოში ძვ. წ. IV საუკუნიდან გავრცელდა. 252-255...747...XI

აფრიდონი – ქართლის ცხოვრებაში მოხსენიებული მითიური გმირი. 185-187...747...XI

აფროდიტე – სილამაზისა და სიყვარულის ქალღმერთი ძველ ბერძნულ მითოლოგიაში, ზევსისა და დიონეს ასული. 254...747...XI

ბ

ბაალი (აქადური ბელ) – ბაალ-უფალი, სემიტური ღვთაება, დაგონის ძე, ხმელეთის უზენაესი უფალი. 244...747...XI

ბევრასფ – გველთა უფალი. 186...747...XI

ბინი (ინ) (რიმონი, რამინი) – ღმერთი ატმოსფეროსი, წვიმის, ჭექა-ქუხილისა და ელვისა. 249, 250...747,749...XI

ბელ – გამჩენელი ზესკნელისა და გამგებელი ვარსკვლავთა. 250...748...XI

ბოჩი – ქართველთა წარმართული ღვთაება. წერილობით ძეგლებში პირველად ექვთიმე მთაწმინდელთან გვხვდება. მისი სახელი მამალ თხას, ვაცს უკავშირდება. ერთ-ერთი თვალსაზრისით ნადირთა მფარველის სახელია, მეორე მოსაზრებით კი – მესაქონლეობის. 253, 254...748...XI

გ

გაიმი (გაისი, გაასი) – უძველესი წარმართული ღვთაება საქართველოში. 252-255. 748...XI

გაცი – უძველესი წარმართული ღვთაება საქართველოში. 252- 255...748...XI

დ

დანინა – უძველესი წარმართული ღვთაება საქართველოში. 254...748...XI

ე

ეა – ღვთაების შემოქმედებითი ძალა. 250...748...XI

ზ

ზადენი – უძველესი წარმართული ღვთაება საქართველოში. 54-255...748...XI

ნ

ნერგალი (ირაგალი, ირქალა) – სიკვდილისა და სნეულებათა ბაბილონური ღვთაება, ქვესკნელის მეუფე, მზის ღმერთის – შამაშის ქვესკნელური ორეული. 271...749...XI

ნინი – ბერძნულ მითოლოგიაში ასურეთის დამაარსებელი ლეგენდარული მეფე. 171...749...XI

ო

ოღინი – სკანდინავიური მითოლოგიის ომისა და შუღლის უზენაესი ღვთაება. შეესაბამება ძველ გერმანელთა ვოდანი. 271...749...XI

რ

რამანი – იხ.: ბინი.

რიმონი – იხ.: ბინი.

ს

სანდონი – ქალღმერთი მითიური გმირი. 244...749...XI

სინ – ბელის ძე, შუმერული მთვარის ღვთაება, ცისა და მიწის ნათელი. მფარველობდა მესაქონლეებს. შედიოდა შუმერული პანთეონის მეორე ტრიადაში შამაშთან და იშთართან ერთად. სინის წმინდა ცხოველები იყო ფური, კურო და ხბო. 250, 251...749...XI

ქ

ქალდი (ქალდისი) – ღვთაებათა ერთ-ერთი სამეულის უპირველესი წევრი. 249, 250, 252...750...XI

შ

შამაშ (სამას) – ასურული მზის ღმერთი, სინის ძე. 249, 251...750...XI

ჰ

ჰერკულესი – ზევსის ვაჟის, ძველი ბერძნული მითოლოგიის უდიდესი გმირის – ჰერაკლეს სახელის ლათინური ფორმაა. 244...750...XI

სამეცნიერო ლიტერატურის საძიებელი

ბ

ბაქრაძე დ. „ისტორია საქართველოს“ (უძველესი დროიდან X საუკუნის დასასრულამდე), 1889. 164, 166...769...XI

ბატონიშვილი ვახუშტი, „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ (საქართველოს გეოგრაფია), თბ. 1941. 237, 238, 245...769...XI

ბ

გატტერიასი - „ლინგვისტური ეტიუდი ქართული ენის შესახებ“ 1881 წ. 208...769...XI

გატტერიასი - „სომხეთი (არმენია) და სომხები“, 1882. 208, 230...769...XI

ე

ევტუშევსკი ვ.ა. - „არითმეტიკის მეთოდისა“ (Евтушевский В. А. „Методика арифметики“. 113...1134...XVI(1)

ლ

ლენორმანის წერილი დელორიესთან, 1871 წ. 25 მაისი. 175, 248...769...XI

ს

სტროშენკო ნ. ი. - „პედაგოგიური თეორიები განახლების ეპოქისა“ – 213...552...X

ქ

„ქართლის ცხოვრება“. 163, 164, 184-187, 193-195, 199, 200, 251, 253...769...XI

ჩ

ჩუბინოვის ქრესტომათიები – ჩუბინაშვილი დავით იესეს ძე (1814–1891) – ქართული ლიტერატურის ქრესტომათია (პეტერბურგი, ნაწ. I, II, 1846; 1860-63) ...675...VII

ბ

Бакрадзе Д.З., "История Грузии на основании новых изысканий", М. 1873. 208, 231, 243...769...XI

Баратов Сулхан, "История Грузии", тетрадь I, 1865. "Древняя история Грузии", тетрадь II-III, 1871. 175, 182, 183, 192, 196, 210...769...XI

В

Вебер Георг, "Всеобщая история" (в 10 т.) 1885-1888, т. 1. 171, 173, 182, 186, 250, 285, 297, 298...769...XI

Взгляд на Мцхетский могильник, Труды императорского археологического общества, т. X. 239, 264...769...XI

Вирхов Рудольф, "О древних могилах и о постройках..." (СПБ., 1886). 243, 273...769...XI

Воейков А.И. "Наши реки" (научный обзор), "Русская мысль", 1889, №2. 138...769...XI

Д

Дрэпер Джон Вильям, "История умственного развития Европы" т. I, 1866. 142-144...769...XI

Дюлорие Г., "Нынешние армяне", Тифл., 1856. 175, 208...769...XI

З

Зайцев В.А., "Руководство всемирной истории: древняя история Востока", СПб., 1879. 178, 306...770...XI

"Зигзаги", "Новое Обозрение", №1740. 28...

770...XI

К

Каррьев Мориц, Искусство в связи с общим развитием культуры и идеалы человечества т. I., 1870. 220, 223, 224, 246, 253, 258, 269...770...XI

Корш, В.Ф.(редактор) "Всеобщая история литературы", т. I, 1880. 185, 211, 212, 251...770...XI

Киперт Г. "О дорогах турецкой Армении" т. I., (материалы для географии азиатской Турции), т. II (Географические заметки о Малой Азии Фон-Малтке) Тифл., 1874. 306...770...XI

Л

Леббок Дж., "Начало цивилизации". Умственное и общественное состояние дикарей, 1876. 227, 247, 252, 258, 267, 269, 270, 272, 284...770...XI

Ленорман Франсуа, "Руководство к древней истории Востока до персидских войн", т. I, Киев, 1876. 175, 176, 183, 209, 236, 237, 240, 248, 249, 251, 253, 257, 259, 306...770...XI

Н

"Н.Д.". "Письма о Грузии", "Северный Вестник" 1889, №2, №3. 140, 150, 162, 168, 180, 202, 213, 228, 234, 241, 258, 260, 275, 281, 296, 297, 366, 367, 369-371, 373, 377, 378, 383, 384...770...XI

О

Овелак Абель, "Лингвистика", 1881. 216, 217...770...XI

"Открытое послание Иверийцам", "Новое Обозрение". №1847, 1850. 28...770...XI

С

Смарагдов С.Н. - "Краткое начертание всеобщей истории", СПб, 1845. 169, 171, 174...770...XI

Спенсер Герберт, "Основы социологии", т. I, 1876. 246, 252, 257, 267-270, 283...770...XI

Сэйс А.Г. "Ассиро-Вавилонская литература", 1879. 175, 257...770...XI

Т

Тейлор Эдуард Бернетт, "Антропология (Введение в изучение человека и цивилизации)", 1881. 154, 203, 218-221, 252, 255, 267, 271...771...XI

Тизенгаузен В.Г., "Обзор совершенных в России трудов по восточной нумизматике", Санкт-Петербург, 1876. 264, 265...771...XI

Трачевский Александр, "Учебник истории". Дрениая история, 1889. 183, 211, 306...771...XI

Труды IV археологического съезда в России, т. I. 265...771...XI

У

Уваров, "Взгляд на Мцхетский могильник", Труды Имп. Моск. Археолог. Общества, т. X. 239, 264, 265...771...XI

Услар Л.К. "Этнография Кавказа. Языкознание", 1887. 214, 215...771...XI

Ф

Фриман Эдуард, "Общий очерк истории Европы", 1880. 156, 158, 159, 166...771...XI

Фриман Эдуард, "Сравнительная политика", 1873. 156, 158, 159, 166...771...XI

Х

Хволсон Д.А. "Надгробная надпись из Мцхета". 236...771...XI

Ш

Шлоссер Фридрих Кристоф, "Всемирная история", 1862. 171-174, 297-299...771...XI

Шрадер О. "Сравнительное языкознание и первобытная история. Лингвистическо-исторические материалы", 1886. 158, 203, 221, 222...771...XI

Z

Zeitschrift fur Ethnographie von Basian und Hartmann. 236... 771...XI

ისტორიულ და ლიტერატურულ ძეგლთა თუ მოვლენათა საძიებელი

ა

„არარატი“ - სომხური ჟურნალი, რომელიც ენშიაძინში გამოდიოდა. 272...575...XIV
ართვინში ძველისძველი ეკლესია. 191...575...XIV

„არმავირი“ - რაღაც მითოლოგიური დედაქალაქი, ენშიაძინიდან 25 ვერსზე,
„ბლურის“ ქედთან. 271...575...XIV

„არმენის ლურსმული წარწერები“ – სომხეთის ისტორიისა და დამწერლობის
მკვლევართა ერთი ნაწილის ვარაუდით, უძველესი არმენია და ურარტუ სომეხთა
წინაპრებად მოიაზრება და, შესაბამისად, ლურსმული წარწერები ამის დასტურადაა
მიჩნეული. (იხ. აქვე „ურარტის ქვეყანა“ და „ხეტები“). 254, 260...575...XIV

არწრუნისეული ქარვასლა – XIX-ის თბილისში 13 დიდი ქარვასლა იყო, სადაც
ინახებოდა და შემდგომ ნაწილდებოდა მთელ ამიერკავკასიაში უცხოეთიდან
შემოტანილი საქონელი და რომლის ბაჟითაც ივსებოდა ქალაქის ხაზინა. სხვათა
შორის, გრ. არწრუნი (იხ. სახელთა საძიებელი) იყო მეპატრონე ქარვასლისა, რომლის
დიდი დარბაზი ქართული თეატრის მესვეურთა თხოვნით გადააკეთა თეატრის
დარბაზად, საიდანაც დიდ შემოსავალს იღებდა. ამ ქარვასლაში გაიხსნა 1880 წლის 24
სექტემბერს პირველი კერძო თეატრი, რომელიც შემდეგ თბილისის სათავადაზნაურო
ბანკის ხელში გადავიდა და „არწრუნისეული თეატრი“ ეწოდა. 72, 73...575...XIV

ასი წელიწადი მეფე ერეკლეს გარდაცვალების დღიდან. 17, 72...576...XIV

ასპინძის ომი – ქართველთა ბრძოლა ოსმალეთის ლაშქართან ერეკლე II-ის
სარდლობით რუსეთ-თურქეთის ომის დროს 1770 წელს. ერეკლეს იმედი ჰქონდა, რომ
გაილაშქრებდა ახალციხეზე რუს-ქართველთა ერთობლივი ძალით და
გათავისუფლებდა მესხეთს ოსმალთა ბატონობისაგან, მაგრამ რუსთა ლაშქრის
უფროსმა – ტოტლებენმა არ გაიზიარა ერეკლეს გეგმა, მერე კი სრულიად მიატოვა იგი
და უკან გაბრუნდა. ქართველებმა ერეკლეს სარდლობით არნახული გამარჯვება
მოიპოვეს უთანასწორო ბრძოლაში. 222, 236-237...575...XIV

„ასირიოლოგიური წერილები“ ლენორმანისა – 202, 203, 254-259; (იხ. სახელთა
საძიებელში „ლენორმანი“). 575...XIV

აღმოჩენანი ედისონისანი. 437...576...XIV

ახალი აღთქმა. 106, 108...576...XIV

ბ

ბაბილონის სრა-სასახლეები - ძვ.წ. XIX ს-ში ბაბილონის პირველმა მეფემ –
სუმუაბუმმა ააგო ქალაქის კედლები და საფუძველი ჩაუყარა ახალი არქიტექტურული
ანსამბლის მშენებლობას გრანდიოზული სასახლეებითა და ციხე-სიმაგრეებით. 267,
268...576...XIV

ბერლინის კონგრესი – 1878 წლის საერთაშორისო კონგრესი, რომელიც მოწვეულ
იქნა ავსტრია-უნგრეთის და ინგლისის მოთხოვნითა და გერმანიის მხარდაჭერით
რუსეთ-ოსმალეთის 1877-78 წ.წ. ომის შემდეგ დადებული სან-სტეფანოს საზავო
ხელშეკრულების პირობების გადასახედად. სწორედ ამ კონგრესის შედეგად დააღწია
ოსმალთა უღელს თავი აჭარა-ქობულეთის რეგიონმა. 179, 335, 339...754...XV

ბროკჰაუზის ლექსიკონი – გერმანული საგამომცემლო ფირმა, რომელიც 1808 წლიდან დღემდე გამოსცემს ყოვლისმომცველი სრულყოფილი ენციკლოპედიის მრავალტომეულს. ამ ენციკლოპედიისათვის დაიწერა სწორედ ილია ჭავჭავაძის ავტობიოგრაფია (იხ. ჩვენი ტომის გვ. 443). 4

ბ

„გარგანტუა“ – ფ. რაბლე „გარგანტუა და პანტაგრუელი“. 225...552...X
გიორგი მეფის ხანა. 222, 223...576...XIV
გიორგი – საბერძნეთის მეფის შვილის დანიშვნა გენერალ-გუბერნატორად. 43, 44...577...XIV

დ

„დიოგენეს ფარანი“ – იხ. სახელთა საძიებელში „დიოგენე სინოპელი“. 577...XIV
„დონ-კიხოტი“. ...675...VII
„დრეიფუსობაში ჩამოგვართმევს“ – იხ. ჩვენი ტომის №13 წერილის კომენტარი, აგრეთვე სახელთა საძიებელში - „დრეიფუსი“. 41, 82...577...XIV
„დროება“ – ქართული საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი; დაარსდა 1866 წელს, ჯერ როგორც ყოველკვირეული, შემდეგ ყოველდღიური გაზეთი. რედაქტორი – გ. წერეთელი, შემდგომ ს. მესხი, ი. ჭავჭავაძე. გაზეთში თანამშრომლობდა თითქმის ყველა გამომჩენილი და პროგრესულად მოაზროვნე ქართველი მწერალი. გამოდიოდა 1885 წლამდე. 448, 497...577...XIV

ე

ეგვიპტელთა „მუშენი“. 199...577...XIV
ერეკლე მეფის ხანა. 237...577...XIV
„ერთი გუნდი სომხებისა“. 198, 200...577...XIV

ვ

ვანის წარწერები – ვანი, ძვ. ურარტუს სახელმწიფოს დედაქალაქი ძვ. წ. VI ს-დან, რომელმაც ისტორიას შემოუნახა ლურსმული დამწერლობის უძველესი ნიმუშები იმდროინდელ მცხოვრებთა ვინაობის, ყოფისა და კულტურის შესახებ. 274, 275, 284, 285...577...XIV

„ვეფხისტყაოსანი“. 21, 204-208...577...XIV
ვისი და რამინი – „ვისრამიანის“ მთავარი გმირები. ...675...VII
„ვისრამიანი“ – ძვ. ქართული მწერლობის ძეგლი, XI ს-ის სპარსელი პოეტის ფახრ ალ-დინ ასად გორგანის სამიჯნურო პოემის მაღალმხატვრული პროზაული თარგმანი, შესრულებული XII ს-ში. 1884 წელს იგი სტამბურად გამოიცა ი. ჭავჭავაძის, პუმიკაშვილისა და ალ. სარაჯიშვილის თაოსნობით. იხ.: ჩვენი ტომის № I წერილის კომენტარი. 441...675...VII; 9, 10...577...XIV

ზ

ზახალუხის წარწერა. 272...577...XIV

თ

თემპს–ის კორესპონდენტი კუტული. 209, 222...579...XIV
თეორია დარვინისა. 437...577...XIV

ი

„ივერია“ – ქართული საპოლიტიკო და სალიტერატურო გამოცემა: 1877-79წ, - ყოველკვირეული გაზეთი; 1879-1885 – ყოველთვიური ჟურნალი; 1886-1906 – ყოველდღიური გაზეთი; დამაარსებელი და რედაქტორი – ილია ჭავჭავაძე. 1906 წელს გაზეთს რედაქტორობდა ფ. გოგინაიშვილი. 25-27, 258, 381, 382, 386, 403-405, 422, 448...577...XIV

ისლამი. 249...578...XIV

კ

„კაკასიის ერნი“, ბოდენშტეტისა, მიუნხენი – იხ. სახელთა საძიებელში „ბოდენშტედტი“. 228...578...XIV

„კვალი“ - ყოველკვირეული პოლიტიკური, სამეცნიერო და სალიტერატურო გაზეთი, გამოდიოდა 1893-1904 წ.წ. ფაქტიური რედაქტორი იყო გიორგი წერეთელი. 362-373, 381-399, 403-422 423-435...578...XIV

„კრებული“ – ყოველთვიური სალიტერატურო და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ჟურნალი, გამოდიოდა 1871-73 წ.წ., თბილისში ნიკო ნიკოლაძის თაოსნობითა და აქტიური მონაწილეობით; რედაქტორი – გ. წერეთელი. ...578...XIV

კტეზიის ქრონოლოგიური სისტემა. 201...578...XIV

ლ

ლაზარევის ინსტიტუტი – მოსკოვის უმაღლესი სასწავლებელი, სადაც ქართველი ინტელიგენციის ბევრმა წარმომადგენელმა მიიღო განათლება. 9, 10...578...XIV

ლუარსაბ თათქარიძე. 158–159...675...VII

მ

მაკედონელის დრო. 201...578...XIV

მეფე ერეკლეს გარდაცვალების დღე. 72...578...XIV

„მომბე“, ჩვენი ჟურნალი – ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიტერატურო ჟურნალი; გამოდიოდა თბილისში 1894-1905 წ.წ.; თანამშრომლობდა იმ დროის ყველა გამოჩენილი ქართველი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე. 243...578...XIV

„მოგზაური“, – აქ იგულისხმება ქართველი სოციალ-დემოკრატების ყოველკვირეული ჟურნალი, რომელიც გამოდიოდა 1905 წლის იანვრიდან ნოემბრამდე, თითქოს საგანგებოდ ილიას დვენის მიზნით. ფაქტიური რედაქტორი იყო ფ. მახარაძე. 455, 457...578...XIV

მცხეთის სამეუფო ტაძარი. 72...578...XIV

ნ

ნადიმი ე.ლ. მარკოვის პატივსაცემად. 292...578...XIV

ნეშტატის მორიგება 1722 წელს. 229...578...XIV
ნიუეგოროდის დრაგუნთა პოლკა. 443...578...XIV

პ

პეტერბურგის უნივერსიტეტი. იურიდიული ფაკ-ტის კამერალური განც-ბა.
443-448...579...XIV
პეტერბურგის სამხედრო სამკურნალო აკადემია. 287...579...XIV

რ

რაევსკისა და ჰაკეს პანსიონი. 443...579...XIV

ს

„საქართველოს მოამბე“ - სალიტერატურო ჟურნალი, გამოდიოდა ი. ჭავჭავაძის
რედაქტორობით. გამოვიდა სულ 12 წიგნი. 445...579...XIV
საქართველოს რუსეთთან შეერთების შესახებ: (სენკოვსკი, 1837წ.). 187-188...578...XIV
სიონის სობორი. 17...579...XIV
„სომხური ქრონიკა“. 193...579...XIV
„სომხებმა ცალკე კრება მოახდინეს დგინს“. 198...579...XIV

ტ

„ტიბერნი“ და „კოლხნი“ სტრაბონისა - იგულისხმება სტრაბონის „გეოგრაფია“ 17
წიგნად, რომლის XI-XII წიგნებში აღწერილია შავიზღვისპირეთის მრავალი ტომი, მათ
შორის ტიბარენები და კოლხები. 199...579...XIV
ტურგენევის „თავზედ ხელაღებული“. 144...675...VII

უ

„უკანასკნელნი წელნი საქართველოს სამეფოსი“ - გენერალ-ლეიტენანტი ს. ი.
ქიშმიშოვის წიგნი. 222-224...579...XIV
ურარტელები, ანუ პონტიის ქალები; ქართველთა ურარტელობა. 205, 248,
251...579...XIV

ქ

ქალკედონის მსოფლიო კრებული, 596წ. ქალკედონის საეკლესიო კრება – მეოთხე
მსოფლიო საეკლესიო კრება გაიხსნა 451 წლის 8 ოქტომბერს, მოიწვია იმპ. მარკიანემ;
ამ კრებაზე დაკანონდა მართლმადიდებელი სარწმუნოების დოგმატი – ქრისტეს
ორბუნებიანობა, შეიმუშავა 30 საეკლესიო კანონი, რომელიც მთლიანად შევიდა არსენ
იყალთოელის (XIIIს.) მიერ ქართულად თარგმნილ „დიდ სჯულისკანონში“. 198...579...XIV
„ქართლის ცხოვრება“. 192-196...580...XIV
ქართული დრამატიული საზოგადოება. 10, 288-290...580...XIV
ქილილა და დამანა. ...675...VII

ყ

შამახიას დაეცნენ ლეკები და ყაზი-კუმუხები. 229...580...XIV

ც

„ცისკარი“ – სალიტერატურო ჟურნალი, გამოდიოდა 1852-1853 და 1857-1875 წლებში ივ. კერესელიძის რედაქტორობით. ...580...XIV

„ცნობის ფურცელი“ – ყოველდღიური გაზეთი, გამოდიოდა თბილისში 1896–1906 წ.წ. 423, 425, 428, 431, 435...580...XIV

ძ

ძველი აღთქმა. 106-108...580...XIV

წ

„წამება ქეთევან დედოფლისა“ – დრამა მოხსუბარიძისა – 143...675...VII

ჭ

„ჭანივი“ ე.ი. ქალდეა მოსე ხორენელისა. 200-201...580...XIV

ჭოროხის ხეობაში ქართული ეკლესია-მონასტრები. 200-201...580...XIV

ყ

„ჰამლეტი“. 495...580...XIV

ჰეიდელბერგის უნივერსიტეტი. 374...580...XIV

ჰეროდოტეს „ტიბარენნი“ – ჰეროდოტეს (ძვ.წ, Vს.) ცნობით ტიბარენები მოსხებთან, მოსინიკებთან და მარებთან ერთად აქემენიდთა სპარსულ სამეფოს მოხარკენი იყვნენ. მათ მონაწილეობა მიუღიათ სპარსთა მეფის, ქსერქსეს ლაშქრობაში საბერძნეთზე. 199...580...XIV

ა

Акты , т. 1 – Акты, собранные Кавказскою Археографическою комиссиею. 156...576...XIV

Археологическое путешествие по Гурии и Аджарии, დ. ბაქრაძისა – დაიბეჭდა 1878 წელს სანკტპეტერბურგში საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის განკარგულებით. ავტორმა – დიმიტრი ბაქრაძემ ნაშრომს წაუძღვარა: „ამ ნაშრომს ვუძღვნი საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის ორდინარულ აკადემიკოსს მარი ივანეს ძე ბროსეს, რომელმაც მტკიცე საფუძველი ჩაუყარა ქართული ლიტერატურის უცნობი და ნაკლებად ცნობილი წყაროების შესწავლას. ქართველი საზოგადოების ერთი წევრთაგანი, დიმიტრი ბაქრაძე.“ ეს ნაშრომი 1987 წელს ქართულად თარგმნა არჩილ ტოტოჩავამ. 242...576...XIV

ბ

„Библиотека для чтения“ – გამოდიოდა ყოველთვიურად 1834 წლიდან ოსიპ სენკოვსკის (იხ) ანუ „ბარონ ბრამბუესის“ (იხ.) რედაქტორობით, რომელიც თავის გემოვნებასა და შეხედულებებს უმორჩილებდა ჟურნალის ყველა განყოფილების თემატიკას. მის ხელში ჟურნალმა თანდათან დაკარგა საზოგადოების ყურადღება და მხარდაჭერა ზერელობისა და უღიმღამობის გამო. სენკოვსკის წერილი „Некоторые сомнения касательно истории Грузии“ – დაიბეჭდა 1838 წელს. 187...576...XIV

„Братская помощь Армянам“ – იხ. სახელთა ანოტ. საძიებელში „ანუჩინი“. 203-204...576...XIV

Д

Древности Восточные – მოსკოვის არქეოლოგიური საზოგადოების გამოცემა. 255, 261...577...XIV

К

„Кавказ“ – ყოველდღიური საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი; გამოდიოდა 1845-1918 წ.წ., თბილისში. 60, 170...578...XIV

Н

„Новое Время“ – ელპეს წერილი – ყოველდღიური გაზეთი, გამოდიოდა სანკტ-პეტერბურგში 1868 წლიდან. 380...578...XIV

„Новое Обозрение“ – რუსული ყოველდღიური გაზეთი, გამოდიოდა თბილისში 1884–1906 წ.წ., ფაქტობრივი რედაქტორი 1891-1906 წ.წ. – კ. და ვ. თუმანიშვილები. 29–37, 49–58, 60, 81, 96–102...579...XIV

П

„Петербургские Ведомости“, 1899, № 33. 203...579...XIV

Р

„Русская Мысль“. ლიბერალური მიმართულების ჟურნალი, გამოდიოდა მოსკოვში 1880-1889 წ.წ. 449...579...XIV

С

„Сношения Петра Великого с Армянским народом“. ეზოვის წიგნი (იხ. სახელთა საძიებელში „ეზოვი“). 225-244, 273, 274, 281...579...XIV

Т

„Терския Ведомости“. 79...579...XIV

„Тифлисский Листок“. 59, 81-82...579...XIV

L

„Literarische Echo“ - Nuova Anthologia. 448...578...XIV

T

„Times“. გაველნიანი გაზეთი ინგლისისა. 45...579...XIV

ბანკები და კომპანიები

ა

აზოვის ბანკი (Азовский банк) – 142...556...XVII

ბ

ბლანშო და კო (Бланшо и Ко) – 226, 227...1132...XVI(1)

ბ

გლეხთა საქმეების საგუბერნიო სასამართლო (Губернское по крестьянским делам Присутствие) – 116-126, 218...1131...XVI(1)

3

ვილნოს (ვილნიუსის) სამიწათმოქმედო ბანკი (Виленский земельный банк) – ქ. ვილნოს (ვილნიუსის) სამიწათმოქმედო ბანკი დაარსდა 1872 წელს – 111...1131...XVI(1)

ვინეკენი და კო (Винекен и Ко) – პეტერბურგის საბანკო სახლი, რომელმაც მონაწილეობა მიიღო რუსეთში სამიწათმოქმედო კრედიტის ცენტრალური ბანკის დაარსებაში – 155...1120...XVI

მ

მეიერი და კო (Мейер и Ко) – საბანკო სახლი, რომელიც 1860 წელს პეტერბურგში დააარსა ბრიტანეთის მოქალაქემ ე. მეიერმა. მან მნიშვნელოვანი მონაწილეობა მიიღო რკინიგზათა მშენებლობის დაფინანსებაში – 155, 161...1132...XVI(1)

მოსკოვის საქალაქო საკრედიტო საზოგადოება (Московское городское кредитное общество) – დაარსდა ქ. მოსკოვში 1862 წელს. აწარმოებდა სესხის გაცემას უძრავი ქონების გირავნობის საფუძველზე – 142...1131...XVI(1)

ნ

ნიჟეგოროდ-სამარის სამიწათმოქმედო ბანკი (Нижегород-ско-Самарский земельный банк) – დაარსდა ნიჟნი-ნოვგოროდში 1872 წელს – 209, 211, 388...1131...XVI(1)

პ

პეტერბურგის ბირჟა (Петербургская биржа) – პირველი ბირჟა რუსეთში. დაარსდა 1703 წელს, პეტრე I განკარგულებით, სანკტ-პეტერბურგში. ამ გადაწყვეტილებას ბიძგი მისცა იმპერატორის მიერ ამსტერდამის სასაქონლო ბირჟის დათვალიერებამ – 160...1132...XVI(1)

პოლტავის სამიწათმოქმედო ბანკი (Полтавский земельный банк) – სააქციო იპოთეკური ბანკი, დაარსდა 1872 წელს, ქ. პოლტავაში – 87...1131...XVI(1)

რ

საგარეო ვაჭრობის რუსული ბანკი (Русский для внешней торговли банк) – კერძო სააქციო ბანკი, დაარსდა 1871 წელს ქ. ს.-პეტერბურგში – 92, 152, 154...1131...XVI(1)

ს.-პეტერბურგის საააღრიცხვო-განმსესხებელი ბანკი (С.-Петербургский учётный ссудный банк) – სააქციო კომერციული ბანკი. დაარსდა 1869 წელს ქ. ს.-პეტერბურგში – 155, 161...1132...XVI(1)

ტ

ტფილისის სათავადაზნაურო-სამიწათმოქმედო ბანკი (Тифлисский дворянский земельный банк) – დაარსდა 1874 წელს. დაარსების იდეის ინიციატორი იყო ცნობილი საზოგადო მოღვაწე, ტფილისის გუბერნიის თავადაზნაურობის მარშალი დიმ. ყიფიანი. ბანკის დაარსებაში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს თერგდალეულებმა ი. ჭავჭავაძის მეთაურობით – 76, 82, 83, 149, 159, 171, 238, 248, 249, 265, 268, 304, 308, 328, 329, 343, 374, 402, 411, 416, 427, 449...1132...XVI(1)

ტფილისის ურთიერთსაკრედიტო საზოგადოება (Тифлисс-кое общество взаимного кредита) – 99...1132...XVI(1)

ქ

ქუთაისის სათავადაზნაურო-საადგილმამულო ბანკი. (Кута-исский дворянский земельный банк) – დაარსდა 1881 წელს, ქ. ქუთაისში – 75, 76...1132...XVI(1)

ხ

ხარკოვის სამიწათმოქმედო ბანკი (Харьковский земель-ный банк) – დაარსდა 1871 წელს, ქ. ხარკოვში – 87, 111, 146...1132...XVI(1)

ხერსონის სამიწათმოქმედო ბანკი (Херсонский земель-ный банк) – დაარსდა 1864 წელს, ხერსონში და ემსახურებოდა სამხრეთის ოთხ გუბერნიას: ბესარაბიის, ტაურის, ხერსონის და ეკატერინოსლავის – 111, 141, 145, 308...1132...XVI(1)

ო

Общество взаимного поземельного кредита – 142, 145, 146...1131...XVI(1)

დაწესებულებების საძიებელი

ა

ადრესნი სტული („Адресный стул“) – 57...556...XVII

ბ

გასუდარსტვენნი სავეტი (Государственный Совет) – 252...556...XVII

ძ

კრედიტის კანცელარია – 48...557...XVII

ლ

„ლონდონი“ – სასტუმრო. 137, 261. 557...XVII

მ

მოსკოვის ბანკი – 44, 45...557...XVII

რ

„როსიის“ სააგენტო – 163...558...XVII

ს

საადგილმამულო ბანკი (Поземельный банк) – 287, 289, 296, 312, 313, 315, 316, 317, 318, 319, 323, 326, 342, 351...558...XVII

სააზიო დეპარტამენტი – 163...558...XVII

სათავადაზნაურო ბანკი – 282, 287, 289, 291, 292, 323, 326, 342, 351...558...XVII

საიმპერატორო მეცნიერებათა აკადემია – 210, 344, 345...558...XVII
სამეურნეო საზოგადოება – 224...558...XVII
სამინისტრო – 205, 206, 317...558...XVII
სამოქალაქო უწყების სასამართლო – 336...558...XVII
საშუალო სამეურნეო სასწავლებელი – 234...558...XVII
სახელმწიფო ბანკი – 288...558...XVII
სახელმწიფო „დუმა“ – 245...558...XVII
სახელმწიფო საბჭო – 250, 283, 358, 359...558...XVII

ტ

ტფილისის სასულიერო სემინარია – 326, 338...558...XVII
ტფილისის საჯარო ბიბლიოთეკა – 344...558...XVII
ტფილისის ქართველ კათოლიკეთა ეკლესია – 223...558...XVII

ქ

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება – 85, 89, 94, 95, 128, 136, 144, 145, 147, 160, 170, 172, 182, 185, 198, 210, 221, 240, 304, 310, 321, 345, 347, 350, 353...559...XVII
ქუთაისის სათავადაზნაურო სკოლა – 92, 93, 141, 185, 198...559...XVII

ც

ცენზურის კომიტეტი – 27...559...XVII

Б

Бакинское отделение Тифлисского земельного банка – 76, 100, 201...556...XVII

В

Второй отдел города Тифлиса – 183...556...XVII

Г

Грузинское Драматическое Общество – 230...556...XVII

И

Императорское общество Сельского Хозяйства – 230...557...XVII

К

Кавказский цензурный комитет – 90, 112, 120, 126, 130, 133...557...XVII

М

Медицинское общество – 131...557...XVII
Международный банк – 157...557...XVII

Министерство Финансов – 156...557...XVII

О

Общество поземельного кредита – 47, 50...557...XVII

Окружной суд – 67, 91...557...XVII

П

Петербургское кредитное общество – 156...558...XVII

Р

Россия – 187, 191, 194, 195, 242...558...XVII

С

С.-Петербургский университет – 227...558...XVII

Т

Тифлисская гимназия – 226...558...XVII

Тифлисская публичная библиотека – 210...559...XVII

Тифлиссский нотариальный архив – 183...559...XVII

Тифлиссский уездный мировой отдел – 183...559...XVII

Товарищество садовладельцев Кахетия – 213...559...XVII

ლიტერატურულ თხზულებათა, და პერსონაჟთა საძიებელი

ა

ავთანდილი - „ვეფხისტყაოსნის“ გმირი. 362, 363, 364, 365, 366, 367, 369, 370, 371, 372, 373...717...V; 180...567...XIII

აკოფა - ა. ცაგარელის პიესის „ხანუმას პერსონაჟი. 245, 337, 338...718...V

„ალერსთა ბადე“ - ვ. კრილოვის კომედია ოთხ მოქმედებად, გადმოკეთებული რუსულიდან პ. უმიკაშვილის მიერ, იდგმებოდა თბილისის ქართულ სცენაზე 1886 წ. 315...718...V

ნაპოდისტე - სარდუსა და ნიჟაკის კომედიის „გავიყარნეთ“ პერსონაჟი. 330–334...718...V

ანეგინი - იხ. ონეგინი.

ასმათი - „ვეფხისტყაოსნის“ გმირი. 367...718...V

„აყალ-მაყალი ცოლ-ქმარს შუა“ - პავლე სტეფანეს-ძე ფიოდოროვის (1803-1879) ერთმოქმედებიანი ვოდევილი. ქართულად თარგმნა ალექსი ჭიჭინაძემ. 306...708...VI

„აჩრდილი“ - (ი. ჭავჭავაძე). 25, 34, 36, 38, 40...559...XVII

„ახლანდელი სიყვარული“ - ვ. ა. დიაჩენკოს ოთხმოქმედებიანი კომედია, გადმოკეთებული ვ. აბაშიძის მიერ. ქართულ სცენაზე წარმოადგინეს 1886 წ. 31 მარტს. 238...718...V

ბ

- ბაბა იაღა** - რუსული ზღაპრის პერსონაჟი. 89...718...V
- ბაბა ამირა/ბაბა ამირი** – ზღაპარ „ბაბა ამირიანის“ მთავარი პერსონაჟი. 114...718...V; 38...768...XI
- ბაზაროვი** - ივანე სერგის ძე ტურგენევის (1818-1883) რომანის - „მამები და შვილები“ - მოქმედი გმირი. 459...708...VI
- „ბარაქაღა, მასწავლებელი“** - ბულაცკელის ერთმოქმედებიანი ვოდევილი, თარგმნა მ. საფაროვამ. 294, 299...718..V
- „ბედნიერი დღე“** - ა. ოსტროვსკისა და ნ. სოლოვიოვის სამმოქმედებიანი კომედია, თარგმნა ვ. აბაშიძემ. 244...718...V
- „ბეჟანიანი“** - ქართული ხალხური სიტყვიერების ძეგლი. 63...718...V
- „ბნელს ოთახში“** - ერთმოქმედებიანი ვოდევილი ვ. როდოსავსკისა, ქართულად თარგმნა გ. ჩიქოვანმა. თბილისში პირველად დაიდგა 1879 წლის 20 აპრილს. 306...708...VI
- ბობჩინსკი** - ნ. გოგოლის კომედია „რევიზორის“ პერსონაჟი. 112...718...V
- „ბუზუნა კეთილისმყოფელი, ან როგორც ჰქუხს, ისე არ წვიმს“** (კ. გოლდონი). 346...559...XVII
- „ბუნების კარი“** - იაკობ გოგებაშვილის მიერ შედგენილი პირველი საკლასო საკითხავი წიგნი ქართულ ენაზე. 107...708...VI

ბ

- „გაგიყარნეთ“, „უნდა გაგიყარნეთ“** - სარდუსა და ნიჟაკის სამმოქმედებიანი კომედია, გადმოკეთებული ვასო აბაშიძის მიერ. 313, 321, 324, 335...718,719...V
- „გაზაფხული“** - ი. ჭავჭავაძის ლექსი. 48...718...V
- გალახოვის „ქრესტომატია“** - „რუსული ლიტერატურის ქრესტომატია“. 26, 44...718...V
- „გამოსაღმება“** - გრ. ორბელიანის ლექსი. 81...718...V
- „გამოსაღმება“**. (ი. ჭავჭავაძე). 66...560...XVII
- „გამოცანები“**. (ი. ჭავჭავაძე). 31...560...XVII
- „განდევილი“**. (ი. ჭავჭავაძე). 168, 169, 175, 176, 352, 353, 354...560...XVII
- „გაყრა“** - გ. ერისთავის კომედია. 78, 545...718...V
- „გეო მინას და კომპანია“** - პიესა. ფრანგულიდან გადმოკეთებული გიორგი დიმიტრის ძე ერისთავის მიერ. 305...708...VI
- იორგი** - გ. სუნდუკიანცის „ხათაბალას“ პერსონაჟი. 186...718...V
- გლახა ჭრიაშიელი** – ილია ჭავჭავაძის „გლეხთა განთავისუფლების პირველდროინდელი სცენები“ პერსონაჟი. 306...708,712...VI
- „გლახის ნაამბობი“** (ი. ჭავჭავაძე). 37, 38, 39, 40, 349, 354...560...XVII

„გლესთა განთავისუფლების პირველდროინდელი სცენები“ - ილია ჭავჭავაძისა.
306...708...VI; 354...560...XVII

„გლესური სიმღერები“ (შეკრებილი რ. ერისთავისა და ი. ჭავჭავაძის მიერ).
39...560...XVII

ობბი - უ. შექსპირის პიესის „ვენეციელი ვაჭრის“ პერსონაჟი. 186...718...V

„გოგოთურ და აფშინა“ (ვაჟა-ფშაველა). 164...560...XVII

გონერილა გონერილია – შექსპირის ტრაგედია „მეფე ლირის“ პერსონაჟი. 486,
487...718...V

გოროდინი – ნიკოლოზ ვასილის ძე გოგოლის (1809-1852) კომედია „რევიზორის“
პერსონაჟი. 471...709...VI

გულსთმისანი – კ. უმიკაშვილის სამმოქმედებიანი კომედია. 90...766...XV

„გულქანი“. 180...567...XIII

„გურამიანი“ - დ. გურამიშვილის თხზულებათა კრებული, იგივე „დავითიანი“.
380...718...V

დ

„დავიდარაბა“ - ვ. კრილოვის ოთხმოქმედებიანი კომედია გადმოკეთებული დ.
ერისთავის მიერ. 258, 294, 295, 297...718,722...V

„დავითნი“ - ძველი აღთქმის ფსალმუნთა წიგნი. 62...718...V

„დამაკვირდი“ (ი. ჭავჭავაძე). 128, 304...560...XVII

„დამნაშავის ოჯახი“ („სამოქალაქო სიკვდილი“) - პაოლო ტიოკომეტის
ხუთმოქმედებიანი დრამა. თარგმნეს ვ. გუნიაშვილმა და ი. ჯაფარიანიშვილმა. თბილისის ქართულ
სცენაზე დაიდგა 1882 წელს. 245...718...V

დასტურლამალი – ქართული სახელმწიფო სამართლის ძველი, შედგენილი
ვახტანგ VI-ის მიერ. 370...709...VI

„დაუჯდომელი“ - ძვ. ეკლ. სავედრებელ შესხმათა კრებული. 62...719...V

დეზდემონა - შექსპირის ტრაგედიის „ოტელოს“ პერსონაჟი. 326...719...V

დერჟიმორდა - ნ. გოგოლის კომედია „რევიზორის“ პერსონაჟი. 112...719...V

„დივორსონი“ (Divorcons). იხ. „გავიყარნეთ“.

დობჩინსკი - ნ. გოგოლის კომედია „რევიზორის“ პერსონაჟი. 112 ...719...V

„დონ-კიხოტი“ - სერვანტესის ნაწარმოები. 454...719...V

ე

„ეგგენი ონგინი“ - ა. პუშკინის პოემა. 13...719...V

ელენე - ჰომეროსის „ილიადას“ გმირი. 368...719...V

„ელთიზა“ - ჟან-ჟაკ რუსოს რომანი „უიული ანუ ახალი ელთიზა...“. 58...719...V

„ექვით აგადმყოფი“ - მოლიერის სამმოქმედებიანი კომედია, თარგმნილი ივ.
მაჩაბელის მიერ. 305...709...VI

მ

- ვაგნერი - გოეთეს „ფაუსტის“ გმირი. 345...719...V
- „ვარდ-ბულბულიანი“ - თეიმურაზ I-ის მიერ სპარსულიდან გადმოქართულებული პოემა. 59 ...719...V
- ვახტანგი - ავქს. ცაგარელის დრამის „ქართველის დედის“ პერსონაჟი. 504, 505, 506...719...V
- ვახტანგის კანონი – მეფე ვახტანგ IV-ის (1675-1737) მიერ შედგენილი კანონთა წიგნი. ...709...VI; 155...766...XV
- „ვენეციელი ვაჭარი“ - შექსპირის პიესა. 185...719...V
- „ვერტერი“ - გოეთეს რომანი „ახალგაზრდა ვერტერის ვნებანი“. 58...719...V
- „ვეფხვის-ტყაოსანი“/„ვეფხისტყაოსანი“ (“Барсова кожа”) – შოთა რუსთაველისა. 19, 59, 63, 69, 149, 340, 348, 361, 364, 365, 369, 370, 373...719...V; 58 496...709...VI; 368, 379, 381, 382, 383...768...XI; 180...564,567...XIII; 176...766...XV; 147...560...XVII
- ვისი - „ვისრამიანის“ პერსონაჟი. 217...719...V
- „ვისრამიანი“ („Виси и Рамин“) - ძვ. ქართული მწერლობის ძეგლი, თარგმნილი სპარსულიდან. 63, 216, 218, 219...719...V; 95, 99, 354...560...XVII

ვლადიმირი (“კრასნოე სოლნიშკო”) – ვლადიმირ I (გარდ. 1015) ნოვგოროდის თავადი 965წ-დან, კიევისა – 980-დან. 988წ. სახელმწიფო რელიგიად გამოაცხადა ქრისტიანობა. რუსულ ბილინებში მას უწოდებენ “კრასნოე სოლნიშკოს” (“ლამაზი მზე”). 193...768...XI

ზ

- ზამბახოვი გერასიმ იაკულის** - გ. სუნდუკიანცის კომედიის „ხათაბალას“ პერსონაჟი. 270, 349...719...V
- ზარეცი** - 112...719...V

თ

- თადეოზი** - ილია ჭავჭავაძის წერილების: “წერილები სხვადასხვა რა გინდა-რაზე” და “წერილი მეგობართან” პერსონაჟი, 286, 289-291, 294, 421, 422, 424-429, 626, 630, 632, 633, 634...768...XI
- თადეოზი** - ილია ჭავჭავაძის წერილის „სფირიდონისა და თადეოზის ბაასის“ პერსონაჟი. 60, 64, 65, 68, 69, 71, 72, 75, 76, 80, 82, 85, 87, 89, 91, 96–98, 102, 105, 112, 113, 339, 489, 491, 496...719...V
- თამარი** - აკაკი წერეთლის დრამატული პოემის „თამარ ცბიერის“ პერსონაჟი. 300, 303, 308...719...V
- „თამარის ქება“** - ჩახრუხაძის სახოტბო ლექსთა კრებული „თამარიანი“. 15...719...V
- „თამარ მეფის სახე ბეთანიის ეკლესიაში“** - გ. ორბელიანის ლექსი. 551...719...V
- „თამარ ცბიერი“** - აკაკი წერეთლის დრამატული პოემა. 339, 340, 347, 350...720...V
- თილისმით მოარშიყე** – გიორგი ერისთავის ვოდვეილი. 46...766...XV
- თინათინი „ვეფხისტყაოსნის“** გმირი. 367, 373...720...V; 180...567...XIII.

ო

იაგო - ა. ყაზბეგის მოთხრობის „მამის მკვლელის“ გმირი. 610...720...V
 „იარუსლან ლაზარევიჩი“ - 89...720...V
 „ილიადა“ - ჰომეროსის ეპიკური პოემა. 453...720...V
 „იმედი“ - ვ. ორბელიანის ლექსი. 570, 571...720...V
 „იმერული ლეგენდა“ - ანტონ ფურცველასის თხზულება. 139...720...V
 ისაი - გ. სუნდუკიანცის კომედია „ხათაბალას“ პერსონაჟი. 271...720...V

პ

კაინი/კაენი. 539...720...V
 „კავკასიის ტყვე“ - ა. პუშკინის პოემა. 13...720...V
 „კალმასობა“ - იოანე ბატონიშვილის თხზულება. 307...720...V
 კანიფასი - ოფერბახის ოპერეტის „მეჯლისი იტალიელებით“ პერსონაჟი. 340...720...V
 „კაცია-ადამიანი?!“ - („Кация-адамани“) ილ. ჭავჭავაძის მოთხრობა. 107...709...VI;
 97, 354...561...XVII
 კენტი - შექსპირის ტრაგედია „მეფე ლირის“ პერსონაჟი. 201, 487...720...V
 „კვალი საერო პოეზიისა „ქართლის ცხოვრებაში“ (აღლ. ხახანაშვილი). 175,
 323...561...XVII
 „კნიაზ მურომსკი“. 89...720...V
 „კონრად კიფერი“ - გერმანულ ენაზე დაწერილი სახელმძღვანელო პედაგოგიკაში.
 9, 10...709...VI
 კორდელია - შექსპირის ტრაგედია „მეფე ლირის“ პერსონაჟი. 313, 487...720...V
 კრეშინსკი (კრეჩინსკი) – რუსი მწერლის ა.ვ. სუხოვო-
 კობილინის (1817-1903), ცნობილი კომედია-ტრილოგიის
 “კრეჩინსკის ქორწინების” ერთ-ერთი პერსონაჟი. 166...768...XI

ლ

ლირი - შექსპირის ტრაგედია „მეფე ლირის“ მთავარი მოქმედი პირი. 18, 201, 487,
 488...720...V
 ლანსლო - შექსპირის პიესის „ვენეციელი ვაჭრის“ პერსონაჟი. 186...720...V
 „ლაოკონი“ - ლესინგის ნაშრომი. 275...720...V
 ლეანდრი. 324, 325, 326...720...V
 ლენსკი - პუშკინის პოემის „ევგენი ონეგინის“ პერსონაჟი. 112...720...V
 ლეონიდე სვიმონ - დ. ერისთავის პიესის „სამშობლოს“ პერსონაჟი. 496, 519, 556,
 557...720...V
 ლომინაძე სვიმონ - ვ. აბაშიძის მიერ გადმოკეთებული კომედიის „გავიყარნეთ“
 პერსონაჟი. 322, 324, 328, 329, 336...720...V
 „ლოპიანა“ - იგულისხმება გრიგოლ ორბელიანის ლექსი „მუხამბაზი“ [„გინდ
 მეძინოს...“], 1861 წ., რომელიც დაწერილია ლოპიანას მონოლოგის სახით. ლოპიანა გრ.
 ორბელიანთან დაახლოებული ცნობილი თბილისელი ყარაჩოხელი იყო. 553...720...V
 „ლოცვა“ - ვ. ორბელიანის ლექსი. 571...720...V

მ

- მაკბეტი - შექსპირის ტრაგედიის „მაკბეტის“ პერსონაჟი. 313...720...V
- „მამიდა ასმათი“ (გ. წერეთელი). 307...561...XVII
- „მამის მკვლეელი“ - ალ. ყაზბეგის მოთხრობა. 610...720...V
- „მანფრედი“ - ბაირონის დრამატული პოემა. 14...720...V
- მარგარიტა - გ. სუნდუკიანცის პიესის „ხათაბალას“ პერსონაჟი. 272, 273...720...V
- მე მინდა კნეინა გავხდე – ზურაბ ანტონოვის კომედია. 46, 47...766...XV
- „მერანი“ - ნ. ბარათაშვილის ლექსი. 537, 538, 539, 540, 542...720...V
- „მეფე ლირი“ („Король Лир“) (უ. შექსპირი). 65, 80, 231, 354...561...XVII
- მეფისტოფელი - გოეთეს ნაწარმოების „ფაუსტის“ პერსონაჟი. 539...720...V
- „მეჯლისი იტალიელებით“ - ჟაკ ოფენბახის ოპერეტა, თარგმანი ვ. აბაშიძისა. თბილისის ქართულ სცენაზე პირველად წარმოადგინეს 1882 წლის 24 ნოემბერს. 339, 340...721...V
- „მზის დაბნელება“ - ზ. ანტონოვის კომედია. 545...721...V
- „მილორდ გიორგი“, „მილორდიანი“ - იგულისხმება მ. კომაროვის მიერ ლიტერატურულად გადამუშავებული, ინგლისურიდან თარგმნილი მოთხრობა „Повесть о приключении английского милорда Георга“. 88, 89...721...V
- „მინდა კნეინა გავხდე“ - ზ. ანტონოვის კომედია. 78...721...V
- მოლჩალინი - გრიბოედოვის კომედიის „ვაი ჭკუისაგან“ პერსონაჟი. 112...721...V
- „მომრიგებელი მოსამართლე“ - დ. კეზელის კომედია, გადმოკეთებული რუსულიდან. 338...721...V
- „მონარდენი“ - ე. გაბაშვილის მოთხრობა. 302...721...V
- „მოურავიანი“, „დიდმოურავიანი“ - საისტორიო პოემა დიდი მოურავის გიორგი სააკაძის ცხოვრებასა და ღვაწლზე. 63...721...V
- „მოხუცის ნაამბობი“ - რაფ. ერისთავის ლექსი. 55, 81...721...V
- „მუმლი მუხასა“. 493...721...V
- მუშა ბოჭულაძე“ - გ. ორბელიანის ლექსი. 553...721...V
- „მტარვალი“ - პიესა. 497...721...V
- „მშვენიერი ელენა“ - მელიაკისა და ჰალევის ფარსის (რომელზედაც შეიქმნა ოფენბახის ამავე სახელწოდების ოპერეტა) დავით ერისთავისეული თარგმანი. 205...721...V
- „მშვენიერი ელენე“ - ჰანრი ვიჰლაკისა და ლუდოვიკო ჰალევის თხზულება. ქართულად თარგმნილი დავით ერისთავის მიერ. 276...710...VI
- „მხეცური შურისგება“ - „მხეცური შურისგება იტალიელის მხატვრისა“ რ. ბარათაშვილის მიერ რუსულიდან თარგმნილი სტატია. 89, 91–93, 113...721...V

ნ

- „ნაამბობი მოხუცისა“ - იხ. „მოხუცის ნაამბობი“.
- „ნაკვესები“ - „ნაკვესი ანუ მოსწრებული სიტყვანი ძველთა და ახალთა ქართველთანი“ („ივერიის“ რედაქციის გამოცემა, 1887 წ.). 375...721...V

„ნაკვეთები“ (ი. ჭავჭავაძე). 128...561...XVII
„ნამდვილი შემთხვევა“ - სამსონ აბაშიძის თარგმანი. 82...721...V
ნაცარქექია. 50...721...V
ნელი - დ. მანსფელდის დრამა „შეშლილიას“ პერსონაჟი. 284, 290...721...V
ნესტან-დარეჯანი „გეფხისტყაოსნის“ გმირი. 365, 367, 368...721...V; 180...567...XIII.
ნინო - სარდუსა და ნიჟაკის კომედიის „გავიყარნეთ“ პერსონაჟი. 322, 325, 326, 328–331, 334, 335, 336...721...V
ნოე - ბიბლიური პერსონაჟი. 94...721...V
ნურისსა - შექსპირის პიესის „ვენეციელი ვაჭრის“ პერსონაჟი. 186...721...V

ო

„ოღვა - პუშკინის პოემის „ეგენი ონეგინის“ პერსონაჟი. 112...722...V
ონეგინი - პუშკინის პოემის „ეგენი ონეგინის“ პერსონაჟი. 112...718,722...V
„ორღეანელი ქალი“ (ფ. შილერი. ვაჟა-ფშაველას თარგმანი). 240...561...XVII
„ორჯანო და ლეკვი“. იხ. „დავიდარაბა“.
ოტელო - შექსპირის ტრაგედია „ოტელოს“ პერსონაჟი. 111, 326, 363...722...V
ოფელია - შექსპირის ტრაგედია „ჰამლეტის“ პერსონაჟი. 18, 111, 351...722...V
„ო-ს დარღები“ - იგულისხმება გრ. ორბელიანის ლექსი „დიმიტრი ონიკოვის დარღები“. 553...722...V

პ

„პარიუელი ბიჭი“ (ჯოზეფ პარიუელი ბიჭი, „პარიუელი კინტო“) – ბაიარმასა და ვერენბურგის ორმოქმედებიანი კომედია, თარგმნილი დავით ერისთავისა და მიხეილ ჯორჯაძის მიერ. 449...710...VI

პატროკლე – ჰომეროსის „ილიადას“ პერსონაჟი. 271... 768...XI
„პეპო“ - გ. სუნდუკიანცის პიესა. 459–464...722...V
„პოლ და ვირგინია“ - ფრანგი მწერლის ბერნარდ დე სენ-პიერის რომანი. 58, 59...722...V
პოლონიოსი (პოლონიუსი) - უ. შექსპირის ტრაგედიის „ჰამლეტის“ გმირი. 351...722...V
პორცია - შექსპირის პიესის „ვენეციელი ვაჭრის“ პერსონაჟი. 187...722...V

ჟ

ჟორჟ დანდენი – მოლიერის ამავე სახელწოდების პიესის მოქმედი პირი. 190–193...722...V; ...710...VI
„ჟორჟ დანდენი“ - მოლიერის კომედია. 190...722...V

რ

„რამდენიმე სურათი ანუ ეპიზოდი ყაჩაღის ცხოვრებიდან“ (ი. ჭავჭავაძე). 27, 354...562...XVII

რამინი - „ვისრამიანის“ პერსონაჟი. 217...722...V
 „რას ვეძებდი და რა ვპოვე“ - ბ. ჯორჯადის სამმოქმედებიანი კომედია. 256...722...V
 რეგანა - შექსპირის ტრაგედია „მეფე ლირის“ გმირი. 486, 487...722...V
 „რევიზორი“ - ნიკოლოზ ვასილის ძე გოგოლის (1809-1852) სამმოქმედებიანი კომედია. 229, 230...722...V; 471...710...VI
 რეპეტილოვი - ა. გრიბოედოვის კომედიის „ვაი ჭკუისაგან“ პერსონაჟი. 119...722...V
 რომეო შექსპირის ტრაგედიის „რომეო და ჯულიეტას“ პერსონაჟი. 324, 325, 326...722...V
 როსტევანი - („ვეფხისტყაოსნის“). 500...710...VI
 „რუხი მგელი“. 180...567...XIII

ს

„სადღეგრძელო“ - გ. ორბელიანის პოემა. 551...722...V
 „სამშობლო“ - დავით გიორგის ძე ერისთავის ხუთმოქმედებიანი დრამა, გადმოკეთებული ვიქტორიენ სარდუს (1831-1908) „Patrie“-დან. 496, 517, 556, 557...722...V; 518, 519...711...VI
 „საქართველოს ისტორია“ (ვახუშტი ბატონიშვილი). 147, 223...562...XVII
 „სადმართო წერილი“. 62...722...V
 სახარება. 62, 138...722...V; 167, 168, 176, 393, 570...767...XV
 „სახარება იოანესი“. 379...722...V
 „სიბრძნე-სიცრუსა“. 171, 176, 177, 181, 183, 188, 189, 193, 194, 197...567...XIII
 „სიცოცხლე ხელმწიფისათვის“ - გლინკას ოპერა („ივანე სუსანინი“). 492...722...V
 სკალაზუბი (სკალოზუბი) - ა. გრიბოედოვის კომედიის „ვაი ჭკუისაგან“ პერსონაჟი. 112...722...V
 სკვოზნიკ-დმუხანოვსკი - გოგოლის კომედია „რევიზორის“ პერსონაჟი. 112...723...V
 სოლომონ მსაჯული - ნ. ბარათაშვილის პოემის „ბედი ქართლისა“ პერსონაჟი. 543...723...V
 „სტვირი“ - იოსებ დავითაშვილის ლექსთა კრებული. 360...723...V
 „სულთ ბოროტო“ - ნ. ბარათაშვილის ლექსი. 537, 540, 542...723...V
 „სურამის ციხე“ - დანიელ ჭონქაძის ნაწარმოები. 439...723...V
 „სუსტი მხარე“ - კ. სტარნოვსკის ერთმოქმედებიანი ვოდევილი, გადმოკეთებული დავით მესხის მიერ. 260...723...V
 სფირიდონი - ილია ჭავჭავაძის წერილის „სფირიდონის და თადეოზის ბაასის“ პერსონაჟი. 60–62, 64, 69, 70, 74, 81, 83, 85, 87, 90, 92, 93, 95, 97, 112, 113...723...V
 „სხვაგვარი სიყვარული“ („სხვარიგი სიყვარული“) – ივანე ბარათაშვილის ერთმოქმედებიანი ვოდევილი. 305...711...VI

ტ

ტარიელი - „ვეფხისტყაოსნის“ გმირი. 362–373...723...V; 180...567...XIII
 ტატიანა - პუშკინის პოემის „ევგენი ონეგინის“ პერსონაჟი. 112...723...V

უ

„უბედური ღიზა“ - ნ. კარამზინის მოთხრობა. 15...723...V

„უსტარი ანტიკრიტიკული“ - სარდიონ მესხიევის წერილი. 114, 116...723...V
უსუფ-ფაშა 505, 506...723...V

ფ

ფალსტაფი - შექსპირის ნაწარმოებთა გმირი. 363...723...V
ფამუსოვი - გრიბოედოვის კომედიის „ვაი ჭკუისაგან“ პერსონაჟი. 112...723...V
ფანტიაშივილი - ავქს. ცაგარლის კომედია „ხანუმას“ პერსონაჟი. 338...723...V
„ფაუსტი“ - გოეთეს ნაწარმოები. 345, 539...723...V
ფერიდუნი (ფრედუნი) – ფირდოუსის „შაჰ-ნამეს“
პერსონაჟი. 186...768...XI
„ფიქრი და შენიშვნა“ - გ. თუმანიშვილის წერილი. 188...723...V
ფრიდონი - „ვეფხისტყაოსნის“ გმირი. 362, 365, 370, 371, 373...723...V; 180...567...XIII
„ფშაური ლექსები“ (შეკრებილი დ. ხიზანიშვილის მიერ). 126, 305...562...XVII

ქ

ქაბატუა - ავქს. ცაგარლის კომედია „ხანუმას“ პერსონაჟი. 338...723...V
„ქალ-ვაჟიანი“. 123...562...XVII
„ქართლის ბედი“ (ი. ჭავჭავაძე). 66...562...XVII
„ქართლის ბედი“ – „ბედი ქართლისა“ ნ. ბარათაშვილის პოემა. 19, 543...723...V
„ქართველის დედა“ (ი. ჭავჭავაძე). 27, 30, 31...562...XVII
„ქართველის დედა“ - ა. ცაგარლის დრამა. 497, 500, 502, 503, 506...723...V
„ქართლის ცხოვრება“. 336, 337...711...VI; 155...767...XV; 175, 323, 344...562...XVII
„ქართული სახარება“, „ქართული ფსალმუნები“ და სხვა. 321...566...XIII.
ქეთევანი - დ. ერისთავის „სამშობლოს“ პერსონაჟი. 19...723...V
„ქილილა და დამანა“ – სპარსული თხზულება, რომელიც
თარგმნა სულხან-საბა ორბელიანმა. 651...768...XI

ღ

„ღარიბი ყმაწვილი კაცის რომანი“ - თარგმნილი ბაქარ ქართლელის (დიმიტრი ყიფიანის) მიერ. 80...723...V

ყ

„ყარამანიანი“ - დავით ორბელიანის მიერ სპარსულიდან თარგმნილი სადევგმირო
თხზულება. 63...723...V
„ყირიმის სონეტები“ - ადამ მიწკევიჩის სონეტების ციკლი. 13...723...V
„ყმების განთავისუფლების პირველდროების სცენები“ იხ. „გლეხთა
განთავისუფლების პირველდროების სცენები“. 711...VI
ყურანი (ყურანი). 167...767...XV

შ

„შამი-ფარვანიანი“ - თეიმურაზ I-ის მიერ სპარსულიდან გადმოქართულებული პოემა. 59...723...V

„შაჰ-ნამე“ - სპარსელი პოეტის, ფირდოუსის ცნობილი თხზულება. 186...768...XI

შეგლოხა (შეილოკი) - შექსპირის პიესის „ვენეციელი ვაჭრის“ პერსონაჟი. 186, 187...724...V; 596, 602...711...VI

„შეშლილი“ - კოხლოვის პოემა. 11, 16, 17, 19, 21, 28, 29, 39, 54–56, 546...724...V

„შეშლილია“ - დ. მანსფელდის სამმოქმედებიანი დრამა, თარგმნა ვასო აბაშიძემ. 282...724...V

„შინაური მიმოხილვა“. 528...711...VI

ჩ

ჩუბინოვის ლექსიკონი - დავით ჩუბინაშვილის რუსულ-ქართული ლექსიკონი. 64, 68...724...V

ც

„ცოლი-მეუღლე“ - ალ. ყაზბეგის მიერ რუსულიდან გადმოკეთებული პიესა თბილისის სცენაზე წარმოდგინეს 1886 წელს. 262...724...V

„ცხოვრება და კანონი“ (ი. ჭავჭავაძე). 89, 355...562...XVII

ძ

„ძველს მეგობარს“ - ვახტანგ ორბელიანის ლექსი. 563...724...V

„ძმური სიტყვა“ (დ. მანხანელი). 128...563...XVII

„ძუნწი“ - გ. ერისთავის კომედია. 78...724...V

ჭ

„ჭმუნვის მახვილი“ - ალ. ჭავჭავაძის ლექსი. 260...724...V

ჭრიაშვილი იხ. გლახა ჭრიაშვილი.

ხ

„ხათაბალა“ - გ. სუნდუკიანცის ოთხმოქმედებიანი კომედია, თარგმნა ი. ბაქრაძემ. 270...724...V

„ხანუმა“ - ავქსენტი ცაგარლის სამმოქმედებიანი კომედია. 338...724...V

ხანუმა - ავქცენტი ცაგარლის კომედია „ხანუმას“ პერსონაჟი. 338...724...V

„ხაჯი-აბრეკი“ („Хаджи Абреки“) (მ. ლერმონტოვი). 25, 231, 354...563...XVII

„ხევსურთა ქორწილი“. 545...724...V

„ხმა შორიღამ“. 521...724...V

ხიმშიაშვილი ლევან - დ. ერისთავის „სამშობლოს“ პერსონაჟი. 337, 496, 518, 557...724...V

ხლესტაკოვი - გოგოლის კომედია „რევიზორის“ პერსონაჟი. 112...724...V

ჯ

ჯამბარაშვილი - კომედია „ახლანდელი სიყვარულის“ პერსონაჟი. 239...724...V

ჯასსიკა - შექსპირის პიესის „ვენეციელი ვაჭრის“ პერსონაჟი. 186...724...V

„ჯერ დაიხოცნენ, მერე დაქორწილდნენ“ („ჯერ დაიხოცნენ, მერე იქორწილეს“) - მაქსიმოვის ორმოქმედებიანი კომედია, გადმოკეთებული რაფ. ერისთავის მიერ. 282, 289...724...V

ჰ

ჰამლეტი - შექსპირის ტრაგედია „ჰამლეტის“ პერსონაჟი. 348, 350, 351, 352, 363...724...V; 348, 350, 351, 352, 363, 542...724...V; 456...712...VI; 32...768...XI

„ჰაჯი-აბრეკი“ - ლერმონტოვის პოემა. 55...724...V

„ჰაჯი-ბაბა“. 106...724...V

А

„Абидосская невеста“ – ბაირონის პოემა. 13...717...V

„Армянские учёные и вопиющие камни“ (ი. ჭავჭავაძე). 232...559...XVII

Б

„Барсова кожа“ (შოთა რუსთაველი). 232...559...XVII

„Борьба партий во Франции в эпоху реставрация“. 85, 465...708...VI

В

„Вдова из дома Отара“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...560...XVII

„Вечерный звон“ – 12...719...V

„У виселицы“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...562...XVII

„Восточная политика и обрусение“ 451, 453...709...VI

„Вот вам и история“ (ი. ჭავჭავაძე). 232...560...XVII

„Всеобщее землеписание (география)“ для чтения и справок. 41...560...XVII

Д

„Дмитрий Самопожертвователь“ (ი. ჭავჭავაძე). 226...560...XVII

З

„Заметки провинциального философа“ – ნ. ვ. შელგუნოვის წერილი. 513...719...V

И

„Историческая записка“ (ს. ესაძე). 254...560...XVII

„История литературы средних веков“ (ს. ემინის თარგმანი ფრანგულიდან). 134...560...XVII

К

Крылов Виктор, Очеркъ театрального дела въ Европе. ...767...XV

М

„Мать и сын“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...561...XVII

„Мцири“ (მ. ლერმონტოვი). 231...561...XVII

Н

„Наталья Долгорукая“ „Княгиня Наталья Борисовна Долгорукая“ - ი. კოზლოვის ისტორიული პოემა. 14, 15...721...V

О

„Общий обзор санитарного состояния и судебно-медицин. Деят, в Тиф. Губ. за 1866 год“ - ექიმ ზელენსკის თხზულება. 52...710...VI

Объяснительный словарь иностранных слов“. 57...721...V

„Отечественные записки“. 598...710...VI

„Отшельник“ (ი. ჭავჭავაძე). 229, 230, 231...561...XVII

„Очерки из современных Европейских писателей“. Издание Вольфа. 41...561...XVII

„Очерки по истории грузинской словесности“ (აღ. ხახანაშვილი). 175...561...XVII

П

Памятники христианства на Кавказе (დ. ბაქრაძე). 175...561...XVII

„Письма о воспитании“ – ნ. ვ. შელგუნოვის წერილი. 518...722...V

„Письма проезжего“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...561...XVII

„Призрак“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...561...XVII

„Пророк“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...562...XVII

Р

„Рассказ нищего“ (ი. ჭავჭავაძე). 226, 231...562...XVII

„Роман Дездемоны“ - შექსპირის ტრაგედიის „ოტელოს“ კოზლოვისეული თავისუფალი თარგმანი. 12...722...V

„Рождественский рассказ“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...562...XVII

С

„Сибирь по большой дороге“ - ნ. ვ. შელგუნოვის თხზულება. 513...722...V

„Сказание об языческих богах“. 45...722...V

„Старинная история“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...562...XVII

„Стихотворения в прозе“ (ი. ტურგენევი). 231...562...XVII

Ф

Философия и наука. Очерки из современных Европейских писателей. Издание Вольфа. 41...562...XVII

Х

„Хизанский вопрос“ (ი. ჭავჭავაძე). 232...563...XVII

Ч

„Чернец“ - ი. კოზლოვის პოემა. 14...724...V

Э

„Эпизод из жизни разбойника“ (ი. ჭავჭავაძე). 231...560...XVII

ქართული და უცხოური პერიოდული გამოცემებისა და სტატიების საძიებელი

ა

„აბზორი“ - იხ. „Обзор“-ი.
„ალმანახი“ - შედგენილი გ. თუმანიშვილის მიერ (ნაკვეთი II) 1879 წ. 188, 198,
204...725...V

ბ

„ბათუმის ფურცელი“ (Батумский листок). 341, 342...766...XV
„ბირჟევია ვედომოსტი“ – „Быржевые Ведомости“. 129...675...VII

ბ

„გოლოსი“, „Голос“ - ყოველდღიური პოლიტიკური და ლიტერატურული გაზეთი,
გამოდიოდა პეტერბურგში (1863–1884 წ.წ), რედაქტორი კრაევსკი ანდრია ალექსის ძე
(1816–1889). 205...725...V; 381...766...XV

„გუთნის დედა“ – ორკვირეული სასოფლო სამეურნეო გაზეთი (1873 წლიდან).
გამოდიოდა 1862-1876 წლებში. 183...766...XV

დ

„დროება“ („Дროება“) - ქართული ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი. დაარსდა
1866 წელს. პირველი რედაქტორი იყო გიორგი წერეთელი (1869 წლამდე). სხვადასხვა
დროს რედაქტორები იყვნენ: ი. ჭავჭავაძე, კ. ლორთქიფანიძე, ს. მესხი, ივ. მაჩაბელი.
„დროება“ მეფის მთავრობამ დახურა 1885 წელს. 189–190, 194–196, 198, 199–200, 202,
204–205, 260...725...V; 23, 241, 248, 267, 275, 324, 325, 447, 456, 467, 491, 593, 596, 597, 599,
600...709...VI; 200, 217–220 – 223, 225, 228, 229, 230, 231, 234, 236...311...XII; 114, 137,
203...675...VII; 77, 94, 97, 189, 255, 258, 259, 333, 342, 343, 348, 372, 397, 420, 460, 461...766...XV;
773, 775, 788, 790, 791, 793, 798, 822...1133...XVI(1); 116, 293, 295, 354...556...XVII

მ

„ვერსტმინსტერი“ - ინგლისის გაზეთი. 75...564...XIII.

ზ

„ზია“ – აზერბაიჯანული გაზეთი. 361...766...XV
„ზურნა“ – ჟურნალი. 207...556...XVII

თ

„თბილისის მოამბე“/ „თფილისის მოამბე“ - იხ. „Тифлисский Вестник“.
„თეატრი“ - ქართული ყოველკვირეული სამხატვრო–ლიტერატურული გაზეთი,
პირველი თეატრალური ბეჭდვითი ორგანო (1885–1891) მისი დამაარსებელი, გამომცემელი
და პირველი რედაქტორი იყო მსახიობი ვასო აბაშიძე. 300, 301, 360...725...V

ო

„ივერია“ („Иверия“) – ქართული პოლიტიკურ-ლიტერატურული პერიოდული გამოცემა 1877-1906 წწ. (1877-1878 – ყოველკვირეული გაზეთი; 1879-1885 – ჟურნალი; 1886-დან ყოველდღიური გაზეთი). დამაარსებელი და რედაქტორი ი. ჭავჭავაძე. თანარედაქტორები – ს. მესხი (1882-1884), ა. სარაჯიშვილი (1901 წლის 4 დეკემბრიდან), გ. ყიფშიძე (1903-1905), შემდეგ, გაზეთის დახურვამდე (1906წ. 27. VIII) ფ. გოგიანიშვილი. 172, 177, 188, 189, 196, 205, 280, 360, 375, 416, 481...725...V; 38-43, 56, 61, 74, 107, 112, 113, 122, 145, 157, 159, 168, 267, 277, 297, 467, 474, 521, 528...709...VI; 143, 145, 240, 296...675...VII; 9, 10, 221, 226, 446-451, 555...746...IX; 108, 196, 217, 385, 395, 412...553...X; 28, 38-40, 74, 175, 311, 366, 425, 432, 540, 601, 603...772...XI; 70, 90, 227, 229, 230, 235...311...XII; 29, 44, 48, 77, 86, 172, 309, 313, 316, 323, 338, 343, 350, 352, 357, 373, 397, 409, 436, 447, 461, 467...564...XIII; 420, 486-489, 514, 520, 524, 525, 550, 558, 559, 565, 566, 613...766...XV; 10, 116, 117, 222, 293, 294, 307, 304, 324, 345, 352...556...XVII

„იმედი“ - ქართული პოლიტიკური და ლიტერატურული გაზეთი, გამოდიოდა თბილისში 1881 წლის იანვრიდან 1883 წლის ივნისამდე, რედაქტორ-გამომცემელი მ. გურგენიძე. 360...725...V; 600...709...VI; 183...766...XV

„ისკრა“ - რუსული ყოველკვირეული სატირული ჟურნალი გამოდიოდა პეტერბურგში 1853–1873 წლებში. გამომცემლები – ვ. კუროჩკინი და ნ. სტეპანოვი. 142, 508...725...V

„იურიდ. გაზ.“ – [„იურიდიული გაზეთი“?]. 168...564...XIII.

პ

„კავკაზ“ (Кавказ) – ამიერკავკასიის საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი. გამოდიოდა თბილისში რუსულ ენაზე 1846-1851 წწ-ში. 180, 181, 189, 190, 194–195, 202, 204, 496...726...V; 28...312...XII; ...675...VII; 99, 117, 173, 174, 175, 185, 200, 202, 205, 241-244, 258, 361, 424, 566...766...XV; 11, 81, 83, 201, 230, 289, 341, 353...557...XVII.

„კავკასიის კალენდარი“ („Кавказский календар“). ...709...VI; 34...311...XII.

„კვალი“ – ქართული ყოველკვირეული პოლიტიკური, სამეცნიერო და ლიტერატურული გაზეთი. გამოდიოდა 1893-1904 თბილისში. რედაქტორები ა. თუმანიშვილი-წერეთლისა (ფაქტობრივი რედ. გამომც. – გ. წერეთელი), ნ. ალექსი-მესხიშვილი. 157, 158, 159, 161, 162, 227...311...XII; 168, 172, 178, 179, 180, 331, 490...564...XIII; 485-489, 524, 526, 564...766...XV

„კრებული“ – ყოველთვიური ლიტერატურული ჟურნალი გამოდიოდა თბილისში 1871-1873 წლებში. რედაქტორი გიორგი წერეთელი. 196...726...V; 200...311...XII; 183, 418...766...XV; 31, 38, 354...557...XVII

მ

„მაცნე“ (გაზ.) 253...553...X

„მეურნე“ – ქართული ყოველკვირეული სასოფლო-სამეურნეო გაზეთი; გამოდიოდა 1888-1894 წლებში თბილისში (რედაქტორ-გამომცემელი ვასილ

სულხანიშვილი) და 1895-1898 წლებში – ქუთაისში (რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭყონია). 26-29...553...X

მელე ჰაისტანი – სომხური გაზეთი. 164-165...766...XV

„მიმოხილვა“ - ჟურნალი, რომლის გამომცემაც ნავარაუდევია იყო, მაგრამ ვერ მოხერხდა. 183...766...XV

„მნათობი“ - სალიტერატურო და სამეცნიერო ჟურნალი, გამოდიოდა თბილისში 1869-1872 წლებში, თვეში ერთხელ, რედაქტორი ნიკოლოზ ავალიშვილი. 467...710...VI; 183, 418...767...XV.

„მომამბე“ – ჟურნ. – 354...557...XVII.

„მომამბე“ იხ. „საქართველოს მოამბე“.

„მოსკოვის ტელეგრაფი“ (Московский телеграф) – ჟურნალი, გამოდიოდა მოსკოვში 1825-34 წლებში, რედაქტორი-გამომცემელი ნ. ა. პოლევი. 380...767...XV

„მშაკი“ - სომხური ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი. გამოდიოდა 1872–1920 წლებში. თბილისში დააარსა გ. არწრუნიმ. 182, 183...726...V; 622-624, 714...746...IX; 164, 165, 166, 548...767...XV.

„მურჯი“ - სომხური ლიტერატურული ჟურნალი, რომელიც თბილისში გამოდიოდა 1889 წლიდან ა. არასხანიანის რედაქტორობით. 460...726...V.

„მწყემსი“ (1883-1910 წ.წ.) - პოპულარული სასულიერო ორკვირეული გაზეთი. რედაქცია იმყოფებოდა დაბა შორაპანში, შემდეგ ყვირილაში (ზესტაფონში). რედაქტორ-გამომცემელი დავით ღამბაშიძე. 217, 218, 221, 230, 231, 235...311...XII

ნ

„ნობათი“ - ქართული ყოველკვირეული პოლიტიკური, სამეცნიერო და ლიტერატურული გაზეთი. გამოდიოდა 1906 წელს თბილისში. გამოვიდა სულ 14 ნომერი. რედაქტორ-გამომცემელი – დ. ერისთავი (განდევილი). 360...726...V

„ნოვოე ვრემია“ – „Новое Время“ – რუსული გაზეთი (1868-1917), გამოდიოდა პეტერბურგში. თავდაპირველად იყო ლიბერალური, შემდეგ – კონსერვატიული, 1905 წლიდან იქცა შავრაზმელთა ორგანოდ. 173, 317, 320, 325, 342...767...XV

ო

„ობზორი“ – „Обзор“ ყოველდღიური პოლიტიკურ-ლიტერატურული გაზეთი. გამოდიოდა თბილისში 1878–1883 წლებში რუსულ ენაზე, დააარსა და რედაქტორ-გამომცემელი იყო ნ. ნიკოლაძე. 181–184, 194, 196, 205, 206...726...V; 51, 93, 96, 97...766,767...XV

პ

გაზ. „პუნჩი“ – „Пунч“. 59...565...XIII

რ

როსსია – (Россия). 173...767...XV

რუსსკი კურიერ – (Русский куриеръ). 380...767...XV

ს

ს. პეტერბურგის უწყებანი (Санкт-петербургские ведомости) 57, 59...767...XV

სასოფლო გაზეთი – ყოველკვირეული (ზოგჯერ ორკვირაში ერთხელაც გამოიცემოდა) გამოდიოდა თბილისში 1868-1880 წწ. რედაქტორები სხვადასხვა დროს იყვნენ: გიორგი წერეთელი, სერგეი მესხი, პეტრე უმიკაშვილი. 183...767...XV

„საქართველოს მოამბე“ - ქართული საზოგადოებრივ-ლიტერატურული ჟურნალი, „თერგდალეულების“ ორგანო, გამოდიოდა 1863 წ. თბილისში. რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე. გამოვიდა სულ 12 ნომერი. 119, 129, 132–137, 139–143, 148, 151, 152, 154, 156–160...726,727...V; 10, 12, 467...711...VI; 418...767...XV; 27, 38, 350, 354...558...XVII

„სტანდარტი“ – ინგლისის გაზეთი. 75...565...XIII

ტ

ტაიმსი (ლონდონის გაზ.). 378...767...XV

„ტიფლისსკი ვესტნიკ“, „Тифлисский Вестник“, – რუსული ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი, დააარსა კ. ა. ბებუთოვმა 1879 წ., განაახლა ნ. ნიკოლაძემ. 205, 496...727...V

ტფილისის უწყებანი – ყოველკვირეული გაზეთი, (სალიტერატურო ნაწილი კი თვეში ორჯერ) გამოდიოდა 1828-1832 წწ-ში კი რუსულ, „Тифлиские ведомости“-თან ერთად და წარმოადგენს თარგმანს. 418...767...XV

უ

„ფიგარო“. 227, 228...566...XIII.

ფ

„შრომა“ - პოლიტიკურ-ლიტერატურული გაზეთი, გამოდიოდა ქუთაისში 1881-1883 წლებში. რედაქტორი დ. დადიანი. 484, 487, 489-491, 535, 544, 546, 547, 548, 597, 601...712...VI; ...675...VII (იხ. ჩვენი ტომის გვ. 80-93); 234...311...XII.

ჩ

„ჩონგური“ – კრებული. 199, 200...311...XII; 66...559...XVII.

„ჩრდილოეთის მოამბე“ - იგულისხმება ჟურნალი „Северный Вестник“, ნაროდნიკული მიმართულების ლიტერატურულ-მეცნიერული ყოველთვიური ჟურნალი, რომელიც გამოდიოდა პეტერბურგში 1885–1898 წლებში. 97, 475...727...V

ც

„ცისკარი“ - ქართული ყოველთვიური ლიტერატურული ჟურნალი, გამოდიოდა თბილისში 1852-53 (რედაქტორი გ. ერისთავი), 1857-75 (რედაქტორი ი. კერესელიძე). 15, 18,

20, 26, 35, 41, 50, 62, 63, 75, 76, 78, 81, 96, 113, 129, 135-140, 153, 157, 545, 591, 593, 595, 597...727...V; 12...712...VI; 183, 418...767...XV; 19, 21, 22, 354...559...XVII

„ცნობის ფურცელი“. 541, 550, 552 ,553, 563...767...XV

„ცრუ-სამსონები“ – იხ. ჩვენი ტომის გვ. 136-156...675...VII

ჟ

„ჯეჯილი“ – ჟურნ. – 184...559...XVII

А

“Англо-Руский торговый журнал”. 13...747...IX

Б

„Биржевые Ведомости“– (1880-1917) ბირჟის ფინანსთა, სავაჭრო, პოლიტიკური გაზეთი. 1880 წ. 1 იანვრიდან სცემდა პროპერი პ.ს. მაკაროვის რედაქციით. 1885 წლის 13 ნოემბრიდან გამოდიოდა ყოველდღე. 50, 51...746...IX; 93...1133...XVI(1)

В

„Век“ - რუსული გაზეთი. 508...725...V

„Вестник Европы“ – ყოველთვიური ლიტერატურულ-პოლიტიკური ჟურნალი, რომელიც 1866-1918 წლებში გამოდიოდა მოსკოვში. იყო ბურჟუაზიულ-ლიბერალური მიმართულებისა. 507...725...V; 451, 453...709...VI; 10, 221...746...IX; 131...1133...XVI(1); 229, 352...556...XVII

„Вестник финансов“ – ჟურნალის სრული სახელწოდებაა „Вестник финансов, промышленности и торговли“ რუსეთის ფინანსთა სამინისტროს ყოველკვირეული ჟურნალი, გამოდიოდა 1885-1917 წ.წ. 335...553...X

Г

„Голос“ (1863-1884) – ყოველდღიური ლიტერატურული და პოლიტიკური გაზეთი. გამოდიოდა პეტერბურგში. 1863-1884 წლებში, რედაქტორი ანდორე ალექსანდრეს-ძე კრაევსკი (1810-1889). 127, 267, 453...708...VI

„Грузинский Вестник“ – ჟურნალი – 227, 231, 354...556...XVII

Д

„Дело“ - ყოველთვიური მეცნიერულ-ლიტერატურული ჟურნალი, გამოდიოდა პეტერბურგში 1866–1888 წ.წ. 1868 წლიდან გადაკეთდა ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ჟურნალად. 510–513...725...V

Ж

„Женское Образование“ – პედაგოგიური ჟურნალი მშობელთათვის, ზედამხედველი ქალებისა და მამაკაცებისათვის. გამოდიოდა პეტერბურგში 1871 წლიდან, რედაქტორ-გამომცემელი ვ. ლ. სინოვსკი. 469...726...V

„Живописное обозрение“ – ჟურნალი. 352, 353...558...XVII

И

„Иверия“ („ივერია“) – ქართული პოლიტიკურ-ლიტერატურული გამოცემა. 1877-1878 წ.წ. – ყოველკვირეული გაზეთი. 1879-1885 წ.წ. – ჟურნალი. 1886 წლიდან ყოველდღიური გაზეთი. გამოდიოდა თბილისში. დამაარსებელი და რედაქტორი – ილია ჭავჭავაძე. 127, 134, 135...1133...XVI(1)

К

„Кавказ“ („კავკასი“, „კავკაზი“) – ყოველდღიური პოლიტიკური და ლიტერატურული გაზეთი, გამოდიოდა 1846-1918 წლებში თბილისში, რუსულ ენაზე. თავდაპირველად იგი კერძო, არაოფიციალური გამოცემა იყო, 1850 წლიდან კი გაზეთს კავკასიის მეფისნაცვლის კანცელარია გამოსცემდა. 280, 326, 425, 440, 441, 447, 457...709...VI; 384, 470, 636-638...746...IX; 36, 60-62...553...X; ...772...XI; 201-205, 210-213, 301, 303, 334...564...XIII; 127, 129-131, 133-136, 272, 274, 288, 307, 308, 314-318, 320, 324, 326, 329, 330, 340, 342, 354, 355, 356, 366, 369, 373, 379, 417, 536...1133...XVI(1)

„Кавказский Вестник“ – ჟურნალი. 201...557...XVII

„Кребули“ – ჟურნალი. 231...557...XVII

М

„Молва“ – პოლიტიკურ-ლიტერატურული გაზეთი, გამოდიოდა მოსკოვში 1831-1836 წლებში, რედაქტორ-გამომცემელი ნ. ი. ნადეჟდინი, 1835 წლის ივნისიდან დეკემბრამდე მისი რედაქტორი იყო ბ. ბელინსკი, რომლის წერილებიც გახდა საბაზი ამ გაზეთის დახურვის (1836 წლის ოქტომბერში). 453...710...VI

„Московские Ведомости“ („მოსკოვსკიე ვედომოსტი“) – უძველესი რუსული გაზეთი (1756–1917). 1863 წლიდან – რეაქციული (რედ. მ. კატკოვი და პ. ლეონტიევი). 477...726...V; 214...746...IX; 395-397...772...XI; 93...565...XIII;

„Московские ведомости“ – გაზეთი გამოდიოდა 1879-1889 წლებში, რედაქტორი ნ. ი. ნოვიკოვი (1863-1881), - 1881 წლიდან მის. კატკოვი. 152, 463, 517...710...VI

Н

„Неделя“ – ყოველდღიური ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი, გამოდიოდა პეტერბურგში (1866–1901 წ.წ.), 1874 წლიდან ხალხოსნების ორგანო. 513...726...V; 258...565...XIII.

„Новое Время“ – რუსული გაზეთი (1868-1917) გამოდიოდა პეტერბურგში. თავდაპირველად იყო ლიბერალური, შემდეგ კონსერვატიული, 1905 წლიდან შავრაზმელთა ორგანო. 401, 402, 404...554...X; 453...772...XI; 470-473...565...XIII

„Новое Обозрение“ – ყოველდღიური რუსული გაზეთი (1884-1906 წ.წ.), გამოდიოდა თბილისში. სხვადასხვა დროს რედაქტორ-გამომცემლები იყვნენ: ა. სტეპანოვი, ო. ნიკოლაძე, მ. უსპენსკი, 1887-1891 წლებში გაზეთის გამომცემას სათავეში ედგა ნიკო ნიკოლაძე. 225, 228, 375...726...V; ...675...VII; 280, 469, 470, 473, 487, 493, 521, 622, 623...746...IX; 36, 274-276...554...X; 28, 32, 36, 205-207, 212, 259, 296, 297, 300-304, 306, 308-312, 366-368, 370-373, 375, 384, 521, 525, 618, 620... 772...XI; 32, 42, 45, 131, 132, 133, 136-139...311...XII; 478, 480, 483, 312-315, 317, 350, 409, 478, 480, 483...565...XIII; 136, 194, 199, 202, 234, 235, 246, 247, 270, 271, 318, 328, 329, 338, 373...1133...XVI(1); 115, 230, 353...557...XVII

„Новости“ – გაზეთი. 150...675...VII

О

„Обзор“ - ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი, გამოდიოდა თბილისში (1878-1883), რედაქტორ-გამომცემელი ნიკო ნიკოლაძე. ...708,710...VI.

„Окраина“ - თურქესტანის გაზეთი. 214, 215...312...XII

П

„Петербургский Ведомость“. 140, 453...710...VI

„Правительственный вестник“ – პეტერბურგში (1869-1917 წლებში) გამომავალი ყოველდღიური გაზეთი, რომელშიც ქვეყნდებოდა: მთავრობის უწყებანი და განკარგულებები; მინისტრთა საბჭოსა და სახელმწიფო სათათბიროს სხდომათა ანგარიშები; საზღვარგარეთისა და ქვეყნის შიდა ცხოვრების ამბები, სტატიები და რეცენზიები წიგნებზე, მეტეოროლოგიები და ა. შ. ...565...XIII; 418...1133...XVI(1)

„Порядок“ . 453...710...VI

Р

„Рус-Кур“ - „Русский курьер“ - ყოველდღიური გაზეთი გამოდიოდა მოსკოვში 1879-1889 წ.წ. 373...554...X

"Р.М." ("Русская мысль") – ყოველთვიური ლიტერატურულ-მეცნიერული და პოლიტიკური ჟურნალი (1880-1918), გამოდიოდა მოსკოვში. 138...772...XI; 352, 353...558...XVII

„Русские Ведомости“ – ყოველდღიური გაზეთი, გამოდიოდა მოსკოვში 1863–1918 წწ. 508, 514...727...V; 372...747...IX; 430, 432...772...XI

„Русский Вестник“ – ყოველთვიური ლიტერატურულ-პოლიტიკური ჟურნალი. გამოდიოდა მოსკოვში 1808-24; 1841-44; 1856; 1862; 1887-1906 წლებში. სხვადასხვა დროს მისი რედაქტორები იყვნენ: ს. ნ. ლინკა, ნ. ი. გრეჩი და ნ. ა. პოლეგოი, მ. კატკოვი. 463...711...VI; 32...312...XII.

„Русский винодел“ . 42...554...X

“Русский Курьер”. 575...747...IX

С

"Спб. Ведомости", "Санкт-Петербургские Ведомости" - უძველესი რუსული გაზეთი, გამოდიოდა პეტერბურგში 1728-1917 წწ. 580 ...773...XI

"Северный Вестник" – ლიტერატურულ-მეცნიერული, ყოველთვიური ჟურნალი (1885-1898), გამოდიოდა პეტერბურგში. იყო ნაროდნიკული მიმართულების. 139, 203...711...VI; 140, 149, 165, 179, 203, 206, 211, 214, 215, 225, 226, 229, 232-234, 236, 237, 245, 261, 262, 276, 278-280, 282, 298, 299, 302, 303, 366, 369, 373, 380...772...XI

„Слово“ - ყოველთვიური ლიტერატურულ-პოლიტიკური ჟურნალი. გამოდიოდა პეტერბურგში 1878-1881 წლებში. რედაქტორები: ი. ჟუკოვსკი და სხვები. 453...711...VI

„Современник“ - ყოველთვიური ლიტერატურულ-პოლიტიკური ჟურნალი, გამოდიოდა პეტერბურგში (1847-1848), რედაქტორ-გამომცემლები ნ. ა. ნეკრასოვი და ნ. ნ. პანაევი. [1846] წლიდან ჟურნალის იდეური ხელმძღვანელი იყო ბ. ბელინსკი. ...711...VI

„Современник“ – ლიტერატურის, პოლიტიკის, მეცნიერების, ისტორიისა და ხელოვნების ყოველთვიური ჟურნალი, 1900–1915 წწ. გამოდიოდა პეტერბურგში. 58, 59, 507...727...V

„Судебная газета“ – ყოველკვირეული გაზეთი, გამოდიოდა 1882 წლიდან სანკტ-პეტერბურგში. რედაქტორ-გამომცემელი ფ. ვ. დე-ვეკი. 390, 391...727...V

T

„Тифлисский вестник“ – რუსული ლიტერატურულ-პოლიტიკური გაზეთი, გამოდიოდა თბილისში (1873-1882 წ.წ; 1906 წ.). 1877 წლამდე გამოდიოდა კვირაში 3-ჯერ, შემდეგ ყოველდღიურად. დააარსა კ. პ. ბებუთოვმა. 1881 და 1882 გამოვიდა მხოლოდ თითო ნომერი. 1882 წელს გამოცემა შეწყდა. განახლდა 1906 წელს. ერთი თვის შემდეგ დაიხურა. 241, 248, 287...709,711...VI; 46...766...XV; 57, 75, 78, 87, 88...1134...XVI(1); 73, 74, 76, 77, 81...558...XVII

„Тифлисский листок“ – რუსული ყოველდღიური გაზეთი (1886-1919 წლებში). ძირითადად იბეჭდებოდა ქრონიკა და ახალი ამბები. 26, 32, 34-36, 38, 308-312, 651... 773...XI; 479...566...XIII; 329...1134...XVI(1); 201, 202...559...XVII

A

„Academy“– ჟურნალი. 230, 353...556...XVII

„Agence Generale Russe“. 191...708...VI

C

„Capitale“ - იტალიური გაზეთი. 355...773...XI

„Caucas Jellustre“ – ჟურნალი. 230, 353...557...XVII

„Courier de Paris“. 179...312...XII

D

„Deili Cronicle“. 60...564...XIII.

„Deili news“. 60...564...XIII

“Daily News” - ინგლისური გაზეთი. 143, 183...709...VI; 524...675...VII; 340...747...IX

„Daily Telegraph“. 152...709...VI

Deutsch Tageblatt. 316...554...X

E

„Eclair“– პარიზის გაზეთი. 226...564...XIII.

The Economist. 524...675...VII

F

“Figaro, Le Figaro” – უძველესი ფრანგული ყოველდღიური გაზეთი, დაარსებულია პარიზში 1826 წ. 316...554...X

„Fremdenblatt“. 154...711...VI

„Fun“. 59...566...XIII.

G

„Georgische Dichter“ – კრებული. 230, 353...556...XVII

„golua“ - ფრანგული გაზეთი. 96...555...X

I

„Il Tempo“ - იტალიური გაზეთი. 355...773...XI

„Independence Belge“. 12, 371...554...X

„Intransigant“ - ფრანგული გაზეთი, გამოდიოდა ქ. რომფორში. ...709...VI

J

„Journal de Geneve“ - ჟენევის ეროვნული, პოლიტიკური და ლიტერატურული გაზეთი, გამოიცემოდა 1826 წლიდან. 462...773...XI

„Journal de St. Peterbourg“ - პირველი ჟურნალი რუსეთში, დამატება გაზეთისა "Санкт-Петербургские Ведомости", დაარსებულია 1728 წელს. 350, 351...675...VII; 479...773...XI

„Journal des Debats“ - ფრანგული გაზეთი. 304...747...IX; 168...554...X; 355...773...XI

„Jurnal Official“ - ფრანგული გაზეთი. 159...710...VI; 359...747...IX

K

„Kölnis he Zeitung - ნაციონალურ-ლიბერალური მიმართულების გერმანული გაზეთი. 406...554...X

L

„La prese“ - ფრანგული გაზეთი. 179...312...XII

„Litterarisches Echo“ – ჟურნ. – 230, 353...557...XVII

„De Luvzy“. ...747...IX

M

„Matin“ - ფრანგული გაზეთი. 219...747...IX

Memorial d'Amien – ფრანგული ჟურნალი. 145...726...V

„Memorial Diplomatique“ - ფრანგული გაზეთი. 138...710...VI; 303...747...IX

„Morgen Past“. 153...710...VI

„Morgen Post“. 138, 146, 152...710...VI

„Morning Post“ - ინგლისური გაზეთი. 319...773...XI

N

„Nation“ - ფრანგული გაზეთი. 249, 252...747...IX

„National Laitung“. 202-204...710...VI

„National Zeitung“ - გერმანული გაზეთი. 445...773...XI

„Neue Freie Presse“ - გერმანული გაზეთი. 153...710...VI;

419...773...XI

„Nuova Antologia“ – ჟურნალი. 230, 353...557...XVII

O

“odieki” - სერბიის გაზეთი. 262...747...IX

P

„Pall Mall Budget“. 59...565...XIII.

„Pall Mall Gasette“. 60...565...XIII

Post - კონსერვატული მიმართულების გერმანული გაზეთი. 262...747...IX; 406...555...X

„Press“. 152, 206...710...VI

R

“Republique Francaise” - ფრანგული გაზეთი. 187...710...VI; 621...747...IX; 168...554...X

„Revue Britanique“. 125...710...VI

„Riforma“ - იტალიური გაზეთი. 355...773...XI

S

safrangeTis respublika“ – ფრანგული გაზეთი. 93...555...X

Saturday Reviw. ...675...VII

„Schwarz-Gelb“ (შვარც-გელბი) – ვენის დამოუკიდებელი გაზეთი.

54...773...XI

Schwarz Qelb. 409...554...X

Siecle. 165...554...X

„Standard“ („The Standard“) - გაზეთი, გამოდიოდა ლონდონში. 140,

141, 152, 523...711...VI; 319...773...XI

Standard - გერმანული გაზეთი. 85...554...X

“Standart” - ინგლისური გაზეთი. 91...554...X; 104...747...IX

“St-James Gazette” - ინგლისური გაზეთი. 318...747...IX

T

„Tagblatt“. 127, 185...711...VI

„Temps“ – ფრანგული გაზეთი. 164, 165...554...X; 179...312...XII; 227, 335...566...XIII.

„Times“ (The Times) - ყოველდღიური ინგლისური გაზეთი, გამოდიოდა 1785 წლიდან ლონდონში. 130, 146, 152, 167, 168, 183, 204, 230...711...VI; 319; 557...675...VII; 249, 252, 302, 307, 316...747...IX ; 97, 98...555...X; 106-108, 358, 419...773...XI

W

„Wiener Abendport“. 153...709...VI

Wiener Tagblatt“ – სრულად „News Wiener Tagblatt“ ლიბერალური მიმართულების ავსტრიული გაზეთი. 409...555...X

სტატიები

Бороздин „Переселенцы в Закавказьи“. 32...312...XII

Вирениус „Переутомление у учащихся в средних учебных зав. Германии“. 157...312...XII

დოკუმენტები და ჩანაწერები

განცხადებები, მიმართვები, განმარტებითი ბარათები, ხელწერილები, მინდობილობები, ხელშეკრულებები, შესაგებლები, განჩინებები და სხვა სახის იურიდიული დოკუმენტები

- <მინდობილობა ზაალ ჭავჭავაძის სახელზე მამულების საწესდებო სიგელების შესადგენად> ..... 5, 489...857...XIX
- <დუშეთის მომრიგებელი სასამართლოს განაჩენი სტეფან ელიკოვის საჩივარზე> ..... 5, 489...857...XIX
- <დუშეთის მომრიგებელი სასამართლოს განაჩენი იოსებ კლიმიაშვილის საჩივარზე> ..... 6, 489...857...XIX
- <დუშეთის მომრიგებელი სასამართლოს განაჩენი გოგილა ეკალაძის საჩივარზე> ..... 6, 490...857...XIX
- <დუშეთის მომრიგებელი სასამართლოს განაჩენი დათიკა წამალაძის საჩივარზე> ..... 7, 490...857...XIX
- <მიმართვა დუშეთის მომრიგებელი მოსამართლისადმი> ..... 8, 490...857...XIX
- <თბილისის მიხეილის ბანკისა და პეტერბურგში მოქმედი მოსკოვის ბანკის ხელშეკრულება> ..... 8, 491...857...XIX
- <ეკატერინე მესხთან დადებული ხელშეკრულება გაზეთ „ივერიის“ ბეჭდვაზე> ..... 13, 491...857...XIX
- <ხელშეკრულება ელისაბედ საგინაშვილის სახლის აშენებაზე>... 13, 492...857...XIX
- <განაცხადი კახეთის მევენახეთა საზოგადოების დაარსებაზე> ... 14, 495...857...XIX
- <Объяснительная записка по предмету не выдачи закладных листов заемщикам на руки > ..... 21, 495...857...XIX
- <რევიზორ ევსტათი დობეცკისთვის გასაგზავნი განმარტებითი ბარათის მასალები> ..... 44, 510...857...XIX
- <განმარტებითი ბარათი ფინანსთა მინისტრისადმი> ..... 55, 516...857...XIX
- <შესაგებელი სარჩელზე წისკვილთან დაკავშირებით> ..... 80, 520...857...XIX
- <ხელწერილი გაზეთ „ივერიის“ მყიდველისგან თანხის მიღებაზე>..... 84, 522...857...XIX
- <განცხადება პრიკაზის ვალების დაფარვის ნებართვასთან დაკავშირებით> ..... 84, 523...857...XIX
- <განაცხადი საკუთარ მფლობელობაში არსებული მამულების

შესახებ>	84, 523...857...XIX
<განაცხადი საქართველოს კონსტიტუციურ-დემოკრატიული პარტიის შექმნის შესახებ>	85, 523...857...XIX
<განცხადება საარენდო ფასებისა და ღალის განმსაზღვრელი კომისიის თავმჯდომარის სახელზე გლეხების მიერ მიწების მიტაცებასთან დაკავშირებით >	88, 526...857...XIX
<მიმართვა მცხეთის პოლიციის უფროსისადმი>	89, 530...857...XIX
<განცხადება სახელმწიფო კანცელარიის ხაზინადრისადმი>	90, 531...857...XIX
<განცხადება თბილისის თავადაზნაურობის წინამძღოლისადმი სახელმწიფო საბჭოს წევრობის ანაზღაურებასთან დაკავშირებით	90, 531...857...XIX

**ინსტრუქციები, პროექტები, ნარკვევები და მოსაზრებები კონკრეტულ
საკითხებთან დაკავშირებით**

Практика печатного слова	92, 535...858...XIX
Въ комитетъ създовъ представителей Земельнаго кредита	110, 536...858...XIX
Проектъ хизанскаго положенія	113, 536...858...XIX
<განმარტება გირავნობის ფურცლის გამოყენებასთან დაკავშირებით>	115, 541...858...XIX
<მოსაზრებები სოფლად სასამართლო და აღმასრულებელი ხელისუფლების დაცალკევების გაუმართლებლობაზე>	116, 541...858...XIX
<მოსაზრებები ივანე მაჩაბლის ბროშურაზე>	119, 544...858...XIX
< Инструкця О порядкѣ производства оцѣночныхъ дѣйствій>	124, 549...858...XIX
<მამულების შეფასების აქტის შედგენის ინსტრუქცია	127, 550...858...XIX
<Инструкця для Контролера Т. Дв. З. Б.>	129, 550...858...XIX
<ბაქოს სააგენტოს მართვის ინსტრუქცია>	131, 551...858...XIX
<მასალები ქანანოვის საქმესთან დაკავშირებით>	133, 551...858...XIX
<მასალები სხვადასხვა პირის მიერ ბანკში მამულების დაგირავების შესახებ>	136, 552...858...XIX
<მასალები კრედიტის გაიაფებასთან დაკავშირებით>	139, 552...858...XIX
<მასალები სხვადასხვა ქვეყნის ბანკების შესახებ>	141, 554...858...XIX
Объ аграрномъ вопросѣ	143, 554...858...XIX

უბის წიგნაკები

<უბის წიგნაკი №1>	144, 555...858...XIX
<უბის წიგნაკი №2>	150, 561...858...XIX
<უბის წიგნაკი №3>	153, 566...858...XIX

<უბის წიგნაკი №4>	158, 576...858...XIX
<უბის წიგნაკი №5>	161, 579...858...XIX
<უბის წიგნაკი №6>	171, 586...858...XIX
<უბის წიგნაკი №7>	172, 587...858...XIX
<უბის წიგნაკი №8>	176, 594...858...XIX
<უბის წიგნაკი №9>	187, 603...858...XIX
<უბის წიგნაკი №10>	197, 614...858...XIX
<უბის წიგნაკი №11>	207, 628...858...XIX
<უბის წიგნაკი №12>	214, 637...858...XIX
<უბის წიგნაკი №13>	217, 638...858...XIX
<უბის წიგნაკი №14>	228, 647...858...XIX

ჩანაწერები

<ხელოვნება ხელოვნებისათვის, როგორც უსათუო კუთვნილება პოეტისა>	235, 654...858...XIX
<სიტყვათა მნიშვნელობები>	235, 654...858...XIX
<მასალის ზომები>	235, 655...859...XIX
<მისამართები>	235, 655...859...XIX
<მოკლე ჩანაწერი ბანკის შესახებ>	236, 655...859...XIX
<საქონლისა და სამეურნეო იარაღის ჩამონათვალი>	236, 655...859...XIX
<მითითებები სხვადასხვა წიგნიდან>	237, 656...859...XIX
<გლესთა მიწათმოწყობა>	238, 657...859...XIX
<ინფორმაცია გაზეთ „ივერიის“ ხელმძღვრების შესახებ>	239, 657...859...XIX
<გასაცემი თანხები>	248, 658...859...XIX
<ელექტრონით დამუხტული წყალი ჯორჯიას შტატში>	248, 658...859...XIX
<მასალები ჟურნალ „კვალის“ პუბლიკაციებთან დაკავშირებით>	249, 658...859...XIX
<შემოსავალ-გასავლები 1898 წლის 12 აგვისტოს და შემდეგ>.....	250, 660...859...XIX
<ჩანაწერები ნარკვევ „ქათა ღაღადთან“ დაკავშირებით>.....	251, 660...859...XIX
<გრიგორიანული ეკლესიის, ბურიატების და რუსული იმპერიული გეგმების შესახებ>	252, 661...859...XIX
<1898-1899 წლების შემოსავალ-გასავლები>	253, 661...859...XIX
<შემოსავალ-გასავლები 1900 წლის 1 იანვრამდე და შემდეგ	254, 661...859...XIX
<მოურავ მოსე მემანიშვილისთვის მიცემული თანხები>.....	256, 661...859...XIX
<მზარეულისთვის მიცემული თანხები>.....	256, 662...859...XIX
<მოსხენებების ჩამონათვალი>	256, 662...859...XIX
<მზარეულ გიორგისთვის გადახდილი ხელფასები>.....	257, 662...859...XIX
<ობლიგაციებთან დაკავშირებული ჩანაწერები>.....	258, 662...859...XIX
<გაცემული ჯამაგირები>	263, 663...859...XIX

<22 აპრილის ჩანაწერი თანხების შესახებ>.....	264, 663...859...XIX
<გერმანულენოვანი ჩანაწერი>.....	264, 663...859...XIX
<ალის სახელები>.....	264, 663...859...XIX
<ციფრები>.....	264, 664...859...XIX
<ზომები>.....	265, 664...859...XIX

პირადი წერილები

<უცნობი ადრესატისადმი>.....	266, 665...859...XIX
<ნიკო ნიკოლაძისადმი>.....	267, 665...859...XIX
<ვასილი ველიჩკოსადმი>.....	268, 666...859...XIX
<ბარბარე ღვინიაშვილისადმი>.....	268, 666...859...XIX
<დეკემა ალექსანდრ ოლდენბურგელისადმი>.....	275, 672...859...XIX

პუბლიცისტური წერილები და მიმოხილვები

ვისრამიანის დაბეჭდვის გამო>.....	276, 673...859...XIX
+თაგ. მამია გურიელი (ფაზელი).....	279, 673...859...XIX
<ვეროპის პილიტიკური დაჯგუფებები და ჩრდილო ამერიკის შტატები>.....	283, 674...859...XIX
პატარა საუბარი	286, 675...859...XIX

ზეპირი გამოსვლები

თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური კრება 1872 წლის 27 ნოემბერი.....	288, 676...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური კრება 1875 წლის 3 თებერვალი.....	290, 676...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური კრება 1876 წლის 18 მაისი.....	296, 677...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური კრება 1882 წლის 1 მაისი.....	297, 678...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური კრება 1884 წლის 9 მაისი.....	298, 678...860...XIX
<პეტერბურგში საკრედიტო დაწესებულებების წარმომადგენელთა V ერილობაზე წარმოსათქმელი სიტყვის ჩანაწერები>.....	303, 687...860...XIX
თბილისის გუბერნიის სათავადაზნაურო ბანკის საზოგადო წლიური კრება 1885 წლის 27 აპრილი	315, 689...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	

კრება 1892 წლის 13 მაისი	316, 689...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1892 წლის 14 მაისი	317, 690...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1892 წლის 16 მაისი	321, 692...860...XIX
სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1892 წლის 17 მაისი	322, 693...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1892 წლის 18 მაისი	324, 693...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1892 წლის 19 მაისი	325, 694...860...XIX
დრამატული საზოგადოების საგანგებო კრება 1892 წლის 4 ივნისი	332,
695...860...XIX	
თბილისის სათავადაზნაურო ბანკის წევრთა საგანგებო კრება 1892	
წლის 11 აგვისტო	332, 696...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა საგანგებო	
კრება 1893 წლის 15 თებერვალი	333, 696...860...XIX
კახეთის მევენახეთა კრება ღვინით ვაჭრობის ამხანაგობის შედგენაზედ	
1893 წლის 11 ივნისი	336, 698...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1894 წლის 15 მაისი	338, 699...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1894 წლის 16 მაისი	338, 700...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1894 წლის 23 მაისი	338, 700...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1894 წლის 24 მაისი	339, 701...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1894 წლის 26 მაისი	340, 702...860...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1895 წლის 15 მაისი	340, 702...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1895 წლის 16 მაისი	341, 703...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1895 წლის 17 მაისი	342, 704...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1895 წლის 18 მაისი.....	342, 705...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1895 წლის 20 მაისი	343, 705...861...XIX
კვამოსკლა სასამართლოს სხდომაზე თედო სახოკიას სარჩელთან	

ლაკავშირებით>	343, 706...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 21 აპრილი.....	344, 706...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 22 აპრილი	345, 707...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 24 აპრილი	345, 707...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 25 აპრილი	345, 707...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 27 აპრილი	346, 707...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 28 აპრილი	371, 711...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 8 მაისი	372, 711...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1896 წლის 9 მაისი	373, 712...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1897 წლის 23 იანვარი	373, 713...861...XIX
თბილისის სამეურნეო საკრედიტო საზოგადოების კრება 1897 წლის	
23 მარტი	377, 715...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება	
1897 წლის 31 მაისი	380, 717...861...XIX
<საქართველოს ეკლესიის ეგზარქოსის მისასალმებელი სიტყვა>	380, 717...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1898 წლის 19 აპრილი.....	382, 718...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1898 წლის 20 აპრილი	382, 719...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური	
კრება 1898 წლის 21 აპრილი	383, 719...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის რწმუნებულთა	
მორიგი კრება 1901 წლის 22-23 მაისი	383, 720...861...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის რწმუნებულთა	
საზოგადო კრება 1901 წლის 25 მაისი.....	384, 720...861...XIX
სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოების წევრთა კრება 1902 წლის 10	
დეკემბერი	385, 721...862...XIX
Докладъ объ увеличеніи состава оцѣночной Комисіи еще двумя	
членами	387, 722...862...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის რწმუნებულთა	
წლიური კრება 1903 წლის 30 აპრილი	389, 723...862...XIX

თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა წლიური კრება 1903 წლის 11 მაისი	389, 723...862...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება 1905 წლის 1 აპრილი	389, 723...862...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის რწმუნებულთა კრება 1905 წლის 12-13 ივნისი	390, 724...862...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის წევრთა კრება 1905 წლის 16 ივნისი	390, 724...862...XIX
თბილისის სათავადაზნაურო საადგილმამულო ბანკის რწმუნებულთა კრება 1905 წლის 17-18 ივნისი	390, 725...862...XIX
<ბანკის გამგეობაში ცვლილებების შეტანასთან დაკავშირებით წარმოთქმული სიტყვა>.....	391...725...862...XIX
ვასილი ველიჩკოსადმი წარმოთქმული სიტყვა.....	392, 726...862...XIX
<საქართველოს ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ მოხსენების ფრაგმენტი>.....	393, 727...862...XIX
ავტონომისტ-ფედერალისტთა კავშირის წევრთა პირველი კრება 1906 წლის 20 მაისი.....	394, 727...862...XIX
სიკვდილისათვის.....	394, 728...862...XIX

მინაწერები წიგნებსა და სხვათა ტექსტებზე

<მინაწერი თომას მაკოლეის წიგნის „Полное собрание сочинений“ პირველ ტომზე>.....	396, 729...862...XIX
<მინაწერი თომას მაკოლეის წიგნის „Полное собрание сочинений“ მესამე ტომზე>.....	396, 729...862...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Основания политической экономіи“>.....	396, 730...862...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Научныя политическія философскія опыты“>.....	397, 732...862...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Всемирная исторія“>.....	397, 733...862...XIX
<მინაწერები ლუდვიგ ბერნეს წიგნზე „Сочинения“>.....	400, 739...862...XIX
<მინაწერი ფერდინანდ ლასალის წიგნზე „Сочинения“>.....	400, 740...862...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Первобытная культура: Изслѣдованія развитія Мифологіи, философіи, религіи, искусства и обычаевъ“>.....	400, 740...862...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Сочинения Лорда Байрона“>.....	402, 746...862...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Первобытная собственность“>.....	402, 746...862...XIX
<მინაწერი წიგნზე „Основания социологіи“>.....	403, 748...862...XIX
<მინაწერი წიგნზე „Сборникъ матеріаловъ справокъ и свѣденій по вопросамъ подлежащимъ обсужденію IV-го съѣзда представителей“>.....	

учреждений русскаго земельного кредита“>.....	403, 749...862...XIX
<მონაწერი წიგნზე „Стенографическій отчетъ общихъ собраній четвертаго съезда представителей учреждений русскаго земельного кредита въ 1879 г.“>.....	403, 749...863...XIX
<მონაწერი წიგნზე „Ассиро-Вавилонская литература“>.....	403, 749...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Главныя теченія литературы девятнадцатаго столѣтія“>.....	404, 752...863...XIX
<მონაწერი წიგნზე „დავითიანნი თქმული გურამის-შვილის დავითისაგან“>.....	404, 753...863...XIX
<მონაწერი წიგნზე „Сельскій бытъ и сельское хозяйство въ Россіи“>.....	404, 753...863...XIX
<მონაწერი წიგნზე „Записка представленная Его Высочайшему Господину Министру финансовъ по вопросу объ удешевленіи кредита въ акціонерныхъ земельныхъ банкахъ“>.....	404, 756...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Всеобщая исторія литературы“>	405, 756...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Исторія обществённости“>.....	405, 757...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Поэтика. Историческій сборникъ статей о поэзіи“>.....	405, 762...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Всеобщая Исторія“>.....	405, 765...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Сравнительное языковѣдение и первобытная Исторія: Лингвистическо-Историческіе материалы для изслѣдованія индогерманской древности“>.....	406, 767...863...XI
<მონაწერი წიგნზე „Уставъ акціонерныхъ земельныхъ банковъ съ разьясненіемъ вопросовъ, возникшихъ на практикѣ при его примѣненіи“>.....	411, 779...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Исторія французской литературы. средніе вѣкапереходное время“>.....	411, 779...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Введеніе въ курсъ исторіи древняго Востока“>.....	411, 780...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Народоведеніе“>.....	411, 781...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Антропология“>.....	412, 784...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Разговоры Гете собранныя Эккерманом“>.....	412, 785...863...XIX
<მონაწერი წიგნზე „თხზულებანი“>.....	412, 786...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Промышленная исторія Англіи“>.....	413, 786...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Записка о Малой Азіи“>	413, 787...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Психическіе факторы цивилизаціи“ >	413 787...863...XIX
<მონაწერი წიგნზე „Основанія социологии“>	413, 788...863...XIX
<მონაწერები წიგნზე „Социальная наука въ современной Германіи“>	414, 794...863...XIX

<მინაწერები წიგნზე „Реформа политической экономіи“ >.....	414, 795...863...XIX
<მინაწერი პირველ კონვოლუტზე>	414, 796...863...XIX
<მინაწერი მეორე კონვოლუტზე>	414, 796...863...XIX
<მინაწერი მესამე კონვოლუტზე>	415, 796...863...XIX
<მინაწერი წიგნზე „Границы Капиталистического хозяйства“>.....	415, 797...863...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Политическая экономія в ее новейших направлениях“>	415, 797...863...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Присоединение Грузии къ Росіи“>.....	415, 798...863...XIX
<მინაწერები წიგნზე „Европейскій умъ“>	417, 802...864...XIX
< მინაწერები ხელნაწერზე „Программа національ-демократической партіи прогрессистовъ“>	417, 803...864...XIX

**ამონაწერები სხვათა ნაშრომებიდან, წიგნებიდან, დოკუმენტებიდან
და პერიოდული გამოცემებიდან**

Милль Деньги	419, 804...864...XIX
<ამონაწერი სენატის გადაწყვეტილების შესახებ>	422, 804...864...XIX
<ამონაწერი მიუნცერიდან>	423, 804...864...XIX
<ამონაწერები გვერაცისა და მიქელანჯელოს თხზულებებიდან>.....	423, 804...864...XIX
<ამონაწერები ჟურნალიდან „Русский вестник“>	427, 806...864...XIX
<ალექსანდრე ჭავჭავაძის თხზულებათა საძიებელი>	427, 806...864...XIX
<სალექსიკონო მასალა წმინდა წერილიდან>	429, 807...864...XIX
<აფორისტული გამონათქვამები სულხან საბა ორბელიანის თარგმნილი „ქილილა და მანადან“ და რუსთველის „ვეფხისტყაოსნიდან“>.....	442, 808...864...XIX
<ამონაწერები სპენსერის, ტენის, ბიორნეს, ჰაინეს და ლესინგის თხზულებებიდან>	460, 810...864...XIX
<კანონის პარაგრაფების ამონაწერი>	461, 811...864...XIX
<ამონაწერები კობლიცის წიგნიდან>	462, 811...864...XIX
<ამონაწერები ჟურნალიდან „Міръ Божій“>	463, 812...864...XIX
Бельтовъ (Къ вопросу о развитіи монистическаго взгляда на Историю. 1895 г)	464, 812...864...XIX
Вліяніе капитала	467, 813...864...XIX
Марксъ -Энгельсъ Русское богатство №9 (12) 1899 г.....	470, 813...864...XIX

სხვათაგან ზეპირად გადმოცემული ტექსტების ჩანაწერები

ლოცვანი ხევსურთა დაწერილნი 1865 წელსა ხევსურის სიტყვითა	472, 814...864...XIX
მოხევეური სიმღერანი – დაწერილნი სტეფან-წმინდას 22-ს მარტსა, 1871 წელ.	473, 814...864...XIX
გიორგი ბაგრატიონ-მუხრანელისგან ჩაწერილი	474, 814...864...XIX
გიორგი ერისთავისა ექსპრონტები	474, 814...864...XIX
დუშეთის ტერტერასაგან შემიტყვია 1871 წ. 18 ოკტომ.	475, 815...864...XIX
ილია აბხაზისაგან	475, 815...864...XIX
კარდანახში	476, 816...864...XIX
გამოცანები	477, 816...864...XIX
გიორგი ჯორჯაძისაგან	477, 816...864...XIX

სარჩევი

შემდგენლებისგან _____

თხზულებათა ანბანური საძიებელი _____

თარიღით დასათაურებულ თხზულებათა საძიებელი _____

პირთა ანოტირებული საძიებელი _____

ადრესატთა ანოტირებული საძიებელი _____

გეოგრაფიულ სახელთა საძიებელი _____

თემატური საძიებლები:

1. განმარტებათა საძიებელი _____
2. მითოლოგიურ და წარმართულ სახელთა საძიებელი _____
3. სამეცნიერო ლიტერატურის საძიებელი -----ქ/რ-----
4. ისტორიულ-ლიტერატურულ ძეგლთა და მოვლენათა საძიებელი ----ქ/რ----
5. ბანკებისა და კომპანიების საძიებელი _____
6. დაწესებულებათა/უწყებათა საძიებელი -----ქ/რ-----
7. ლიტერატურულ თხზულებათა და პერსონაჟთა საძიებელი ---ქ/რ-----
8. ქართულ და უცხოურ პერიოდულ გამოცემათა და სტატიების საძიებელი--
9. დოკუმენტები, ჩანაწერები, ზეპირი გამოსვლები _____